

X.D
108

330

Crescentinus

911

~~W. 100. 1000~~

MS. W 174

Italian
XV Century.

44

51

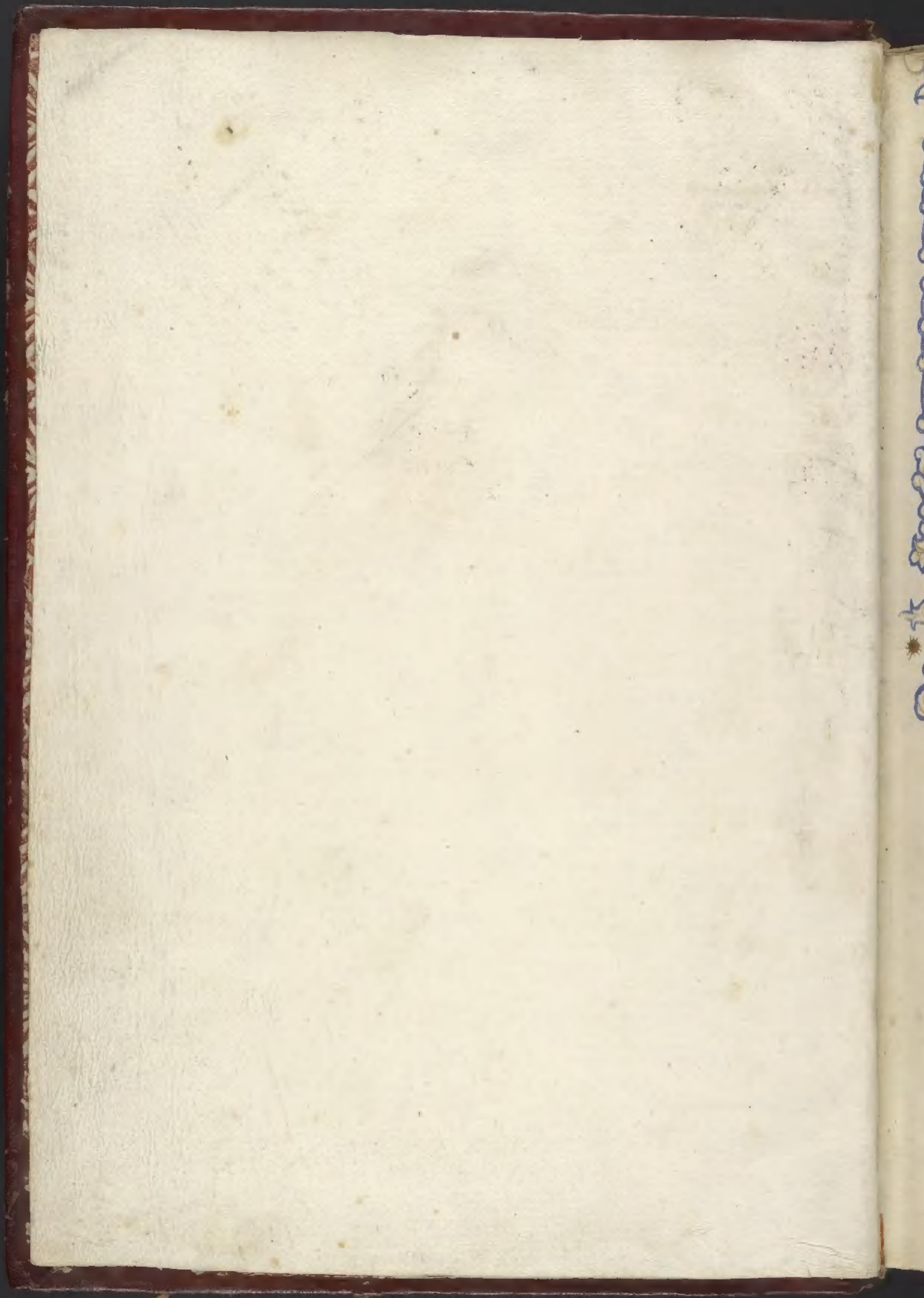
IX

IX

6

281

15th

E Nobili in xpo pa-
tri et dno spirituali
iuro sume religionis
et sapientie fratri Ay-
merico de placentia
Sanctissimi ordinis
fratru predicatoru gñali magistro dig-
nissimo suis. Petrus de crescentijs Ci-
uis bon. seipm ad omnia semper man-
data obsequiosa paratū. Cū presen-
tem librū ruraliū comodori ad dei o-
mnipotentis honorē et serenissimi regi
Karoli delectationē meiq; ac ceterum
utilitatem inchoasse ac meduisse mil-
lis ac uarijs occupationib; impeditis
dñi proficere distuli. Verū a vestra no-
bili sanctitate ut complerē rogatus qd
pro dñico mandato recepi. Iudicior
et cūliū occupationū strepitu relicto.
Quibus non poteram aīn ut operari ex-
pediret quieti habere. ad rursū occu-
pationē septuagenarius me transtuli.
Et ne oīs munilibus aliqñ inficiat ius-
tisq; satisfaciam uotis celestis regis in
xho. librū pficere curam. Ac etiam
ei quod pmo scripserā addidi multa
utilia que postea iudi et per experien-
tiam approbam. Vestre igit dñitū
eundem grandi effectu offerre con-
gendū per uestri prudentiā quesū
ma est. et uestroz fratru. huiliter sup-
plicans q; ipius elimetur rubigo et qd
est utile non spernatur. Nam aperte co-
gnosco q; per me nec foris per alium
possent integre oīa dari de quibus in
toto libe tractatur ppter infinitam a-
gendoz uarietatem que semper metu
pprio consistit uirtute celesti. Sed
ab omnib; omnia pterita dari possūt
cum auxilio eius qui sine defectu p-
terita presenna et futura cognoscat.

Non enī opus quod de fide non tra-
tat reprobari uel sperni debet paucis
maailis in que plā nitent. Sicut nec
eradicat rosariū quibuldam spinis si
multas redolentes exhibeat rosas.
Nec absconditur arbor paucis uermi-
culis in quā multa mueri-
antur iocunda.

*Epistola missa fratri Aymerico mā-
gistro gñali ordinis fratru predica-
torum.*

Excellentissimo principi
dño Karolo Secundo dei
gratia rholm et Saabie
regi Illustri. Simil per
de crescentijs augstōn.

Id quod est. cum considerare etatem
Et etiā multiphas cogitationes excel-
lentie maiestatis uestre deliberam li-
brū componē afferentem consolationē
et delectationē animo uestro et pe-
tuum utilitē subiectis uestre. Q
uestre dñationi transmittō huiliter
supplicans et deuote q; ipm legere ac
examinare dignemini per uos et p-
tentes uestros clericos et laicos sic
iusus lectis examinatus et appro-
batus est per Sapientissimū virū
fratrem Aymericū mgrū ordinis p-
dicatorū et per prudentissimos frēs
eius. Ac etiam per peritos in scientia
nālī uniuersitatis scolariū Cūitatis
bonon. Et si liber dñationi uestre
placuit me uestri humilem et fi-
delem seruulū ubiq; sim habere.
dignemini paratū semper uestris
et filioz uestroz in omnibus obe-
dire beneplacitis et mandatis.

Incipit hinc pmi libri

Incipit Ruraliū comodori A
petro de crescentijs Cūe bonon.

Ad honorē dei omnipotentis et se-
remissimi regis hroli et ad utilitatē
omniū gentiū opulatus.

Primo de locis habitabilibus eligen-
dis. Et de curijs et domibus et his
que habitationi necessaria sunt faci-
endis. Et primo de cognitione bonita-
tis loci habitabilis in comuni.

De aere et cognitione bonitatis et
malicie ipsius.

De uentis et cognitione bonitatis
uel malicie ipsorum.

De aqua que hominibus operatur et
cognitione bonitatis uel malicie eius.

De nouo loci habitabilis et cogni-
tione bonitatis eius uel malicie.

De curijs siue tumbis in diuersis
locis diuersimode faciendis.

De intrinseca dispositione curie.

De puteis et fontibus faciendis et quā-
liter aqua inueniatur et probetur.

De aque ductu.

De asterijs et asteriulis.

De materijs domorum.

De officio villici.

De officio patris familias qualē debet emere
agrum. Ac villici operas et rationes
inquirere. *Hic sedis libri.*

DE natura plantarum et de rebus in
nummibus cultu cuiuslibet gene-
ris agrorum.

De his que omni plante conueniunt
secundum generationis principia.

De diuersitate generationis plantarum.

De subiecta et origine et operatione plan-
te.

De diuisione plantarum per suas partes
et integritates.

De diuersitate materialium et simpli-
tatum partium plantarum et de causa aug-
menti eius.

De generatione et natura foliorum et

fructus.

De unione et diuisione plantarum.

De transmutatione et mutatione unius
plantarum in aliam.

De alterationis diuersitate que fit
in plantis.

De diuersitate plantarum superius iuxta
fructuum diuersam productionem.

De quibus indiget omnis planta.

De his que faciunt ad plantarum generatorem
et augmentum.

De putredine siue letamine et alio
plantarum.

De aqua que conuenit maturitati
letaminis.

De utilitatibus arationum et fossionum.

De cultu agri satini.

De medicamine agri monticulosi et
valliculosi.

De cultu agri noualis.

De tempore et modo arandi et dis-
sipandi herbas malas.

De seminatione in comuni.

De plantatione et modis plantandi
et de electione plantarum.

De insitionibus et incisionibus per quas
plantarum mutantur ad domesticarum dispo-
sitiones.

Ex quibus dispositionibus et in quas
transmutetur planta siluestris in do-
mesticationem.

De locis inutilibus et utilibus generatio-
ni plantarum.

De terra et cognitione fecunditatis
et sterilitatis eius.

De siti qui congruit agris ratione
fecunditatis eius eorum.

De munitionibus vinearum ortorum et a-
grorum.

De fluminum defensionibus.

Hic tertij libri.

2

De campatribus agris colendis
et de natura et utilitate fructuum
qui ex eis percipiuntur

De arca
De ortis
De avena
De cicere
De cicerculla
De canabo
De frumentis
De faba
De faveis
De faxo lig
De Aith
De lolio
De lentis
De lupinis
De lino
De ordeo
De melicha
De milio
De panico
De pisa pisa
De spelta
De siligine
De vicia

Finis libri quarti

Oe vitibus et vineis et cultu
earum de natura et utilitate
fructuum earum

De vite quid desit et de virtute fo-
liorum et cinerum lacrimae earum
De vinearum diversitate
De vniuersitate generum vitis
De diversis speciebus vitium
De aere qui vitibus conuenit et de
siti vinearum
De terra que vitibus apta est
De plantatione et dispositione terre
in qua vinea plantanda est
Quando debent colligi plantae vitis

et quales et que semari uel qualiter
enim ad partes remotas portari
Quando et qualiter vinea et vites pla-
tandi sunt

De propagatione et reuocatione vitium
et vinearum
De infusione uini
De purificatione uini et artorum uiniferarum
De relevatione et ligore vinearum et vi-
tium
De fixatione vinearum et radicibus in vi-
limum amputatione
De vineis ligonizandis
De nocumentis que vitibus accidunt
et ipsarum cura
De conseruatione vinearum recentium et
siccarum
De uitiis uinum
De apparatu vindemie
De tempore vindemiandi
Qualiter vindemiandum est
Qualiter dicuntur vites calcari et exci-
sari uinum fieri

De his que ex uitis fieri possunt
De agresto passo de fructu cureno et
lappa
De purificatione uini fieri ex uitis a
corbis et corruptis
De cura uini pluuia agitari
Qualiter mustum in dolis mittendum sit
Qualiter mustum per totum huius possit
De cognitione si mustum vel uinum habet
aquam et qualiter separari possit ab eo
Qualiter mustum cito expurgetur
Qualiter mustum non super ebulliat
Quo loco debet stare uinum et melius
duret

De transuersione et doliorum apertione
De tempore et modo gustandi uinum
De signis cognoscendi uinum durabile
De nocumentis que uino accidunt

Quibus temporibus vinū facilius nec
sentur et conūpatur

Qualiter pot. provideri ne vinū nec
Qualiter vinū versari libere et cla
rifice tur

Qualiter vinū demigret et i aliu colo
rem imutetur

Qualiter vinū de vno sapore mutet
i aliu

Qualiter vinū et uasa liberent a mu
fi

Qualiter vinū provideat ne vinū fiat
mustadu et acetu et qualiter ab acetu
sitate liberetur

Qualiter fiat acetu

De virtute acetu

De vno et virtutibus eius

Reice libri quinti

DE arboribus et natura et vir
litate fructuum ipar

De arboribus in comuni

De amigdalato

De auculnis

De bleris

De cerase

De castaneo

De citonio

De corno

De fico

De lauro

De malis

De malis pumias

De more

De munians

De mespulis

De murto

De nuc

De olea

De puro

De prunzo

De persico

De palinis

De pinu

De pipere

De quercu Rouere et ceruo

De sorbo

De zenzulo

De zampro

De arboribus non fructifens et de omni
vilitate

De abiete Amedano Aetere Alborno
et Agno cisto

De bulso et brillo

De cyressos et annis

De gnieta

De figo fluxino fluxinagelo fluxano

De ruo et naxo

De oplo

De populo et albato

De rosarig Rosmarino et Rubo

De salice

Sauna

Sambuco

Sicomoro

Sanguino

Spina alta

Spina ceruina

Spina iudaea

Sarpa

De thamarischo

De vmo

Vinclo

Videto

De zemucto hulle

Reice libri sexti

DE ortis et natura et vilitate
tam herbarum que serunt in

eis q. ceterar. que i alijs locis
sine hois industria nalliter nascuntur

De virtutibus herbar. in comuni

De ortis et eor. cultu in comuni

De alio
 De atriplice
 De anaxio
 De anero
 De apio
 De absmetho
 De artemisia
 De astrologia
 De abroamo
 De affodillo
 De acetosa
 De blitis
 De boragine
 De bassice
 De betonica
 De brachia vrsina
 De bistorti
 De ciaribiti
 De ciameca
 ■ atrulis
 De enilibus
 De cepe
 De amine
 De arebo
 De repis malaxys
 De cardis
 De camomilla
 De cuscute
 De calamento
 De cicutina
 De capillo venens
 De cerofolio
 De acuti
 De caprapuna
 De arreno
 De celidonia
 De coriandro
 De consolida maiore
 De cucumere agresti
 De ditamo
 De endiuia

De emula
 ■ epatica
 De eruta
 De ebulo
 De feniaslo
 De flam
 De funi
 De fungis
 De fenugrecu
 De Galueis
 De Gamine
 De Genciana
 De Gariofolata
 De humilo
 De Iusquiamo
 ■ Isepe ■ rina
 De Iaro
 De Iunas inc
 De Iilio plantago
 De lingua auis
 De Iapacio
 De Iactu
 De Ientischo
 De Laureola
 De Iappa
 De Iemisteco
 De melonib
 De meliloto
 De oerantali
 De oalua
 De oenti et oentistio
 De mandragora
 De oxen oantiliu
 De oiaorina
 De oiantela
 ■ nape
 De nasturtio
 De Nemifare
 De neapello
 De Nigella
 De Origano

De porus
 De papauere
 De penecchino
 De petrosimolo
 De profluo
 ■ palanacha
 ■ porulaca
 ■ papiro
 De pullegio
 De Rapis
 ■ Rafano
 ■ Radice
 De Rupta
 De Ruba
 De Spinaris
 De strigno
 De xemper ruia
 De satimone
 De spensa solis
 De silere montano
 De stahexana
 De squilla
 De sinapi
 De strutio
 De scordeone
 De sparagis
 De sinibru
 De salina
 De scabiosa
 De senatione
 De serpentina
 De serpillio
 De saturia
 De xelara
 De scalognis
 De Tetrahit
 De Tapsia
 De Tassobarbaso
 De Testiculo vulpis
 De Testiculo canis
 De Thimo

De Vitis
 De Vinga pastoris
 De Volubili
 De Vrtica
 De Vitiola
 Hicce libri septimi

DE pratis et nemoribus. Quare prata creata fuerint et qualem aerem terram aquam et similia desiderant. Qualiter fiant prata et qualiter procurant et renouantur

Qualiter fenum colligatur et conseruetur et de utilitate ipsius

De nemoribus que naturaliter proueniunt

De nemoribus que hominum industria fuerint

DE Viridariis ■ rebus delectabilibus et arboribus herbis et fructibus ipsarum arborum tractate agendis

De Viridariis herbarum paruis

De Viridariis medicamentis personarum magnis et medicamentis

De Viridariis regum et aliorum illustrium et diuitum diuorum

De his que ad delectationem fieri possunt in munitionibus Viridanorum et curiarum

De his que in campistris agris fieri ad delectationem possunt

De his que circa vineas et fructibus ipsarum et delectationem prebent

De his que circa arbores delectationem augent

De delectationibus curiarum et herbarum

DE omnibus animalibus que nutriuntur ■ Hicce
 De etate equorum et equarum

De forma bonarum equarum admissura
et qualiter teneri et admitti debent
De nativitate equi ■ qualiter tene-
ri debet
De captione ■ domatione equi
De custodia equorum
De doctrina et morigeratione equi
De cognitione pulchritudinis equorum
De signis bonitatis equorum
De signis malicie et minor et utilita-
tis equorum
De egritudinibus equorum et curis ipsorum
De infirmitatibus que vulgariter ver-
■ dicuntur et eius cura
De cognitione et cura strangulato-
rum
De morbo qui antecore dicitur vulga-
riter et cura eius
De morbo vinnulay et eius cura
De morbo pullum vel bullum et eius
cura
■ morbo infistiti et eius cura
De morbo scilman et cura eius
De morbo aragati et cura eius
De amore et ■ cura eius
De frigida capitis et ■■ eius
De morbis oculorum et cura eius
De morbo pulmonis et cura eius
De morbo spatulay ■■ cura eius
De alijs diversis egritudinibus que ■
go accidunt et cura earum
De morbis que accidunt cruribus et pe-
dibus equi et alijs quibodam. Et primo
De morbo malferiti et cura eius
De morbo scilman et cura eius
De leione spalati et cura eius
De grandine pectoris et cura eius
De ■■ spauem et cura eius
De curba et c. ■
De spinellis et c. ■
De morbo soprossi et c. ■
De Antione et c. ■

De Morbo Scortiliani et c. ■
De leione spine et c. ■ vel lig.
De gallis et c. ■
De graspi et c. ■
De Crepatis et curis. ■
■ Canero et c. ■
De fistula et c. ■
De morbo malpion et c. ■
■ furma ■■ eius cura
De egritudinibus pedum et ungularum
Primo ■ morbo sete et c. ■
De suposta et c. ■
De spuntatura ungularum et c. ■
De diuisis melouatibus et c. ■
De morbo qui dicitur flegus et c. ■
De gualibus signis egritudinum equi
De mulis et Asinis
De grege bouum quales esse debent
vaccis ac chaui
Qualiter vaccis ac chaui et tenei de-
bent
Qualiter et quando chaui debent
admitti
Qualiter vituli debent teneri et
quoniam custodiri et domari debent
De bobus quales esse debent et qui-
ter teneri. Et de cognitione curis ipsorum
De infirmitatibus ■■ et cura ipsorum
De diuitiis sine varietate bouum
et vaccarum et de ■■ utilitate ipsorum
De ouibus quales omni et eligi debent
et de cognitione sanitatis et infir-
mitatis earum
Qualiter teneri et pasci debent et
in quibus locis
Qui debent submitti arietibus et qui-
liter et quanto tempore sint preg-
nantes. Et quales esse debent arie-
tes. et quot oues sufficiunt vni
Qui debent condi. et ■■ et qui si-
gnam
De cognitione etatis ouium

Quando et qualiter mulgi debent & casus fieri ac semina

De morbis omniū et e. ipor

De agnis qualiter teneri debent et qñ castant

De utilitate omniū et Agnor

De Capris Jras et Edis quales debet eligi et qualiter teneri et qualiter tenē et quanto tempore suē pregnantēs et de ipaz etate similitate et utilitate

De Scapris et Venib. et sub. Quales debent eligi. Qualiter teneri et qñto tempore sunt pregnantēs et de ipaz etate. Similitate et utilitate

De cimb. quales debent eligi et qñliter teneri et instrui et de ipor utilitate

De pastorib. quot et quales eē debet et qualiter debent se habere

De leporario. leporib. Ceterisq. ferie animalib. includendis

De piscinis de piscib. includendis

De puerib.

De salinis

De Anserib.

De Anatib.

De gallinis et gallis et ipor pullis

Quales haberi qñliter tenē expedit

De columbanis. Quales esse debent

Qualiter nova columbana debet pñmuni columbis

Qualiter sunt tenendi liberis morent et bene fructificent

De officio pastoris columborū

De utilitate columborū

De virtutib. columborū

De turdis et menib. et Perdiabus

ac Conturmiab. impinguandis

De sedib. apuū et loco ipis congo

De alucinis qualia eē debent

De apib. qualiter nascuntur

Quales emi debent & qñ et qualiter deferunt

De morbis et industria apuū & vita ipaz

Qualiter & qñ exeunt examina et quō presat eaz exitis

Qualiter examina suē colligenda includenda

Qñ & qualiter pñ apib. de melle accipi

De melle et rem conficiendis

De omni utilitate apuū

Finis libri decimi

DE diuisis ingenis capiendi animalia fera. & pñmo ponitur prologus

De amb. rapab. in genere

De accipitre

De pulcritudine accipitri et cognitione bonitatis ipor

Qualiter accipitres nutriunt domesticant et instrunt et quales capiunt aues et qualiter mutantur

De industriis aucupationis et inducendi accipitres ut a dñe nō recedat

De egritudinib. Accipitri et cura ipaz

De astute

De falconib.

De diuitate falconū

De pulcritudine et nobilitate falco

Qualiter nutriant et domesticant et instruant

De egritudinib. que falconib. accidunt

De fimerib.

De grifulebis

De Aquila

De Gumo et Gumeria

Qualiter aues aī reab. capiunt

Qualiter laqueis

Qualiter visco

Qualiter cū balistis Archis et alijs modis
De fens capiendis cū balistis. Et pmo
Qualiter capiuntur cū canib.
Qualiter cū retib.
Qualiter cū laqueis
Qualiter cū tignolis
Qualiter cū foueis
De quibdam alijs ingenijs cū qbus
capiuntur bestie fere
De omib. capiendis
De Piscib. capiendis. Et pmo Qualiter
retib. capiuntur
Qualiter capiuntur castis et canis cerni
mibus fetic
Qualiter pisces capiuntur spadermis et
alce.

D E regulis operationū rurs
Et pmo De cognitione loci
habitabilis in comuni
De cognitione aeris
De cognitione uentor
De cognitione aquar
De cognitione situs habitabilis loci
De tumbis et domib.
De puteis et cisterijs
De presentia dñor

D E qualitate et diuisi
agror
De Aratione. fessione et cultu
De seminatione
De aqua plantar
De letamine et stercoreatione et muta
tione plantar
De quibusdam principijs plantar et
rationib. ear
De partib. plantar
De plantatio et generatione plantar
De insitionib.
De medicamine arbor et terre

De munitionib.

D E Agrie
De vineis. Et pmo De qbus
comuni
De electione Plantarū vitis
De insitione vitis
De putatione vinear
De fessione vinear
De vuis et vmo

D E arborib. et ipar. cultu
De Orto. Et pmo
De aer. sibi terra que ortis
conueniunt
De puluino ortor
De iunamentis ortor
De collectione herbar. flor. fructu
radicū
De uirtutib. herbar
De conseruatione herbar et flor. radi
cum et seminu

D E pratis et nemorib. Et pmo
Qualiter aerem terrā aquam
et situm prati considerant
Qualiter fiunt prati
Qualiter fenu colligantur ac seminet
Et de uoluntate ipsius

D E vundantia et reb. delecta
bilib.
De his que circa arbores.
fructus ipar. delectationē augent
De his que circa mtes ac ipar. fruc
tus delectationē pbenit
De delectationib. ortor et herbarū

D E animalib. nutriendis i rure
De equis et equib. Equ
De doctrina et monitione

De gñali cognitione pulcritudinis bo
nicitatis et malicie equorū Et ipōr cura

De lobus d

De ouibus

De apibz

De ingenijs capiendi aialia fera

DE his que singulis mensibz
pnt in iure pagi

De Agendis ■ mense Januarij

De agendis in mense february

De agendis in mense martij

De agendis in mense Aprilis

De agendis in mense maij

De agendis ■ mense Junij

De agendis in mense Julij

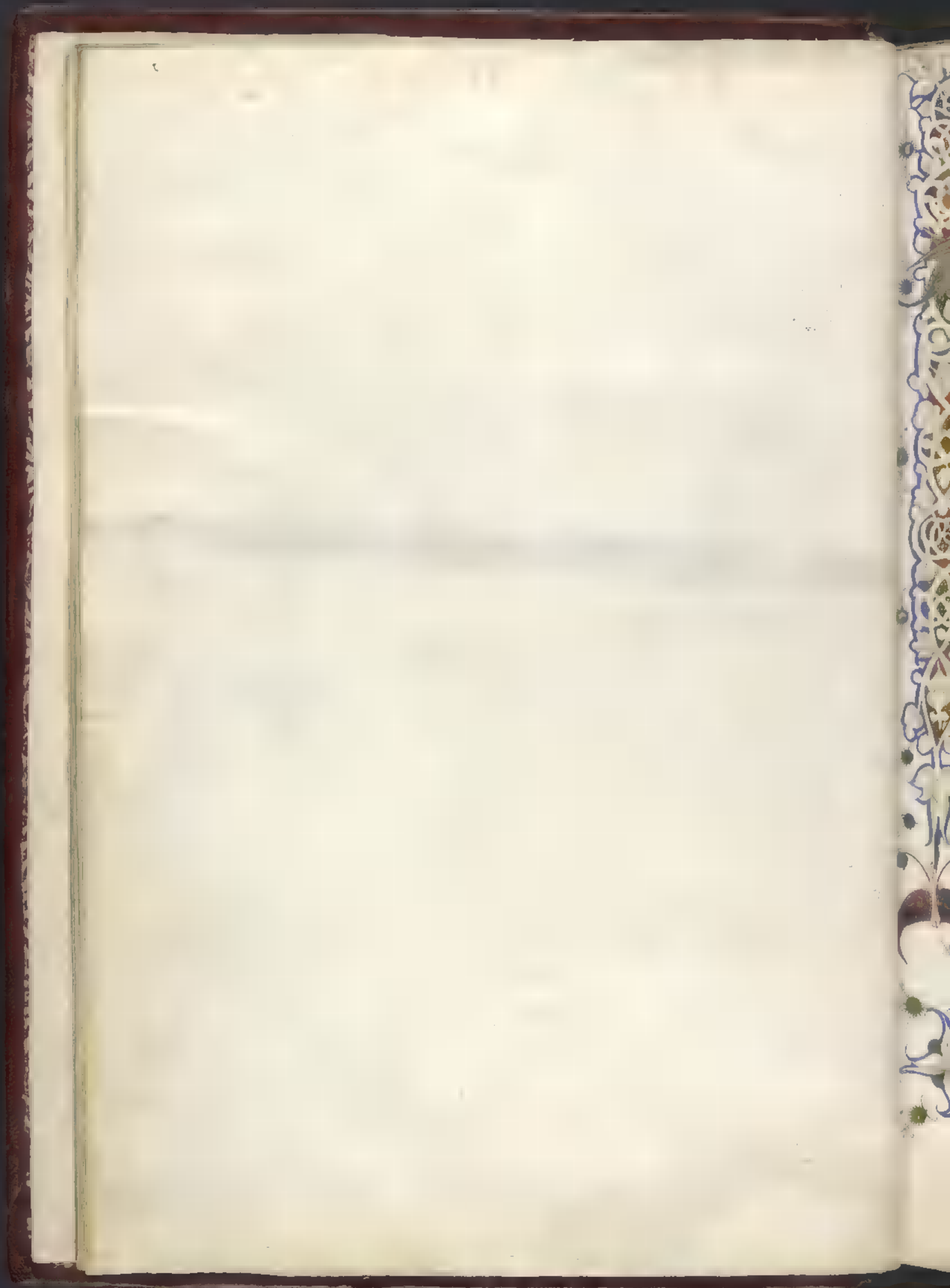
De agendis in mense Augusti

De agendis ■ mense Septēbris

De agendis in mense Octobris

De agendis ■ mense nouēbris

De agendis in mense decembris

Vm **u**r
tute pruden
tie que me
bonū et ma
lū caute di
sternit hu
man' isōiet'
ānūg
utlic et

lectabilis cognitionē corq; sequelam
Et in terrenis reb; pacificus **¶** tran
quillus status valde utilis dulcis et
delectabilis reperitur merito hic
tens uiribus requirendus est. et
tus tamq; thesaurus inextimabilis cū
multa humilitate **¶** patientia conser
uandus. Per eū namq; facile lenig'
¶ delectatio prouocatur. Vita hōis
illest tute sematur. Et rerū habūdīs
copiā utiliter procuratur. Hunc timē
impy viri non querūt. sed inueniūt
superbia seu alio detestabili uitio **¶**
ti lacertant. Quare cor fortuna prospe
ra sepe uideatur ad tempus perit tan
dem nec dimidiat dies suos. Viri āē
pacifici et hūiles licet qñq; lesi fuerit
tū uiuūt. et apud deū et homines g'
tiam inuementes eandem impiorū le
reditant terrā. Ego itaq; petrus de
crescentis Cuius bonon. qui tempore
adolescentie in logica mediana **¶** sa
entia nālī totum cōsumpsi. et demū
nobili legū scie insudauī pacifici sta
tus anxius post flendū scilicet dūc
egregie urbis que uero et sibi proprio
noie bononia i bona per omia in cū
bus mundi climatib; dicebatur cog

nom q' cōmutata uirtute ac statu pi
acifico indistensione adū et lenore n
ceit uisū ipius puerse diuisionis im
miseri negotijs. Ideoq; annis trigin
ta diuersis **¶** prouintias cū eū recto
uily arauū. subiectis iusticiā liben
ter tribuens. Rectonib; fidele consili
um. et ciuitates in suo iure ac statu
pacifico pro posse conseruans. Ocul
tesq; libros antiquos et nouos pri
dentum plegi. et diuisas ac uarias o
perationes cōtentū nra uidi. Demū
ciuitate diuina gratia quodāmodo re
formata tedio late arauionis et lese
libertatis affectus ad propria redy. ac
amens q' oīm rerū ex quib; aliquid ac
quirit' nihil est agricultura melius n'
ultime. nihil dulcius. nihil hominili
tere dignius. Ut ait Cuius. Et cognō
scens q' in cūlū rursū statū facile in
uenitur tranquillū ciuitat' cōsitas et
proximorū lesio ciuitatur. Amplius q'
cultus rursū exquisita doctrina per quā
facilius et habundantius utilitas per
cipit' et delectatio procurat' q' si negli
genter **¶** sine certa industria singula
dūcto more colant' uis bonis qui de
suar possessionū redditib; sine cūqñ
lesione iuste uiuere uolūt merito ap
petenda et ad cultū rursū mentē ām
q' meriti. Et implorato omnipotentis
auxilio actus et modū eius et cūlū
libet generis agroz **¶** plantarū atq; a
nimaliū doctrinā obscurā ac imper
fecte ab antiquis traditam et moder
nis sūc incognitam. de sola xpī libe
ralitate dūc dilucide tam scdm pri
dentū nālīs phie sūas et rationes i
pertis q' ex approbatis experientis ē
dūc **¶** scriptis proposui. Liber iste cō
modorū uisū dicit' quia de modis

ruris tractat qui duodecim continet
libros. Primus quidē est de locis ha-
bitabilibus eligendis. Et de curijs et
domibus et his que habitationi sunt
necesse faciendis. Secundus de nā plan-
tarum et rerum communium cultui cuiuslibet
generis agrorum. Tertius de campis
tribus agris colendis. Quartus de
vineis et vino. Quintus de arbo-
ribus. Sextus de ortis. Septimus
de pratis et nemoribus. Octavus de
vindamijs et rebus delectabilibus ex ar-
boribus herbis et fructu ipsarum artificio-
se agendis. Nonus de omnibus anima-
libus que nutriuntur in villis. Decimus
de diversis ingenijs capiendis anima-
lia fera. Undecimus de regulis opati-
onum ruris. In duodecimo compen-
diosa sit commemoratio de his omnibus
que singulis mensibus sunt in rure a-
genda.

Quoniam cultus ruris propter
continuos eius labores pri-
mæ fortitudinis habet annu-
um quere. Ideo conueniens in usum
est in hoc primo libro doctrinā tradere
de his que ad cognitionē salutaris loci
et habitabilis spectant et de quibzdam
habitationi necesse. nam corpora hominum que
vulgariter modis pecuniarijs debent per-
ferri. Dicam itaque in primis de cog-
nitione bonitatis loci habitabilis. **¶** Cui
Que quidē attendit ad quinq. Vnde
habet penes aeris puritatem ventorum im-
petuositatem. Aquæ salubritatem. Situs
qualitatem. **¶** terre fecunditatem. Quorū

quatuor in hoc primo libro tractantur.
quintū uero tradit in libro secundo que
omnia diligenter sunt consideranda ante
quam electionē prediorum et fabricæ domo-
rum pecunia collocata uelox postmodum
cui personarum detrimento aut rei fami-
liaris damno penitentia non sepe ualeat
sequi.

A Et secundum Auerroem est unum ex ele-
mentis generatur. Cuius naturalis locus
est arcumdans aquam et ab ele-
mento ignis arcumdans. Et est eius natura
calida et humida. si nulla ei extrinseca
eius conuerterit. Cuiusquidē esse in
generatis uiuat ut rursus et sub-
stent et ad superiora eleuentur. Cuius
cognitione bonitatis aeris animaduer-
tendum est ne sit putrefactus. **¶** ni-
mis calidus. **¶** ualde frigidus. **¶**
distemperatus humidus. nec et nimis
siccus. Nam aer putrefactus putrefa-
cit humores et incipit humorem pu-
trefacere qui cordi arcumdans est qui
ad ipsum propinquius accedit. Et
aer fortiter calefactus uisceribus
laxat et humores resoluit et multum
augmentum prestat. Et resoluit spiritum
et debet uirtutes. **¶** prohibet dige-
stionem propterea quod calorem innatum resoluit
qui est instrumentum nature et calorem æthereum
efficit propterea quod humores resoluit sangui-
neos calorem rubefacientes. Et quia facit
colam superare humores. Et cor
calefacit calore extraneo. et facit humo-
res fluere. et ipsos putrefacit. et de-
fert eos ad acuitates et membra de-
bilia. et corporibus sanis non est bonum.
Confert tamen idropias. et paralysias.
et spasmo humido. Aer uero frigidus
calorem innatum ad interiora reducere facit.

et facit carum. et debilitat venas.
Et trachea arteria magno ledit impe-
dimento. et digestionem efficit fortam.
Et omnes occultas operationes efficit
fortiores. Et exorat appetitum. Et ad ul-
timum sanis conuenientior est quam aer
multe caliditatis. Aer uero humi-
dus pluriplex est bonus. et
colorem efficit bonum et autem et red-
dit eam mollem. et poros dimittit
apertos. sed ad putrefactionem prepa-
rat. Et quidem existit hinc contrarius

siccus

Predictis itaque diligenter
notat aeris temperantiam et calidita-
tem et mediocritatem quantum possibile est
requirendam esse. Aer namque si bonus
est temperatus et clarus neque sua
excessu complexionis spiritus rationis et admis-
centur est salutem efficiens humanum et
conseruans et plantis ut ait Alterius
ab eo proportionaliter ualefacit et fru-
tificat. Si uero malus est et cum
miserant uapores lacuum et stagnorum
quibus turbatus contrarius operatur et
tristificat animam et dimittit humores
et plantas corrumpit et ideo uenti uen-
tes primum mortificantes ledunt
et destrunt plantas. Et in summa
dicit secundum antiquum. Omnis aer qui
infrigidat esse sol emittit. et autem cal-
fit cum ipse contrarius est subtilis. Quia
hinc contrarius existit contrarius. De-
inde deterius omnibus est ille aer qui
cor contrahit et aeris angustat ar-
tensionem. Preter hoc uero dicit
paladus quod aeris subtilitate declinant
leca libera et infirmis ualida. et ne-
bulas acriter absoluta habitatione
considerant corpora. Si enim color
sanus inest capis firma sinceritas.
In offensus lumen oculorum purus an-

ditus. Si fauces liquide uenas come-
atui emittant. his signis benignitas
aeris probatur. contra uero nexum illi
spiritui celi conficiunt.

Vermo de uentis secundum Antiquum.
et de eo quod uentorum genera
nunc duobus existit. scilicet
sermo uniuersalis absolutus. Et sermo
secundum illi qui uniuersum cunctum proprium
existit. Uniuersalis uero sermo est qui me-
ridionalis secundum plimas cunctum locum
calidus est et humidus. sed calidus
propter quod propter solis uentem. et humidus
propter quod pluuem uentem a nobis est meri-
dionale quare operatur in eis sol for-
titer. et euaporat ex eis uapores qui
uentis admiscuntur. Et ideo uenti me-
ridionales existunt laxantes fortitudi-
nem. et aperunt poros. et turbant hu-
morem et mouent eos ab interioribus
ad exteriora. et in sanis efficiunt quod
uitatem. et iuuat amittit. Et reci-
dulationes egritudinum efficiunt et
biliant. et mouent epilepsiam. et
affert somnum. et facit febres pu-
tridas. sed non exaltant guttur.
Septentrionales uero uenti sunt
frigidi eo quod transeunt super montes et
terras frigidas multas nimis. et sunt
siccus propter quod eis multi associant
uapores qui resolutio a propter sit nimis
Et transeunt secundum plurimum super aquas
congelatas aut super deserta. quare
uentus propter quod contrahit et induracem
que manifeste fluere prohibet. et p-
claudit poros. et digestionem uitam
fortem efficit. et contrahit uentrem
et induracem. et pronocat urinam. Et
aerem putidum pestilentialem sanat

eximius

septentrionalis

Cū uero meridionalis septentrionalē precedit et sequitur septentrionalis accedit a meridionali fluxus et a septentrionali expressio interius ideoque multiplicatur tunc fluxus a tenet capitis et pectus egritudines

Et orientales quidem inter caliditatem et frigiditatem sunt temperati sed sunt occidentalibus sicciores septentrionales quidem orientis minus hinc maria quam septentrionales occidentis

Venti orientales si in postremo noctis et principio diei flauerint uenerunt ab aere temperatus est propter solē et sublimatus ab eo et eius humiditas iam fuit immutata ideoque sunt sicciores et subtiliores. Quod si in fine diei principio noctis flauerint erit res contraria. Orientales tamen occidentibus ubi semper existunt meliores. Occidentales uero prius plus sunt humidi quam orientales qui super maria transeunt quam flauerint in medio noctis et principio diei uenerunt ab aere in quo sol operatus fuit spissiores igitur et grossiores erunt. Quod si in fine diei flauerint et principio noctis erit res contraria. Predictorum autem uentorum uicina propter alias res quae mutantur. Est enim quibdam amantibus et locis conueniens uenti meridionales sunt frigidiores cum eiusdem fuerint monumini a parte meridiei et conueniunt se uenti meridionales ad frigiditatem eo quod super transeant. Est autem septentrionales meridionalibus calidiores existant cum circa aequat fuerint adusta.

Aqua ut ait amicus est alteri ex elementis generat. Et ex quod

locus natus est sit circumdatus ram. circumdata ab aere cum in suis inibi naturalibus permanserit. que frigida est et humida si nulla cum extrinseci commiserint. et ipsa quidem in generatis unam cum prestat ad figurandas formas humida scilicet cito formas figuratas amittit. cito tamen eas recipit sicut siccitas ter restit licet diutius eas recipiat diutius tamen eas retinet. Cumque humiditas aque siccitas terrena se ad invicem perueniunt adipiscitur siccitas ab humido ut cito suscipiat tensionem et facile figurati et humiditas acquiritur a siccitate ut retineat firmiter quod in eo amittit ex rectificatione equatione et figuratioribus et propter humiditatem prohibetur siccitas a sua separatione et propter siccitatem prohibetur humiditas a sua fluxibilitate. Quarum consideratio in hac scientia est duplex. Alia enim aqua conuenit incolis. Alia uero plantis. Et primo quidem quod bonum est salubris sermonem facit. Aqua igitur secundum amicum que sunt alijs meliores sunt aque fontium terre libere quibus nulla dispositionum et qualitatum exnearum superat aut aque que sunt petrosae quod sunt digniores terrestri putrefacuntur putrescunt. Illa tamen que est terre libere melior est petrosa. dum tamen sit densa et soli et uentis discepta ex his enim nobilitatem acquirit. Neque enim currens discepta sed illa que super lutum libere non tendit neque lacum inest incedit. Nam hec melior est que super petras fluit. Lutum enim mittit aquam et auferit ab ea res exneas sibi admixtas et tollit ipsam sed lapides non faciunt illud. Quod hec aqua sunt multa et fortiter curat que propter suam multitudinem illud quod ei admiscetur

in sua comitatu nam. et que suo mo-
tu ad orientem tendat erit melior
aquis. Et quanto magis a sua mul-
tu elongabitur principio. Et post hac
que ad septentrionem vadit. Illa nam
que ad occidentem vadit et me-
die est mala. et proprie in meridie
nales sufflauerunt venti. et illa qui
de que a locis descendit altis. Illa
is bonitatis est melior. et talis est qui
dulcis. et est in pondere levis. Illa
infrigidat et calefit. propterea quod est
resoluta frigida. reme. et calida in
estate. In qua nullo modo sapor ali-
supat neque ullus odor. et quod in eam
quod coquitur et cito dissolvitur.
Debes autem scire quod pondus est expedit
admanantibus. cognoscendam aquae
dispositionem aqua est que est levis in
plurimis disposita est melior. Pondus
autem per mensuram cognoscatur. Cogno-
scatur et si in duabus aquis duobus duo
panni uno pondus mellefiant pos-
uehementer siccant. deinde pen-
derent nam aqua cui pondus fuerit
levis est melior. Sublimatio qui-
dem distillatio aquas rectificat ma-
las. et sicut decoctio. Aqua enim
ut testificari sunt sapientes minime
est inflationis et velocius descen-
sione. Nam decoctio sicut aqua sub-
lilitatem et ideo clarificatur et grossum
terrestre descendit ad unum. Nam
mixture terrestres leuiter a sua
subtili descendit. sed a spisso et vis-
cose non facile descendit. Ex aquis
quoque laudabilibus sunt aquae pluviae.
et praecipue ille que cum temeris in
estate proueniunt. sed cum aquae plu-
uiali aduenit putrefactio licet
sit aqua melior propter quod est valde sub-
tilis.

lis. et fit eius putredo cum oputrescendi
humores. Et impedit peccata et uere
Nam omnis subtilis suba plus recipit
passionem. quod si aqua pluvialis ebullit
eius putrefactionis receptio minuitur.
Acetosi quoque cum comedunt putre-
factionem opprimunt et ab impedimen-
to eius securitatem faciunt. Aquae uero
putres et aquae ductum sunt male co-
peratione aquarum fontium. sunt enim aquae
conditae terrestribus longo recipi-
tes tempore. Ex eis cum ille detentus
sunt quibus pluribus die facta fuerunt.
quoniam ex eius uirtute aliquid adsumunt
Unde frequenter est dissenteria ducit
Aque autem pluviae deterior est aqua pu-
tes quod manant aquae putei. sicut apparet
illud quod de ipsa extrahit. Unde pluviae
eius minus. et non multum moritur
in constructione neque manet in locis
unde manat longo tempore. Aqua uero
pluviae propterea quod longo tempore mora-
tur in foraminibus terre putrescentis
et eius motus immanando egredi-
endo est tardus et non est nisi terra
corrupta et putrida mala est. Aquae
stantes lacuales praecipue discoperte
male sunt et graues quia in
infrigidantur non propter uices Ideoque generant
flegma. calefit propter so-
lem propter putrefactionem generant
coleram. propter spissitudinem quidem
ipsarum et corruptionem terrestrium cum eis
et propter resolutionem subtilis earum generan-
tur qui eis bibunt splenes et
interiora ipsorum
ingressantur. et eorum extrema
sunt. et humen et colla comedendi
desiderium in eis superat. sinus et
constringunt eorum uentres. et diffi-
le uentrem possunt. et quoniam proueniunt

ad reduplum p[ro]p[ri]um aquositas e
eis retinet. et q[ui]q[ue] ad ap[er]t[ur]a pul
monis et splenis et ad dissimulati
onem. Et ip[s]e ep[ist]ola debilitant. Et in eis
multe alie egritudines g[er]unt. Et mu
lieres diuiter impregnant. et cu[m]
difficultate parunt. et parunt pue
ros apostematos. Et frequenter fit
in eis mola et impregnatio m[er]do
sa. Et cor pueri sepe parit uin
ces et curru[m] insanabilia ulcera. et
quartanis habundant. Et multas
alias egritudines parunt. et se
mib[us] febres sunt aduenientes p[ro]p[ri]a
tatem n[ost]ra[m] ip[s]am et uentru[m]. Aq[ua]
p[re]ter ea quib[us] admiscet metallina
sua aut eius sile aut eius sile. et
aque sanguifugales omnes male sunt
reglantes. licet in q[ui]dam egritu
dinib[us] afferant uiam mentis. Aq[ua]
enim in qua superat uirtus ferra in
uimentu[m] prestat ad hoc ut in inte
riorib[us] fortitudo tribuat. ut pro di
ssimulati prohibeat. et ut uirtutes de
sideratue om[n]es procedat. Aque in
uiose et glacialis sunt g[ra]sse. mixt[ur]e
et aqua glacialis cu[m] munda sunt et
mixta alteri rei uirtute h[ab]ent
malu[m] sine saluati et fiat ex ea aq[ua]
sine ip[s]a mittat in aqua erit bona
noct[ur]ni dolores h[ab]entib[us] nemor. sed cu[m]
quoque ad tonitatem redit. Q[ui]
si aqua glacialis ex aquis malis
erit. Aut sunt mixt[ur]e uirtute con[tra]hes
malam et e[ss]e[n]ciam a locis in q[ui]b[us]
accidit erit mala. Aqua tempera
te p[re]terea frigida sanis melior est
aquis om[n]ib[us]. Licet reu[er]s[us] impediatur
et apostemata in interiorib[us] h[ab]entes
ledat. Ip[s]a enim appetitu[m] excitat et
stomacu[m] forte efficit. Aqua uero

calida digestionem corrumpit et fit
naturi cibi in stomacho et e[ss]e[n]cia ad
reduplum adducit et ethi[er]ia et con
sumit corpus. Aqua calidissima repi
da efficit nauseam et cu[m] sunt calidior
q[ui]b[us] h[ab]et in uenimo potata multoties
stomacu[m] lauat et uentre soluit cu[m]
tr[is] frequenter bibere e[ss]e malum. q[ui] sto
maci uirtute debilitat. Illa uero que
multu[m] est calida cu[m] colica resoluat
et splenis uentositates frangit. A
qua uero sassa macrescere facit et ex
siccatur. et p[ro] resoluat uentre p[ro]p[ri]a uim
radendi que in ea existit postea strin
git cu[m] in fine p[ro]p[ri]a siccitate nature eius
et corrumpit sanguinem. Idcirco prurit
et scabiem generat. Aq[ua] uero turbi
da lapidem generat et opilones. Id
circo post ip[s]am comedenda e[ss]e res p[ro]uo
catur. licet uentre h[ab]ent plexu[m] et
ferat ip[s]a et om[n]is aque g[ra]sse et gra
ues p[re]terea q[ui] in eius uentre tenetur
neq[ue] de[sc]endit. eius aut[em] trinitas ex
istit res uentose et dulces. Aqua
p[re]terea alluiose mulier supfluitatem
curare non p[er]mittit. neq[ue] sp[iritu]e san
guinem. et prohibent illud q[uo]d de e
meroidib[us] egredit[ur]. sed corpora que
febrib[us] sunt apta fortiter ad p[er]du
ant. Et ferre quide[m] sp[iritu]e resoluunt
et tunc ualentes adiuuat. si
re uero corruptioni co[m]plexiones ui
les existit. Indat aut[em] aq[ua] si uehe
menter coler. Et quoque quid aq[ua]
eius q[ui]q[ue] colat ut dictu[m] est. Et m[er]
pure aque s[er]uam et id quod ei admi
scet separatione facit. et manus hoc
totu[m] est ip[s]am s[er]uando distillat.
Aq[ua] uero cu[m] uno bibe[n]te utile e[ss]e ex
co q[ui] eius remouet malicia[m]. cu[m] ip[s]a
malicia sunt ex g[ra]m pauca penetra

tionis. Aqua et cū pauca sūt. et nō
 inuenietur temperata cū aceto. bi-
 benda. et pprie. etate. qm̄ h̄ a ml̄
 et excusit potu. Aq̄ p̄tēta sūlla cū
 aceto ē bibenda et s̄ropo acetofo.
 quē silque et mirti gñā sūt p̄uicienda
 sorte. post alliuosam quidem
 aq̄ et polintam bibendū est totū id q̄
 nam soluit. Vinū quoq̄ ē q̄ post
 ipam potatū confert. Sup̄ amari q̄
 exhibenda sūt dulcia et uentriosa. An
 aquā stantē et paludestrē in q̄ existit
 putrefactio non sūt gustanda. nutrien-
 tia calida. super quā sūt exhibi-
 benda. ex fructibz frigidis. sicut
 nia et maciana et acenula. Sup̄ aq̄s
 quoq̄ grossas et turbidas utendū de
 is. et ex. et q̄ eas clarificat ē alim̄
 uamentū. Et ex his quoq̄ que dūlar
 aquarū remouent maliciā sūt repe.
 qm̄ sūt ut tyriaca eius. et pprie repe
 cū aceto et alea et. Et ex rebz frigidis
 ut lactuce. Solet aut̄ q̄q̄ pala-
 dius aut oculiāorē noxiā terere aq̄z
 inferre nā que p̄fati rōnibz disem-
 non pot. Joq̄ ipam ex incolaz silub-
 tate noscimus. Si fauces bilentū pu-
 re sint. Si salmū apud. Si in pul-
 monibz aut torace aut. aut nlla
 est causatio. Si uenter. uiscera
 uel latera siue renes nullo dolore a-
 in flone uexant. Si uita nlla uesi-
 ce sūt hec et silia si apud incolas
 pro maiori p̄re consistit uidebz. nec
 de. aliquid nec de fontibz suspi-
 cius.

Habitacionū seu ciuitatū situs
 duplex consideratio ē. una q̄
 dem ratione silue. hitatorū
 Altera ratione fecunditatis agroz. Et

Primo de p̄mi situs nā dicitur. Sicut
 est itaq̄ ut. q̄ locoz hitabilū
 dispositiones in corporibz dūstificat
 et altitudinū. profunditātū in ipis
 cū dispositionis ipi. terre si est lu-
 rosa aut hūctāta. aut cretosa. aut ēn
 est i ea virtus minē et dispōnis mul-
 titudinis aq̄z aut paucitatis ear et
 dispōnis que eis vianant. sic arborū
 aut minēz aut fouear. uel cadauerū
 hor siluū. Et ex montū et ma-
 nū vianitū. loca hitabilia calid
 magnificant capillos. incrispant.
 Et cū in eis maxia sūt resolutio. et
 minuet hūditas atq̄ adueniet semū
 sicut i terra nigroz. Illis namq̄ ibi
 aduenit semū in annis nigri
 et corda sūt amida pp̄ea q̄
 spūs multū resolut. In locis hita-
 bilibz frigidis sūt corda. andate maio-
 et melius digerentes. que si fuerit
 hūda enit ibi morantes grossi et car-
 nosi. et multa habūdantes adipe quoz
 uene enit profunde et occulte et ipi
 enit teneri et albi. In long hitabilibz
 hūdis. puluar sūt fauez.
 curus sūt leues. et nō cēant.
 aduenit laxitudo. et estas
 multū calefit. neq̄ h̄rens valde infri-
 gidat. eis adueniūt febres multex
 more. uenter et sanguis multus
 hūidus exat. exmentis et emo-
 ridibz. Et multiplicat epilenzia. In
 locis hitabilibz sicis morantū exsic-
 cātū. oplones. et ip̄z obfusant. ai
 et exsiccant. Et cerebro
 aduenit siccitas. estas ē ualde
 h̄rens multū frigida. In locis hita-
 bilibz altis morantes sūt sani et
 tes latone multū patientes. uiuūt
 diu. In locis hitabilibz profundis

morantes i uaporesitate multa exis-
tunt et epas debilitate. et aquas habun-
dant. ■ frigidis. et ppe ■ fuerit stan-
tes. aut aque lacini aut stagnos et cor-
aeres sunt mali. De locis habitabilib.
petrosis et disceptis horz aeres in ef-
fate sunt ualde calidi et i uene multu
frigidi. Et cor corpora sunt dura solida
et multoz capilloz. ferua et uirtutem
manifeste. et innot in ■ siccitatis. et si
inglantres et sunt maloz morz maledi-
centes. Et e in eis bellor fortitudo et
solertia in artib. et acutis. In locis
montuosis multis moritua uidit
■ est sicut uidit aliaz terraz frig-
danti. Et cor terre sunt uentose et di-
me morat gñant in eis boni ■ si
ai resolutur ■ montes habent qui u-
ros prohibeant sunt uapores. In long
habitabilib. marinis tempus calidit
et frigiditas ppe sue humiditatis mole-
dientia. habitantem ■ locis septi-
trionalib. uidit ■ est sicut uidit
amitua et tempus frigidor in quib.
multiplicat constringendi et cepri-
mendi egritudines et multiplicat
in eis humores in occulto corporis
congregati. Et solet in esse eis digne
sue bonitas et uix longitudo. In
corporib. ppea cor uiscera sanantur
ppe cor fortitudinē. et sanguis cor
bonitate. et ppea q extreme non est
ei que ei laxet. aut que eis dete-
gat. Sed ppe multa calitate cordu
cor sunt ■ eis moris lupini. habi-
tantia in loco meridionalib. uidit
sunt sicut uidit terraz et tempus cali-
dor. Pluim aut aquaz que sunt i
eis est salu et sulfureu et capita ■
tantu ■ eis sunt plena humidis ■
uis qm mendies hoc operat. Et cor-

uentres sunt soluti ppe illud q ab cor-
capitib. ad stomachos ascendit. Orem
bra quoq cor sunt laxa et debilia et ■
sua ■ graues. ■ desideria medendi
et bibendi debilia. Et quolibet uino
grauiant ppe quod capita cor et sto-
debilia existit. Viscera quoq cor dñt
sanant ■ mollificant. Mulieribus
quoq accidit multis sanguis mensi-
catus neq constringit nisi ai mag-
difficultate. et frequenter abortiunt
ppe multitudinē egritudinū eaz.
Vitis quoq accidit a uentre sanguinis
catus et emoroides. et obthalmia hūi-
da. que cito sanat. Vitis uero in p-
senectute ai transeat quinquaginta
annos accidit paralisia ppe cor citat-
ios et accidit omib. eis ppea q sunt
cor capita plena asma et censa et
epilepsia. ■ accidit eis febres ■ q
calitas et frigiditas uigunt et feb-
longe uemales et nocturne. Ante
uero febres paru accidit eis ppea q
cor uentres multu resoluunt. et dis-
solunt subtile qd est ■ cor humidi-
b. De locis habitabilib. orientalib.
Cuntis que ab oriente ē apta ei in
oppositione posita ē san et boni aēis
sol enī in principio diei super eam e-
leuat ■ aerē eius clarificat ■ postea
recedit ab ea aerē iam clarificato. et
exsufflant super ■ uenti subiles q
pmitit eis sol. Dem ipse met eos se-
quit ■ tenuiunt ■ moris. De
locis habitabilib. occitalib. ■ amittit
que ab occidentē est discepta. et
est ab oriente coperta ■ uenit ad
ea sol n tarde et illud ai uenit ad
ipam incipit elongari ab ea. q nō
ei appropinquando incedit. non ergo ei
subtrahat aerē neq exsiccet. sed dimittit

et ipsū humidū.

at ipm hūidū gressū. Et si uentoc ci
mutat. mitte eos ab oriente. et nō
ete. iudina ergo ipor sūt iudina au
tati hūidū aplorū calitatē hūidū
tempati gressū. Et si cōt gressū illud q
ex spissitudine proueit aens cor nā
uens nē silis existeret. Sūntis uō
in eis mīno existit q in terris orien
talibz cū diminutione multā. Qua
re qui loci eligit habitata cognoscē
debet terrā ciuitatis uel loci altius
habitandi. Et quō eius existit dispō
sion altitudinē et profunditatē et di
copturā aut copturā. Et eius aquam
et sūm aque ipm. Et quō existit sūm
suppalationē et discopurā. aut scdm
sūm occultationē et ipm profunditatē
si sit uentis expedita aut si sit
profunda. Et debet cognoscē uentos
ibi flantes si sunt sūm frigidi. Et q
ei sit uentū ex manibz et pelagis et
montibz et mīnens. Et debet scire
qualis sit terra sūm sūm et egritū
dines. et que egritudines illis
uentibz enenit solent. debet cog
noscere illic cōmorantū fortitudinē
et cor desidē et digestiū. mīn
mentoz cor habitantē bonitatē. Et
quō eius existit sūm. Et si sit am
pla spaciola. Aut sit angustā
Post hoc oportet ut fenestre et por
te sint orientales septentrionales
Sūtp illud unde magis solliatū
bet ut uenti orientales sūm sūm
gradi ualeat et ut ad unūquem
q locū intrare queat. qui ibi exis
tit qm ipē est qui rectificat
V quoq aquar dulas nobiliū
currentiū multar et mundar. et q
hūme infrigident. et estate cale
fiant et dūse ab eis q occultantur

conueniens aduitorū pbs
De situ ville. domus tam rōne
habitorū q sūm sūm sūm sūm
bit egregie vario. Villa sūm sūm
potissimū ut intra sūm uille habeat
aq si nō q proxie que ibi sit
uel phennis influat. Si oīno aqua
non est vna sūm sūm sūm
tectis et lacus sub dūo ex altero
ut hoies ex altero pecus
possit. Danda opera potissimū
sub radice montis sūm sūm
ponat ubi pastiones sint laxē. aut
ubi uenti salubri flabūt. Que possi
est ad exotos equociales apus
sūm q estate hē umbrā et hūme
solem. Si cogantur sūm edificā
re ciuitatē ne aduersū eū ponas hi
cine enī fiet uehementē frigida esta
te nō salubris. Annaduertendū
ē si qua erūt loci palustria et ppe
ealdem eis q cū ardeant ardeant
aīala qdam minuta que non ppe
oculi consēqu et per aerē flans
corpus per os et nates puenit ac ef
ficiūt difficiles morboz. Item sūo
pha utandū inquit ne m ei ptem
spectet uilla ex qua uentus graui
or flare solet. nene in mallectūa si
pūus sūm sūm edifices coq
cū perflat si qd est ibi qd adū sūm
inferat sūm sūm pūm. Preterea
locis qui a sole die illustrat sa
lubrior est q bestiole si que ppe
nascent et infant. aut efflant
aut arandire cito pūm. Nimb
repentini et torrentes flumij pūo
si illis qui in hūilibz ac cūis locis
beditū hūm ob hoc. et ppe pūo
nū manne sūm sūm loci tutiora
In uilla sūm sūm sūm sūm

q[ua]m hieme possit esse calidiora. Item cellas i loco plano ubi uasa umana et olearia esse p[oss]unt. Item ubi stent fructus aridi ut grana et fenu[m] tabularis. Item ubi uersetur familia prouidendu[m]. Item fessu[m] opere aut frigore aut calore possint modissime requiescere deapere. Villam prope uiam cellam q[uod] oportet cu[m]q[ue] scire quid intreat aut exeat nocte tunc ferat. prestat si hostarius e[st] n[on] eo.

Cato scribit. Villa urbana pro uici a edificato. In bono p[re]dio si bene edificatus libentius uices. fundus melior erit. et fructus plus capiet. Si magnitas libenter uidebit. si alius tua vendens opa. facilius locabis oparios. facilius conduces

Curue sue t[ame]n faciendo in m[un]da conditione h[ab]itationis d[omi]ni et rusticor[um] et fructu[m] ad fructu[m] portandor[um] et aliu[m] m[un]doz multiplex est consideratio. Aut eni[m] locus ubi facit disponis sit est inter alias domus uille. aut est ab eisdem remotus. Item aut e[st] in plano uel in montib[us]. Et rursus ut est in loco aut periculoso portus. Siquidem inter alias dom[us] uille curia p[ro] sitis e[st] curia n[on] tanta eget fortitudine et munitione clausure. q[uia] m[un]do e[st] h[ab]ere insidys. Item locus talis. et q[uod] proximū h[ab]eat manor[um] auxiliu[m] si fuerit oportunū.

Si uero est ab alijs domib[us] i loco solitario segregatus mementi b[us] foueis. ripis et sepib[us] undiq[ue] cingendus e[st] p[ro]p[ter] oppositas r[ati]ones. Q[uod] si est in plano siquidē m[un]do de p[er]i

lo per totam curia terra amulata e[st] aliunde t[ra]nslata t[er]re. Item ip[s]am curiam ingressus pateat aquis fluentib[us] aliunde et pluuie. Item cadentes inde possint facile deuiari. Si uero in montib[us] sunt ubi foueis aquosis. muniti p[oss]unt eligat[ur] locus aut i per ordinatū m[un]do sit asper asellus ut q[uod] fossar[um] arandi muniti n[on] p[oss]unt seueritate ripis et altitudine muniti. Si aut[em] locus e[st] ab impietate et inimice curia sufficiat si talis solū modo uallatur munitio[n]ib[us] q[uod] a finib[us] qui et plerūq[ue] pacis insidiant[ur] tempore securus existat. Et cū in parte periculo sunt. siquidem ualde potentib[us] inimicis expositis. tunc erit locū seruat[ur] ad tempus relinquere q[uod] incaute et sua morti auih[us] aut n[on] ex ponere. si forsū patre famul[us] ad p[re]s[ent]e[m] fabrica[m] inextinguibilis al[ia] inextinguibilis. cistern[is] uel aeris duntaxat moueat m[un]do titudo. Si uero bernarij aut debiles inimici p[ar]tes illas q[ua]nq[ue] curant et spolient. curia muris aut cong[reg]o palanchato angat[ur]. ad que si d[omi]ni curias non sufficiat in angulo curie fiat n[on] parū fouee munitio forte et super lucifredū q[uod]dā uel tur in qua cū reb[us] suis se pater famul[us] cū colons t[em]p[or]e oportuno recipere possit. Premissis itaq[ue] iā dictis c[on]sidera tionib[us] eligendus e[st] locus curie i magis idonea p[ar]te agroz. cuius magnitudo talis e[st] debet[ur] que p[ro]portionalit[er] colenda[rum] terrar[um] mensure respo deat. et i toto arcu fossar[um] latitudine designata t[ame]n infra tumbam q[ua]ntum e[st] dimidia fouee latitudo. Item diq[ue] notet[ur] ibiq[ue] arat[ur] curia t[em]p[or]e cong[reg]o. Videlicet octobris seu nouēbris.

fel. uel marry. salici uel ppleu. aut ui
mor. plante quicq. pedibz distantes po
nant. dein foueas psequit. fofferes ad
intus tumba etiam uniuersam ponentes
et etiam solidam p unum pedem uix fol
lor. uacua et discopli relinquentes. u
postmodum aliquo ex dictis epulis spi
nar. plante iacentes ponant. et sup
ducta iter dicta etia cu uinghis et
aaronibz fm form ripaz disponat.
et baculis ligneis spuliter ad hoc fac
tis fortiter oprimar. Et cu ar. unum
pedem sursum exonerit. spinar. pla
tis apposis super eas terra amulet.
Sicq. agendum est donec ad similitudinem
ripe fuerit puenit. Pnt eni in dictis
apis. aces multe uel pauce spinar. fm
dri uoluntate apponi. Si uero n. ca
t. de ruina ripaz. loco spinar. uel inter
ipas plantis graminis uicinis ponantur
radices. Sine aut spine sicut ee solent
in die uide si hri pnt. sp. eni sunt mi
rabiles ad pugnandum uel pungendum
Vel sint spine albe aut prune siluestres
aut plante rosar. siluestri. uel dome
sticar. abl albar. Rubus uero licet
satis forte faciat sepe. n. omis alias suf
focet plantas cu magne existit et id
no multu in placet si pnt alie hri. pli
mu aut cauendu e ne int pdcas spina
u. aces arbor. fructiferar. aliq. plante
ponant. q. desiderio fructu. hoines
sepes destrunt et foffara. in tantu q. ta
lis cura n. q. poterit clausa teni. pla
te sil. infructuose arbor. ibide. n. n.
procanet. augmtum. q. eis crescentibz
spinar. dilecta custodia ex ipaz. um
bris et radical. impijs aut oino piet
aut magna lesionem sentiret. Preterea i
fmo loco et scdo anno cedet spinar.
plante singulis estatis mensibz hri.

ibidem natis mudent. ab ipaz. ra
dial. hndre uolenter attracto planti
le arestet destructu n. r. rogan.
Plante uero salici ppli uel ulmor. q.
prius dixi esse plantandas sine dubio
similitate ripe puenient. que cu ar.
se terre noue multitudinem habeant et
per eaz. radices transant pingues aq.
refluentes ad foueas mirabili
malestent. Inter quas fci potit seps
sica uel q. melius est stati cumalata
ripa inter eas multitudo spiss. pli
culaz. dictaz. arbor. mfigat. hec at
cu conualuerint et matione atq. im
plicatura inspissate fuerit. ite consti
tuent sepe seu q. pilanciu quoddam
qd. longissimo tempe pducatur. Sapi
tes uero dictaz. arbor. pmitis plan
tar. ultra dete pedes malru eleuan
n. paucis. q. ultramodu puaent cu
que p. salute hitantiu aeris sa
lubre requit solis beneficio et uentor.
excepto q. super quolibet tate an
gulo arbor. una q. am. ascendere por
rit pmitis. alru extolli q. hec
cura pluri. decorabit nec pstatim
eaz. pui n. inferre poterit le
sione. p. et due sup. portis dimi
tant. augen. ad quaz. umbras q. scit
hoies tempore magni estus. his ig.
diligenter obseruatis sine magnis
expensis cura fossatis. spinar. sepi.
et arbor. forti munitione p. etia cu
laudabili forma et comodo hitantiu
tuta manebit. In ciuitate montis
circa domos fiant sepes ex plantis.
malor. gnator. hec eni plante locas
p. formidant q. hec arbuscu
la modico nutrimento contenta e.
sepe constituit spissam et forte ex
multa pullulatione radicu ipi. Et uo

lenabo per ea ingredi pungentibus spi-
 ■ et uiriliter se opponit ■ nobile
 mino fructu utile et decore singul
 annis possessionibus suis parat. Magne
 aut arbores in talibus non malefiant
 locis quia plurimo indigent nutrimento
 quod ibi sufficienter haberi non potest ubi tamen
 minus est saxosa. Veritatem in locis
 declinibus montium ubi est letum solum prout
 predictae plantaciones et maxime ulmoz
 et spinarum satis conuenienter fieri. Sed
 salix et populus in talibus locis non sunt inuenerunt
 sibi aut terram ualde solutam
 habent non malefiant ad uentum. Si
 uero locis ■ frigidiore constat quoniam
 eo parua arbor uine non possit exire
 claudat arbutus aut spinis que ■
 gione illa et loco sibi experientia uide-
 re melius defendant. De clausura
 munitione curiarum que supradicta sunt
 utiliter dixisse sufficiat. ■ nobilibus
 aut ■ mirabilibus munitionibus et tur-
 ribus cum curiis et arboribus artificiose
 faciendis ad librum referat et tamen

Curiam intrinsecus disponat homo
 modo. In medio faciat introitus
 ut sunt ingressus in ea lati-
 tudinis decem pedum ad minimum et eiusdem
 latitudinis. In opposita parte fiat egressus
 per quem ad arcam vineam uel agros pos-
 teriores eant. Nam latitudo parua sufficit
 ad curiam introitus fenele uel paleas
 ponderari. In locis eisdem prout sunt
 nobiles uel ignobiles secundum beneplacitum
 domini domini tamen ferreos uel clauos
 possint in nocte firmari. Super eis
 uero fiat copertura uel domus ut mi-
 dior et siccior seruetur nutritur et ne
 porte pluuies et rore breui tempore pu-
 trefiant. Pars dimidia curie quod est

ab una parte portarum pro domo dispo-
 nat hoc modo videlicet quod uine uia que
 curiam ducit ■ diruta fiat domus quod lon-
 ga faciat uine uiam teneat et ad posterius
 parum tendat. et quod domus ■ claudat
 suppleat sepe alta uel murus. Sit autem
 domus magna uel parua murata uel
 non tegulis coperta uel tamen saltem
 domi similitudinem et uentum. In ea parte uine
 ripas tunc periculum et uinorum genera
 nobiliora plantentur que tandem octo
 uel decem pedibus eleuate in altum. pote-
 rit decem facere periculum super ripas ad-
 herens arboribus antedictis. Deinde quoniam
 quod uel sex pedibus aut infra curiam arcum
 quicquid humiles plantentur arbutus. Ve-
 lut ficus uel mala granata si uenis illi
 quantitas parit et nigris gregalis et arcum
 or plantis. Per medium uero humiliorum
 plantentur aliquae plantae piceae et male
 ■ viginti pedibus ad minimum distantes. quod
 per eadem. Qui precedente tempore diu-
 lis malorum et picearum quilibet singulis esta-
 tis et antequam mensibus maritandorum
 cum diligenti industria inseruntur. hanc
 enim uinam et arborum fructus domino spiritualiter
 reseruandi. ■ et tunc clausuras erunt
 a rusticorum uocem improbitate secuti.

In eo et loco amenius formabitur uin-
 dimum ■ domus ortulus et apum dilecti
 locetas illece seruabit et uirtute ■
 ■ nam ■ lepulsi sunt modos quos
 in suis locis dicit. In alia uero parte
 dimidia sunt domus et uigilia uine
 ripas circūquaque uel duas partes aut
 unam tamen occupantia sunt exigentiam
 famulie colonorum et animalium nutriendorum
 curia remanente in medio expedita.
 Domus meliores in una parte deputen-
 tur colendi et alie animalium nutriendis. In
 domos rusticorum cibum et putres ■

De aſternis et aſternibus
Cum aqua tecti aſterna ſedim
paludum fiat magnitudine q̄
teleſtat' et au ſuſtat au
oim conduci poſſit aqua tector' tel
tatu paumēti ſupſitione leuiget'
■ hoc paumētum omī cura teren
dū eſt ad mōrē et lardo pingui
cocto aſſidue pſtrandū ne deduc
■ humore rimis ■ aliq̄ parte ſun
dat' et ita poſt diuturnā et ſolid. i
ſtitate. aque prebeat' hoſpitū. In
eius medio former' puteus. Den
arta cū omīs concinitas repleat'
in fundo de groſſis lapidib' flumi
nū. In medio de minutis et de ſa
bulo in ſupma. Vbi aut' reſūt flu
minū lapides loco eor' fornacis
pretre ponūt'. In quibodam autē
loca ſic paumētum de q̄dam arta
que cū mediocriter eſt inuſa. talē
ōpmit' et calcet' ubiq; q' aquā in

Cum sup̄ de domibz et edificijs
mencionē fecerī subiacendis q̄
ex materia murorū et ligno
sūt. dicit̄ que ligna opertūt edifica
et que bona cimenta. et que consi

terano in fundamētis hūda est. fundatū
igitur ut paladins aut stabula et diu du-
rabilia laetitia sunt ex utraque parte semi-
pedis spatio quod parietis corpus inuoluit
si solida et constructa inueniuntur argilla
quarta uel sexta pars altitudinis eius
quasi supra terram fundamētis est fundamētis
reputetur. Si terra latior fuit maio-
ris altitudinis obuiantur donec munda
sine ruderis suspitione occurrat argilla
que si oīno desit quātam inersisse suffi-
ciat. Arena que appāsi manu edit
strigores erit utilis fabricanti. Itē si
panno uel linteis candida restis insper-
si et exaristi nihil magis relictū a
sordis egregia ē. Sed si fossilis arena
non fuit de flūibz aut glauca aut he-
tore colligitur. Magna arena tardius
fiat et ideo non ———— ne. sed inter
missis temporibz ———— est. ne opus
onerata anticipat. Cameraz quāq; rec-
tona falso humore dissoluit. nam fossilis
rectoris et cameris et celestis similitudo
tiles sunt. melioresq; ———— scilicet cū effosse
fuerint misceantur. Sed si ———— nāc sit
māns arena erit modū plus liscam
a humoris dulcis inungi ut unū salis
aquis suauiter eluta deponat. Calce
quocūq; albo saxo duro uel tiburino que
columbino fluminali cōgunt. In duabz
arenis partibz calce una miscenda est
in fluminali quāq; arena. si terrā pre-
teste recte adhibere oportet soliditas —
ita prestabit. Itē si calx et arena cōgi-
mensura misceantur erit fortissimū cen-
tū exinde mixtū. Non est putretia
minus fortius tempore magni algo-
ris quod congelatus dissolueret postmodum
adueniente calore. Tempore missis no-
uēbris aut decembris fabricat. marti
est cedenda cū luna recessat. quia tūc

maximē humor corruptibilis corrumpens
superius est per precedentē anticipatū et lu-
ne eare. et per presens frigus aeris fi-
git cū calore nūli. arboris ad radices ad ca-
lidū uentū terre. Sed arbores que ce-
dent usque ad medullā secūtibz recasce-
stant aliq; diu parantur ut per eas pres-
buit si quis ———— eis continet exauriat.

Arbores autē hec sunt maxime videlicet 4.
buz. est enim lenis rigida. ———— in operibz
ac perfecte durabilis. Salix uel lirus
sui palidū vultus. ex quo si tabulas su-
ffigas in fronte atq; extremitate recte
et presidia a incendiis tribuisti. neque ei
flamas recipiunt aut carbonem creant
ut idē ait. Querqus durabilis sit tere-
———— operibz obuiat. Rener optima tā
sub teris quā cū sup̄ terras. Castanea mi-
ra soliditate durat ———— agros et rectis
et opibz intereis. fagus ———— siccū utilis
sed humore corrumpit. populus albar vna
quod salix et tili in scilicet nāc. Albi
fabricis utilis. sed nāc si hūidus lo-
cus fundamētis pilandus ē. Vlmus et
fraxinus si siccantur iugesant ante curabi-
les. Cypressus egregius. Pinus uel pinus
si in siccitate si durat. Cedrus durabilis
si tangat humorem. Quēq; aut ex pe-
mendina ceduntur utiliores sunt que uero
ex septentrione posteriores. sed finale —
ant. De alio vltimo.

Vltimū disiplina bona utitur sed
uirtutē. ferre seruiunt alieno.
manū abstinere. sua diligenter
sine seruet huius similia supersedeat. Si
quis delinquerit bono modo vindicet. si
milia mala ne sit. ne algeat. ne exuri-
at opere bene exeat. scilicet a malo pro-
hibeat. pro beneficio grām referat. ut
illis recte facere liceat. Vltimū non sit
ambulator. exoritur sit semper ad cenā

ne **■** finitū exeat. prout ut que
dis sperant fuit. ne plus censeat sapē
se q̄ dñm. Amicos dñi hēat sibi amicos
In iussu dñi nemū ardet. Q̄ ardidit
exigat. Omniū nemū det. nequid insa
ente dñō emat. ne quid dñm celare
uelit. Opus iusticiā omne ut fiat facit
curet. et id faciat sepe dñi nedū lassus
sit si fecerit scribit i mente familie. et
illi aut nō equare faciet. Si hoc faciet
min⁹ libebit ambulare. et valebit ireh⁹
■ dormire libentius. p̄ **■** cibum sur
gat postrem⁹ cibariū erit. prius villā
vitet ut clausa sit. et ut quisq; suo
lore aibet. et ut iuncta pabulū hēant

bonos mōdū diligentia curatos hēat
Bubulac obseq̄ **■** p̄m sit. quo liben
■ tones aient. **■** uonēq; fac
at ut bonos hēat. Pecori et bobū dilige
ter subternat vngule aient. Scabie
pecori et iumentis cureat. id ex fame
et si impluit fieri solet. Opera oīa ma
ture faciat nā res rustici sic ē. si ma
re sero facit. oīa opera sero facies. Sma
menta si cōsint frondē lignea. legat cū
subternat omib; bobulq;. Sierquilini
um magnū hēat studeat. et per anni
p̄m cureat. et arāi eleas abliqueat. ac
simū. addat frondē populū. Vinea. q̄
ceat. p̄ temp⁹ cedat cū condit. non per
ardam pro pabulo omia. Itē semī an
dū **■** p̄rato redat. Post annūpnalem
rapinā pabulū. lupinūq; ferat

Cato scribit p̄dū cū compararet
gratib; sic in alio habere. **■** ne
cupide **■** neue opera tua per
das nec satis habere semel arame quot
ib; totiens magis placebit q̄ bonū erit
Vini quo pacto nūc. ut. id addūte

15
Et **■** mōdū et arāspicias ut inde
erit possit. Vn bonū celū hēat ne ci
lunatosū. Si **■** solo bono sua virtute
valeat. si potē sub radit montis. Si et
i mendie spectet. in loco frigido. loco
silubri. Operorū copia. Si et bonū aq̄
reū. Opidiū validū prope sit. In his ags
qui non dños sepe mutant qui in his
agnis p̄dū uendiderūt. quos pigeat
uendidisse **■** bene edificatū sit. Cui
et **■** alienā disciplinā temere atemp
nis. **■** dñō bono. Celono bonoq; edifi
catur melius emer⁹. Ad villā nemū cū
es videro nisi terrilana et dolia. si nil
■ sint. Vbi **■** erit scito pro curā
fructū ēē. Iustia multa vel paucā
sint videto. Sup̄nuosus ager ne sit.
P̄ter siml' cū ad villā venit fundū
ea die si p̄t arāeat vel die sequenti
ut cognoscat quomō fundū cultus
sit. operaq; facta infectaq; sit. Postea
villici nocet ac int̄iget quid op̄s
factū sit. et quid restat. sit ne op̄
opera sint confecta. postq; q̄ reliq;
sint conficere. Et quid factū vni
menti alia. q̄ oīa. Vbi cū cognoscat
rationē m̄re op̄erit op̄erū dñeq; si
ei op̄is non apparet. dñat villic⁹ se dolo
cūmisse. se nō valuisse. Tempestates
malas fuisse seruos aufugisse. Vbi eas
alias multas eas dñat. ad rōnē ope
rū op̄erūq; villici reuocā. Cū tempe
stes et pluuie fuerit. que op̄e per
vmbre fieri poterit. dolia lauare pi
cari. villā purgari. frumētum trāser
ri. Stercoris foras eferri. Sierquiliniū
fieri. Semen purgari. fūcos sarari. **■**
uas fieri. Centones ciuiles fami
liam potuisse sibi sarare. Per ferus
potuisse fossas uetēs ingeri viā pub
licā muniri. vep̄es reari. Oīa facta

Pactu purgari. virgis vinciri. Spung
riscari. Cui semini egrotant aban. m
tanti duri non oportuisse. Que opera
reliq sunt aut ut phtane. Si quid
desit in annu ut paret que supersint
ut ueneant que opus sit locari ut lo
cent. Et que opera fieri et que locari
imperet. et ea scripta relinqt. per
omne consideret. oleu vinu frumentu
et quidquid supsit. vendat. boues
vitulos armenta. Oues. lana. pelles
plaustru uetus. seruū senē et morbo
su vendat. parē enī famulas ven
dare non emare esse oportet. Item
que pertinet ad sitonem suo quaq
tempore pmeda. manifestanda sūt
que vendenda videndū. Et ei que
seruari non pnt anteq se omittent
delectiter promat et uendat que ser
uari pnt. tūc uendat ai caritas est.
sepe enī diutius seruata nō mō
usina adiunt. sed et fructū dupli
cant. si expectato congruo tempore
promat

Exponit hoc textus

S7M IN
superiori li
bro de his q
natura sunt
saluti habi
tantiū rura
quedā vali
a scripserim
consequen

ter de ipor operationibz in villis agen
die dicendū est. Verū quia rurs eē
cna variant sedm varietatē plantaz
loar. et tempoz quoz diuersitas sine
notia nature plantaz. parit ipaz
et eoz que plantis nōra sūt perfec
te cognosci non pōt de his in hoc
2o libro dicit. Dicit itaq in primis
de his que oī plantz oueniūt sedm
gnōnis pncipia

De calore et virtute plantarum
In gnōne plantaz sunt tri
fructū albertū septē sine q
bi nulla oīo nascit planta
Calor videlicet celestis. virtus autē
pntū et virtutū pncipiū plantaz.
Sedm autē est oueniens calor loci
Quia si in loco sit virtus frigoris mō
tūctatuna non suscipiet calorem cele
tis. virtutis autē si locus uelē
menter sit adustus erit heremus
aridus et eius quod uocat mortu
ū salubū et q talis locus nō est su
septu celestis virtutis plantaz vi
uificantis. Tertū autē ē calor q ma
terre seminali quicūq illa sit inbe
ret. q sine illo aut nō esset suscep
tina calois virtutis aut recepti calo
ris virtutis non eēt reuocata et
numq formaret ex ipa plantaz
aliq. sed euanesceat per euaporationē

Probat autem hec opus iustificacionis
 quoniam in quibusdam plantis cum primo for-
 mantur et sunt tenelle umbracula oportet
 fieri ut calore solis non evanescant
 sicut quoniam ex seminibus pullulant expressi
 vel fructus. Tria autem sunt instrumenta
 habentia materiam quorum primum est humor
 naturalis qui primo spirando pullulat sur-
 sum et erumpit ad terrae superficiem quia
 pullulat euacuat ab inferiori mate-
 ria humoris totam substantiam humoris foris
 infra plantule et inferius in radi-
 cem. Desinit autem virtus humoris ca-
 loris subiecto attrahit humorem loci
 et iste est sedus humor ministrans con-
 cepit plantam incrementum sicut mis-
 trant matrem sanguinem menstruum
 conceptione et formatione animalium.
 Tertius autem est humor pluvialis et vi-
 ris et humidus de superuenientibus qui se habet
 ad plantas sicut humidum nutritivum
 ex alio superius in animalibus. Et ideo hu-
 midum hoc desideratur a plantis cum for-
 tis et ad speciem deductis sicut alii
 desiderant ab aia natis animalibus. Ex-
 timus autem quod exigitur est aer conue-
 niens extrinsecus ille enim conser-
 uat si bonus est aut corrumpit si ma-
 lus est plantas. Et ideo venti urentes
 primum mortificantes ledunt et
 destrunt plantas. Ab aere autem tem-
 perato proportionaliter conualescunt et fructi-
 ficiunt. Amplius autem arbor in ge-
 nere suo est calida et humida et calor
 quidem aperit meatum et impellit
 humidum autem habundans sufficienter
 ministrat materiam. Et ideo statim ex-
 urgit in stipitem et auget illum et
 uborat et emittit in eo ramos mul-
 tos et in ramis plenas virgas

De duritie et...

Considerandum est autem primum de
 diversitate generationis plantarum ex
 diversitate generationis eius. fere
 scilicet natura plantarum. Et de hac quod
 diversitate ab antiquis fere nihil ampli-
 us venit quam quod dicitur 12. quod arbor et
 plantarum quedam generantur plantate que
 dicitur semine. et quedam per se ipsas
 ex ipsorum elementorum coniunctione et vir-
 tute celesti que est coniunctione vitam
 influunt vegetabile. Et que planti-
 tur aut a radice nata euelluntur aut
 a stipite aut a ramis aut a semine
 nata transferuntur ex loco ad locum. Sed hoc
 proprie non plantatio sed transplantatio
 dicitur. Et iste que sic transplantantur que
 dicitur vocantur integri transplantantur. et
 quedam proprii duritie sue sunt et anti-
 cis aliquantulum extenduntur et sandi-
 tur inferius ubi insinguntur terre
 facilius et citius trahant nutrien-
 tum. Adhuc autem ea que sunt proprii
 aliqui plantantur quedam plantantur in
 terra sicut fit de vite silice busto
 frequenti. Quedam plantantur in
 arboribus et hec plantatio vocatur in asio.
 Quod autem in generatione plantarum valde ne-
 cessarium est quod plantarum quedam ex
 semine habent generationem que non produ-
 cunt semen simile illi semini ex quo
 habent generationem. Quedam faciunt semen
 melius et quedam peius. Aliqui enim
 quibusdam malis seminibus bene arbores
 proveniunt ut ab amygdalis amaris
 et acridis. Aliqui sunt dulcia et sunt
 a malis granatis sive punicis aci-
 dis aliqui sunt dulcia et aliqui amari.
 Quaedam autem plantarum semen cum
 debile fuerit aut ex loco aut ex aere
 ipsius inveniuntur de his et illarum
 tali loco non est ex semine sed aliqui

plantatione siue ramos siue radice
 ■ hoc p̄cipue ē in p̄ncipis et palonis
 ficulib; et malis graminis. et silv
 om̄e abieciū a nā. nulla ei illa se
 men facit tante efficacie q̄ pullulare
 faciat n̄ raro. nam ex semine palma
 quāq; pullulat & cipressus et max
 palma si plura semina simul diu
 gantur ex vno enī simplici semine
 rursus pullulat. Sed cypressus et frax pu
 llulant ex vno grano seminato ad mo
 dū herbe p̄m̄ malefacit paulatim. nō aut
 de facili fit q̄ semine male proueniat
 bona planta. nec enī hoc licet aliq̄ hoc
 fiat. Sed i. aīali hoc contingit multo
 tiens p̄r diūsitatē ei bitumini bitu
 om̄i aere. et uentoz. et nutriment
 ai aīal sit facili alteracionis frequē
 ter fit q̄ semen male oplexionari al
 terat et fit peius. et aīal q̄ntatū fit fm̄
 seminis ex quo ḡntur diūsitatem vel pe
 ius vel melius. Cuius signū est q̄ oīa
 domestica aīalia videmus valde diffen
 tia i. q̄ntitate. ■ colore q̄ non accidit
 eis n̄ p̄r sui nutrimenti multā diū
 sitatē. et diūsa fomenta stabuloz et
 alioz locoz in quib; uersantur p̄r q̄
 etiā carnes eoz i. sapore diūsitantur
 a carnib; aīaliū siluestriū. Talis ei
 diūsitās in plantis non ē. aut em̄
 non ē. q̄ radices terre affixe sunt
 et neq; loca mutant neq; nutrimenta

Locus in quo oritur planta est
 sicut matrix in aīalib;. Et
 sicut siue hūor in tali loco
 p̄uratus & attractus ē sicut sanguis
 menstruus i. matricib; aīaliū. Vis at
 celestis in eis est sicut virtus indistincta
 ■ non determinata ad speciem. que
 q̄ntū ad plantę nām sufficienter arer

minat et distinguit per q̄ntitatē elemē
 torū et modū mixtionis eoz i. mā
 semis plantę. Opera aut plantę sūt
 ■ scdm̄ q̄ planta ē s. vti alimento
 & augē & ḡntur. Vtuntur alimēto siue
 trahunt ipm̄ nō p̄r ueniens et silē
 sibi et hoc totū est mirabile in sām
 mib; et oīa non hnt uētes. ■ uētes
 sed nō p̄rog et terra est eis prouenire
 i. q̄ dimittit utramq; ipunitatē. sicut
 uelut & hūidam. ■ hoc ē aī q̄ in
 figit radices ori suo silēs. ■ terrā ex
 qua sicut ex stomacho sugit nutrime
 ntū. et dirigit radices deorsū nutrimentū
 plantę omnes ad locū calidū terre. ubi
 caler melius misceat et digerit nut
 rimentū. Et si aliq̄ plantę magne i. sup
 facie terre euascent ab eis in fumū p
 calore solis. et nō coquitur spiritus in radice
 b; eaz per locū inuentū. Augere aut
 ip̄az plantaz dicunt quidā ē infiniti
 affimentes plantā augeri q̄ diu ra
 dices terre adheret. q̄b; non est
 sentiendū quia certū est oīm nā con
 stantū ē q̄ntitatē determinatā inter
 duos fines maximū in suo ḡntē
 ■ hnt ei sicut egregie dicitur. oīa
 rationē magnitudinē et augmētū h̄c enī
 ex nutrimentali fomentē et augemētū
 hūido plantę. si pars cui fimentū est
 additio in m̄ uiduat processu ip̄is
 ut extendi non possit. et tūc stat
 augmētū in longū. et tandem ex eadem
 ei stabit etiā ad duos diametros q̄sūt
 in latū et profundū. De operatione
 aut ḡntis plantaz hic solū dē q̄ su
 gente per poros hnt nutrimentū et
 de ■ q̄ extrinsecus ingēnis eleuat
 a spū egrediente format. & q̄ gignit

Consequenter autem de partibus vegetabilium plantarum determinandum est. et de his que accidunt eis ex natura et non est autem. De fructibus enim & cultu dicitur posterius. Oportet igitur scire quod sicut in animalibus ita in plantis. Quoddam est quod est potentia quilibet per plantam vocatur succus. Et quoddam est quod est planta actu sicut radix super et ramus et humus. Est autem succus humor per poros radios attractus ad nutriendam totam plantam qui per partes plantae a virtute nutritiva distribuitur. Nunc est igitur quod plantae similitudinem calorem digestivum terminatus. non enim nutrit nisi sile quod centum passionibus per digestionem ad similitudinem eius membri vel partis que nutritur aliter est. Ex his autem cessante relinquitur quod humor ab aliis plantis magis sit insipidus in radice et semper magis & magis a radice procedit sic plus et plus accipit saporem plantae venientem. sicut accipit saporem ut enim accipit insipiditatem et sublimationem & aumen. Ex actione autem caloris in ipso nunc est cum hoc euenire aut ipsum non per accidens impeditur ut infra videbitur. Et in quibusdam quidem plantis calore exili et plurimum humidum remanet terreste visum lucidum propter multam dyasim naturam in ipso est odoriferum propter actionem caloris in ipso eo quod quod conuenienter digestum est aromatum. Quod autem corruptum est est fetidum et hoc humidum quod calore aperiente parum stillat. frigiditate aeris exsiccat. et vocatur gummi. Aliquod distillat per vulnus fletum ferre et in planta tunc est gummi vocatur. sed non est tantae virtutis ut est predictum. Partes autem que actu sunt partes plantae dividuntur in duo genera. quorum cum sunt sicut

membra officinalia animalibus. Quodam enim autem sicut filia. Modi enim et videtur et via per modum venarum extense et radices sunt sicut membra officinalia et nutrimenta officio reservantur. Sed lignum animalibus lignum. et cum herbis in non humis lignum est sicut membrum sile animalibus Cortex autem sicut pellis animalibus. Et ad hunc modum est de ceteris partibus plantae. Sed notandum ille qui vocatur maleolus est factus a natura ut in ipso sit succus et amplius accipiat digestionem cum signum est quia si in ramo siluestris arboris ar mactio ultra membrum ita quod medulla sit abstracta et postea ligatus solidetur temperabitur malitia fructuum et meliorabitur sapor eorum. Cum autem est quod ibidem reuertitur per membra nutrimenta ascenden- dens per tracheas stat. et diutius digestum in meliores digerit et transformatur fructus. Humus autem nodos habet papae in plantis etque vire sunt sile et humus quas medullas. aut in terro sunt decima & cum hoc sunt valde longae sicut eum et viticella. et cucurbita et arundo. et genera frugum ut triticum et siligo et ordeum et alia humus. Radices in habet planta omnes siles quod quantum ad nutrimentum nutrimenta. habet autem secundum alium modum similitudinem ad effectum cordis radices per plantarum. quoniam tot nutrimento attracto primum infundit calorem vinctum per quem ad membra moueri incipit. Et hoc facit radix in plantis. quoniam ex radice datur eis calor forma potest talis per quam ad omnes partes plantae non motu mouet. Sunt plantae voraces dicitur et abstinentes propter suam radicem dispones conuales. Raras enim et potius et calidas habentes radices multum trahunt de nutrimento plus autem

q̄ conueni possit et terminari a nā ar
boris. & tūc arbor gñabit fructus rer
mucilofos p̄m̄scentes si
rer vel aliter emittat superflui hūi
dūm iunēnte aut plantar hoc max
ime accidit p̄p̄ calore iumentis ei
z. Aliqñ aut amant ex hoc q̄ p̄forā
tur mē radice sibi enī erit superflui
hūidū fr̄ sicut per fletucomā. Si aut
plante calide et tūc radices sunt inter
ni ficta in q̄ plant rari et in q̄ cadit
nī impetu multi pluma sicut est tra
chianis scdū et tūc et forte quatuor pro
aliq̄ sui parte trahit radice plantę nil
tis viciis int̄pellans ex habundantia
pluma superueniat trahit ad partes
superiores et completa digestionē p̄ficiat
Et ideo tales in talibz locis sepi⁹ for
te florent et fructus emittunt. Et hoc
ē cā q̄re in terra maiorz sepi⁹ floret
arbores anno. fit aut et hoc in iūg
climantibz licet pducant plantę
nrē n̄ paucos flores qñ post estate
hūidam sequit̄ anticipus valde cali
dus & siccus. Sūt aut quedā plā
hūide aq̄re molles et ille quocū
q̄ modo infigant̄ terre de facili
dices emittit̄ & conualescunt. hec aut
faciūt quedā dure p̄p̄ similitudinē
ligni radices & corpus plantę sicut
buxus aut ramus in tra infixus de
facili conualescat. In quibz aut hoc
non fit cā ē q̄ destituit lignū nut
mento anteq̄ ex se formare possit
radices et q̄ aut porosi ē aut
non h̄t calore sufficienter trahentē
et ideo arescat anteq̄ ex se
possit radices et ideo quedāq̄ calide
sūt infixe ramis terrā conualescunt
sicut buxus et samia et multe alie
Et itez quedāq̄ molles sūt tactu

ab humore terre nutuntur et imp
lent̄ et conualescunt sicut salix et tili
Quedāq̄ aut neutri h̄nt disponem
harz frequēte arescat qñ rami earz
terre infigunt̄. Vena aut in plā
ta proprie loquēdo ē sed ne
q̄ s̄m multā manifestam similitudi
nē h̄nt. Sed vie nutrimenti dicūt
vene eius que aliqñ sūt directe as
cendentes et tūc arescat planta qñ
per quasdam tunicas herbales vel
lignas quaz una subponit̄ alii
que aliqñ sūt tortuose. et tūc effi
at̄ planta nodosa. Aliqñ aut diffi
dunt̄ reticulati in plantā et p̄ vi
as directas nutrimentū trahit̄ et
per transversales retinet̄ et rep̄nit̄
in partes plantā nutrimentū. Vēi
unt etiā vie iste aliqñ a radice asce
dentes. Aliqñ aut ex medulla ad
exteriora plantę sicut linee multę p
ducte ab eodē centro. talis igit̄ est
dispo venarū in plantā. Oculle
aut plantę vident̄ ēē sicut nuc
la in ailiibz. et per medullā ar
bois decurrit & pullat plus de spū
plantę q̄ p̄ aliq̄ aliarz viarū. et tūc
est vigor spūalis plantę quia alie
partes distantes a radice nō bene m
uificarent̄ ad formā sp̄i plantę.
Et ideo plantę h̄nt ortū et p̄ncipi
um ramorū qui oriūt̄ a corpore
plantę in medulla qñ ex vicino
radicis. Et qñ ligna sondunt̄
per altitudinē profundant̄ frequē
ter fissura centis usq̄ ad medullā
et ultra non inueniūt̄ profundari
fissura n̄ raro. Plantę aut que
nutunt̄ ex medulla per poros trā
versales h̄nt medullas maiores
Et que nutunt̄ per poros directē

ascendentes hnt medullar minores .
 Et qm vident medullar habere
 qm magne efficiunt ppe hoc q lignee
 cuncte attare per alias circueuenien
 tes opmunt et q insensibilem fa
 aut viam medullar . Et probabile
 est q hec sit vna ca corruptionis
 magnar plantar mris . suffoca
 tio videlicet sps vitalis in medul
 la inclusi . Per hoc q constingitur
 per arctissim indurati & constre
 tu lignu . Ipa aut sta medulle vr
 ee sicut purgati quodam colici . qd
 pmitit auriu aialiu . et hoc fit
 ppe calore sps et motu qui pullat
 i medulla . Cui signu e q fere omis
 medulle plantar perfectar inueni
 unt a principio iumentis plantar
 coru alte & huide . Et in processu eti
 tis declinat ad ariditate et siccitate
 . Snt aut plantar quedam fere tota
 stam hntes medullas sicut sim
 bucus . Ebulus et lmiu et omnes
 ille nolos hnt multos et nutiunt
 ex medulla . et ideo et multa in eis
 et in hoc gne est vitis . sed minus
 e medullosa q sambucus et ebulu
 . Alias aut expm plantar e
 concavas sicut fistulas qdam
 lamos . et hoc fit io q ille multo
 indiget spu humido libero qui ele
 uatur in ramo plantar ex nutime
 to qui ascendit p directos pios la
 rez plantar plantar . sicut arido et
 cillamoz genus . hnt hec g e dis
 posicio medullar . Cortices in plan
 tis sunt sicut coria in aialibz . n q
 non adeo coherent plantis qdamo
 coria in aialibz . Et sicut in aialibz
 pars corij exorticata et absa
 rearesat sine magna . mls acate

sed sassa per longu & latu pellis ato
 solidat ita e in corticibz plantar . ppe
 quod exsiccant plantar frequen qm
 insipitibz in aractu cortex ab eis
 abradit usq ad carne plantar ligne
 am vel herbare . non e aut cortex
 ex contraxione venar . sicut coriu
 aialis . sed sicut cortices gnat ex
 teriori . plantar ex pulso ad supfi
 nem ipis . Est aut cortex duor m
 broz et exterior durior et aspior .
 De duritie mris et f

SICUT AVTEM IN
 animalibz inter reticulatio
 nes venar et nervoz sut
 supplementa partu simpliciu que
 sut carnes vel ea que sut loco carni
 u in non hntibz carnes ita sut in
 plantis lignee pres vel herbales q
 simplices sut et miales . quibz au
 tis auger plantar et quibz deficiunt
 et diminutio plantar videt exsica
 e et diminui . et talia pprie dicunt
 pres simplices in plantis et aiales
 eo q ille fluit per nutrimentu
 et effluit per exsiccatione plan
 tar sicut naturalia supplementa i
 aialibz . hec aut quedam cor et vi
 tati anothomia cognoscit . vr
 tici maiore & cinate et lmo . &
 multis alijs que vias venales hnt
 multu fortes & viscosas & directas
 et qm in aq computruunt i eis caro
 matialis et postea exsiccatur & comi
 nitur & confricat et reardit et re
 manent uene illar plantar ad
 du lane longe candide et molles
 ppe viscosu stule qd est eis et
 sunt ex eis panni . Et h est modus

quæ habebant antiqui phisiolegi i
corponibus hominum & aliorum animalium quos
ligabant cum ictu aque uelentis
& tunc abluta carne melle molliori
remanet reticulatum ex rursus et veng
& demonstrabitur modus divisionis
eius i corporibus animalium. Sicut autem
vinea est. Cinamo & lino ita et alibi du
bio est i aliis plantis habet melle
ita possit ab officialibus partibus separari
i eis. Pars autem simplex i plu
ri dicitur esse que ex pluribus simplicibus
est composita sic radix et ramus
Planta dicitur a platone esse figuræ ho
minis. Radices enim habent similitudinem
similes sed dilatantur undique ut nutri
mentum accipiant & ideo dilatantur plan
te inferius. Superius vero dilatantur pro
humorem ramorum infusionem. que mul
tiplicantur ex duabus causis. Quoniam una
est naturalis scilicet nutrimenti habundantia
a. Altera autem in efficiens que est calor
solis undique extensus tangens arbori
et ebullire faciens succum et euocans
ad exteriorem. et ideo eripit in ramorum
multitudinem in superioribus ubi magis
constringitur et per digestionem amplius
subtiliatur. Et huius signum est quod plante
que aralescepre sunt multis aliis plan
tis sicut arbores in nemoribus sparsæ
et umbræ cæsarunt. alia. et non
multiplicantur in eis rami. multum
ingrossantur eam stipites. carentia
quedam ramorum est eo quod per calorem solis
non potest in eis euocari et ebullire succus
ad superficiem. sed penitus frigus umbræ
occludit calorem interius qui intus multi
plicatur ex fuga ceterum eleuat totum nu
trimentum in altum. Et cum motus frigidus
sit ad centrum quoniam motus caloris
a centro expellit nutrimentum ad cir

ciferentiam ut impingueret et dilaceret
stipes totiens reflectitur a frigore loci
umbræ in se nutrimentum. et impedit
stipes ingrossationem fieri.

~~De generatione et corruptione plantarum~~

Lico itaque quod folia in omnibus plan
tis materia est humidior aquosius
non bene digestus a terrenis
sicut si bene a fecce terrenis purgato
aliquantulum passus mixtus finalis
aut intentio foliorum est ad fructuum
cooperationem. eo quod non purgatione indi
geat a superfluitate humidioris aquosius. et
cum sit sagax et ingemosa eodem pur
gante utitur ad fructuum defensionem
Omnium autem tam foliorum quam fructuum est
quod duo sunt vapores in quibus tam ventus
plante quam aliis vaporantibus omnibus. Va
por scilicet humidus et aquosius et vapor sic
cus et ventosus. Vapor humidus est ma
gis folij. Vapor autem siccus ventosus est ma
gis propter quod etiam fructus secundum genus uento
si esse indicantur. habet autem folium per um
bram ipsam restringat solis arsurum
tamen quod fructus multum indiget vi solis
predicatur folium aliquantulum distans ut
obstat digestionem que fit per solis

Flos autem sua qualiter est factus ex
humido sublimiori quod calore primo ebullit
et propter habundantiam que est in ipso
latatur ad modum folij. Iam si quod humidum
habet magis digestum flos terre utilis est
odoris boni quod nullo modo esset nisi
humidum optime digestum & subtile hinc
sic et terrestre quod in ipso est subtilissimum
est et valde mixtum cum humido. Cum ei
ex rapore terrestri ventosa creatio sit
fructuum est in ipso uapore subtilius
aliquid et humidius & minus terref
actius quod non de finali consistit et i

spissat' calido digestivo et h' m' sit ma
gis vaporabile q' residui eisdē quod
est s'ba. Plante loco gēne q' erūpit
fructus pmo calore statim erū
pit et format' in florē p' quod adhe
ret flori ite qui mel producat et
erū. et hoc inuenim' interiorib'
florū profundo. q' ai nā format
subtile hūidū q' passū est a subtili
et bene mixto sūro fluit ipō sub
tile & bene decoctū q'daz hūidū a
queū per modū dulcis flegmatis i
aīlib'. Constat ergo q' flor s'ba sit
ex subtili aqueo mixto ai subtili
terreo q' subtilitate sua potius tr
bile est figurā florū q' ingrossitū
fructū. Et ideo calore p' veng flōs
prompūt p' subtilitate suble sine
mālis & finit' ledunt' a frigore q'
folia uel fructus p' eandē cām. et
sūt multū redolentes p' subtile hu
midū qd' a sūro mementer passū ē
qd' q' spūaliter ita resoluit' in ipō
s'ba. Et hūidū foliorū magis gressū a
que indigeste ē. Et hūidū fructū
a principio sui magis ē sapnā et ter
restrē indigens multa digestōe p'
quod ultio' pletur post foliū flōs
Amplius ai fructus cadūt ger
minant nō habūt augmentū uel
nutrimentū a carne illa sed a terra
Cuius signū est q' ai aufert' totū ante
circūpōita melius germinat' semina
q' q' eis remanet. Preterea nutrī
fructū putrescat facile. eo q' nā
nō exregitūnt illud n' ut putrescat
pleto semine et cadens in loco semis
finiet et infundat' lutū in quo semē
facilis malestat. Cuius signū est op'
rusticorū. ai enī fructus volūt
facē finiat' eas ex pinguis et acing

que colligit' ex ipā eisdē vinea aut
fructus eē intendit. hec et cō
saderat' operib' nē. si ei caro fine
ad fecunditū semis confert
ai nā nūq' deficiat nātūg' procul du
bio separet' semina per cessurū et
aperturā a carne fructū cadentū
Et h' cōmū videm' in nē opere. Op'
enī q' finano que fit per putri
dum carnē fructus ad fecunditatem
seminis eisdē oper'. Contingit aut
frequētius deperire fructū q' florē
ex aliq' tū cā. Aliq' enī magne
plante & hūidū ponūt ad nutrī
tū ex quo fōndus erat fructus si
subtile qd' nō sit in florē non ē ita va
porabile plante tūc parit fructus
et flōs. Aliq' aut ita cito
pōt' moū gressū nā sicut subtile
hūidū et tūc sēdo & forte uel q'eto
anno fructificat. licet oī anno
reant. Aliq' aut non pōt' tū attra
here per duriciē suaz radicū. et tūc
forte nō amabūt sufficiens nutrī
tū fructib' n' per duos annos vel 3
Et q' aggregatū sūt in planta suf
ficiens nutrīntū tūc fructificat
nō alijs annis. In oleis pingui
tate ē iudicū sicut dixim' sed olea
sepe pūnat' fructū. eo q' ad fructi
eius multis hūor pinguis exigitur
et multis calor digerens. et ito ex
dictis cāc frequēter impedit'

EST autē unus modus uniti
onis qui fit per insitionem
in qua planta r' plante
sicut stipes radicū. Et sicut ramus in
pit. et continuat' ai ipā ita q' per
oīa efficiūt' eisdem lignū et eisdē
nutrimenta ai nō non sint eisdē

spei aut forte eiusdem generis quoniam sit ma-
gis. Et planta que inseritur in terram tra-
hit nutrimentum ab ea cui inferum est
quod inferius magis sit magis nati sua non
producat non radices. Superius autem neque
radices ramos emittit neque surculos
non rari. Digerunt magis succus ad nam et
modum male et magis eius cui inseri-
tur. Et ex hoc scilicet in arboribus diuisee
digestiones. Licet ad finem sunt simi-
les. Quare una est in radice et al-
tera in stipite et in ramis quare proba-
bile est meliorem esse in aitione inferiorem
quam superiorem. Et quoniam magis sit in
ferius tanto magis fructus et superius
est immutari et domesticum. Quo-
to non sit alius tanto minus quoniam ma-
ior est immutationis virtus. Et toto quod
est parte. Et maior in maiori arboris
parte quam in minori. Et quod his mirabi-
lius est cum fructus est secundum nam et
virtutem radices. Cum autem est quod pul-
pa carnis fructus est de primo flu-
mine. Suba autem nuclei non potest de pri-
mo fluere. sed de ea parte que est loco
cordis plante ex cuius virtute magis ar-
bor informatur. Et hec est radix. Sub-
autem est in seminis alium que ex ma-
xima parte absconditur a cerebris animalium
et attrahuntur. ut distillantur per
totum corpus virtutem corporis coactus ac-
cipiat sic enim magis nuclei trahuntur a primo
membris arboris ut accipiant virtutem
magis. et maxime radices que est virtutem
habens totum corpus plantarum. Dubi-
tur quoniam in animalibus diuisa non ualet
aut diuisa. aut in plantis utriusque
ualetur quod videlicet planta propter simi-
tudinem suam prout videlicet sicut peros
quoddam suggerit nutrimentum et in se
quod in uentre et uenis digeruntur et ideo

ualetur per. sed in animalibus quous habent
in multis filia corpora et ideo diuisa in
utriusque parte retineat sensum et motum
tamen quedam organa diuisa a reliquo
corpore sunt forma. sicut os. et ideo que
utriusque partes illis destinantur ualetur
non potest. eo quod nec nutrimentum potest sugere
nec ad congruitatem sui corporis digerere
sine illis. In diuisione autem ista magis
lacerata conualescit non sunt valde rare
sunt. sicut uitis et salix. hoc autem ideo fit
quia cum laceratur ad inferius ramuscula
retinet meatus apertos et vias inte-
gras uersus nutrimentum. et ideo statim
ut uic ille ad nutrimentum attingunt
sugere incipit et ualetur planta. Cum
autem scaturit et incidit tunc prius diri-
guntur ut prout unum ad nutrimen-
tum et magis per longitudinem alium nutri-
mento insiguntur. et in ipsa secunda
contra corpus plante rari et ipsi po-
tunt artantur per collisionem et oppressionem
peros secantis. et ideo frequenter are-
scunt magis. preter uitem et salicem que
sunt rare sunt. sed in magis conualescit
extransuerso aliquantulum longe uulnere ab-
scissus ramus qui directe abscissus artan-
titer. et hoc contingit ut dixi quia
peros plures sunt apertos habebit ver-
sus nutrimentum quoniam ex transuerso scaturit
quod quoniam directe. Cum signum est quod quoniam
diuiduntur radices antiquarum arborum
secundum longitudinem. melius fructificant
eo quod per totam longitudinem diuisionem
per peros sit attractus nutrimentum.
Si autem ex directo scaturit in profun-
dum nihil omnino confert et forme no-
cebit tamen quod arefcit arboris ille. Adhuc
et hinc alia magis est quod longitudo diuisa
magis impedit cursu nutrimenti. sed
latitudo diuisa statim viam et cursu nu-

minuti intercipit. et impedit. Et ideo
salsitū arboribz per longitudinē frū
nihil oīno ī sapore figura variat fruc
tus qñ sūt sinati. Si aut diuidant
ultra medullā que ī medio est ramus
culor & consoliānt statū variabūt
fructus et sapor eor ppter diuisionē q
contingit ppter impedimentū nutrien
ti qd sit nodositate que nascit ex
scdm latitudinē oīa planta. Et ideo di
sio fm latitudinē ē quidā modus in
cisiōis & non diuisio in longū. sic
ōndem in sequētibz. Prētea plā
tis per absisiōnē & restōnē pau orga
niz redit continue inuētus. Conū
git aut aliq pūte amittē radicē &
pūlulabit. Radicibz sūpes & rami.
Et sū contingit amittere & recūpa
re ramos

De mutatione plantarū
in aliam

VIVS modus cōsmutationis
ē q rare pōt pādī silua quer
ona uel fagina ppterorū ligno
z & magnorū q recrescit ī eadē spēz
In pccatis arboribz pūctis recrescit
arbores que tremule dicūt & arbores
que uenit murice spētibz alamine
que sūt maioris ignobilicatis q p
fuerint. Cā aut hūc ē q radices re
tustari arborū solide & dure sūt &
clausor pporū. Nec valent ultra pu
lulare postq sūpites arborū stititum
super eis pccati fuerit. pūctōit
q et calor exalans ex ipis & secum
trahens hūidū efficit formatiū
plante alī spēi. et q destruit est
a vigore arboris. minoris pululabit
i arborē ignobilē et aliqñ non pu
lulabit oīne. Aliqñ non gñat inde
n frigus vel grām vel aliq alia her

ba Est et alia mo ualde multiplex
sicut certissime probat pōt omīs q
expenit ī talibz. fere ē quocūq
& eadē arbor fructifera ī sūpice absi
dit et relinquūt inferior pars in tra
sicut sit in isitiōne. et ipā erdet ar
boris frugū in eadem trācho insent
sūt in te plante quaz fructus nec ī
figūā nec ī sapore cū pcedentibz co
ueniūt. Cū aut insent frag pūmo
& anoz vel alioz fructū ossa hū
tū in trāchi salis efficiūt fruct
sine ossibz. Sūc. ut si insent uins
in censū uel purū vel malū inuei
unt vne mature qñ censū sūt ma
tura uel pūa vel mala. Et tales mu
tationes valde mirabiles oīdūt se
his qui diuīs studiōse faciūt
siones. Item expertū ē q cū inse
unt frag pūa & in pū uel cū trū
chū sūc sūpice q mutant ambaz
arborū nē et sūt escula maiora &
meliora q sūt alia escula. & vidē
hoc fieri sicut ī aīalibz ex permutatio
ne vianoz semini in pplexione sic
asini et equi ex quibz gñant muli
uel burdones. Non enī longe ē pūc
a pūo vel ano & ideo cū vtrāq ar
bor rare sūt sūt vtrāq uirtutē suam
cōicat alī. et sic ex pūctis virtu
tibz in loco mēsiōis sit sūctus p
mixtaz uirtutū. & ideo tūc illudq
super locū mēsiōis extollit pūu
tat paulatī in spēcie alī que est es
culus arbor. q per figurā foliorū a
gnosat q illa aliqd vianitat hē
ad anū & pūū et ossa que sūt in
esculis cū hāc indicant monitū
ut pūctā scribit frater albertus
Est aut pter dictas mutationes
que de siluestri sūt domestici. Aa

SECUNDVM AVTEN
 generationis diuinitatem notan-
 da et occurrunt alterationis diu-
 sitas in plantis eo quod ipsa frequenter cau-
 sat generis diuinitatem. Et de hoc traditum
 est ab antiquis quod arbor loci frigidityte
 et antiquitate nimis induratur et apic-
 tum habet coram quod claudit poros radicis
 per quos nutrimentum trahere debet et
 si san-dat radice eius papue in
 maioribus ipsius radicibus et fissure illi
 lapis imittat ne ita claudat et
 consolidet incipit trahere nutrimentum
 tum per poros partium fissure et ita
 vegetari et fructificari et sic de sterili
 arboris fit aliqui fertilis. Amplius
 quedam arbores dicuntur masculinae et
 quedam femine et discernuntur in hoc
 quod prius pululat masculina pro alio for-
 tius mouetur et quod folia eius fortiora et
 strictiora et minora sunt pro siccitate
 masculina. Et hoc habet in plantis pluri-
 loci sed maxime in palmis in quibus
 ramus uel puluis masculini prius
 super ramos fert ad generationem et ma-
 turationem fructuum. Idem est in plan-
 tur masculina uel femina ut odor
 masculini beneficii ueni deferat ad
 femina. Sicut autem auctores malorum puniceo-
 rum plantarum in oleis ut vapor
 lustrum ad oleas ferat deferunt. Et pro-
 pterea quedam plantarum motus ali-
 is impedit generationem et fructificationem
 earum sicut conillus uitae impedit et
 nux impedit fere omnes alias plantas
 pro penetrabili amantudine quam
 habet. Ex alteratione et aliquando nig-
 rum quod ex frigidityte alba uel alba et
 alterat planta quod mutatur omnino ma-
 liciam speciem aut finem totum aut finem partem
 et hoc modo dicitur calamitum mutum

in mentem. Sicut et cicutum in siliginem
 mutatur aliquando et conuulso siligo in tri-
 ticum ut ait alibi. Cuius autem maxima al-
 terationum istarum est per cultum nutrimentum
 tum et locum. Amygdala enim et mala
 granata et quedam alie plantae a sua ma-
 lina mutantur per culturam. Quia grana-
 ta et stercore porcum simata et dulci
 aqua frigida irrigata meliorantur. A
 amygdole autem papue quoniam humidum super
 habundat si clauis irrigat uel et per
 ferent in aliquos locos ut distillet su-
 perfluum humidum cum gummi quod multum
 ipsum emittit post conflationem et p-
 forationem emundationem recipit. Sic
 et plantae quae imitulosas fructus habent
 curantur. Sed rustici non faciunt nisi unum
 forum per quod distillat superfluum hu-
 midum quod cum amittit aliud melius di-
 gerit a calore operationali. hoc enim
 in istis plantis siluestris mortuus
 quoniam uertuntur educunt enim ex ipsis hu-
 midum in cultum et per cultum alterantur
 corpora earum sicut per medianam et tunc
 ad aliam operationem conuertuntur. sicut
 medicus dicit huiusmodi malum et postea
 praebet nutrimentum bonum et alteran-
 tibz studet ad generationem sanguinis boni.
 Locis tum et labor industrius in cul-
 tum multum conferunt maxime ad tales
 alterationes et papue tempore anni in
 quo sunt huiusmodi plantationes. que-
 dam enim plantarum non emundantur
 nisi transplantentur. Tempus autem in quo p-
 apue plantantur est in primo uento cum
 tota adhuc uirtus est in planta tunc
 enim transplantata ualescat quod id in se
 habuit huiusmodi et calorem ex quibus pulu-
 lat et adhuc frigore uiuat ne humi-
 dum et calidum eius euanescat per
 euaporationem. Plantae autem plan-

tunc in hieme. quia si facta est plan-
tatio in hieme. et melius ualuit quam
ea que facta est in uere. In hieme enim
calidius nunc clausum est in semine plan-
ta. et calidius quod est in visceribus
terre conclusum. fiat euaporare sub-
tile humidum ad radicem que in locum
calidius terre infigitur. et ex his planta
ualescat. Nam uiscera magis calida sunt
in hieme quam in aliquo alio tempore
anni. Cum autem uiscera plantae sic hu-
do uaporante implentur et impreg-
nantur sole appropinquante emittunt
et ualescunt. Et hoc est etiam plantarum
que fit profunde uiscera terre optime
ualescat in uere. In autumno autem
paucissime plantantur. quia tunc humor
euamuit et terra redacta est in animum
frigidum per calorem estans. et sic nec
ex parte terre nec ex parte plantae
ualescere potest. In estate autem generaliter
nulla est plantatio propter calorem et sic
cum quod euanescent facit vigorem plan-
tarum. praecipue tamen in canoro et leone
postquam erit stella que dicitur catula. quia
tunc tempus calidissimum et siccissimum
est. et sunt corpora plantarum exarida
et virtutes eorum debiles. et tunc parua
est humido nutrimentum. In paucis tamen
locis que tanto feruore temperantur
plantantur in tempore dicto. sicut est leonis
qui uocat corona ualde frigidus
et humidus autem ex montibus. aut qui
multum est uix pluuia aquilonare.

Quedam arbores uno anno fi-
nificant. et alio resuscitantur et
tales sunt multum praecipue
magne arbores sicut oliue et pini
fraxinea. et huiusmodi que licet ramos

producant quibus coequantur et dilatan-
tur tamen in ramis illis non est habundantia
fructus nisi alius annis. eo
quod multitudo ramorum trahit succum
ad sui nutrimentum et non permittit
pullulare fructum nisi in tertio anno cum
redidat humor in arbore. sicut etiam
magna animalia minus ponunt in seire
quam parua. Amplius quedam in iuue-
tute steriores sunt quam in praesentia
estate. et ideo contingit quod totus succus
transit in incrementum eorum. Cum autem stent
in incrementum tunc melius fructificant
sicut que uetula et ueteriores pro-
ducunt uinas quam iuuenis. diuino modo ad
extremam et decrepitam non peruenit
senectutem. Illa enim in omnibus fit steri-
lis propter frigidum et siccum quod habundat
in ea. Quedam autem etiam melius fructi-
ficant in iuuentute quam in senectute
sicut amigdalae pini. hanc autem plan-
tarum nam profecto est calida et humida
in iuuentute. ex quibus qualitatibus post
iuuentutem mutantur in frigidum et
siccum. Et ideo prius tunc steriles effici-
untur et hoc plus patitur amigdalae
quam pini.

Quibus indiget omnis planta
Omnis planta terra in omnibus
partibus indiget praecipue quatuor.
sicut et animal seminale. scilicet
humido terminato. loco uenienti.
et aere sine humore ipso nutrimento. et
aere sibi consili et appropinquante. Cum hec quatuor
perfecta conuenientia fuerint optime
nascitur planta et crescit. Si autem hec
aut aliquid eorum discesserit ab eate
lebetur generatio et incrementum plantae
proportionabiliter discessionem eorum.

De his que faciunt in plantae gene-

22.
HERBE aut quicquid vegetat
et crescat radicat in fixu terre
indiget uno uel pluribus de quibus
quibus rebus. hec aut sunt. Semen putre
de humore aqua plantatio. que est plan
tum nasci super plantam aliam. horum autem
quorum primum quidem in se uirtutem habet
formatiua plantae. et est in ipso materia et
efficientis simul. Secundum autem uirtu
tem fortissima accipit a uirtute stellarum.
humor autem qui mixtus est ex ele
mentis aliis est et materia tam generantis quam
generatae in planta. hec est planta per
digestione cepturam trahit de terra.
Aqua autem sicut in ovis nutrimentis
non deseruit nisi in hoc quod ipsa est alimen
tum uel nutrimentum. nec fluxum habet ad partes
abusum nisi ad partem motum aque incombusti
lis est et ceteris. se ipsa bene inflammabile
facit ab igne ad materia et ad partes illas
que nutriuntur. Plantatio autem super
plantam aliam est que fit per inactionem
et conalescentiam propter quod planta interio
re habet humorem putridum uirtute solis ex
alio illi. et sic in planta alia in fi
gi plantae. figura est differens ab ea.
Sunt igitur tria istorum generum plantae
deseruentia. Duo autem referunt ad nutri
mentum. Ad generationem ei referunt sem
en et putredo et plantatio in planta alia.
Quod est generum refertur. quod habet in se
formam ad et ad speciem adueniens. hec autem
fortissima est a uirtute inferiorum sicut sem
en a uirtute uel superiorum sicut putredo. et
hec quidem duo simpliciter conferunt ad
plantae generationem. Tertium autem quod
est plantatio plantae in planta alia co
ferunt sibi ad generationem et transmutationem
ipsam in figuram. Sunt autem quae referunt ad
abusum plantae diuinitatem habent duplicem
quam humor est alia sibi. Aqua autem refertur

proprium cibo motum ad partes multas
Sunt autem quedam adhuc que videntur
referre plantarum generum et incrementum de
quibus et super facta est mentio sicut lo
cus inueniens et aer mater sed hec non
faciunt ad ad esse plantae sed ad bene esse
et non referunt nisi ratione seminis et putre
dinis aut huiusmodi que sunt propria ex
loco. aer plantae materibus et conueni
entibus. Idem autem aeris quod uentus. plan
tae constitutionem inueniuntur humor
semis et putredinis et ab ipsa plantae sic
fit etiam in animalibus. Amplius plantae
vegetantur in calido tempore in umbra noc
tu et lignescunt ad solis feruorem coque
alorem et humorem per euaporationem detrahi
unt. In uentis etiam quae strigunt plan
tae exterius inueniuntur minus succo
se valde magis quam in estate. Amides
autem quod multum variat et uiuat nam
plantarum est cultus hominis. et hoc est ideo
quod plantae in genere aliter sunt elementa
sunt et elementorum vires et materiam multam
habentes. et ideo quod mutant qualitate terre
humiores in quam sita est planta multum
mutat nam plantae

De plantarum generibus
Lacet nam solum sit principium rerum
naturalium in omnibus his quorum
sunt transmutabiles mul
ti uiuat autem et cultu ut in melior
uel in peius transmutetur. hac igitur con
sideratione loquentur de agris et cere
cultu. et ortis et pomarijs. et ceteris
per que fit cultus plantarum. et remo
uentur a siluestritate ad domesticatio
nem. Sunt autem maxime quae que cum hi
consideranda sunt. Cibus videlicet
et arano sine fossio. seminatio et
massio cum hec student omnes

agricultores precipue. Cibi autem est
aliquid simplex elementum. et igitur abum
plantarum mixtum est. si ei simplicia pla
ta nutriuntur. et ex alio ostenditur quod omnino
rationabile est. Adhuc autem cibo non est
aliquis qui ad membra plantae deduci
possit. propter quod indiget planta rigare
alio ut hoc conferatur ei ratione
quod animalibus offertur per ponam qui uelut
est cibi decurrit ad membra. Cibi
igitur proprius plantarum est aliquid mix
tum humidum. res autem mixta humida in
tegitate et salute consistens non est in
via mutationis ad aliud. sed soluitur
in se ipsa propter quod nihil nutrit a nut
mento in sua specie et suo esse saluato.
sed potius ab eo quod iam ante corrup
tum est et desinit ab esse proprio aut est
in via ad illud. propter quod animalibus cre
atur est neuter in quo cibi corruptus
et exhibetur ab eo id quod nutrit animal
humidum nutritum. Ipsi enim abstrac
tio humidum ipsi quod attrahitur in cibum
corruptio est eius quod nutrit quod in ve
tre ingestum est per masticationem. Omnis
enim corruptio que est secundum naturam sic fit
quod exhibetur humidum. remanet sicut
decidens in cineres sicut cito manent
et omne stercus animalium. Cum igitur non
veniant hanc plantae. sed tamen pro ue
tre vitantur oportet in terra aut plantis esse
pueriscentes cibum plantae. et tunc attrahit
a radicibus eius humidum et illo cibari.
hoc autem probant opera rusticorum qui
stercore quod letamini vocant prope omnes
plantarum faciunt gratiam quod non ad radicem
distillat nisi ratione plantae et aque
desuper fuisse. hoc autem letamine in genere
habet duos humores unum quidem super e
natantem et aerium qui non fixum est
corporabilis plantae. sed potius attrahitur

et madet a sole. Alter autem habet adima
tum et fixum sicut est quod est
per se hoc est terre ab plantarum. Pla
ta similiter corpus fixum et durum est
quod corpus animalium. et tali indiget cibo
qui terestritate educabilis sicutabi
lis sit. Unum est autem ab nutrimento silis est
nutro. Indicat autem et hoc attrahere pla
tarum que nimis pingui et humido
trahunt letamine contrahunt enim fructus
eorum saporis et letamine. et sicut enim
contrahunt nascentias et putredines. Ex
letamine autem quod cum coadunatis
cui suo terrestri habet humiditatem et bonam
permixtionem coalescit et roborantur
et fructus proferunt pingues et uti
les. Ad hoc autem si nimis humidum et
pingue sit letamine aquosam plantam
habet humiditatem plurimam et luxuriant
folijs et mollibus ramulosis et se
cundis et non sufficienter proferunt fructus
et ille que proferunt est aquosus
et inaniens. hoc ostendit omnis silue
stres plantae que nutrimentum sicutum
habet et terrestre. fructus eius omni
lax calidiores et simiores sunt et fer
tioris odoris quod ostensum que aban
t letamine aqueo. Adhuc autem in
prebent dicitur est fructus cum ex
humido aquoso ventoso. hoc autem non
est nisi terestritate fortissime mixtum
est. hoc igitur est materiam quod attrahit et mu
tat saporis et modos fructuum. propter
quod stercus animalium aquarum et p
cipue coluborum papir paladung pum
ten cum letamine stercus ei hoc fer
uens est valde et suo calore in letamine
superfluum sunt humiditatem. et tunc ma
gis ducit plantarum cibo. Ideo et as
inum et equinum. vel omni uel cap
re stercus rusticis assuit. hoc enim

aialia fieri hinc egestiones et per
 ductas rationes magis agunt letamini
 plantarum hac de causa papir caneri a ster
 core porano quia ex spe et ex acie
 quia fieri est plantis affectu magis
 magis nocivum. Sic igitur in omni dispo
 sitione letamine oportet quod ipsum letamen
 sit in corruptionis potius quam sit in
 arietate et ad firmitatem caneri deduc
 ti. et calorem nali destituti. nam optime
 agunt quia per putrefactionem resurdat
 ad superficiem suam nali humidum. Cum enim
 est hoc humidum mutatur quod dum hoc ad ra
 dices plantarum resurdat tum dum debi
 plantis plerumque nutrimentum. Quapropter
 neque retens letamine cito querit neque
 vetustate monitum existit sed quod est
 annuum vel tres partes anni hinc op
 timum esse pronuntiat auctoribus plan
 tarum. Retens enim ad hoc in se claudit
 humidum. vetustum autem in toto amittit
 in admittendo humidum suum in nutri
 mentum propter quod et piores medi
 corum scriptorum hincula papir subter
 li letamine fieri. fomentum enim hinc
 letamini a fumigatione sua aliquid
 circumit cor per poros preter hincula
 tionis. hoc et ostendunt industrie al
 chimorum qui optimas quasque mutationes
 in arbano letamine papir fieri to
 cantes cibum letamini calorem qui a
 tali calore de quo dictum est humido ex
 pirat ad finem superficiei. Ad hoc autem
 siro letamine posito et non bene
 rupto videmus crescere multas plantas
 non multo prohibeant humido aqueo
 per continuationem iragationis quia siro
 calor qui ex tali fumo generatur radice
 ces intendit in tales radices plantarum
 et exsiccat et in ariditate necit ro
 tarum plantarum propter quod ex omni his col

ligitur letamine quod mutatur plantarum hinc
 tunc esse debere in dispoibis inductis
 Sic igitur admittatur letamine mutatur pla
 te nali plus quam ab mutatur aial quod ab
 tur ex illo. Animal enim magis diu
 sum est et longius a alterat abum quam
 plantarum. et ideo cum plantarum letamini hoc sit
 ab plantarum et viciet et similitudine sit
 ab quod aial. acies mutabitur ex abo
 quod ad aial. Ad hoc autem in se pro
 hinc. et quod plantarum nali hinc pro uent
 et in tra pmar ab plantarum recipit assili
 tionem propter quod nabit ad se plantarum
 mutationem. Virtutes enim sic papir et
 virtutes plantarum et secundum sic muta
 et plantarum mutatio. nec est as meo
 uti ducens ad mutandum plantarum nali
 sicut per letamine et letamini contem
 perationem. Jam enim ostendimus quod in pla
 non sunt tres nali digestionis sic
 in aial. Sicut autem quod silium in cor
 pore facilius est mutatio quam eteroge
 nez. Et ideo videmus quod plantarum
 ex abo solum mutatur ad alterum modum
 saporem fructuum suorum sed et frequen
 ter transmutantur in alias species ex continui
 tate abum et letamini sicut superius de
 tico et siligine dictum est. hoc autem
 ostendit artis industria. quoniam si quis in
 ardore perforatis ramis qui sunt mix
 ramusculis a quibus dependent fruc
 tus impleat pulueribus optime contri
 tis foramina quod pulueres ipsi sunt
 ex speciebus multarum aromanticarum et obstru
 at ab utraque parte optime cum terra forti
 et spissa fructus erunt saporis aro
 matici saporis pulueris obstruere quod
 non ad fructum suum non pervenit si
 per evaporationem. Oportet igitur quod mi
 to magis letamine eius humor ingre
 ditur per istam corpus plantarum et fruct

mutet nālem hūiditatē ipi? Opor-
tet autē diligenter cauē ne letamē
digestū super tūa fūmet ad flores et
fructus. aut etiā ad gēmas planta-
r. fūm? etiā ille et siccus et mēn-
sus ē et fēdus & per portis ad-
teriora plantarūm ingredit? et pl?
erūpit q? malas ab. sicut et alibi
corpora corūpūt hūi? fūm & odo-
res. hoc autē iam experti fūm?
in vitis sub quib? fūmenta et palee
& ouoz teste fūmaliunt ad gēmas
flores & fructus et multa ex his
penetrat oīe. quādam autē gēme
in utiles facit sūt & quādam flōs
si que aut ad ruarū prouiderūt
oīo postea aruit et exsiccāt ē. Ta-
lis enī fūmus maxie nocet his q
ante sūb sunt plantis sic ē vitis
sic et plus nocet vitis q? feminis
ppr raritatē corpōis vitis. fūmus
enī hic indigestus et non altatus p-
tingit mētū corpus. & ideo corūpit
nās tam plantarū q? aīalū. ppter
quod id qd ex herbis ex locis plā-
tarū eradicanē ē longius pti ab ip-
sis debet ne corruptionis sue ferre
plantis prebeat nocuitū. Opor-
tet & non latē nos ex eadē cā palu-
des ab agricultorib? fieri debē. sic
■ enī palea fūmenta & stercora
non apte maturant? sed potius co-
rūpūt et corūpūt per fūmū suū
quem emittūt. hūcti et autē laxi
resoluit? in supficie & efficiunt
melliora. per quoz spongiositatem
ex sūdet ad supficiē nāle hūidū
■ manet in plantarū dens nutri-
tū. hūi autē inditū ē q? plantis
et sicut aīalia attrahūt hūidū
et ab ipso uelocitū. Et tū non

potest ut aīalia paludalis potius
eoz permiscet letamū qui facit ipm
■ plantis undiq? fluere. & ipaz
partes in fundendo nutre et mu-
tare. nec obstat qd indēm? quosdā
rusticorū ppriū loca cultū suoz p-
incensos cespites & ligna et tūc nā
melius fructificat in plantis hoc
non fit ppter plantas. sed ad temperā-
dam duplīe tūc malitiā. friger ei
etiā et ex frigiditate sterilis hōmō
aliquod caloris accipit quo semi-
na in ea uictata melius malefcunt
sūt aut et hūda nimis et ex hoc
fecunda intentione & imixto ci-
nē in cuius poris aq non tenet?
cōn hie siccitatē temperatā per q
magis habilis efficit? ad fructifican-
dū. Ex oīb? igit? predictis constat
letamū ē unū eoz que pceptue
plantam mutant a siluestritate
in domesticationē. Siluestritas ei
plante nihil aliud ē nī neglectus
cultus eius qui vsū hūanis non
opent. Et domestica dī qn p cultū
eius sapor ad delectationē & vtili-
tatē hōmū redigit? hoc autē fieri p-
per letamū probant ea que in aīa-
lib? videm? accidē. quocūq? ei aīa-
lū sūt domestica plūm sūt car-
nū ppter nutrimentū habundantiā
& multaz sūt q litatū. et diuīse
celoz ppter nutrimentū diuīsitatē. Et
sapor carmū eoz est alius q silues-
trū. Oportet igit? pper rationabilē
hoc et in plantis accidē ex nutrimentū
admissionē ut ait frater albertus
Paladins autē refert q stercore digestio
locū suū tenē debet. quia habū-
det hūore. & ppter odoris oranda a p-
tonj ouertant aspectū hūor habū-

dans hoc prestabit stercon ut si a
insit spinaz semina putrefiat. Ster
ois alioz. pmiu est papue ovis. de
inde oimiu & capini & uinitoz po
anui uo pessimu. Cincres optimi
sed colubinu feruidissimu. Coroz
q amu satis uale excepto pulustiz
Cassius uero scribit. ut refert uauo
colubinu ee papui post ipm ster
cus hois. tertio capini oimiu etasi
nmiu. Equinu non bonu n prans
Stercus quod anno requiemit satis
e uale nec herbas creit si uenit
est mmiu proderit. Prans uero rec
tia stercon proderit ad ubertate
herbaz & maris purgamenta si aquis
dulcibz eleuant & mixta reliquis vi
cem stercois exhibent. Varro scribit
q ppiis nullaz duo debent ee sterqui
luna vel vnu bifidum disum. & q i
vne nouu est dehet dimitti donec
maturseat. Alter uenis in agru tol
li nec non illud sterquilinu melius
quo latera & sumu virgis ac fron
dibz est a sole defensu. non ei succu
que querit tra soli cruge oportet. Ita
q periti putant q aqua cu su
at qua maxie retinet suu. Ster
corandi suu agri spissius in colle in
campo rano cu luna minuit q res
herbis si seruet effiaet. Vni ergo
uigero assent columella vngui qui
uor sterconis arpenoi sufficere. In
no uero decem & octo. Rustici m nri
dupli ponit uile. Sed tusa no m
item annuli ter dissipandi suu quoe
ei die poterit exarari ne sterora m
exsiccata nil prosint. Eaut quide
quide lectimia qlibet parte remis.
Sed si tempore suo em non possint
anrep seras more semis p agros

pulueri sterconie sparge vel capnu ma
nu prece & circulis misce. nec pro
dest nimiu sterconie uno tpe si fre
queter et modice. Ager aquosus plo
stercois quie serus mmo. Sed si le
tatis copia dehit hoc pro stercoe op
time cedit. ut sabulosus locis creta
& argilla spargas cretosu & nmi
uz spissis sabulu. hoc ee et segen
bz profiat vineas pulcrimas ed
dit. nam lectam in uineis uini con
suevit uicarie sapore. Vel semine
lupini in agris cultis & vineis de m
se augusti et de mense aplis uel mar
& cu ad dehetu q augmtu pue
rit evertant. ei loco lectimis vi
nei et trami impinguat. sed duobz
annis ad plus ipoz durat in eis
pinguedo. In partibz tuscie cul
tores expti lupinos semt tpe quo
seminant tpe tuis culis uel
pulis bis aris. Videlicet cu tres
curles fuge & erpex semie ope
rit. de m tempore octobris liquibz
incidunt et in sulcos ponit & de
de seminantes frumtu arant sem
operit et in bonu frumtu colligi
estare sequenti. Oxoboliamenses
uero semant tantis spissas. et
ai creuerit eas evertit cu ad ste
uenit oplenenti. Alij uero tris
q sua mactedine parui aut nihil
fructificane ad multam fertilita
te ai irigatione hoc mo introdu
ant. s. q extracta de campis segete
inducit in agros aq per sulcos uel
ruulos ordinatosq est aut meli
si aq est turbida de torrente q sup
ficie agri terra noua induat & r
plendo sulcos agris equet papue
si fine ager cretosus. na si solus

fiat sufficit aqua clara. predest autem
maxie talis irrigatio iestare ai aq ma
gis steterit sub radijs solis feruentis
Ite eni modo talis aq plinu impu
guntur. Ite dicit mediolan. & omes
coiter hoc obseruat q vbi linu sen de
lupinos quos ibi seminauerat euerit
non solu uiz magni sunt sed et siue
nati sunt et ualde etiam fecundat. Et
plus dicit q si aliquo dieb mollificat
aut in aq ita ut q bonu gmen emittat
& maiu ferant et etiam auant ea ualib
ipugnant. Idē dicit de cicerib & id
finitu obuiat et maiu seminat et eu
nit ai lini uel cuius vis alia semie
Ponēdu est aut letami in campis vine
orag et arborib pteapue ab his sep
tembris per omes menses sequente
usq ad mensem madij subsequente
& in tempore fortis gelu super iam
natis segetib per congrue spargi.
Potent etiam sequentib mensib iter
spargi si eade die tra operat. Et
vineis & arborib si sunt ualde ma
tuz. Et est sciendū q ex vno cur
in paleaz quia & sex annis letami
me sunt et q sex annis optie vna
stercois sparsio terra fecundat. Ite
nōndū est q letami alq aialib fit
hoc mō uidelicet q in ven uel ali
a stramenta paut in vijs lutosis.
auris uel fossatis & quibzq foue
is. & ai ibi per quideri dies uel id
circa steterit et fuerit ualente. sepe
q pluuijs madefacte coaciunt &
ad letamis magnū letamis monē
desuper luti ut pluuiar aqs recipi
at post dies aliquos deferat & cū
sit per totā estate spargunt magis
De ap que ueni maturitate le
tami i nutrimento plantar

Aqua paludalis uicenter leta
men q ē nutrimentū planta
maturat. & plantas irri
gat. Aqua ei fluente bene ma
turat nec irriat planta. qm illa q
dei frigiditate sua strigit poros le
tami ne exiret i eo calidi aut lu
midū nāle ad superficiē. Sile aut
eade frigiditate constringit poros ra
dici et non sinit eas apertū i tra
cū nutrimentū. & qd i ai radicē le
uat et deducit. et iō forte fluenti
b aquis paucis aut nullas videm
naso plantas. trestitas eni fundila
uat & aduat nec remanet i lapie
duris & frigidis. i quo planta nat
uēl nutri non pōt. Aqua aut stas
fixa in se recipit solis radiū et cale
fit & illo calore eo adunat ad leta
minis maturationē & radicū aptō
et ad pūlationē semini. & maxie
aqua que descendit pluuys & rōi
b ex nubib super tram. hec eni ca
lida est et uaporalis. & ideo plus ex
illa uicementissime fit mē letamē
q calore maturat & uaporabilitate
omiser subtili mixtione & fert
lentare et motū. quib eleuatio
fit i uenas pōs organos plan
tar. Si aut aq lacinalis uel fon
tā adhibet in loco paludū oporet
q stet sub radio solis pōs q letamē
initiat & omiscat cū ea forte et
moueat ita q ex motu spumā fia
at et uaporabilis fiat p dictā causā
Aq autē grandinū & nūuū n du
stet anteq fluat ad plantas pluri
mū sui frigiditate plantis nutrime
tū affert. Est ei in ea frigiditas ra
dices mortificans. & hūidiz letamis
gelinis & hoc nutrimentū de

facili auferit. Cuius signum est quod si nubes
se pariter proferunt gramis. et quod proferunt
est imminuit. Et licet calefaciat aliquam aquam
per solem cum nox imminuit quodam sua inu
lit prima frigiditate. **A**uferit. quia
hoc fuit mortificationis. hoc autem in
temperamentum in trig grandinis. et aquas. quoniam
infra tres annos vix postea reducantur
ad cultum. sed aqua pluuie licet sit frigida.
tamen excellenti frigore non habet caliditatem
ex nate ex qua descendit ad vaporabilitatem
terre. Ros autem est calidus et humidus et
dulcis qui facili mouet ad membra
plantarum. Alus ei de qua dictum est non
erit sitis inter plantas prope quoniam nimis
fusa planta impeditur a fructu. tamen
sed modice inter infusa dulcescit propter quod
letamen inueniuntur in alioque pro
ori uel agri tenet ut ipsi nutrimentum
et virtus cum pluuia descendente per
plantarum deducit radices in calore terre
finiat in radices arborum et aliarum plantarum
et fugit humor eius calore non in radice
et hoc est ei quod aque pure manentem et
imperi fluentis steriles efficiunt tunc
quas influunt. Aque autem lucumose et
paludose faciunt eas pingues. et pro
prie quoniam ex pluuie calidis accipiunt in
cremencia per quod exeunt ab alio in
agros sicut nilus qui crescit a pluuie
sub equinoctiali descendente que
sunt calide et humide et ideo optime irri
gat sacra egyptiorum. Alia autem aqua quoniam
uis est potius descendens a partibus le
tamis et a radicibus plantarum quoniam vaporat
in ipsis et ideo non est adeo mementis
in lacum in quibus stant aqua medicam
accipit ex continuo radio solis. et ideo
putrescentes in eorum fundo herbe quoniam in
natura mementis letaminis propter quod
et lani de fundo talui lacum palu

talui accepti pingue agri et secundum
facit huius effectum letaminis in ipso. Cuius
autem mementis plantarum nutrimentum
est letamen in palude quia humiditas
te putrefacta et ex mementis stercore com
mixta propter eas inducias. **A**d aqua sal
la pro omnibus cauenda ne admisceat let
aminum aut plantas quoniam illa exsiccata
et adusta et omne contra plantarum pul
lulato. Licet ei aere solis fructa sit
in humido aqueo. cum tenente in solis con
uenientia in aere et amantudine. et ta
le nutrimentum omni plantae refugit et
alia in huius sitis sitientem potentia ex
obusta solis terrestri. Et ex hoc non
habet porum plantarum et obturat et exsic
cat letaminum ita quod suum humidum non valet
exsiccare in plantarum curatione. **A**d hoc
autem aque metallorum per que mineras
decurrit ad fistulas metallinas dum
aut longe fluxerint sunt mouementes
quoniam ex natura metalli conuertuntur potius
quod infundunt interiora letaminis et
plantarum. **A**d id quod mementis letamen est
aqua paludalis ex pluuie et tibi con
gruata. Si illa non habet sit aqua lacu
nalis sub sole dum calefacta et forti
ter merta. Si autem nec illa parata est
sit aqua de fontibus aut fluminibus aut
ex puteis. fortiter mixta et sub sole
calefacta.

ARATORE autem et fossio
nes in genere quatuor ostendunt
utilitates quarum una est terre
aperire. 2^a est eadem adequatio.
3^a est agri mixtio. 4^a est emissa ammu
tio. Tertia autem aperire non. quoniam ali
ter nec semina se in terra capit
nec ea que se habent sufficienter
purans emittit. et ideo aperiri oportet

arationes

terra in omni mutatione plantarum quoniam
et siluitate in domesticitate mutan-
t. Soliditas quippe superficiei per pon-
dus ipsam terram et conculationem hominum
et bestiarum adhuc autem per umbram et
tus et fluxum facta impedit ne aliquid
in se ab exteriori recipiat aut etiam
aliquid ab interioribus suis emittat
Vnde planta in ea fixa aut gignitur
aut mittit a dispositione una in alia
propter quod profundam terram operatur aut
aratro aut fossorio. Sicut autem si
erit adequata non bene mutabitur pla-
tam sed potius continet in ea dispo-
sitione corrupta. cum enim minime id quod
est in superficie terre suo pondere et flu-
xu humoris tendat ad inferiorem partem
viscera et terra interius ad duos vel tres
pedes magis pinguis quam in super-
ficie. Et ideo inferiorem superiorem elevari
et superiorem deprimi per arationem
et fossionem oportet ut adequata virtus
sua in una virtute unita moueat per
plantarum radices et faciat secundum.
Ad hoc autem beneficium radiorum solis
tangit primitus superficiem sed cum
non recipit sit retinens aliquid
nescit et propter redundantiam serua-
re in inferiora terram et hoc adequatur quoniam
inferiorem superiorem ponit et conuertit. Et
inter alie adequationes virtutem terram si-
cut per fossionem terram et arationem.
Commixtio et natura est quoniam in partes qui-
libet mixtae sunt non erit ipsa proprius
locus generationis plantarum. Plante
enim qui mixtae sunt terram locum
sue generationis querunt esse mixtum ne-
que potest fieri quod sit equaliter siccum et equaliter
frigidum et equaliter calidum nisi fiat
beneficium fossionis et arationis. Co-
minutio etiam est natura propter subtilita-

tilitatem ipsam non enim omnium non sub-
tilitatem et non subtiliter non erit
ducens cibum et natura plantarum propter
quod patet agriculator paladium quod
non arat tempore quo terra lupsa est quod tunc
in puluere non reducit. nec est tempus
arationis tempus eximie siccitatis
quia tunc glebe magne non diui-
duntur sed potius tempore quo mol-
lita est terra nec tamen habet humorem quod
contineat se propter ipsam tunc enim propter
omnium et subtilitatem et aptatur
seminibus et plantis propter causas induc-
tas. Hanc de causa patet in agricultura
ter vel quater arationem arationem arationem
apud dicentes quilibet de tribus vel
quatuor arationibus addere fructibus
proportionabiliter suis nisi quantitate
ut quod secunda aratio addat alteram fructu-
rum partem et tertia partem tertiam et
quarta partem et ultra non progre-
ditur quod sufficit quod per quatuor arationes
est terra subtilata et ad cibum preparata.
Hanc de causa precipue patet in rusti-
cane glebas magnas malleis
magnis minime quod aliter ut dicitur
non auerit generationem plantarum. Quod
autem dicitur de quatuor vel tribus ara-
tionibus ueniat secundum qualitatem agri
qui colitur forte enim et glutinosus
et adulterinis herbis repletus non
excolitur ad emendationem et subtilitatem
non quatuor arationibus. Porro si
et subtile et munda terram bene for-
sufficit una aratio vel due aut
ad plus tres propter quod etiam patet
paladium etiam considerari quoniam si
labor fructus excellat virtutem
utilitatem relinquenda est. Si autem
fructus excedat laboris meritum
insistendum dicit esse cultum. Sicut

27
aut agri qui non arando sed fodiendo
temperant & hij sunt quatuor mul-
ti est pinguedo in profundo quod
vomer aratri pertingit pot. Ad
hos enim oportet adhiberi fossarium quod
profundius terras sulcat quam vomer
aratri. Compertum est enim operatione
rusticorum usque ad decem pedes pluvie.
humore pinguedine superficiali esse secum
deserere cum in profundum distillat.
Amplius autem sicut videmus aialia a
quarum que sub terra profunde geruntur
in laetibus substantiis venenosa esse
eo quod lucis expoli sunt & vaporibus
spissis nutrita ut etiam pingue quod
in profundo terre later incongruum est
et grossum & frigidum: si ad superficiem
aliqui tollatur et luce solis lustratum
subleuetur & dissolvatur & spirituale fiat
quo vaporabili spiritu ad radices et se-
mina pertingit & penetrare possit & vi-
sibus laterantibus adaptari. Non videtur
omnis ager colitur vel aratur. Cum enim an-
tiqui egyptii primo agrum mensuras
geometricas distinxerunt in quibus
plantae domesticantur per cultum. Sa-
tium videlicet consuetum opiscum &
novalem. Ex his autem duos tamen ara-
do & fodiendo coluerunt. Satium
videlicet & novale. Vocantes sati-
um qui semitur continue singulis an-
nis vel in eodem anno plies. Novale
item autem qui alterius annis aut et-
iam intermissis aut quarto vel quinto
aut sexto aut forte septimo anno
quiescat. & hos fodere et arare pre-
ceperunt propter causas quas diximus. Compertum
autem est et ositum non fodiendos esse
perceperunt. Compassum autem vocant
eum quod prius fovebat in pastum aialium. Co-
siti autem cum quod arboribus erat ositus

que portabunt fructus salubres vi-
sui hominum. Et compassum nullo modo
consuetum vero non fodiebant si forte
pariter cum radices & non ubique annis
cultus nos inferius rationem dicitur
sed hic dicitur sufficit quod satium & no-
vales ager fodendi & arandi sunt
quod aliter semina in eis non bene
valeant propter causas quas diximus

Diversificandorum autem in arando
et cultu satium & novale
ager quoniam satium virtute habet
magna et feraciter fructificandi. in
quod si continue non macetur in par-
ti pinguedine nimia luxurabit in
spuria diversarum plantarum quod postea sine
magno labore emendari poterit
aut forte in humore. Ita quod ipse humor
nimis habundans submergetur seminum
virtute. Et siquidem adeo ferax est quod ti-
metur luxuria adultarum plantarum
continue semitur omni anno aut forte in an-
no pluries eo quod calidus et humidus
est talis. Et soli calido expo-
tus quod et sol ab aequinoctiali descendens
calorem terre ad pullulationem seminum
sufficienter imittit. nam calor solis in-
misceat inferiori superioribus ad ge-
nerationem eorum que in terra nascuntur
Et ideo quoniam solis calor inferiori terre
humorem elevat in superficiem agri sicut
efficitur ager continue calidus et hu-
idus et est ille ager semper profe-
cit et bone amissionis et facili
cultus. et parvo labore multum profert
fructuum ubertatem & ille prope vixit
agrum satium. Quoniam autem vincente calore
solis elevatum de profundo humidum
non amittet agrum & mollificat eum
sed consumit & plus sumit sol

■ hūiditate uel hūore q̄ eleuet efficit
ager puluerulentus & sabulosus et sal
sus & pessim⁹ q̄ non recipit bonitatem
per cultū. sed prout siccitate redigit⁹
in herem solitudine ■ ■ nullā plā
tari recipere pot ad bonū vñ mutari
Adhuc autē si tanta sit solis debilitas
ut nihil de profundo tē eleuā possit
ad superficiē. sed potius opmit⁹ continē
ager locustitate mortificante q̄aique
ille colat⁹ nō redit fructū plantarū n̄
forte siluarū eo q̄ siluarū arbores ■
valde magnū profunditatē dirigit
radices ubi ē calor fumās ex superi
ori tē restrictione. Ad tantā autem
profunditatē nec fossie pertingē pot
nec aratio nec seminatio. Et ■ ■ dē
agri nec arabiles nec sari diāt⁹
Quā hīc q̄ ■ ■ superficiē tē nascim⁹
ē ex uaporib⁹ et subis ad superficiē
pertingentib⁹ omīr⁹. Sati⁹ igit⁹ ager
optim⁹ ē qui uapore pertingentē &
non osupto supus ē calidus et hū
dus mollē hīs superficiē et potē
q̄ et cultū finalis ē et ferax seminib⁹
in eū uēns. Est autē hī imaginari
per similitudinē calōis balnearū. In his
enī si quis calore moderato mouen
te quidē hūidū. sed ■ ■ consumen
te usus sūt diffunder⁹ hūidū nāle
imēnti abali hūido per corpus suū
& extendit carnes suas et imping
uat eas. Si autē calore imodera
to et diu utat⁹ expuat hūidū eū
& destruet⁹ et macerabit⁹ corpus p̄
ter quod dixit. Palad⁹ maxie eli
gendū ē pingue & rax agrū qui
calore rarificatus et nō dissolutus
sit. & hūido multo spiritali ad su
perficiē reflexo impingatus sit. Se
cundi autē meriti dicit ē pingue

et densū. hīc ei et si densus sit ua
porū et subtilitatis et raritatis
& autē hīc uēns pingui et hū
ore et labore quidē cultus. in cultū
b⁹ nō negligentib⁹ ad uoti aspēde
bit. Cū autē ista due dispōnes magis
inuent⁹ in agro culto. Pinguis et
raris magis uineis igit⁹ eo q̄ vi
tes tam ligni sint. & ex denso nō ita
suggē pnt. Adhuc autē plimo idigē
calore et hūore uineis p̄ quod nō ■
uenit ad uites tē densa que ■ calo
re impedit ad radices pertingere et
hūore. Pinguis autē et densus fru
gib⁹ magis igit⁹ que solidū ■
gūt fundū et abī p̄r qm siccitatē
& soliditatē. Sola autē minus macta
et melanconica q̄daz ariditate nec
frigib⁹ p̄tuit nec uineis. hīc ei re
prehensam i uianā sui profundita
tē hīc hūiditatē. & hīc hūiditas p̄
z spiritus n̄ forte ad arborē ex profun
do q̄uonē. Et hūc fructus aut nul
li sūt p̄r frigus aut i matū et ■
quonēntes & ideo plantē i tali terra
nō domesticant⁹. Si autē que nimio a
lore siccitatē p̄tuit p̄r eib⁹ p̄ior ē. Il
la enī & in profundo et in superficie
stima ē hūido. et iō hīc hēmus uoca
r eo q̄ redacta sit i soliditudinē nec
aliquid profert p̄r adbustionē & sil
sahne sabuli n̄ forte herbas valde ■
nutas & siccis ex aliquo modo va
pore alie⁹ temperati temporis q̄nitas
p̄r quod optim⁹ agnoscitur. Palad⁹
dicit illud determinū tē genus ē qd
ē siccū simul et spissū. mactū et frigi
dū calidi expiratione

Sunt autē quidā agri in se qui
de frigiditate steriles aut hūore

qui cultu p^o accipit medicinā. et per
 tea i^ois optē plantę papue fruges p^o
 uenit. In talib^o ei^o terris argilla fossa
 tū frigida i^omisce^r ex argilla q^o tū
 frigida accipit frigiditate^m eo^q argilla
 calida ē et sicā proprietate hūis māsali
 Terra autē frigida ē & hūida eo^q frī
 gus iduat hūidū. et cū calidū sicā
 permisce^r frīdo et hūido fit t^opaniti
 et cū calidū sicā tūc tū illa ferre ita
 dū efficit^r donec per illu^one^m rimb
 um non distillant ab ea argilla et
 tūc plantę i^o talib^o t^ois ad mentū ve
 niūt. mutantes siluestriū proprietate^m i^o
 domesticarū q^olitate^m tū in q^ontitate frue
 tū q^o in qualitate. Si tū sicā & am
 ra est nūq^o recipit medicinā. quicq^o
 ingeri p^o tū terre totū in adustione
 et siccitudine et siccitate mēre^r p^o
 quod et tū ad iouē exclamasse in
 fabulis p^oetaz legit^r a^ouestim de in
 cendio f^oerontis et non de a^ouesti
 de geladio sūm. sciens q^o malitia^m
 ex frigore ē p^o temperari. non autē
 adustio que ex siccitate siccuginis.
 Aut autē si terra hūore infertunda ē
 aliqd^o recipit epimentū. sedit^r enim
 fossat^r per māsali ad que p^omo dēse
 dat hūor^o supfluis. et postea dēfluat
 ab agro. et tūc recipit epimentū p^o
 quod omis fossas agro^o ad unā ma
 iore et declinore. denūciat^r facias per
 tūlucisales. mātore^o et fossas ut per de
 clinatōez ag^o a superfluo mūdēt hūo
 re eo mō quo et imutationez et ena
 cuationez corpora curat aialū ex hūo
 re et non q^olitate mī infirmata. Sic
 enī hec duplex cū est egritudine^m aialis
 corpore q^o uidelicet aut q^olitate
 aut hūore infirmat^r ita et in agro.
 Et ideo cū tūa frigiditate sola vincat

litate ē stentis audet agricultor ifun
 dere altissime angillaz. Si autē ex hū
 more solo eius infertunditas ē studeat
 enuamitib^o eā reducē ad cultū per
 modū fossaz q^o dictus ē. Sed terra
 q^o u^o sic destituta robusta ē desperata est
 sicut aialis corpus mortuū et mane
 rati. His igit^r moris ager sicut^r una
 cur ad domesticationē plantaz p^ocapue
 i^o frugū cultū. q^o de vinez sermo erit
 poster^o cū de agro consite tractabim^o
 In talib^o enī non optis agis q^o media
 na plima et continua indigent dilige^r
 obseruanda sūt q^o a cultis et siccis. In
 terris autē frigidis anticipale compesi
 ue oportet fieri siccione^m ut plima ali
 quid roboris an^o remis aduentū acci
 puit. nā si debilis minus ad remis per
 uenerit frigiditate^m ipā gelante glacie
 mortificabit^r et a fructu optato destitui
 et hoc autē maxie ē in eo agro q^o nū
 frigiditate et ē siccū si ei tūc tēp^o
 tūc p^oueniat. habebit robur a
 reme mātā et tenella plantatio. In
 agro autē calido et pingui dēferenda
 ē siccio q^ontū mōd^o p^oet. q^o p^oueni
 at in tali agro sano luxuriabit i^oher
 ba et nū totū in herba p^ouerit hūi
 dū sūale non habebit uerno t^o v^o
 producat semina utilia nā eo siccio
 non accipit ab remis frigore aliqd^o
 neauitum eo q^o locatū sit semen in
 agro calido et pingui. et sic frigore re
 mis ledi non p^oet. sed plantula potius
 i^opinguat^r et retinet^r a frigore remis
 ne luxuriat et tūc verno superueniē
 te calore multiplicat ex se formabit
 semina et fructus i^o maxia uertate
 producat. Aut autē considerandū est
 in agris mltū frigidis hūdis qui
 circūspici sūt marib^o et paludib^o mlt

as. hoc ei non uenit seminare aut ipso
nimis enim profundum huius frigore
et semina terra abluit et perit ita
q̄ euanescent i uere et a fructu testatu
unt. sed uero q̄ sua multiplex ha
bent humidit affluens et vaporosum
tam ex agri fundo q̄ ex locis adiacē
tibus. et cum calor solis multum accē
dit et fructificat. Et huius signum est
q̄ uide^r tales in siccitate q̄m quicunq̄
ex agros ipedit opacē fructificat. q̄m
enim siccitas nimis agri humiditā diuēla
facit q̄mementi et fructui reddit
vlt. tunc. p̄r quod et dicitur tales ags
per siccitē siccū uel lim si aliqui in
fecunda sunt redire ad uertatē eo
q̄ talia radice^r euulsa superflua p
his reperant humiditātē p̄r qd̄ stu
dii cultū sit circa huius agros ut
per agrestes aggeres affluētēz redun
dantiam impediāt aquarū ne agri op
tate superficiē. & per fossata i extim
tate agroz aperta ea que uī influxit
aut per pluuias uenit educat aq̄
humiditatez. Nulle aut ingenie ut
dictū ē curari ualeat t̄a ex abussu
longa et siccitate sterilis effecta ra
tione ei sua humiditē inducū nō re
tinet. Siccitas aut letamen absuit
appetitum. et amaritudo. et uita im
pediūt semina aut plantaz nutritiōē
mentis. frequenter n̄ super humū
salsugine superficiē q̄m daz t̄re leuis
et pinguis qua alimone m̄is ad
ducit ē inuenim^r. & forte que lon
ga putredine herbarū ibi ē ḡnati.
flumina enī in mare intrantia plū^r
seca trahūt t̄am q̄ eradit de t̄is
optimis. que dū ad mare pueniūt
refluxu p̄uolat sup salsugine lūte
et dū hoc fit continue rēp̄it

longe superficies talis t̄re sterilitatē
ē in fructibz que nō in profundū
figūt radicez m̄re non p̄t. Et iō
talibz t̄a frugū q̄d̄ fert copā. sed
ariores & nulle aut valde paucē
valde nascūt in ea. huius aut signū
ē q̄ uide^r maria que bis in die
uālis influit et refluit. uīe lit
tora sua tales h̄re agros. Quia
aut stantia oīe uīe litora sua sūt
sterilia.

Aut in uertatibz mō
tū sit frequē p̄uolat
siccitātē et amaritudinem
q̄m pingue qd̄ est in ipis refluit
ad ualles. et iō ualles q̄d̄ pinguis
sime. Cōnexa aut montū sūt an
ta p̄r qd̄ plantz in eis nō bene
domesticiant p̄ cultū. p̄r qd̄ et talia
loca p̄p̄it ab agricolis p̄ t̄rissus
sulcat ut in sulcis stet rētena pin
guedo que rēuēret. p̄p̄s si ex
directo sulcis descendet. p̄r quod
enā sūt rennacula per materias
ex t̄rissus ante agrū ne humi^r
refluat postq̄ sūt exarata. Quidā
aut subtiliori ingenio humū h̄re
seruit non exarata. sed durā. & p̄r
q̄ seminati ē humi^r cūnt ea sup
semina. aut arato a ligone aut a
lio fossorio. Et nō erāt eam si sel
ner ammittit i ea magnas glebas
q̄m si arata sepi^r ammittit i ea plū
a que impetū descendit ex uero mō
tis tota portaret ad uallē & p̄uē
qd̄ seminati est. Exmē igit in tali
agro tenuē & nō bonū debet ēē t̄i
p̄r cultus defectū t̄i p̄r impossibi
litate rēuēdi pinguedinē & humiditē
ex q̄b̄ seia ualescūt et ideo enā

sum? letamur. Sed in montibus non
 ponit. sed primum in montibus ne tra
 in istis montibus. Sed in montibus
 descendit in montibus. Sed in montibus
 quare spargit. Sed in montibus
 sed aliquis plus letamur ponit. & si
 q. declinat. tunc in montibus ponit.
 min? & min?. Inter montes enim per se
 descendit humor pinguis. Superio
 ra autem pinguedine per alluvionem
 restituit. Dū autem plus letamur po
 nit plus de humore. Sed in montibus
 i loco ad quem plus letamur pa
 uone. Erit autem apertus sit quia con
 peram. Erit autem. Sed in montibus
 entiores sunt montes q. rati. qm
 reuerentio solis ad montes maior
 est. & humor moderatus citius obedit
 digestionem. Et loci in montibus sunt
 uaporosa q. uapor. maxime adiu
 uat calore. Ex his ergo aduerten
 di est q. quoniam plures aromata
 et calidos & siccus. huius fructus huius
 magis agunt in montibus plantari
 & seminare pro loco calore & siccitate.
 Quoniam autem solidos et humi
 dos. huius fructus huius magis opent
 i vallibus seminare q. in montibus
 pro quod uita et aromata melio
 ra sunt i montibus & in gne fugi
 uentia melio q. in montibus vel siligo i
 montibus prouenit. frumtu autem
 ordet et siligo. q. huius i vallibus pro
 uenit pro huius gne soliditate.
 In vallibus autem agere nunc est fieri
 fossat in medio uallis magni et
 multa parua ad ipsum descendunt. q.
 que humoris impetus restituit. ne
 nientes. In montes torrentes submer
 gant semina qui iacta sunt in val
 le. Sic autem agere culto domesticis

5
 semine & radice plantis ingent
 nutrimentum. et adeo plantis tunc donec
 huius efficitur. cum ager sit. ut dictum
 est. repertum. Cui enim uent et m? sit
 uergetabiliu operet ut ipsa ad cultum
 reducta. scia sedm ager huius nuntet
 dissones. Dirigit enim culti et fiat
 cu toleranti a. Plantis a. singulis
 postea per dissones ab alteratur
 corpus & sibi plantis. Na sicut ar
 te media dissones laudabiles acq
 ue uent. et tunc ad laudabiles dis
 sones nuntet culti et corpus. sic si
 puer ager ad laudabiles dissones
 nuntet. ager per culti. quo laudabi
 liter. autem et plantis. laudabiles
 quia dissones. et tunc operatio
 est inter partem et matrem. & ager
 et plantis. qm huius opator sit sp
 ma. nascit qui sicut. autem montis
 et sicut plantis. al. partem. in q. singulis
 mensuris. sequit. matris et matris
 dissonem. In ager autem et plantis
 hoc est plus q. in matris et partem
 q. in plantis sicut in ante huius est
 ostensum. ne est. puer. nascit. et se
 imma. sed puer. huius huius. in
 in eodem. pro qd. terre dissonem tota est
 que alterat plantis. ad domesticas vel
 siluris dissonem

Ager autem q. non alis ab anti
 quis uocat. supient. duplex
 est. Vn? quidē qui pmi ad
 cultum reductus. i. alter autem ad quem
 interpositis quibusdā quietibus nunc
 est sua redire uocitate. sicut ē ag
 q. duobus annis seminatus in tertio
 quiescat. aut in quarto. aut in quinto
 aut i sexto. aut in septimo usq. ad
 huius enim mī inuenim? diuifacari

quiescit ager. Noualis aut qui
anno seminat plibz annis quiescere
vult pro certo malus ē et cultui
cultori ad uota non respondens la-
bōz. Siquid aut qd habet in agro
noualū que nūc p^o ad cultū sūt
reducta ē exstirpatio stuprū silue
stiri quaz radices n̄ exstirpent o-
nem sūgit ag^r hūore et non punitur
seia nutriti et ad debmū vegetū p^r
quod et p^rapit ag^r non sēn diuer-
sis semibz ne vni adurat aut ex-
stirret alter attrahendo ad se nūm-
menti exstirpatio aut illis sēnt
ager. Et p^o quidē p^r non exauis-
tam virtutē terre q̄ cōmēto lōga
ī ipā putrefactione herbaz et stir-
pū diuilez diu ferax ē aut sine a-
ci pūmo letamine demū oportet
adhibere letamē si ferax debeat per-
manē & n̄ sit pinguissim^o ager q̄
aliq̄ interponi quietē p^restū q̄ n̄
sibi herbali et pilei plantis semina-
te aut metant^r a radicatū euellunt^r
Extracta enī ag^r pinguedine et vir-
tute necē ē ut utridus ager soli exp-
onat^r tertio uel alio anno. cur^r calore
et lumine virtutē accipit g^rimman-
di sicut hūit in p^o seminatōe. spū-
tus enī viuificus plantis dū per seia
& plantas attrahit hūore et spū vi-
uificū sūa destituit^r & determinatē q^r
quiescet ad agnū. reuocat^r ad v-
ter^r virtus concipiendi per quietem
in partū & partū. Ad vni enī ag^r
redit citius ad alter tardio scdm
q̄ ager mag^r et min^r secundus et
cilius & hūidus et por^rus pūg^r
& subtilis inuenit^r. hoc aut ondit
et ipm nomē qm nouale ē quod
redit ad virtutē pristina per que

et inuenatur. Dm enī op^ru phisicor
testant^r hoc op^ru que enī aq̄ labōe
et exp^rsa in uere p^roficiūt n̄ qui
et imp^rsa restant accipiūt dissol-
uit^r et cōmūnit^r. Quiaq̄ igit ag^r
continuat^r sūaōibz fructificat^r &
tūne ex celo a hūore suoz p^rncipio
accipit inuentionē q^r instaura-
t^r semper p^rit accipē pullulationem
et ideo continue seminant^r. Quia
q̄ aut ager tūne hūore non mō
infusus ē sed et cooptus illo ī maiō
parte anni hoc ē p^rone et in uere
q̄ debent pullulare semina. & in an-
cipio q̄ ferendū est. Aut cooptus ē
nūmo hūore frigido & grosso infu-
sus h̄ ab egyptiā qui p^rmitis agros
distinxerunt uocatur ager subrene-
us aut tenuilentus. et ille nec noua-
lis ē nec sitiu^o q̄ ē estate q̄ sup-
ficie sicut sicut^r magnis salsuris
lari quod ē in superficie ipi^o ex aq̄
frigida grossa que exeperient eum
in superiori p^rte luti tūc et hoc ip^r
pullulationē bonaz plantaz. Nare
enī nasante plāte in tali ag^r siluiz
remanēt q̄ acide uel amare sūt in
sapore p^r grossiū et frigiditate et
ariditate hūore. Et et semine et
fructu destruant^r p^r defectū subti-
lis hūidi ex quo cōit^r seina et fr-
tus. Adhuc autē q̄ tempus estatis
nō est ad pullulationē fructuū sed
ad maturitatē et exsiccationē. Et iō
promūciant de hoc ag^r cultōes q̄ de-
ferendus ē q̄ nulla utilis planta
ī eo nūm mutari p^rit ex siluā ad-
uocantes domesticis plantis p^rue-
tates. Alii aut ag^r uliginosū ēē
dixerūt antiqui cultōes quo
canari dixerūt p^rit ad cultū redig^r

subreneus

may

nō posse. h. autē ē uligo siatā siatā
 tē continue obtines. hoc ē siatā pūbē
 uolenta. et hic ē qui herem hē nāz. tū
 enī pūtes i superficie nō hē solida &
 rannas nō radicabit i eo et florebit
 aut fructificabit aliq̄ perfecta plan
 taz. nā plantā quere locū solide con
 tinuitatis in quo radicet. floreat
 et fructū ferat. In uliginoso ei
 superficies ē poris & qd ē subtilis hu
 mors i fundo totū euaporat nec re
 tinet. aliqd i superficie qd reflexū
 tineat et conseruet & plantā pfecte
 formet. ex ipā. et iō q̄ talis ager
 plantā nō suscipit non pōt etiā per
 arationes et fessiones ad hoc dirigi
 ut i eo fiat aliq̄ domesticano plantaz
 & ideo relinquendus ē censeat et
 pisanas et lacunas redigendus. Q̄
 predicta sūt de tū uliginosa sūt v
 ba et sūa alberti. Alij m̄ dicūt q̄ tū
 uliginosa ē m̄q̄ semper inseparabilis
 manet hūmōs dicentes q̄ uligo ē nā
 lis hūmōs sic ab ea nūq̄ recedens et
 inseparabile accidens. et in hac opīō
 ne videt paladus qui ait q̄ omne
 tūcū solo uliginoso post tūcū san
 onē īgenus siliginis tūsmutat. nā
 talis tūsmutatio ex supflua hūmō
 potius q̄ ex superflua siccitate pro
 cedit & i multis alijs locis idē pa
 ladus sentit. Et cū ee accidat var
 re et alijs multa q̄ de hac m̄a tracta
 uerūt.

Pingues et siccī agri longi a
 dy de mense Januarij et fe
 bruarij p̄tē p̄landi et ara
 ri in locis uero temperatis et hū
 dis de mense madij & aphs videli
 qū i eis superflua hūmōs ē cōsūpta

24
 et cū iā ad cōlūm m̄ hūmōs
 et siccitū puenit. Eodē m̄se ap̄ilis
 et madij pingues agri q̄ diu aq̄ te
 net p̄landant. cū enī herbas p̄uolu
 lerint & eaz semina nōdū sunt ma
 turitate firmata et sicut de q̄b p̄mō
 dixim p̄tē 2^a vice arari. Oxense m̄
 m̄ Julij 2^a vice arari agri hūmō
 quos dixi de m̄se oraraj aphs uel
 madij ēē sulcandos. Oxense Augusti
 hūmō agri 2^a vice arari. tūcā vice
 arant. Oxense septembris pinguis aḡ
 et qui diu tenē cōsueunt hūmōm
 tūcā vice arabit. q̄muis hūmō anno
 possit et an terrari. Nūc ager hūmō
 exil siccū & arat. Cluui gūales nūc
 p̄mū arandi sūt et ferendi. Vones
 melius collo q̄ capite uigunt. quos
 n̄ aduersū uenerit arator retineat et
 uigū p̄pellat ut eoz colla refrigerent.
 Salus autē in arationibz sū paladū
 longior q̄ centū viginti pedū esse nō
 debet. sed ex consuetudine auctoz lō
 bardie et romaniote usq̄ ad dūcetos
 pedes et ultra sulcos extendit. Cūto
 si m̄a p̄fundior. soluta uō m̄m p̄
 funde arat. Seruādū est ne m̄ sul
 cos tū non mota relinq̄ant. Q̄le
 enī sūt dolabris uel m̄leis aut
 ligonibz discipande. Sed cōlūm co
 tū tū motā ēē agnoscis si tūsmutū
 per sulcos p̄ci m̄tras que res sepi
 us facta bubulcos ab hac negligē
 submouebit. Obsuandū est ne lu
 cosus ager arat aut q̄ sepe sit post
 longas siccitates s̄bre lem p̄fusus
 nā terra que lūosa tractatur i p̄m
 toto fertur. anne tractari nō posse
 nō leuiter sup m̄fusa ē et sube
 siccā si tūc arat assent per tēnnū
 siccū sterilis & ideo mediocriter ager

iustus ut nec lutosus sit nec aridus
 debet profundi. Si collis ē mīlissus
 sulcet per latā. que forma aut cū sēm
 accipit ē seruanda. Si agros sauitos
 aperit volūis considerabis si hūidus
 sit ager an siccus. silus aut gmine
 felix vel fructus vestitus. Si hūidus
 erit fossis ductibz ex oī parte siccet
 . Sed aperte fosse note sūt. Ceterū vō
 hoc in gñe fuit. Impmūt sula per
 agrū ex mīserse altitudine peduz
 tūū postea nū ad medietates lapi
 dibz replent. tū glareā et desup
 terra equat. Sed fossis capita v
 nū patente fessam petunt ad quā
 declues reuertat ita et hūc deduc
 cet et agri spina pibit. Si
 fuerit lapides sarmēris vel stramine
 coperiūt uel quibzqz vngulis
 hūc de mīse madij apte fuit. et
 etā alijs mīlis fm q̄licare hūdit
 terre consupte. Si nemorosus est ex
 stirpatis aut vix relictis arboribz
 colat. Si lapideus per multas p
 tes saxoz turba collecta purgā pe
 cent et mūm. Iuncus grān et
 filices frequenti matione vincunt
 . Sed filice si sepe sibi asens uel lu
 pines et si subinde nascunt mior
 ne filices recidas māt exigua tps
 absumes. Oxense mīly vultu uel m
 cunctilans dies filice exstirpabim &
 curā. Hoc mense cū sol cūm tene
 bit hospitū luna sexta in capricorn
 signo pōit grāmē ablati gressu asse
 runt nihil de radiciabz redituz

DE semine aut nā et virtu
 te iā in pcedentibz dictū ē
 . Sed hic attendendū est
 q̄ semen tūc continet quoz vñū

est virtus formatiua q̄ hē e celo cū
 calore & spū qui mīstabiliter formāre
 desunt. Calor quidē digerendo seg
 gando et subtilizando. spiritus autē
 uehendo virtutē. Alterz autē qd hē
 semen ē sibi formāis que i mixtos
 hūido suscipit formationē et figura
 tionē in planta & plante organa.
 Attendendū ē igit in oī seminatione
 ut seriat semen qñ adiutorū mar
 hē e celo. hoc aut est qñ mīat oī
 hūido et vūmū lūe solis et lune
 simul. Luna enī quia tūc vana est
 regit oīa tūc ad pullulationē & p
 opit p̄ hoc q̄ oīa mouet lūe sol
 quoz qd in ipā aliquātilū tpani est
 In sole enī est conuictū fieri & ideo
 est aliquātilū adhūstūm hūdis scīs
 et ideo nouella semina et plantas te
 neris aliqñ obūbiant a feruēte solis
 hū qui oīos prudenter excolūt. si
 in lūe lūe ē lūm eridet solis mīe
 tū frigido temperato & hūido vter
 lūe solis habeat caliditātē mouētē
 et ex frigido tūto recipiat tpani
 & ex hūido moueat siccitātē ipī. In
 cūso igit p̄ lūe in luna cū ipī ē
 calida temperate & hūda latenda
 sūt scīa. q̄ tūc ouementis mīat v
 tūe eoz a luna per vōnes iā idue
 tas. Ouebit enī tūc virtutē for
 matuā calor eius et spūs mīat
 a tpanē calore lūe & ab hūido lūe
 mīat maria formāis que formāda
 est. Nec opz attendē ad stellas alias
 qñ virtus illaz cōicat lūmīn sol
 & lūe per applicationē lūe ad eas
 que oībz applicat respectibz eaz q̄
 libet mense per accessū & recessū
 & ideo ab antiquis sapientibz luna
 Regina celestis militie uocata est

30
et vitrea diana lampas. Ratio nota
peris e. qd vana nobis existens plus
influit super inferiora q alia celestis
virtus et applicans se in spatio mensis
quolibet mense perficit mutatio lune
q oia perficiunt in spatio mltoru annor
ppr quod egregius phs R. dixit q lu
na fiat in mense qd sol fiat in no
hec e yeme et estatis. ver et autum
qui a p^a accessione usq ad dimidiam
lunis eius e calida et hūda fiat
ver et dimidiatione lunis eius usq
ad plenitudinē est calida et siccā fiat
estis. Et a plenitudine usq ad dimi
diationē est frigida et siccā Et
a dimidiatione usq ad defectum
est frigida et hūda corrupto et se
mili hūore flegmatoso: ppr mod sili
tio fiat tpe quo est calida et siccā ex
siccabit hūdu stūle hominū seminū q
formari debet in organa plante et
non perveniet plante perfectio. Si
aut tempore illo fiat satio quo est
frigida et siccā nō movebit calor
seminū. nec vivabit hūdu et id
satio non erit vivens. Si aut tpe
quo e corrupte senectutis fiat et
hūda existens putrescent forte scia
et non perveniet utilis lūis. In
p^a aut accessione oia vivat et non
perveniunt utilis. Et ideo dicit
vitrea lampas diana a frigidis luce
suscensā. Diana em nūm aens fa
bulant et poete qui aer spūaliter
existit in corporibz i aīatoz. Lampas
em hūis spūs corpus lunare est
q luce recepta et tpatam a sede for
mate profundit et spūs aīatoz
et movet ut moti proferant
virtutes ad nāles opones quas sol
super se nūc dissolvēt ppr vivā

huius intemperantiā et hūitacē. Ideo em
frigus lune pproprie obsequit. quia
otiens extrinsecus et accedens intrin
secus temperate et movet interius.
spūs ad nāles operationes et sūt
caldeat dissolui per evaporationē q
frigus tpatū amans extrinsecus re
pmit et reflectit spūs in inter
ioribz fortent. Maxie aut hoc est
i plantis que non agūt n nāles
operationes et non sensibiles sensus
em magis confortant et et nālia
magis vigent in interioribz. Attendē
dū igitur est ver i accessione lune semine
tūis rōnibz. Oportet aut osiderare
qntam arali declinis i q mouent
lūis vivitā tū in arali declini.
sic gūatio et corruptio vegetabilū
non est in oibz pūbz et gūenit.
sed in qta que e ab oriente i q ran
arā. Ois ergo satio e perfecta anq
sol accipiat arere. q tūc scia in
interioribz suis non vivens. sed i matre
terre vivabit et et vivitū lūe mo
vebit. Et antipnates qdē sationes
tūc radicant movebunt et debite suc
sue qntitatē et flores et seminū for
tione. Vinales aut seminationes
in matre tūc viventes tūc pullu
labūt et coadūte sole tūc florebūt
et gūmabūt an tpe eximie siccit.
Nec oportet q multū obfuerit ven
qm licet auster cuocet etiam et pu
lulare faciat plantis. tū aqūlo qn n
est mortificantis frigiditā tūc
semen ne evaporet et dissolvat. Et
plerq emendū e q ager senu
dūso simul seie sep em tūgū q
vnu semen magis cōhibet q alit.
et tūc vnu adhibet ad alit. Et a
liqū per oppositū tractū utriq. in

pedie a germine. Videmus enim quod planta
 uel elector vel scimonca posita hinc
 propertites ex. **¶** giganz. uel. tertiai
 pōta qm adure. **¶** hinc facit corollas
 uel. culis vitē. et sic est de multis. **¶**
 sic et absq. dubio diuisitas semis sub
 tile humidū quod ē in agro. **¶** q. ut
 tunc corruptū q. non bene proficiat
 ad fructū domesticū. **¶** Sicut et diu
 sitas semina dūcū qm vni cor. cū
 feli. alii. spēi corruptū. **¶** q. ut
 neutri proficiat fecunditat. **¶** p. qd
 emendū est. ab huius diuisitate impli
 bi. **¶** Quēdā tū scia per experientia
 inueniūt se inuicē non ledere. sed sil
 lici. ualeat et fructus uertatē sic
 cessine. afferre. uelut cū ferunt. p. re
 gno in pūm. solo. scia. amphiā
 spinator. femaloz. lactuaz. p. re
 sili. satire. blis. & culū. **¶** Ex q. b.
 po. euellūt. amphi. 2. spina. et
 ex. culib. quida. ut. tūplante. vel
 omis. et. minus. spisse. rāficant. & sicut
 laur. & successine. colligunt. emanen
 ab. ex. quolibet. gne. quibz. p. se
 mina. **¶** Item. ferunt. regne. simul. fru
 menti. et. speta. milui. p. m. & f. re
 di. **¶** Et. sil. ordeū. et. frumentū. **¶** Am
 plius. aut. si. ultra. mensurā. scia. an
 ant. in. agro. ma. lenit. et. non. profici
 entia. erit. sed. si. ferat. ager. sedm. p. r
 tionē. alulis. hūdi. quod. est. in. ip. ita
 q. radices. confortū. et. dilatari. possit
 tū. et. planta. exurgens. fortis. erit.
 &. proferens. fructū. quē. querit. ex. la
 bore. cultū. **¶** Hec. igitur. diligenter. cē
 attendenda. & nālis. suadet. ratio. ex
 perientia. cultus. **¶** Oportet. aut. atten
 dere. ne. forte. uel. ipa. scia. iacta. sint.
 corrupta. **¶** Et. ideo. p. apit. a. paladio
 ne. scia. iacta. uetustiora. sint. q. annua

Si ei uetustate hinc ultra annū nimis
 exsiccata sit & virtus formata appo
 subiecto destituta hūoris radicalis e
 uanuit & ideo talia raro proficiunt
 Propterea frumentū et ceteri semina
 diligantur p. apue in ea regione q. colim
 uel exprohem. aduectā. **¶** Nam. om. i
 furailoz. uel. frugū. gna. p. clara. tūg
 m. tūis. expta. smidit. dē. In. no
 no. enī. genere. semini. ante. expm
 tā. non. est. spēs. tota. ponenda. **¶** Et
 nota. q. semina. locis. hūdis. citius
 q. siccis. degenerant. **¶** Oīa. legumi
 na. gnos. auctōib. feri. uident. in
 siccā. terra. **¶** faba. tūmodo. in. hūda
 tra. uibetur. spangi. **¶** Licet. temperat
 agris. ferendū. sit. tū. si. siccitas. lon
 ga. sit. semina. ortata. magis. i. agris
 q. in. ortis. feribunt. **¶** Si. nātis. co
 git. de. sili. tra. sperari. ad. post. annū
 p. nū. plantanda. uel. cōserenda. ē
 ut. mali. eius. rhermis. r. b. b. elu. **¶** vel. eleu
 at. aliquid. et. tū. dū. uel. flumi
 alia. arene. subiciendū. est. sili.
 uirgulta. cōmittim. **¶** Locis. ulgi
 nosis. aut. exilib. aut. frigidis. aut
 opacis. de. mense. septembis. circa
 equoedū. tū. et. alia. semina
 que. ante. yemē. leniunt. dū. serenitas
 stat. regne. seminant. ut. eoz. radices
 ante. yemē. ualeant. **¶** Siccis. uero
 aut. pinguib. aut. calidis. aut. soli
 expōtis. locis. post. dicta. tempora.
 ferent. dūmodo. usq. ad. yemis. ge
 ladiū. nullatenus. differunt. **¶** Sūt.
 p. r. semina. i. quib. mitunt. cū
 semina. q. furaili. ut. cū. adoluerint.
 i. alui. tūfferunt. locū. hoc. semina
 rui. elem. tū. et. taliter. p. r. de
 siderat. ut. j. tractatu. pro. xio. scip
 tū. ē. **¶** Sed. ut. scribit. varro. que. i. se

minari nata sunt si loca erant frigida
 et quia molli non sunt per hanc aliam
 etiam oportet frondos aut stramitis si
 erant pberes seant videndum ne alibi
 aqua consistat venenū enim est pro gelu
 iudicibus tenellis sub terra et super vir
 gultis ne eodem tempore eque crescant
 quia recte tunc tempore propagantur supra
 terram aere frigidiore contingunt. Itaque
 ita esse docent siluaria ad que sator non
 accessit. nam prius radices nasci solent
 nec longius procedunt nisi quo tempore venit
 sol duplex cum radiat. nam quedam arbo
 res multo longius producant radi
 ces quam alie. et quidam terra facilius nam
 radiat dat quam alia. Si autem semina
 in furculis posita est caudamina que
 molliora erant nam ut olea et flos in
 tegenda sunt binis tabellis dextra ac
 sinistra ligatis. Preterea scribit cito
 quod terra seminari debet esse qualem
 desiderant semina et furculi ieiunati. sic
 dicit quod furculi debet emine non
 quatuor digitis super terram et caudam
 debent fimo bubule oblini

Alibi quedam fructus faciunt
 et semen in fructus carne re
 clusum. quedam vero nullum fructum
 ferunt in quo semine aliquod inueniatur
 et quia possit silis generari que fructus
 et semen faciunt. quedam aliud primum
 et debile faciunt. quedam grossius et po
 tens. et diu recta reclusus. Que semina
 primum et debile faciunt virtute generantur
 sunt tam in semine quam in ramis diffusis
 et ideo ex vitis plantis et malese
 per licet plantam ex semine talis sit
 peruenit ad et quia in longum minus
 speret eam et ex ea domestica

sed siluestris planta nascitur. Ex ramis
 vero plantatio annis planta prouenit non
 siluaria. si ex planta domestica sunt ra
 mi acceptus et in loco duris et viciis ma
 la granata et ficus et melle alie. Que
 vero semine forte faciunt virtute generati
 uum sunt maxime in ipso semine collectum
 Ideoque ex ipso semine magis quam ex ramis
 prouenit. Et huius generis sunt melle cas
 tanea amygdalus et alie siles. Ar
 bores vero que nullum faciunt fructum
 ut sunt generata diffusa non sunt in
 ramis cum non eis spalem non depu
 cant locum ubi eas sperma seu semine
 colligeret. Ideoque ex ipsis ramis cum
 sunt gemis aut plantis cum radiat
 vel sine a radici matrice diuulsis op
 time dualisunt et maxime que prius
 sunt apertos per quos facile inueniunt
 nutrimentum. Hinc autem ex semine sive
 ex ramis sive ex radicibus plantis
 plantis aliunde diuulsis plantantur de
 sideris. Considera vnum locum in quo plan
 tate intendis sit insidys bestiarum ex
 positus melius est quam in aliquo loco cla
 uis aut clausus et tunc a nocum
 to corrosione earum. Si est insidys be
 stiarum expositus melius est quam in aliquo
 loco clauso veritas tamen libere autem
 ea sit soluta dulcis et aliquantulum ster
 corata. et optime subacta lignibus et
 maxime noua sursum de submis eleua
 ta. Oportet semina cum vel plantule duo
 bus distantibus pedibus aut vno in semi
 nario plantentur. videlicet si sunt for
 tia semina ut nates amygdala et silis
 singula. si vero sunt debilia ut vitis
 malgranata palme et pini et filius
 tina vel quorum radices prouenit et debi
 lis vitis tamen alia amygdala substant
 et alidua seu frequenti fossione dis

supere herbe nascentes ■ ibide alij
domestice seminet. fiant et urigantes
tpe magni estus ai celestis diu negat
infusio. Et aut aqua urigans non si
da mortificans nuper de puteis uel fon
tibz austa. sed de pilonis seu palude
letamis. aut ■ foueis corruptis ac
cepta uel sit puteor uel fontan post
q̄ cū exaustam & saliquo loco posi
tam rectificauit calor solis. Cui aili
proderit si in ea machai simi ponas
cumq̄ sepe moucas & impingues. Et
ai est summis iura corrosione le
stiaz duobz uel tribz annis elapsis e
nascent ai uniuersis radicibz transse
rant ad sartes i loco uideli u eas p̄
modū stare disponis. Jux̄ quos pilos
figas. et spinis si oportinū ē uideli
minuas. Si uero locus clausus & ab
sturns lestiaz tunc existat statū seu
rimos uel platis ■ loco ubi p̄mo
stare debuit. fidenter pone. & eis
eide tribue auxilia que sup̄ ■ his
quas ■ seminatio nutendas esse
dixi relata sūt. Spatia uō inter
arbores seu uites fuerit. sedm mag
nitū. et tiaz consuetudinem
appropiā et papue sedm q̄ de sin
gulis plantandis suo loco dicit.
Arbores autē fuit late ac profunde fm
latitudinē plantari uel magnitudē
plantale et radicū. dū tū in solo ari
do uel decliu profundo. et in hū
do ante represso min⁹ profunde plā
rent. et i mediocri mediociter infigi
tur. Si terra minus aretosa ē eidez
plm mite letamē & sabulū miscat
& si minus sabulosa letam ai ■
ta ponat. Ita tū q̄ in mīe terra plo
et in pingui min⁹ letamis appona
t. Et autē finis qui huc appē

non potant. sed aliorū ailiū bñ ma
turus. Cū autē planta tūssert. domes
tica uel siluris pars ad meridiē iūa
rubrica uel alio modo signet. uel a
liter ut tūlata eisdem cū q̄bz ante
steterat cardinibz opponat. Cū uō
plantas i serote apomis q̄ de radicibz
lesū inuenis amputabis. Obsuādū
ē tū ne tira ■ q̄ plantat. sit nimis ma
dida aut nimis siccā ai planta dis
ponit q̄ nimis mollis incongrue ra
dicibz adaptat. Que uō nimis siccā
ē sua superflua siccitate radicū plan
tile nālem hūditatē osuit. sed in
vtrūq̄ p̄dictorū tenens mediū pulue
ricabilis seu dissolubilis sit ut con
uenienter aptet. radicibz aut ramis
sine radice plantatis et pedibz medio
criter conculet. Q̄ si nūtas et co
gerit i tū in tira nimis siccā uel mol
li plantāe de locis alijs inuenis ap
propter usq̄ ad omnī receptionē ra
dicū & et usq̄ ad q̄ serbis replent
si habūis habūdantiā eius. *Plantat*
autē plantaciones p̄uete et mētibz
octobz et nouēbris i locis aridis &
montosis et alidis ut eisdē tere
superflua siccitas ai plantas hūdi
tate hyemis temperet. In hūdis
aut aut ualliculosis locis et frigidis
quēntius in february et martij mē
se plantant. ne siccū loca et remis
hūditas debilis plante nālez calōz
extinguat. In t̄p̄tis autē locis vtrūq̄
tempore lūis agrie plantant. uel et
tūlplantant. Nec quidē que dicta sūt
i his que ai radicibz plantant. appie
locū hūc. Que nō plantant. semina
mense januarij ponenda sūt non an
plus quatūz vigitis sub tira posita
ut semine et mense subsequenti febr

tumefacto statim ai p^o uenis & solis ca-
lore senserit aperiat cortex ■ pullulet
nova planta. Q^o si locus sit calidus
& siccus ruerentius octobri uel noue-
br^o mense ponit. Et rami q^o sine ra-
dialy plantant^r de mense maro infu-
gant^r ab arbore nup^o abscisi ai vridis
succus sit certus ut infusus. queru^m
quidē plantatio lins et apre fieri po-
tit ■ mēse octobri post hūidū autū-
pniū ai nondū hūor & spūs vnu
fians plante fugā hūit ad radices nū-
tempore maxī frigōis calōē nāli ar-
bōis ad fixē uiscera calida fugiente
secūq^{ue} hūorē & spūm trahente si mē-
rami aut palmites plantandi ■
dant^r a matre plantante debile con-
ualescent. Ramusculus q^o plantat^r
torquendus nō est. nec in aliquo
more verandus. & pars ea de q^o ra-
dix sperat^r inuine nulli subiciat^r &
maxie in his que amplos pores et li-
gni rari p^opositionē habuerit aut me-
dullas magnas ut ē salix et vitis &
silia. hoc sernabis. sed in his plantis
que solidū & spissū lignū hnt ut bu-
xus & laurina et silēs. forsan pro-
deat si rami pars sanctae inferior
et infassura imittat^r lapillus ut p^o
longitudinē poroz plante facile hūor
fictus ingrediens plantā nutiat
& ualetescere faciat. Capud inferior
i^ofram figendū non rotundo. sed longo
uulnē cūluerū ferramē inadat^r acu-
tis. aut ab arbore laceratis planter^r
sic enī pores q^o attrahit nutrimentū
apoches hēbit. In oī plantatiōe que
post remē in locis calidis et siccis fa-
cienda ē uile puto si scrobe ita mo-
dico maturo letamine mixta reple-
ta succo aut lauatura letaminis asp

gat^r leuiter ne ita deumpset et fossa
medicā uacua relinq^{ue}at ut estatis
tempōe vber colligat^r sialio q^o eius
supflua tēperet^r siccitate. In his at
plantatiōib^{us} que an remē fuit erit
melius itaz ai plantis exaggerare
ipamq^{ue} fortius p^omere ne ■ platis
superflua hūiditas digōz impediens
colligat^r. Rami q^o plantandi sunt
potius biennales q^o annui existūt
exceptis vridib^{us} & q^obuldaz alijs iq^oly
annui tū mō ēē debent. atq^{ue} tales el-
gant^r qui sint leti succosi nudi gē-
mis plibus et grossis oculan. et
ad vna tū matiaz sint redacti. In
plib^{us} tū amputat^r agrue sūmitas
& in deteriora longitudine relinq^{ue}
tur ut ■ salix vite. Olma. et vmo
si placet & i q^olodaz alijs his silib^{us}
De mēse octobri

I Nasio fit multis modis. sⁱ
■ que maxie proficit ut p^o
ca. nidis siluestriū miter
dispo in tūmestica & usui rueren-
tem ē dispōnēz q^o filius fiat masio
■ silia fm genus et non fm spēm
sicut p^o in piz et mali i malū
et sic ■ alijs. si ēi diuisa gēa i diu-
sa infant^r nutrimentū talis ad alia
dispōnem altati vix bene nutriet
et forte corrūpet plantā insitā per
uatiōnē q^o dixi^o de corruptiōe seis
ai alui et agroz q^o diuisa gēne se-
mīa p^omiscent. Et aut plantaz ad
iūctem inter oīa aiata plima sili-
tudo. Licet enī arbores spēs suis
differant. tū lignū vniū spēs arbo-
ris non multū distat a ligno spēs
alī^o et hoc contingit iōq^{ue} forma
formalis plantaz int^r aiata plus

i uersa matene et q̄ in nullo uel
modico eleuati super eā p̄r quod i
rita ei' occulta ē. hac et ■ cā fit q̄
arboris vni' nutrimentū digōnez h̄t
sufficiētē p̄r ut nutriet aliā. et
seda digestio adhibita per aliā con
uertit succū i sapore et figāz fruc
tus fm q̄ uenit sale. Et id et q̄
diffiles sibi plante insunt' uales
cūt et fructificant. Optia m̄ m̄
tio ē ut dicitur silis q̄ntū p̄r in silis
p̄cipue in trūchū aut ramos cōs
maios ut sepe probam. Itē ut var
io q̄ melior est m̄sino in arborē ■
m̄sticaz q̄ siluicem. q̄ meliōs fruc
tus producat. Item melior est si
fiat inferius in stipite q̄ in ramis
i. altū q̄ melior sit imitatio in toto
q̄ in parte. Quia ab oīs m̄sino fit p̄
infixionē unū in aliā & per forte
alligatiōē. ita q̄ m̄sina q̄ uenas ra
diales spargit ■ eamiserit' sit q̄ il
la tūc molliores tanta i q̄ cū uen
uerit' q̄ infigi et colligari valeat
non possit itē aliam plantā & id
herbe molles h̄tes stipites et olēa
et nimis tenelli succū nulli plantē
q̄ diu tales sūt inseri p̄nt. q̄n i
serta non cito cadunt in ea aut in
serit'. sed oportet q̄ processū ep̄is
confortet' et continuet' cū ea aut
serta ē. hec igit' est cā q̄ molles
plantē ■ in mollez nec i duraz
nec ■ silēz nec i dissilez inseri p̄r
Adhuc aut' neq̄ in eā que multū
dura ē uenienter infitur multū
enī dura non de facili in se uenas
radicales recipit p̄r ariditatē et
difficultatē dūc perforationis et
ideo tales infisiones plerq̄ male
proueniūt. Ad inserentes quere

debent parua fragra recentia in q̄ lo
sūt multū succositas. & parua duri
tes que q̄ itez substatē possit colliga
tiōē et facile aperiat' a calōe nālī.
hec ei' cā ■ serit' cito aperit se v̄sus
eū cui inserit' et emittit eā in ve
nas radicales per quas fugit meli
nutrimentū q̄ sugeret ex tra. et id
cūc ualescat m̄sina meli' q̄ si m̄ tra
cēt fixa. Et hec ē ratio m̄sineis p̄r
illud quod ■ ■ dictū est in eodem
libro. Itē sūt siccū m̄serendi ■
riles q̄ fortiter fructū tūc ■ ei
ponit' q̄ non facile ad debiti v̄te
p̄nt augmētū. Item de nouo nati p̄r
rationes p̄dictas. Itē gēmis grossis
spissis & plūib' cōlati. q̄ ubi mul
titudine gēmaz grossaz et spissaz ibi
habundantia generatiue uirtutis q̄
maxiē in hūore digesto & spisso et
optiē amixto in gēmis adunato con
sistit. Item ab orientali arboris p̄r de
cisi q̄ i ea magis q̄ in alia p̄r i ■
mus p̄r illustrationē ep̄ati calōis so
lis ē ariditas et hūiditas que in ei
b' aūtib' sūt cū v̄te. sed et ex alijs
accepta p̄tib' ualescūt. Oportet aut'
scīre q̄ m̄sionū multi sūt modi q̄
optiē proueniūt et a siluicite ad to
m̄sticationē plantaz t̄msinuat'. p̄
mus quidē est q̄ fragra eiusdē arboris
oīa ultra medū medullē extrinseco i
cidant' & tūc alligat' qd' massū ē sicut
vulnā ligari conueniūt et arcū po
nat' cerā uel lutū ad plumē et extē
secor' defensionē notam̄tor. & ne nū
pi aut eoz plage apertū agitantē v̄
tor possint. uenientib' p̄rticis nu
miant'. statī enī cōsolidato vulnē sup̄
idē p̄r emūdatū in sapore proficit
fructū p̄r digestiōē succū i nodo f̄m

facta et hoc proprie de masio que quæ
plantæ in alterâ non transmutat speciem
seu genus. sed ei de siluri domesticam
facit. Sedus autem modo est quod una et ea
de arbor abscondat in trunco et frangit
superius. eadem arbor accepta trunco
suo remanet. tunc enim conualescens i
sua præfert fructu alio generis. super
re et quantitate et figura quod prius protule
rat. Et iste modus fecit diuersitate eorum
que in malis et piris et ceteris fructi
bus. tanta est in nodis et conuersionis
porum quod prius ascenderunt quod fructu ex
nodis et poris iterum dirigunt ad a
liam formam plantalem que in forma mo
strat in quantitate et sapore fructus.
ut ait Albertus. Tertius modus i
uentus in vite et in quibusdam alijs que
ex medulla crescit. videlicet quod gema
vitis vna exadit usque ad medullam
profunditate vulnere. et transuerse vitæ
obligato et tunc gema alia vitæ
vult et loco alio ponit et fit colligat
sicut in alijs. et tunc conualescat et fructifi
cat et facit hoc forte in alijs arboribus
sed in vite expertum est. Quartus vero
modus infusionis est quo frangit vna
arboris in alia infit arboris et conuales
cat et fructificat in ea per modum quod sepe
dictus est. Et iste modus regulariter cum
fuit magis filius erit melior. melius
conualescens. fit proprie in illis arbori
bus que rectos habent poros et per tuni
cas ligneas a radice amputat minime
tamen. Et iste modus et filius sedus ipse
subdiuiduntur modos. Et vnus quod
est quo furculus inferendus in cortice
et lignum noue in eis imponitur. Sedus
est cum furculus scisso infigit ligno. 3.
quod fit more emplastrum. 4. quod dicitur ad
bucellum. Quintus vero in amplexu seu in

hinc picea perforata de oibus per ordinem
est videndum. Ad Primum quod modo quo
furculus iter cortice lignumque deponit
fit hoc modo. Truncum scissum radam acui
ta loco mudo et succoso ipsoque cum
falsa cortice desuper posuimus denique
in sicca aut ulmi ligamus ibique in
ter cortice et lignum amicum ferreum uel
osseum in arboris tendens ab vna parte
planum et ab alia quod rotundum tribus
digitis considerant deponimus ne corti
cis falsa sandat et in eum locum subduc
to ameo statim furculum nigram ab vna
parte densum salua medulla et corti
ce partis alii pellicula extenit tunc
ita quod optime tunc adheiet furculi
masura qui super truncum quatuor aut sex
digitis emineat vel usque ad octo duos
vel tres aut plures furculos per trunco
stituumus quantitate quateris digitis vel a
plius aut minus inter eos spatium relin
quamus et lumen desuper auerter ponimus
et disponimus pericula et ligamus. h.
autem modus optime procedit et conualescat
sed fieri non potest nisi de mense maris vel
aprilis cum uis potest lignum a cortice sepe
rari. Sed nec fieri potest nisi in trunco gra
uissimo uel medio et in his arboribus que
grossum habent cortice et pingue ut ficus
pirus et malus et silis. Conualescat
autem maxime in eis tunc huius facta infuso.
Et est in quacumque parte stipitis et gros
sorum ramorum satis ague prouenit. sed
duobus ad minus annis piceis prope veterem
valem admirabilis eget. Modus autem
quod fit ab alio stipite hoc modo agendus
est reseretur truncus et desuper ponatur ut
dictum est in modo predicto. denique san
dit in ea parte que magis succosa videtur
et que cortice ibidem planum et adequatum
omni furculi agnum cernit hinc quod

maximè inuenies ubi max^e est spatium inter
corticem et medullam propter habundantiam
nutimenti quod ad partem illam accessit. quod si
antequam sandas vinculum prope summum
stipitis ligatus trahatur a nimia longi-
tudine fissuræ defendens. Demum cune-
us duobus digitis uel modicum minus
longum formabis in furculo ab utraque
parte decussim. salua medulla et aperta
fissura cum aliquo cuneo. & ipsam fal-
suræ labijs subleuata omni lamugine si affu-
erit cum puncta pueri cultelli. Fur-
culum inunges taliter quod cortex coram
adequatur in parte interiori et lignum
ligno exteri. Succus cortices
et ligna possit uberius premere. In al-
tera est furculi optime cuneo ne ue-
tore adherat. Demum subducto cuneo
uel in trahendo furculo sponte constringi-
tur immixtus sit immixtus et cortices
mugendos aliquid corticis eundem ar-
boris uel panni lineæ cerati ponat
et cum uico stricte liget. Demum ut ac-
uario subtili puluere in superiore fas-
suram inuiso creta plumbum pressa cum
pauca arena & fimo bubulo ut idem
aut uel cum cera si trahatur. & ligaturam
ad defensionem caloris. & plumbum
regere disponat. et percreta fasciet. Ego
autem plus quam milies probavi et semper
inueni sufficere solas creta lumbum pressam
sine fimo & arena uel cera. Pul-
uere in fissura. hec est proderit
ne vapor a radice minus ascendens
ad nouum alendum filium eundem foras a-
grediens teneget. Nonnullum est
quod isti mei actus et operatio diuisi-
ficat secundum diuersitatem grossitudinis
tenuitatis stipitis inserendi et
cunei furculi madendi. Nam aut
inserendus stipel est ualde grossior

duobus potest sandi modis. Si uero ut ab u-
traque parte trahatur usque ad medullam trahatur fur-
culus infigatur alio autem igne ad hoc
scalpo sandat ibique unus trahatur furcula
infigatur alio ut ab una parte stipitis ad
alteram fissuram permeet ibique duo fur-
culi. & unus a quolibet parte ponatur. vel
unus trahatur placuit ab una parte altera
vacua remanente. Si stipes est mo-
dici grossior furculo uero per medi-
um sandatur & unus solus recipit furculum
Vbi autem unus trahatur furculo po-
nendus est. tunc cuneus eius formatur
ut in fissura ex utraque parte facta cum
cortice uicem remaneat. In quar-
to uero que inter stipem et corticem debet nihil
corticis & latitudinis videatur. Si
dici non que melius furculus trahatur
in cortice quam in ligno stipiti exteri et
interius adequatur. Vbi autem duo furcu-
li sunt ponendi fiat mensura cunei
duobus partibus usque prope medullam que
sensum ad medullam accedat ab alijs
duobus partibus sit quod eundem latitudinis
quod pars par latior cum omni cortice p-
manens ex cortice matris equi-
tur pars uero strictior. riori corticula uersus medullam sti-
pitum interius disponatur. Si autem stipes
est equalis furculo qui inseritur formetur
cuneus ut ab utraque parte cortex sit
et utraque fiat equalis & cortex uel pe-
ciola super immixtus percreta subtili vin-
culo sasso uel corticula cum modica ste-
tura liget. & post modum cum creta seu
cera et peciola fasciet. Et hic modus
uix trahatur et in alui & in summitatibus
optime conalescat. Et omnis iste forme
que sunt sasso trahendo percreta uicem
ter de mense februarii & martii et de tem-
pore aplis si furculus omni tenera parte

puer. & melius si colligantur ante pulu-
lent. & dum sub terra in loco frigido &
umbroso fuerint similitudo non submi-
sis. Et est de melle jam cum calefactione
ignis facta insitio appendit cum et au-
xilio aglutinas curat succus. Sed
tunc temporis erit insitio ceteris melior
et melius ualescens cum iam comit si
viridis succus scilicet et gēme inopi-
us esse suspecte. Ego ex malorum insitio-
nes feci cum principium aug. surculi
illa estate maturatis. & satis ague
provenient. Verum talis insitio faci-
enda est sub terra uel modica super eam
ut emulatione terre a tanto estu insita
defenser uel super eam uas aliqd stil-
lans suspendat. & hoc auxilio potest
hoc tempore est in alia fieri. sic est ut au-
tumno hoc insitio modum in solitudo est
■ et amabile signo et papue i fieri
ut in tractatu insitionis sua lacus
scripsi. Potest et predicta insitio fieri sub
terra et circa frigus seu modica super eam
ubi sine dubio insiti ramusculi pro-
ueniunt alijs locis ad incrementa
maiora. quod ibi lignum et cortex maxie
beneficio solis adherentis humescat. et
loci insitio magis uenit plantis pui-
lis in quibus insitio celebrat. Si uero plan-
■ mediocriter magna fuerit modum se-
rit eandem in locis altioribus inserere uel
cortex sit munda et succosa quod ipsam
cum terram inserere. quod sic fructus ■ ea
pluribus annis tardius haberet. Verum
quanto magis inferius fiat tanto magis
domesticat fructus ut super probatum
fuit. Si uero fuerit arbor magis plures
hinc ramos nil erit ualidius quam ramos in
locis nudiis reserare ibique quotcumque uo-
lueris surculos inserere. Quod si adeo ueni-
sta est arbor quod ramos cortices minui

sunt rugose ac huore consupte. arbor
eade modat & relinquatur in asa usque
ad annum sequentem et tunc insant sur-
culi qui in ■ non fuerint leuiiores. & in
modiori parte locum circa assis ceteris
et abiectionis quod ■ nullo esse poterit quod
inserenti placebit. quia omnem ■ sur-
culorum sufficienter niter talis arbor
Modus quidem inserendi quem paladius
emplastratione uocat. sic ab eodem
fieri affirmat. Ex nouellis ramis ni-
tidis et feracibus gēma que bene appe-
bit sine dubio processura duobus di-
gitis quadratis arcu signet ut ipsa statu-
at in medio. et ita subtiliter cortex leue-
t' acutissimo scalpello ne gēma leuaret
Item ex ea arbor cui gestim' inse-
re sicut cum gēma tollitur emplastrum
tunc modo tunc atque alteron loco tunc
ibi uenienter pressum cum gēma vi-
culis cogit sine lesione gēminis co-
herere. ut ea que apponit reddere lo-
cum cum gēme potius includat tunc luto
super linis & libera gēmaz relinquit
Cum multum proderit si petiola cu-
cra super uicturam & ramulis cor-
ticis apponat ad extrinsecos no-
cuntorum defensionem & nutrientis
succo et uaporis uimifica retentio-
nem. Ramos demum superiores eius
arboris resecabis. ne mat' proprios
uolens nutrire ramos alienum filium
sibi propter utilitatem traditi per eun-
dem relinquit. Deinde uero vigin-
ti diebus exiectis & pluribus resolutis
uinculis repenes extrinsecus semis gē-
ma nutre in arboris aliene mēbra
transisse. hic autem modus de mense
Iunij fieri posse asserit. licet & ante
et post modicum appendat tunc modo
gēma ueniens habeat. Et mo-

quodam quilibet de ad bucellū q
hunc pexio plūmū est affinis fit
hoc modo. bucellū pūi gressitudinē
pollicis longū atz gēma in medio
de nouo furculo eleuati in nouo
furculo eadē gressitudinis. suo con
tine i tres uel quatuor partes scisso
et demidato ponat. et tū ad istū
considerantē pmit. q ligno sapitis
mediocritē stricte adherat et cortex
appōit. annū nō sandat. Et sine gē
ma pōita super locū gēme sublatē
ponat. siue non nūbilōi. siue aliq
ligat. uel alī rei auxilio dūalescat
Abstundenda cū est oīs araidans so
boles furculos ne mōte subripant
nutimentū. Et tū magnū admielū
prestabit si cortex pendens taliter
recedat q remanenti appōitas buc
cellus subnitit adequet. et ppe die
tam cūm pēcola. dēni cūta sū uicē
uiz i totū bucellū ponat. lūta gē
ma relictā. Dēni ne cūta cadat hūc
a pēca salac. fit aut hūc mō de mē
se may. postq cortex sepeat a lig
et de mense aplis et maray si furcu
li anteq gēmet collecti fuerit ne pu
lulent. lōte frigido & umbrōso.
sub tūa pte parte submisi. Itē exp
tū est. mense Junij cū finē et Julij
bucellū pūi cū gēma de nouissimo
furculo eleuati & in nouissimo fur
culo eleuati et i nouissimo furculo
pōitū eadē gressitudinis siue gē
me adequet siue non. siue aliquo
auxilio ligatur uel alī rei opne
dualere. Et tū hūc mō q supior p
imo q emplastrato dē locū hūc in his
solis arboribz qbz sunt pinguis est
i cortex. ut fias oleis cistaneis et si
milibz. Pōt et sine abasione in

serendi furculis eleuati bucellū et co
mestici eadē gressitudinis ab una
parte scissi ibidē appōit. et cū filo liga
ti et ppari ut dictū ē sup. et cū pphen
disse uidet sup bucellū absadi. relict
ta enī sūmitas sūmī ad bucellū for
tine attrahit q absasa et hoc modo
pūi plures eadē eadē spēi et dūisū i
vna uirga formā. Oedus nō qui
fit i amedam uel salias paritica fit
hoc mō. pūci uel baculus dictorū lig
noz perforet subtili cerebra et acuta
ita q inter unū foram et alter sit spi
tū sempedo. & furculis modici
se cortex intermissis uacant uigant
i sarte furculis eleuatis ita tū q p
tice sūte salias sūmitas aliqd rema
neat sup tēti. hūc uero post annū
mā totaliter eleuati et inter cū furcu
los masta plantā qmhibet radiabus
plūmis decorati in ordinata sarte de
pone. Cui forsan pōdēnt si cūta l
sēta foramina et eoz sūssine undiq
optime obtinent. Quidam aut m
asserunt se expertū fuisse hūc mō
nē in palo salias uindis perforato
usq ad medullā solūmodo. et mōte
uē furculos eadē gressitudinis remo
to cortex qtenus intrahit in foram
ut cortex sūmūli eqret cortex pali. et
cū cūta omiez rimulā obtinasse. et po
fuisse pūi sub tūa qtenor digitis in
centē in loco aquoso. ita q de palo n
apparuit. sed soli furculi sup tū et
opidisse opne omīs et resecato inter
furculos palo plantis dūaluisse.
Alii aut mserendi modū retulit Co
lumella dicens gallica trebra usq ad
medullā arborē perforandā plagā in
terius leniter inclinata ubi redūcto
oī fragmine uitē uel ramū ad modū

foramē delibrami succidū tū et hu-
mentē strictū impmī. vna uel dua
bī gēms foris elictis. et tūc argilla
et musco locū diligētē operiri et ita
vires in ulmo inferi posse dicit. Pōtū
autē duo modi fieri pnt. 1. mode in mē-
se martij et pntē aplis ac februarij fi-
ne cū ruidis et nouis succore
aeris dissolutis mouet i cōtice. Itē
scribit vāto alū modū infendi suo
tēpōe inuentū ēē in ppinquis arbori-
bus hoc mō. ex arbore q̄ vult habere
succidū in eis quā inferi vult ramu-
lū trahat. et in eo ramo pōso ac de-
fixo implicat in locū q̄ tangit ex vtrāq̄
parte q̄ intus ē fūctū extenuatū ita
q̄ ex vna parte q̄ celū in sursū cōtice
cū cōtice exequim hēat. cuius ramu-
li quē inferet cūcū ut directū sit
ad celū ariet. Postero anno cū com-
pnderit vnde p̄pagatū est ab altera
arbore p̄dicit. Ex p̄dictis igit p̄-
q̄ hāc in sūto in silia sit melior tūc
in dissilia p̄terq̄ malesat et infima
mutabilia sūnt q̄ apparent his q̄ expe-
rim desiderant. Itālibz exatant.

EX his que sup̄ dēmiata sūt
samo plantis siluēs ēē spi-
nosas et scabrosas in cōtice
sū. & puor et multor folior. et pli-
mor fructū et in q̄ntitate minor
aunor et sator & sutor. Et hēc cū
nō dubitam⁹ accidē plante p̄t sūi
nutimentū. & iō planta in oibz his
disposibz mutat p̄t nutimentū culte-
ris agri & offeinas dispōnes. Spino-
sitas enī venit ex hūdo nutimentali
incense qd̄ regit ad sup̄ficiē p̄tingē

a medulla ipā sua incensione. et hēc
i domestica mutat p̄t hūdaniam
hūdi. que non patit calore aeri. sed
frangit eū et non sūnt terreste regre-
gari. sed infundit & curē ipm facit
in p̄res plante. Sūlt autē eādē hū-
di hūdaniam sūnt i maior folior di-
uisione. hēc et facit ut maiores sūnt
fructus domesticar. Et q̄ hūor silue
sūū tenuis et subtilis ē p̄t p̄mū
eaz nutimentū erit hūor domestica-
z spissus et viscosus ad flāntatē
accidens p̄t eius hūdaniam et le-
timis administrationē dūmētē. Tenu-
e aut et subtile facile dispōit a ca-
lore et didit in plima. et iō nūc sūnt
plimi fructus arbor siluāz et nō
vermiculati. sed integri in arboribz
dū p̄seuerantes. qm̄ subtile et tenu-
e nō facile putrescat. nec de facili clau-
dit p̄rū sūe uegetatōis per quē fug-
git ex arbore p̄apue cū in eodē hū-
do sūnt in p̄prio subiecto sit calor a-
cuius. hūbundans aut et spissū et
viscosū hūdi per magnas p̄res flu-
it i vni. et non ē facili diuisionis
eo q̄ calidū ei⁹ est helēs. et ideo sūnt
ex eo magni quidē et non tot nūo
fructus sūnt extenui subtili et aeri
in calois existente & aere hētes eius
calor p̄mutat claudē ei⁹ p̄rū per q̄
fugit ex arbore ita q̄ multi talū fruc-
tū cadūt ante tempus maturatio-
nis et de facili attrahūt vmes. Qd̄
aut sūm et dūgit in domesticis
nodi p̄apue sūnt infimū q̄ tenet
in torturis suis et t̄nsuersalibz p̄res
hūdi donec ad suā maturatur
saporē et talis quidē est t̄nsura-
tio eaz per infimū domesticar ar-
bor. Ille aut plantē que sūnt dēgnē

gnor et deor ex solo cultu. abodo
mestiant ex hoc q' sic mollior et
maiores efficiunt. sui sapor et hu
mores min' efficiunt. acuti pp' tam
qua' sup' dixerim. subtilitas ei con
cis que est. domesticis et plann
es absq' dubio ex bonitate et ha
bundantia proueit nutrimentu

De locis in quibus plantarum generatio fit

Planta in g'one sua duob' in
diger. quor' unu' est materia
ex q' fit. & alteru' est locus sue
g'onis q'madm & pater. et mat'z
q'dem impedit loci salugo. eo q' ex
siccitate h'ndu' radicale plantar'. Cu
ius signu' e' q' tre sille omite uel sa
le seminare steriles efficiunt. Loca
aut' p'petuis nubib' coperta oio no
p'petuit g'oni plantar'. q' experim
to comperim' nunc a t'panito esse
remotissima. pp' frigus glacialiq'
est mortificatiu' ~~et~~ autem
scit q' si aliquis locus in se t'panus
i ~~est~~ frequenter sit nunc coptus
iste ex nunc trib' ex causis secun
ditate accip'. Quar' una e' q' vis t're
euaporans reflectit' sepe ad t'ram
pp' nimis copintum. Alia autem
q' nimis uel nunc respta caliditas
ad t'ram illa' sp'ans m'ciens g'no
ni p'bet nutrimentu' h'ndu' quod
paulat' et per vices distillans su
periorib' partib' terre uigore nati
plantar' annue infundit. Ter
tia ca' est q' n'x frigiditate sualo
arostante uigorem p'ncipior' ge
nerantui plantar' continet ne eu
poret et continet t're superficiem
ne emittat intus i viscerib' t're
vapores g'iatos q' aggregati ad sup

ficie ingrediendi radices plantaru
et p'tant ei nutrimentu' et fometa. Et
et g'ionez m'e que ingredit' plan
tar' imytioni. Sicut aut' dixerim
q' locus p'petuis in frigore pp' muo
sitate ~~est~~ m'ciens g'oni plantar'. ita
eode' modo in locis salitis et siccis
non apparet multu' generatio plan
tar' pp' remotione locor' a t'panito.
hec ei loca multu' saluginem
h'nta multe siccitatis. et p'nis
et multe frigiditatis. eo q' calor i
plexionalis non dualescat et retie
tur si in h'uido t'panito. et si calor
alio. aliq'n sit i talib' locis e' adhu
rens. et talis calor no' remanet. si
exuolat adustus frigidus et morta
ficans ea que forte n'ata debuisset
Et signu' hui' t're q' minorat' et a
bit' ex siccitate et frigiditate. q' elo
gat' a calido & h'uido que eleuant et
faciunt cresce' loca et exaltare. pp'
quod t'ra dulcis que habudat i cali
do dissoluere et in h'uido uaporan
te frequenter eleuat' in colles & mo
tes et t'ra saluginis m'ltre d'p'mit'
et inferiorat'. In locis aut' calidis
per m'cienciaz mat'ie plantar' & loca
apte & bene nate proueniunt. In
lib' ei locis dulcis e' aq' subtilis &
bene digesta eo q' a calore loci talis
ex profundo attrahit' t're & bene
omiscet' et bene dirigit' a calore loci
emmanare. A calore ei multo no' ad
h'urente proueit h'ndu' decoctio
Calor ei in talib' locis habundat ex
duab' causis. q'z una e' calor loci
t'nes calore. scda est calor solis qui
ex aliq' reuerberatione multiplicatur
super loci illu'. Et loci quide' calor e'
sicut inst'alis. Calor aut' solis e' sicut

sicut emanans et formalis ■ ■ ■ ■ ■
ficiens et ideo continue format humi-
dum plantis. Aer etiam imixtus est hu-
mo locorum talium et ille uinat ad hoc ut
humidum sursum spirando educat in pla-
te figuram. Montes autem eo quod sunt
subtilis rami et vaporosi attrahunt a se
■ ■ ■ ■ ■ humiditatem huiusmodi ad hoc
claritas multa que est radiorum solis
et stellarum et multa nexum montis
reuerberatio. Et ideo festinat ■ ■ ■ ■ ■ his
humidi defectio papue in lumen uerso
cum calidum solis hoc est circa meridiem
propter quod plantae multae et bene de-
te proueniunt in montibus et papue
minui. humidum ei attrahit ad ■ ■ ■ ■ ■
tis superficiem ex figura deueritatis et
continue defluit. et ideo superius unum
remanens optime dequoquit quod me-
lius uinat a calore quam non est superflu-
um ■ ■ ■ ■ ■ ordo sicut quod continue ex-
it ex riuo montis et fouet pluuies
et riuos. Et hec est ei quod in alto
deuero montis crescit uina odor-
fera et plantae aromaticae et sunt
sicciores aliquotulum. Ad pedes autem
eorum montium sunt plantae et uina
magis humida et minus digesta et
plantae spissiores et grossiores propter
multum humidum auexo montium ■ ■ ■ ■ ■
continue ad talia loca defluunt. Que-
dam tamen loca siue plana siue mon-
tiosa perpetue sunt sterilitatis et hec
uocantur heremi et hec sunt arenosa
et salina uiccentem in se humina sal-
sedine et siccitate. Et inter arenulas
locorum talium sunt raritates eo quod praes-
arenarum sunt contiguae et ■ ■ ■ ■ ■ con-
tinuae. Planta autem non potest generari
ex uapore continuo quod diffundit ex
arantibus loca ex multis partibus loca co-

tinuus a uirtute solis euaporantis
In talibus locis a ■ ■ ■ ■ ■ generat omnino
planta aut ■ ■ ■ ■ ■ debilis entiae sic
est laxifragia et quedam alia genera
pura partibus enim loca non coherentibus
propter adhesionem impossibile est partes
uaporis solide entiae ■ ■ ■ ■ ■ coherentis esse
propter quod et expirat inter arenas
per diuersas partes et non format.
Amplius autem lumen quod ingeminum est
et liber agrossa terestritate propter uen-
tilitatem suam non producat plantam uic-
tuosam edibilem. Planta autem quod super
solidos nascitur lapides propter carentiam
humoris uix longo contingit et cres-
cit tempore. planta ei remanens et cres-
cens indiget terra et aqua et aere et
tunc hoc planta que in lapidibus solidi-
tate est eripens. Est et alia planta
consideratio ex loco plantae proueni-
ens quoniam si fuerit in loco qui est prope solem
hoc est ad directum solis respectum ver-
sus orientem et meridiem citius nascitur
et crescit eo quod calor solis directus
■ ■ ■ ■ ■ diutius manens super eam inemen-
tus et fortius mouet humidum eius
et quoniam fuerit ad aquilonem et occidentem
ut quod sol non declinat ab ea tardabit
generatio et nutrimentum diminuetur si
autem hoc dupliciter nascitur aut per ac-
cidens quoniam locus aliquis ex montibus
uel alijs causis proprietate accipit orien-
tis uel occidentis. Nihil autem si in loco
■ ■ ■ ■ ■ plantae sit aqua frigida grossa et se-
cludens aerem siue uapores aeris
que sua frigidityte et spissitudine
ascendere siue euaporare non permittit
plantas nutriri ad magnum nutri-
mentum. Eodem autem modo impedit
siccitas retenta in loco aliquo nutri-
mentum plantarum propter defectum humidum

nutrimenta autem enim calor naturalis diffi-
ditur ad extrema loci. et agit in illo con-
burendo poros viarum sicut obstruit
in creta. reuoluto et tunc aqua nutrit et
si adeo non habet meatum per quos
in planta nutrimenti euaporaret
et remanet planta destituta nutri-
tione et ideo crescit in magna quantitate

Terra est una ex elementis quatuor
cuius naturalis locus est in
medio totius. in quo naturaliter
manet quies. et ab ipso autem ab eo
separata sunt naturaliter mouetur. Est autem
frigida et sicca. sed accidentaliter rebus
extrinsecis immutatur. Eius uero est in
quantitate uarietatem prestat ad retenta-
tionem faciendam et fixationem et ad suan-
das figuras et formas. In terris uero sunt
paludum frigiditas quenda est ne al-
ba et nuda gleba sit. macti sabu-
lo sine admixtione cretae. ne creta
sola. ne arenae squalentes. ne ieiunia
glauca. ne arenae pulueris lapidosa
marces. ne salina opaca vel amara.
ne uliginosa terra. ne totus arenosus
atque ieiunus. Ne uallis nimis opaca
et squalida. Sed sit gleba putrefacta
nigra et ad regendum se fructibus sui co-
re aut mixti coloris. quod si terra sit. non
pinguis et cretosa soli aduersione glu-
tinetur. Que protuberant nec scabra sunt
nec retenta al retorta. nec sunt naturaliter
excreta. Vnde quoniam alia terra dandis fru-
mentis ouet et alia magis vineis. non
est sciendum quod frumentis dandis utilis
est quod naturaliter et sua sponte producit elulium
Iunchem. frumen. Trifolium calami Ru-
bos pingues prima siluria Lappas
farina. Nulla autem creta humida herbas

que latitudine pinguedine foliorum le-
ti soli et secundum demonstrat. Calor
enim terre magno opere desideretur. sed
pinguedo atque dulcedo. Pinguedo sic a-
gnoscat etiam gleba parua dula asparis
et subigis. glutinosa est et adhaeret.
stat illi esse pinguedine. Itaque siccus et fol-
li et repleta si superant terra pinguis
si defuit exilis si uenit equa mediocritas
Dulcedo autem cognoscatur si ex ea parua ag-
que magis displicet. erode glitatis
totus ager uideri. gleba fichti uale
dula aqua madefacta uiditio sapientis
explores. Vinea quoque uti se pher
signa cognoscere. corpus aliquatenus
rari atque resolutum est. Vnguita que pro-
fert lenia. munda. procreta. fecunda sunt.
ut prius siluris. primo. huius. ceratibus
neque interea neque in debili neque in ac-
exilitate languentia. Et hec in tota dicta
sufficiunt de terra agna vineis. quia ple-
nius de ipsa dicta in libro vinearum. Et
cum sint quatuor terrarum plima pinguis. aut
munda spissa uel rara sicca uel humida
lapidosa uel non lapidosa. excreta. l-
plana. et ex his plerumque vinea non pro-
feruntur et plantarum differentia sepe
cessantia maxime non et absolute eligen-
dus est pinguis et resolutus ager ubique
situs. quod hic minimum labore perit et fructu
enim maximum reddit. Sed bonum perit
merito est spissus et pinguis. quod licet labo-
re maximum perat non ad uota respondet
Illud uero certum genus est quod erit sic-
cum siccum et spissum. Munda et frigida qui
ager more pestiferi fugiendus est. Vnde
cum agri sint varijs utilitatibus deputati
Varro recitat Catonem in noue noue genus
dixisse. Agradum utilitate scriptum
sit enim melius agri esse illi ubi vine-
ta potest esse bono uino ac multo. Secundo

veraq; parte latitudinis filii seu funis
extendit et ligatur demum ad vinctus in
[] et agrorum in labulo fodit et
ad baculum ex terra remanens trita
terra proicit et rite ad gressus seu uan-
gas et agrorum poluit. Verum uero
fossata reparant hoc modo. primo quod
omnia fossore impediuntur cum rationibus
existant. demum ad lignum fundus ra-
datur et terra ad herbas rursus picatur ad
viam. demum ad lignum adequant et se-
mentum rite facit quod stare debebat et
possibilitate fossam quam plantae fodiat.

Notandum est in quod terra arida non de-
bet fieri rite nimis sed parum penden-
[] quod post gelidam remane adueniente
ueteris calore dissoluerent et ruerent
sed in lapidosa uel solita terra non facile
mutatur rite. Oruminationes septuaginta que
[] palis [] vinctibus sunt proprie locum
habet ubi non ipse copia et ubi mul-
titudine arborum spinorum plantatione et
qualitatem impedirent. Que quod
quodammodo sunt nota est quod afflicti palis
antiquis semper de distantibus texuntur
nunc et spinis desuper muniantur.
Et ad pauciores palis vinctibus debi-
liores tamen sunt si afflicti palis duo-
bus uel tribus pedibus tunc remansit quod
tuor partem distantes equidistantes ex
transuerso ligantur demum sursum rectis
vinctibus nunc positis texuntur. Orum-
inationes autem que de plantis spinorum
et arborum sunt hoc modo faciendae sunt.
Videlicet quod fiat in loco munitionis
sulcus uno pede altus. [] tantum
de latius in quo plantae aliunde radica-
re uno palmo aut duobus distantes
ponantur et terra que in remota fuerit
optime rite operiantur radices deinde
fodiantur fossam si fieri debet ibidem

et terra superdictas plantulas eleuentur
et ad tota sursum eleuata sunt [] simi-
tate si plantae aliis fiat sulcus et si
milibus plantano fiat. Poterunt et mil-
te plantationes fieri ad fortorem mu-
nitionem si plantae sunt modum in primo
libro traditum ad de tribus et amflo-
queret. Nonnullum est in quod ubi multi-
tudo est clausura ex spinis munitione
de sunt plantationes. Vbi non non tan-
ta est multitudo et lignorum habet penam
per ignem potest modo fieri plantationes
et praecipue superior ex plantis ulmo-
rum et primorum. Ciconiorum et silium quod
omnes plantationes. Terno annorum
cum ualuerint attrahant et placentur
ut fortes fiant et spissae [] ubi perditae
fuerint reparantur. Demum cum spissae de-
uerint intrare disponantur et ligentur
ubi opus fuerit et non uix tamen sed
uno pede super terram iacentem tunc octo-
bris de nouembris et melius februario et
marcio usque quod incipit turgescere gem-
me. hoc enim modo semper clausa erunt
et sepius inspissabunt pullulans in su-
perficie in medio et radice. Ex his tamen
que in superioribus acie sunt plantae po-
terunt aliqui quibusdam pedibus pedibus di-
stantes sine mentione reliqui ut fi-
at feriant aut pro igne fuerint uel
edificijs deputentur. Et plantae quod
spinorum in acie inferiori ponende sunt
aut arborum alborum aut primorum uel
rosarum siluinarum et silium spinas anti-
tas habent. Que non [] superno pone-
de sunt arbores sunt primum domes
que spinis suis defendunt et spissa-
eque pullulatione cludentur igni tunc
uel quarto anno fuerint. [] plurimum fr-
at fieri. Vel sunt plantae ulmorum
uel salicum uel populorum uel nugarum

APES TR

agrorum cultus
libro 2º gñalit
tractus ē. nūc
aut i hoc tñs
libro dicā sin
glant de cultu
et utilitate

liber seīs et fructus qui seminat
in eis et eis ex papit sedm alfa
beti. Et pmo qdem de area et de or
reis que vniuersis semini coī et
nā sunt

Area longe a villa eē nō de
lent ppr deportandi fialita
tē. et ut frans non time
at dñi uel procuratoris i ciuitate
suspecta. Si aut ut paladii aut
vel strata silice vel saxo mōnis ex
asa uel sub ipō tñtut tempore in
guis petra et aque admixtione
solidata. Sit circa hūc locus alt
planus et purus i que frumēta
tñssila refrigerent et orreis infe
rant que res in durabilitate
proficiet. si ac deinde pxiē tē
tū uel habeant a sextoria et silu
ut tempore imbris subito mūda
uel semina tñsserant uel ope
riant. Sit aut loco sublimi et
persubili undecūq. longe tñ ab
tis et vineis. atq. pomerijs. nā sic
radialy virgultor prosūt letamē
et pulee ita insidentes frondibz p
forant & corūpūt

Situs orreor superior et lō
ge ab oī oleis et letamē
et stabulis ponendus ē.
frigidus uentrosus et siccus. sed
factis granarijs ut paladius ait

arena luto mixta parietes linunt
an aradi oleum solea uel olue pro
paleis adiciūt que ut sicata fuerint
frumēta siccant al adent hec gū
guliōibz ac muribz ac cētis nexis a
nimilibz sumica ē. Aliq coriand
folia frumētis miscent ad suandū
p fūta hec paladius. nihil ē cō
modius erit diu custodiendis frū
q si ex orreis i alterz loci vinnū tñs
fusa refrigerent aliquātis diebz atq
ita orreis inferant. Negat columelli
ventilanda eē frumēta que magis
miscent aīala totis aeris aeris
que si moueant in sumitate intra
mensurā palmi subsident et hec cor
rupto uelud corio illesā durabunt
Adhuc cauedū est ne pammētū sup
qd ponit hūidū sit aut rāz sed so
lidū et bene planū. mūnibz pbeat
habitaculū per foram. Insup et di
genter attendendū ē ne sit locus exce
dens i frigore et calore q. vniq. sege
tes corūpic. et perdit in eis virtutē
nālez. Alij puleos faciūt lōz solū et
latera paleis subternūt et ciuit ne
huor aut aer tangē possit nā cū promi
tur ad usum. quo em spūs non pue
nit ibi non orit gurgulio. sit condi
cū arat manet. Annis quāq. mī
lūi uero plus. Annis centū ut variosēb

Arena duplex ē. siluris et do
mestica. Siluris nascit in su
nito cū granū eius nimia
mollie et intemperantia auerit in
Auenā que ab ea i erba cognoscitur
qa lanores vridiores et pilosiores hē
frondes & hūi granū nigrū et pi
losū est et maturat et cadit ante
maturacionē frumēti. Domestica ē

alba **■** poriosa et seminat' tempore se-
mini frumini et eodem modo. Et melius
mense february et maray. Et in in-
macra terra bona provenit. **■** Eadem que-
rit aerem et siler' tunc desiderat. Albu-
m dicitur quod sicut querit agrum. Et mo-
dici aut menses frumini maturat' et
colligit'. Et tunc erba vltusque auene
et semine est optimi pabuli equorum et
bovum et asinorum et mulorum. Neutrum vero
ipsum homines in suis cibis utuntur. Vir-
tute habet relaxandi cum timore et du-
ritias et faciei immundicias depurandi
ut dicit plane.

■ Cere

Cicer non est. Et est quidem di-
versitates sunt quod quedam
singulem. et ex his quedam
grossi et quedam parvi. quedam est ruberum
aliud erit nigrum ex quibus singulem
um rugosum cortice habet. et est melius
ceris. Reliqua omnia tunc habent polini
Optime nascitur in aeris temperato et
humido et tunc pinguis et solu-
tam desiderat. et tunc et non fecit
dat. Et tunc quod valde manifestum red-
dit. Eximatur mense febr. in locis
calidis. teporis magis. frigus vero de nise
aphis. Cum proderit ut tunc nascatur si
molle sentit. et maxime aqua letaminis
aut tarde sentit. Et aut sulcos ortorum op-
time plantat' et aut maturus est colli-
git' remanentibus erbis. Medio tunc
seis bubula tunc est. Sarcular' et
herbis mundat' ut faba et nebulosa le-
dit. et vnde aut melamine facile perit.
Colligit' quidem granis existentibus sic-
cis et aut luna multum processit in de-
fectu. Cicer albu' sim vltus calidum est
in primo gradu humi in medio. Rubrum aut
est calidius et minus humidum. **■** Cicer

dicitur quod vltus est calidum et siccum in primo
et nigrum est fortius. Cicer plimum
est nutrimenti et ventris humectat. sicut
inflationem generat et ventositatem. Idcirco
auget spasma. et tunc valde con-
fortat quod nos habet in se ad tunc
panetes. sicut calorem nutrimenti et infla-
tionem. Idcirco valde oportet admissum
equis cum multitudine equorum nunc habet
humeri accipere. **■** Sporas dicitur quod
aceris potestates due sunt et aut co-
quas amittit et in aqua ut ubi **■** quod
est vident. vna dulcedinis alia salu-
ginitas. cum dulcedine sua nutrimento
bono nutrit et licet augmentat. et ven-
tris humectat. Cum salugine non humo-
re grossum dissolvit ac minuit. vna
natura et menstrua provocat. et valet in
teris et vdropicis. et ad totum cor-
poris pluviam. et si eius vire laet
in perigine et spigine mundificat.
■ Item secundum Galienum. Cicer educat lumbi
■ et valet ad opilationem splenis et
epatis et fellis. lapides frangit in re-
nibus et vesica. sed nocivum est vulne-
ribus renibus et vesicae. Cicer nigrum est
magis dulcedinis et aperitivum. et
est plus valet in aperitione splenis et
epatis et fractura lapidum et lithicis
educendis et papue si aut apococquant
et in ipso bibat. Albu' vero est me-
lius in augmentatione lactis et spar-
maris. **■** Aut dicitur quod acer clarifi-
cat uocem et nutrit pulmonem. vltus
quod res alia et propter hoc sunt fortiores
ex farina aceris. Et oportet quod acer
comeditur neque **■** pro neque in fine. sicut
in medio eius. et vehementer addit in
coram et eius infusio facit erigere in
bui fortiter quod bibit a iunio

■ Cicer

Caraula nota ē. Aerē hūidū deside-
rat. et tūc pingue. cretosa. Semi-
nari potest. cretosa tūc solida ut fa-
ba. tūc arari et sulcari. Tūc Jan. et 1
februarij. et pñs marci serit & medi-
a corba replet bubulci. bonus ab-
ē. aialibz et ea uerū elixa. et in tur-
tis et in pane cū alijs gñibz bladi pro
familijs. his q laboribz excentur.

Canabū est. nā linz. et id
silez aerē desiderant tūm.
sed non oportet ut sit tota
exarata. Vexm q uolūt hēc canabū
pro simibz seminare debent ipm i lo-
ca pinguisimis in qbz longū ualde
proueit. et grossa. multaz stupam
hīs. grossae cornas eius. et quāto
rarus seminabit. magis rano-
sū erit. Qui uero uolūt ex eo facere
pannos. s. sacos lintamina et cami-
lias seminent ipm. locis mediocri-
ter pinguibz et solutis spissū in quibz
prouenit sine ramulis q magnū
linū. Et tale ppetens erit pcedis
operibz et iter erit nā pscatibz
pro reat cor. nā canabū ualde me-
lius descendit in aq q linū. Et silez
ex ipō factū. Serit aut tūc mē-
se aplis et in fine martij et erbis sar-
culo mundat et mātibz. Q igit ca-
nabū cū maturata sūt scia eius. s.
masculinū. et falsabz ligatū ponū
t in aliquo loco duo fustes simul ut
scia vni sint super scia altū. et radi-
ces oppōit. et cōperit sūmitates se-
minū cū erba uel quolibet semine
super quo ponūt lapides aut tra-
ut seminiū maturitas ppleat et cū
sic per sex aut per octo stetit
eleuant stramen & lapides & pōit

linream sub uel mē scia et ex-
ant sem qd facile cadit. Sed
minimū quod sem non hē totū
per decem dies an masculinū colligit
cū albesat de mē totū simul maturat
in aq ibi dimittit donec stappa possit
a ligno separari et ipm lignū putre-
factum et maxie quod subtile
est. quod uerū grossū ē ualde et lōgū
uelud pice depilari pot a ligno stu-
pa que facile ab arpit postq si-
ent macerati. & in aqua lauando
dissū. et post ea exsiccant. Et nō
q eodem scie canabis nascit ca-
nabū ramosū qd semia infinita pro-
duat. aliud non ramosū qd sem-
bus oīno caret. Semen ei optm
ē pro auculis et ipm libent ad sumit
sibi escam.

Fumencū est grani q cōis
oibz corporis humanitate co-
uementi nutrimentū ē ppr
similitudinē suē pplexionis. Eius q
de diuinitates multe sūt. nā quoddam
ē nouū unū uidelicet anni uel mō
etatis et h maxie uiciens pbet
nutrimentū et tale feri debet. nutriti-
tū. et quoddā est etatis. et
hoc min⁹ laudabiliter nutrit. nec semi-
nibz ppet. q raro uel debile nascitur
sanū. Et quoddā grani est longū
diocenter et album uel ruberū subtilem
hīs cornas. et farinā mīus albā. et
hoc est optimū. Quod uō est grossū
rotundū ruberū uel album aut lucidū
est minus bonū. & pasta qdem que
fit ex eo non est tenax. nec eius pa-
nis crescit in altū. que uero fit ex
pmo est ualde tenax. et eius panis
multū auget. sed ex agro collectus

mensura min^o respondet q^d grossum
 Et granu quide quod in tra pingui
 nascit^r est pingui^r graui^r q^d in ponde
 et nubilius. Quod uo in tra macra
 orit^r conu^ru exilit^r. q^d in regione
 uel tra cala nascit^r est calidus. Et qd
 in frigida frigidus. et qd in tra sic
 aus. Et qd in huda regione uel tra
 prouet^r est hudaus. Et qddaz in spis
 consi^r et h licet breues faciat spicas
 et nebuli seu melumen timeat plu
 q^d resosu ut quida dicit. ni magis
 a radice pullulat & spicaz nu^rz du
 plat. Grossu uo in maie spicas ha
 bens rubeas eas magnas producat
 et grossas. atq^e multu granosas. in
 par pullulat et rariore iuenit^r spi
 cas bre. In oi climate habitaculi
 nascit^r licet habundantius et nobi
 lius prouet^r in regionib⁹ tepari
 sicut in etio quinto et q^rto climate
 Terram desiderat pingue aut medio
 cris pinguedinis & dulcis saporis
 Etiam diligit. & in mediocriter
 soluta bona prouet^r nimis uo solu
 tam aut sabulu nudu recusat. pa
 tenti campo letat^r et ledit^r vmbus
 Toris hudaus et aquosis degenerat.
 et i lolu auena iuenit^r. frumentu
 quide collis gno robustius e. sed ni
 sunt min^o uidet. Seminat^r aut in
 frigidis nuosis locis in fine aug^o
 ri. et toto septembri. Tempans i hic
 septembri & toto mense octobris
 In calis uero in fine octobris. et to
 mense nouembri. In quib⁹ omib⁹
 locis pmo exiles tre serant^r ut fru
 menti san radices an reme duales
 cane. Ultimo pingues que si ma
 ture serant^r. luxuriant in spuria
 diuili^r herbaz que frut^r necant

In uigero seu bubula semis in tra
 vna sufficiat. Q^d si predicto tpe tra
 fuit in muls suta semi^r sparsa melia
 i agris q^d in ortis suabunt^r. Si uo
 annis mollis geliadio sequentis re
 mis corriger^r. si ex agri aq^d poterit
 deruari ne germen extinguat. Si
 tra sit temperata i octo dieb⁹ de tra
 egredit^r uel paulo post. Colit^r am
 pstris frumentis ager hoc modo
 Et diligenter exalto salm doctna
 ignalib⁹ trulit^r et eo seminato iter
 operet^r et ligonib⁹ vnu^ru sem ope
 rat^r. Glete rupan^r et eis sulci
 mudent^r. tam directi minores. q^d
 trulueriles maiores per istos res a
 groz ptes impressi. per quos aque
 pluentes libere sine oblatulo ad fol
 lata deruent^r. que si tempoe quog^r
 nu est in lacte & mapie gminare
 i agro remanensant semē extin
 guent^r. Oxense uo. Januarij
 post geliadiu febr^o et marij. pos
 tq^d frumtu est q^ruor febr^o. sicut
 lo et manib⁹ ab oib⁹ ad ultimis et
 bis mundat^r itaq^e erboris locis ma
 turus in erboris serius. Oxense
 uo mai non sut tangenda frumen
 ta. q^d florent octo dieb⁹ deui flore
 de poire. dieb⁹ q^draginta granescut^r
 usq^e ad maturitatē eueti. Idē dicit
 piladino de onleo. et de cetis q^d sut
 semis singulais. Oxense Junij lo
 cis maritimis in calidib⁹ ac siccis
 temperatis ad & frigidis. Oxense
 Julij tricia messis absadit^r quā pa
 rat^r esse cognoscis si eq^liter spi
 cas p^rptus maturato rubore flauet^r
 ac. Et modus qdē merendi solit^r
 notus est. Pars uo galhar⁹ plam
 ov hoc expendio vtit^r ad merendu.

& ppe homin labores vni bonis opera
spiciu totius messis assumit. sic ut pue
bialis qd duabz vng breuit fert. huius
superficies tribulz munit que forinse
cus declines in sumo reddunt spacia lar
giora ab eius fronte carpenti breuior
est altitudo tabulaz. ibi denariu p
mi ac tam ad spicaz mensuram consti
tuunt in ordine ad superiore partem
de curru. A tergo uo eiusdem uehicul
duo breuissimi timones figurant
ubi bos capite in uehiculm uerso in
go aptat. et bos mansuetus q non
modu opulsoris excedat. hic n ve
hiculū per messes cepit pelle omis
spici in carpenti denariis oprensū
cumulat. abruptis ac relictis pale
is. altitudinem uel humilitatem plerūq
tribulco moderante qui seq. et ita
per paucos itus ac reddunt breuiter
peris spacio tota messis implet. Is
campestris locus uel eglis uale ē
ubi nota palea non habet. exata
frumta i mane usq ad tertiū uel to
ta die ai aer temperatus ligantur
q in oris siccitatis spice ac ligam
na frangant. De m portatū liga
ta ad area fasciculis numerat. et
sub tecto aliquo aut i brachijs ta
litez disponit q aqua plius intire
nō possit itiqz aggregant donec sint
uniuūsa messis expleta. postmodū
triturant. aut virgis aut eglis. s
virgis melis totū frumta de pa
leis excutit. Trituratio nō equū
uelotus et functione paleaz e
as nutritio abulū melis ppa
rat ab oibz sollicitudis et semini
bz gignis curatione mūdant
et conuenient. exsiccata et refri
gerata i areas ad orza suanda por

tant. Quo durabilius pderit si
sepe inquitat ne int se aliquo gne
o inficiant calore qd quide ai accē
dent per granaria sine orza moue
ant uel euentent uel quod melius
ē ad solē & aerē deferant et refrige
rata itez orzis inferant. Cū autē
m de oibz gignis preter mlecū optuz
est quod i stipulis suis diutius q ex
erassa seruant. frumta nī fm
sua calidū ē & humidū tprare. Cor
tex eius calis et siccus ē et mūdifica
tus. Nutrimētū eius ē paruissimū
In aq calida missus et perficit atq
colat. coctusq pectora & pulmones
viscosis humilibz purgat et si aq mit
tat in lac nutritior fit. Si cū uino
aq mixto coqtur. et fiat cataplasma
de eo mamillis diuis ppe lactis coagu
latione dissoluit. Vidorius autē di
cit q farina frumta cū melle mix
ta filaci pusillus sinat. Oramillis
ex coagulatione lactis induratis cū
adipe et uino decocta duritiē mol
lificat. Collectiones & apostema
ta maturat. uerues idurantes et i
dignatos. etq spasmatos relaxat
Et eadē die dracmond. furmentum
cū sale mixtū apostemata maturat
Tritia recens et noui nutrimētū
par. crudū flatuū et inflatuū ex
istit. Rigidū et dolore latibz com
mouet. Assanū magis nutrit. ven
tositate nimis facit et scriptū est. In
aq coctū grauissimū est inflatuū
Digonū durū et rugitū mouet hu
mores densissimos viscosissimos
generat. Sed nī bene digerit
multū nutrit. et membra confortat
ppia dari oportet eis magnis la
boribz eant. Granū mūdū si ai

lac
equat

lacte coquat' sanguine bonū et lan-
dabile generat. Et nutrit' multa. Si
tū sepe sumat' opilationē ep̄e et du-
ritie splenis et lapidē in vesica et re-
nib' frant. Maxie si renes calidos
nāliter uel accidenti' inueiat. Et
pasta quidē frumiti q' plūb' utunt'
mois siqdez agma viscosa ē inflā-
matua et ad digerendū dura iōq'
inflationes et dolores et opilationes
gūat et nutrimētū durū et grossū
et i' landabile gūat q' exatam'
mī dūcit. Si uero sūt fermitati
bonū et landabile gūat nutrimē-
tū. Si nō fixa uel sub primis co-
ta: mala ē q' cēt' dura & mī'
viscosa et semicocta remanet. Sōp
nec oacis opat p'p' viscositatem
et cruditatē mīnsecā. nec exatā
nō p'p' duritiē et adustionē exi-
secā. Pams in forma magnus
coracē subthorē et duritiē hē p'p'
ei' eius cortex par nutrit & ē ad
digerendū durus. hūiditātē desic-
cat. Vnde & uentrē astipat medu-
le uō multū hē. et ipā medulla est
grossa viscosa. hūida et inflātua et
elegina viscosū gūat. Pams autē
parū et subtilis mīora ignis p'forat
et medulle hūiditātē desiccat. Vn' pa-
r nutrit. et tūde egere' uentrēq' con-
stipat p'capue si frigidus sit. et vno
uel duob' dieb' a coctione longinq'
Qui uō est nīsur' medie in forma ē
medie potestatis. Et pams qdē aut'
ignis in coctione magnus et fort'
sūt hē extiora desicata et idurata
q' cortex uelociter idurata nō pmit-
tunt focū ad mīora penetrare.
Ideoq' cortex est dura non nutrit'
sicut fere mēsa. Vnde sūssimū

sanguinem parit & constipat uentrē
Et mīa qdam viscosa et indigesta.
Vnde andos et viscosos gūat hūores
Si enī anteq' coctus sit cēbat' vis-
cosus erit fortiter digentib' et ex-
atantib' mī nōt'. Et si dimissus fu-
erit usq' q' decoctus erit sūctus
et durus digeri. Oedionis nō fir'
temperatus ē. q' totū penetrat corp'
pams eq'liter. Et coctus qdem in
furno melior est q' totus eq'liter
coquit' sub testis uero detior. quia
focis in vna parte magis opatur
et altera cruda remanet viscosa
& ideo ad digerendū durus ē. Si
ergo sepe comedat' post multū t'p'
inflationes et dolores latē gūabit
Similiter submeritus. aut super
carbones coctus uelociter exsiccat
desicat'. mīus nō grossus remanet
et viscosus. et mīta amīs cū eo ad
miscet' maxie si liqua sint mīlia
et cito madant'. Et ideo mīlones
fūitates mēbroz et obscuritates sūt
Et pams qdem calidus et recens.
magis est hūidus et nutritus q'
post uel duos dies accipit' landabil'
est mī' et extius. Sūssim' uero
est et leuis cū ablata hūiditatis.
Vnde hūores desicat et gūat sūm
p'p' desicationē stomaci et uentrem
astipat. Pams autē temperate fer-
mentū hūis et sal. bene affectus et
sicut oportet coctus facile mīto digi-
tur et salugine clarissimū in cor-
pore gūat. Vn' amodior ē eis q' i'
quiete sūt et delitaz delationem
extremū et laborantib' ironuei-
ens est p'p' sua subtilitātē et faci-
litatē dissolutionis ex mēbris cor.
Pams uero par fermitatus sal n'

hñs nec bene coctus viscositate
erat et grossine. ppter hoc aptus est
exatantibz viscositate erat et for
titer digerentibz. Panis nō super
flui ferit et salis hñs mīme
nūrit. Virtus ē salis hūiditatem
eius desiccat. fermentū mūchone
rūficat.

Faba quedā grossa. quedā
parua ē. Item qdam alba
quedam nigra. Et uerz q
dam facile coquit. quedā durā. Et
alba quidē que facile coquit est
melior. Et parua saporosior ē et
magis sterilis q grossa. Grossa uō
pulchrior. sed minus fertilis. In oi
derz hñabili prouēit dī. Terram
desiderat pingue et cictosa. et in
ei subtilem sicut cortice et facile
coquit. et i mediocrit soluta lūg
nēuienter nascit. In sabulo nō
et macra non bene prouēit. et
que ibi nascit grossē hñ cortice
et dura est ad coquendū nō talis
ager letamine impinguet. tūc ei
eius malicia emīdat. Meliorm
semper est que nascit in tra pin
gui cictosa. Seminat aut in sti
pulis q tra non arata. licet et i
arata feri agrie possit. Spargit
aut semē in locis calidis aut tem
peratis mense nouēbris et decēbris
frīg aut aut pparis de mīse jān
et febr. ai tra post forte geladiū
taliz ē q possit arari post sparsū
semē. Et melio quidē in hūida
q siccā tra ferit. Sed feri pot de
martij maxē i terra ualde ping
Cui multū prouēit ai tūc feri
t. si madida seminet sic ei stū

gminare et nasa cogit. Qd si in aq
letamis duobz uel tribz diebz molliti
cui sinat. q nascit ex ea melior
coctur. et ex talis mollificatio pin
guis eide ēt mādine auxiliū echi
belic. Quidā dicūt fabā in aq nūtra
ei ai ferit dispāsa cocturā non
habē difficile. nec ē nec ut nascit
q glebe i eius seminatione rūpant
his enī — obstantibz licet plimū
infra trām submīsa sūt eripit pu
lulans ad superficiē ēt. Corbis vna
— mīno lūbulā plet. Nā late spar
genda ē ut dilatarī ut scipitibz poss
luna aut plena melio ferit faba.
Hoc genē legumīs melio tra mī
ledit. et mādē si radices dimittant
t in ea. sed mī — co fecundat. n
per accidens ager multū sūt hñ
dus. Nam columella dicit agrie
frumtis utiliorē probam qui ano
superiori uacuis sūt q qui calidē
fabate mellis eduxit et uerz dicit
duplia rōne vna. quia de nutrit
frut aliqd consūpsit alia q nō
potuit in estate sic omode exami
nar ut nudus. faba sedm paladi
ū runcanda ē ai qtuor digitis e
minet sup trām. Dem aliā vice
sunt ai herbe noie fuerit mea
renate quo quidem non affligit
sed pūfuit. et multū fructū ad
det. Et fixa quidē ppe modū sic
integra respondet. Oense mar
cij et januarij faba qdraginta di
ebz flōret. Similiq grandescit. Idē
ē in oibz que sūt semis duplicis
uelud pisum et cetā legumīa. Oē
se sumy faba luna inuemente uel
letur ante lucē lūne. et anteq lūa
prouadat et exaissa et refūgata po

nat' in oreo et sic gurgulioes aut
 nullo modo aut min' paciet' ifel
 ■ Ut paladius ait. Varro scribit
 q' faba & ceta legumina in vasis o
 leatis cinere oblita per diu i colu
 mia seruent'. fabe ut dicit ysaac
 aut mediet' vridis. et tunc frigide
 sunt et huide in .j. g. & huiores ge
 nerat grossos et inflatuos. Vnde
 ventositatē faciūt et ideo stomacho
 ualde nocue sūt. Sicut uō et
 maturitate perfecte frigide sūt. et
 sic in .j. g. et illaudabile gnat san
 gne et carne inflant et operant'
 in ea q' fermenti in farina. Vnde
 in superioribz uentris plima grossi
 tie generat et inflatuā ex q' su
 mus i capite ascendens cerebro no
 cet & sompna militi et corrupta
 iducit. Cū igit' hui' nē sint fabe n
 eis aliquo decoctionis mō pot' au
 ferri sed min' expūto. aut hoc
 probari. q' fabis condie uentes idi
 gesticōe et inflationē patiūt' etiā
 si sanissimi sint. Quidā dicitur at
 sūt. Et ideo ualent ad lentigines q'
 aut' sui corporis mūdificā uolunt
 ex farina ear' lauari aduersat'. Di
 uersis coquit' modis. Quedā enī aq'
 coquit' quedā igni assunt'. Coctē
 i aqua laudabiliores sūt. qm aq' eis
 plurimū aufert uentositatis & gros
 sinet. Maxie si coctā aq' priori al
 tera uigat'. hec quoq' decoctio du
 ob' fit modis aut cū cortice aut
 sine cortice. Et coctē qdem cū
 ■ dicit' sūt ad digerendū grille in
 flatus supriatis enī cortiqs egres
 sionē prohibet uentris et mora et
 duricia in uentre uentositatē
 et inflonē gnat. Coctē uō sine co

ctice min' sūt inflatus. et cito di
 gerūt. et si scdm uis sūt callesce
 tibus rebz appositis ut pipe gūgule
 uel oleo perfecta ē medicina ad cop
 tuis opone. Comeste aut' cū mēte
 origano cymino et siliibz suā ten
 colitatē et inflonē minuit. Assa
 te min' uentositatis et infloms.
 hnt. sed ad digerendū durissime sūt
 Vnde si in aq' fundant' post assatio
 nē cū cymino. mta et origano meda
 tur duriciē amittit. fabe contrahe
 rebz i abū condie habundant' ethi
 bite cito eas impinguat. et hoc modo
 boues magni et senesapitis beatius
 impinguant' in diebz quideā et re
 nouat' caro eor'. Aue. dicit q' fabe
 rectificatio ē prolenga' infusionis ei
 x. et bonitas decoctiois et mede
 eas cū pipe et sale et siliibz et cū
 oleo. Et meliores sūt grille et albe
 nō perforate agurgulioibz. Et ex pro
 pteribz ear' est q' absadit ouagal
 linaz cū mūnt' ex eis. & q' faciūt
 uidere sompna cū alietione parba
 ta et q' faciūt absadere pliaz prope
 rantes. Item emplastrū ex corti
 bz ear' super femur infantis probi
 bet omī pilou. Et sili' qm sepe māt'
 super locū nūū. Et fabe abstingūt
 morpheam i facie et prapue cū co
 tice. et pānum et lentigines. et fa
 ciūt colozē bonū. Et ear' eplm est
 bonū apostēn mūlle et casitati lac
 tis in ea. Et que ex eis coctā sunt
 cū aceto et aqua aserūt solom an
 tiq' et pprie cū fuerit cū corticibus
 suis et aserūt dissenterie. Plini'
 dicit q' faba coctā et colatā ex p
 ■ pulmonē mūdificat. Apostēta ma
 millaz curat. Cū ipsis mixta colatā

et lino et lippitudine oculorum aut
 Oculi et tunc apponit huores ad
 oculos reumangantes opelat. Itē scilicet
 ita et super vena massam potest. Itē
 itē stringit. Lac effluens de mamillis
 sicut et effluere non punit. Podag-
 ric et artemis cum adipe ovis delecta
 subueit si super dolorem loci emplas-
 ter tumores et collectiones apostema
 reperant si in pī delecta lacte et
 melle apponit. Item dicitur quod in aqua
 marina vel salina uix coquit. Dicitur
 quod in insulis maris oceanici nascitur
 faba per se coqui non potest. Itē in egipto
 nascitur faba spinosa longa deinde culitro
 et quia cordilli fugit timores ne o-
 culi eorum spinis eius ledantur.

F Ar est quod silis speltis sed est
 grossior in erba et grano. Ex-
 rit tempore citius et speltis
 et cortis una bulbuli plet. Om-
 nis dicitur et mentis ut tritici. Itē tempe-
 rate operationis est et est bonus ab-
 solutus et egrus. Sicut enim nutrit et o-
 fortat et boni gratia nutrimenti et
 potius est spiritus quam laxatus.

F Axoli non sunt et eorum quod
 sunt rubri quod albi. Tertia
 aene tale residerit quod per
 macti et mului. et mī ipa et aene co-
 mode seminant. Exerunt et in omni
 cepis et caules. sed et in mī so-
 luti terra proueniunt. Et eisdem ter-
 ribus seminant. Et quanto magis e-
 ri pinguis sunt tanto magis semine-
 ri. Erbis sepe mudent. Colligunt
 autem successine ipsorum filii quod albe
 dine sua maturitate sicut et super
 hincis vel sexting ad sole sicut.

Rubra calidi sunt et hinc. Itē dicitur
 quod albi sunt parum calidi. sed
 quod hinc. Testatur hoc quod eorum gratia ut cetera
 hinc non punit et si residerit domi ser-
 uari non punit. hinc generat grossos
 et inflores nequositate simulque plimuz
 apud ipse et somnia pessima ac e-
 nibilia sicut et corrupta. Aene pter
 et dicit quod quod hinc huores grossi sed
 sumpis prohibet nequiti cor et sicut
 aceti cum sale pipare et origano.

G Jeli est semine nigrum. Itē trian-
 guli. Cum herba nascitur in fin-
 metis et speltis et siligine et
 vulgare de quoniam et sicut flores
 rubros ad modum capinellus. Et ante
 calidum et sicut in hinc. Virtute hinc dissol-
 uet et sumendi. Con opilatione sple-
 et renu et riliaci passionem et dolore
 itē et nequositate sui pulvis eius in
 abis. Con lombricos de pulvis eius ad
 melle et sicut et emplum ex pulvis eius
 et sicut absanti cum umbilici.

L Olui siue cigania nascitur in
 tritici sicut corruptis tem-
 poribus. Cum autem hinc et ue-
 nenosus. Opilat mentem perturbat et i-
 ebrat. Cum vino cocto et sterat asini
 no et semine lmi cataplasmate facto
 apostema dissoluit et scrophulas. Cor-
 ti cum radice cortice et uulnere sunt
 putrefactis apponit sanat. Itē mūdi-
 cat. Itē est adustura tritici quod arbor
 nutrimenti eius. Sicut papai est cigania
 a auene et caulis vitis quod adurit cum
 ut dicit albertus.

L Emicula non est hinc vult hinc
 loci tenuis et resoluti vel et.

pingue sed sicuti maxie q̄ luxuria et hu
more corripit. vsq; ad lunā duodecimā
De mēse febru serit. Quartum corbis i
latione bubulce sufficit. Cū aut lens
valde pululet et in aruini accipi
at oportet q̄ si ager simandus ē p̄sū
seritur cū fimo arido misceat. et cū
iūlo 4° uel quicq; dieb; stent tūc spar
gat in agr; hoc albert. Sed palidus
p̄cepit hoc fieri debē ut nascat et
crescat. frigida ē m. g. sic m. z. g. Na
cimentū eius ē gressu. et ad digerendū
durū. melancolicū sanguis gnat. et
si cū corbis mēdat cerebri fimo g
so implet et melancolicū. Vñ cū est co
lois et fallatū formidoloz; q̄ semino
z. Ventositatē et inflonē et conspati
onem facit p̄p̄ta cū ḡis stomacho
nocuior ē. et pulmonē ac diaphragma
ti et pelliculis cerebri cūsq; nervis pel
liculaz et p̄apue oculor; q̄ hūiditate
eor; desiccat. et exasperat. Sanis oculis
efficit q̄nto magis infirmis. Est igit
plexioni siue noxia. sed eis qui hūiditē
oplōis aliqui p̄sūt si sine corbis quo
quant. Itē v̄dop̄is ualent cū cern
te nō nocent nimis p̄p̄ uentositatē
et inflationē quā faciūt. Grandis et
noua et cōq̄bilis melior ē scdm abū
et medianaz q̄ p̄ua uetus et dura. En
q̄ anen misceat meli⁹ fuerit

Lupini aut trās uel vineas
impinguandi aut seminis
collegendi cā serit. Qui p̄
cū in vineis uel agris spargunt de mē
se aug. uel collectis uinis serendi sē
et hōmib; operendi uel aratro dem
mē aplis uel mady cū ad debitu au
gmētū p̄ueniēt euerendi. sic enī
vineas & agros letamis more ipm

guant et fecundat. ut i agris tūc serā
tur milui et panici. et tempē ueniē
te frumitum. Et vineas q̄dem magis
letamie ofert. q̄ eis non bene op̄ere
dicit quod sicuti vini uicariū sapore
serunt et optiē post collectas messes
i stipulis i finalib; bis aratis. uel cū
p̄ncipii aug. Dem mēse octubris
mē. corā hōmib; madunt et per sul
cos ponit super quos seminatio fru
mente uonē tra uoluit. et sic temo
op̄mū granū ibidē efficit. Vbi et
anno sequenti uñ frumitū serī p̄t
uel siligo p̄t et serī eadē tempore mē
panici in so eius circulatione q̄ collec
to panico remanebūt ut agz ipm
guent frumentariū scdm modū p̄e
dictū. et tūc duo colles uel plures i
bubulce ponit. Qui uō semis colli
gendi cā serunt mēse octubris et
nouēbris debent serī et corbis uia
bubulce p̄plet. Limoso agro lupinus
nō nascit. Cretam formidat et exi
lē trām ac rubricā diligit. Lupini
circulandi non sūt et strailan extin
guunt. q̄ uñ mī radice hnt. nec h
q̄dem desideant. q̄ herbas p̄ter aux
iliū cultoris affligit. Oriente sumuel
iuly colligit et statū placit fertur
ex areā. sed ē ab humore longe p̄mē
dus i orreig. sic enī diuissime custodi
t maxie si granāta eius affluūt fu
mus assiduus. Lupini ut ait ysaac
cili & fieri sūt m. m. g. Et cor; alius
ē amarus q̄ ex nā sūt talis ē. et hic
mediane op̄ent. Alius dulcis et insi
pidus q̄ ex multa mora i aq̄ dulcora
tus est. et insipidus factus. farina
lupinor; cū melle ualec i lumbricis
Ad idem ualec panis factus ex farina
eius melle et absinthio positus sup

stomaci. & melius si addat' modici a
laes. Eade' farina apostema maturat et
ripiat. Lupinus ut ait iuniora subtri
luit capillos. et abstergit pannos et
morphos et facie et tunc maxie qm
coquit' cu aq pluuiali donec dissolu
tur. Quidam dicunt q farina lupinor p
los natos adurit et exurgit illos no
pmittit. Isaac aut q si aqua in q dul
corant' loca tunc abluat' morient'
Dulcorari uo lupini nutrimentu grol
li est. et ad digerendu duru. Joq hu
mores gnat' viscosos.

Lini desiderat aere temperatu
et tiam solutu et pingue. et
qnto pinguior sunt. tanto ip
sius suppa erit grossior. qnto uo ma
cior. et suppa subtilior erit
sed ex eo parit' et breue itali terra
nascet'. huius aut' seminat'oe terra
satis macari et ledi. credit' Jo
q aratio letim'is eget. tale seme
amp' assuescat. Eius tiam semel an
remem. debet anni ut glebe p'gelu
sequenti'is remis i puluer' reducan
tur. Deinde post reme ai pmi po
tere scda vice arabit'. De m' exspga
t' et iter arat' qnq uel sex uiaib
inter onis in m' q q' in puluer'
redigat'. Ita m' q pma vice profundi
us scda mmo profunde arat'. et sic
semper profundatio usq ad vice ul
tima minuat'. De m' a medio aplis
usq ad eius fine ipis est optia latio
que i sumo t're sit mmo vno palmo
terra super seme aratro reuoluta. In
cuius latione scdm more Alexandrie
ubi lini optie procurat' p' vnus
bos vnu ducit' arat' et duo simul in
eti pnt' duo ducit' ut vnu arat' p

brachiu uel par plus quoda hinc seq
tur ad p'm quoz vnusquodq' beat' fuit
bubula q matu teneat et odinat. q
corles huius semis uel par plus suffi
ciat in bubula. Cui mlti proderit
si talis agen exeger' postq fuit scia
tus. Q' si ipis magne fuit siccitatis
ei ualde proderit si potit' irrigari. p'
etia feri ante reme in locis calidisi
quibz lini nati frigore non ledat' et
tunc melio puenit infra mediocriter
citosa q in mmo soluta nec e nateq
sit pinguis et q ultra duas vices. ut
e' dnmado tiam pulueri geret' et cum
fuit seminati melio e q cu expe
soluimodo de q'ada spmis facto semi
operiat'. Oculis et e q vnus ho cum
hinc trahat expece q' bones p' no
tunntur ornatu. & hoc e cuilibet bo
facile. hec erba bis mndanda e que
matie g'ugo. i. astante uel lini poda
gra inuoluent' suffocat'. Ideoq extir
pandus e anteq ar' lini i uoluat' li
per ipm ambulando ledat'. q
gna e. et Ideo mndato: debet ante
se mib' aperire & ut per eu eleua
optime pams. Sed cu p' vice
mndat' q' tunc pui e. et concutatu
eleuat' non ledit' eleuado abulando
per eu. Colligit' cu maturato colore
flanesat' et tunc t're ne rore tingat'
sub veste p'eat' ligatu in fascib'. de
m' malleolis ligneis excutit' semina
et ipis lini id maturandu in aq
ponit' in q q' uel quiq' dieb' si pot'
da sit steris sufficit. Si aut aqua
non sit corrupta atq ad septu dies
i ea stare oportet ut purescat' cum
herbulis. & cortex ex quo sit sup
pa remaneat i corruptis. Vel p'
optie macerati hoc modo. ut i me

diolanu obsuane. Cū matuz ē colli-
git sine aliquo adunxens et ī pūis
falsaculis ligat cū herbis uel filigie
aut uias et ī ampe sicut et q̄m
pōt defenfer a pluuys p̄cipue cū est
sicut. postea defert ad domū et sub
tecto ponit et sicut usq̄ ad mensem
aug. donec plerū sit maturancis
cessitas. tūc aut semel aufert. et ad
aq̄ portat. et ī ponat ac sepe
perticis subingatur uel ponatur q̄
busdā lignis ut opne balnear. et m
dimitat per mediu die tū. et sic
lene balneari reducat ad domū. et
totū ponat ī cumulo uic mūz sub
tecto et paleis operat. et sic tribus
dimitat dieb in quib calefecit ac
macerabit. et tūc cū infigidati fu-
erit. uel tenez ac lene effectū uel se-
mina ī eo remanentia mapuit ger-
minari uel stappa eius a carne remo-
ta per se nō torquet. p̄pleci erit mac-
rabo et tūc unusquisq̄ falsacula diui-
dat in tres uel quor manipulos ma-
gnos. et cū ipō lino ligent. et ī area
opne exsiccant. et reponat. postea
ponit quolibet tempe sparari ut
nō ē. Erat aut signū tempore mac-
rationis qn macerat in aqua cū tūc
tū mollescat adeo q̄ omēz rigiditate
amiserit. Cognoscat et si ex eo aliquid
ex bar de aqua et sicuti probet si a-
ro herbalis a stappa facile sepeut. u-
tū si minus q̄ expedit macer. erit
stappa fortior et altior. sed nō p̄tē
separabit ab ea cito herbalis. et erit
durior ad filandū. Dem opne lauat
et ī aq̄ exoruit ad solē sicut. Cū aut
sicuti fuit reat malleolis lignis
ut eius cito n̄par. dem ad solē ali-
dū ponit. et cū fuit calefactū in

pannis alidū ī domo simul ponit
et copit et cū p aliq̄s horas sic ac-
tent gramolat. hoc enī mō mūdāt
opne. nec stappa n̄p̄t. granato q̄
ficerit si statū gramaturat cū deumie
t a sole. Q. si tempus fuit hūidū
cū multis pannis calefactis ad ig-
nē sparat graine. Dem spaulis
mundificatio p̄plet. Dem pectinat
et filat. Virtus scis lūi sūm aut
est proxia uirtuti scis. Cū
lidū ē in p̄ gradu. et mēsuratū in
hūiditate et siccitate. Si sumat cum
melle et pipere mouet cerni

O Rdeū colletat omēz aerem
et residerat itaz pingue. et
opne proficiat. et in medio
ori et p̄uenit. Et p̄uenti magis q̄ m
boso loco letat. his tempib et eodem
modo ut tritici sent. et septe dieb
sub tra morat. et tūc egredit ut ait
vario. Legumū uō qnq̄ dieb p̄uq̄
fala. Sen enī ab alto de in p̄nā
ueris. et vniq̄ fieri pōt. sed hūidita-
tione messis tardius ad maturitate
p̄uenit. Ordeū tū margolū qd bono
nie margola diat. sent. toto mēse
maray ī p̄ncipio aplis et mēse Julij
maray. Itē inuenit ordeū qd in
tuturione mūdāt ut frumentū
et istud eodē tempore sent q̄ frumē
tū. In seminando arboris vni bubul-
tū p̄fecta. Colit et mūdāt ut fru-
mentū et maturat modici. cū ipm
Ideoq̄ messis eius p̄mo reapit. que
stimenda ē anteq̄ q̄na redactis spi-
cis lapsi traurant. q̄ nullis uel
tūcā foliis uellunt. Eius cul-
nua quos pignones dia. in aliq̄dū
uic sinamus. q̄ hoc mō grandescat

Tripartit' ■ tritici. Ordeū scdm
 sicut et ante frigidū ē i p'gra. Vnde
 tē hē mūdificatiōem et excolatiōē pla
 ti sibi desiat ■ p'p'ea ab inflatiōe li
 berat ordeū et tritici nutritiōem et lan
 dabiliōem sūt cētō g'ns. sed ordeū ■
 us digerit et ideo de mēbris acutis dis
 soluit. frumētū nō tardius digerit
 & tardius a mēbris dissoluit. q'at de
 ordeo et sibi s'm medianā dicit. Orde
 ū et sibi qm temperamēto viciat sūt
 i multis s'm medianā locū hnt sicut
 cera et oleū i cataplasmatibz et vn
 guentis. fit de ordeo confectio utilis
 elixat' ordeū p'us q. aq. post astit' et
 dem' farina facta cū iure o'iat' et
 hoc i estuo tpe ad sto' et epis refrige
 rui valet. Ad s'm enī valet cū aqua
 temperatū siue grossū ut cū coctam e
 dat'. siue liquidū ut bibat'. Ex eo pe
 ssima confiat' hoc mō ut cortex aut'
 vi possit. mēlura ordeū sumat' unaq
 nonē. et tū dū coq't' donec redigat' ad
 vna. et colatū potū det' h' valet ad si
 mitatē custodiendā corpusq' hūctat. Si
 corpus refrigerū plus appetat. parū
 aceti miscat'. vel addat' semē papau
 nis albi. Pastina sams crebro usu cli
 vissimū et perfectissimū sanguine g'uit
 nec min' q' panis nutrit que sams dā
 da est. Infirms nō diuisis modis pro
 ut auq' expedit infirmitati. Si enī
 velis s'm et epatis calorem et extingūe
 bile sup'dicto mō. Si excolatiōem et
 mūdificatiōem pristina ē uolūis cū ■
 cito coque. Si laxitū et refrigeratiōem co
 te i mane suppone mel uolacēū. Si
 p'p' epis opilationē illud uelis acipe
 cū eo coq' simil' radices ap' et femiculi
 et acipe illud cū oxigichara. Alij af
 dant q' pristina fit hōc modo. Ordeū

mūdātū decoq'ant multū bene i aq' et
 colet' per pannū. Farina sic fit. Ordeū
 bene mūdātū i mola ponit' et trit'
 mola cū aliquatū subleuati ut grossū
 oparet' farinā. Farina talis i aqua dū
 cocta ē opant' ab febricitantibz. et
 papue laborantibz apostemate spūaliū
 Ane dicit q' hē p'p'ietates dietas de si
 lignis. Itē si sit linimentū ex eo cū ace
 to forti. et ponit' more emplastri su
 per scabiē ulceratū sanat eam. Itē fit
 ex eo emplastrū cū atonyis et acetosū
 podag'ri ■ prohibet fluxū sup'flui
 citat' ad uicturas. Et aq' eius o'fert
 eg'udim' pectore. Et qū bibit' cum
 semine femiculi facit habitudē hic &
 aq' eius ē m'frigidatiua et humectā
 febriū. In calidis quidē p'ma et in
 frigidis cū apo et femiculiū

Herba ē notissima. Eius q'dem
 duplex ē maneres. est enī q'
 dā; rubra quedā alba. Itē in
 uenit' tria species que ē albior milio.
 Et itez quedā in erba multū exēat
 quedā dū morat' in agno ut longa
 et quedā i p'ncis maturat' dieb' ut
 milni. & h' est que i erba parū exē
 at ut milu. Tertiā desciat ualde
 pingue. et p'mis ceteris q' soluet' et
 cum ualde mactat p'p' multū nut'
 menti quod querit. Et loq' q' palu
 dos letat' ubiq' optime p'uenit cū p'
 reducant' ad aultū. nā imma pingue
 dine talis loci frumētū et sibi p'iet
 i eo n' p'mo per sationē m'ltā sup'flua
 osumeret' pinguedo. Xerit' in pastina
 et uel insolidā. pot' enī feri per sulcos
 fabaz. et vbiq' tunc nate fuerit i v'
 circulatione ip'az que sibi eradicans
 erit denuo circūlanda intemperato acie

cū finē maris et mātū nīss aphs
et pax seminis .s. octava cortis hīs
fiat ad splendū bubulci. In aliis
uere maturus et in frigido semina
serenda. Sed ei que pua est **re**poze
quo multū sent pot ser q mātū mo
rat i agris. Cū quideā uel viginti
dies semen eius sub rā moratur an
teq nūscat. Et natū hūc sit pua
hūc m nūcat cū finē aphs et mātū
nīss mādij **re** ipā herba ablaq
at ut meliū gūmet et pullulet a
radice. Dem mīse Junij sarat siue
nūchat **re** vice et tūc cū ipius her
bam terra amulet ut a cāsa meliū
defendat a sole. Oense aug. uel sep
tembris colligit eis uicē terrā mās
et postea uicē panochus si melegaria
habē uolūta. Si uō eis nō eges pr
as flechit et pinode mādūat et in
falsariis ligant melegariis sup radie
i amprēstis. Et ibubulci mediorū
mīlce cū serdecā cortis pūement
Sicanda ē qūtan pot postq equabo
fūt mātūa uel uirgis et in loco re
ponenda uentose qūtan pot apeto ne
minuū adunata calefat et corūpat
Melegaria opertū ad claudenda tūgu
na et rūs tempore luti sternendis
et opertū igni et chibans calefinen
dis. cū fuerit exsiccata et plantis si
liai inuoluēdis ne excoment a bestis
et **re** sole urant estuo. Sem mīlce
bonus est percis abus et bobus et c
quis dari pot et boies eo tempōe
cessitatis uiuunt & solo & cū alijs g
nis i pūe et pāpue nūscat qui con
tinuis laboribz excent. Et est frigi
dū et siccū et gnāt melancomiam
sanguinem. It inflatū & ppr sūū pon
do sic descendē abū q inēre inuent

Mīlce non ē. **re** in duplex
ē manenē. quoddā ē fr
q cū tres mēsa **re** in
agro. & aliud q mātū **re** capir
i sexaginta dieb postq sūt semina
tū. Terrā desiderit ualde aratā solu
tū ē. pin **re** nā et in sabulo et are
na pūmēt. iūmodo solo uirguo et
būm **re** semē. nāz siccū et argillo
sū formidat agri. et terre in qua
serit pinguedine ualde osuit. Ser
et pot per sulcos fabaz. et inter ip
sas ubi rare fuerit in sālā eoz sar
culatione si rā fūt soluta uel me
non aetoli qd euulsi fabis sarad. and
ene. Oense aphs māy et Junij ser pot
Paladius nō dicit. et cū **re** recordat
experientia. uer q serat **re** mīse mar
a et erit matur i mēse Junij. Ex q
probabiter seqt q si trā sit bene pingis
ponē i eadez estate iter seminari. Cor
bis octaua pars sufficit i bubulci.
herbe pterea libere assidue. mātū
ē cū rōn albesat. Ab amouis cū mīto
libē defendit. Cū seantū ē et in fal
as ligatū erigat ad solē sūq per duos
uel tres dies morer. Dem portet ad
areā. et statū mātūet ne si in magnū
ponat actū al acū calefat et cor
ūpat. Et mātūato sūat opne mātū
portet ad areā. q mātū non bene se
cū statū calefit & corūpat. Optime
uō sūat longissimo tempōe sematur
Et quidā colligit solū spias sūat in
panico sūat. Mātū sūat rīlac frigi
dū i. j. g. sūat i. r. Testat hoc leu
tas et cūcūtas eius et viscositas
q absentia. Odinus nutrit cetis g
nis ex qb sit panis. Quia tū sūe
sūatatis mātūatū est sūo et alior

melior corporis. Dureciat ē. et ideo
affat. ad ignē et ad torionē dolois. et
lorēq. ventris calidū supponat. Cū at
sue sitit et nutrimenti minui. nō
est accipiendū ab his q. carnes suas
augmētari et īpinguari desiderat. nō
ab eis q. in corporib. suis landabile
sanguinem gnat. sed ab illis m.
i quib. refrigeratio seu confectio hu
more q. supfluo. desideratio appetit.

Primus. Amici desiderat eandē etiam
et aerē quā milu. Et eisdē
mensib. et eodē mō et nūdē
semita requit. in bubula. Et eodē modo
herbis sepe mūdāt. qd. enī inter fabas
accia et faxoleos et ī vineis agne feri
pōt. scdm. doctrinā. mīho traditam.
Et enī quoddā pania genus ī puo
tempore recipit. plementū. et istud
agne seminat. post messes pletis
in stipulis bis uel ter. manet et glebis
oftracis ī quib. optē prouēit n. tem
pus sūt eximie sititatis. Pania sū
rhae et in forma et nā sile ē milio in
nus m. nutre. Venerē uō mag. cōsti
pat. Accipit. diuisis mois. et p. cou
diuitates actionē suā mutat. qd. i
q. m. modo accipiat. melio. milio est.
coquit. aut sepe ai pinguedine. aut
ai oleo sepe et ai lacte capno uel ami
gdalo. Et coctū quidē ai oleo aut
ai pinguedine landabilis ē qm. si
atrem suā amittit et saporositatē bo
nūq. nutrimentū acquit et constipa
tionē perdit. Cū liere uō coctū lan
dabilis ē eo q. ai aq. sola coquit.
sed coctionis ai aq. duo sūt mōi. co
quit. enī aut ītegrū aut mola frac
tū. Integz. ablato cortice coquit. ut
i una pania nīlura quidē aq. ponā.

Ita coctū grossū ē. et adigerendū dū
sed nō est ventris constipantiū. q. ppr.
pondus ad inferiora descendit. Viola ta
ti coquit. ita ut farine mūdare. deas m.
aque ponat. et postq. bis uel ter buliet.
dignis fruct. et colet. et colamētū sus
ceptū donec durecat. excoquit. sūq.
medi. utile ē et aeris subtilis digeri
q. facilius magi nō stipnat.

Plexum ē Robilia alba et grossa
et seminat. de mīse septembz
et octobz et jāz et febz ut
puto melius. In rā. facili et soluta lo
repido et aura hūda due pres cor
bis in bubula spargunt. et colligidi
siliquis exsiccat. et gms fortē idu
ritis luna recedente postq. multum
pessent. ī defectu. frigidū ē in pmo
gradu et ipatū inter hūditatē et
siccitatē. Cortex eis stipnat. est Corti
ce ergo mūditi landabiles gnat. chi
mos. Nec inflationē nec ventositatē
facit sicut faba. Et ad usū edendi bo
est in estate et ī calida regione.

De spelta

Spelta nota ē. Eius quidem
diuitates sūt. q. qdā ē gū
or et hec ē melior. qdā uō
leuor. et hec dūor ē. Aerē desiderat
qlem frumitū et trān. sed melius de
fendit. in macra q. frumitū. et ī or
ra et patenti campo optē prouēit. et
his temporib. q. frumitū et eodē
et duo cortēs ī bubula ferūt. cum
ex fruct. corbis vna sufficit. colit.
et mūdāt. sicut fruct. Orenē. autē
īmet. post fructū ai post ipm. modici
maturet. et eodē mō traturat. Venti
separata a paleis plūies irascit. et vir
gis sem. eius parit. ut ab aristis.

mundentur. Temperate q̄litatis ē. et
equis bobus et similibz preter opti^m
nutrimentū. Sed et heres vñ ea mode
pnt q̄ eius panis temperatus ē et ual
leuis. & ideo si tres ptes spelte aī
q̄rta miscantur parte fabaz ex supflu
a f̄uitate fabaz et multa leuitate spel
te sit panis satis pulcher & bonus &
similibz satis inueniens si eius artifi
cio diligentia obseruet que sup̄dicta
ē in pane

Siligo nota ē & eius quidem non sūt diuinitates. Aerē cum frumēto desiderat et frigidi orē colligit ut alpes q̄ alius macera t̄. In nemoribz ei alpē incedunt m̄se May. Junij. Om̄s ramusculi arteriū. Deim cū exsiccata fuerit incedit te m̄ Aug. et zapant q̄ in anerē tantu et in eis seminat. Siligo et optē pue nit illo anno. Deim usq; ad septem quiescat. Anos et eadē ratio tenuerit. Sed ubi non sūt nemora herba cū suis radicalibz et modico t̄re incedit et exsiccata oburit et in anerē et pul uere siligo postea p̄fecto t̄pe seminat. Cū octo anos quiescat et postea urit. Terra desiderat solutā et sabulo sam. et ī pingui et parenti campo me lior p̄uenit. Et his temporibz q̄b frumētū serit. Duenientius t̄i an̄ q̄ post. Vna quidē corbis semis sufficiat in bubula. Colit et mūdāt sicut fru mēti. Octo dieb; floret cū finē ap̄ly et iunij maij locis temperatis. quo t̄pore tangi non debet a cultore. et qua dringenti dieb; t̄pōitō flore ḡrantescat usq; ad maturitatis cūerā. maturat aut et mactat. m̄q; frumētū et trahit ut ip̄a frumētū. Eius quāz sibi tenax ē et viscosa valde & ideo.

duemēter misce' cū milia milio fa-
ba et silibz ad panē pro laborantibz
et familijs faciens q' mūgit et conglu-
tinat pastas eoz que per se cocto pa-
ne retinē nō pūt sed frangunt' et re-
tinent'. Siligine nō sola ipā ne rari vel
mōq' utimur. Auiē dicit q' ē et nā or-
dei s' frigida et siccā iij. g'. Cuius nur-
mētū ē min⁹ nutrimento trina. Et
eius aq' frangit acritate hūor et silibz
farina eius sup panū ponit' eptū ali-
lidiū ex ipā. Et sic ea decocta sicut ser-
bationes cū pice et colophonia emplm
super apostematā. Et cū solo fursure suo
super apostematā calida.

Vina dupl'r utimr. aut semis co
lligendi aut pabuli secundi tñ
Est enī optimus cibus equis
■ lobus herba eius & senī. Arum
da ē ex mēse jūij et februārio ■ autū
qñ ros ē. sed qñ sol absertuit irrem
qñ apertū est. vicia vitiē substinē ne
posse. sed eualescē virtutē ipiā. hē li
vicia p̄p̄m qñ vitiādis mēsa si cū eo
qđ in t̄ra remanet ager statū arce
letamīs mori itāz īpunguat et feni
dat. Si aut exarigūnt radices eius
antēq̄ t̄ra arce' succū aufert ab ag'o

Expenses

Journal of the American Statistical Association
Vol. 91, No. 435, December 1996
Printed in the United States of America

UPERIUS
IN LIBRO
SECUNDO

multa de
et aila vi
is dicta in
telligit ai
de na plan
tar etiebr
coibz ailtu

anuliet gñis agroz gñali sermone di
cunt. Nūc nō in hoc qñto libro de nā
et aila vris & vineaz et oī valitate
fructus ipāz spāte ē agendū.

Vitis apud nos ē sed i fir
gidissimis regioibz in qbus
uine pōt ignota ē. Ideo
q dicimus q ē quedā hñlis arbutu
la multā cornuosa nodosa et scabrosa
latissimos hñs pores magnā medul
lā et frondes latas et mēas. que sñ
piratione et paloz aut arbor auxilio
dū vūc & mōde stare nō pōt. Et
eius quidē fructus est vna ex auis
suo sit vinū pñciosissimū liquor. fo
lia vris sūt multū medicinalia nam
vulnera mūdant. sanāt. In aq dēce
calorē febrile refrigerāt. Exnuācōz
& tiōrē sto cathaplāta mure sedant.
Pregnante aduincēt. sopnū prouocāt
& cerebrū confortant. Eius liama po
tata sepe cillulos frangit vt dicit diu.
visū acut lippitudinez oailoz tollit
oxisibz uenenosis succurrit et venne
sistit. Cmis eius ualer ad pñicta ai
suo rure. et oleo admixtus. Plinū
aut dicit q folia vris dolorū capitis
amputant. infleñē sedant. Et ai fari
na ordeī calidū arthriticū curant.

Quintus valde inuat d cor sicut bi
bunt patientes. Cortex vris et folia a
rida vulnēz sanguē salant. Ipsoq val
nus conglutinat & sanat. Cmis vris
max fistulā purgat & nernoz
dolores et oriectiones mungat. Scor
pionū & cū plāgas ai oleo linat. Et
omis arctis per se pilos ablatos resti
tat & multiplicat.

Vineaz gñā diuisa sūt fm di
sis & varias consuetudines.
gionū nā qdam ai auxilio pa
lor et perncar i ordine sūt. et hoc du
obz mōz. Vno qdem ut cuilibet palo sit
vris. sic sūt in plūbz pñbus lombar
die & remanole. et hoc qdē mō in exili
terra tribz plaudent pedibz distantes iqu
uersū. In pingui nō qtuor. In medicā
tribz et semis. Alio nō ut una vris sup
multos pilos et pñcas extendat. et sic
sūt i plūbz pñbz machie in conitane.
Et hī quidē mōde plantant distantes
considerata pinguedine vel exilitate tē.
Ideo q spaciū vniūsi possit congrue
operire et hec qdem lignibz tñ colū
tur si fuerit alte plimū et distantes. Q
dam rursus sūt uelud arbutuile more
prouicali. quas sine pali auxilio stare
constat. Et hec quidē aut sūt per cer
tis acies adeo ab invicem distantes q a
vari possint et diuisis semibz sen. aut eq
distantes vndiq q arari non possint. et
hoc quidē mō tribz distent pedibz. aut
nino vel amplis fm q sūt leuī aut
exile solū in quo plantant. Quedā enā
sūt in acie ai palis et pñcis. aut i
fō pñgularior pñoz. que apñte mē
tis sūt depressa. et ab opposita eleuata
& hic modū qdāz mūtuat. & in
aliis hñs pñbz et mōre in oroz.

spacijs obsuunt. Queda uinee sunt cum
arbutis ad hoc firmatis per agros pla
uel nunc equidistantibz fm qd' magis
uel nunc de vino uel tincto parer fuit
optant. Oxidioris ni modus distancie
seceda uel viginti pedu habet et iste
modus marie apud mediolanu et illi
partibz obseruat. Queda plantant i ri
pis fossator ai sunt aut per agros me
magnas arbores ut eas que sunt in ag
aut ipis operat & fructificet et hic
modus pluim' obsuunt i multis pnbu
talie. Et iter supdictis vineis que
ordimbz sunt qd' ponit' pali qd' uero
uero pali aut fasciones loco ipoz solu mo
et fmentes i q'uer partes aut duas m
uelud pnce per latera iunc extendit
et ligant. Et hic modus apud edona
et armona i pistoriu papue obsuat
Et queda sine admiculis uic sunt in
tia q' pro sola indigentia uel n'itate p
uiae faciendi et hoc marie p'et in mo
ab ualde andis tollerari ubi nunc no
pntesant in terra uientes sed a solis
nimio seruire seruant.

Diversitates gum uitis multas
Nam queda ualde nunc nebu
lis et pinas queda par. Et q
dam niment siccitate & uentes et que
da ea facile tollerant. Et queda ualde fe
cide sunt queda par. Et queda uites st
quaz fructus cito maturat qd' tar
■ Et qdam ualde fructu suu in flore
plut queda non. Et queda melumie
fructu puant queda fructu suu ab
eo defendunt. Et queda facile uentis
rumpunt queda adeo tenias existit
ut ab eis facile non ledant. Et qd' n
me pluuas queda nimia siccitatem
Et quedam sunt spissos nodos hntes qd'

ear gemas per longa nodu distu
lenit. Et queda grossos et longos facit
tes palmires queda pnos. Et quedam
magna medulla faciunt queda pnam
Et queda fructes ualde faciunt interci
lis qdam par. Et queda rotundas et co
tinua. Et queda faciunt uitis albas qd'
uileas qdam nigras. Et queda faciunt
lotiones multos et puos qdam pau
as et magnos. Et queda faciunt gna
callosa queda mollia. Et queda dur
cent granos queda subtile et tene
r. Et queda faciunt gna ualde pulera
et luada queda obscura. Et queda dul
cia queda actia et queda faciunt rina
seruabilia queda corruptibilia. Qd'
onis diuinitates facile uidere pot vir i
distrinus et expertus

Species uitis ualde multiplex
inueniunt. Et ipaz multas di
sis noibz in diuisis prouintis
& ciuitatibz appellant. Sed qm ex eis
queda sunt meliores et ear bonas am
ditiones apte scriba et ear ponit nota
Deni breuiter dicat de alijs uitis bonis
ut habita ear noncia sunt uolentes
plantare uel inferre vineas eligere melio
res. Dico itaqz i p'ns q' e queda spes
uue que uocat' felina que satis tarde
pululat et e uia alba q' rotundia hnt
granu et faciens mediocriter magis
et spissos tementes et folia mediocriter
intercilia et i quolibet sermento et vi
uenti nato duos uel tres p' et quinqz
qinqz bonitones producat. Et tanta est
durities ligni eius q' fmentes non flet
tut inferre p'et uiaz pondus. Vite
ultima modu uimulos implet et uia
eius est ualde m' uinosa et luada et
cito maturare recipit. Et uinu eius

est ualde subtile et diaphanū et mediocriter potens ■ suabile ■ maturū. cū aut frum aut mediocriter ■ montuosi desiderat. et in ea melius q̄ in aliq̄ alia fructificat si stricte putet. nā longos palmites cū uis nūtur nō pōt. Et hoc apud breui et p̄tes montanas manue. p̄cipue frequētar. et p̄cens in sp̄ali frequētarē habet. Est alia species que uocat' albana que tantissimē pullulat et ē una alba modici longū hīs granū. et faciens satis magnos botrones et spissos et longos et mediocriter fructificat. et facit fola mediocriter iterata. et eius semina i pōt ■ non flectunt' tanta ē durities ligni eius. Et eius ḡna a sole plurimū colorant'. et ualde cito maturo expletur. Et ē satis dulcis i sapōe. sed comē austerū et aliquantulū amarū hē et ideo melius q̄ uinū ex ea exprimat' q̄ q̄ ferueat inanis diu ■ uincit et racemis. Et uinū q̄dem eius ē ualde potens ■ nobilis saporis bene seruabile et mediocriter comue. Et si tempestiua paulisper sit eius uis demia melius seruat' uinū eius. Et hec spēs uue p̄ cetis apud feriliū et i tota romanola iueneratione habet'. Vbi stricissime putat' nā cū longis palmitib' stricissimē minus defendit'. Est et alia species uue que tribiana uocat' que ē alba cū grano rotundo paruos ■ multos botrones faciens in iuētute sterilis et procedente ip̄e fecundat' nobile uinū faciens et bene suabile. et hec species per totā marchā p̄cipue cōmēdat'. Et et alia species que gragnolata d'r q̄ i tra ostū v' hē et est luadissima. et longū hē aliquantulū granū et facit

uinū ualde limpidū et potens et durabile et nobilis saporis et odoris. Et hec apud edonā et ■ illis p̄tib' maxime cōmēdat'. Est alia species que a q̄bda malicia ex aq̄bda facula uocat'. q̄ ḡmū albu ■ rotundū hē. ■ turbidū cū subili comue que multo ponderat. et i tra satis macta defendit' et uinū facit mediocriter bonitatis et potencie. nō multū subtile nec multū seruabile. Et h' apud bononiā p̄cipue i honore habet'. Et et alia species que garganica d'r q̄ alba ē rotunda mirabil' dulcis. clara seu luada ■ colore aurata ■ cū gressu cortice suabilis ultra omīs alia. et est ualde fertilis. s' femina q̄ mascula nihil uali. Cuius ḡna sūt longa et i colore ualde aurata. sed sterilis ē oīno. Et eius uinū ē ualde subtile et drastanū p̄cipue potens ■ et sing' suabile. Et hec apud bon' et paduā in magna ueneratione habetur. Est et alia spēs que alhamaga d'r que ē alba non luada. sed multū plena ■ tunda et mirabil' dulcis et uinū facit dulcissimū. Et quibda annis et fertilis. et sepe sterilis. et p̄cipue si stricte putet. sed satis fertilis si cū longis palmitib' relinq̄ant. et hoc in q̄bda contrariis bonitatis. et maxie in bunge paniculis i honore habet'. Est et alia spēs que uocat' buranere. que ē una alba multū dulcis et pulcra. et i arborib' bene fructificat. Itē est una que d'r afrocognā q̄ nō est delectabilis ad edendū et i arborib' multo mō fertilis ē. et iō p̄cipue cōp̄te in locis ubi homēs uinos iuadunt. Et hec due species apud pistoniā p̄ cetis diligūt'. Sūt aut quedā alie uinū aliar' species satis bene sicut luedelle que bonū et suabile facit uinū et multū que apud pisanū p̄cipue plantat'

Et verdiga que pnos facit palmites & multū fructū. Et verucla q̄ ḡna facit vinda & pua et multas fert uias q̄ due spēs et inferiores que min⁹ bene dicunt⁹ in antiquis vineis. & in quibdam nouis per comitatu inueniunt⁹ bon⁹. Quē et alie spēs uiaz albarū quā quedā licet apud quosdā i magno habeant⁹ honore. tñ apud nos diuersis rōnibus aut p̄r paucitatē fructus ipar. aut q̄ minū meli⁹ timeant min⁹ bone p̄ experienciā reperiunt⁹. Et hec sūt muscatellus. et luana q̄ opti⁹ sūt ad esū et in artorib⁹. sed in vine spissis. et uicē suā nō trident ad uoti⁹. Et greca. Et uernacia q̄ licet apud nos bonū faciunt vinū faciunt nimis par. Et viganos. et Corina. et gro p̄sa. et fuxolana. et lunca que bonū faciunt vinū. & quibzda annis sūt mō mō fertiles et maxios bonones a gentes. sed q̄ singulis annis fructu destituit⁹ in flore non ferentes aliq̄ modo meli⁹. Viaz silr nigra uel rubear multe sūt spēs. q̄dam de bone et quedā par. Et bone q̄dem sūt Quilla et Cusa sine mardegana q̄ sūt q̄ eiusdē conditiōis. sūt modici⁹ nigre multū fertiles omī anno. lōtes longa grana et ipor cortice subtilē et pulcrū et delectabile vinū faciunt et satis suabile sed p̄r minū pluuiam arpent cor grana et i montib⁹ non bene proueniunt. sed i campestris locis letant⁹. dñt mī q̄ q̄siga nobili⁹ vinū. facit sed min⁹ q̄ paruos facit bonones et rivos. sed multos et pua grana. Quilla nō facit omī bonū op̄pota. Et hec spēs habundant⁹ inueniunt⁹ bonoie et i riuib⁹ alijs sitis. Est et alia species vne nigre q̄ uocat⁹

45
nutriolū que nō est delectabilis ad dendi. et est mro vinosa. & multū tñ pingue aut stercorata. & ualde timer vinbras & mature pululat et facit vinū optimū suabile. & potēs valde. nec audet ultra unū diē uel duas stare i graspiis. et hęc autatē asert. et i alijs p̄tib⁹ i maxio honore habet⁹. Est et alia spēs que uocat⁹ manioli⁹ q̄ est vna nigra valde cito maturabilis. et pulcros longos bonones faciens i sapore dulcissima. et vinū facit durū et satis suabile q̄ nigrū. et satis ferilis ē. sed meli⁹ aliq̄ntū timer. et i plano et montib⁹ prouenit. et hoc maxie apud bon⁹ in locis infimis hēt. Est et alia species que duracia uocat⁹ que ualde nigra ē et hīs longa ḡna et vinū faciens valde nigrū et bonū i rōnibus hūdis et aquosis. sed i montibus et satis locis nō letat. Et apud ferrariā p̄ centis spēsbus eligit⁹. Est et alia spēs que uocat⁹ Gumarista hī nō est multū nigra hīs granū longū. & an maturatē oīa folia p̄dit in sapore acra seu acida. mediocrit⁹ fertis. bonones facit rivos. & vinū optimū et durū suabile & hec vna dñt ab amib⁹ uel amib⁹ nec libet ab hōib⁹. et ex ea plim inueniunt⁹ i montibus bon⁹. Est et alia spēs que dñt gumarono q̄ p̄dicte silis ilapē et vini durabilitate et ferē. sed maiores valde bonones facit et grana ḡsiora et habundantius vinū. sed min⁹ nobile et magis loco pingui letat. et hoc in plib⁹ p̄tib⁹ bon⁹ inueniunt⁹. Est et alia species vne nigre q̄ dñt padernia que grossos & spissos facit gr̄. et ippos. et multas uias profert. et vinū grossū et p̄peme delectabile

facit sed i estate nō durat et hoc in
per minutas vineas boni inuenit. Et
et alie multe species uinaz nigras et
ppr̄ varias conditiones in aliis nimis
approbat. sicut ē pignolus qui multū
diligat apud mediolanū sup. arbuscul
sed apud ■ nō bene fructificat et al
banca cū aq̄ angunt alia uina q̄ ■
mis melum timent et uinū nimis au
stetū facit. Et uinana clientina ■ pri
ma que licet sint mirabilis dulcedis
ad edendū et bonū facit uinū. tū sūt
fere steriles et nimis melum timent
Et ualimunga ■ tusa que valde ni
gre sūt. Et melegomus q̄ an̄ om̄s spēs
demorat. Et canicola que pulchra uina
■ suauis ē ■ q̄ om̄s alius nū fructi
ficat. annis. Et en̄ quedā spēs uine ui
bea et gnafus valde dulcis et suauis
sed par̄ ferat. Sūt et quedā grana
et species uinaz silurū que limbrū
ele uocant. Quar̄ quedā sūt alie q̄
nigre que ualde pua faciūt ḡna et
p̄m̄os grapes que sup. arbores et se
pes spinor̄ uinū suo nālī motu cō
scendūt et non putant. sed si putat
et grapes faciūt maiores et ḡna gros
siora q̄ pus. et hec que nigre sūt tin
guēt uinū et clarificant si integre vel
cū racenis aquassare ponant in dolis
nec uinū sapore uini. et que alie sūt
clarificat et purificat alba uina. Sūt
et quedā spēs uinaz grossar̄ et dura
■ que dicitur perguile uel bruneste
Quar̄ q̄dā sūt alie q̄dā nigre q̄dā
rubee. Et q̄dā hūt grana uinida q̄
an̄ longa ualde quedā mediocrit̄ que
sp̄aliter non hūt noīa. Et eū q̄dam
tem̄ pestue maturationē recipiūt
que dū tace. Et ex his eligende
sūt que magis placeat ad esū q̄ p̄p̄

nihil aliud plantant cū ex eis uinū
nō sit satis tū apertū ad agrestī facien
tū acerle.

CElū mediocrit̄ q̄litas tepidū
magis q̄ frigidū esse debet. sicut
potius q̄ nimis umbrosū. sed an̄
oīa uitis procellas ventosq̄ nimis for
midat. Aquilo ■ uites sibi obiectas
fecundat. Austro uō nobilitat. Jōp̄ tar
lamo nostro ē plus de uino habēam
an melius. De sita uinaz en̄ scien
dū est q̄ campi a montibz remoti et
ualles nō aquosā laqueus uinū faciūt
Colles uō et campi uirē ■ existentes
et nū eor̄ hātes nobiliss̄ uinū faci
ūt. preterea ē sciendū q̄ in locis frigidis
i montibz a meridie uineta ponenda
sūt. Calidis a septentrione. Tempera
tis ab oriente uel si nātū sūt ab occi
dente ut hāc industria excellens q̄litas
temperet. Loca nā sepe uicibz mutant
et iō eaz ḡna diuementer aprent. Pla
ne igit̄ loco stantes uirē que nebulis
substinet ■ pruinas. Collibz q̄ simi
tē durat et uētos. Pingui agro ḡ
ciles atq̄ fecundas. Oratio feracis et
solidas. siccū et nebulosū eas que ye
mē celerī matūitate proueniunt. aut
que duris annis inter calligines se
cūus floret uentoso tenaces. Calido
ḡno tenentes et hūdi. Sūto eas que
pluuias ferre non pūt. Et ne multa
dicā. Eligenda sūt ḡna que profectū
rior̄ suoz dīa loca diligūt his i q̄
b̄ durare ■ poterūt. Placida saner̄
gio et serena uite genus om̄e suscipi
et. Industrius ergo uir probata dili
gat ■ loca talibz manet que amicit
possit ea uide sumit. sic mīta queq̄
buabit.

Soli aut vineas ponēdas nec spī
 sū minus nec resolutū pprō
 tū resolutū esse debet. nec exi
 le nec lentissimū tū lero pprō nec cū
 pestre. nec pūceps. nec siccū. nec vīgi
 ne sū. modice tū rosad. sū sūū nec
 amar q vīnū sapore corrupto vīnos
 trīstet. Copius et alia duriora n̄ gelu
 relaxant et solib pulcērimas ferūt vi
 neas refrigerans estate radialis et hu
 moralis terēnto. Sed et soluta glareā
 et calculosus ager. et mobiles lapides
 si tū hec oīa se glebis pinguib. misce
 erūt et silex cū tū tūm suppositus q
 frigidus ē et tenax hūmōs radialis et
 tūre sūre pūce. Itē loca ad que
 sūmū certa decurrit uel ualles
 quas flūmī saturant aggestio. Ar
 gillosa tūa omnia ē sed argilla sola
 graue nimia. Ager sabulo et in
 beus talis ē. fētis ē pūmixta
 Carbinaculis n̄ sterore. macra vi
 neas reddit. In lubrica difficile opēde
 quīs postea tūant in ea sed hoc tū
 genus iualde operib. nimia q p
 uo uel hūore uel sole aut nimis ma
 desat aut nimis sūat. Ideoq maxie
 utile solū ē q inter omīs nūmetates
 temperantū tenelat et pūxi sūit ra
 ro q dūso. Utile vineis tūm per her
 signa cognosces si colois et corpōis ra
 n̄ abscēnis ac resolutū ē. Virgulta q
 protulie lema munda pūce. et fētū
 da sūe ut pūis siluīs. pūm. mūb.
 Ceteraq hūmōmōi neq i tūta neq
 sterilia. neq sabrosa. nec macra exi
 tate languentia. Ad pūstnādū pūre
 iudes agros uel maxie siluēs eliga
 mus. Utū ē eius conditio in qui
 erant vinea uetusta quo si nūtis

corrigere pūis multis. anacōlū cēteat
 ut aboleris radialis pūis vinee et oīs
 eius care et squalore depulso nouella
 vītis possit tūcū indua

De mēse septēbris uel octo
 bris totis aridis aut sūm
 uel febrī seu maray lōas hū
 midis sūi debet pūstnū sine cultua i
 vinea ē plantanda q tūb. sū gūb.
 Aut tūa m tūa fossa. aut sulcis aut sū
 libus. Tota tūa debet effodi ubi ager
 ē immūdus ut siluā tūcū tūcū
 et radialis silis uel herbar necias
 spūa liberent. Vbi aut sū mūde no
 uales sūb. pūstnemo. aut sulcis sū
 melius aut sulcis q hūore uelud in
 totū spūa pūstnata tūstnū sūe
 aut sūla longitudine q destinauēs
 cubile latitudine tūi pedū uel qūor
 altitudine una pedis in locis hūdis
 uel duor i locis sūis. Deū si ligoni
 bi per hōēs vinea ē colenda tū au
 di soli relinqm q alē sulco unipū
 tūa acies tūb. uel qūor distent pe
 dib. sū tūb i solo exili qūor mpm
 gu. et tūb et semis i mediocri. Si
 uō arand sū vinee quq uel sex pedū
 spūa. que non fodienda sūe i medio
 relinqt. Q si sūobis sūi placeat m
 fiant longe qūay vites distare debent
 ut i quolibet sūobis capite plantama
 penat. pūe tūa omēdissime sūla sūi
 distantes i triplo q vinea spūa sūm
 eē debet i quolibet sulco plante
 i duplo spūsiore q esse debeat pū
 sūq acies ligonib. pūstnū et spū
 tūa per tūmū a qūmū. amū et oī
 qūmū semina feri oīq vites pūat
 vīne vūi tūb. adeerit et alē a
 sinistris et de vīay duas sūi vīes

sicq; spaciū totū impleri. Xerops nō
sūt ultra duos pedes altius fodiende
neq; panguntur frigore simenta laborat
lata scrobib; eq̄lter sine masa ne ob
liq; vitis sauciet' alte mittenti ferra
mentis cū fossor iacumbet. Pastinū
aut omē qd' vlsabit' duos pedū al
titudine vniūsa terra fodiat'. In q̄
erit diligentia ne cūdū solū ocul
ta fraude fossor includat. q̄ ut per
spacia que fodiat' vrga custos ex
ploret. q̄ modus est predictae al
titudine designatus. Et radices cō
in purganita. maxie rubi et filicis
i' sūmū redigi faciat. que cura i' cō
pulsiois gūe est vndiq; suanda.
Pūt et' amode fieri fouee pue et
iete conuenienter tñ p̄funde vbiat
q; vites p' vniūsu agrū p̄mo stāe
debent fm q' p' omīs agricultores ex
ptos bon. et in locis alijs plib; d
seruat'. Pūt etiā forāmia in tra
fieri vbiatq; vitis plantanda est.
que q̄dez an palo fieri consueuerūt
q̄ est melius valde q' fiat cū ferra
tū qd' est mltm ferreū p̄me p̄m
tus in rez nā inuentū quōtia q̄m
expedit p̄funde forat' forasq; t
ra educatur. nec i' forāmis parietib;
oculat' ut in fixationē debiliū nadi
cū spediāt. et hoc q̄dez p̄uo valde la
bor perfiat'. n' ager lapidosus fuit ul'
saxosus. locus quide; q' pastinanda
erit p̄us impedimentis et cōlibet
t' arborib; ne fossa terra post calata
assidue solidue solidet'. Illud q̄dem
expimentis optū est. vites meli' p
ueniē si uel salti fosse sit uel nō lō
ge ante pangant' cū amor pastin
nūdū repetita soliditate subsedit.
et h' q̄dez sulcis et sarcub; p̄batū

Plante vitis que t' raioli dicitur
tū colligi debet qñ plantan
de sūt. et et' ante colligi pūt
Et meliora quide; tempora colligen
ti eis sūt tempus octobris. qñ p̄
felioz cecidit. p̄uo adhuc retinet
in vitē. tū ei calor nālis vitis ad huc
est expansus. ramis. sed cū omīs
frondes ceciderūt oīno et supuenit
gelu intensū. aere. tūc rami cūg
calore nāli destituti sūt. qui p̄p' fr
gus aeris fugam habuit ad radices
ad calida viscera terre q̄e tales plā
te difficilius p̄ridūt. Tempus p̄
tea martij in quo iaz calor et hūor
ad ramos redijt ita q' eorū gēne iā
tumesce' incipiūt. est optimū ad plā
tar collectionē p̄p' eandē rationē.
Eligendaz quide; plantarū ratio mlt
plex est. Et p̄mo q̄dez ex tali terra
eligi debet que non sūt mltuz p̄m
gūiores ea in q' pangi debet. Sed.
sit eq̄lis aut exlior. Nam si a p̄m
tra nō solū exile m̄sserūt' utilos
esse non pūt n' sepe stercore adui
uent'. Item eligenda sūt pangē
da simenta de vite media non de
sūma neq; de infima. q̄nq; uel ser
gemaz spacio aucti proceden. qñ
non facile degenerant que de locis
talib; colligunt'. Sūma flagella re
pudiem'. Et surculos q' licet loco bo
nati sūt. tñ feracitatis beneficio
carnent'. p̄p̄mus aut qui est de
duro nasat' est si fructū attulit p
frugifero non ponat'. In suo em
loco fecundat' a matre m̄slatus
uere tenet stentat' qd' nascendi

condicione suscepit. Humantur et ex
uita fecunda neque custodiamur ei brachi
a fertilia que vias singulas aut bin
as producant sed que multa altera
te curvant. Nam per ferax vitis in se
feraciores hinc materias erit aut
■ hoc signum fertilitatis. Si de duro a
liquo loco fructu natalis si feru
pleunt ramulos ■ omni parte surge
tes sed hoc signis proprijs pvinde
mias est non diu. Assentit aut celu
mella vno anno explorari fertilita
■ non posse sed q tuor quo nio ■
gnoscat vera genositas furculor.
Ad pangendu nouella palmes det di
gi dum in se nihil hinc et ueni fine
ti qm hoc sepe corripit et putres
cit. Mensura sermenti vni cubiti
fmi paladiu esse debet. Ombi aut m
denit longius esse debet. maxie
i loas celuis montuosis et aridis
cu i foueis obliq pangit ipm q ra
mulis et caprisolis sine anchis ce
denand sui plante uitis talr q uen
to aut sole non urant aut aliquo
modo ledant de pnapue sub terra
usq ad dimidia parte merse. si pau
cis erit semina dieb. Si uo diu si
nam eas nte fuit. et maxie in m
ro aduiente calore usq q ad su
mitates ipaz terra ualde contrita
operant apte adeo q terra tam in
tra q sup diligenter pita singula
plantas tangat. Q si eas mnebi
ad plantas multu remotas oport
uerit luctus uel palce molles et
modica lutose cu plantis optime
mstent et sacce uel sextario q
est melius inolute strate ligent
capite grossiori cu prefatis paleis
et sono coopto defendant et uet

q si nimia eet aeris siccitas pnt qn
q utiliter capita grossiora in aqua
demergi. sicuti dispoite diu feru po
terit et teneri sine lesione ipaz.

T Empore septembris et aplis
i locis hinc uinee sui plan
tande. Tempus uo de mense
octobris & maro et febr. Item q
i cili prefatis locis et humido et tam
pstrina repssa fuerit post reme pan
gant ne calor nalis duplici aquo
sitate loca videlicet et remis exten
guat. Si uo arida et montuosa sit
loca pangenda an reme plantent
ut superflui locu siccitas cu plan
tas humiditate remis temper. In
locis uo temperatis an reme ■ post
congrue plangi pnt. Item ponede
sui vites placidis dieb ac tepidis
qn solui est modice humidu. sed po
us aridu q lutosu. Cu vinea plan
tatur i forami paleor grossor vel
in foramine msti quod foratru uo
cat quod est ualde melis. et nte fms
forami b directis uel par obliquis
duo sermentes in parte mterior ob
liq; inasi forami mpmant et sub
luu uel terra soluta et trita et cum
pauco manissimo letamie paleaz
uel vinacie mxta usq ad mediu
foramen ponat et dem ceta uel
terra ibideq muenta repleat aut
i paruis foueis conuenient profun
dis pangunt capiti b plantaz lon
ge positis in pte infima. & in sup
ma int signu an tunc vndiq ppor
aonabiliter pntum mctis et f
ra contrita mediocrit sup indu
at concalcet. Capud sermen ai

deponit' torquedū non est nec aliquē
uerandū nū pars ea de q̄ radice i
spetat' inuine nulli subiacenda ē et dū
e gēme fertiles maneat super trāz
nec demisa penitus fecundiori parte su
pra ea q̄ est sterili p̄terit' delinquat'.
Vbi p̄m̄gū est natura trāz manē
inter vites spacia relinq̄mus sed q̄
tūc pedū vbi calis angustia s̄ trāz
vbi uō mediocritas tūc pedū et semis
P̄terea non est vno m̄i ḡnē vitā omē
pastū conserendū ne annus iniqu'
ḡnē videret' s̄ spem emic' eludat'
et ideo q̄ uel ḡnē q̄m̄s eximij ser
menta p̄m̄gū. At expediet ma
xime ḡnē tabulari dispartit' et sic ge
ner' distincte distincte p̄orta poterit
eā operari' minor m̄is expedie &
gradat' que uelotius maturant' p̄
cendere dem' que serit' ac meli' pu
ro sapore sine luctamine alij ḡnē
vnaq̄q̄ vna fūat'. Et si hoc facere
tibi difficile videat' nō alia simul co
seras q̄ que sapore et flore et matu
ritate ouerant'. In scopulū uō mag
nis et latis ut vitū distantia esset
per angulos q̄tior semina deponas &
uina nō ut dicit Columella stercon mis
tam simul sparges. Et si exale solū
fuit p̄m̄gū inferas trāz scabū. Si uō
nimis ceterū eidei miscas sabulū
Q̄ si arbutū eidei miscas te delec
tat hie planta ḡnē vitis prius
in seminario nup̄re debetis. Vndera
dicata trāstet' ad scrobē an arbor
est uicta. In seminario aut' breui spa
cio distantia inter se semina depones
Et cū conualent' hinc post biennij ra
diabit' vitis per arbutū & trāstet'
tur. Quas cū depones i scrobē ad sin
gulas materias rediges putat' om̄i
b' que scabra sūt. Curtatis etiā radi

ab si q̄ potens inuine veritas. In
scrobē aut' ad arbutū faciendū duas
radicatas vites depones. obfuscas ne
se i radice contingant et ipas vites
ad scabis latera distincta ouiges.
Vnde assent' scrobē non p̄mo anno ēē
splendaz que res facit vitē altius i
fundare radices. sed hoc aridis p̄m̄
cis forte conueniet. hūdis uō sata
putrescent hūore suscepto nō terrasti
tim amulet'. Sed arbuta q̄ facit
plantas arbor' de his ḡnē p̄nat'.
Vel si ager sup̄erit habūdantia his
vitat'. Vltimo op̄le. Salice p̄lo. fraxino
Ceraso. nucē primo et sili b'. sed sali
ce et p̄lo in locis hūdis tūc uti possū
mus ceteris uero in his et alijs locis.
Ex his aut' ḡnē trinitos radicatos
vel salicē et populū sine radiab' ar
scrobē vire constatu oportet. In scro
be vitis ab arbore sua sex vel duorū
pedū spacio distare debet nā arbor
ramis p̄terea vitis aut ipa opprimer
scrobenti aut opprimer' ab ea. Ali
ud et de trāstenda vite ingemū fieri
p̄t ex uimine parua corbucula ad ar
borē uel p̄gūlū fert' cū vitis adhe
ret et in fundi media p̄e p̄m̄dit' et
inducto i eā fūcto vitis suspendit'
et tra sūplet' sed fūmentū exacto an
no in corbucule fundo m̄stis cū ipa
corbucula p̄m̄bit' ad locū ubi plan
tare p̄p̄mo ibiq̄ cū ipa corbucula
obit' cū arbores m̄tande radices
hec quidem fiet sine abiguitate m̄den
da. Cautis et m̄menda est adūsui
p̄terea appetendis iuinas et arbori
sue p̄terea alliganda. Cū vero ar
bores ripaz vitis m̄mire desideras
optimū ē et facile sulcū in ripa fac
ibiq̄ spinas et r̄nelas m̄m̄i ponere
& fossate effosso terra sup̄ inducere

hic enī spūm mūmēt ager. et per eā
vīnū tūte cōstēder. Optimū pīeterea
genus gē ē pīuīcālū vīnēz que fī
ūt ut vīres uelud arbūstīle stent q̄
quīdēz plantent' ut h' que ■■■
dīspōnūt. Et hīc quīdē aut vīdīq; pā
gūmē egle. aut unū ordīnē nū fīnāt
ab alīo pīuīcō ut pī remētū. sed ■
hīs unā solā plantā in q̄libet pōt pōm
ī duab; vīdelīter arbor. in tēa vīro bo
nū erit ubīq; duās pōm. quib; pīe
plantē pīdīte pōssūt annīs sequētib;
repārī q̄ si in quōlibet loco dūc pōm
tūc cū māluerūt dēbīlīor. auferatū
ut unā solā remaneat. Pīeterea scī
dū est q̄ nām vītīs celiū solūq; sub
stentat si gīa mēmentē aptent'. sōq;
in eāz plantatīone pīetapīe obīuā
da sūt ■ que sup̄dīxī' cū dē aerē &
sūm vīnēz loqueremur.

Propagationes q̄nq; in vīnē
is. q̄nq; ad arbūstī fūt. In
vīnēis quīdēz pīagat' in locū
vacuū ubī vītīs sū ordīnē vīnē
debet ēē q̄nq; vīro in locū alīū que
īstīnat gīe sīmentis vītīs nobīlis
pīagat' et q̄nq; per arcūferentīas dū
cītū ut vīnēa mātēmētū tēpīat
Et pīmo quīdēz modo ad ordīnatū
pīetrahītū locū aut statī cū sīmentū
sūffīcīentē ē longū. aut sūccēssīue
per annōs ubī eīusdē dēfīat longī
tudo. Et ideo obīuāndū est in omī
pīagatīōis gīe. Si aut in locū exādī
candū vītīs pīpīago dūcat' aut hīc
statī fīet aut pīmo anno per tūm pē
dēz pīpīe vītēz auferendāz pītrahīt
ut hīro vītīs dāmnande fructū pī
orī sequēti lenīt' in locū pōm erā
dīcite trahat'. Cū aut pīetrahīt
ad arborē uel arbūstī per tūm pē

ad mūm' ab arbore fiat remota pīago.
In cōb; enī pīnarrat' modīs letāmē
in tēua sup̄ hīc cū pīagīnē apparē
tem relīcta pōnat' nec sub tīa per
tractū pīagīnīs appōnat'. Alīoq;
sūpīfluo letāmīs calorē dēbīlītat' uel
arēscet n' fūt adeo mātū et
uētus q̄ oīs calor nālīs exalant'.
Est aut scīdū pīdīctas pīagīnatōes
fīcī aut ■ fōssīone tēuīs vītīs que
pīagat' aut vīngīs sīne annuatū
sīmentī ut uelud arāis sup̄ tēraz
relīnqīt' alīa pīe vītīs in fōssa q̄
si fīat vīgī pōt bīennū tēadant' aut
trīennū quod ē tīuīs pīe bīennālī
vītīs dēbīlītatē que vītē nōm
sepe nōn mēment' dēfīndūt. Vētus
et annq; vītīs et que longe mīmū
pīoducat frugīferos pīlīmites rēno
uat' per sūddīctū cultū cōgrīuū
īpīl' eīdēz adībītūz adībītūz et
per sīmantōnē letāmīs aut sīmento
z aut sabulī ī loco mīmīs cītē
sō aut cītē ■ tīa mīmū sabulō
sā. et per strīctā pīutacīōnē aut ī
cīstīōnē fīctāz in loco strīptīs mī
do et sūccēssō. Colūmella dīct q̄
si vītīs pīgūlārī uel est arbūstī q̄
est ītēgrē trīche in solo relīcto sīne
te pūtēt' et ablaqueata fīrmet' et
īnter tēū uel q̄rūm pēdēz a tīa mī
arēne fēnat' acūte ac fōssa frēquen
tīus mātēt' ex eo loco gērmē pīm
q̄ pīoducat in uēre ac māt vītīs
fūndīt q̄ reparet' vītīs Q. si trūn
dus vītīs et mīmā uētūstātē cor
rūptīs tē mēse mārī mē tērrē
sūpīfīcīē uel sub eā modīcū tēadā
tū ut sūccūlīs ī absīso tūro rēma
nīs vītīs cūctī remouēt'. Vel cū
vītīs quī solā est mīmū longe pīo
ducīt frugīferos pīlīmites pīlīct'

vni remenū ante & intrans ibi in
 terrā exeat appodiaris ad vitē et
 post p̄tēnū et madat mater. Vi
 nec renouāde vires aut om̄s lauda
 biles sūt ḡns. et tūc de cūbī fiat
 ut de singulis vitibī sup̄ p̄tē dān
 est. Aut om̄s sūt male que cū
 nil erit valius q̄ eam vīr extir
 pare atq̄ sufficienter uerūstis cō
 sup̄tis radicali cū dēmo plantare
 Q. si quedā vires sūt bone qdā
 male radiat⁹ extirpat⁹ perionibī. et
 apprit⁹ palis ■ oībī locis in q̄bī vi
 res aptant⁹ que relictē sūt vires ad
 fediant⁹ q̄ finale flecti p̄t. et tota
 liter subm̄se ī dūis aut plūces p̄tes
 scdm̄ exigentiā et p̄ssibilitatē ip̄ar
 vnaq̄q̄ distri buat⁹. et duobī palmi
 nibī in singulis loc⁹ ad plus rehet
 cū duabī gēnis sup̄ fīz cetū am
 putent⁹ et vnaq̄q̄ vna ex fimo ali
 quid apponant⁹. Nec est p̄termitten
 dū q̄ de nouis palmitibī tūc de v
 nequoq̄ sub t̄ra mergendū ē q̄ vi
 dices in loco agryo nouas emittē
 possit. q̄ in veteri n̄ sit q̄ nouū fi
 ale non nascit⁹. Q. si aliq̄s rema
 neat locus ad quē nullo possit pal
 mes p̄ducti cūc aliūde trālati no
 in tē palmites tribuant⁹. Omnis
 p̄tēra p̄pagatio fieri p̄t in mēlī
 oclēbris et nouēbris fīr et vna
 cū terra nec adeo molis ē q̄ p̄t
 de tractari non possit et cūc p̄t
 amari. nec adeo cura q̄ nūmū fol
 lium resistat. In aqueosis autē m̄m
 in locis post remē et ī fīctis ante
 remē utilius p̄pago ducet. Itē tūc
 in plane sub t̄ra uno pede. In dūc
 et vnaq̄q̄ ad dūces pedes vna
 trānde mēgat⁹. Vel forsan ea

que sit an remē ī oībī loc⁹ est me
 lior. dūc tūc ■ aqueosis t̄ra cūc
 bene disponat⁹ q̄ firmand⁹ radicibī
 ut aut paladio vna trābit cū pro
 ferendi palmites eam cura nō pro
 mouet

Vires inserit⁹ aut in arborē
 et in vite quidē m̄suo dūc
 bī fieri p̄t cōgrue modis.
 In t̄ra vnaq̄q̄ et in p̄tē. In fine
 m̄suo fit hoc mod⁹. Ligat⁹ t̄ra
 m̄suo talis qm̄ sit solido et
 bonis exultat alim̄to neq̄ ulla ne
 cessitate aut iūria loceratis atelat
 Radat⁹ cūc fīz aut ad pedē medū
 infra eam nā sup̄ fīz difficilis ip̄i
 dit. Varto autē scribit vīr m̄suo
 dūc secari debet raduo anq̄ m̄suo
 et vīr qui ī ea m̄mū est hūor dif
 fluat. nūq̄ m̄suo aut paulo m̄
 m̄suo in odar⁹ ut inde hūor adue
 niens effluē possit. Inscinditur
 cūc sint solidi. vtrūq̄ gēnis sp̄s
 sis et plūbī oculati. ex quibī t̄ra
 oculi vel duo in īsione penantur
 Radat⁹ ergo fīmentū ad duos digi
 torū mensurā ut ab vna p̄t sit cor
 tex nec p̄tatis nudari medullā.
 sed leuiter rade ut in scissura possit
 sensim ī acūmie etat et cornicat
 pars cornea noue m̄suo aptet⁹. In
 fīm⁹ oculis ita m̄suo m̄suo ut
 m̄suo m̄suo adherat q̄ oculis
 extēnt. debet respicē p̄t. vnaq̄
 liget⁹ ut alijs m̄suo cūc t̄ra
 m̄suo. Tergito quoq̄ aliq̄ m̄suo
 ne et solē defendat ne hūor q̄ m̄suo
 hūc aduēnt. Vbi calor ip̄is ligam̄
 ram īuasent ip̄a p̄m̄suo t̄ra
 hūor cūc uesperā debet frequenter
 affundi ut hoc alim̄to q̄ m̄suo cūc

terentis animet. Post et aliquid
venis cu nouo conuenienter inseri.
Cui ergo germi cepit incrementu ad
autono collam uel pali debet adnecti.
ne motus aliquis fragiles fmenta p
cedent quassitate. Lem vincto
et no stricte liget. Nec adolescentia
mollissimi ginnis nodo dure conscri
bimus angat. Si infra triz inferne
ris eaz beneficio congectionis accum
ula ut hoc quoqz nouis fmentis pr
mittitis alimta subueniat. Aliq
etia in vite uel ramo bienniali uel ult
insemit surculu longu modicu re
terra hntes et grossitudine tna op
tinecem eqles uel siml vtusqz iunct
absalam uel supdicto modo inasione
parata et lege propagationu obtinam
palmure aut infino duobz fit mo
dus. Et vno modo q dez q oibz melior
et ut nouu fmentu anno p hif
sura addat incassura vtusqz i eade
mura ginnaz adhibito loco et liga
tura cuz percola exera mbuta et
mollu umine deinde argilla subsecu
ta. Alio modo ut gema vna vna
exadat usqz ad medulla profundato
uulne et mfluente vtusqz aliquato et
tantridei de gema vna alia obuiat
et loco pme ponat et fiat colligatio
ut i alijs et tuc qualescit et fructi
ficat. Quidaz et captus ni asseru
it se usqz ade medulla vite pua te
trebra pferuisse et ibi surculu mci
ante foram modicu rasiu mferuisse
et compndisse no absola vite queqz
de si absodat dz melius prouenit
Est et alio modus optime pueniens
ut incidat inferenda vitis oblique
usqz ad medulla et prope eaz i om
q cinere duoz ppe digitor possit

inmergi et tuc surculus duaz gemaz
modicu lons uenis usqz ad medulla
ratus ab vna parte ut scilicet iacti
tendat et pparatus eo modo quome
lius adequet alia ppe exteiora re
mota corticula mprimat in plagaz
et liget de aza arcupota pcola pt
modu inuoluat et per quoz digitos
uel id aza mater sup mferat sit ab
sola nec sup eaz aut infra dimittat
aliquid pullulare et pnt sup vite
plures surculi conuenienter aptu
Optime et prouenit si nouis tmm
insemit surculu et si eiusde grossitu
dinis sit cu tunc erit melius q ee
possit alioqn cu vna pte corticis ad
equet uel scdm varione no timat
adeqz medullaz. Inscio i arboris
duobz fieri pot modis. et vno quide
vitis trahat per cressuz uel aliaz
arboru vbi vno tempore fructus
arboris maturet. Alio no insemit
i arboru sicut omis mfero in dissili
a fit qnq. Et pms q dez modus
est ut plantet vna msta cressum
uel aliaz arboru pntz uel maloz et
perforant ille et pforamen vitis tra
hat et cu creuit arbor et vitis itaqz
efficiunt ligna eoz continua pcedit
vitis expte radice ita q non nutri
t n per radicem et stipitem arboris
alterius et tuc maturat vna cum
fructibz illis arboris. Insemit aut
i arboru ulmi et forsan i qbidam
alijs scdm columella ut tricus ar
boris gallica usqz ad medulla pfer
tur trebra ibiqz affigat surculus
vitis scdm modu sup traditu in
coi et mferoni b locum su. fuit
pntia diete mferones locis cali
dis mense febr. frigidis no maret

cū vitis non aquato sed spisso lacrima
tur humores hanc facit epē quo aq
sus effundit lacrimas aut postq
miserit pīpīnos qñq; in site spādē
Pūt et fieri de mense madij & mny
iaz consuptis lacrimis si palmitēs
serendi loco frigido et umbroso a pu
lulatione fuerint perseverati. Alii
in super modū quo nuda gēma ilo
et alij cū melle vel alia qñq; re
ponit. Quidam vulgūter pīdica
tū non pono. q; cū nullatenus appro
bare videt nālis vō pīr mīmaz re
neritudinē gēme. Vextū quidā fr
minor mī asseruit q; de mense aphs
cū folia vitis incipit apparē accē
pit sūmmitatē gēme remanētib; fo
lijs pūis cū qdā concinnate ac i
eo loco posuit gēmaz silē recentissi
maz aliunde acceptā cū molissimo
bubulo et sine quolibet alio amalo
dualunt sdeq; probari pōt licet vi
deat a nālis rōnez pōitaz a fīe alter
te cheoremeo. Cato autē scribit q
vitis inscio est per vīr. Alia
cū vīa floret. cū optima est peruer
vītē sic inserit pādito quā mīseris
cū mediaz defundito per medullaz
sūrculos peracutos artito quos
inseris medullaz cū medulla opom
to. Altera inscio est si vitis vītē
contingit vītēq; vītē tenet pādū
to obliquo mīer sēse medullaz cum
medulla libera colligato. Tercia
siao est teretib; vītē quā mīseris p
tūdito eo duos sūrculos virgine
os qd genus ēē uelēs insectos obli
quos artite ad medullā facto. His
medullaz cū molilla dūgus artito
q; cū fīrbūmū alter ex alia pīe
os sūrculos facto sint longi pedes

bin. dimidiatū implēto
vitis caput mīas vītē mī. . . .
no defūq; opūto.
lūto pādū obūto alligato integito
q; ad cūda modū tēp oleas. Ego
autē alij mīmonē vītē sepe probam
q; eam mīonē mīstibile; et se cū mī
a pululacē et lesione fessurē. hūc mī
fīonē hōc modo facē debes. Ampe
palmitēz nouū longū hūcē q; tuer
digites uetīs pīcedent. mī et re
mone dimidiaz uetīs pādē usq; ad
medullā cū salua remanente mī pīe
suanda et alia dimidia uetīs for
ma amēū longū digitis trib;
q; ad palmitēz nouū et ibi fiet vīa
cecheta et amēus ibi bene fōit exas
tur mīstus non aptā medullā. sed ab
altera mī. et fīrbūmū mīstus postea
fānde per medū stipitē mīsendū; eia
de; grossitudinis si esse pōt. Aliquū
sit grossior par. et de pādē hūc mī
te medulla dēmaē qñtitas vīa digi
ti grossi et mīstissura mīfinge amē
u; ut cheveta fōitēter adhevat capi
ti breuīdī stipitē ut vīculū possit
stringē utiq; caput uetīs sīmentū
eqūm dēū līga stricte cū mīcho sōs
sō tantū sōstūm et eo modo poteris
mīserere duo vel tria vel plura bra
chia vītē reliquis oīb; amputatis.
Dēū totū vītē mīstūz dēūge mītrān
et tot sulcos mīquā pīe uolūis faci
as quot brachia sunt mīstā ac mī
quolibet sulco mī loco vel locis vbi
loca mīstā mītrā remanebūt vīam
pūar fī fōueolaz fānas mī qua totā
ligatura mīstē dīmittat et tēta co
pēta pedib; suauiter opīmat et vīa
spānaz ad mīnā sīmentū superius e
leuet. Itē poteris sīmentū nouū

nouo sermento uel ueti usitato mō
 ouigi et eodem mō in tūz tepm sed ē
 opus q uictura cūcula scilla firmet
 nec flectendo facile mīpat.

L Ocis calidis mense octobris fe
 br et martij donec ear auge
 tur gēme mīta fieri putatō vi
 neay. frigidis nō febrē si uel martij
 nū. Et pīans utiq pōt pte fieri. sed
 amodius erit i montib vineas que
 ad septentrionē aut pīs occidentis
 conspiciūt uermo putari tpe. Alia
 pars adūsā clemenciā plāgis re
 cidat. mīpino. nā in talib locis et
 i onib calis pīnau uis et nā uelā
 ē. Sed semp salm paladiū in puta
 cione miratur ut uitis fiat uicture
 robustior ne debili uirtute duo diu
 menta seriem. quod qdā experti
 putatores nri tempīs in ordinans
 et depressis vineis non obstant di
 centes melius esse supitem uitis
 renouā frequēter. Insuperanda sunt
 lēta mīorta debilia et malis locis na
 ta simenta. Et simentū quidē inter
 duo brachia nā debet mādī q si pī
 guedine brachii quodāq debilita
 uerit illud brachio tēso succedat. Et
 ut tū optm putatorē simentū mīfē
 leno loco natū repante semp uitis cū
 tueri. In loco leno et clemenciā
 altius licet uites expandere. In cali
 bi aut exuētis aut decliuis hūior
 est habenda. sed erit sapientis exi
 mare vni uitis namq altius tollit
 et pīguis et fēcūda est plusq octo
 palmites habere non debet ita ut
 semper i parte mediā vni aut du
 os relinqmūs custodes. Si maca
 et hūilis est singulis brachijs singu

la flagella dimittit. Sed prouidendū
 est ne i vna parte sint simenta q
 seruias q si fiat tpe si fulgere tangā
 tur ardeat. Cū eris quicquid nā
 cū amputem si non desiderat vine
 a renouā. Relinqdaz sūt simenta
 neqī aū dūz neqī in sūmo q hūc
 lūd pampinaria min⁹ afferit. Illi
 uero uirē mīuētate fructus onerat
 et longius ducit. q sūt in medio
 loco seruandi non mīx gēma si ali
 qūro superius fiat plaga et auitat gē
 ma ppe licet mīa defluent. Vng
 ues etiā custodiā sicut et ancones
 recide & cū que ueti et scabra re
 peries. Q si mīus uitis sole aut
 pluujs aut noxjs nālib est cūa
 tis purgenus quicquid est mīuū
 plagasq cūis amica limmō aut terra
 quod prodeat aduersus predicta.
 Cūter et reclus et pendens a mte
 tollit que re ut ait paladiū mīo
 re fecit reddit in vno. Quisqū et
 radit ubiq reperit. sed plage q
 in dūz reperit. sed plage vīs
 apuit oblique ac itūde fīre debet
 Vēta igit simenta qb pīm anni fin
 Aus ppendit oīa recidant et noua
 arcūsis capriolis et ramulis mū
 lib relinqūt. Sed sciendū est qm
 qbda: partib simenta qm longi
 sunt a nā pēducta a putatore reli
 quūt ut apud cīmonā et fēdonā
 et alia multa loca. In qbda solm
 sūmitates stantes auferūt. In alijs
 vsq ad vni pedes palmitū longitu
 de relinqt. Alii uero adeo stricte
 putant q vsq ad semipedis mensū
 palmites breuiant. Et pīus qdā
 modus nō est obfauandus nī mīo
 leno ubi pariter non ponit sed vi

tes uelud pice uel fines undiq; ex
tendunt. Scdus uo apud aut non po
nunt obfuar' cu palis m ar vitem
affixis et ad eos palmitib; paucis
extensis. Et hij duo modi preapue
tolerant' in letis vineis. et in his
mnu gmb; que suas gemas p lon
ga internodia distulerit et huiusm
vnee plimū fructū ferūt et mltos
horos licet nō adeo magnos ut vi
tes stricte putat. Multūq; assidue
fodi et fumari desiderit tales vinee
ut fructū et palmites congrue fer
re pnt. hee uero vinee in qib; vsq;
ad unū pedem breuiant' palmi
tes ut Donon. emmā. et in mult
alijs locis in mediocri solo defendū
t. & qm omi gne vitis et congru
e palmites fructūq; suū defendūt
Que uero stricissime putant' ut ap
ferlumi et i qbidā alijs locis et in
provincia taliter proaurant in vi
tib; que sine palis et piceis uelud
arbuscule in suis stant ordinib;. Et
viti que spissos valde nodos i
ueniūt habere maxie i oculib;
solis & in spelu vitis que uocat'
albana et sciana que si alit' putē
tur nimis miseras uas ferunt
et sufficientes q' anno sequen pal
mites non produciūt et hec est i vi
neis putacionis ratio. In arborib;
aut et pularis cor matie relin
quātur quot virtus vitis pot' r
tolerare ut m non sint in
loco aliquo nimis spisse. et in fer
mentib; reliquēdis omis sūmitates
steriles auferant'. Putant' aut
a plūib; de tūo in tūū annū tū
ut plures uas ferant. Sed si in
nis singulis putent' eas pingues

producet & longiori tempe vitē defen
dūt. Quidā aut nūq; putant vites
i magnis aut ramosis arborib; con
stitutas ppr nimiam difficultatē puta
cionis. sed piceis vites fortiter
periciant' ut que arida sūt exināt
Et quidā nullo modo putant. sed
suo nali vine sūt. Itē scd
est q' in qualibet vitis putacione tā
consideranda sūt. s' fructū species
ut tales palmites m relinquant de q
b; preapiendox fructū spes hēat
ut sūt valde maturi rotūdi gros
sas et rotūdas gemas habentes et
spissas fm spem vitis illi. Itē suc
cessura matres ut videli custodes
et fimenta i bono loco nata ex qb;
maria sequētis anni pfiūt breuia
ualde relinquant. Itē locus qui vi
tē feruet ut custodē relinquant et
in parte infima vel i alio congruo
loco. an ppr uenustatē a deformitatē
aut nimiam longitudinē vitis indi
get renouari ut postq; sufficienter
creuit in loco custodis residuū am
putet. Itē nōndū est q' si vine
maure putet' maturus pilulat &
pla fimenta & maiora producat ppr
retencionē hūoris qui non effundi
tur consolidatis plagis ante ansū
eius qre totis cedit i ramor augmē
tum. Q' si tarde putet' fimo pullu
lat et fructus plimos consequens
ppr effusione supflui hūoris quo
si degestione hūoris viscosi quo
fructus gnat' impediunt. Itē vi
tes & vnee exiles prius pingues
uō que supfluo hūore indigesto lux
uriant nimis in frondes et palmi
tes et que priuinas omēt et ferus
amputent. Itē post bonā vindemiā

strictius puta ppe consuevit virtutes
vitis. Post exigua uo laqueis ppe vi
res eiusdem altia resupras requie.
Arbores vitifere quedam nullo mō pu
tantur ut que ferunt lambrustas que
sunt vites siluestres que nūq̄ putari cō
sueverūt. Vel vites domesticas que
prios tñ aq̄lydaq̄ sicutate purgant.
Quedam de ticio tñ putantur annū
ut sunt arbuta et arbores magne q̄
vites domesticas substinet n̄ sicutu
Arbores que amicitate fructū
nō putantur. Vnde n̄ est si eis annis
quibz arbores putande nō recidunt
nimia spissitudo et rami supflui am
parentur.

Nouellam vitem Columella dicit
post p̄m annū ad vnam mām
esse formandam nec recidendam
totam sicut ytalie consuetudo est an
no scdo expleto. q̄ uel intēant vites
totū recessisse uel in fecunda fimen
ta producant que amputando capi
ta uelud pampinaria de duro regim
t exire. Quare uicē ipsam amissuram
vitis fimen ad vnam uel duas gem
mas inferioris capitis relinquēdasūt
que est mīto in vincula fūiore ser
uandū. Nam debilis nimis viticula
anno recidenda relinquitur. Et sane
ad uināduz calamus nouellam vitem
exiguus palis ut sequenti anno rebu
tiores accipere possit et tam diu rei
denda est usq̄ ad vnam uel duas gē
mas donec lera et fertilia sermenta
producat. Quē cō fecit siquidē vites
uelud arbuta formāda est ad vnam
tñ mām reducat. Et nō cū palis
paritaz auxilio stare debet ita due
marie sūt suande. que tunc longi

formantur q̄nta desiderat stipitis alti
tudo. Ut videlicet in exili solo bre
uioris vni. s. pedis. in pingui nō
et leto maioris duoz. s. vel triū pe
dū altius disponantur. Anno deinde
sequenti p̄ ad plus mās h̄c rebe
bunt que in p̄s q̄mior amittant.
Dein sequentibz annis rōdē vel
plures sūm doctrinā in ear putandō
traditā. Qd si vites sup arbores uel
arbuta consuevūt delect per arbutas
etates ad h̄ pducenda est. Donec
ad ramos sūt ibiq̄ modū debet uti
eius sūtate nata capita sequenti anno
amittantur scdm amissionē que inuenit
i arbutis annis. Dein sequenter per
ramos eodem modo vites pducuntur al
tius vna sēp mām. ut eadem ar
bois dirigendo. formantur vinee diū
sime sūm vāas sūctudines cū
tām et loco. Nam i q̄lydaq̄ locis fer
mantur in ordinibz cū palis et p̄c
aut cū sermōis censis. aut sine sūe
aliquo auxilio ut alibi dictū est. In
qui vides sūt in acie et tūc aut
cū vna p̄cā tñ uel duobz uel t̄bz
cū sūt in leto solo et maxie in acie
bz arbor. quibz vites mediātibz q̄m
bdaq̄ palis substantant. Aut et sūt
i p̄gularijs p̄is et tūc a p̄te sti
tis sūt depresso et ab altā dirigūt
i altā que multo egent lignamine
& labore. sed plimū fructū ferūt
Ego aut p̄no vnam p̄cā solā in p̄
te depresso et vnam i parte alta b̄n
ferre que cūis palmites valde lon
gos et fere ad terrā pendentes sub
tinet cū magna fertilitate vnaq̄.
Sed vnam p̄cā ab altā distāc facio
per vnu brachiū solū modo. et ita
p̄gularia facio in ripis vineaz &

agros in quibus sunt sepes et arbores se-
quas ita puit simenta multa et max-
ima pte anno sequenti. Et hoc modo
paucis expensis multas uinas papi-
m ripis et sepi- vridibz qd alius ap-
clausura et lignis pte igne pauce ac
mille utilitatis existit que est pte m
loca exornat. In quibzda fornt in
arbuta hūilima vndiq ordinata l
i magnas arbores aaleb distinctas
Arbuta hūilima vinfeta fornda sūt
ut eis plantatis postq biemo vel
ennio elapso sufficienter conualue-
runt i sex uel septe aut i te pedu
altitudiez rendant ita q in exili
solo bituora in leto uō et pingui
altiora forment. Ibiq natis ramis
anno sequenti omīs exceptis qtuor
melioribz amputent et rmanentes
i ptes qtuor diuisas cū pncis aut
mncis forment et ligatis lapidibz
sufficientibz ptependiculatē cogā-
t per lata extendi ne dirigant in al-
tū q cū fornfiam fuerit longi-
tū vel qtuor sinatur hēc in quoz
capitibz erūt vites forat vinctis al-
ligande. Et hic modus papue obser-
uat pte mediolan. Sed pguimen-
tes faciūt stipite magis depressū vā-
liet tū pedū. Et ramos ibi natos et
plures eleuat. Alci formātes ar-
buta vinfeta ad modū campane
inuerse. In quo medio super stipite
morat qui putat vitē et arbores et
ipaz vitez arcū arcū expandit faci-
ens palmites omīs foris vndiq stāc
declines. Magne iō arbores fornde
sūt ut in altū et depressū hūc v-
ndiq multos truncatos ramos scdm
possibilitatē vnis arborē operien-
tis super quoz capita ligabuntur

vites que postmodū omīs onuste
inferiora flectent. Pnt et cōmode for-
mā ut vites ferant et ipe arbores au-
gmentū non perdant hoc. Mdelz
cū pplus salix uel ulmus erūt cū qd
situdinē brachij cū duodeci uel qui-
decim digi pedes sūmitas madat et
ramis ibidei nascentibz mndrator
pmitat in altū extolli qntū uolu-
erit et singlis annis uel altū ra-
musculi auferant ab ea sola sūm-
tate relictā. Ceti nō ramū msta di-
missi forment ut in hūilibz arbu-
tis inferius dictū est ad quos vi-
tes ligent nec ab inde sup cōstē-
dere pmitant. Itē ut uario scribit
ubi terra nāliter hūida ibi altius
vitis tollenda ee q pti et alimo-
nio non ut i alia qrit aq sed solei
Idcirco uale esse puto i locis campel-
tribz hūidis pampinare uineas i-
bi agnus. Smonse madij et sumij et
ipaz libere ab oibz superfluis et
valibz pampinis et ferment. Quā
maturans fere vnis post mensē au-
gustū eas superfluis firandibz denuda-
re ut sol vniuersas uias videat et co-
quere possit ut vniū maturū et for-
tus fiat et supflua hūiditate sup-
ta fiat melius duratur et melioris
odoris.

Vince releuande sūt et vites
ligande anteq gēme nimīū
arcescant. Vinea qdes que
in ordinibz cū palis et pncis sūt
ita q i eis vites spisse sūt vndiq dis-
tantes cōluter releuande sūt ut au-
lilet viti pale affixo. Eadez i medio
vitis angat inuenienti vinctulo si v-
nica est depressa. Si uō alta in duo-
bz angenda est locus prius tū ad no-

ut pascos sex pascas aut annis con-
uenienter. Initudine alligat ita quod una
vitis sit in medio et cetera arcuantes
sic enim defenduntur a canibus et vindemi-
antibus qui ad omnes vires apertus per-
accessus. Deinde palmites imptes qui
tunc dundant et fortiores fortioribus
pascis debiliores debiliores alligantur.
In his non vicias que rariore
hinc vires pasci per totum tibi distan-
tes pedibus affigant et cunctas canes
vel pascos ligatis super maduit inducantur
vires et taliter distribuuntur pro
perant vicia spacia et ligent. Et
hic medius observat in viciis vineis
quaribus Anthonitane sed in non placet
Vbi non palmites velud funes tenduntur
autem vici circa earum tres palis
in ponunt medio pede distantes et
vinculi quoddam aut eos velud ferti
angitur. Deinde palmites extendant
et inter vici et vici furcula pasci po-
nat vel baculus ligat ne vici fle-
ant ad terram. Et tunc hinc vineas
cens in quibus palmites longi relinqui-
tur multum prodeunt si facti prope
palis ligatura est cum postquam lacrimas
effundit. suam inter modicum torquere
fermentes. Nam huiusmodi tortura
nascitur infra ligaturam succellura ma-
teries. Nec vici nascentibus aliquid in-
ferat lesionem. Et hic malus apud
laudabiliter observat ab omnibus sed
palmites cum vici sine pascis ad duos
tres vel quatuor pascos post vineas fos-
sione satis rationabiliter et septe li-
gant. In his autem vineis que in an-
tibus consistunt si cum pascis aut ferme-
tibus tunc fuit nota est earum operatio.
Si vero in pascis pascis affixis pascis
palis aut vires et longis tibi pedibus

ex opposito remotione baculis ferre in-
ter vici palis pasci et magnis liget
aut a pascis vici pascis et ad oppositum
elevatis super quibus sufficientibus pascis
ad pascis vires distribuuntur equales.
Si vero in arboribus vel arbutis sunt
vires nihil aliud agendum est nisi ut
vires in plumbis locis ligentur ad stipites
et earum palmites per ramos et tunc
chies equaliter distributi ligentur. Sed
providendum est omnibus annis vici re-
solvantur ac reliqui qui refrigerant ut pa-
lidas aut.

Mense octobris vel novembris
febre vel marci sunt pasci
fene aut vires et ampu-
tatis cunctis radicibus que in summi-
tate sunt tunc letam imponit et ma-
time hoc est in vite novella suandum
ut amputentur radices superuacue quas
producit crassum que si conualuerit
inferiores radices facit mittere et re-
manet vici in summitate suspensa que
res si fuerit frigori obnoxiam et
calori. Sed hoc radicem non ad stipi-
tes debent reari ne aut plures
inde nascantur aut nova plaga capi-
tulis impressa mactantur algeas vi-
tatur. Recedant autem relicto digni
spacio. Et si placida vici est vires
relinquimus apertas autem vici
hoc est factum si violenta aut in en-
sci decembris operum. Si frigida
modicum colubini stercoreis aut vici
las largiemur. Si autem alium simum po-
nimus pascis par magnis vero vici
bi plus apponimus plurimum igitur ope-
rat in vineis letam ad mactat
frequens ad multum fructum perfundit.
Sed qui consuevit vici vici sapienter

et cunctis ledere. q. nobiliss. vni
bre de mense augusti ubi unica nise
ner est. lupine. corbe vna in bubu
leha ferit. et ai ad debiri augme
ntu. puenit. enertit et optimu
stercus vineis prele dicit. uel in
foueis ai vites hris ponit mimi
tan. masos finentes et pampinos
et operuit. De mense octobris

Hense martij nouella vinea i
apine puluerem q. m. et
deinceps usq. ad octobris su
gulis mensib. agendu est ne soli
pp. erbas. sed ne tenera ad huc se
mina solidata terra constingit
sed mense iunij mane et uespere
u. calore teporo debet effodi et ad
uerso gmine puluerem. Grami
nu radices su. cu. ob. sint plurimum
extirpande. hat p. terra sula p. illas
pres. in q. aq. colligit. ut ad extre
mas putes facile confluat q. si it
manfit nouellas extinguit et an
tiqs. vites elidit. Et de mense m.
ai est celebranda. opletar vineaz
fossio anq. gme nimis turgescit
quia si fossit. ap. coilus vites
vident. recabit. sps magna vine
me. Dem. mense madij sic solas
fossio vineaz. co. tpe. quo. noudur
florēt uel eo quo. iaz. florē. deficiūt
q. que florēt. constat. non. eē. tan
genda. In q. lber. aut. fossione. a
uendu. est. ne. sit. eo. tempē. quo
terra. nimis. madida. uel. suta. est.
sed. ai. medie. dispois. existit. et. qre
magis. ai. puluerigabit. tanto. me
lius. erit. sufficit. m. si. medietet
profunde. fodiat. Sit. aut. studi
u. ut. uniuersa. terra. fodiat. eqliter
ut. nihil. in. ea. crudi. soli. remane

at et maxie mē vites quā rem vir
ga in q. sit altitudinis parum mo
tus designat. diligens custos in mē
tis locis exploret. na. hec. cautela
doctos. fessores. ab. hac. negligē
submouebit. De mense

Acadit noamti in pmo an
ne plantans vitib. ut per
ant. uel seminare remae
ant. Q. quide. qnq. sit pp. erbas
ai. eas. nascentes. qre. radices. sibi
nutimenta. subripuit. q. si. accidit
frequenti. fossione. et. erbas. incisio
ne. inuant. Aliqn. vitinis. arboru
uel. sepū. umbris. et. nē. aut. ampu
tande. sūt. aut. fructib. demidande.
De. et. ai. nimis. felis. arbor. defi
ant. que. a. ab. umbratione. aut. ex
tmit. tū. ai. eas. ai. aliquo. stram
ne. ne. oīno. fiant. Aut. aq. conu
entis. exhibitiōe. lesione. emtat. Ac
cidit. et. qnq. noamti. vitib. ex
vanitate. q. d. plantaz. sicut. au
lis. corilli. et. laur. aptu. est. enim
hec. adinē. aut. Idē. in. vineis. plā
tan. nō. debent. Qnq. p. m. ali
in. corrosione. que. pl. nū. ledit. eas
et. toficiat. Idē. si. p. n. sūt. ai
tes. spms. turgens. mūant. Si
plures. fossit. angant. et. sepū. Qn
q. vites. in. yemē. gelu. perē. qre
readende. sūt. uix. tū. & in talib.
locis. in. putatione. curandū. est. ut
nūq. stipes. erigat. aliqd. sup. tram
et. ai. appropinuat. yemis. vites. putē
tur. non. curatis. flagellis. et. cibus
simul. in. quibda. locis. ai. iuncto
ligans. iuncta. terrā. flectant. et. sup.
capita. ipor. ne. surgant. aliquid. t.
ponat. Dem. post. yemē. reducto

sic solem nimis defendit auertere
 si que intra iaceat sursum sine reuelu-
 tione suauiter eleuentur. In locis aut
 ardentibus et siccis obumbrat uino ne
 in solis arescat. Si autem vinee bren-
 tas aut facultas permittit operari.
 In quibusdam et locis nimias herbarum et ca-
 ni pacantur insidias quas diligenter
 die nocteque manuteneat ipse custodi
 oportet et in eis plantari debet ea
 grana que non sint delectabilia. Item
 iterum ad edendum ut Quagliare sca et
 Quarenis. que de facili tangi-
 tur ab aliquo non tamen nobile ac ser-
 uabile vinum faciunt. Istius pre-
 sepe plurimum infestantur quod cum am-
 fumis et signis terribilibus per vine-
 as apensis et personis eridantibus et
 eos tremantibus expellantur. Quod contra
 est eorum insano quod predictis modis de-
 fendi non potest. Hinc in medio vinee
 super quatuor columinis locus eminens
 super quo puer aliquis maneat
 harumque et moueat fumes ab alijs capi-
 tibus ad longos fustos cum uinea ligu-
 res cum cucurbitis et pueris baculis
 cum eas ligares cum aliqua parte videat
 oportumum ut in ciuitate elonga ab
 omnibus obstruat.

Vas quas suauiter uolemus
 legamus illas nec acerbis-
 sime rigidas nec maturitate
 refluentes sed quibus est quod
 non luce penetrabile et splendidum et
 tactus cum molli iocunditate callosus
 si quis sunt uiciosa reseremus. nec paciamur
 infestis. quibus expugnabilis acerbitas et
 blandimenta etiam caloris induunt
 tunc uiciosos botanum tenaces calida
 puer ambiri oportet. atque ita in loco
 siccato frigido et obscurato sine lumine

arripione suspendi. Item aliter extra
 cito pane de firmis non nimis calido
 ponatur in ea palea et super ea uinea ibique
 per horas sex meliora non videbitur. dimit-
 te donec aliquantulum fuerit passum. Vel ponatur
 super asside vel alij granula in fur-
 no et postquam inde fuerint extracte submi-
 gantur in tranto dulcissimo. et ponantur
 ad solem donec aliquantulum sint sicce sen-
 aliquantulum musto guttate et ponantur in
 uase veluti in lagena vel sacro. Item
 aliter uinas sole decoctas pone in mu-
 sto feruenti ad ignem modice dimitten-
 do et pone ad solem iterum et sunt optime.
 Item uinea sanissime et aliquantulum ad so-
 lem passum suauiter in subulo siccato ad
 solem. Item in paleis uel feno substratis.
 Item in seclis uitis siccatibus. Item
 in melle. Cato ait uina in ollis comodis-
 sime dari et in supa et in musto recte.
 Uina passam grecam sic facias. Meliores
 acrim et dulcis et luadi botones in
 ipsa uine torquetis et pacans sponte
 modice siccat. Deinde sublatis in
 umbra suspendis et uina districta co-
 pias in uasculis substans pampinos sic-
 co algore frigentes et manu operis
 et cum uas in pleuis desuper pampinos
 addes et opaculis ac statim in loco
 frigido siccato quem nullus fumus infestet.
 Talemtani autem uina passam hoc modo fa-
 ciunt. Eligunt enim meliora grana uinam
 et ad solem resiccant. Deinde in firmum
 modicum postea cum uino dulci abluunt
 et supra spergunt puluerem ananomi et
 ligant in seclis sic et suauiter per annum
 hoc uirtute habet lenendi. et decoctis in
 uino et ipsum uinum ualeat a frigiditate nullum
 sit et uina passa optime hoc modo. Tor-
 queat in uine per tres uel quatuor pen-
 deat dies. Deinde collecta quilibet botanum

ai manu vel tenacula cui musto dulci
fermenti ponat et ibi tñ q' bis possit dia
salutatio beate moie virginis teneat' deni
sicer' ad soles si calidissima est vel i' canba
no pane extincto. Cane tñ ne pluuys aut
ire tangat. Deni refrigerata vel i' aliq'
mūdo uase ponat' et optime pressa desu
per penderet. Quidam aut' ea celsicaria
ad soles iter i' musto dulci frido obrunt
et exsiccant aliquantulu & penunt. Et
et hoc oia amode fieri pnt de vuis recē
tibz sine tortura rancem emittit alijs que
dignu' obseruatis tñ dñ scias q' diffi
cillime sicari pnt ad soles in regionibz
temperatis. Itē grecis docentibz v
nas uel pomia in vite uel arbore dñ si
uare volūis vasculis clausa fictilibz ab
vna parte prussis diligenter a sūmo rec
ta suspende. qñus pona gipsi repta i'
longa fuerit etates.

Vra in duo diuidit' s'm p'stat.
Est enī acerba et matura. Ac
ba est frigida in eā gradu sic
ci i' 2°. Ite itē hē subas in se diuisas
s. grana cortice et succū. Granorū nā
siccā est et dura nullā consensionis i' cor
pore sed integra egredit'. Et farina ex
eis pistatis facta et bibita confortat et
colicam digestionē strigit maxie si as
sent. Cortex grossus est nec tenuit'
et ideo non nutrit. Confortatiuus est
stomaci et epatis calore extinguit si
aufert. aamē colere rubre vomitū &
egestione colentā strigit. Oculis appo
situs palpebrarū grossos hūores attenu
at et exsiccant. Itē ualer ad prurigi
nē oculorū et asperitatē. Succus uero
vne acerbe ante dies cuniculares ad
soles poni debet ut sicer' ut mel. hē
uoler hūoribz ad gulu descendētibz

anguinis auriculas. Sed celsic' farias
uoler vultibz intestinox et diuēis hu
moribz in vulnera descētibz. Vna
raque est in sua plena dulcedine. Sin
glic' laudabile facit. Et ex ceteris fruct
ibz q' ad modū ficus melior alibi est
Plus tñ ficus q' vna nutrit. Testa
tur aut' hoc q' quidam suis epibus es
solis vnt. Vnde pingues fiūt et cla
cor cutes. Desistentes nō ab ipaz
esū facile macrescūt. Cuius ossa sunt
frigida et siccā grana acerbe vne vi
ana. hnt tñ acimē quoddā pp quod
cito exēit aū aūtionē. Itē cortex
frigidus et siccus est et ad digerēdū
durus. Et si cū cortice et ossibz edat'
idurat egestionē et inflationē et ren
tositatē gnat et hūores longinquos
a sanguine laudabili. Si comedant in
hora q' de vite ampuūt. Inquidē in
ueniant stomaci malis hūoribz
in & albis et feris sit digerē beū di
gerunt' et i' laudabilem sanguine con
uertit'. et renno adimat solu tñ
corpus q' a malis purgat hūoribus
Et tñ si corpus inueniant malis hu
moribz vel albis plenū. et digerē sit
ilectilis i' eo morant' et inflationē ge
nerant ac rugitū & in hūores malos
conuertunt' et fumū nexū generant
plimū creant. Appense et ab hūoribz
superfluis desiccant ceteris vuis sunt
laudabiliores et subtilibz dietis ue
nientes. Ab inflatione longe sūt et i'
humiditate nec siccitate sūt nec solu
biles. In mustū misse uel supā gros
se dietē sūt et stomaco mult' conue
nientes. Ventositates et inflationē pro
ducūt pp cēneos hūores ex musto
uel supā assuptos. Vnde multū car
nis hūores nutritiores et duriores

Ficus:

No.

existunt. q̄ h̄ que plus hūens q̄ ar
ma hnt. Itē vna eius sapor est dulcis
ac grossius. mellicq̄ vicius calidior
est. sicutq̄ gūant & grossioris est nut̄
menti et ad digerendū durioris. Infla
tionē faciens ac rugini & epilationē
splenis et epatis. Et vna autē sapor
est subtilis. aquosus frigidior est. &
digeri leuor s̄cō confortatua. Et
mūdicatua a colicis hūoribz. si
mitigatua. et tuemius splenibz
temperatis. Et vna autē sapor est
medius inter predictas est medie
potestans. Alba vna clara et aq̄sa
leuiter nutrit et facile digerit. Ve
nas p̄ferat & vna p̄uocat. Nigra
grossa est et digerit dura. sed confor
tatua s̄cō. Et si bene digerit nutrit
mentū bonū prestat. Rufa vel ci
trina media est sup̄dictaz. Pas
sum sine passa & ad temperationē
viridis. Et ex ea quedā est dulcis
que calidior est et hūidior. oraxime
si nigra sit hoc valet nō ad dolores
pectoris & pulmōis et aissim miti
gat. Que vero acerbiorē h̄t min⁹
nutrit et frigidior & siccior est dul
ci. Ideoq̄ s̄cō confortatua calorem exti
guit et uenarum ostipat.

Appropinquante vindemiay
tempore sparande sūt et
aprande. Tunc in his locis i
quibz moris est vinū cū suis racemz
et arillis. In alijs nō torculā
a. Itē corbes cophini et oste et cetera
instrumēta et vasa que vnicuiq̄ nō
et oportua sūt s̄m vāas et diuisas
locoz consuetudines et oīa vasa.
nō optie mollicanda et lauanda
sūt et vno uetēs fueri querendi s̄

quia meliores & durabiles sūt no
uis qui adhuc semi natura sūt.

Vale est dignoscere q̄ vindemi
andū sit. Nam quidā aq̄ v
ne maturent. vindemiant
Et iō subtile et infirmū & non p̄mans
faciūt vinū. Alij nō tardius vindemi
antes. nō solū vineas ledūt resolut
as vrbz eius. sed et tale vinū pas
sibilis et minus durable faciūt.
Cognoscat ergo tempus vindemie gus
tu et visu. Autē enī Democritus et Af
fricanus sex solū dies debē vinū p̄ma
nere maturā. Si enī granū vne iā
non vinde sit. sed i ea nigredine vel
alio colore in quo tandem esse debet
sedm nōz gūis illa vne significat eam
esse maturā. Quidā autē expmunt
vna. et si quidē effluxit granū vne
nudū non continens carnē maturā
esse ad vindemiay approbant vnas.
Si nō effluxit granū apte carmī eas
dicūt non esse maturas. Quidā autē
ex quo incipit posse fieri matras co
mūt vnas. Alij nō prebant ita ex
vno densissimo lotro vinū auferūt
agmū post vinū ul̄ sedm diē cōside
rant si r̄manet i eadem fōr locus aq̄
& si circumstantes nullā recipiūt
augmētationē vindemiare festinant.
Si vero agmī locū minorē cōsiderat
q̄ his qui i cōitu sūt agmīs ad iūct
substinent vindemiay donec augmē
tatio p̄cedit. Paladus autē ait ma
tūritatē cognosca si expressa vna gū
que i agmīs celant sūt ei fusca et ali
qua p̄pe modū nigra quā r̄ facit mā
turalitas nālīs. Oportet ergo nunc
vindemare et maxie luna existente
cancro vel leone vel libra vel scor

pione vel capreino. vel aqno. Ea uo
mente et substantia existant festinae
operet vindemiae facit ut Burgundus
ait. Et in suma sciendum est qd si uinem
mus pingues per lata frondibz demitte
t. Vinu quod ex eis fiet minus erit
aquosum. sed potentius et melius dila
tatur. Si uue colligit post eaqz tpe
conscripto. & aere calido & sereno.
Vinu erit potentius et melius duratu
r. Vne luade non pingues neqz con
supte nec i aliq parte corrupte Vinu
facit potentius et melius duratur
concre uo con operant. Vne nimis
mature Vinu facit dulci. sed min
potens minqz durabile qd eodem tem
pore non collecte. Vne nimis acerbe
facit Vinu acerbis. mediocri uero
facit Vinu potens et melius duratu
r. Vne i augusto lune collecte Vinu
min⁹ suabile facit decremento
gis. Si uue nigre ad buliedu ponan
tur in fundo sine Vinu erit rubicu
dus. Si matu matu. Si acerbis a
cerbis. Si mel dulcis. Si salua
saluati. Et gualiter sapore & virtu
te acquirit eius qd i eo loco ponatur
Si diebz congruis siml ebulerint
Si uue collecte aliquibz diebz i aer
uo steterint Vinu matu erit. Si
mistu i dolis su grasps ebuli
at bonu et durabile erit. sed tar
dius clarificat qd si cu eis ebuliat.

Qui portant cophinos maio
res uel cortes et qui uinas
i cistis colligunt eligat folia
Et si quis acerbis et puris aut sic
cus immenat botris auferat. Opor
ter aut & calcantes uin si quid ob
lit suu qui presunt cophinis aut

corbibus ipa eligat folia ipa ei cont
ta cu uino austro magis operant
vinu et facile corruptibile. De acer
bis i aut puris et sicis uino
inu fit noaimu vino.

Immittas torculari uinas
cu pedibz exprimi oportet
ab his q ad hoc sunt ordi
nati. & cu omes agni eqliter calca
uerint sursum racemos et gna ele
uent & attrahunt ut multu huius
sub torculario defluat. Et cu secdo
calcauerint et in alia racemos
erixerint et molles et calios et no
valde huius eos fecerint sic sub li
gno et plo eos supponat. Calidi
enim et molles existentes facile flex
ibiles sunt. Si uo huius ualde di
sponant nate est qm supposito si
di eoz oppositione. Intrantes aut
i torculari oportet ualde pedibz ee
mudos & non sepe exire et intrare
nudis pedibz. Et est bonu qm eo
non imedat nec bibas & qd sint ue
stru & aneti ppe sudores super
uenientes. In quibzdam ni pibus
ut boni calcant ad vineas i corbi
bz sicut mediocter pnt & calcare
posite sup curibz in uasis portan
t ad tinas i qbus eas stit ad fer
uendu pmutit p octo dies et ult
usq ad quidei vel viginti ex quo
purificat Vinu. sed super racemos
infat. Ideoq melius est qd sup tina
ponat et uel mistu ex assidi
bz pforatu ad hoc dispositu. super
quod stet unus calcator qui calcu
perficiet qd i corbe plere no
potuit. Et cu bene omis calcauit
racemos cu pedibz p una partem

■ tina emittat in q̄ m̄ buliat so-
lū mō quod purificati sit et acetum
sup̄ liquore eleuati et ab eoq; dimi-
quod i paucis dieb; quo frō
reponat in uasib; et in tina aqua
ponat parū uel multū fm̄ q̄ nobilio-
res et potentiores aut uiores uue
fuerūt. Et fm̄ q̄ hoc uinū qd̄ m̄re
an dr̄ melius uel peius optat. Sci-
endū est m̄ q̄ q̄nto melio uue calai-
tur tanto m̄r̄ & det̄r̄ fiet m̄x̄m̄
sed de puro plus habebit. Si uero
male calate fuerit econ̄ erit & sed;
istū modū uinū purificabit et dura-
bile fiet nec uocabit̄ r̄tēmoz sap̄e.
Est aut̄ sciendū q̄sdā eē species uia-
z adeo r̄tēmoz austeros h̄ntes q̄
cū eis s̄ uinū sine sui det̄r̄to bu-
lire nō pōt. Quasdam nō adeo modici
austeros h̄ntes q̄ cū eis buliē plimū
pōt. Nōndū est q̄ q̄nto uinū ping-
ores et aquosiores sūt tanto maḡ
cū r̄tēmoz buliē debent in tina.
Et q̄nto nobiliores et sicciores fuerit
tanto m̄r̄ in eis stare oportet. Sci-
endū est q̄ postq̄ uue collecte sūt
et i acetū pōte si duob; uel t̄b;
dieb; sic steterit valde ip̄az et uinū
auget̄ maturitas et dulcedo. Ideoq;
uile est in uineis h̄re bitum̄ in q̄
uue ponant̄ ubi diu stare poterūt
et eē in tina pua ex bitum̄ie facta
colligi maturū uinū q̄ in h̄q̄bit.
qd̄ valde suauē ac delectabile erit n̄
m̄ i estate facile pōt̄ consuā. Sci-
endū est et q̄ om̄e uinū q̄ cū r̄tē-
moz et pellib; seu cornib; agnoz
nō feruet et albūm̄. Qd̄ nō aueis
feruet auget̄ ab eisde; et cornas
colore m̄grū uel albū aut rubēū
acquirat uel aureū

E X uuis acē pōt̄ agrestū pas-
sū & factū. Carcenū. Sapa-
uinū. et Acetū. ■ q̄b; om̄ib;
dicēdū est q̄liter fiat et consueat. Et
de nā et uirtute quā h̄nt i corporib;
hūanis

A GRESTVM sit duplex liq-
uidū et siccū. Agrestū liquidū
sit hoc modo. Cui uue sunt
adhuc acetē. sed ad debitū uel q̄ per-
uenerūt augm̄tū. Colligūt̄ et pistan-
t̄ et i mastellū uel tina uel aliud uas
ponūt̄ ad solem. Et in eis aliqd̄ de sale
ponet̄. et postq̄ duob; uel t̄b; dieb;
ad solem steterit accipit̄ succus et re-
pōtus uinū resuat̄. Et q̄dā de sale n̄
ponūt̄. sed eo melius conseruat̄ & max̄
si ex talib; uinis factū sūt q̄m̄ uinū
in estate suari nō pōt. Agrestū nō
siccū sic faciendū. Accipe uinas acerbissi-
mas & pista et exp̄me et pone i uase
et erit uileo sup̄ ignē et coque donec
coagulationem appropinquat. Deinde
pone in uase extenso et soli exp̄me co-
nec siccet̄ et sua. Et q̄dā ponūt̄ ad
siccandū in sole absq; decoctione ali-
q̄ si sol calidus ad est. Quidā etiaz
faciūt̄ agrestū ex uinis. Aliquid dul-
cone participant̄ prior frigidior et
stiptior est. Potes et t̄o modo fa-
ciat̄ agrestū spissū ut mel qd̄ est plim̄
uirtuosū ut s̄ dictū est de uirtutib;
uinaz. Passū uinū afficiat pingue
ac iocidū sic confic̄ consueat. Le-
gant̄ uue passe q̄ plime. et in fistulis
uico factis aliquatenus raro conterat̄
pōte uirgis pmo fortiter verberat̄
Dein ubi uinū corpus uis conuissi-
onis exsoluit op̄mit̄. hunc passū
est quicquid effluat̄ & conditum

vasculo mellis more suat' defrictu car
cenū et sapa sunt ex musto. Na defri
ctū ad defrictū dictū effectū est. ut ad
spissitudinē fortiter despumant' carce
mū cū tūa p'dra due p'tes remansint
Sapa ubi ad tūa redacta descēdit. Et
tū meliorē faciūt adoma s. l. recta.

Oporteret uias omēs aclus uel
aliter q' hūcūq' corruptas
separare a reliquis et q' re
ipīs est mustū ita est curandū. Aqua
pluvialis vsq' ad dimidiā est decoq'
da et ex hoc aq' decocta q'ra ē mu
si decima pars sup'infundi vino.
Rursus aut' cū vino decoqui ut con
sumet' s. decoctione decimā pars. Quidā
aut' non ita faciūt si ipīs uis imit
tūt aq' amiscētes ad futurū mustū
tūa partē post calcatis uis mustū
coquūt et consuāt' eius tūa pars.

Si pluvialis uimbrū multū
superuēcentib' uue i' rinea
adhuc existentes uel post
vindemiar' amplius q' oportet ma
defiant ex nōte ipas calcabim'. Si
aut' vindemiar' mustū in bealus eē
dicens. Decēbit aut' re h' gustus. cū
uinū in doleis mitter' post p'mā ebu
litionē confectū rāssundat' in alia do
lia manet enī in fundo omne luresū
ppr' grauedinē. Quidā aut' melius fa
ciūt q' uinū coquūt donec vigesima
pars eius consumat' inuittentes q'p
si centesimā partē. Laudatū nō eō ul
q' ad uinū decoquūt quousq' quinta
pars eius consumat' et eo post quī
ta' consumptā utunt'.

54
Dolia aut' mittit' mustū aqua
salsa pura spongia abluū ope
ret et intense fumigari. Opor
teret aut' neq' faceret ea nimis plena
neq' nimis defraenna. sed oportet opi
nari quousq' mustū buliens augmē
tationē faceret ut non sup'fundat'. Con
it' postea oportet q' i' dolis est must
tū per q'ncq' dies et māt' et siphis
spumari et si quid aliud sup'fluit' fu
erit auferre. Et expurgationes omēs
a cellario educē et longis p'icē. Si cū
prope manserint conopes inde gnan
t' et malus inde fit odor que ambo
uinū euerti faciūt. Idcirco bonū ē
doli i' torcularib' et māt' i' apothec'
esse oportet.

Al' decq' calcant' botri q' cep
sis stillat mustū q' p'menē
quidā uocant' mitte eodem die
i' vas p'ice intē p'uetū uel cētū ut
semplenū vas sit et obstrue dilige
ter gipso. multo enī tempore p'māet
mustū valde dulce. multo magis ser
uabit' si uase peluso ceto in puteū
uas imittit' q' non sup' ebulliens ē
semper mustū. Si quis aut' et qui
estabiliter i' paulatī concalcant' u
uas ut nō comp'mant'. forat' et h'
mustū uile ad p'manentiā habebit
ut Surgū dūg' ait. Alij vas ut dictū
est int'us et ext' p'ice p'uetū i' pute
ū ponūt ut labia sola sup' emineat
hoc per experientā uile uisū est. Alij
i' arenā hūidā vas sedūt.

Vt cognoscāmo an mustū hē
at aquā pura cruda uel sedm
quosdā morā mitte i' mustū
et si aq' hē subnigēt' s. māt' supra

tabūt. Quidam cannā grecā que nascitur in aquis uel limū uel papirū uel fenū uel aliquid aliud uigat oleo et in uinū mittūt et cōbut si aq̄ hē gregabūt gutte i oleo. Et q̄nto plūx aqua habuit tūte maior erit guttarū aque congregatio. Alij simplicius faciētes uinū mittūt in ollā nouā nondū infusā & appendūt duobus diebus stillat enī olla aq̄ mixtā. Quidam i calce uinā supinfundūt et si quidē aq̄ hē senabit ampullas faciēs et resiliēt. Quidam uō spūgiā nouā oleo uigentes ei obstruunt os uasis et euertūt & si aquā hē funder. Spongiā eade p̄tione et soleo ram. Alij de musto medicā sibi i mān mittūt et frīgūt si purū est viscosū est et adheret si aq̄ hē non adheret. Aqua hoc mō separat a uino. Alūm hūidū mitte in testam uini denū denū spongiā uinctam oleo obstrue os teste uel alteri uasis inclinās sine effide et refluet solū aq̄.

In mētrda dulcis musta corolay accipe et p̄ 15 diebus cōt puz.

Coronā pulegiū uel nepetū uel origanū cello uasor arcūpōe ut ait Burgūdius. Quidam autē mētrda doloy cū labia pūngūt lacte uacino retinebit enī mētrda buliēs musti ut dicit.

Cellay uinaria septentrioni hēte tebe opprimā frigidā obscurā uel obscurā p̄ximā longe a balneis stabulis furno. Serquilinus Cisternis aquis et cētis edōis orēdi. In libro mē uindemie a burgundio cōditū dicit q̄ fortius uinū sub duo

ponēdū est. Adūtat autē occasū et mēndiē p̄ueniē q̄dā oportis. Reliq̄ autē uina sub recto ponēda sūt. Fe nestras autē excelliores oportet facē ad aquilonē et orientē uersas.

Oportet uinū trāsūasā in bore alibi uentis neq̄q̄ in austrā hē imbecilliora quidē i uere foriora autē in estate. Vina autem que sūt in aridis locis post solsticiū brumale. Cui autē trāsūasat uinū i luna plena accitū fit. Scē oportet qm̄ ai uinū amutascere i fere sepe ratū subtilius & imbecillū fit. Affirmant expressim uinū q̄ si cū festum om̄i scēz ai uinū ebullit cessant et fere ad fundū descendit ip̄z remoueat a fere grossa facit in rememare subtilem ai q̄ melius clāsi calit tempore uenis. Itē dicit q̄ si uinū dū ai fere morat adueniente calore ip̄a ei ateo incorporabit q̄ eius sapore infacet & nō potit aliquibz clāsiari modis n̄ coquat usq̄ ad p̄cipiū ebullitiōis lento igne et clauo et in uase mūdo ponat cū saluamina hāte in fundo duos baculos. Vt uinū regulari mūdā mustū et man tellū de grosso pāno. Vel ponat in tina mūda et i fere uas postea reducat modo p̄dicto. p̄uidendū est ut i reme quidē calefiat et tate nō infrigider. Oportet et cū i dolēis sp̄aria uasa trāsūtamur uinū obsuare certis stellay. mouetur enī fere i ortibz stellay et maxē in flore rosay et florescente uinea. Consiliū autē sapientes et maxē ysidorus cū aperit dolū uinū quod ē in p̄ et quod est cū fundū assu

vinū futurū esse optimant. Quidam
pani vni luhentes et in frigidantes
gustant et q̄leatq̄ iueniūt in gustu
tale futurū vinū reliq̄m esse credūt.
Oportet autē ex medio vase gustū facē.
Alij uero ex regimine vases siḡm acci-
puit. Discepto enī vase q̄ est i regi-
mine gustant. siquidē vinosū ē op-
timū est vinū. Si autē aquosū non.
Alij autē ex ipso gustu si a p̄no auster
fuit signū i certū. Si autē molle q̄m

Acidit vino p̄r vno p̄r aquo
sitate corruptibile in vite vel
postea sibi ad x̄m ut cor-
rūpat et euertat p̄r vāas rās et
neo calore i ipā agente. Q̄ si fer ul
modici talis vni eadez dolio extracto
relinq̄tur i vase nec aperiat vas con-
uertit in mustū q̄ uas ihat. Deni
qualibet vinū quod in eo p̄tūz co-
sequenti r corruptit. Et si ex eo vino i
sanū dolū vel aliud vinū misceat
liquid seu p̄mte ipā ihat et in sua
corrupta nōz conuertit. Itē vinū fix-
te et potens et p̄cipue dulce gras-
sū si temp̄e calido dimittat i vase
non pleno nec desuper clauso enapo-
rat calidū et hūidū vni et i māt
frigidū et siccū qd in aquositate con-
uertit. Tequez om̄ cura dicēdū est.

Oline vinū sepius vertit circa
pluad otasū et aī solstitiū el-
tinale et aī subeune estū qd
vulgūter curinas vocat. Et q̄nāl
aī om̄s uentos ānuales i estū et
i gelū. Et in largis vmbribz vel p̄r
violentiū uentiū aut ētemetū vel p̄r
dūz comitūū vel q̄i florescūt rose
vel vinee vt Sargundus scribit

S Alia vni iusti in vinū ad v-
ti et vltia q̄ oportet hūidū
et spūmā amplexē fieri mibi
bet. Amigdalas dulces nigros vni i
misse et permanēs id faciūt. Vni pa-
sta ablati f̄ms et cū arena i mīssa
omīte uel vno cocto pingue et p̄-
manens id facit. Quidā vniā siccā
cū in vinā natā eliq̄it et singlā-
ter nutunt ḡpsū i mīssū i p̄mordio
quidē austeri vinū facit. tempore
p̄cedente austēritatē euaporat. Vn-
alitas autē ḡpsi mīto temp̄e p̄ma-
net et p̄manētaz facit et ueni nō si-
nit vinū et eius quidez proportio ē
vt si vinū sit lentū aut plūma agi-
tati. Centesima ḡpsi sufficiet q̄ si v-
ni nāsat virtutē solidius medietas
habunde sufficiet. semū grecū si tera-
t cū sale i mīssū et cū vno misceat vi-
na que uertit a sua mala fete sepa-
ta et i bonū vni feto i mīssa p̄manē-
na erūt. Quidā autē redas accedētes
i musto extingūt et nō sūnt vinū
ti. Quidā cedri fructū i mīssū et galas
vltas i mīssentes vno p̄manēs h̄ fa-
ciūt. Alij anērē ex fmento vinee co-
busto et semē finculi terentes et in
massā redigentes miscent cū vno.
Quidā vasa que uertunt i alia vasa &
alia domū trāsferūt si enī calidē lesa
sūt in refrigerantibz locis ea recedūt
si autē ab hūore et frigiditate i cali-
dis et siccis locis trāsponūt. Alij uō
semen lini uel quera oburentes a-
nerē i vno. Alij lac et mel miscen-
tū ut ualde sint lema i mīttunt
musto. Argilla post ebullaciōē vni
i mīssa expurgat vniā siccā defetū
turbulentū ad feto magis aut si

hacone purgat vinū a feali opame et
cū vinū clarū videtur i alia vegete re
pone certū est. Si autē cū vino versare
mel in bona q̄ntitate distemperaueris
et in vase ubi est vinū uersari uictuue
ueris et per uendone cū baculo ipsū
vinū cū melle agitaues et postea
sic dimiseris et clarescet vinū p̄
mel na; mel quod turbidū est in
vino ad fundū descendere facit.
Quidam autē optime facientes ip̄ vinū
tenue racemes rectos non compo
sos in magna q̄ntitate in vase uer
sari vinū ponūt ubi racemi p̄miser
sūt ip̄ vino na; racemi uersi r̄du
cūt ad debita bonitate et saporem
post aliquod tempus. Hoc autē sci
endū est q̄ antequā aliquid fiat in
no uerso m̄suandū est et a sua ma
la fece liberandū. Quidam autē
uersū vinū in graspiis in quib; rec
ter vinū sit extractū uictant ut
in eis clarescat ubiq; dimittūt q̄n
tū expedit q̄ si multū sūt nō tenū
subito sed paulatim p̄ uices suat
sine agendū est ne calore graspiar
extinguat et ebullitionē q̄ clarifica
tur in totū phibeat. Et q̄nto min
mistrū steterit in graspiis tanto
fortius operat. Paladins autē
dicit vinū conditū limpidū fieri atq;
optimū si ḡna pipis det̄. Pistach;
viginti adiecto modico vini simul
iteras. et sex vini sextarios mittas
dum ante oīb; amotis tūc quiescat
paciatis et coles usui mox futurū.
Item feulentū statū limpidū fieri
si septem pini nucleos in vinū vini
mittas sextarii duq; amoneas &
paululū cessare paciatis mox sume
re puritate et in usum referre.

Quidā tū clarificant cū nucleis p̄ficou
Alij autē cū sola clara onorū et paucis
sale. Vel scdm alios accipe lapides al
bos flumij. et eos i carbano coque do
nec in eis crepatum inapuit aperē
quo facto puluerē subtilissimū
deducant. Item accipe salē albu et
cū tere subtiliter et in vase terē cor
bū pone sex vntas puluis lapidis
et quatuor salis et in nas omistendo
simtras et si p̄r quolibet corbe duo
addideris oia uel tria erit bonū. Q̄
et de dictis lapidib; crudis et subti
lissime puluizatis et sin sale fieri
potit et hec probatissima sunt.
Et optimū est q̄ aliquid de melle
addat nā mel rubeū albi vini resti
uat calore p̄ditū et omne mel est
viscosū et graue atq; oīm liquorū
conservatiū. Qd si nimis fuerit
turbidū plus de vino quoq; addatur
et hec retinet fecē et turbulentiā
ad fundū sui pondere ut non pos
sit sursum facile elenā et nullo p̄
suo sapore vinū inficiat. Si uero
stantū turbidū est q̄ effingat lūi
dū et fluat ut oleū calore nāl in
totū extincto nulla t̄q; mortuo p̄t
medicina ualē. Si uō vinū non oī
no extinctū rubeū est h̄ns calore
corruptū et croceū cū vino albante
uel aliē multū rubicundo aut cū
lauatura corticū sicarū uel recentū
nuc albante uel cū colatura semi
nū ebuloz restaurabit et succus
ip̄oz seminū sapore uersari vini
corrigit. Et silr mel rosatū cū idē
etia; fieri potit cū lauatiā dictorū
seminū succatoz. Itē optē hoc mō
clarificat in uase. xx. corbū accipi
ant q̄draginta oia & in aliquo

vase mudo fracta cu manibz vel mun
do gnadelo plinu agitent' deni una cois
pulis tartari misceat' et vino addito
vase ponat' quo facto cu claua per ve
done in vase posita fortissime agitet'
et plumbi vici de subitus per fegana
exhat et in vas iter reponat'. Cum
uo clarificati sunt ois turbulentia
per spumam i costis subtrahat' et sit'
Sed est sciendu quoniam vino albo solacia
na ponat' in rubro vero meli et claua.
Et in multu turbido plus de rebus
ponit'. Item loco tartari opte sal
ponit' et tandem modicu aque fluis
in vase ponat'. Alij colligunt in vnde
mijis unac scuma quoniam opte
sunt et ex his facta farina manu
plena i quolibet corbe ponit' et dili
genter pmiscet'. Clarificari opte
atq' sapore uersari liberari ab aper
ualde dicit' si i carino vase libra
media alumine rogi clari et car
nidem quchari rosati cu libris octo
mellis ponat' hoc mo. mel coquat'
et opte dispunet' quo refrigerata
lumen ualde puluerizati et quchar
dissoluti in eo pmiscet' et attere
uel situla vini in his comisto cu
ta ponat' in vase opameq' cu sassa
peca agitent' et uas disclausu us
q' ad die dimittat' sequente et in
scda die uel tertia claru erit q' si
ualde turbidu et putridu erit vinu
de vnoqueq' predicto plus aliquid
apponet'. Ex acervo aut mutuz
efficit' si in p'dicta mensura libra
vna presm quchari cu vno mellis
rublo ponat' modo predicto q' res
etia vinu faciet boni vini saporis et
odoris. Vel clarificat' opte & sit pu
ru et oditez hoc modo. Accipe me'

libra bono alumine roge et media
alumine quchari et subtiliter pulue
riga et pone media 3 de p'ictis p
quolibet corbe si est puru turbidu et
si est multu pone vna. & accipe vna
libra thasi albi uel rubei sm q' est
vnu in xxiij coribz. Et accipe ple
na manu salis albi et tra oia re
na puru quilibet corbe. Et si vinu est
albu non ponas vitella ouez. si est
rubu pone totu. Quibz ois fractis
in aliquo vase et fortiter agitati
et apposa in ipis ois una situla
que fontis vel putei et iter agitati
et supdictis rebus apposa et for
titer iter agitati et indetam ue
gete xxiij corbu posita et cu p'ica
sassa opte cu vino in vegere agita
tis et pmixtis donec sint turbu
et turbende subitus per fegana et
ponendo desuper p' cochen dimittat'
et in scda die claru erit vsq' ad oc
to dies quolibet die vnus aatus et
trahat' et silt per spina inferiorem
i costis ter in die tota turbulentia ex
hat' donec insipet' sint. Sciendu e
tu q' anteq' fiant predicta traser
sari debet alud uas et a sua
la feci liberari. Pot et clarificu
si puru sint cu colatarijs pannoru
nri claretu colatur. Quali vinu
demigret' et i aliu colore mutet'

Postq' vinu albu de sua vnde
mra in alio uas trsmutans
et per vna diem recedit in
tina de qua vinu ingru extractu
fuit iacta et post duos dies
clarissimu et valde rubu. Itē si
tunc vnus tot sint albe q' puru esset
rubu vindemient' diuisim in thi
natio nigre pmo ponant' et albe

desuper totū oprie nigrū erit. Palatio
 unibus hanc esse nām ut alba uel
 nigra si redigat' in cinere uinoq; in
 ponat' ei vnamq; formā sui coloris i
 ponē candidū uō redat' ex rubeo cauē
 ne. siut combusti fermentumis mediū
 unius mensura mittat' melū q' be
 bit amphoras decē uel triduo sic relic
 tū operiat' et luctet' eritq; albu uel
 nigru q'draginta dieb; exactis. Vel
 rubificat' et demigrat' oprie tempore
 vindemiau cū uinis que uocāt' albanc
 et cū lambruschiis bene maturis auz
 steterint circa xj. dies in aliquo uase
 quassare. si ponat' eaz vinū nigrū
 mū in illud quod intendimus dem
 grate et in demigrando vinū plūes
 lauent' mēem dictē albanec uel lam
 brusche. Et est et opomus modus
 ad demigrandū vinū purū uel mre
 tur in tinnis. ut cū graspe elenare sint
 super liquore q' melius fieri pōt pri
 mant' in eūdem. et his uel ter si
 at idē et sicā cornicib; uinaz nigrū
 tinger'. Rubificat' etiā siue demigra
 tur et clarificat' et eius color mortu
 us remittat' hoc modo pro quolibet
 corbe accipiat' media libra semini
 sitar obuli et mīne calido molli
 cēt' et inde manib; uel cū pistano
 contrānt' et plures cū vino lanen
 tur et lanatura cū ouis et tartaro
 et bene rubeo et sale mittat' et agi
 tati seruetur. *Qualiter vinū
 vno sapore mutetur i aliū*

In condendo musto. Greca.
 mustū decoctū ad medietatē
 uel tertiā partē musto addi
 unt. Suauē de dūto fieri dicūt si or
 deaci polinis rates duos simul cū
 vino subactos mittas in vini vascu

lo et bona uinū ibi esse patiang. Aliq
 vini dulcis feces admiscere meli
 possit vnius carnis uinaz potius in
 tina sint mel liquefactū ad ignē in
 bona qūnta ueter'. Deū quocūq;
 possent' in tina ponant'. Quod si pul
 uerē pipere mellis miscueris potius
 fiet. Et si garofilos addideris uel ali
 odoriferū cor acquirat' odore. Idem
 erit si in musto sine graspe bulientē
 ponant'. Vinū fieri ad potandū suauē
 sic debet. femulic uel saturie singu
 loz agnū modū vino infundi atq;
 turbat'. Vinū quoq; optimi odoris
 fieri inter paucos dies si bachas mir
 agrestis montanis siccis et tensis
 mittas in cadū ubi aliquot dieb; siltē
 et quietare patiaris et tūc relies et
 uteris. flores etiā vitis arbutusue
 collectos i umbra sicare curabis tūc
 diligenter tūfos et ceteros hēbis in
 vase uale nouo et cū uelutis tribus catys
 vna floris mensurā quā sirtacū uocāt
 addas et deluū super limē et sexta
 uel septā die aperis et utaris. Potes
 etiā rectus in puissimis manipulis
 ad similitū ligari hātem capite la
 pillū quo mergat' in vino et tot dieb;
 i vino suspensū tenēi donec ipm ode
 riferū reddiderit et nō ultra q' male
 sapere inficeret. Vinū uelud uetus ef
 fiet' de noue si amigdala amara et
 absinthiū et pini gūmā et fenū gr
 cū simul fricas qūntū sufficē extimalis
 et pariter fundis. et his vinū crātū
 i amphorā mittas. Vinū quoq; assūt
 ex melli forte fieri sic. Alcei her est i
 lisci folia uel radices aut eius caulez
 tener decoctū mūtū aut gissam aut
 ceteris coctis duas aut triplū pillu
 las tres Aut bulli folia qūntum man'

cepit aut apij semen et cinerē feruē
tore. aut in flāme corpus reliquit
orbis et omni soliditate detracta. Et
qualiter quocūq; tēpore accendat uel
forte uinū dulcissimū poni pōt et vi
nū acerbū indolce si dulcedo displicat
Et vinū nobile in ignobili et potens
in debili. Q. si uis ei addere aliquem
saporem cōueniē pōne qd uoles in grop
polis ad filiū ligatis cū pue lapillo et
omni die de uino temperando gusta et
cū bē de sapore q sufficit ut non p
pendatur oīno cōhe filiū & probatū
est solū sapore optimū uino confer
re. *Qualiter uinū & uasa libent
a musca.*

S Vinū mordam. i. mustam bē
uel aliū malū sapore vitem
albā i. uitalbā cū radicibz
suis accipe et subtus botem infunde.
radices eius subtus ita q ueniat radi
ces eius recte ad foramen uelij desu
per et imerge ramos in uino pulmū
vinū per foramen uelij desuper ita q tēp
diebus ibi permaneat et perdet illū
malū odore. Alij accipiūt uitalbā
longā et procurant q ab uno capite
infugat in uasē loco spine fegarie et
flectat ad terrā et sub ea mergatur
ita q stet firma et aliud caput reuel
uat duobus uel tribz digitis sup ter
ram et uidebis condie per poros vi
talbe mustam exire et sic minerali
tur sapor muste. Ad idem fac vinū
panē panis inter testes et calidū pone
super montes uelij. Itē vinū a mus
ca fertur curari si dieb plūbus pa
ne calidissimo obturēt. quod quidē
tenens dicit faciendū donec apposit
panis nullatenus denigret. Vel acci
piant semina lauri que dicūt orba

cha bulliant in uino et ponant in
uase. hoc enī modo dicit liberā nas &
vinū sed male sapere infiat. Et ideo
melius est q rami lauri bulliāt in cal
dano uini et in uase ponat et misceat
vinū. Rami uō simul uel diuisim
ligati per uendone suspendant in uino
aliqui diebus aliquibz dimittant deus
vinū fuit liberatū et hoc mō infiat
vinū male sapore. Itē autē fertur
si mane et sero in uase manipulū
saluē suspendat ne vinū contingat
et cōctur aq lance foramine opte
obturato. Item a musca autē uinum
fertur si sacculus strictus plenus pa
nace pama calido in foramine dimit
tat per vinū natans et aliquotiens
permittit. Itē pro cetero liberā dī
si accipiat manipulū herbe que uo
cat morella et in superiori parte cū
cordula ligatū in mane per uendone
i uase ponat taliter q duobz digitis
mī descendat in uinū et funicūle sup
uas ad aliquid ligato ipm uas opte
tinet et sic per illā diē solūmodo di
mittat deinde in sero tollat et tūde
de recenti herba ponat aliqui usq ad
oīni diē sequentis dimittat et sic
per tres uel quatuor diē fiat etiā et
liberabit vinū. Vel ponat sacculo
subtilis mūdus lincus sale vel gis
se aut calce per uendone cū fenicu
le ligatus aut i medie uini descē
dat et sic semper teneat et confe
ret. Vās musca i fectū hoc modo
curat. ponat calce nō extincta una
quartariāla in uase. xij. corbū et
uase bene stricto ponat aqua uel
uinū feruens in eo et obtinet ne
respuet que sic per aliq heram
dimisso plures reueluat et aq

infrigidata operiat et lauet. Vela
liter campius in caldaria vini decoct.
i vase cu feruēt vino penat et meli
us terit si vniq. s. scdm post pma
fiat et optime sine dubio liberabit.
Alij dicūt procurat sale posito et tri
bus mensibz ibidē cōbente moram
et forte idē fiat cū calce uel gesso aut
cinere. Vel liberat hoc modo abra
dat. Opame uas naterius cū uas g
tusia uel assa et i umulis et gnis
cū pūcta alicelli et ab omī nigredi
ne et musta mūdet et penat in ua
se cere corbū vna quartavla ane
ris fermentou cū omībz primis et
plus si fiet nimis in effectū et du
cat cinis cū primis per singulas
partes uasis dem claudat uas
per uendone in eo ponat aq fer
uens et obturer et ad omīs pres
renouat et sic dimittat donec a
nis et aq infrigidata erit et tūc
optie lauet ultimo teret cū aqua
calida bene salata. Eodē modo amā
tinnaria sed q. pūta ita claudi
copernant sextoris et pannis ut
pari respicit. Item vinū et uas
fertur ab ex parte liberari a mu
fa si solū puluerigatū et subtili
sacro positi per uendone in vase
ponat ut i medio vni plūbz die
bus moret et non affiat male lu
pore et vna vna in vase quicq
bū sufficit. Item de vas cuiū
cū acco feruissmo bulito si ex
eo lauet et aliquātibz dimittat.
Alij dicūt q fiat ignis paleaz i eo
curat. Vel forte meli liberabit cū
igne sarmetou. Conseruant vasa
a musta si cū euacuat erit vs
q ad vinū pūā qntitate apenat

et cēbant et optime fient. Vel aq
salata vel vino rorent. Vel co extra
cto si feruiter obturent ne vinū ad
et fumus exalet q imixto nec ob
tinet ut i nase auat remanē.

Qualiter pūdet ne vinū fiat acetū

C Inere de vite alba i vialba
pone in vino et nō fiet acetū
ut quidā dicūt. Celius m
panet ne vinū fiat acetū si teneat
cella frigida plenis dolibz et clau
sis optime ne respirent. Quod si uas
non est plenn et est in loco calido et
de acetositate futura tūcet ampat
fructū lardi grossi optimi et alba
et subtili penā hui fīat et ab uno ca
pito ligato fūmulo per uendone im
mittat ut i medū uentre vni descē
dat et cū vinū bibendo mūdet ip
sius lardi fū fīat descensio et de sup
uas claudat et sic teneat donec vi
nū cōsumptū fūit. Et qnto plus lar
di fūit tanto melius vinū ab h p
seruabit. Ut acetū mutet in vinū
i cū semen pūri dicit de lē imitti
Alij dicūt q de acetositate uocat su
per uendone frigidibz vito positis et
sepis pmutatis semper lapide aliq
superius existente. Alij dicūt si oleū
olīue ponat in vase nū q copernat su
perat superficiē vni optime ab ac
etitate defendit et cū vltia pre vni
eribit oleū et colligi potit.

Qualiter fiat acetum

A cetū fit hoc modo penat be
vinū ita q sit semiplenn vas
et papue uini uille in loco
calido et uase aceto infecto et discop
to et fiet acetū. Itē si ponas vinū
clay uel turbidū in grasps unde fit
vinū cētū et quam qntitate sup

addas aceti et dimittas p mense vni
uel amplius optimū fier. Si vno
ro facē calefacias calidē uel lapide
et pone in vine ore uasis remanente
discrepente. Vel vas ponat' ad solem
per tres uel quatuor dies cū vino addi
to sale. Vel potes adhuc aliud facē
hoc modo. Accipe q' vis uas et impli
vino opio et bene opila et in calidū
pleno aq' facias uas dū belie et sta
ti accretet. Ad faciendū accretū op
timū accipe cornalia qū macerant
rubeſcit et centumoria que nascit'
in campis qū filr rubeſcē macerant
et de lambreſebis anteq' macerant
thymelei et de pringulis sepiū a
cerbis añ et puluerem subtiliter o
nia simul et tū accipe de m. hem an
te qd' tu inuenies et discrepanti cū pul
uere illo ita q' facies panes bene de
sic utro et qū uoles facere acetum
fortissimū de aliquo uino si fuit for
tis uini pone mediā 7-1 et si fuit
debile pone plus solum q' uidebit' ti
bi de illa penē et statū erit
aceti fortissimū. Itē dicit' expri
mide signat' uinū vindemiae tē
pore sem. lauent' et a ceteris et i
munda omni purgent' et macerā
a tēde sem' et in aliqd' uas pōnā
t' ut mediū impleat et tunc dē
vini addat' et de huiusmodi claudat'
fiet aceti fortissimū. Cū ut puro
prodest si quāq' pūm fort' mader
ant acetū et tū tū pōnā inde ac
tū extrahi et vni dā. Si uolueris
ratiā fieri et puluerem et i
vas ponant' fiet aceti. Itē accipia
t' acetosa sicut' et puluerem et i
eo cū fort' aceto fiat panis et tū
cet' et in uino ponat' statū fiet aceti

q' etiā imerla fieri potit & idē deia
dicit ratam dicit'.

De Virtutibus Aceti

A cetū frigidū est et siccū in q'
gradu penetratiua hē virtutē
et diuisiua ex sui suba et
constrictiua ex q'libet. Cōt' uomi
tū et fluxū ventris balat in aceto
gallie uel rose uel lilie et tūli ac
et ponat' lana uel spongia si sit
ueneris super stomacū si fluxus
ventris super uenes et umbilicū. Si
impus acetosus qui fit de aceto ui
let ad singulū tūm et ad con
dūm de flegmate tūm et ad con
dūm acetosū de a. uine cū calidū
dūm et cū mātū. fit aut' si q'
tūm debet uelut in aq' et aceto et
cōt' donec adheirat carne. Itē
uilet cōt' omne materiā solidā
Oximel fit filr ex aceto quāq' simplex
quāq' compositū. Simplex fit ex du
o pūm aceti et tercia mellis. Com
positum aut' fit hoc modo. Accipe ra
dices apij. femi et petro et tū aliqū
tūm et per diē et noctē uiceat in
aceto solo. tū cōq' simul et postea cola
et in tū aceto pone mel ad tū pū
et cōq' et cōq'. Equilicū fit de
cōq' Equilam et dimittit p diē et cō
et cōq' et coque et cola et op
itatem et cetera abici et mela
na aduicem. De m' aduicem m' et
coque et cōq' et cōq' ad habes Sola
leat' cōq' pone radices ratam et si
militet fac de eis. Dat' oximel sim
plex uel compositū cōt' frigidā mā
sicut' frigus acetosus cōt' calidā
q' diu dit et dūgit eam dūgit
dūgit ex aceto lilina. petrosillo.
menta et peperis apertū confectat

tem nō q̄ si acetū inuenit stomachum
plenu laxat uentre. Si inueniat va
cuū tūc constipat. Itē valet cōi debi
litates ex egritudine si in ■ ponatur
panis assus et ex ■ pane mollificato
angat os nares et labia patientis
et uene pulsantes in brachio et sup
ipsis uenis ligetur panis predictus
et plus adhuc valet panis mātus
suro mente. Valet et acetū cōi hie
grē et frenesim si fiat frictio circa
uolas manū et plantas pedū. A
uic autē dicit q̄ acetū et confert
adustione ignis uelocis oī re. Et q̄
q̄ misceat cū uncto oleo aut cū oleo
rosato et cōq̄ssat et fundit in cola
na nō abluta. Et ponit sup caput cō
fert sede calide et fortitudinē ei. Et o
■ colano ex eo et proprie cū alumi
ne confert motioni dentū. Et euapo
rino acetū calidi confert difficultatē
auditus et acutē q̄m et apilatiōes
colatorij fortiter. Et resoluē somnū
Et q̄n bibit calefactū post medicinas
mortales confert.

De uino et virtutibus eius

Vinu scdm Isaac bonū dat ■
tūmētū et corpori sanitatē
reddit. Et si accipiat scdm q̄
oportet et q̄ntum valet natū suff
re digestiua virtutē confortat tam
i stomacho q̄ in epate q̄ i possibile
est actione virtutis digestiue con
fortari. Absq̄ colois nālis fortitū
Nullus autē inuenit alū et potius
adco nālis virtutis digestiue cōfer
tatūis et augmentatūis prout vi
nū pp̄ familiaritatis consortiū et q̄
cū natura habet in et iō ato cōmū
ne in nālem et mūdissimū sang
nē. Vnde ruffus ait. Vinū nō solū

nālem confortat calore. Vex enā tur
bulū elāficat sangnē. Aditus corpo
ris maxie venarū aperit et mūdificat
epatis opilationē aufert et aperit. Tene
bras et fumositatē tristitię ḡratuā acor
de repellit. Totus q̄ corporis membra
corroboret et nō solū sua bonitas in
corpore ostendit sed enā in aīa. facit
enī illā obliuisci tristitiā et angustā
et dat sibi lenitiā. Confortat eū ad ■
uestigandā subtilem rem. Et q̄ tribuit
solitudinē et audaciā. neq̄ ab ea sen
tari laborē nec dolorē dimittit. Est
igit̄ conueniens oī etatibz sp̄ibz et
regionibz cū sup̄ra sūt scdm vim et
consuetudinē bibentis. Et scdm q̄ nā
ferre potit. Actio enī vini non eodem
modo operat̄ i senibz inuenibz adoles
centibz & pueris. In senibz enī est scdm
medicinā q̄ calor vini corū frigiditati
repugnat. Inuenibz ■ est scdm album
q̄ naturā eius est filis naturę uiuentis
Adolescentibz uō et pueris est albus
et medicinalis. q̄ licet calor nālis corū
sit fortis subtiliter tū nondū est in
perfectiōne pp̄ habūdantiā hūidita
tis corū. Proinde vinū nāli calori cor
eū augmentū et nutritū et corū ac
sunt hūiditate. Vnde est medicinalis.
Per rēa scdm est q̄ in uene et frigida
regione conuenit vinū purū. In esta
te uō calidaq̄ regione vinū purū mū
tū mixtū nāis cōgruet corpora ei
refrigerat et humectat pro aq̄ quē
mixta est. Repugnat enā aere ca
lori ne calida et siccā faciat corpora
& potat uelociter abū ■ sin sub
litate ad totius corporis membra.
Et igit̄ cōi duas causas cōtrarias in
uatiū. calefacit enī corpora frigida
et reserat hūida nāliter. In frigida

calida et huēctat sicca accidentaliter
 q̄ cum sin subtilitate et perforatione
 aqua adportat q̄n necesse hnt refrige
 ran et huēctari. Quisitas vini ge
 nerale est triplex. recens videlicet
 vno anni. vetus q̄uor annor et ul
 tra. mediocre videlicet duor annor
 uel triū. Recens uō calidū in pmo q̄
 du vnde pertinet frigiditati et hūi
 ditate recens est nutritibilis. malosq̄
 generat hūores et inopinata semina
 ventositatē st̄i et intestinor. Vnde.
 Galienus Vmū quodcuq̄ recens fuerit
 non hē vim ducēdi cibū per corpus.
 neq̄ vimā prouocandi. Oportet er
 go frigiditas & hūidas hūtes naturas
 illud cauere. Ideoq̄ si nōitas fuit
 eligat̄ vniū clarissimū aqueosū du
 a torculari q̄ expressū. Vetus aut
 vniū calidū et siccū est in t̄no gradū.
 Et hē quoddā amaritudinis. hūiōi vi
 ni parū nutrit. Capud cito ascendit
 et mētem percutit. pro sue punctiōis
 acumine. mēte si ex eo multū bibat
 et in parū aque miscet̄ p̄ hoc iḡ
 cūeant illud debiles nervos hūtes
 Et qui sensus acutos hnt. magnum
 enī eis nocumētū prestat n̄ multa
 in suis corporibz hūiditate habeat
 q̄ ei resistat. Vnde Galienus n̄tū in
 quē. Est vniū vetus conueniens hū
 in quor vasis multitudine humoru au
 dorū est accumulata. Vniū uō medi
 ocre est bonū utpote temperatū. et
 hoc est calidū et siccū in secūdo gradu
 Et p̄inde hūi vniū eligat̄ et ve
 tustissimū spernat̄. Sicut nouū viret
 q̄ ab ebullitione nō quiescit nec tēstū
 a ad suū nālem locū descendit n̄
 q̄ est aereū ad suū locū. et ad superi
 ora descendit nec liquor eius clarif

simus apparet. Prēterea sciendū est q̄ ca
 lor. super odor liquor debilitas et for
 titudo trāsificat vniū in eius q̄lita
 tē et actionē et calor q̄dē est duplex.
 Sūt enī albus et niger qui sūt simplices
 ■ rubens et aureus qui sūt ■ bis
 p̄iti. Sūt et alij colores inter istos. s.
 glaucus et roseus qui sūt inter ru
 beū et albi. Et pallidus et sub palli
 dus qui sūt inter aureū et cinerū
 qui omnes hoc modo gnānt̄. Vniū
 namq̄ de vniū acerbis factū. pmo
 est albi pro aqueositate et cruditate
 et defectiōne sui caloris nālis si cū
 aliq̄tisp̄ mueretauerit et vniū annū
 trāsierit calor eius confortat̄ et ip̄s
 hūiditas minuit̄. sicut calor sub
 albidū q̄ si plus ineterauerit ut duos
 trāsiet annos multo plus calor eius
 confortat̄. sicut hūiditas minuitur
 sicut calor eius pallidus. Q̄ si iterū
 plus hnt vetus et q̄uor annos ex
 cedat suāq̄ regestione p̄pleat et nā
 lis caliditas in statu uenit̄ calor ei
 attritus. Vniū sili de rubens vniū
 factū aut mēte adhuc est crudū et
 q̄ calor defectus colere hē albedinē
 vianū. atq̄ vniū trāsierit annū con
 fortat̄ calor ■ digestio eius et fit
 rosei coloris. Et si duos annos trāsiet
 et suā digestione p̄pleat et virtutē
 fusi habeat colere. Q̄ si vniū
 fuit ex vniū nigris immo est niger
 immo et obscurus p̄p̄ terre sūt partem
 sibi dīantem et defectiōne sui coloris
 et digestiōis. Qd si vniū trāsierit
 annū eius calor et digestio confor
 tatur et descendit terrenū ad suū
 locū et inapit clarificari. sic inter
 rubenū et nigrū mediocre. Si autē
 duos trāsiet annos et calor ei suū

impleat perfectionē et digestionē et
descendit terrestre ad inferiora et da
rificantia sit sit ubi celoīs. Palam
ergo intelligimus vinū album et nigrū
esse minus cōis apra. sed albū magis
q̄ nigrū hūiditati et aquositati p̄ter
nigrū uero terestritati et grossitati.
Diversitas vini p̄t sapore est. q̄ ali
ud est dulce. aliud pontici. Aliud i
sapidū et aliud forte. Dulce calidū
est in secō gradu. sicut in p̄mo. Ali
quātilū n̄ hūiditati pertinet unde
est grossū et inlaudabile i sua acti
one nisi quia uentrē soluit. q̄ in oī
■ dulci est uis lassativa et colatua.
Q̄ si vinū aliquid inuenit q̄ sue ac
tionis sit cōmū et cōhibet ad exē
dū calefit ■ hūit. ascendit q̄ ad
superiōrē p̄tem stō et in colentes
humores comitat. sū genāt uēto
sitate inflatua. opilationē in epate
et splene generat et lapidem in re
nibus creat et maxie si membra ra
bus passionibz p̄parata inuenit. Aut
virtutē digestiua debilem. p̄t horca
ueant illud hū quibz grossū et hūi
da nā dīat. sua enī grossitie facit
subtiles uenas epatis opilat. sed
pulmoni non nocet q̄ nō n̄sit ad
cū n̄ qd' de ipō est subtilius q̄ ue
nas pulmonis que valde late sunt
opilate non pōt. sed cū vinū dul
ce m̄bet et clāritati pertinet et bi
bitū sūt q̄m oportet et scdm q̄
nature sufficit. inueniens est egri
tudine excrementibz et quibz nōia ē
multitudo nutrimenti. Pontici uō
vinū quod acerbū dr durius clā
est fūmis est. tardiusq̄ digēit et
venas difficilia perforat q̄ dulce
Quia dulce calidius et acceptabili

orem habet sapore. Sed pontici est e
restre et asperū h̄t sapore. Unde diffi
cile est ad perforādū uenas. neq̄ eges
tionē neq̄ sudorē prouocat. non ergo
bonū sanguī generat uentrē n̄ et in
testina confortat. Vinū autē insipidū
melius est pontico q̄ temperatū est ad
companionē pontici. Unde congruit
calidas complexionē hūit maxie sto
maco. parū n̄ nutrit atq̄ urinum
eicit. Vinū fortissimū est cūctis cali
dus et fortioris actionis atq̄ caput
ascendit et ebullit et feruescere facit
corporis hūiditates. Vn̄ fumus ascen
dens stomacho nocet cerebrūq̄ mentēq̄
perurit. Necesse est ergo ut illud caue
ant calidas complexionē hūit. n̄ mul
ti sūt mixtū q̄ si multi sūt com
mixti. et q̄m oportet et decet ac
cipiat et fin q̄ conuenit etanti regio
nibz et consuetudinū laudabit. q̄ gros
sos dissoluit hūores. et uias uenarū
a putredine mīdificat atq̄ sanguī
clarificat. Senibus autē et qui cor e
tati uicinant p̄t supfluitatis coad
unacionē ■ corz torpētibz est hūior
Vinū optimū maxie si purificati sit
p̄t q̄ corz calore confortat. Cū
dozq̄ humorū habūdantiā dissoluit.
Conuenit enī i quibus grossi hūo
res et crudi collecti fuerint. Quā
sitas vini p̄t liquorē est. Quia autē
est subtile aquosū. aut fixū grossū
aut mediocriter. Vinū autē subtile aquo
sū et semper inuenit cū albedine et
clāritate. Unde facile in stomacho de
digēit et uenas perforat vinū pro
uocat. Ideoq̄ est uale fabricantibz. q̄
non fortiter calefit nec mentē p̄urit
nullū enī cerebro uel nervis nocim
tū infert et si multi non sūt erit

melius maxie ad extenuandam suā.
Vini trestis et grossi oppositū ē sub-
tli aquele vnde stomacu grauat qui
a durū est ad digestionē faciendā et
difficile ad perforandū uenas. Vinū
nō prouocat et tarde ad caput ascen-
dit p̄r sui g̃uitatē et grossitiē. Idcirco
conueniēte facit ebrietatē. Itē vinū
quoddam est odoriferū q̄ cito sensū odorā-
bile in pellucida cerebri stante p̄ferat
p̄r sui leuitatē. Quoddam est nullius
odoris p̄r grossitiē et grauitatē sui et
quoddam ē horribile odore hūis. Vinū
odoriferū sui liquore significat eē tē-
peratū et subtilem cōseruare mūdifi-
catū p̄mitis q̄ digestū. Vnde clarum
sanguinem generat laudabilem et mun-
dum. cordis ergo confortatiū. aiam
q̄ letificat tristitiā angustia expellit
q̄ mūdificat sanguinem a putredine
i corde existente p̄r hoc hūis vinū cō-
luis etatibus conueniens est. si accipi-
at sedm q̄ oportet et q̄ nā substat
p̄terea mutat vitia sic in virtutem
vertit eū eam ab impietate ad impi-
etate ab auaritia largitate. Asupbia
in humilitatem ex puritia in sollicitu-
dine de timore in audaciā ab igna-
uia in sciētiā astutiā et ingenium
sed hoc fit cū temperate prout ope-
retur bibere sed si usq̄ ad ebrietatē pot-
e g̃nabit sup̄dictis cōtrariū q̄ ebrietas
in rōnabili aie lumen extinguat. Vn-
pmanet caput uelut nauis in mari
absq̄ gubernatiōe et uelut militia
sine rectore. Vinū uō nullius odoris
innuit sue fumositatis grossitiē et g̃ui-
tatē et indigestibilitatē. Et idcirco in
laudabilis est nutrimenta et turbidū
et grossū generat sanguinem et fumū
turbidū et obscurū q̄r fit cū tristitie

sed — cito caput ascendit. Vinum
autē grāuē et horribile odore hūis ē
pessimū nā sui odoris horribilitate et
grauitate cerebro nocet et mētem
percutit. & neruis cerebriq̄ pelluci-
dis lesione infert et pessimū genat
sanguinem maxie si est potitū.

INCIPIT LIBER QUINTVS DE
Arboribus et de nā et utilitate
fructuum ip̄arū.

UPERIVS
IN LIBRO
SECUNDO
MULTA
DE ARB
RIBVS
GENERA
LITER DI
XI CVM

DE NATVRA PLANTARVM
et rerū cōmū cultū cuiuslibet genis
agrorū cōi sermone locutus sum. Nūc
autē in hoc quinto libro specialiter de
singulis arboribz est tractandū. Vnde
q̄ quedam sūt eis cōi quedaz p̄pria.
Primo g̃nali loq̄mur sermone de cul-
tu cōi in cōi. Postea uō dicā de sin-
gulari cultu que inueniūt in nostris
regionibus scdm ordinē Alphabeti
ut facilius uniuscuiq̄ inueniat tē-
tatis. & p̄mo quidē de fructiferis
latus. Vltimo nō de infructiferis
et earū utilitatibus breuiter p̄riscē
intendo. Dicā utiq̄ de fructiferis
quid sūt. Et de diuisiōibz earū et q̄lez
aerē. q̄lem terrā desiderant. Et q̄li-
ter plantent. et quō et q̄liter inle-
rant. et q̄liter colant. et qualiter fer-
mant. et qualiter a nocimentis libe-

rent. Item de fructibus ipsarū q̄liter
colligantur et q̄n et q̄liter semina p̄nt
et q̄d et eis fieri p̄t. Et de virtuti-
bus quas hñt i corporibus humanis.
De arboribus in comuni

Descriptions arborū & diuisa
res arborū ip̄arū ponē et diuime-
rñt in tria. **¶** expedit q̄ hñt
vniuersū nōt sūt in regione propria
et per singulares ip̄arū tractatus apte
patebūt. Acit̄ uero quedā calidum
valde desiderat sicut palme quedā fr-
gidū. Et castanea. Plūme nō tem-
peratū ut fere omnes. Et quedā in
omni aere vniūt ut malus p̄nus. Et
quedā alie. **¶** quedā desiderant terram
valde pingue ut morus et ficus et siles.
Quedā macrā sabulosā ut palma et
p̄nus. In hoc tñ omnes arbores con-
ueniūt q̄ desiderant terrā **¶** super
ficie siccā. & subius in piscinibus
hūctam ad quā dirigunt radices earū.
Magna quidē corpora arborū multū desi-
derant cibū. P̄cipue corpori domesti-
carū q̄rū fructus magnus et pluri
singulis desiderat̄ annis. Qualiter
autē plantant̄ et q̄n et q̄liter inse-
rant̄ sufficienter dixi in libro secundo.
Colende sūt hoc modo. Circa annū
oportet effodere terrā usq̄ ad deni-
tationē radicū. et aliquid poni lera-
minis. ut si ip̄m copta radice continue
per plūme fluxū radiabus appareretur
q̄ si nimis sabulosa est tñ conueniē-
ter recipiet cretam pingue. Et si nimis
um cretosa eidē sabulū hñi loco po-
nat̄. hoc autē nō solū stipem ap̄dian-
da sūt. sed tribus q̄tior aut quāq̄ pe-
dibus arāq̄q̄ scdm magnitudinem
arboris et radicū et cū ea que ibi p̄mo
fuit congrue misceat̄. q̄ si hoc usq̄

ad extensionē radicū fieret sine dubio
plūmū arborū uniuersū afferret. Ex his
¶ emendato nut̄mente iocundior et
facit̄ arbor **¶** redit ad ip̄m aliquid
inuentus ex tali cibo. p̄ hoc in loco
inter duas aquas fito fito optime p̄-
ueniūt arbores aut in loco qui est fr-
m̄os et talis arborū planior et sub-
tilior est cortex et rami magis confort-
tati et exaltati q̄ alias. In loco et̄ dech-
¶ ad quē fluit hñor de montibus &
pinguedo ip̄e silem hñoris habundā-
tiaz nax i vallis visceribus optie colit̄
ager et sicut. et nobilitat arbores sua
bonitate locus talis. Si autē aliud hñi
non p̄rit per canalia iducat̄ riuus
qui quāq̄ clausus ad radices mundet
et reddat terre misera hūctā. Si autē
nec hoc fieri apte possit neq̄ terra sit
bona prouement arbores cito sp̄ssos
et insipidos radices hñres cortices q̄
sui sp̄ssitudine sc̄em̄tum et fructū
arboris impediūt. Formande sūt
arbores ut anteq̄ plantent̄ siquidē
parua sūt planta omē circūstantes
incidunt̄ ramiculū et sola sūmitate e-
licta ponant̄ in sc̄obem. Si uō maḡ
sit planta oib̄ p̄orsus amputatis ramū
et solo stipite eidez relicto plantet̄. Si
autē fuit m̄lita que duos habuit sti-
pes debilior aufert̄ ut lectior relictu
solus i arbore erigat̄ n̄ sit forsā fias
aut malus punicus vel silis que p̄t
vñ uel duos aut plūes habere eodem
modo stipites p̄t dñi uolūtate cū uō
planta comp̄derit usq̄ ad triennū nō
putetur n̄ forsā loco **¶** congruo nas-
cerent̄ **¶** ea ramusculi adeo leni q̄ sū-
mirati cū optat̄ augmentum nut̄me-
ta subducant. quo cū tales relicti
erit̄ r̄q̄ totus arboris minima tollat̄

Post finitatem etate putentur quicunque
 i parte stirpis nata erunt et tñ conside-
 ratione adhibita q̄ stipes erigat a tra-
 plus uel minus sedm nāz arboris et
 pinguedine uel macie loci ut in ping-
 loco altius in exili depressius erigat
 ubiq̄ ramor diuisio ■ partes congru-
 as prouenerit si stipes sursum deiectus
 non prexit p̄tica cū vinculis corrigi-
 tur. Et si diuisus sup trichū in par-
 tes ■ fuit ramū aut sūmitas sursum
 directa celū aspiciat ydoneior sensim
 eleuet in altū et directe p̄tica alligetur
 q̄ si nec amode fieri p̄rit nihil utilius
 erit q̄ plantā preadere ubi conueni-
 ens ramus sperat et cū nanus erit
 et conualuit lenibus vinculis allig-
 getur ut q̄ sponte noluit faciat instia
 uolenta coactus. Deniq̄ per tempora
 ubi ramū nimū spissū aut scabū aut
 non conuenientibus nascitur locus di-
 ris et acutis ferramentis ab arbore
 readant et si aliq̄ celi plagā de feren-
 ■ ad q̄dam se conspirantes conuile-
 unt a prauo proposito reuocari deser-
 tuz locū inhabitare cogant. Si uō super-
 biens huior se per latera nō diffundens
 ramos i altū extolent ■ eo readant
 loco ubi fragia sint conuenientius p-
 cellura. Sic ergo ab adolescentia cuius-
 usq̄ ad debitū complementū prou-
 retur sollicitate ut stipes i ramos et
 rami in virgas. Et virge in virga fr-
 tiferā diuidant. Deniq̄ cū minoratio-
 tute ac succrescente senectutis arboris
 spertentia pondere fructuū rami rami
 punt aut huore defloentes accrescunt
 et altū tñ proferant anis amputet
 ab ea omne ramor superflui et im-
 portabile pondus ut non totus huor
 nōio sed pars potius in sūltam quāit

ramor ■ alia nutrimenta fructuum
 ne pereant tribuat. Considerare tamē
 oportet q̄ntitatē nutrimenti q̄ p̄t p̄e-
 stare locus generationis arboris. in
 ea enī prosperaone oportet defalcari
 ■ virgis et ramis q̄ non relinq̄n-
 tur n̄tē quot nutrimentū sufficiens
 possit suggē ex loco. Si autē ita nō
 fiat erunt arbores intermissis annis
 ferentes fructus et nō sufficient
 cultori ad uocū. Dicte autē putacōes
 fieri p̄rit a principio nouēbris usq̄
 ad finē marcij uel ut n̄alius et mag-
 proprie loq̄ a tempore casus foliorū
 quicūq̄ in his que frondes amittunt
 Preter gelidū acimē usq̄ q̄ inapuit
 pullulare. Accedit quiq̄ nouellis pla-
 tis ut q̄ accrescant p̄r uehementē
 intemperantiā estus solis quibz sub-
 ueniri oportet fessione aut rugatio-
 ne frequenti obiectis et defendant
 umbraculis ut stamibz ad plantam
 ligatis uel lincēsis frondibus et
 bis uel viscera emplastrant argil-
 la uel sepo aut oleo uel unguento
 frigido regie corticos limatur austia-
 lis. Formice p̄terea plantam uel
 instiam tenerā conualecentē inu-
 det consueuerunt et in frondibus
 quibz ab eis generatis vermicu-
 lis folia contrahere ramusculoz et
 impedire augmentū cū subueniē-
 tū est ut in aliis folijs que lesa et
 cōfecta perspicis minima / que si in
 sūmitate consistunt a uermiculis dili-
 genter manū uel digitorū stricho-
 nē purgent quo facto ab eius im-
 portunis hostibus plantula liberata
 in altū tuta consander. Et ut plan-
 ta parua uel magna aut etiam
 fructuū lectoribz ascendentes fer-

inter prefati aut alia non inferat
lesione eisdem in suis repere possunt
ne tale obiculus faciamus. Sicut
portulaga cum arborum media parte per
mixtum precipue paladus debet infun-
di. Vel vini scabie tritici arborum
allium. Aut rubicundum liquida
sed modeste pro arborum nova nece
quod pro remedio exhibet faciat et
uenem. Vel quod purum melius. Vellus
lani aut limi uel femi aut palee quan-
titas cum stipite in alio dictas res
parte liget inferiore sparsum et quoniam
pectinata pendente. Vel fiat vas si-
guli rotundum in quo media sit am-
plius foramen per quod planta figat
stipem utraque undique possit sine cuncti-
one tenere. ut ad plantam formam ac-
cedere non possit. Si enim cum nocum
exercitus a solito impediuntur ascen-
su iumentis ab arborum ramulis. Ali-
quidam quod si arborum cordula quicquid
uncta argat prohibebit formam
ascensum. Per antea autem arborum
et ab alio ingressu quod. Ita plu-
rimas plantas reduit ex quo planta
plurimum contrahit et quoniam arbor
et minus modesta efficitur. Ita quod si
arborum cum arborum impeditur et si
arborum non possit. Quod si est
talis locus quod ab ingressu alio de-
di non possit. affixio eide palee con-
grue foras pungentibus immittat.
Cum impulsus et rabiem uentorum quoniam
nouelle infestiones et marie in locis
eminentibus facere si oleo dissipant
vinctum arborum et si et conuenient
admiranda spissa immixtis alligat
et si facta sunt in locis sale nichil
duplia cum admixtis relinquitur
estare. Si autem non videret certum

lignum depositis tunc est casu summo
subadmirabilem custodia remanere.
Oportet autem in omni arborum attende-
re spem in arborum nata aut ex radici-
bus in stipite erigenda dimittat
quoniam illorum nutrimentum subtrahit arborum
et cum conualuerit et multiplicata fu-
erit auferat arborum. Primum quidem
in ramis posita non in stipite. Oportet
igitur talia in principis amputare. Am-
putanda et quicquid in ramis et virgis
arborum ne rana sibi conueniant ar-
borum membra. Accidit etiam plerumque
arborum quod humor superfluum indiget
cum ad partem expellat cum ut in
milibus et alio plerumque videmus
cum puri effectus uermes generant quod
arborum salutem neque persequitur. Ideo
quod si ad partem stipitis conuenit tunc
et si vides illas loci facinde ut inde
uermes non possit elidat. Quod si in
arborum uermes inde conuenit
fuerit. Si non pendens in plerumque
locis humoribus indigestis et fluidis
tunc uicari eadem in quibusdam sante
locis ab alio stipitis usque ad vnum
ut putrescentia in ipso duriscent. Si
languida est arbor ut fructus ver-
miculosis cum lapidosis quibus ferat
vnde fortasse huiusmodi a malicia quibus
tunc procedunt sub terra cum arborum
radicibus cum melioribus addat saporem
preferant circa tunc super arborum
et quoniam formam alligat. Quod si
de parte cum in arborum ad arborum
habundat quod calor arborum cum arborum
extinctus diminuitur gestat cum
stipitate non potest ad arborum
generationem sed luxuriam. Oportet
in multitudine arborum. Sed et non
cum super arborum alio palme capi

lures uindes: studiu aut est radere
aliquid de ispiditate cornis et deponē
uindia desuper nati et sepmis iter
conigare radices maiores et infigere
eos bene apte et ponē lapidē in sa
tura ut melius attrahendo possit
restaurare tempore hūidū sibi quam
ariditate agri patiūt. Si autē
terra nimis calcata est aut mag
nas hē herbas et profundas radices
hūcres plūmū gnāt impedimētū. Con
solidata enī ultra modū tra non per
mitte ad radices descendere hūior
et sua apressione implet et obtināt
poros radici et cōherere nutimentū
non pnt. Impedit enā euaporationē
que ab inferioribus fit ad radices p
tingere. et q uapōis debilis calor in
virtutē spissitudinis loci penetrare n
valet. hinc aut impedimētū effossic
succutunt nō aratione qm aram con
tinuus sulcus multū infert radicib
lesione. herbe aut magne que a radi
obus usq ad rma perungit pūpūc
nutimenta arborib eo q hāt radices
molles vel meliores et ranores q ar
bores et ideo citius trahūt nutimē
tum. Oportet igit eradicari illas et
radicibus euelli. sed forte q loco dem
dare penitus ab herbis indelectabil
efficeret dūm pnt germina subri
lia. sicut fila que non n de supma
superficie nutimentū trahūt. horū
enī graminū necumitū aut oīno nū
lū est aut m de quo sit curan
dū. Plūmū et nocet arboribus
crucax genus fēuū quicquid uindis
est in eis cotrodens et flores dissipās
ut oīno fructus periat. Igit in de
cembris. ianuario vel febr spax oua
que sūt super ramusculis quibda

thelis inoluta. Priusq nascent opne
colligant et igne arment q concil
canone aut concussione. Vix oīa deleri
pnt. sed ignis cūcta consuit. Act
die etiā plezq pnt indecupita etare
ut duricie corticē radices trahē nut
mētū nō pnt sufficiens ad nutimen
tum ramor arboris et fructuū. q
seqt ut alit aut ranores annis fr
ferant. Sandant ergo per medū
grossiores radices arboris et in sol
fūis claudi pnt flumiales imit
tant lapides ut lāmor iterra su
fficienter digestus qui per spactū
corticē subintrare non poterat per
saxuraz apertos igrediat nientis.
Ramey superfluous adeo minuat nūg
q fructus attractus sufficē pos
sit i nutimentū fructuū et ramor.
Arboribus igit predictis modis
cultis si ager est nimis hūidus. p
ferent arbores fructus uermiculosos
eo q hūidū conceptū indigestū et
molliter passū putrescat interius
qua putredine cū subtile hūidum
vaporare incipit aīal de genē ver
mū procreant et postea fructū
arborū corrodit et inutile reddit. Cu
ius signū est q semper in loco semi
nis ubi subtilior est hūior uermis
gnāt. Oportet igit si possibile est
ut pperacionabiliter existet locus
ut plante ultra modū abent
Si aut forte fiscaliter fieri pnt per
forent stipites arborū qē rām ubi
ad stipitem nutunt radices manēs
ut per foramē illud distillet humor
supfluous et tūc curabit fructus
Si aut eōtrio aridus est locus et
pprietates hūis herem ita q cultu
curari uix pot arbores efficiantur

spinose ■ fructus ferunt puros et ac-
 dos plantis a talibus locis sunt p[ro]den-
 de. fructus colligimus sine ramorum
 fractura et colligentes emittito rami
 p[ro]p[ri]um in arboribus quoniam fructus p[ro]p[ri]os
 non excutiant. si rami altiores debi-
 les congruis similibus cum fortioribus
 alligant. Inferiores uero longis scdm
 q[uod] sufficiat scilicet erectis fructu
 exhibeantur vel habeat p[ro]p[ri]a fortis
 ■ multum longa cum uicino feruo ab
 utraque parte bene firmato. cuius unum caput
 ad ramum inferiorem debile colligendum
 ponat. aliud uero ad ramum superiorem
 ferat ut apparebit confirmet. Cui ipse
 p[ro]p[ri]um ramum colligendi ad locum colligentem
 trahi et trahi in aliquo parte cum oppo-
 sita unco firmam et colligi sine peri-
 culo collectoris. Leguntur autem fructus
 p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]a scdm diuersitatem matu-
 ritatis ip[s]orum ac consideratione adhi-
 bita ut hi qui tempore. maturan-
 t[ur] estuo tunc legantur cum odore colore
 et sapore sibi attributo maturitate
 fiantur qui si aliquotulum ante legantur
 uidelicet cum p[ro]p[ri]a indicia matu-
 ritatis apparuerint diebus pluribus serui-
 tur ad usum q[uod] hi qui fuerint ultra
 maturatione collecti. Qui uero in h[uius]
 maturantur antequam ad usum ueris vel
 saltim remis seruiantur octobri men-
 se legantur feruere et sicco tempore le-
 gantur existente cum luna sui fulgoris
 quanta penitus etate et h[uius] de arboribus
 co[n]ter d[ic]t[ur]e sufficiat.

De Amygdalo

Amygdalus est arbor satis no-
 ta eius quidem diuersitates in
 fructu due sunt. Quoniam quedam
 faciunt fructus dulces quedam amara.
 Dulces usui hominum in cibis operantur

sicut in medicina. Quedam sunt grossi et
 duri h[uius]modi co[n]ter quedam subtile. Et q[uod]
 d[ic]t[ur] amygdala sunt longa et quidam roun-
 da. Et quedam grossa et quedam parua
 eligenda sunt grossa rotunda subtilem
 h[uius]modi co[n]ter. Amant aerem calidissim[um]
 licet et in temperato proveniant quia
 co[n]st[itu]t[ur] uerit[er] matu[r]e flore. Nam in
 terris calidis multum fructificant p[ro]p[ri]e
 habundantia sui h[uius]modi. In terris aut
 frigidis inspissatus est succus eius ita
 q[uod] fructus non est habilis et ideo i[n]
 terris multum frigidis aut cito perit
 aut parum uel nihil fructificat et fruc-
 tus eius ■ multum durat i[n] terris
 frigidis natus. et est euamius fructus
 ita q[uod] ex ip[s]o non erit planta et in
 terris frigidis oportet plantari nucle-
 as qui in terris calidis sunt ablati. Ter-
 ram duram siccam et calculeam desideat
 licet in mediocri pura terra satis pro-
 ueniat. Sed in nimis aquosa modice
 uel nullius utilitatis existit. Amyg-
 dalus ferit[ur] Januarij et febr[uar]ij m[en]se i[n]
 locis temperatis. In calidis uero octo-
 bri et nouemb[ri] semine et plantis q[uod]
 de matris radice tolluntur sed in hoc
 arboris quoniam nihil melius e[st] q[uam] semina
 cui facit. Sediemus ergo altum scdm
 Paladium uno semipede a terra. Vel scdm
 Albertum duobus pedibus. Alii autem unum
 pedis fossio satis sufficiens e[st] uidentur
 Denique in ipsa arca obtruemus amygdala
 non amplius q[uam] quatuor digitis ita ut
 cucurbitula figamus interram spacio inter
 se binos pedum uel unum solumne separam
 sed ipsa amygdala ad ponendum gradina
 legamus et uera. et non nimis grossa
 testam h[uius]modi que antequam ponamus
 nulla maceremus nimis aqua ne ger-
 men extinguat ex multo melle mor

diatas. Aliqui eas nures pias liquido
fimo per triduum macerant. Deinde die
ac nocte parant eas stare in multa.
Sed que suspensione non possit habere dul
cedinis. Terra autem seminario debet
habeere letamen admixtum multum pro
derit si etiam sabulum miscetur ut terra
sit soluta et mollis. Cum vero in semina
rio disposita erunt si sitientia intuerent
tibi in mense dementem aqua regema
herbis arctisstantibus sepe purgantes
Erit et diligentis cultoris vnicuique nu
cia eius prout signum parum infigere
ut seminario sine lesione germinum
antequam super terram emineat fodi possit
Proderit etiam multum seminario an
tequam in eo ponantur amigdala in ceter
is noua que subitus fuerint superius
eleuentur. Cum in seminario adoleuerint
duobus annis elapsis predictis men
sibus transferantur ad locum ubi perpetuo
stare debebunt. Statim deinde aut sunt
ut ad mensuram spectent. Viginti aut
quodam pedibus ad invicem separe. Inser
tur mense decembris et januarii. et loc
tis febris si furculos colligis et condi
as antequam germent. Viles autem sunt
qui de summitate sumunt. Sub corni
ce in trunco inserunt in se et in pisco
primo sed eius in fimo non est ita
utilis ut fimo ut ait Albertus. Primo
anno quo plantantur ut optime conua
lescant a mense febris usque ad octobrem
singulis circumsodiat mensibus & herbis
ibidem nascentibus liberetur vel quater ad
minus in tempore dicto cum terra non
nimis mollis est sed talis quod in pul
uere aliquid humiditatis habentem possit co
uertere. Sequenti non annis ter vel
bis ad minus circumsodiat ut umbres
superuenientes accipere possit qui

que concultata nimium terra denegant
eodem. Tempore autem floris non circum
sodiat quod flos eius facile fessum exu
it ut ita ait. Si terra eius macra fuerit
in autumno effusa letamen accipiat. Si
nimium sabulosa conuenienter lapides
letamen et ceterum accipiat. Seminario
autem debet ut super dictum cum in comuni
de formatione arborum locum sit. Sic
autem vno solo stipite creta qui sepe
dibus usque ad terram erigatur a terra
usque ad ramos primos. Eodem multa
nocumina euigunt que arboribus pluri
busque euigunt. Et earum cura superius
est conuenienter inserta. Preterea cum
accidit eis si rodantur sunt fructus
earum amari et ideo plurimum a pecore
sunt suand. Item cum timeatur ne pluu
ia ledant nudentur radices earum antequam
florescant ut Marcialis asseruit. Alber
tus non addit quod lapidibus prius albis
cum arena grossa operiantur et de si pri
ma non timeatur arena subueniat et re
ponatur humus. Teneras nures creta
diat Paladus Marcialis asseruisse si autem
florem radicibus ablaqueatis aqua ca
lida per dies aliquos inferat. Et
amari dulces sunt si circumfossa stipa
tribus digitis fiat a radice caner
na per quam nexum humor exsudet
Vel melius habere trunco et melleli
gum cinereus impiantur obliquo. Vel si
cum radices eius sterent prius in
fundis. Vel ut palladius ait confusa
clauis multis plurimum inuatur ad fru
ctum et maxime si aurei sunt ut ait Al
bus si feraces non sunt rede cinere
terebrata radice inuagamus. Vel sic si
licem in seramus ut cornu regente
claudat. Hec arbor hoc habet proprium quod
senectute plus fructificat eo quod huius

emul' aut a calore non deficiat' sicut in
iuuentute. Fructus eius colligunt'
perit'is excussi ai maturi sunt licet
acuti et adhuc teneri a mulieribus
et maxie pregnantib' ai multa au-
ditate petant'. Natura aut' su' am-
gdala ai cortex ai testam existens a-
perit' et sepe'at ab ea. Detonata ar
si aq' salia lauent' candida sunt et
plurimu' duratura. sed et sine aq' ■
dustria uel cura seruant' in longum
si fuerit exsiccati. Si difficulter cer-
um dimittant paleis obruta contino
relaxabunt'. Ex virgis amigdali sunt
optime virge clauat' quibus milites
vunt'. Itē ex stipite eius mē radi-
ces sunt fortissimi magi ad scanden-
dū ligna. Amigdala dulcia calida ■
et humida i medio pmi gradus. Vi-
ridia et tenuiora laudabiliora sunt
q' sicca ppe' eorū humiditate. Idcirco si sic-
ca in aqua calida excoriat' uideant'
sunt in actione viridib' uiana. Porro
si viridia anteq' habeat cornes edē
t' gingiuas confortabunt' ito q' caloz
refrigerabunt'. Diascoides idē affirāt
et addit. et caput q'uat' caliginē ni-
trunt. Venerē accedunt. Sopnū faciunt
■ ebrietatē resistunt. Amigdala ama-
ra calida ■ sicca sunt in 3o g. Valēt
con' asma et tussim ex frigiditate
ai fucharo ad repimendū eaz ama-
ritudinē. Oleū ipaz valēt contra
surditatē & sanie ■ aūib' missim.
Item valēt con' lombricos ai farina
lupinorū super umbilicū positi. Itē
valēt ad menstrua prouocandū cum
rasara magna superpeluorū feni.
A mē dicit q' amigdala amara si app-
etate interficiat' vulpem si ai aliquo
alio comedant' ab ea. Item offerunt

perita super pannū & lentiginē et oca-
trices et prurientes et applanat' cont'
facia. Et ai radice coquit' et limet' sup
pannū est medicina fortis. Et cortex
et folia sunt mē dicitur et extenu-
atua et sanatua ut dicit Diascoides.
Et comedere amigdala dulcia im-
pinguat. Galienus vero dicit q' operunt'
opilationes ■ epate mira' epatione
amig' amara. **De Auelanis**

Auelanis nō sunt. Ex his quod
sunt siluestres que ■ nemoribus
et sepibus nascunt'. Quedam dicit
tice. Siluestres sunt parue sapientie
sam testam hūtes. Domestice quedam
sunt grosse rotunde. & quedam longe ex
quib' longe sapientiores sunt et citius
maturant'. Omnes tū maturitate fere
tur ai ■ suis foliulis sepe'ant'. Que
ai ad solem siccitate fuerit diu suant'
In omni fere acie proueniunt. locū gau-
dent macro frigido sabuloso humido. h
in omni fere genē terre nascunt' et con-
ualescant. Ponende aut' sunt nucib'
suis nec amplius duob' digitis terra
super eas ducenda est melius in plan-
tis uel sabole proueniunt. Mense febr.
plantande sunt. licet mense marcij octo-
bris & nouēbris plantari possint & tū
ualescant. Ex ligno huius arboris sunt
optimi arathi uasoz vini et archuz
ad sagittandū sūp' boni. Auelanis sunt
calide et pax sicc. Et sunt nucib' frigi-
diores et pntiores. Eaz enī corpora
sunt solidiora et spissiora et uentosi-
tate carentia. Idcirco plus nucib' sunt
nutritua. tū diores tū ad digerēdū
■ descendendū et expore. Ventrisi
flationē in corpore generat' maxime
si ai interiori cortice comedant'. Abli
■ sunt digestibiliores et uales antiq'

hiatus tussim papiet si pistare ei mel
le usui daret. Item eius cortex est stip-
ticus et stringit uenarum.

De Berberis

BEBERIS est fructus quidam
arboris parue ualde spinose. Sic
arbor mali parua et sub recta
di rubra quae quae sunt nigri sunt fructus
spine albe illiusculi oblongi. Plantan-
t' ut mali parua. frigidus sunt et sunt i
secundo gradu. Vallet anas con febrile di-
crasiam. Scurpus ex effluat quanto fac-
tus con calefactione epatis. Pulvis
eorum cum succo scilicet coactat ei epati
superponat. Auid' dicit quod sunt frigidi
sic. i. q. gra. Dicit et quod sunt uincen-
tes colerum ualde. Et sordidus tri ualde
Huius fructus arbutula optima est pro
sepibus et claustris si habet plantarum copi-
a. Que quidem per rationem fructus uel
seminis huius potest.

De Ceraso

Cerasus est arbor nora. et dicitur
rur serē frigidū aut temperatū
Calidū uō substinē nō pot. Inter
pedit in regionalibus parua promouit et
cassa mentana uel scollibus uel ipse mo-
tes constituta regione letant. Solū au-
tē desiderat dispositis hūectis. Que-
dam sunt dulcia quedā pontica et huius
gnar faciunt arbore. et sua sponte dicit
sursū ascendit. et huius proprie dicitur cerasa.
Alia uero sunt ualde acra et huius arborem
ualde minore faciunt et sursū nō dirigū-
t. sed solū modo per lara diffundit. et
hec uocant marene siue marasche que
multas plantas faciunt sup radices in-
oratu suo. Valde radiabiles plenas et ad
plantandū habiles. Plantar' semine
eius posito tempore octobris uel nouē-
bris. Virgulta enā ipsi pro adimicabili

pelita affirmant a Paladio facile i ar-
borē proficere que aut seminibus plan-
tate fuerint predictis mensibus transpla-
tant. Inscit' mēse nouēbris uel si ne-
cesse sit extremo Ianuarij. Ego autē
inueni in scitione eius factā tempore febr'.
et martij optime prouenire. Licet melior
sit eius et omni arborū gūma; hūctū
in scio quā gūma uel in his non ē uel
fluere desinit. Varo autē scribit quod in
scit' p'p'rijs brumatis hoc est a diebus
decembris ad kalendas febr'. Inscit'
autē optime sub cortice. uel et in trun-
cho scisso. et in summitatibus eius. Sed quod
in truncho inscit' omne lanuginem
auterit debet. Inscit' in se. In pmo
In plantano. ut quidam dicit in popu-
lo. Amat scit' altis et spacia largior.
Videbat triginta pedū uel quadraginta.
assiduas fessiones. Putat in eo puma et
sua delat et que descen suo artati p-
tulit ut crescat simū non amat atq;
inde degenerat. scit' ut stipes dul-
ciū ab octo pedibus usq; ad duodecim
erigat a tra plus et uel minus scilicet
quod in leto solo sunt uel celi. Stipes nō
marenar acraū sex pedibus uel aut ele-
uet in albi. Si cerasus humect' recepto
putrescat mtrūcho foramen accipiat.
Si formicis patit' uel alio modo ledat.
ei subueniendū est ut sup dicit cū locu-
tus sui de arboribus in cō. Cerasa nō
aliter quod in sole siccata seruant. ut
sine ossibus nascant' sic fieri debere
asserit marcialis. Arbore tenerā ad
duos pedes rectas et eam usq; ad tri-
decim fides exdullam p'ris utrius
quod abradere ferio curabis et statim
utrasq; p'ris uinculo stringes et ob-
linis fimo sumā partē uel aram
et alterā diuisuras. Post annū soli

Castanea est arbor nora. Ex his quedā sūt domesticæ quedā siluestres. Et domesticæ quedā sūt medicatæ fructus hñtes q̄ casta nec dicitur. Et quedam faciūt valde grossas quos medicolān martines no aut. Diligūt celi statū frigidū et tepidū non reusant. Si humor asten serit clunio^{re} opar^{re} regionibus ac mar ime in septentrione versis. Amat solū melle et soluti nō tñ arenosū. In sabu lone p̄ueniunt. Sed hñcta terra nigra illis est apta. Et carbūculus et cōfus di ligenter infractus. In agro spissō et m bica uix p̄ueniunt. In argilla et glā ita non possūt nasci. Xeritur plantis que sponte nascit^{ur} et semie. sed q̄ plan tis senit^{ur} ita egre sūt ut biennio de ear^{um} vita sep̄us dubitet^{ur}. Xerunde sūt ergo castaneis suis nouembri et de cembri. Itē januar et febr eligende sūt castaneæ ad serendū recentēs qñ des mature. sed ita faciendū est ut durent usq̄ ad febr. Castaneæ in ā bra sicut^{ur} expanse tñ in angustū et sicut^{ur} locū tñllate cumulareq̄ di

ligenter flumini operiant arena p
dies triduum. Cui arena remota cap
singulis montes que sicut sunt nigunt
que superant non valent. Item q
postea sic et nix et post triduum
dies iter probabis et hoc cum eo se
ceris ad uentum ventum ferre debebis q
manserit liberate. Aliq in viscidis
uant arena pariter inissa. Pastinaca
ergo locus debet q hunc destinat
arbusse altitudine pedis uno et semis
vel duos vel totum uel sulcis in ordine
destinatis aut certe aratris resolu q
fimo sociatus et redactus in pulue
re. Cistacearum semine accipiat non mi
plus pedis dodrante cerneret. Vniui
iq semini ppr notis surculis de affigi
et ipsa semina simul trina uel quina
ponant & inter se quatuor uel tria pe
di spacio separata. Quas cum tristere
placuit binas plantas tristere debe
bis ita tamen q in nemoribus spissiores
agris uero semminabilibus rariore. S
sexaginta pedum distantes ut possint p
latera diffundi plantari. Locus tamen
deductior accipiat ne insidijs humor
limo germen extinguat. Inserit
mense maio et aprilis et maio mense
et in salice. Sed in salice tardius pro
uenit et maturat. In cernice inserit
et inoculat et melius inserit ad butel
lum hoc modo. Prædat arbor nobilis
gummi et cum sequenti anno pullulauit
ad modum populi. Colligant surculi dum
gument et in frigido et umbrato loco
sement obui ut post modum de m
se aprilis et maii habeant et tunc
ex his amode fieri inscio ad butellu
nel more emplastrum. Quod si multas si
mitiones oportet. Ex surculis inse
rendis multi fiat butelli cum guma

longi scdm altitudinē vna grossi digni
et pluri. Deni malo furculo inseren-
do in loco igneo et corne i tres uel q̄
tuor pures saso eligas bucellus eq̄li
or supin q̄ tū deprimat infer q̄ eq̄
tur et cortex elenat longo nurr buc-
cello formet et q̄ ex corticani est sup
bucellu rotaliter madat. Nouū cas-
taneū arcaifodi debet assiduo mense
martio et septembra. Incrementum
maius acquit si putacionibz adiunct
In nemorosis locis depressius i agris
uō qui seminat altius i eis rami fer-
ment. Castanee colligit ai p̄t ma-
turtate de rors suis cadunt mē
tam uel ai in eis apertē inapuit. Et
auit p̄cis et collecte ai rors in
acēum intra sepe rotundi timore per-
cor consuunt. Et ai sic in garratq̄
busda dieb steterit aperunt. Et hec
meliores q̄ p̄dictē sūt ad seruandū
virdis q̄ usq̄ per totū marci p̄t
virdes seruari. Sed alie q̄ marie
ab arbore cadūt usq̄ ad quideamso
lux dies non seruant virdes sed
ad fumū p̄ite ut sicut diu suū
p̄nt sed sup̄iores cōs esse dicū
t. Sed seruant virdes in sabulone
ut dixi uel in crantibz ad fumū du-
cti fere mensibz p̄ite vt postmodū
sitate mūdēt et diu seruent. Li-
gni castanee in domibz optimū est
et mirabilis durabilitatis sub terra
Et ad plumas ex recta et ideo ex eosi
ut optimi pali p̄t vireis et p̄gula
ijs. Et ex eo sūt optime viretes et
tine et uasa i quibz castanee sicut ser-
uent. Castanee fin p̄sac calide sunt
in p̄mo gradu et sicut in scdo signifi-
catio calois aī est dulcedo eaz q̄ si
perositas et p̄nticitas inuit sicut

saprositas et p̄nticitas inuit sicut
tem et ad digerendū satis sūt faales
inutribiles nō multū sūptice uel di-
utrice sūt. Si assent eaz corpus in-
tificat et si in aq̄ dūcent q̄ eaz
completio temperat ex aque molli-
et hūditate sūt bonichime in cor-
pere ḡnatue. Et sicutat p̄ctois et
corporis temperamti et vire dif-
ficulitate dissolūt. Colera eis ai q̄
charo cōmedat. Slegmaria uō cum
melle. Itē hec scdm medicinā virtu-
tem hūc landabilem q̄ ab hoīnatōn
et uomitus constipatur sūt. Ieiun
q̄ intestini confortatur. Cathaplas-
ma quoq̄ ex eis ai erdei farina et
acete siue vino factū et sup manu-
llay tumore positū eis potēt aux-
iliabit. Castaneaz q̄dem contrabuf-
no et paluengatis et ai sapa tem-
paris capin adolescentis in modum
cathaplasmatie positis eoz capillos
confortat et augmēt. Et cōi alepi-
nā valet. Aūc dicit q̄ i castanea
est absterse et inflatio in ventre
iferere et sūptaris et dfortat m̄
bra et est tarde digestiois sed est
boni nūmenti. Si ergo ai p̄chano
misteat eius nūmentū est bonū
Gall dicit q̄ est nutabilior oībus
gramis adeo q̄ est p̄roxiā ḡis p̄is

De Cōtano

COCTANVS siue atomus
est arbor nota. Et in his que
dar sūt que faciūt p̄ra cito-
na et hec arbores maiores sūt et
minori hūc felui. Et q̄da sūt arbo-
res minores et latiores hūtes fion-
des q̄rū fructus p̄prie vocant
cotana siue atoma. Amant locū
frigidū et hūidū. Si i tepido sta-

tuant' opus est illis irrigatione. ferunt
tñ statim medicinis sitis inter natū
frigoris et caloris. Et in cluvis et pla
nis proueniunt magis tñ inclinata
et connata. Terrā desiderat satis
pingue et insoluta magis q̄ creta leta
ē. Plantant' plantis cū radicib' in
ita ipis arbores iuuentis. Itē tales
et cūmibi in locis calis. mēse et
totius et nouēbris. frigidis nō mēse
febr' et maraj. Temperatis utroq;
tempore fieri pnt. Ita longe penēde
sūt sedm paladū ne altera q̄cente
uento stilladiū tangat altitudo. Ven
se february inserant' melius in ma
cho q̄ in cortice in se ipas. Inserā
tur aut nouelle arbores quibus
succus i cortice est si maior est cū
radicē melius inserit' ubi cortex et
lignū beneficio soli adherentis hūc
sat. Ita reapunt' in se sinuulos ppe
omnis gñis s' pūmā serbi cūm ma
lor que meliora producant. Dū b'
est nūm' heretore maior uō anere
uel totū puluē semel toto anno.
nullo radicib'. Poma in his et
matura. Et maioris pūctus assidu
us inuē efficit. Rigante sūt quo
tens celestis negatur infusio. Et
arofediente locis calidis octobri
et nouēbris. Locis frigidis februa
rio et marcio. Et n' arafediat
assidue et sterilis efficit' aut eius
poma degenerant. Formant' ut v
nā soli stipitem hēant q̄tuor ul'
quā pedib' elenatū a terrā. Putan
sūt et a uicosis oīb' liberande. Si
erga est arbor amura cōlūm mixta
aqua radicib' debet infundi q̄ anis
singulis factū custodiet a vicis. Si
arboris longe terogabit etat. Coll

gant' octavo mense octobri. cū aduē
cant' pūmā maturatē auro colore
fiant. Et que magis odorifera sūt
debet eligi. Si per tota lidones suspen
dant' in frigida regione forte mē
būt per annū et amplius. Vel fuen
t' inter binas tegulas pōta si luto
ex oīi parte claudantur que si de fr
cto incoquant' aut passo. Alij satis
locis tñ ponūt. a quib' uentis exclu
dit. Alij in melle dimittūt in quo ge
nerē cendiendi satis nā diligunt'.
Alij i mīlio obrunt' uel in paleis sepe
rata remigunt. Vel in vasculis opti
me uino pleno sūmittūt. Alij in dol
is multū inmergūt qd in odoratum
uinū redit. Ex citonij lene et spī
se sepes spinas tñ non hnt sed nigra
sūz lēnāz inbilitent' et q̄q; fructū
ferūt. mēse satis igni respondēt.
Citonia ut ait Isaac gñaliter dicitur
ē duo. uidelz i crudū lignū et per
fecte maturatū. Crudū itaq; lignū
pestimū est et durissimū ad digerē
dū et nihil nutrit. Idcirco ea cito
vitari oportet. Maturatū aut fridū
est in fine pmi gñis. in medie. q̄
ppira ponticatis i eis maior est q̄
cētis malis. Ideo ualeat ad sanguis
fluxū et egestionē ac uomitū. Con
fortatiū est s' si morēt' eo. Et
comēdat' stomacho uacuo constri
git uentrē. Si post cibū accipiat' la
xat compmēdo et constringendo
es s' si. Si ex his quedā sūt pontica
quedā acetosa. quedā dilata. Pon
tica stipica frigidiora sūt ad digerē
dū duriora sūt et s' dec non sūt cū
carne sua edenda. sed liquer cū rī.
Nam stomachū confortat urina
prouocat et egestionē uomitūq;

construatur. Et si cum carne edantur inge-
mani oportet ut carnis durities an-
ferat vel eluantur aut si aliquid quod ali-
da apponendo. Aut quod melius fundantur et
et abiectionis generis melius in continentia po-
nat et excoctentur et in lino uel stu-
pa uel quod melius est pasta mu-
tat. Sic enim erit stipula valde con-
fortatua. Acetosa subtiliora et pene-
trantiora sunt. Ideo si extinguunt et
a carne colere et rubere uomitum colere
et egessum conferunt. Vrina purior
et vim appetitus auget. Odor eorum uo-
mitum prohibet et suavis post vinum
bibitum deponit humum salientem ad ca-
pud. Unde dicit Aulus quod acetosa con-
ferunt uomitum et ebrietatem et sedant si-
tim et confortant stomachum iracundiam super-
fluitates et conferunt disinteric. Et
quod suauiter post cibum soluit adeo quod
quod pituitum et os sumit exhumit
cibum ante digestionem. Dulcia uero sunt
magis temperata quiddam caloris habita.
Vini uis eis maior non est ad finem con-
gredi uel calore. **De Curo**

ARBOR anni nota est. Deside-
rat aerem calidum sed uirgulis
et maritimis locis maxime
gaudet quibus humor exundat. Si
quis in hoc genus arboris in regi-
one frigida muerare desiderat. Loco
parietibus munito. uel in parte meri-
tiana uerso disponat hanc arborem
sed uernis mensibus tectum stramine
uellet agresti et ubi estus refulbit
aeri arbor nuda et serena reddat.
Terram rariens naturam desiderat. oren-
se maris ferit multis modis. scilicet se-
mine ramo. talea uel claba. Si genus
uel ferat ita facias. terram in duobus
partibus fodies et eundem cinere misce

bis. Breues areas facies et utique per
camiales aqua decurrat. In his are-
is palmale serotum maius aperies et
tria genera deorsum uero cacumine uicta
construes. et omnia cotidie rigabis
Ciculus procedent si beneficio. aque re-
pentis uicinis. Natis germinibus sem-
per prope hanc trahet. per hanc e-
na planta infferri. Si ramum uel
pone non amplius lex qui pedum
debetis immergere ne putrescat. Cla-
bam seri modus est quesit ma-
nubry grossitudine. Longitudine
cubitali et utraque parte longitudo no-
dis et aculeis reatis. sed integra
summitate gemarum per quas spes fu-
turi germinis immescat diligenti-
ores in fine bibule adhiunt v-
triusque quod summum est. Vel marina al-
ga uestiunt. uel argilla subacta per
utrumque extrema cooperiunt. atque ita
in pastinato sole deponunt. Talea
gratior et breuiter esse potest que-
sita ut claba merget. sed talea pal-
mo duobus superfit. Claba omnis
obruit. Alijs arboribus non debet
adnecti. Talea sine claba eius calidis
sumis regionibus et per autumnum potest
frigissimis Julio et augusto positas et
cotidianis rigationibus uicinas. Pala-
dius usque ad poma et magna iere-
menta perduxisse affert. Inserit
mense aprili locis calidis. maioris
gradis non sub cortice. sed sasso trito
cum ipso radice et in puro et mero
sedem quosdam gaudent assidua fo-
ssione. et hinc perueniunt poma ma-
iora. nisi que arida sunt rarissime
telentis absadere. Arbor pomis
ceteris cum humoris habundan-
tia maturissime acerba substituat.

A arbor uere etate florentia aequatur.
 Orbem quendam continet fecunditatem
 sibi ministrante natura. Ferunt autem
 medullas et carnes dulces. Si per arduum
 uentis semina ponenda mactentur
 uel in uino lacte. Aliqui mense febrili
 et tunc obliquo foramine ab uno re
 rebant ita ut altera pars non exeat
 et hoc humores permittit fluere donec
 poma ferment. tunc foramen luto rep
 lent. si quod est medullis dulce fieri confir
 mant. Poma eius prius in arbore fere
 toto anno seruantur uel in paleis melius
 quod si nascuntur quibusque claudunt. Poma
 citrina scilicet nascuntur ex quatuor rebus sunt
 composita. Prima est cortex sua caro. Ter
 tius medulla. Quarta semen. Cortex est
 calidus in primo gradu. quod carminem et
 quod odor ostendunt. Eius tamen suba dura
 est. Idcirco non est pro cibo accipienda
 sed si exigua pars eius pro medicina
 sumatur stomachum confortabit et digesti
 uum non admittit bonique odoris pre
 stabit atque erit contra uenenum mortale
 et potens cum uino datus. qui succus
 inter pannos missus colat tunc confer
 uat interlunies. Item pregnantibus
 etiam datur etiam inueniuntur appetitum
 auget. Caro autem frigida est et humida
 in primo gradu. Unde est sibi refrigerantia
 et ad digerendum difficilis propter eius du
 ritiam quia propter naturam est stomacho contraria
 autem omnem cibum. Cum melle et
 cicutario et si in medio aut fine pran
 dii edatur fit etiam et materia duntaxat
 se ac grosse febris. Medulla uero subtilis
 est et aquosa omni caret nutrimen
 to. sed hec est duplex. quod quedam est in
 stipida quedam acerosa. In stipida frigida est
 et humida in secundo gradu. Unde calorem
 refrigerat et sitim mitigat. Acerosa

non frigida est et sita in secundo gradu. Vir
 tute habet incidentem exterminantem et
 refrigerantem. Idcirco fit alioque epatis mi
 ngantia et sibi confortantia virtutes
 appetitum excitat et acuminem colere in
 hoc mitigatione prebet. facientibus pro
 te subuenit. Suspicionem ac tristitiam de
 colera curata generatam remouet.
 Egestionem gemitumque colericum sedat. Impu
 rigines ac lentiginem cum eo frictas de
 struit. quod testatur quod pannum incanescit
 made facti ad pristinum redeunt colorem.
 Semen calidum est et situm in secundo gradu
 quod sua amaritudo ostendit. Idcirco
 scilicet ab eo est in conueniens. sed si
 medianas est solubile apostematum quod
 dissolutum et contra uenenum propinatum
 cum uino. frondes quoque ipsius arboris sunt
 odoriferæ et quiddam actum sunt sub
 cortice pomorum propinque in inuaniens
 actione. De Cornio

CORNIVS est arbor parua
 que hinc nascitur in nemori
 bus et fit contra arbor siluam
 tamen quod domesticata per cultum facit cultum
 ad quedam utilem. Ideo et ipsa dicitur. hec
 arbor fere omnem aerem substat et omni
 terra et mari pingui et humida con
 ualescat. Plantentur semine suo et
 plantulis que cum radicibus uix ipsas
 inueniunt. fructus eius maturitate
 facitur cum ex melle colore nigri
 assumptus et facile ab arbore cadit. Ex
 ligno huius arboris quod durissimum est
 et tenax sunt optimi dentes molendino
 rum et manubria malleorum et virge ad
 emendandum funica et garmenarum lana
 Et generatim omnia que lignum duritie et re
 nantate requirunt. Ideo utile est eis fructus
 sepes ubi non est natura clausura spino
 rum. Nam hec arbor spinas non habet et quod

non habet' ipau plantar copia. fuit
 minarū de semine eius corde recol
 lecto et ad solē siccatō. Exminent' autē
 de mense octobris et nouēbris. Cor
 na ualde pontica et stipica sūt. et qñ
 ■ magis minus sūt nigra tanto ■
 ■ magis sunt stipica ad usū cibī nō com
 petūt. sed pp̄ medicinā valēt. id sū
 xii uentris & uomitū constringendū
 qz sit ex acumine colere pp̄ ipau fr̄
 ditatem et stipicitatem. Item et eis
 sit optimū aretū si p̄stent' et cū se
 tissimo aceto misceant' et in panes
 formata et siccata seruent' et vino cū
 opus fuit misceant'

De ficu

FICUS est arbor nota. Et cin
 qdes diuinitates sūt mltē. Jāq
 vniūsqz illa gñā eligat
 que in loco in quo plantare desiderat
 uel i fili uider melius prouenit. Itē
 tū prouideat ut in locis aridis macis
 non plantet ■ que tempore magni
 i talibus locis ab arbore cadit. Item
 i locis non tūris non plantet ei gñā
 que ante folia ficus producit. Hec
 arbor aerē calidū et temperatū deside
 rat et i mediocriter frigido cū homi
 nis auxilio sustentat'. Videlicet si
 sit ab oriente et meridie discoperta et
 ab alijs duabus partib' aliquib' obsta
 culis munita. Itē non impinguet' ē
 ■ eius ne eā nimis tenera rema i
 ueniat. et tūc stipes eius pilis mu
 niat' vsqz ad ramos arcūquaqz ligatis
 et sup̄ terrā cū pedē finis aialium
 reatens ponit' et maxie colūbūnis qui
 recedente frigore post remē auferat'
 it terra fuit macta minus. frigida uō
 aerē ualde reatit. Terrā pingue uel
 mediocrit' desiderat et ■ macta etiā et

■ suta. Queda eius spēs defendunt'
 i q' saniores et dulciiores fructus pro
 ueniūt. In pingui uō et hūida aquo
 fiorēs et minus dulces magisqz insi
 pidi et grossiores. Plantantur planti
 lis et aluide. acceptis locis sicut men
 se octobris uel nouēbris temperatis
 mense febr̄. frigidis uō mense mar
 tij uel aprilis. Si taleā uel acumi pōas
 ultio marcij uel mēse aprilis cū ei se
 viridior succus infuderit. Si acumi
 penas tamū binū uel trinū ab aus
 trali parte decides et sic obrues i dū
 si caciua terra inhiacente uelud ites
 furculos reddat. Taleam sic ponem'
 ut ei leuiter ab una pte diuise lapi
 dem mergemus ■ fisco. Legende sūt
 plantē ■ quib' frequēs nebul' exubeat
 Que uō mēde sūt et oculos suos per
 longa intermedia distulerit steriles
 esse credūt. Si plantar hā nutrias
 seminario et maturā ■ scroto mēse
 tus penia grossiora producat. Scrotes
 altas et magnas iternalla pp̄ longam
 dūc radicū eius. In locis frigidis sic
 eramus que cito ueniat ut ante vin
 tres genus hoc possit occurrē. Calis
 uō ■ estuosis eni que sēdo maturat
 Ficus inserit' mense aprilis inter cer
 tice uel ■ nouelle sint arbores sasse ■
 gne itaqz copendiū est et ligandū
 ne uentus intreat melius compūdit
 si cū terrā macta inserant' arbusta.
 Aliqui in iunio mense inserūt. Vario
 scribit qz caque uerno tpe in seretban
 t' pūt et cū solstitiū inseri ut ficiqz
 uel densa mā non est et ideo sequit'
 colere aquo fit ut in locis frigidis
 ficta fieri non pūt. Aq' uentū in sito
 ummā tenellū enī cito facit putrescē
 Itaqz canitile signo omedissime exiūt

ea inferi. Que autē nā nūc sūt mel-
lia uas aliquā sup̄ ligant. Vnde sil-
let lente aqua ■ pus exarscat sur-
culus q̄ conualescat. Cuius surculi
corticē integrū seruādū et cū sic ex-
ariendū ut non denudes pmbrem
medullā ne extrinsecus pmbriū ■
ceant aut nimis calor argilla obli-
mendū ac libeo obligandū. Carbo
autē scribit q̄ etiā pro uindemia fer-
mari pot̄. Surculus est eligendus
anniculus uitalis enī ordit̄ mīo-
ris uel maioris etatis. Item inco-
lari uel in pustrali et ad bucellū in-
feri pot̄ mense Junij et Julij. tñ ad
bucellū fieri pot̄ et mense madij et
aprilis. Inferit̄ autē in capfico i mo-
ro in platano et orulis et surculis
Gaudet assidua fossione cū multum
proderit si per autumnū stercus ap-
ponas maxie ■ amaris. Formar̄
ficus in locis frigidis ut unū solū
habeat stipitem a terra modicum
elevantū. sic melius a frigore tescen-
det. In locis nō calidis unū uel ples-
dū modo non ultra tres uel quātor
stipites hēat pro dñi uolūtate. Re-
cadenda sūt ■ ea quēcūq̄ aut pu-
trā aut malenata reperis et eade
putanda est. ut inclinata per latū
possit expandi. Tricus arboris scā
ficiendus est quo loco tmet ut possit
hūer. fluē ne uermes cūct̄. quisi
creati fuerit sūamis ferens tollan-
tur a fico. Alij solam calicē uinam
latebris uermū apponūt. Si for-
mice moleste sūt rubrica butiro et
pice liquida ■ ar̄ triciū deter-
induci si fructus suos uelud egra
produat. Aliqui radici terebrate ai-
neū figunt. vel secum arboris cornū

sepe presandū cū folia inapuit p-
durē fia. ut multū et pingue fiat
fructū in pñapio germinis citius
sūma recidimus. Vel hoc tñ citius
qd̄ arboris medietate procedit. ut
ficus cito maturat. sicut cepe longi-
oris cū oleo et pipere mixto unge
poma qñ grossa inapuit subribere.
Ficus virides seruari pnt̄ uel in mel-
le ordinate ne se contingat uel singte
intra uiride circubita clausa locis
vniuersis cauatis. Sicut autē et ser-
uant̄ hoc modo que campania tota
custodit. In cratibus ficus expandi-
tur usq̄ ad meridiē et adhuc molles
in qualū resundit̄ tūc calefacto fur-
no ad panis coquēdi modū subpōns
tribus lapidibus ne ardeat qualis
iccludit̄ et clauso fumo ultra bis cocta
ficus fuit sicut est calida interpositis
folijs suis in uas fictile. bene pua-
tū densius presso et operculo dilige-
ter obducit̄. Si plurijs habundanti-
bus cratis non pot̄ possit expandere
sub tecto eis ita penis ut semper de-
erigat̄ a t̄ra et eis ad mēc solis omis
subiectus uaporet et subinde ficus
sicut est diuisa uertat̄ ut ficos cū
siccant̄ et pulpe tūc duplicata ias-
tellis seruent̄ aut loculis. Alij ma-
turas mediocriter ficus et diuisas i
cratibus expandūt totas sole siccā-
das et recipiūt nocte sub tecto.
Ficus sicut cū pinguedine sua serua-
tur scdm̄ sspanat̄ modū hoc modo
siccant̄ mediocriter her̄ moptime
refrigerate in uase aliquo componant̄
et bene ponderate seruent̄. ficus sic-
ce quas cescenates opt̄e habent p-
curant̄ ab eis hoc modo colligant̄
ficus grassule mediocriter mature

et ad solem integre dimittit. Deinde
pinguiores fructus per mediu[m] et ex
tiusculis et iteru[m] parte interiori ad solem
remissa duobus vel tribus diebus siccantur
et duabus simul mactis et iteru[m] duobus
aut tribus diebus ad solem relictis tan-
dem in testa ponunt. Et iteru[m] ad solem
triduo dimittunt. Deinde in semine p[er]
quindea dies tenent. et postea iteru[m] ad
solem si non m[agis] videri reponunt. quibus
postea refrigeratis in aliqua vase sti-
cte fortiter penderant. Et tunc cu[m]
siccantur q[uod] iore uel pluuia[m] nullo tan-
gat. ficius ceteris fructibus laudabilior
et nutritibilior est. sed grossos atque hu-
mores. Viridis quedam est cruda non
perfecte matura. et quedam perfecte
matura. Cruda non perfecte matura
pauca est calida magis grossa p[ro] domi-
nii terrestriis partibus. unde ip[s]e
cras ficius quanto longinquior a matri-
ritate tanto minus calida est et gros-
sa. Perfecte matura est calida in p[ri]-
mo gradu et temperata inter humiditates
et siccitates. ficius ex tribus rebus oppositis
consistit. sex semine pulpa et cortice. Se-
minis nutrimenti nullu[m] est. ut are-
ne uel lapidis. Cortex ficius est aut
p[er]fecta durissimus est ad digerendum
Carni nutritibilior solubiliorq[ue] existit.
Sicra uero ficius calida est in p[ri]-mo si g[ra]uis
siccata in medio p[ri]-mo q[uod] obire calefaciat et
siti creat. et in colericos mutat humo-
res. Ceteris in fructibus nutritibilior
est. minusq[ue] inflacionis habet. sed si su-
perfluos in stomacho humores inueniat
dura fit ad digerendu[m] ad corruptio[n]e[m]
q[uod] mutat et inflone[m] et uentositate[m]
gignat et pessimu[m] sanguinem in superficie
etiam corporis pediculos creat. Si aut
humidibus munda[m] inueniat b[e]n[e]

digerit ac sanguis laudabilis fiat.
Corpusq[ue] munda[m] faciat & pulmonem renes
ac uesica[m] humidibus grossis.
Qui uult eius uicetates inter se iungere
depiat. et post ip[s]as piper uel gingi-
bra[m] et ut laudabile sanguine[m] generet
neces aut simul amigdala mandu-
cet. It[em] scdm[m] mediana[m] valet. Si cu[m]
sepe coquat. Ad nullu[m] pectoris et
ad pulmonem munda[m] faciat nullu[m] dunt
nar emendat gargarizata cu[m] apocima-
re eius in canalibus pulmonis aposte-
ma dissoluit. Cocti in uino si crassere
fiat valet ad dolorem uentris q[uod] ex
grossis procedit humores. Amic p[er]fecta
dicit. Alba est melior demum rubra p[er]-
fecta nigra. Et succus foliorum eius ue-
hementis est calefactionis et aster-
sionis et in ip[s]a quida[m] est mollificatio
ultima et lac quida[m] que humida est ue-
locis est nutrimenti et ramis quidem
ficus inest in subnacionis. q[uod] quia
ir coquit cu[m] eis dissoluit et ficius.
decoctio confert apostemib[us] iudiciu[m] que
tunc et apostematib[us] iudiciu[m] iunium
gargarizata. Lac eius offert puncture
scorpionis. Et sile illa que matura
aut folia recentia ponit super mor-
su[m] canis rabiosi et confert.

De Lauro

LAVRUS est arbor satis ma-
gna cuius frondes sunt late lon-
ge et solide semper virides
et odoriferi valde. que arbor orbam
facit que est fructus p[ri]-mi niger
In omni fere aere prouenit et maxime
in temperato uel calido delectat
Terra soluta et maritima diligit
Plantat ramis et succulis aut seie
eius de mense martij proprie am-
buor ad cortice tumor puenit. Cuius

frondes et rami sunt optime ut in eis
 fiant siccis seruiant. Et in zeladia poni
 tur ut eas odoriferas videat et cum diu
 circumae sine parua ipsi frustuladif
 ponant. In quocumque autem re ad coque
 dum ponant plurimum eius odorem auget
 et cerebrum aut stomachi odorem ac suu
 puritatem conferunt. fructus eius qui
 est orbatus in vino missa misceto prius
 ipsum sanat. sed idcirco suo sapore satis in
 grato afficit. Alii dicunt quod grana cor
 ticis et folia eius sunt calida et siccata
 sed grana sunt calidiora et sicciora
 nam sunt in secundo gradu. Et eius oleum
 est calidius oleo nucis et confert do
 lombis nervorum oculis et resoluunt lachry
 mas. Et qui de cortice eius aut frons
 bibat autem frangat lapidem. Et mi
 fiat feni pro sua amaritudine addi
 ti super amaritudine aliorum. Et con
 fert mordacitatem scorpionis cum vino
 Et est bona uespere et apertum pingue
 et oino est contra uenenis oculis bibat
 Drascorides dicit quod frondes laurilibus
 et nestes cum quibus ponit a mersa
 fendunt et vermibus et a corruptione
 tuos reddit. De malo

MALUS est arbor notissima
 Et eius quidem diuinitates sunt
 multe. Nam quedam mala men
 se Junij et Julij maturitate recipiunt
 que si usque ad completam maturitatem
 in arbore dimittunt. sunt dulcia et
 odoriferum ualde. Quedam uero sunt que
 usque ad remem maturant et adhuc
 colliguntur acra et acerba. sed postea
 per se maturatione tempore proce
 dente recipiunt. Et quedam sunt gros
 sa ualde. quedam parua. quedam medio
 crum. Et quedam rubra. quedam citrina
 et quedam viridia. Et quedam diu ser

uabilia et quedam parua. Et quedam
 dura et solida et quedam tenera. fa
 cile fragibilia. Et quedam in arbore
 rabilia. quedam ab ea facile cadentia.
 Sunt autem multe malorum species quarum
 meliores aut deteriores quilibet perit
 experientia. Quilibet regione eligere
 et vitare. hec arbor in omni are pro
 uenit et pingue ac letum solum diligit.
 cum humorem non tam rigatio quam natura
 superedit. si marena uel argilla sic
 rigatio aduenit. Orientis locis
 debet ad meridiem uersa constare.

Macrum aridum solum parua uermiculosa
 et caduca facit. Serit rami et semine
 sed tardus est in utroque perueniens
 melius igitur est ut in locis calidis octo
 bri et nouembri. In frigidis uero febru
 ario et marcio plantas siluere ma
 lorum ponamus. Et cum ualuerint mteri
 t. Spacia uero inter ipsas arbores re
 aut uer. pedum esse debent. Malus in
 feri potest in se in pino in pino. In pri
 no in sorbo. In persico. platano poplo
 et salice. Oense febr. et marci et per
 solentem quinquaginta diebus uerant carbo
 alius quibus prius. Et in cortice et
 tritice. et emplastro. Et ad bucellum. Et
 comedam uel salicis pertica perfora
 ta ut in generalibus plene traditum est
 in libro 6o. Hec arbores pino pla
 tationis sue anno circumscribantur. et
 ab herbis singulis liberentur quolibet
 mense satis. Deinde quibusdam annis
 bis uel ter quilibet circumscribantur estate
 Sed postquam conualuerint et suas ra
 dices fundauerint neque exarari ne
 que effodi desiderant. Idcirco magis
 eis prata conueniunt. Stercus non
 exigunt quidem sed libenter adsumunt
 et maxime si ei cineres miscantur.

Amat modestas iragationes. Putane huius
est apta. sed maxime ut arida aut malena
ta tollantur. formatur ut ser uel octo pe
dibus stipes erigatur a terra qui alio impetu
nisiq[ue] sonantis existat. Curat[ur] q[uod] ut in
pes in multis diuidatur ramos. Et rami
in uirgas et flagra que fructu feret
et q[uod] equaliter per omnia latera expandan
t[ur] taliter q[uod] rami quicq[ue] nimium hono
ri lignamine apposto substantur ut
hec in caplo t[er]mi de arborib[us] plenis sunt
tractata. Accidit facile huius arbori ut
poma eius madida sint q[uod] si euenit
sosse radice lapis immissus poma te
nebit. Si spissa poma ramos lono
rauerit. Junij et Julij mense int[er]legen
da sunt queq[ue] ut succus qui ingrat[us] pos
set impendi ad meliora uertat[ur] et ge
nerosis habundantib[us] ministrat q[uod] nume
rosa uilitate perdebat[ur]. q[uod] si hoc mo
do fieri non possit. Falsis p[er]iculis et fumi
bus defendantur a ruptura ramorum n[on]
copiosa ipsi[us] liberalit[er] in eius int[er]iti
et permittit[ur] comitari. Cito senescat hec
arbor et in senectute degenerat. Et
tunc poma tunc colligenda sunt cu[m] colore
et odore ac dulci sapore maturitatem
fatentur. sed seruabilia non colligenda
sunt cu[m] fine septembris et usq[ue] ad me
diu[m] mensis octobris qu[on]iam tunc pluri
simos et nigredine semini[m]u[m] maturi
tatem perdidit. Cu[m] longis scapis usq[ue] ad
ramos quos attingit p[oss]unt ab in sup[er]i
ori[m]us m[an]ibus debilib[us] ramis cu[m] fumi
bus. uel uncinis ad fortes leue firmi
tis legenda sunt diligenter que uolu
mus poma seruare. Et ea in obsais
loco ubi uentus non sit uel puris
ut aut uario. nam si fortis est fene
stre claudant[ur] stragmenis in cruce
subiectis uel paleis. Aut loco in cui

75
multos secreta disponimus aliqui o[mn]ia
simul ponunt. Vniu[er]sum et actiu[um] sit te
malis sicut ex puris infra dicitur.
Poma diuiduntur in duo s[ed] in arida non
matura et in completa ac perfecte in
sua arboris maturata. Cruda dura
sunt et lignea. Male nutriunt stoma
che nocent dolore gignunt et uenas
non penetrant. Et eor[um] assuescentia
cu[m] est febris diuturne que dure dis
soluit[ur] quod de cetero fructib[us] intelli
gendu[m] qui non sunt perfecte in suis
arborib[us] maturati. Perfekte in sua
arboris maturata diuisa sunt pro sua
diuersitate sapor[um]. Quedam enim sunt pon
tica quedam acetosa et quedam dulcia
Et pontica quidam sunt t[er]restria frigida
et sicca. ad digend[um] tarda. multum
aut stoma[chi] confortantia. P[er]tica q[uod]
stoma[chi] p[ro]munt et humiditate super
flua ibi inuenta descendere faciunt
Sunt etia[m] egestiones strictura max
ime si ante cibum sumant[ur] et conueni
entia sunt his in quor[um] stomacis calor
et humiditas dominatur. sed grossa sunt
digni inflationem faciunt. neruis nocet
Liquor non est laudabilior et subli
rior et leuior. Idcirco stoma[chi] con
fortat et intestina. et ualeat ad san
guinis fluxu[m] et distensionem ex colica
egestione et uomitu. P[er]tica p[ri]mor
tius succu[m] oportet mandendo exprimi.
Carnem non erit aut ingemari quomo
do duricia et asperitas auferat[ur].
hoc itaq[ue] tribus sit modis. aut illa
elidendo in aqua ut ex aqua humiditate
attrahit et mollicie. Aut super firmu[m]
aque calide suspendendo ut huiusce ten
tur et macerent[ur]. Aut secta per me
diu[m] gignis interiorib[us] duris cunctis
eor[um] locis mel aut guttas apponendo

fini nam accipientium et pasta involue
do et in cineribus calidis aut in pri
mis dimittendo denec pasta exterior
exarequat. hinc ars molliore prestat
maturitatem sapientiam et ad digen
dam uoluntatem eorum in nervos auferit
Aerofis autem dicitur aquosa sicut in ter
restri et ignis quia frigiditas eorum et
siccitas temperationis sunt penitus
propter uicinitatem liquorem aere nate
Vnde actio sua temperata et sua di
phatate confortat et contrahit ut
maturum et uentrem et ad hunc colorem
et uocem in hilet. Cui frigore uel
remittit liquorem sicut contingit
et actionem colere rubet et contrahit
colerice uires auferit. Et hinc quod
calidi sunt in stomacho destruit.
Dulces non ebrios tenuat ut totum
corpus ualeant penetrare. hinc po
ma aere sicut et post sunt boni edi
sel post autem cum nequa sunt dul
cia non quia temperata sunt ut quod
tior qualitates stomacho mure necesse
et ad obstructionem uel laxationem
tunc non manifestam non sunt.
Frondes nam et cortices quod supponit
sunt et acida confirmantia sunt sicut
vulnera solidant et hinc malis
ad eos mentes prohibent.
Autem dicitur quod in eorum sicut dicitur hinc
dicitur superflua frigida et fortasse
illa que sunt uoluntatis dulcedinis.
et caliditate sunt temperata aut dechi
nat ad eam. Et in primis quidem est
inflant et prope in eis que non
sunt dulcia et insipida sunt aquosa
ualde et ad partem humidam super
flua excludit et aerofis et imma
nata gignit et putredines et fides
propter suam humiditatem et suam crudi

tatis quod facile recipit putrefactiones
Et unum quidem pomum et reliquos anti
qui melius est quam recens propter resolu
tionem vaporum malorum ab eo et assiduo
amissionis pomum facit euenire colo
res nervorum et proprie uernalia et
edem ferri confortant eorum et si sic ibi
angustia ex caliditate sunt magis in
uamenti et confortant debilitatum
sunt. Que supponit sunt autem penitus ul
aerofis et conferunt disinterne ma
xime pontica. Et tamen pomum quod sua
et folia ipsorum conferunt ueneris.

De Malis punicis

MALA Punica sunt mala grana
et que uera sunt. Et quod quod
sunt sicut dicitur quod sunt uel
ue aerofis. Quod autem modum est
pomis iter dulce et aerofis temperata. Et
quo illis apta est que calida aut tem
perata existat. frigida uel subdure
pomis. Solus aerofis amare hinc ar
bor. Et in soluto eam malefacit. Item
marilenta licet est in pingui proue
niat. Alternis si dicitur quod uult solum
aerofis et pingui. Sicut plantare
maris indicat quod dicitur. Quod est si
pomis eius caliditate et aerofis
huius gressitudine et tempore temperat
et leuigatus acuta uel uel aerofis
immergit. Pomis tamen per se sunt uel
et sicut capite et in per que quia est bonum
Vel in crudo solo malec argui ad infi
ora atque. Cuius autem propter si pe
nendus ramus gemat ad matrem su
mat. Curandusque est ne irregularis pro
ducat sine cortice spoliata. Sicut pomis
in saporis tres lapillos in ipsa radice con
struat. Propter ut Eulagius ait ne
Poma sandant. sicut in per dicitur plu
tationes temperatis locis matrem

april. Calidis aut et hinc nouebit in
ferri posse firmat de ramorum iniectione
ut medulla variq diuisa se uigat. In
se tñ inferri pot. sñ sine marcy ul ha
londis aplis in trito secte in quo sur
culus recentissimus inferri statim debet
nomora exiguū que est exister hūo
rem. Circa inferri debent autūno et
uere. Et formari ut unū aut duos
uel tres ad plus hēat stipites. Et
meliori eleuantes. Et singulis annis
cidi eia que in stipite nascunt. aut
et uidentes plura emē acridū noci
menta. qñ si aoda fiant non uen
tur assidue. Nam si cutis in his sua
mūre prestat et copia. Cui tam
minime aliquid hūoris appen
dit. aoda nascunt. allaqueatis radi
bet eade clauus infidi. Alij alga
marina obuiant ad radices cui non
nulli miserie stercois alimū atq
pionū. Si florū nō continet cū aq
pionū mensura temperabis. Et si per
annū nō. Si infundes uel annū
com mites. Et arboris florentis mī
cū ut palladiis aut plūdeo arculo
rebus includē uel arto angustis
uolū. Si crepant poma lapidē ime
dia arboris radice supponis. Vel
Epelam cū arborē sis. Si uermib
labunt et ranges radices felle lu
bulo continuo moriūt. Aut si clauo
enno uermes costū purges distia
le nascit. Vel alimū. Si sterco
admixta perano uermib obuiabit
Cuius cū lignis at pūcia tritūm
frequēter infusus leta et fructuo
sa reddet arbusta. Asserit marial
candida in his grana sñ si argille
et crete qñtam partē gissi misceas
et totū reme hoc gnus sit radia

56
eius uigat. Item dicit mure magni
tudinis poma sñ si olla fictilis arca
puma arborē obuiat. Et in ea ramū
cū flore claudat. ne resiliat ligatū
palū sic teperta olla cōn aque muni
at in cursus. Antūno patefacta sua
magnitudinis redibit. Multa i pūci
co ipse aut poma procedere si tritūm
et perulace succus eq̄liter mixtus an
q̄ gēment allimat arboris trito.
Colligit aut cū suoz gnou mēdine
completa maturare pretendit. Ser
uant uere si pūcis appendiculis or
dinate suspendas. Vel aliter leta in
tegra in aqua māina uel salis magā
tur. Ut cū bibant post mediū ole
siant et sub duo nocte pmaneat
Postea in loco frigido suspendant. Et
cū eis uti uolūis aq̄ dulci pūdu mi
cerabis. Itē si induant argilla et ea
sicata frigido loco pēdeant. Itē si el
la sub duo obuiant que hnt arboris
usq̄ ad mediū et mala cū tena abis
leta impmant annis singlis uel
sambua virgulis et ita seperata
arboris singat ut ipa qñor digitis
emineat ab aena. h et sub recto i
serole fieri pot et utilis ē ad conser
uandū si non rume longiore collant.
Aliter inferiola cū ad mediū aqua
murtas suspendit mala ne hūorem
tangant. Et serua claudat ne uēris
murtas. Itē in dolio sic ordinatur
inter ordeū ne se murtas tangant et
dolū desup opent. Ex malis gra
natis hoc fit uini granata māia
diligenter purgata in palmei fixela
mittis et in coctea exprimis et lem
ter coquis usq̄ ad medietatē. et cū
refrigererit pūcis et gillaris uis
culis claudis alij succū nō excoquit

sed singulis sexaginta libras mellis sin-
gulas miscant et in predicto vase custo-
diant. Ex malis puniceis sunt optime
sepes spisse spinose fontes et multum
fructum ferentes. Mala punicea uti-
liora sunt medicane quam usui nutrimenti
quippe eorum et si laudabile est et bonum
tamen parum est pro subtilitate eorum facile
que digestionem. hec autem quatuor primum
operta sunt que non omnes sunt scripte.
Prima cortex est. scilicet caro. tunc liquor
quarta grana. Liquor frigidus est sed
dulcis modis secundum suos sapes et li-
quidiores sunt namque punicea acida
mura dulcia et insipida. Punicea im-
possibile est accipi secundum cibum quia propter aspe-
ritatem et duritiam abortiat et non necesse
est ut secundum medicinam. Punicea huius-
modi granata si parum in superficie et
concreverint et ita succus aut cum vino
aut cum syrupo laxativa poterit superio-
ra stomachi exprimantur et expelluntur hu-
miditatem putrefactam et in se nobis
Et post mundificationem stomachi con-
fortant absque lesione nervorum eiusdem
cuius valet ad febrem diuturnam que
ex putrefactis humoribus procedit. Et ad
pinguinem et scabiem et putredinem salis
flegmatis ortum. Acida in multis rebus
propter puritatem vestris sive melioribus
sunt actionibus quam et cetera. Calces epice
extinguit exenbra confortat et preser-
ti os stomachi epice et cor. Unde valent
ad cardiaca colera et ad dolorem qui
nasat in ore stomachi ex colera rubea. hec
et hoc proprium quia in oculis retinetur nulla
tamen animi ab eis abiat colere propterea
si ablato cortice malagranata aceto
si omnia possint et succus cunctus cum
melle coquantur ut unguenti similitudinem
habeat. Valer ad expulsiorem unguum

oculorum purificatque aciem a grossis viscosis
que humoribus. Quia granum liquor dulcis est
sic et calidior est et digestibilior et propter
ea caloris aliquantulum stomacho ingerit
atque in colera rubea mutat et ita feb-
erantibus inconvalescens est. sed huc
tamen ventrem. pectoris lenit asperitatem
tussi tribuit mitigationem. Quia vero
quod est inter dulce et acetosum medium
ad epatis calorem et stomachum non minus valet
quam acetosum. sed vim vomitum prestandi
ac ventrem stringendi non habet. In insipidiis
autem quod est quia aque sapor propter suam li-
quoris aqueositatis copiam ad frigiditatem
temperat pertinet. Unde est inconvalescens secundum
medicinam. Sed secundum cibum ut potum secundum
cibum quia saporem non habet ut a membris cor-
poris attrahat secundum medicinam. quia propter
aqueositatem nec stomachum confortat nec
vomitum nec solutionem prohibet. Idcirco
fastidium facit stomachum debile. mollemque re-
dit et cibum in stomacho digerere non per-
mitte. Unde fit cum ruginis et inflammationis
Malorum granatorum nucleis a succo expres-
si sunt utiles ad restringendum vomitum
colera et egestionem precipue si asse-
rit eorum quia pulvis bibat. Calorem enim
stomachi atque colere rubea acumen extin-
guunt. Eorum vero cortices frigidi et sic-
ci ac terrestres sunt. quia si in aqua coquantur
et fiat crassum valet contra disenteriam
et diarream. Item apocynum ex eis factum
Quinguas confortat et contrahit fluxum
sanguinis emorridat et mulierum. Item
idei cortex in vino coctus et potatus
lumbicis ascariades et turbinicos et
ventris morbos abiat. flos eorum qui
bulistha vocatur scriptior et siccior est
predictis omnibus. debetque aliquantulum
siccum et in vitreo vase recondi. Est cum
frigidi et siccum in se. Et finatur in

multa efficacia per duos dies. Valer
autem cum colera et fluxu
tris ex debilitate virtutis contemne
na; cum vomitu terunt balne et co
quant in aceto et spongia intincta po
nant super fustula pectoris. Cum flu
xu coquant in aqua pluviali et fiat fomen
tu. Autem dicitur quod cornices malignati
et balneis utriusque retinet omne flu
xu sanguinis. Consolida plagas et ulcera
antiq[ua] et fortes fiat dentes moros.

De Moro

MORUS est arbor plurimum
vitis amica que calidum deficiat
aere aut temperatum. Si
dum nervi recusat. Loca autem querit salu
losa et plexu maritima. Mediocriter
soluta provenit. Sed in iusto vel angusta
vix optendit. Strerare a terra pingui
valde letat. Ideo quod inter domos ma
tanibus ubi est multa pinguedo plu
mum letat et magna viriditas efficitur.
Sed per in locis temperatis mense in
cij vel ante finem februarii. Calidum vero mense
octobris et novembri. Sed autem potest
semine. sed poma et virgulta regene
rant. Melius autem serunt tales sex
qui pedalis ex utraque parte leuigatis
et fumo obliatis. Et cum scrobis paulo in
fecerint et inigunt et ante terre ad
mixto tegantur. nec amplius quam quatuor
digitis super terram relinquimus plan
tam robustam transieris mense octobris
et novembri. Tenera februarii et mar
cio scrobes residerat altis et inter
nulla magna. Triginta s. pedum uel au
ne una umbra premuntur alteri et in
diaboli se impediunt. Inserunt autem in se
et in persico sedum quosdam uel fico.
Vino et insita ut ait Paladius co
pudat. sed magne prouincie in foliata

augusta. fossionibus letat et strerare. Si
humor assiduus moris potest non
excedit. difficulter crescit si sunt in
valde loco solo. Parua in his et aru
ta post triennium quoniam opus sunt
sunt putanda. Circa kalendas octo
bris morus ablaquanda est et radi
abus eius vinum feces recentis
sine infundende. Formanda est autem
ut vine tamen stipite sit contenta et ra
mi principales autem octo pedes eleuen
t a terra uel plus aut minus sicut quod
in loco solo sunt uel exili ut in loco
altiores exili depressiores formantur
feraciter leuioresq[ue] mori arbore aliquid fieri
tradiderunt. Si perforato hinc inde tamen
singulos amicos. Serantur terebin
thi. Accidit praeter noanmentum magnum
more ut eius impediatur augmentum
et fructibus eius saties anno fiat
si sunt folia spolia. et maxime si non
fuerit que in summitatibus sunt ramus
cilex relictus in eis. Vel quod penus
est ut summitatibus aut frondibus sunt
colecte ut sepe opportune munus fa
ant mulieres autem eis pro vermibus sunt
et scilicet accipit. folia que sunt opti
mum ab eis uermibus colligunt statim
aut uermes nati fuerint usque quod a
lo desistit et incipit facere opus suum
Fructus autem sua nigredine et tene
tudine maturitate sentit. Non enim
obus sunt melis aut acra non per
fecte matura aut perfecte dulcia
maturata. Acra frigida sunt et siccata
Videlicet hinc stipitibus siccis et intesti
nor confortantur et uentrem consti
pant. Quare huiusmodi siccata valent
ad diariam et disinteriam maxime
si colecte sunt. Item eorum succus valde
plurimum ad guttus uel sanam seu

iue dolorē maxie cū sappa et modico
 pichuro coctus. Natura autē et dul-
 cia modicū ad calorem pertinet. ad hu-
 miditatem nō multā. q̄r aīr de stō-
 ciat. Ventre hūctant et vīnam
 prouocant. Si tū abū in stomacho.
 an se acceptū inuenerit cōmorant.
 cibo resistente. et ī corruptionē remi-
 tunt et stō ac caput nocent. Si uō
 stōm natiū inuenerit bene digerit
 tur modicū tū nutrit. Jeunio ac-
 pta in aq̄ uel nūc refrigerata refri-
 geratua sūt valde. Sicuti auferit
 et cōtensionē caloris exiguū. Radix
 mori cū aq̄ cocta et potata ventre
 hūctat. Et lumbrices et cucurbiti-
 nos expellit. Si uō frondes simul
 cū radice coquant et aq̄ eorū retine-
 atur in ore. Valer ad dolorē dentū.
 Si autē cū vīno coquantur et gargaris-
 mus fiat. Valer cōū humores ad
 vīā descendentes et guttur. Si par-
 ■ mori radix in aceto ponat et
 ad solem diebus duodecim dimittat
 et desiccata redigat in puluere. hic
 dentes perforatos et putridos eucl-
 lit apertus. Aut dicit q̄ mori est
 malū stō corruptū em in eo et q̄
 corruptū in stō uelociter ualde nocet
 Et oportet q̄ amedant omēs species
 eius ante abū. et recipiant in stō
 in quo non sit corruptio. Et mori
 quod salū est et siccitū retinet
 ventrē uelociter q̄ confert di-
 sintie. Et ī cortice eius sūt mūdi-
 ficatio et solutio. et solutio eius ē
 plima. Et in omibus spēbus ■
 est prouocatio vīne. Et cortex mori
 est triaca uisquāmi

De Muniaco

MVNIACVS est arbor q̄da

q̄ est q̄ silis primo. sed est magis vo-
 lida. Et fructus eius est magnitudi-
 nis cōū prunorū. Si silis fructus p-
 sūm in forma. Est tū valde odoriferus
 et ī colore aurū eius pomū. Ac-
 rem. Aerē et frām desiderat ut p-
 mus solutū tū diligit nō argillā uel
 aetā. Serit seie fructus mense fe-
 bruarij et iunij. et mense octobr-
 et nouēbris. febr. et martij t̄splā-
 tant. In se uō et primo et p̄sco et
 forsin amigdalō pot inseri. Cūti
 fodi debet assidue. et siccis t̄pibus
 irrigari. atq̄ pūna et arida in ea
 resedi. et ut prunus formā. Om-
 sūt hūda poma eius q̄ persica aut
 prima. magis tū stōi et terebrā con-
 fortatua an optime natura existit
 q̄ cor color sapor et odor apte demon-
 strant. De Mespilo

MESEPIVS SIVEME

MESPILIS ē arbor nota. Et
 ex pomis eius quedam sūt
 grossa domestica modicū pontica q̄
 quedam sūt siluā pūna et ualde
 pontica. Aerē calidū tēperatū et frī-
 gidū substat et terrā desiderat
 sabulosam pingue et glaciōsā au-
 arena pūna est uel argilla cum
 saxis. Serit mense martij uel no-
 uēbris talis. sed solo stercoato ita
 q̄ utrūq̄ caput talec stercois obdu-
 cat. Serit et semine. sed in longā
 sperat etatē. Inserit autē in se si p-
 ro pomū. et spina alba. et atonio.
 Surculus tū eius ex arbore media
 debet assumi nām de sūmitatibus
 uinosus est. in trācho sasso infenda-
 est. Nam cortis maces ieiuna mīni-
 met. Albertus autē dicit q̄ q̄ in
 alio sit ■ eis sup tricum alius

gnis. s. mali uel piri. uel et alie spine
tue fructus eius multu excrestat in
qntitate. sed non produat ossa. q
fructus est in proprio ligno crescent
Ego aut sepe inserui in piri et mali
et coctanui et spinu albu et non in
ueni ossibus cretre nec inqntitate
augeri. Si aut deficeret escula. i. me
spila i aliq regione. exptu est ut di
at albertus q qm inserit fragru p
sia in trichu spine magne que est
filis fago in ligno et cortice et uoca
tur spina fagina uulgiter crescit
mespila maiora et meliora uque vi
sa sunt. Amat putari et arctifodi.
simus et uinu omis si radialis ihm
datur com fertile reddit. format
aut medicu sup fram. Cui quatuer
habeat ramos q ad exteriore eleuat
rendant. et altitudine boum excedat
Si uermibus occupat. stilo eneo scdm
Paladiu sue purgandi et amurca.
vel huana ueni uina vel calce pfum
tenda. sed pous per arboris noxam vl
aque decocti lupini. si formica ifes
te sue. Rubrica cu aceto et cinere te
perata necabit. Si poma labunt. fru
ctu de eius radice paratu in media
trichu pre fringamus. Mespila ad f
uandiu legut. nondiu q. et i arbore diu
durabit. Vel in virechis plantis. Vel
cu pendiculis semina.

maturo. et a
qua salsa per quinq
dies maceri
ta. Postea sepe infundant. ne enare.

Die serena legunt. ac media. et paleis
obruant. discarta ne ea viassim
mo afficiat. Seruant. et melle simi
mus maturo collegetis. Ex mespilis
sici bone sepes pnt si spisse plantet
Vel uirgis propaginent. Vel spinor
albor. ac coctanor et per totu sepi

inseant. Mespila sine escula frigida
sue et siccata i primo gradu. Proprie
tate hnt ston confortandi. Et calidi
ta egestionem ac uomitu auferunt.
Vrina prouocat. magisq ad medici
naz opetut q ad abuz. Paru enim
nutrit et grossu facit abuz. meli
ora aut sunt si. mte abuz simant
q post abuz q ston sunt confortantia
et neruositati eius no nocua.

De Mirto

MIRTUS est frutex in litore
maris super quo mare sepe
exundat. preapue habun
dans. Aerem quere calidum aut tem
peratu. aut fridu scdm albertu. Ter
ra aut desiderat sabulosam solutam
nucru et heremi proprietate hntem.
Sere plantis ab ipa mte euulsis. Mir
tili q sue fructus eui frigidi sunt i
pimo gradu. et sicut in scdo q pnap. illi
operit medicane. Scdario folia et flo
res. Et nota qnto recentiores sunt et
flores tanto meliores. fructus post
manitatem collecti in magna efficacia
per biennu seruat ad sole debent sic
can. flores non pnt diu seruari. sed
folia diutius virtute hnt constan
gendi ex potentate et confortandier
admanitate. Con uomitu. Fluxu
uentris et profluu mulieris ex debi
litate uirtutis contentiue uel ex hu
miditate dent. ipius fructus ad co
medendu uel ipius succus expressus
Det etia sempus. Suro cor addi
to fucharo. q optimu est con pdicta
Et preest per annu seruam si bene co
quat succus. Si no habes fucharu
adde mel. Ex pulue uel ex fructib
decoctis et albume ou hnt emplastru
cu es sto. con uomitu et con risin

tertia circa renes et pectus et umbili-
ca. fac etiam fomentum ad pluma-
li decoctionis foliorum eius cum inferio-
ri parte fluxu et distilla et pro fluxu
item fomentum ex hac aqua circa frons
et tempora et pedes. Item pro pectore
et febre acuta et soluit dolores capitis
ex caliditate. Et fasciis summatum
eius in aere vel aqua plumbali cocti et
super os etiam positi refrenat vomitum.
Et super renes pectus et umbilici.
Valent cum fluxu ventris. Et in acuta
febre soluit dolores qui sunt ex acutis
caloribus dissolvens. Simpus ex flos-
bus factus mirum modo valet contra
predicta. Pulvis ex flos eius datus
in alio ad eadem valet. Et ulcers super
positus ei solidat. Item pulvis mir-
tilorum et flos eius in mane ante cibum
datus confert lachrymas ferre oris
qui sunt vicio factus est. Amic dicit
quod retinet solutionem sudoris et omnem
fluxum sanguinis et omnem fluxum ad mem-
bra. Et qui cum sit frigus in balneo
confortat corpus et desiccant humidita-
tes que sunt sub cute. Item eius oleum et
succus et decoctio ipsius confortant
radices capillorum et prohibent casum et
prolongant aetatem et demergunt et prope
eius semina et folia eius sicca prohibent
fetorem asellorum et ynguium. Item sedat
aperta calida. et adhesionem ignis cum
oleo. Et sicut emplastrum in ipso fructu
et prohibet a vesicatione. Item emplastrum
factum ex fructibus eius decoctis
cum vino est commensurans mollificationem
vulnorum et eius folia cum in vino
decoquantur et sit inde emplastrum. sedat
sed et vehementer. Item sedat obstruenda
et excreta. et cum coquitur cum oleo sanat
coram apostemata. Item confortat cor

et auferit tremorem cordis. Item confortat
stomachum et prope robur eius. Et eius se-
mina prohibent cursu supfluitatum
ad stomachum. Item est bonus in prohibendo
menstrua. Item eius succus offert panem
sine serapiois.

De Nuc

Nota a notendo dicta eo quod eius
nomen nocet alijs arboribus
nota est. Hec arbor multum reu-
lat aere. neque genus terre habet in pin-
guis solo loco letior et maior efficacia.
Sunt extremis Januarii macti sunt eo
more quo feruntur amigdalae. et idem in
sibi. Sed quod non debet disponis aliquando
sole siccabis. ut exsiccet novum vir-
tudinis. Quas non mense Januarii vel
febre posueris ea aqua simpliciter pridie
maturabis. Ponentur autem transverse ut
latus ipsius carina figatur in terra. Cui
men ipsum cum in seminario vel alibi
inter componimus in parte dirigimus
aquilone. lapidis subitus vel testa ut
ut Paladus pene da est ut radice non
simpliciter sed reperta illa respiciat. Tunc
splantantur in locis calidis et siccis in
se octobris. cum casu foliorum passa est
et melius mense novembri. In frigido
non mense febre et maris. Et in tempe-
ratie utroque ipse satis omode transpla-
tantur biennialis in frigidis et tennalis
in calidis re-
dites autem pl-
gionibus transserat. Ra-
dices autem pl-
antantur in hoc refert
non debet. Letior fiet si sepius transsera-
t. primo bulbulo una planta tingenda est.
Sed melius annis in locis frigidis. et sa-
bulum in calidis. Spenger in scrobibus ne
calore stercoreis ad hunc. nam et annis
creditur et cornis tenitudine provara-
re et fructuum densitate. Alis selec-
tat scrobibus pro arboris magnitudine

ad hunc modum si cum inueniunt stomacum re-
 perant. tunc tantum habet frigiditatem
 quod calorem nunc ualeat repugnare. Idcirco
 tali modo fuit boni nutrimenti bene-
 quod digestio. Sed calorem habent stomacum
 prestant usum et in colicis mu-
 tantur huiusmodi ac fumes capitis do-
 lorem faciunt et oculorum uirginem.
 Sed ut ab eis omne auferat noui-
 mentum mundum eas nunc est et p-
 nece vnam. in calida aqua perit ut p-
 rem humiditatis aque acquiritur. si
 autem quod virides. Nunc si autem ab eis
 cum fructibus edantur cum rem uero
 cum corpus defendunt. Quod si ex eis
 caplasma fecimus cum apocyni melle
 et sale proficiet. uel cum canis rabidi.
 Rursus caplasma. factum ex eis
 cum ruta et melle super apostemata
 ex colera nigra melle ea dissoluit
 Que etiam cum suis certe cunctis et
 super umbilicis potest destruit aposte-
 ma intrinsecus corpori manens.
 Corticis quod uel frondium sue arboris
 unum exagium esset dant cum uino tri-
 guine optime subueit. et cum aceto
 poterit repugnare febri nigræ huius-
 bus. Autem dicit quod folia et cortex
 nucis sunt contriungentia fluxum sin-
 guis et eius cortex adustus est de-
 siccatus sine mortificatione. Et cum
 medulla masticata. i. nucleus viri-
 dis ponatur super apostema melon-
 conia ulceris et confert. Item
 cum melle et ruta confert torfieri
 uernorum. Et facit soda. Et oleum an-
 tiquum facit enemem dolorem guttis
 Et emplastrum nucis confert mamille
 apostemose. Et nutrita cum melle.
 confert stomacho frigido. Et cum fructibus et
 ruta est medicamentum omnibus uenenis.

Diastor. preterea dicit quod umbra nucis est
 piper valde mala dormientibus sub ea etiam
 uersat egestudini gratia. Et suus
 corticis et radicis eius peritus sub-
 uenit difficultati urinandis ad quantita-
 tem unius exagii. Et cum aceto peritus re-
 pugnat febribus uenientibus cum frigore
 et rigore. Urines tingit et mundat
 prohibet casum capitis.

De oleo

OLEA est arbor nota et eius quod
 sunt multa genera quod sunt similitudine
 uirtutis eorum numerum non
 pedit. Aerem calidum uel temperatum req-
 uir et in modice frigida uiuit. Sed uir-
 te frigida sustinere non potest. Terram
 desiccant cum glarea sit admixta. Aut
 artem sabulonis coactione resolu-
 tum. Aut pingue sabulone. Aut tri-
 narie depressione alii densioris et in-
 uide. Cetera autem signa omnia repudiat
 et uliginosam et quod semper humor ex-
 istat. Et macrum sabulone et nudam
 glaream. In eis enim quous opindat non
 conualescit. Et sitis quidem triax sibi
 aptus est hoc modo quod locus est uosus
 septentrionalis colle. frigidis men-
 drano gaudet. Medius cluius delectat.
 In his enim conat per deflexum stillat
 ad eum humor quem multum requirit et sa-
 retinetur cum radices eius. et quod locus
 est precepto. sed late densitatis
 neque ymi. neque arduum patitur locum
 quod. Imo nimia est aquositas. In ar-
 duo pauci. In locis calidis et siccis
 octobris et nouembri. frigidis non febr-
 et martij mense plantantur. Que uel
 pustinis contrituende sunt. Vel suis lo-
 cum scribibus tunc debeant. Serui-
 tur autem aut ex radicis plantis aut
 ex stipitibus euulsis et ad inferius

laceratis. aut ex ramis. Pullulat enā
a nucleis siue amurca. scilicet a pinnis et
ramis in terrā inficis melius cōuale
sat. Propter quod miratus fuit Vir
gilius ramū oliue q̄ fere latus vide
batur pullulasse. cum i terrā fuit in
fixus. Que cū ponit̄ in pascuo aut
scrobibus deorsis capitibus et brac
hijs et in trācum redacta usq̄ ad me
surā cubiti unus et palmi in finē
terre fesse defigant̄ locū palo an
tea depiciente. Orbi grana sū pala
dū subter uaccant̄. et amputet̄ hīs.
quicquid puti aut arentis muen
tū fuit. Et tūc capita eorū luto uela
tur et musco vinclis quibuscūq̄ co
stricta. Sed maximū beneficiū est ut
proficiat incremento. si partes rub
ra uel aliter notent̄ quibus oppōte
terant et cō eas simili ratiōe po
nant̄. cū plantant̄ in scrobibz. fiat
q̄tuor uel tribz pedibz latus et duobz
profunde. In quibus ubi lapides de
sūt glarea misceat̄ et sterco. Sic lau
sus est locus modice que ponit̄ emi
neat sup̄ terram. Si uero pecora formi
dant̄ alacres mīchi esse debent.
Si oliuetū instauras sint a se disce
re viginti quq̄ pedibus uel viginti.
Omnis subinde lat̄ eas herba uella
tur. Et quotiens se iunber infunde
rit. frequentissimis fessombz solli
citant̄ et subinde ducta a trācho
terra atq̄ p̄mixta in aliquāto altio
res cumulos congerat̄. Si aut̄ fru
mentarius est ager quē et pinguis
quē conserimus oliueti inter se qua
dragemis pedibus distent. Sed macer
vigenis quimo. Cui prodeunt siordi
nes in satione dirigamus. Si pūna
in q̄ plantare desideras indiget oliuet

50
et non est unde planta siatur. semēs
uā faciendū est ut ibi rami sciti in
ali in modū sex quipedale exponant̄ in
post quinquē pōit̄. Valde planta mī
se. Plena aut̄ qd̄ faciliū atq̄
ulius est radices. lēp̄ que i siluā
pleuq̄ sūt. aut i locis desertis i cubi
ta lē mensurā ratiōis in seminario si
placuit aut soluto disponit̄ et ad
mixtionē stercois adiunat̄. q̄re pue
rit ut ex arboris uinō radiabz nu
merosa planta nascat̄. Inferit̄ in
se et rami quidē in trācho subali in
suo uice cōualescūt. hoc inscio fit
optē per vindemias ut ait Cato. Co
lunt̄ aut̄ ut in singlis mēsiq̄ que
sūt in seminario uel i scrobibz no
uelle pastinent̄. Cū uō adoleuerint
ter in estate uel bis ad munus fodi
cas oportet et oībus erbis circum
nascētibz liberari. In locis aridis
aut repidis mīse Januarij octobris.
ablaqueande sūt olea ita ut eis a
superiori parte hūor possit induci.
Omne sobolē colomela p̄cipit uelli
Paladio aut̄ placet dimitti paucis
super ac solidas. Ex quibz uel in
uerustate mīz loca dilecta suadet
uel melius nutrita et aggeste terre
beneficio et suas hūtes radices ad
oliuetū faciēdū sine seminary atra
tūsserit̄. arbuscula. Eodem octobris
mense locis frigidis et exilibz ster
coranda sūt oliueti. Muscus sem
per radat̄ ab eis et putent̄ ut
innella dicit. Octo annorū etate
tūssit̄ Paladio aut̄ uidet̄ vnoq̄
anno sicca instructuosa cū aliq̄ ubi
litare nascētia refecti debē. Cui
magis assommo. Aut enā Paladius
egregie q̄ hec arbor amat modicē

ab humore suspendi. Scalpi assidue. Leta
nimis ubertate pinguescit. Vitis ele
menter feraciter agitari. formatur ut
paucos habeat stipites et parum denen
t ut in altum et ut plantam quantum po
teat diffundat. Accidit oleis ex via
nitate olearum plantarum plurimumque necum
tum eo quod ipsa olea plurimum humore indi
geant. et ideo quicquid mixtum cum plan
tat sibi nutrimentum subtrahit et ipsa
malesentiam sunt quare oportet plantas
propinquas euellere. nec ibi aliquas
dimittere. Item vult diligenter custo
dum a bestiarum accessu quarum corrosio
eas plurimum ledit. nec radat cortex
eius quia tunc exsudet et efficitur
sterilis et arida. Silv. nocet sibi plu
vium nimis quorumque eo quod amolita
ta in tunc sua et indurata non per
mittit ad eam ascendere sufficientem hu
morem quem fodienda et stercoreanda
est. Non vult autem hoc arbor nigrum
fontibus vel rivis eo quod talis aqua
gravis est et cito fluit a radice recessu
sed potius pluvius gaudet que aqua
vaporesca et statim fumat in radicem
ipsam. Si sterilis est olea gallica te
rebra perforabis tunc duos fingere ar
bores ab australi parte ramos eiusdem
magnitudinis tolles et stricte in fora
men utriusque micis vel lapide vel
pino vel quercus pilos. et absciso eo
quod superabit luto paleato curabis o
culum. Si sine fruge luxuriat oleaster
pallu radicibus eius infige. Quod si fruc
tus arbor leta non affert terebret
gallica terebra usque ad medullam
impresso foramine cui oleaster infer
mis talea vehementer ardet. et ab
laqueare arbori amurca infusa. Vel
vetus infundat vinum. hoc enim ve

lud cortex steriles arbores ulcerant. quod
tunc durante malicia inferre oportebit.
Mense novembri olea colligitur cum
varia esse cepit. vel manibus vel crinale
de cum precibus suavit ne ledantur ma
ramis sibi. Ipsis enim lesio sequenti an
no plurimum fructui derogatur. Ex quo
primum fiet oleum. sed cum tota nigrescit
melior est. et illud quod spero merito pro
stare fundendi ubertate compensat.
Aristoteles autem dicit. quod nunquam perfecte ma
turescit in arbore. et si per multos
annos ibi erit. sed ut uerum et tem
plum consequatur maturitatem. Opor
tet abacta complete de arbore per plu
res dies in una congerie coacervare. et
sic per expressionem mutua confortato
calore et retento ad interiora ad ple
nam maturitatem producent. Plinius vero
dicit quod quod diu in arbore permittuntur tan
to meliores sunt semper enim reassumunt
et debilius cadunt. Varro scribit quod olea
quod fit oleum. debet congeri acervat per dies
singulos in tabulato ut ibi medio cri
ter fracescat. ac primus quisque acer
vum demittit in sex vicibus ad masta
olearia ac traperas et submittit mo
le olearie. que ex duro et aspero lapi
de. Olea leta si diu nimium sunt ina
ceruus calore calore fracescat itaque si
nequias matrem conficit in acinus ut
tande ventilari oportet. Item scribit
Cato quod oleum ab amurca separari oportet
quod cito potest. Nam oleum quanto diutius in
amurca stetit tam detrimendum erit. Item
dicit quod olea purganda est a frigidis
bus et omni immundicia antequam oleum fiat
Item scribit Varro quod amurca et huius
virtutis quod si de ipsa nimis ponatur
in agro terram demigrat et sterile facit
Si modicum ad agriculturam vehementer

peruenit et oī mēdres arborū mēdres
 rēbet. mēdres ad elia et ubi q̄q̄ in q̄
 hēdres nōcēt. Amplius scribit carbo
 mēdres nōcēt tūcē tūgāt amurcā
 tūcēq̄q̄ ad dimidiū vngitō fundū
 arborū et exnāfecis pedes et angulos
 vbi ea aruerit uelūm adire et hoc p̄
 dest. Si hoc feceris tūcē non nocēbit
 tūm lignea supellectilem. mēdres si v̄n
 gues mēdres putrescet et cū ea tēscis spē
 didior fiet. Item enca oīa vngitō sed p̄
 us extēgēto bene. Postea an v̄n v̄lūm
 extēgēto splēdidiore erit et erigo nō
 erit mēdres. Oleū si m̄ vas nōm idū
 aurū et amurcā ita v̄n est andaplo
 prius colūto agitātōq̄ dū ut bene bibat
 id si feceris vas oleū non bibet et oleum
 melius facit et ipm̄ vas firmitus erit.
 Olive quedā sūt domesticę et quedā
 siluestres. Et domesticę quedā sūt a
 cerbe virides quedā mediocres. Rubec
 vel rarie. Quedā nigre et mēdres. Acer
 be virides nihil uel parū habent adhuc
 uentositatis sed aquositate m̄. et hoc
 sūt tēscis et p̄ntice. frigide et sūt
 vnde sūt tēscis confortatiue et ventris
 constipatiue et ad digerendū tarde et
 corpus q̄ nihil nutrit. Sed hīs oliuā
 quidā preparant cū sale et aceto aliq̄
 cū aceto m̄. et hęc sūt frigidiore cete
 nūcres q̄t colere aumen exangit et
 virtutē appetitiuā exatant. mēdres si
 medij accipiant. que virtuti digestiue
 oledientes sūt valde ofortant et ven
 trem stringūt. Cato scribit eos optime
 vsui condi si sale sint conficite dieb̄
 quīq̄ et tūc sale exaillō si biduo i sa
 le posite fuerint manē vdoneas solem
 caldez sine sale mēdres fructū condere.
 Nigre quidē mēdres calide sūt et tem
 perate. hūde q̄t abus est multū

nutribilis & grossus mollificans sūt
 carbe ad digerendū et faeles ad egere
 dū. Et caritas quidē digestiōis fit p̄
 ventositatē. sūt lubrificantē vnde p̄
 usq̄ digerat de tēscis descendit et nūq̄
 in colerā rubecā cōuertit. Medio
 cres uero mēdres nigres acerbis
 sūt nocue p̄t ventositatis sueq̄ p̄n
 tatis p̄uatiatē. Oleū quod de oliuā
 fit aliud est recens nouit de colerā
 fructibus expressū. Aliud uenis q̄
 dū de fructibus mēdres. Cognosca
 tur autē laudabile oleū iodore siodo
 inferi. h̄ sup̄re si sit optimi sapōis
 cūm s̄ p̄nticatis in lingua sentit
 acuminis indigens q̄litate q̄ q̄nti
 p̄nticatis habet. frigiditatem et sic
 arā p̄nter et ob hoc sūt confortat
 Proinde antiqui assimulauerūt itū
 oleo resato illudq̄ in multas passiōes
 olei resan in v̄re dederūt. Oleū quod
 recens ex oliuā nigris et mēdres.
 Calidū et hūdū est mediocriter sūt
 mollitū et ventris. atq̄ in colerā
 rubecā cōuertit quod nō longe ab o
 liuā maturatis sūt omni caret ma
 licia quo ad aliquid dēnebit p̄nti
 citatis. Sed ablata p̄ntis p̄nticatis
 fit nonbile atq̄ in malos humo
 res cōuertibile. Quod si multo maḡ
 ductuū et sapōis fiat asperioris
 ac horribilioris in cōueniens erit
 cūm tū medicine v̄le v̄ario scrib̄
 cellar oleariā ad p̄tem colerā h̄c
 fenestras sed cū ad frigidā

De Piro

PIRVS ē arbor nota et eius
 quidem diuersitates infinite
 et in q̄libet autare diuersa
 inueniuntur p̄ra. Ideoq̄ infinitate ac
 ena inueniuntur omniū varietates

calidā

trā gñales dicā. Nam qđaz maturantur
mense Iunij. quedaz Julij. quedaz Aug.
ti. quedaz septembris. quedaz octobris.
Et quedaz tūc collecta et seruati. in se
quenti tñ maturant. estate. ut pira
regina. Hec arbor omne celi statum
pat. nam in calido frigido et temperato
aere satis congrue ualefat et fruc
tum profert. In macra et pingui p
terra plantari. Veni in macro arido
et arido solo pira minora et duriora
emūt. et ipse arbores parue. et qđ uenit
tate consuevit et maxie ubi salitudo est
et amaritudo terre ad ipas radices.
In leuio aut pingui et diuili solo ualidius
arbores et fructus. nobiles et plurimos
consequēt. et maxie si tale solū in la
teribz montū uel in planis prope
montes fuit in quo prius arbores
sūt plantare non enī in talibz locis re
generabit hec arbor. in se aut in
fructibz de facili patet defectū. In locis
aut a montibus multū remotis immi
um hūidit et aquosus erūt arbores ma
gne et frondose. fructus qđ ipas tur
gentes et uarides. aut uino colore aut
res et eoz odor et sapor quodāmodo
insipidus et obtusus. Plantam pnt
ram prius ut de oliuis dicit et co
modo. et qđ qđ tardus est euētus et nō
perfecte fructificat. Item plantant
pira et nasci quidem nō est origi
nem suā repente nā. sed hoc homi
expectat longinquū et nō domestica
sed siluestria nascunt. Melius ergo
est ut prius plantas radicataz sām
spana uō inter ipas arbores ut op
time reualefiant. niginta pedū esse
debent. In aridis et siccis locis men
se octobris et nouemb. frigidis febr
et maraj. Temporis uero ut op qđ

congrue pirus plantat. aut etiā tñs
plantat. Inserit conuenienter i prius
agresti uel domestico et in malo. In q
bus optime prouenit. Itē in spina alba
et cōtano. sed in his ad debitū aug
mentū prouenire non pnt. Itē in qbz
daz alijs arboribz in sira compendit. sed
inutiliter et ideo hoc obmittit. Potest
aut inseri hec arbor sicut terra uel sup
eam uel terram uel saltū scđm disti
ctionem traditaz i libro scđo cū in cō
de insitionibz loquimur fin. sit eius i
silio sub cortice et in trūco fissō. Item
amedani uel salicis pira pforata et
sub terra sepulta. Item per illū modū
qui emplastrano nōiat. Itē per illū
modū q dicit. ad bucellū. horz aut
medoz doctrinā in libro scđo suf
ficienter ostendimus. Assidua gaudi
fossione. ac letumis uibitate pingues
cere. format. aut ut unū solū hēat
stipitē q usq ad octo uel decē pedes
aut plures erigat. a terra. Itaqz ramo
p diuisio procuret. Accidit pirus m
ta nocimenta que cū eoz auris noia
sūt in huius libri pīapio cū loq
remur i cō de arboribz. Et colligū
t sine periculo si rami debiles. mō
congruis fimbis cū feracioribz alligē
tur. Inferiores uō cū stalis et stali
nibus exonerent. hec enī arbor ual
de fragiles hē arboramos. et casu col
ligentis expositos. et maxie cū ad e
tate decipitā incipit declinā. Pira
colligūt diuisis tēpibz scđm diuisi
tē maturacionis ipoz. Et cū est uia tūc
colligunt. cū odor et color sibi p
maturitate pēndūt. que qđq duobz
aut tribz diebz ante leguntur uide
cet apparentibz pīmis maturacione m
dicijs plūibz suabunt. diebz ad usū

q̄ si sint vltia maturacione collecta. Que
 uero in fine maturant' antum p̄ reme
 seruatuta octobr̄ mēse legant' sicut ē
 p̄te in lune descensu. Semiat' pira sua
 caducis diligenter electa integra et p̄pe
 dura et aliquā vinda obrita inter pa
 leas vel fragmenta ponant' in loco tñ
 obscuro et sicco. Alij cū tenacib' suis
 statim electa p̄tatis urreis condiderit
 et onib' uisculox gipso clausis aut
 pice ip̄a subdmo obrita subulone tere
 rit. Alij pira que se nō contingēt
 in melle semarūt. Item pira diuisa
 & grana purgata in sole siccant' et in
 terra sassa manē p̄mittunt'. Postea
 i aqua pura biduo macerent'. Vel in
 sapi. vel passo. et vsui reseruat'. Vi
 nū sit de p̄ris si concussa et sacra ra
 uisio condita ponderib' p̄manet' vel
 p̄lo hoc in hieme durat. sed postea
 acrescit estate. Item de p̄ris sic fit
 Pira siluestria uel asperi genis in annu
 lo seruantur matura per manu. De
 inde mittunt' in vasculū. au fontana
 et pluuialis aqua miscet' et optū val
 per viginti relinquit' dies. ac subm
 de q̄ntum sublatū fuit ad vsu acci
 tantū aque ad temperacionē addatur.
 Liguamen de p̄ris sic fiet. Pira mani
 rissima cū sale calant' ubi carnes cou
 fuerit resolute vel iaspellio uel i uisai
 lis fidelibus p̄tatisq̄ condunt'. Post
 menseni tertiū suspense hec carnes lig
 rem dimittūt saporis uicandi et colore
 albidupli. Ex ligno pira pulchre assides
 seu tabule fuit que optime leuantur.
 Ex quibus multa opera congue fuit.
 Pira quedā siluestria. quedā domestica
 sūt. Siluestria frigidiora duriora et
 sicciora et magis pontica sūt domes
 tica. Rursus pira quedā sūt acerba

pontica. et que matura dulcia. Acerba pen
 — q̄ oia sūt de nō siluestria. Et sūz
 confortant ventremq̄ conspant. Et sūt
 frigida et siccā. medicine non mitmen
 to conuenientia. Ideoq̄ oportet ingema
 ri ut mollificent et asperitatem amigant
 videlicet elixent' aut sup aque calide
 furnū suspendant'. Aut operta pasta
 assent'. Aut cū melle condiant'. Plac
 arius dicit. q̄ pira sine cocta sine di
 uisa cruda sint ventrē conspant.
 Et si cocta sint in aq̄ pluuiali et poi
 ta super os sūi opescūt vomitū et co
 lera. Et super pōta fluxū ventris con
 stringunt. Pira dulcia matura tempe
 rate opilationis sūt. q̄ minus acerb
 frigida sunt. Quappē calefaciūt et au
 gent digonem. valentq̄ in his quoz
 sūi frigidi sūt et siccā. habent autē
 pira proprietatē. q̄ si cū fungis quo
 quant' omne auferūt lesionē. Preapue
 si siluestria sūt p̄r ponticatatē suā. Cinis
 arboris pira agrestis hūis in his qui
 fungor sūt amestione suffocati multū
 valet. frondes p̄rox et rami sūptici
 sūt solūmodo. sed p̄rox sūpticiat' an
 aquosa dulcedine mixta est. Auct' d
 at q̄ pira siluestria exsiccata consoli
 dant vulnera

De Pruno

PRUNVS est arbor nota
 & eius quidē diuinitates sūt
 quia quedā est domestica. et
 quedam siluestris. Et domestice q̄dam
 faciūt pruna alba. quedam nigra. q̄
 daz rubra. Aerē desiderat tepidū p̄i
 cipalit'. Et frigidū satis congrue sub
 tinē p̄t. loco gaudet leto et hūido.
 & silr lapidoso et glaroso uiuat
 lonis. letamen recitant q̄ ex hoc fruc
 tus vermiculosos et caducos faciūt

minus thiptica sunt. Ideoque valent ad
diarrhœam et dysenteriam. Et quidam ea mara
colligunt sandiunt per mediũ et ad solem
siccant. Atro aspergunt et in vase reponunt.
Et hec etiam magis non sicut virtutem
frigidandi habent et intestina leniendi.
Vnde valent in acutis febribus et ac-
tis egritudinibus et ad ventris disten-
sionem ex humore calente. Et si sunt
viridia tenent ad edendum sicut coquantur
in aqua et pruna comedant et aqua
bibant. Amicus dicit quod guma eius est sub-
tilissima et molliora et glutinosa et
consolidat scilicet. Et cum ex folijs pri-
mor colunt os prohibet fluxum fieri
ad utramque amigdolum et unam et est bo-
na pro scriptoribus ut dicit Isidorus.

De Persico

PERSICVS est arbor nova que
parua est cito in arbor et pro-
tempore vivit. Locus quibuscumque
provenit sed pennis et frondibus et
durabilitate precepta sunt si celum cali-
dum solum arenosum et humidum siccant
frigidis non et maxime ventosis in-
terferunt si aliquo defendantur obiecto.
Mense novembri in locis calidis. Ceteris
vero Januarii persia ossa in pastinatis
aeris sunt ponenda. Bimis vel uno a se
pedibus separata. Et cum ibi plantæ excre-
verint transierant et non amplius quam
duobus palmis vel tribus sicut Paladium
obstant dum terrena sunt gemina her-
bis per sepe circumfossa liberent. Plantam
bimam recte transieramus. Brevis scilicet non
a se longe statuenda sunt ut muret a se
calore solis accendant. Januarii et febr-
locis frigidis. novembri calidis. Persico
inserant maxime aut terram succulentam pul-
cherrimam et prope arborem seu stipitem na-
tis. Nam ea circumfusa vel non tenebunt.

Sed dum durare non poterit. Inseratur
se in amigdalilo vel primo aprilis me-
se vel maio locus calidus. In italia vero
madio exeunte et junio persicis in ora-
lori potest quod emplastrum de persico
desuper trito et emplastratis pluri-
bus gummis et tunc modo quo dictum
est. Ego autem inveni eius insanonem
in primo factam mense februarii optime
remulere. Ablaqueande sunt per annu-
num et suis folijs stercoreande. Item
plantande sunt ut pruna et arida in
virgulta colantur. Nam si aliquid unde
referemus arbor ut Paladium ait.
Sed apud nos experientia condidit pri-
mo si rami virides loti in trigono na-
ti tollunt pulchrior et melior efficitur
arbor sed forsitan in sua regione loci e-
rant arida nimis. Hec arbor ardere
solis arbor et ideo cumuletur aggestio-
ne frequenter. Vespertino muerit huore
et obiectis defendat umbraulis ut
idei Paladium dicit quod intelligit in locis
nimis calidis et siccis quia in nris p-
ribus spatium non eget. Vni soli in
primis habere debet a terra modicum ele-
vatum. Languenti arbore venis vini feces
aque mixtas oportet infundi cum pri-
mas steroris ingerat. Persico velud
modo diximus feces vini cum aqua per-
mixte vel quod magis predest aqua in qua
filix decocta est ut ideus Paladium scribit
Si vermes pariter omnis amurce mix-
tus eos extinguet vel levis vinum cum
aceti tercia parte confusa. Si poma
caduca sunt et radium eius nudare vel
trito lentius vel terebrari amicus ut
ait Paladium affigat vel terebre in
medio palus salicis impinat. Si po-
ma rugosa creabit aut pruna maci-
mum trichum cortex readat et cum inde

medicus humor effluxit. Argilla uel pa-
leato luto plaga tegat. Con uia pſin
ſcitur proficere ſpartea ad ramos ſus-
penſa. Perſica ſeruantur ſi detractis of-
ſibus in ſole ſiccantur. Itē detractis oſſibz
melle conduntur et ſaporis ſunt
iocūdi. Itē ſeruāt di- cuntur ſi vni-
bilicū eius gutta pias calentis opleue-
rit et vaſe clauſo reponit. Perſica ſi-
et hūda ſūt in ſecūdo gradu flegmige-
nerant. Ieiuno itō ſūt edenda. et poſt vi-
nū uenis odorifer: eſt potandū. Perſica
dumduint in duo. quedā enī ſūt groſ-
ſa molliora. hec ſūt magis aquoſa. ſi
frigida et hūda. Et quedā ſūt pua-
ſolida et dura et hec ſūt magis terref-
tra. ſi magis frigida et quodāmodo ſic-
ca. et maxie ſi non fuerit pfecte i ar-
bore maturata et fuerit oino acerba
et cruda. frondiū eius ſuccuſ potat
lumbiticos ciurbitinos curat. Idē ſunt
ſi ex ea cathaplaſma fecerit vmbilico.
Et ſedm auo. ſuccuſ foliorū eius i au-
rem inſuſus vermes interſicit. Naniā
ſūt bona itō. et in eis eſt virtus ſorien-
di appetitū cibī. Et oportet quidem ut
non comedant poſt cibū qm corūpū-
tur poſt eū et corūpūnt ipm. ſed p-
cedant ante cibū. Et ſicut ſūt tarde di-
geſtionis et non boni nutrimenti. qm
ſunt multi nutrimenti. et matura
leniūt uentrē. et i matura ſtrīgunt.

De Palma

PALMA eſt arbor ferens dan-
loſ aere deſiderat calidū aut
temperatū. Nam inclinati
calido ante remē maturat fructum
ſed i frigido qued eſt quātum uel
ſextū clima non maturat ſi poſt he-
mē ad pūcipū uerſ aut eſtatis. ſi
ſequentis. ſed cū ſeptimū clima pu-

lulat. ſed ppe frigus nō cōualeſcat. ſed ē
ueniſ dū q nō in ſexto climate uinat
et in quito difficile. Terrā ſolutam ſa-
bulosā requit. nā conſtat locū nullū pro-
pe fructibus utilē in quo palme ſponte
naſcunt. Serit plantis aprii menſe uel
māio ita tñ q qñ planta pmit circa eā
uel ſub ea pinguis terra fundat. Item
ſerit menſe octobr. ſemine uel oſſibz dar-
tiloy nō uetex. ſed recentū et pingūm
In aut ſeminario terre omis miſcendus
eſt. Mōndū eſt tñ q ex vno nucleo i
vix vniq palma creſcens maleſcat ſed po-
tione ex multis ſimul poſitis. Et horio ē
q plantula que ex vno orit. adeo debi-
lis eſt q trūchū arbore portare poſ-
ſit facere nō pōt. Multe aut plantæ ſi
mul exorte et ppe ppreſſione ſibi in-
cem continuare pſciūt illū arbore
trūchum. Adhuc cū nuclei et ſemina
aliarū plantarū hēant virtutē pullulatāz
qdām in ſūmo. qdām in rmo. quedam
in orantu. et quedam in medio nucle-
us palme qui eſt os dactili hē q ador-
ſo ſuo et ibi eſt foramen ſtriātū et ali-
quātulū longū per quod germen ſuū p-
gredit. Quare optū plantatio eius ē
q hec oſſa in ſaculo lineo ſabulo po-
nāt. Et quātū fieri pōt foramen vni
foramini alii applicet. ut plantula
vniſ forte peneret plantā alii. et tñ
vniſ multarū conuiſte perfectiorē faciat
arbore. Palma enī vniſ virtutis
ſciat cū ppe ſextū q eſt in ea diſtinctior
q in alijs plantis. tñ et ppe ligni de-
bilitat. Item palma maſculū nūq
facit aliquē fructū. ſed plantatū maſ-
culus ppe feminā inclinat ſe ad eā
ita q tangūt ramū maris et femine
et pprimū bifurcatio ramorū femine
ramos maris et tūc recte palme recte

vult a se invicem & tunc femina rapit n^o
 flammam alij emissam a nucleis masculis sed
 virtute ipsa. Sicut autem si ostendit ap^o
 in rusticorum quoniam cum longe ab invicem sit
 plantae masculinae et feminae abstrahit
 ramos masculini & ponit super feminam
 et illa in furcis suis admittit eos et co
 aptat ex eis. Cum autem stat femina fruc
 tu honesta puerum qui spiritum et huius
 rem masculinam ducit super fructus femine
 maturantur fructus. Non autem est arbi
 trandum quod ista maturacione et impre
 gnatione femina indigeat quoniam ex pluribus
 seminibus plantae malebat quia tunc
 plures masculinas virtute et suba in se
 habet Annua vel bina debet transire me
 se Junio et Julio inchoante debet assidu
 e circumfodi ut urigatione continuos
 estatis vincat ardores. Aquas aliquan
 dum salis pulvere unguuntur. Si ergo est
 arbor ferax vni vereris ablaquicare
 oportet infundere. Vel radices super rami
 cipamenta deadi. Vel cinerem salicis in
 terfossis radicalibus ponit. Hec arbor dif
 ficile crescit et longissimo tempore vivit.
 et ante centum annos fructus non facit
 ut dicit Plinius. Et est sciendum quod fructus
 damulorum non per conlusiones dependet a
 ramis eius. sed potius huiusmodi sedes quasda
 i quibus immediate super ramos consistit
 Et quod mirabile est in una filia profert fructus
 suos et ramulos in quibus fructus sui
 consistit. que filia non in superiori parte
 aperit. Sicut fit in filia rose et lilij &
 aliarum multorum florum. sed aperit inferius
 ex parte rami et cadunt postquam exierint
 dactili. Et rami super quos sunt eo modo
 quo apertae filia propinqua et perit. In
 summo autem cacumine habet hec arbor cap
 sam in qua est suba mollis que multum ac
 cedit ad subam dactili. que cum abscedit

palma ardet. Dactili calidi sunt et hu
 midum in eis gra. grossi sanguis generatur
 et difficiles digestionibus facili in summo
 sunt digestibiles et magis vinum pro
 uocantes. Sed illis assuetantibus epur
 ac splenis aspersione duriciem atque
 grossitatem et tumorem parit. Etingi
 mus et dentibus sunt nocui. Et dolore
 in ore stori faciunt

De Pino

PINUS est arbor nota. quae cre
 ditur prodesse omnibus que sub ea
 sunt. Amat loca gracilem sepe
 maritimam. Inter montes & saxa vis
 nor et procerior invenitur. Ventrosius
 et humidis locis arborum sunt matimen
 ta leuora. sed huic generi deputatis ca
 sparia vel montes que alteri vtilia esse
 non possunt. Excubis ergo ea loca dilige
 ter atque purgatis et frumenti more
 semen asperges ac leui sarculo curabis
 opere. Nec plusquam primo debet abscen
 di. Et nata non differantur quia non faci
 le comprehendunt et vix crescant nec aliq
 uo tempore incedunt quia moriuntur. Et
 loco rami siue radices mense alia non
 nascuntur. Scitum igitur nucleis suis atque
 per modum mactantis calidis et siccis re
 gionibus mense octobris et nouembri.
 frigidis vero et humidis febribus et mar
 tis. Aliqui dicunt fructum pinum transla
 tione mitescere. sed illi plantas hoc
 modo procreant ut prius multa se
 mina in caliculis summo et tunc repleta
 obmutescant que ubi processerint relicto eo
 quod solidius est auferunt alia. ubi
 vultu ceperit matimentum tunc plan
 tam cum ipsis caliculis transferunt quibus
 fractis in scrobe indulgent radicibus
 largiunt rem in terra equae stercore ad
 mitterent. Seruandum est autem ut radix

cuius que una et directa est usque ad sum-
 mam eius possit integra et inlecta differ-
 ri. defendenda est arbor tenera a proce-
 solis ne calcetur. Invalida peritio nonet
 las pini arboris. In pino nec ne spina
 merimenta duplicent. Item fertur qd
 eius cortex nascantur finale vermes q
 lignu corrodam et destrunt. Et ideo lon-
 giori tempore durat si sepe corticebo
 spoliet. Noces pince usque ad mensē no
 uēbris i arborē esse pnt. Alantiores
 pince legent. prius m q patescant m
 dei qui n purgat durare nō pnt. Cū
 aliqui in vasis fictilibz nouis
 replens cū testis suis assentit custodi
 mea calida et hūda in. n. Et scdm auct.
 est calida et hūda in. n. Virtutē hē
 leniendi tūctandi & aliqūlū aperi-
 endi. Optimus abus est laborantibz
 spūalibz et apostonate ex frigide hu-
 more. Asmatibus et siere ruffientibus.
 thuris et consupens sanguinem augmētat.
 libidine mētat. Per se pōt dari vel cū
 syropo vel electuario. vel m abis. Cū
 ruffini valet cortex exterior cū pmo
 pince ab arbore sūtut. si dequonq
 bene in aqua. et postea super carbōes
 pnat ut patens fumū recipiat.

De Piperē

PIPERIS arbor parua est. Et na-
 scitur ex optime fructificat sub
 cinere. & in pmo climate ubi
 est multa adbus solis et preapue de
 monte antoso ut dicit psideris dicit
 etiā qd eius siluas serpentes custodiūt.
 sed incolē illius regionis tpr manū
 rans siluas incendunt et serpentes
 fugiūt. Et ideo grana piperis q nālī
 erant alba efficiūt nigra et rugosa
 Sed diascorid. dicit qd citratem collec-
 tum ponit in cribano. ut virtus ge-

neratua mutetur et non possit i alys
 mundi sēu. In locis etiā tparis
 sed in sū fructū nō facit et
 nos qd plantatio et indus-
 tritatis exsist. Piper calidū et
 siccū est in. n. g. virtutē hē dissoluen-
 di et consumendi. Puluis eius naribz
 appetitus stimulatōne prouocat et cē
 bni a superfluitate flanci mūdificat
 Vinū decoctionis eius et fiani sicut spi-
 rituali mūdificat a glutinoso humore
 Et miro valet cū frigidū asma. Puluis
 etiā eius cū hēribz datis digestione
 confortat. Sanguis et colere non est
 valis usus piperis. Dissoluit enī et qnq
 iduat lepram. Itē puluis eius sup carne
 positus eam corrodit. Auct dicit qd cum
 melle pōtus in palato est conueniens
 ad squamatiā et pulmōnē mūdificat. Cū
 aceto bibiti et hūmū est bonū aposte-
 matibz splenis. Itē prouocat vinnā et ci-
 ac fēti cū frigiditate

Quercus Rouē et Ceruo

QVERCVS ROVER ET
 CERCVS sūt arbores magne
 que sūt fere eiusdē nature.
 Multaq soliditate hūt in soliditate
 et duricie lignoz et forma folioz et fr-
 uis. Nam omnes produciūt glandes
 Omnesq profundas multas et mag-
 nas radices faciūt. Sed i arbor forma
 differūt. Nam quercus breuē facit sti-
 pitem & ramos magnos ab omī pte
 diffusos. Rouer stipitem facit directū
 et alii cū paucioribz ramis. Ceruus
 vero stipitē facit longissimū et valde
 rectū et paucos ramos. Hec arbores
 tenā solidā et durā aut medicatē que-
 rūt et montuosam vel montibz proxi-
 mam. Resoluti vō et aquosam et p-
 apue libulosam refugiūt. Semineat

glandibz suis in seminario vel in campis
aut rivas fossas postea mense Januario
vel etia mense nouemb. Colligunt glan-
des tempore quo mature ab arboribz ca-
dunt et ad solem siccare siccantur cum
tur pro cibo porcorum quibz est valde co-
ueniens cibus. Omnes fidei arbores
laborantes sub terra diu durabiles co-
perit. Supr terrā vō rorax est optima
ceteris minus bene. Glandes frigide
i. j. g. siccant in ij. Non utuntur eis in ali-
quo homini sed porcorum qui sunt digonum in obe-
dientes et ventrum constipantur et vō
valeat disintere et vlcenb intestinorū
et fluxum sanguinis. sed in vrinā puocat
et corporis sunt nutritiue q̄i quedam
gna. tardeq̄ de stō descendit. et capi-
tis dolore facit p̄r fumū eaz et stō
ascendit. Sed eius sup̄ficies multū
est asprica. Et sile ip̄az arbor galle vñ
valet ad sanguinis fluxum multum. It
apocima eaz quāt intestina vultū
b. Puluis enā eoz obustor in loco
mulieris immissus humores putridos
fluentes cessat. Am̄ dicit folia eaz
sūt vehementis aspricitatis. Et hūis
quidē glandis offert in p̄r ap̄ribz
calidis. folia p̄rēa glandis faciunt
coherere plagas cū terunt et pulueri-
zant desuper. Et galle eoz hūit cū
aceto super impingit et auferit eaz
puluis eaz spargit super aq̄ et bibit
ad vulnera intestina. Et ad fluxū an-
tiquū. Et sile qū p̄nt in medicinis
transiens est ad hūc operationē.

De Sorbo

SORBVS est arbor nota.
cuius fructus duplex est. vnde
licet parui rotundus et h̄ ex
femina produat. Vel maior pax lon-
gus et acutus q̄ mascula procreat

hanc loca hūda & p̄rēa frigida
et in montanis vel locis p̄rēis mon-
tibus magis q̄ in vallibz remotis a
montibz delectat. solū pinguisimum
desiderat. cū inditū certissimū facit
si frequens nascit. vbiq̄. Mense feb̄
et iunij et marcio loca frigida. Ciliis
vero octobr̄ et nouemb̄ sorba siccant
egregie ita ut matura in seminario
ipsa poma pingant. Plantas et si q̄
p̄nt uolūt h̄bit arbitriū dūmodo
calidis locis mense nouemb̄. Tempus
iunij et frigida marcio inclinare dis-
ponat. Planta cū differenda robustior.
Sorbem desiderat altiorē et spina lar-
giora. ut q̄ illi maxie p̄dest a ventis
frequentibz agitata grandescat. Men-
se aprili vel vñō martij sorba m̄seri-
tur madoneo spina alba. Licet in ea
parua p̄ueniat sub cortice m̄tore
vel ut puto etiam ī malis temperen-
ter m̄seri p̄t. Quidet uigilantē tē-
poribz siccis et assidua fossione. for-
manda est ut vñū solū habeat tri-
pitum circa decē pedes vel duodecim
elevatorū a terra. Si uernies p̄ciat
m̄festos qui ī ea r̄si et pilei q̄ solē
intina medulle secare. Aliquos ex his
absq̄ arboris m̄mura incendio viano
cremari debere. Paladins ait quo gñe
alii credunt fugere vel p̄nt. Sorba
suant hoc malo lecta dūora et p̄nt
vbi m̄tescit rep̄it f̄chilibz usq̄
ad plenū claudunt vitcolis gisso re-
super tectis et bipedanea scire loco
siccato sub sole m̄runt ore p̄verso.
Et desuper sp̄ssis terra calcant. It
secta per tres p̄res siccant in sole et
seruant. Vel per medū dūsa siccā-
tur cū volūmus vñ aq̄ feruenti
macerata rem̄fuit saporē iocūdo

Aliqui cum pediculis suis vicia lecta sus-
pendunt locis opacis ac siccis. Ex sor-
bis matius fit vinum sicut ex pins. lig-
ni sortis est solidum non corrugineum sed
facile frangibile quod optime leuigatur
Ideoque valde conueniens est operibus vaso
et conuincor et assidu quod super faciem ter-
ram et portum requiritur. Rubeum tam-
en lignum. Verba frigida sunt ven-
trisque conuiscantia et si sunt perfecte ma-
curata. **De Zexulo**

ZEXVLVS est quedam arbor
parua multum scabrosa cuius
folia quod in uno ramulo sunt
conuiscantia silique tempore hiemis ab ar-
bore cadunt. Eius fructus silis est bac-
ca rosarum vel fructus oliuarum. Vnum
enim habet os. Eius lignum est interius
rubeum valde pulchrum et solidum. Ideo
fuit in ista musica et papue-
tate que fuit ex eo optime. Aerem
desiderat temperatum non frigus formi-
dat. Exrit nucleis suis in semina
o mense nouembri aut febre satis et
diligenter nutritis que cum conuiscantia
erunt hiemis vel triennio transierunt.
Sunt enim etiam plantis super radiam
matris natis. Insuper ea posse puto
spina alba. Et forsitan in primo mense fe-
bre et maris fuso ligno. et formatur
ut vinum habeat spiritum per sex pedes vi-
cium eleuatum a terra. Colligunt autem
zexula vindemiarum tempore quando rubedinem
vel varietatem ostendunt que quidem in
satis sunt delectabilia adedendum me-
dici tamen durante.

DE ZANIPRO

ZANIPRVS est arbuscula parua
satis rera que aerem calidum aut
temperatum desiderat et terram
arenosam solutam et fere sterilem. &

maxime oritur et fructificat in litore maris
aut in montibus quod sterilibus in quibus est
terra soluta que lima vocatur. In locis val-
de calidis aqueosis et uallibus non vixit.
quia nimia humiditate corrumpitur et nu-
trimento sicco et modico sustentatur.
Huius arbuscule due sunt species videlicet
mascula que masculi erigitur et valde modi-
cum fructum facit. et femina que magis tra-
gitur quod serpendo ramos expandit. que mirro-
modo quod omni tempore anni fructifi-
cat et fructum maturat. Isti est tamen species
valde pulchrior et melior cuius fructus
est rubeus et grossus ut parua ceres-
sed fructus superioris speciei est niger
paruus. Hec arbuscula sinestris
et in dictis sponte nascitur locis. tamen si quis
eam plantare desiderat nucleis suis se-
rat vel plantulis eradicatis de loco ma-
tris que voluit transferat. nec eius radi-
ces multum sub terra remigat que nec
fossione letatur in locis sunt nimis ad-
hustus. Mense febre vel maris est se-
renda. Putari autem formari egerit
in quibus mascula velut pro voluptatem
aliquam multum extolere. Colligit enim
fructus cum sunt sine sua nigredine vel
rubedine maturitate fatentur. Eius
lignum pulchrum rubeum et qualiamodo
varium est et odoriferum. Operiturque veribus
que sunt saporem carnis in ipso assatis
conferre dicuntur. fuit ex eo coctum
satis pulchrum. fructus eius calidus
et siccus est. et multum valet in frigidi-
tissimum amestus et vixit rubeus si
vinum bibat et ipse fructus edat.
Rami eius cum fructu et frondibus in a-
qua vel vino cocti et in vasa et mu-
ta in fecta cum ipso vino vel aqua calidissi-
ma et positi et opilato venduntur
eadem agunt vasa mirabiliter iterant

Ipſiſq; ſapore & odore laudabile preſtat

**DE ARBORIBVS nō fructiferis
et de nā & utilitate ipſarū**

EFFICIENTER dñm
est ſup de arborib; fructi-
feris & de cultu & utili-
tate ipſarū. Nūc autē
dicet bñuiter de omī
bus arborib; & fructuſ
fructiferis que reperiūt in pñib; nñſ
et de utilitate ipſarū ſm eūdem ordine
alphabeti. De Abiete Amedano arece

ABIES piella Anorno & agno caſte
et arece qñ eodem arborē ſūt
non em̄ tollūt. & lapidib;
et locis vñſis magne valde proueni-
unt. Et omnes directe mīro modo et
tollunt in altū. frondes virides omni
tempore hñt. Et ipſe ſūt arborē et autē
ne magnarū nauum quibus nulle alie
arbores ſufficiūt pñt. Optñe ſūt in cibis
operib; ſicis edificiorū qñ leues et rigō
dñi durabiles ſūt. Et affides ſunt ex
eis vñq; plūm domos exuber exornat.
Funt enā ex eis vñſa vñſa tam magñ
qñ parua ſed i eis facile vñū in acetum
mutat. Sed arece papue ſpēt ſicilis
in quib; aqua defert. nā abies et piella
per eā facile uicant.

De Amedano

Amedanus que alnus vocat̄ est
arbor que cult̄ ſed locis
paluſtrib; et aquoſis papue
lectat. fabricis ſutilis est ſed neceſſaria
ſi hñdus locus fundamentis paludus ē
Nā ſub terra illico radices viridis inſix-
a emittit. & ingroſſata ex plūib; palis
prope poſita et in vñū corpus redactis
fertiffimū et dñi durabile fundamētū

ſunt. Itē et ea conuenienter maſcū
ſunt et parafides qñ variſſime arduunt
crepant.

De Aſero

ASERVS est arbor ſatis magñ
que in alpihus inuenit̄. qñ optñe
compent ſoſſis. Papiſidibus
et maſoſis faciēdis et coſeant̄ et vñ-
lis et cibis diſcant̄ opib;. qñ eis lig-
nū est albū et ſolidū & valde politi-
efficit. Sed em̄ papiſides facile ppter
calore ſonduntur niſi ſacte ſint de qñ
terro. i. ligno in qñuor ptes ſaſſo. Aut
de nodis. i. neruoſa radice.

De Adorno

ADORNVS ē arbor parua que
ſili. nñ alpes ont. Cuius media-
nis in albis aut pñib; datus
mirabiliter uentre laxat.

De Agno caſte

AGNVS est arbor caſtus est
fructu. i. arbuſcula parua. qñ
oī tempore viridis reſp̄t. i. aq̄
ſis locis magis et in ſicis minus. Et
eius lignū est dñx. Et folia eius ſicut
folia olīve ſed ſūt leuora. Calidū est
et ſic. in. iij. g. Et ſedm Am̄. in pmo
et ſic. in. ij. folia et flores ſpēt vñū
mediane. et magis flores qñ folia. Et
flores quidē agnus caſtus vocat̄. qñ
verē colligunt̄ et p annū m̄ ſuū
t. Et virides maiorē ſūt efficacie qñ
ſicari. Dicit̄ aut agnus caſtus quia
libidīnē reſmendo caſtū vt agnus la-
torē reddit. Lectus enī ex eo ſtatim li-
bidīnē ſtrīgīt prohibendo proſtutionē
et virgē erectionē vt dicit Am̄. ſomē
tentur etiā genitalia ex aq̄ decoctōis
eius. et ſucus potet. Cōm gomortam
decoq̄tur modicū caſtorei in ſucto eius
et ter in pon. Itē folia et flores eius

requiritur in aceto adito castoreo
genitalia cataplasment. Et utiq;
dam exungunt libidine respiciendo
ut semen lactuce psili. affli-
nes acuminetes acutibz perculat
aceti camphora et filia. Quedo san-
do spūs et consumendo spūma ut
ruta maiorana. Ignis castus om-
nū. Calamentis et aneti. hec enī sūt
calida et apta et ventositatē exter-
minat & soluit. Itē fementū factū
ex aq̄ decoctionis aq̄ casti matris
exsiccāt superfluitates. Et ipi angus-
tāt onficiū. Cōn luxuriam valet ter-
tio agni casti apij et saluē in aqua
cassa. si ex fortiter capitis posterior
pars fuerit. Autē dīc q̄ suffumigantur
muliebria nī uehemens desolētiū vi-
tus adest et liberant. Et eius folia
fugant venenosa.

De bulbo

BULBUS est arbor parua
que solidissimū corticē et
pulcherrimū lignū hē. que
pulchris frondibz et viridibz semper ves-
cita est. Ex quibz domitelle ferta faciūt
Plantari pot non solum si plantule radi-
care de stirpe matris euulsa ponantur
sed etiā si rami eius tenuati frondi-
bz infigant in terrā. Rariora huius
quā quia frigida est et sic recta in
aq̄ putri costringit flueū. ut dicit
Dioscorides. Tingit etiā omnes si eius
decoctione sepius lauant. Ex ipi
ligno sūt optimi pectines. Et coele-
ria. et manubria cultellorū. et calu-
tabule certe. Et omne opus primum
q̄ pulcherrimū lignū suspendi regit
reapit enī et retinet cōmode omne
firmam.

De bullo

BULLVS est arbutula parua que
in arborū flumī orit que pulchris
valde virgulis et multis emittit
Que colligit de mense aphel nī succus
in eis mouet et erodiant. Denī fuit
ex eis coctes et caues amū et cetera sūt
di et seruandi. Et canistra i quibz panis
portat et fructus. Itē ex calidi aue
ligant manubria falcū et falanclorū
que ad inodendū ligna et putandas
vineas nūa sunt.

De Cypressus

CYPRESSVS est arbor nora &
pulchra que semp viridis existit
et ideo claustris mōchorū
et fratru plantant. Eius lignū est odo-
riferū et pulchrum et ex eo fuit pulcher-
rime arbor odorifera. affides q̄s homines
libenter ponūt infundis mstrorū mu-
sica ut luti zitare et aliorū. Et mor-
bus operibz delicatū hoc arbor ut ait
amē est calida in pmo gra. et sic in q̄.
Et quidaz dicūt q̄ est frigida. folia et
nux eius styptica sūt et eius folia
morphē et consolidat vulnā & nux
eius et confortat nervos et reborat
mollificationē et stringit est. Et deco-
tio nucis cū aceto delet dolentē dentū.

De Arundine

CANNA SIVE ARVDO
nora est. Terrā desiderat molli-
ocret hūidam et pinguem.
Canera fuit hoc modo videlicet q̄ pū-
nata cālitet terra de mense febr. et b̄
uissimis scrobibz vno pede distantibus
cinaz oculi per scrobes singulas obru-
ant. Si calida et sicca pūna est vallet
hūidas et uiginas opus est reputāc
caneris. Si est hūida regio locis me-
dis instituant. sed succo villarū subdi-
tis ligonizant ut vinet. Et ligonibz

ut cōlitate terre madunt' ■ mense octo
bris et nouēbris. Sed si qua sūt antiq̄ cane
■ mense febr̄ sargent' italis que sūt in
radice purganda. i. putridis male porcer
tis. et si qua gignendi non hnt oculos
Ex cānis sūt pali et pnce vinear. Et
stona quibz inter se domus pauper
distingunt. ■ fm. luc. sūt vehemen
tis in fridacris. Et folia canne radix et
cortex confernt alopiac. Et absterguūt
sordes. Et radix eius cū cepa silini cū
huc canni infusa. Et lanugo que est flos
eius qñ cadit i aure fiat euēne sordi
tate qñ iussat' in ea et non egredie'
De Genesta

GENESTA ē q̄da arbutula
adeo pua q̄ plimū ad herbe a
nimā nām accedit que in mō
tibz et locis maximis oritur. Et floet
facit valde pulchros quibz profus domi
celle utunt'. Et ex ramūculis eius te
facientibz uincis pnt palmites vinear
ligari. Et super fasciculis ipar vermes
serici positi componūt nidū suū q̄
uocatur folevelus. Itē ex genestis pot
fici stappa que loco canabis uel lini
succedere pot' **fago**

FAQVS est arbor magna nas
cens in alpinis ex q̄ optime
sūt linteae et cellarū assides
et librorū. Itē fabricis utilis est i sic
co. sed i humore corūpit'. Vidorius
autē dicit q̄ glans siue fructus fagi
est multū dulcis et nutritiis. Eius
medulla mulieb' est multū ami
ca & gnos impinguat. Turdes et co
libes comēit et eos nutrit. Eius li
gni subz multis opent' est apta. Sed
non multū durat q̄ a iūmibz libent'
corrodit'. sed est multū nāua uitae
ara si nondū a uermibz corrosa est.

q̄ etiam ante vitriū cū aliorū quorū
appōne per ignis obagationē pparā
tur.

De frascano

FRASCANUS est arbor satis ma
gna q̄ in pingulibz et hūidit'
nemenit. delectat'. Eius lig'
satis igni opent'. Et ē optim' p aru
lis uescitū et canar et salis curam
Itē ledificat' opent' exsiccati nō vnde
Dū in terrā ■ contigit. q̄ statim
hūore corūpit'. Eius etia silua tez
in tōū vel q̄tūm annū mātū opit'
pro vineis profert pteas. Plinius
autē dicit q̄ folia frascani sūt vilia
cōū venenū. Nam siuto expresso po
tū dato cōū spentes sūme antia
tur. Tantaq̄ ■ vis est oia spen
■ ut eius vmbraz uespitiā vel
mutuina ■ attingant. Et sic in
igne et fa frascani folia ponit' serpens
in ignem libentius q̄ in faciemū fu
git. Et eius cortices et folia uētez
stringūt. Et uomiti ■ defectu vir
tutis continentine fēm. si cū aq̄ pluui
ali et aceto cōq̄ntur et sē stōm com
ponant'. Et est arbor ca. et sic. in. ij
q̄. ut dicit Plac.

De fraxinagolus

FRAXINAGOLVS ē arbor
fraxino in frondibz et ligno
tilis que i locis domesticis seu
cultis delectat'. Hec arbor fructūz
quemdā siue granula pua pducit
que nigra sūt qñ matura existunt
et valde dulcia sed qñ nihil sup ossa
pulpa hnt. Itē exsiccati multis men
sibz consuuntur. De fa lano

FVLANUS est arbor parua que
i septibz erit. Ex cuius ligno
sūt optime fusc et viellaz
archem. De iunif. i. taxus

IVVVS. et titulus ē arbor parua q̄
in alpi et montibz eis p̄mis
inuenitur que optia est p̄ habili
lignis et arboribz faciendis

De Opulo

OPVLVVS est arbor satis que
lignū h̄t valde albu et pulcrū
q̄ assero silar. Ex quo sunt
optima uiga bonum in aloria et per
apides. Et assides p̄ decharis operibz
faciendis. De Populo

POPVLVS et ALBARVS q̄
idem sunt in magnitudine et
frondū forma. sed populus
magis in altū extollit. Et eius lignū
non p̄lit. Albarus uō magis p̄lata
ramos extendit. et eius lignū est
albus et et pulcherrimū p̄latis faci
endis. Edificat in luto satis optat
licet longissimo tempore in eis non
durent. Locis hūdis et sapie p̄
pulus delectatur in montibz et iocis
saxosis aut cretosis tunc nō pnt
Plantantur ramis annualibz vel biennia
libz aut etiā maioris etatis in terra
fixis et facillime p̄dunt. Itē optimū
est allex madi et quocūq̄ uenit in
osure fragmina inde q̄ siluā spissam
nata. Per etiā hoc eneme ex pullula
none radiaū que cū p̄ssam arborē
vniuersam occidit h̄am insup̄fice
eius p̄pter q̄ etiā p̄late arborē
ueniunt esse uineis et fructuā
agris. Populus hoc h̄t p̄pū q̄ si
tunc putret t̄p̄ facile p̄rit aut in
firma aut scabreza efficit. De autē
autē populus eo q̄ mada pullulat ad
mediū populi ut dicit Isidorus.

De Rosaria

ROSARIA nota sunt. Ex eis al
quedaz alba et quedaz rubra

sunt. itē quedaz domestica et quedam
siluria. frutes censentur sepes. q̄ mī
tus et fortes h̄nt spinas. et om̄s adeo
retortas q̄ uolentes p̄ eis ingredi ren
net uolenter. Sed rubra rosaria debi
les uirgulas et spinas producit.
Plantantur autē plantulis et uirgulis i
p̄nas p̄nas diuisas in seminario sit
aut semibz. Et semina q̄dem sunt que
in pomule eius rubee sunt collecta. q̄m
matūris ad plantandū apta cognoscat
cū p̄t vindemias colore fuscū et mol
liam quādam h̄nt. Si q̄ sunt antiq̄
rosaria circūfodit et ariditas ren
dit vniuersa. Itē que rara sunt possunt
uigaz p̄p̄ine itē. Rosa f̄t est
in p̄mo q̄ f̄ta i q̄ vinda et f̄ta p̄
tū usū medicine. Sicut autē aliq̄
tulū ad solē et p̄t p̄ triennū suari.
Cū recepto rosarū inuenit sicut p̄t
de sunt in medicina q̄ facillime con
tinent. Ex uindibz autē fit mel rosarū
et succus rosarū. Elcet uariū de succo
rosarū. Sumpis rosarū. Oleū rosarū
et aq̄ rosarū. Mel rosarū sic fit. Primo
mel dispumat. deinde colet. Postea ad
addant folia rosarū abiectis sup̄inibz
q̄b̄daz albis que sunt in p̄t inferiori
Et minutim mada ponant. Et tunc re
coctio aliquantula. Et signū decoctionis
est odor et color rufus. In sup̄ libe
melis una rose sonat. Per uanes
seruan p̄t. Et h̄ virtutē confortandi et
admiranditate cōditiendi in melle. Cō
petent dat flegmaticis. Colicis. et
melancholicis in seme et estate. De
bibitatis cū mada facta ex aq̄ et
melle rosarū. Ad mūdificationē itē ex
frigide h̄ioribz. Mel rosarū cū aq̄
decoctionis seminis femal. et uari
gramis silis additis. Vel fm nicotian

fit hoc modo. Sina recentia rosarum libra
vna ponat et i calale ad igne puto. cu
bulie ceperit vndu rosarum cu fortia
vel cultello mofaz libe quor addan
e. et du bulieit semp agitet. et in fithi
uale repofinis qnto magis tenebit. ■
te melius erit cu frigida confortat adz
et confipat. et cu calida mndificat. Dar
i mane et meridiu. Eode modo fit mel
violaceu. Et valet typice febricitantibz
cu calida aq datu. Cuchaz rosaceum
fic fit. folia rosarum vndu pistata ben
cerant et ponant in vase vitreo per xx
dies ad solem et cotidie moueantur
ut bene miferant. in quor libris cuchaz
ri libra vna rosarum ponat. Et pot per
trinu suam virtute ht constringe
di et confortandi et valet con disin
tema et diaria ex debilitate virtut
contempne facta. Ite valet con vo
mitu colici. con sincopi. et cardiaca
passione cu fit ex calefactione spiritu
alii. et cu aq rosata. Electuarium
et succo rosarum sic fit. R. suam succi
rosarum. an. xi. et. 3. 3. m. Sandali huz
gum. 3. vi. spody. 3. m. diagridi. 3.
xij. camphote. 3. j. Tempora ad modum
electuarij. Cu syrupo facto ex quibz
et rosarum succo. Et detur cu aq calida
ad modum castanee in maturinali hora.
Valet aut con guttam calida et cole
ram rubea purgat. Et conalescentes
et tianarios cotidie purgat sine mo
lesta et reliquias malor humor qui
bi remanserut potenter educit. Si
rupus rosatus sic fit. Quidam decoquit
rosas in aq et in tali aqua rosata ad
du. Zuchaz et facit syrupu. Alij
aut facit pone rosas in alio vase h
te strictu orificiu et sup infundit
aqua feruente et dimittit ibi stare

58
donec aq sit rubea et in facit syrupu
Alij conterit rosas virides et succu
expmunt et i tali succo facit syrupu
vndel succu expremunt et i tali suc
co facit syrupu et h est optimus.
Et no q syrupus factus ex recentibus ro
sis prius aliquantulu laxat. postea con
stringit. factus no ex fatis in pncio
et in fine constringit. Con fluxu ven
tris et uomitu colici detur cu aq
plumali uel rosata. febricitantibz post
minutione cu aq frigida potui det.
Con sincopim sile scdm Nicolau sic
fit. Accipe rosas recentes et pone in va
se perse et caldario pone aq donec bu
liat et buliente sup rosas pdictas
funde et postea vas ipm rege. ■ fu
mus exeat. Ex quo aq ibi refrigeret
rosas inde erit et alijs recentibz aq
bulitam eandem itez sup infunde mu
tando rosas donec ante aq illa rube
a fiat. De hac aut aq quor libras
accipe et ibi quatuor libras cuchaz
infunde cu aut bulie inceperit albu
men ouor aliquor cu aq frigida ml
cu donec spumescat conuulsio et illa
spuma in syrupo buliente spargendo
infunde. Et cu q nigrescit illa spi
ma receperit suauiter cu aqua remo
ue et itez aliu infunde done clarus
fiat syrupus. et cu ceperit syrupus q
filu facit. sed cu digito tengeris aut
cacie dependentes adhecat coctus
est. valet calori et sititati febriz.
Sini repmit confortat et confipat
Eode modo fit syrupus violatib. et
syrupus venularum. q valent con
maxios calores. ■ acutissimis egi
tudinibz. Oleu rosatu sic fit. Q
dam decoquit rosas in oleo coi et
coquant colant. Alij terit rosas

vindex et m. deo et vase vitreo soli expo-
 nit per dies .l. et hoc est bonum. Cum
 Nicolai fit hoc modo i. duab. libris o-
 lei cois. abluti lib. .j. vindex rosar.
 aliquantulum ponat in olla ptra plena
 super igne. i. caldario pleno aq. suspen-
 so et tam diu buliant donec aque
 terna pars minuat inde q. demum al-
 bo panno lini immissis rosulas expma-
 nit. Eodem modo fit violaceum sambu-
 canum et mutuum oleum. Et valent ista
 olea contra iactas et per iactas murt-
 ta super epas et pulsus. et impetia
 plantis manuum et pedum quoniam calorem
 extinguunt. Aq. rosata fit multis modis
 Nam qda. sunt patellae phibea quam
 ponunt super quodam testo inuenso cui
 est ab una parte hostia unde sub eo
 ponatur ignis. Et inter testum et patel-
 lam ponatur avis grossitudinis digi-
 torum .ii. duorum ne aqua sapore sumi ac-
 cipiat et circa testum est formatella p-
 ua de lapidibus et luto facta. Demum
 patella rosas impletur. et capellum
 plumbum ponitur super ipsam. ita q. uer-
 sus partem unde aq. rosata egreditur
 aliquantulum pendat et ignis continuo
 sit sub ipsa patella. tantumq. rose dis-
 tantur in ea q. in eis humiditas sit
 consumpta. et tunc reuertantur et alie re-
 centes in eam loco ponuntur et in aliquo
 vase vitreo sub pipio capelli posito aq.
 recipiunt. Deinde in glistariis ad solē
 posita quibzdam diebus dequoque da re-
 linquantur et seruiant. Alij uolentes o-
 nem saporem sumi et odorem euitare
 in aq. rosata ponunt patellam phibeam
 et capellum in calidam aq. pleno. atq.
 ita formatella disposita q. ab una parte
 possit in eo aq. immitti que loco erit
 ab igne. consumit succedere possit.

hoc est optima. Et quidam in filo fetia
 rosar. posita in vase vitreo et suspenso
 nisi ex aliqua parte adherat soli expo-
 nit et desuper adeo claudunt q. vapor
 rosar. exire non potest. et hoc est melior q.
 esse possit. tamen valde parum et cum nimio
 labore fieri potest. Habet autem virtutes
 confortandi et contrahendi contra fluxum
 uentris et uomitus tolerandi de-
 aq. rosata simplex vel aq. decoctionis
 mastice et gano foliorum et papue ad
 fluxum ex debilitate virtutis conten-
 tue vel acrimine medicine quoniam ipsam
 mis duat. Sinapizantibus et cardiatā
 patientibus datur in potu et aspergitur
 faciei et subleuat cutim. Rose siere
 manibus apponere cerebrum confortat
 et reparant spiritus. Contra fluxum uentris
 ex colera datur aq. plumbi. his in qua
 rose sunt decoctae. Ad idem valet emplā-
 strum ex rosas et albūne oui et aceto
 posito super renes et pectinem. Contra uo-
 mitum. fiat decoctio in aceto et spon-
 gia marina intincta. omni modo supponi-
 tur contra sinapem. datur aq. decoctionis
 rosar. datur etiam puluis in ouo sorbilli-
 ce contra ruborem oculorum. Senciat pūcti-
 ra. Valent rose coctae in aq. et cura
 plasmate. Auerna dicitur flos rose que
 interius reperit. valet autem contra fluxum
 uentris vomitum. Item puluis eius linte alūne
 super positis humiditate eius consumit
 Et nota q. succus rosar. vindex in va-
 se vitreo potest seruari per annum. Auen-
 diat q. rosas rectificat ferore sudoris quoniam
 in balneo aduocet. Et emplastrum
 rosas coctis et contritis et non ex-
 pressis posuit super apertam calidam soluit
 ea.

De Rosmarino
ROSMARINVS est quedam ar-
 buscula pua odorifera q. sep

hē frondes vīdes et q̄i assilat gam
 per et strepe. In marinis locis papue de
 lectatur et ideo Resinarius appella
 tur. Plantat aut plantulis de natural
 radice dimulso. Jē ramus in terra
 fixus his mensuris q̄b̄i abe sunt plā
 rationes. Calidus et siccus. sed et res
 sos eius nō determinat magnitud. foli
 a eius et flores opunt mediane et fīd
 eius dicitur. Antos. Vnde dicitur et
 nūm sit hoc modo ex eo Arbutula q̄
 si etiā lanoules de vt detrahantur.
 Vnde ai istoz receptio inuenit folia
 debent poni. flores aut aliquantulū
 desicati ad solem per annū suant
 sūt et folia. virtutē hē confortandi
 et aromantare. dissoluēdi. calide
 Extergendi mūdificandi osuendi. ■
 siccitate. et diastorencā. ■ caliditate
 Cōn incopi et cardiā detur diastor
 ai vīno. Jē fiat decoctio floz in vīno
 et ale vīnū detur p̄cienē. Cōn frigi
 ditate sūt et digestionē confortandaz
 det. diastor vel vīnū decoctionis flo
 z et mastice. Cōn dolorē intestino
 z et sūt ex ventositatē det. vīnum
 decoctionis eius et cimini. ■ cont
 cerebri frigiditatē fiat eius decoctio
 in vīno et p̄cienē capite copecto su
 mū recipiat. Cōn hūiditatem uue
 aceti vel vīnū decoctionis eius gar
 garizet. Cōn frigiditē et dī flores vī
 saltē folia decoctā in vīno cathaplas
 mant. Ad mūdificationē matricis
 et conceptū auuandū. fiat fomentū
 ai p̄cienē. flores aut decoctionis
 in oleo supponit sibi mulieres. Seq̄

De RVBO

RVBVS nomen est. Competit se
 pibus faciendis q̄ eas fortes
 et spissas et pinguētes facit

Sed per se non multū competit n̄ plā
 tal arborū uel alioz spinorū admixtas
 habeat q̄bus sustineat. q̄ adeo sunt
 solide q̄ nō flectant et destruantur
 ab eo. Plantant aut plantulis suis
 que facile inueniunt vbi capita tangūt
 terrā. q̄ ibi statū radices emittūt. Jē
 plantant seminibz suis matie collec
 tis siccatis et vsq̄ ad initū ueni ser
 uatis et tūc seminat. fructus eis
 sūt mōra que mulieres et pueri com
 medūt. sed optima sūt pro poris.

Rubus calidus et siccus est ut q̄dam
 dicit. Constantinus tū dicit summa
 res eius esse siccitas et ualeat cont
 ustrare et calida apostemata. Vnde vi
 detur q̄ sint frigida et siccā. Contra
 ruborē oculorū aduociones eius ai vitello
 eoz conterant et addat croco. ocul
 supponant. Cōn quacūq̄ uiscitas cō
 munda resoluat. postea addat oleum
 rosati deinde siccis curionū eius
 eius in maiori q̄ntitate. Cōn calida
 apostemata folia sup̄paz crata ai aq̄
 rosata superponat. Cōn disinteruam
 siccis curionū eius ai aq̄ odei per
 cillere nuat. vel excisionibz cum
 albūc om et aceto fiat Emplastrum
 super pectinem et renes sicut uicē
 frigidorū. Lenticula aliquantulū exu
 ra in succo eius detur ad manducandū.

SALIX est arbor nota. sic dē
 eo q̄ plantata salice in altum
 salit. hec arbor in loco humi
 dis et arenosis sine solis delectatur
 et multū radices profunde facit. Plan
 tat optie sine radicali si terra perfom
 ai palo aut ai foraterra planta
 bienniali in parte inferiori acuta forā
 mini fortiter imprimat. et vsq̄ q̄i

ad superficiem foraminum ex fabulo implen-
tur vel terra soluta si terra ubi planta-
tur cretosa fuerit deinde creta supponat
¶ Quod si soluta est terra in qua plantatur sus-
tat si eadem impleat foramen cum mul-
tu proderit si eisdem cardinibus quibus
in salice steterat opponat. fit autem eius
plantatura de mense octobris et nouem-
bris aut febris et melius mense
¶ Aprilis et maii abradat quicquid
¶ superius preter superiorem ortum prem-
terao aut quicquid quarto anno maduit
omnes equaliter sex pedibus super terram
ipsius formaret stipes et proceriores
producere petas et longiori tempore du-
raret quod hec arbor non in ramis est
ferundior quanto est terepinquior et
est ad incidendum aptior. Vex tamen si est
in loco aialibus exposto magis timet
corrosionem ipsorum. Qui octo vel x
pedibus a semine distare debent
ne si nimis spisse fuerint superfluis ubi
bris permant ea que seminant in
agris. De tunc in tunc annis prece-
muntur. Vnde subiles aut salice quod
flores tribus vel quatuor digitis remo-
¶ ab eo madant rotunde vel non
multum oblique. Et quicquid est in sa-
lice sicut vel mortuum amputet. ne
fiant in eis canaze remote. sed p-
lani per omnia latera diffundant. hoc
enim modo petas periores et minus
camosas efficient. et tempore longi-
ori durabunt. Et non quod si eo anno quod
non madunt amputent. Vimine
pue inutiles remanentes manus
suscipient incrementum. Ex ligno
salicis solido per petas faciendis non

ablati sunt tales. matie satis bone
pro domibus. Et ex grossis sunt assides
et cunche et per assides et passides et
sceleria. et multa vasa vinaria. Ex con-
caus non sunt aluema et simile et stana
Exptis sunt vinces. Et ex eis et vimi-
nibus sunt sepes et clausure curiaz
¶ multa alia valia. Hec arbor com-
petit vsui medicine secundum cortice folia
et flores. habet autem virtutem solidandi
et constringendi. Contra diffinitionem suam
expressus ex folijs et potui datus va-
Contra ulcerationem intestinum ex di-
stincta facta datur pulvis corticis
eius obustus in potui aliquo. Item pul-
vis ulcerationes exteriorum prius conso-
lidat. Item pulvis ut testat. Diastem-
des cum aceto potui datur. Et cum aceto
cataplasmarum acrimos et potui cu-
rat. Item folia salicis respta aqua pone-
da sunt cocta aliter febricitantes. y
sauc aut dicit. floris seu seminis sali-
cis hanc esse virtutem ut si quod illud in
potui superent filios non generet sed effi-
cit infecunda.

De Sauma
SAVINA est arbor satis p-
ua. que semper viridis est
et habet folia quasi apressa filia
hec arbor satis comode vivit in omni
loco et libenter plantatur in viridarijs
et claustris religiosorum. quod arculis et
petis circa eam positus ramos undique
duemienter expandit. Plantatur autem
ramis sicut de bussa dixi in terra
affixis. hec arbor calida et suta est
in. ij. g. Cuius folia operit medicine
P biennium servari potest vinum decocto-
nis eius valet in calore stomachi et intesti-
¶ Item decocta in vino contra trigur-
curantes cataplasmata et valet contra

hanc dolorem. est enim diaforetica et di-
uretica fomentatio ex aq̄ decoctionis
eius i vino valet a p̄dicta. et etiā me-
strua puorat et fetū mortuū educit.
Itē decocta cū oleo et sup̄posito de meli
operat̄ a renascenti ex fr̄a cū valet
fiat decoctio eius in aceto et vino &
simili patens recipiat̄

De Sambuco

SANBVCVS est arbor nota
que in sepibz nascit̄. Et ramis
interius fixis plantat̄ et
facilime op̄idit. Ex cui ligno grosso fi-
at arcus vel medicē. Et ex grosso li-
gno nō nodoso fiut sagitte et fusi.
Item fiut i canelle tinacior et uegeti
ex eius ligno. Virtus eius est calida
et siccā in ij ḡ. Medicine op̄at p̄-
terit̄ eius. So folia et flores. Virtutē
h̄ durentiam attractiua & purgati-
ua. Cōt̄ cotidianā p̄cedente purgati-
one h̄oia accessione det̄ vniū de-
tione cortice mediam sambuci. Item
succus sambuci perse datus cū melle
lum brico interfiat. Ad menstrua
prouocandam succus cortici pessan-
get̄ vel folia cataplasmat̄. femētū
ex aq̄ calida decoctionis cortici eius
tunore pedū soluit et dolore cefiōz
partū

De Sicomore

SICOMORVS est q̄daz arbor
cula pua q̄ exsimilatur san-
guini in forma ligni q̄ pul-
chras valde pducit virgas. Et eius
cortex pulcherrim⁹ adeo albetur lig⁹
q̄ eo fiut pulchra manubria cultel-
loz et nascit̄ in nemoribz ppe alpea.

De sanguine

SANGVINIS est arbor sili-
parua que multū pullulat
in sepibus et eas valde mispi-

lat sed spinis caret et solidas virgas
produat. Ex quibz fiut breuicelli ad
annulas capiendas. Et vimine ip̄ius
texendis telis op̄ime fiut. Et fructu
eius fit oleū pro comburendo.

De Spina alba

SPINA ALBA est arbor sili p-
ua. que opt̄a est pro sepibus
q̄ valde acutas h̄ spinas nō
i radicibz per agros pullulat. Et i se-
libenter recipit insationem. ne spilla
et frus et malus in ea facile comp-
hendit. sed ad debitiū augmentū per-
uenire non p̄t. p̄pter ineqlitatem ma-
gnitudinis eaz. Lignū h̄ albi et so-
lidū. Ideoq̄ op̄at p̄p̄idit et crelea-
riss. frigida et siccā est in ij ḡ. et eius
decoctio op̄at insatiū iustitiaz & pe-
dagre. Et confert mollificationem str̄i.

De Spina iudaica

SPINEA IUDAICA melior est
oibz pro sepibz. q̄ in quolibet
folio duas h̄ spinas. Vnam
videlicet rectā magnā et acutissimā
et alā parua retortam. et spissam sua
constitutiōe pullulatione constituit
sepm.

De Spina ceruina

SPINA CERVINA nō multū
op̄at sepibz non est bene spi-
nosa. sed ex opt̄imi pro vine
is fiut pali q̄ sub t̄ra longo t̄p̄e durat̄

De Stropa

SCOPA est arborecula valde pua-
siliis q̄ gampro. Cui⁹ radix
retūda est et adeo dura et no-
dosa q̄ ea opt̄imi fiut caphi

De Tanariscus

TANARISCVS ē arbor ca-
et siccā in fo ḡ. Vniū deco-
ctionis eius valet ad opila-
tionē splenis. & epatis. Itē sangui-

ria dissoluit. Et plus in alio cocto. Ad
idē valet frequenter bibitis cū uale ex
tali ligno facto. Cornices autē uolunt
efficacie q̄ folia. De Vīmo

VILVS est arbor ~~et~~
plantat plantulis cū rēdia
by inuentis que facile cōua
lescit. hec arbor est optima ut vires
super ~~et~~ ascendunt. Ex ligno eius fi
unt tralles et mārie domini licet
nō diu durent in ~~et~~. Itē fuit mu
zoli rēray et fuseli molendinorū &
scale curauit. Itē fuit magis ad lig
sāndenda et vasa vinaria stringen
da q̄ renax est et nō facile sandit
lignū eius. Itē fuit furce et furcho
nes. Et competit ad oīa instrū que
renacitūre hūit ut pennis curuent
q̄ nūmpant aut sandant et folia q̄
de eius opnā sūt p pabulo bonū

De Vīno

VINCVS est arbor nota que
plantat ut silbe q̄ eiusde ē
natiē et Ideo conuenienter
in ea inserit. Et hec quedā facit vir
gas croceas. quedā nigras. quedā
rubras. Itē que in loco calido et exli
ent tenaciores virgas produat. que
vero in vmbis aut loco pinguius
minus tenaces facit. Itē alia spēs
vinetū que gerre vocat que optime
sūt p̄tims et regibus q̄ longas
et ramulis carentes et in similitate
grossis et valde tenaces virgas pro
duat. et h̄ q̄dē facillime apprehendit
sed ex virgis fuit frustra semipede
minori et in t̄ram infingant duob
solū digitis sup t̄ram relictis q̄ nul
lo tempore ~~et~~ aspicit altius ascende
releat. Et ex his fit optm̄ zocinus
si in loco soluto plantent vndiq̄

gerenti

pale dūtant q̄ singulis annis incitq̄ debe
bit

De Vīdo

VIDEVS est arbor nota que
floris relectat aquosis. Et qua
fuit p̄p vineis competentes pali.
De Cūuo

ZIVS est arbor ~~et~~ cortex gro
ssus est et optimus ad planulas
et zunares q̄ singulis m̄b̄ an
nis vel q̄m̄or ab arbore sua tolli dicit
et renata q̄d est ā nām cortice. Alia ar
bor que excoincatē facit. Est ei cortex
i arborib̄ sicut cōm̄ in alib̄. Cūm
si q̄ pars ablata sublata fuit non renas
citur in eodei statu sed cū de forma et
maxia cicatrice

INCIPIT TRACTATVS DE OR
tis et de industria cultū ip̄orū in
generali p̄mo p

RACIAT
DE ORTIS
ET DE IN
DVSTRIA
CVLTVS
IPSORVM
ET DE OM
NIBVS ER
BIS QVE

PROPTER ALIMENTVM HV
mani corporis ferunt in eis. Dicam etiam
mixti secundum ordinem alphabeti de his que
sine hominis ministerio ex ipsa elementorum
mixtione nascuntur in alijs locis quibus
frequenter utimur ut earum virtute cor
pora iam egrediente lapsa ad salutem
pristinam reducantur vel ante lapsum simi
servantur. huius namque cognitio valde
utilis erit omnibus et precipue humanita
tibus ubi medianarum compositionum copia
non habetur.

De natura plantarum & Radicibus

DICIMVS QVOD ARBOR SOLA
perfectam plantam contingit nunc
et in ipsa qualitates elementares
magis recedunt et ab excellentiis que
habet in ipsis simplicibus elementis. her
be autem et cetera sunt minores sunt rationes
acquirunt rationem et nomen plantae et qua
litates elementares in ipsis magis re
cedunt et minus ab excellentiis simplicium
elementorum recedentes. propter quod etiam
minores sunt et quia a primo humore pingue
scente in terra minus recedunt nec al
te eleuantur propter debilem virtutem anime
vegetabilis in ipsis quo autem viantes
sunt elementis eo viantes sunt ma
teria et forma que est vegetabilis. ma
minus videntur in eis. et propter hoc sunt
efficaciores ad transmutandum corpora
et ideo magis sunt adhibite medicine

quod aliquid aliud. Dico igitur ut ait frater
Albertus quod quedam qualitates habent a com
ponentibus et quedam a compositione. que
dam a specie secundum se. A componentibus
non habent calefacere et frigidificare. A com
positione non habent habere qualitates frac
tas et aliquas adherentes et aliquando
subtiles et penitantes. quoniam multe earum
nisi habent calorem fractos in humido pro
cipue et frigido absque dubio ea quibus
adherent existerent et incenderent
idem autem est de frigiditate quoniam nisi
fracta esset mortificaretur. Sicut autem
est de humido et siccitate adhuc autem
calor non statet adherens in floribus
nisi teneretur a siccitate. aliquando tamen passio
nem sicut penitaret nisi subtilitatem ac
operet ab humido et a calore a calido
et retinentia a frigido et detentione
A specie autem habent qualitates et operatio
nes multas et mirabiles sicut quod aliquas
virtute purgat coleram ut stramonium.
et aliquas virtute purgat flegma ut elu
lium. et aliquas melancholiam ut sene et
sic de alijs. has enim virtutes non habent
a componentibus elementis neque ab ipsa quoniam
compositio non dat virtutem. sed virtuti
ponentis ipsa dat modum agendi vel pa
ciendi sed sunt operationes iste et qua
litates a tota specie anime a virtutibus
celestibus et a virtute anime. Non enim
unquam aliquid purgaret sed potius con
sumaret nisi a virtute celesti causaretur
hec operatio. Sicut enim in intel
lectu perfectio sunt forme per se mouen
tes corpus eius in quo sunt intellectus
et in estimationibus animalium sunt formas
que mouent animalia ita sunt forme a
motibus in orbem per figuras stellarum in
suis generabilibus que sunt forme per
se et mouentes ipsas ad quedam et que ad

qualitates elementares p illū modū illo
modo mouent. Experimento autē sam
formam femine in intellectu existētem
mouē ad veneta p se ipas et ipsa sibi
mouet in corpore et in strā et mēbra
per que exatetur corpus. Et sūt fer.
artis per seipam mouet et querit in
strā conuenientia finis sui. Et scdm
hūc modū efficaciores sūt mouētes
orbū mouētes. formā influē suis
materiis q̄s mouent motus sūt stel
larū et celi q̄ sit aīa ad influendū
formas tales corpori sibi cōiuncto. hec
autē forme obtinētes nutrias gñabi
liū et corruptibiliū multis placet
effectibz in lapidibz et plantis. sūt
enī multi effectus lapidū et planta
z qui experimento accipiuntur i eis
dem in qbz student magici et mira
per eos operant. Et istę operationes
sūt que nec opitorū elementorū st
nec opificiorū iporū scdm se. sed sūt
formaz scdm q̄ infuse sūt ab intel
tualibz et separatis substantiis. am
plius autē sciendū est q̄ materia non
agit per se. sed cū parit. Et non sit
nisi cūa fōditur in plantis. forē
enī que sūt in eis aut sūt oplexio
nales aut celestes aut aīales ex aīa
vegetabili que est in eis. Et forma
qdem oplexionalis est in eis absolu
ta et temperata. Absoluta nō est ut
calor et frigus. hūditas et siccitas
et iste absolute forme variant max
ime scdm duo que sūt in plantis q̄
x vna est alimentis pponentis q̄ti
tas scdm virtutē. x vna enī plus
caloris in alia plus frigoris. Alter
autē per quod variatur ipsa forma in
agendo est loci nō in quo crescat.
Plante enī hnt q̄litates locorū in

q̄libet scdm et scdm diuinitates clima
tum uariat actio q̄litate et plantarū
P lante radicans terre adheret et hnt
plus de q̄litate loci q̄ cetera q̄ sūt mo
bilia de loco ad locū. Quis enī nūa
mobilia sūt fm loca imobilia nō sūt
dura nō suggestoria locorū hūctes et iō
nō tot quot plante requirūt locorū pro
prietates que etiā molles sūt pmitit
et maxie herbe exsugūt nutrimentum
suū a lonis sicut a uentre quodaz. Com
perate autē nycte eedē q̄litates accū
tur et frangunt. Calor enī accūat sicut
dnio. frangit autē et eberat ab aque
a hūditate. et inde fit q̄ aliquāduē
plante hnt in se duas caliditates eq̄
les scdm essentia et mī ineq̄lites agit
scdm eam. q̄ caliditas vnius acuta
est et alia fructa. Inde etiā fit q̄ vna
fortius agit in profundū altera for
tius in superficiē que enī est in sub
li hūido fortius penetrat in profun
do et illi adheret et in eo agitat vir
tus eius. et q̄ adheret grosso sicut for
te maior est et mī non ptingit nō ad
superficiem eo q̄ penetrare nō pot
grossa siccitas ipsa. hoc autē mō et
frigidū operantur ad siccū et hūidū
Quia licet etiā q̄litas formifere actia
in grossa suba postq̄ accipit cām
enī ipsa grossities eius ipedit penetra
tionē. et ideo nimis agit in alia ali
qn q̄ minor vel eq̄lis que est in suba
subtili. Adhuc autē q̄litas illa actiua
que est in suba subtili licet forte ma
ior sit q̄ alia que est in suba grossa
tū non pfiaet operationē suā. sed sic
ca diutius agit q̄ retinebit in suba
grossa ipsa q̄litas actiua.
De congruentia temporis quā her
be ortenses requirunt

GENERALI SERMONE
 de ortis loquens dicit in p
 mis qd aerē desiderant lile
 y et temperatuz vel temperato pxiuū
 Qd patet ex eo qd tēpera et loca nimie
 caliditatis aut frigiditatis formidant
 et i eis herbe ad vltimā qd aridita
 tē pueniūt. n cū multis pluuijs
 aut irrigatiōibz adiuuent. Et silr
 videmus qd loca et tēra mortifican
 tis frigiditatis tolerare non possūt.
 Itē videmus qd in locis vmbrosis
 ullius vel modice vtilitatis existunt
 Terrā desiderant medicocriter solutā
 et hūdam prius qd siccā. Creta enī
 et argillā sūt ortis eoz cultoribz pxi
 mūce. Et herbe in ruinis soluta tū
 posite in pxiuū uetis opie mulescūt.
 sed i estate siccant. Itē irriguū eē
 desiderat et sup se nū hēat quopos
 sit per ouementes sulcos cū opus fu
 erit irigare. qd si hoc habē nō potest
 hāt in se pisanā vel fontē vel puteū
 q loco riuū succedat. Et si ullū horū
 hēe pōt fiat fouee multe pue pxiuū
 in qbz pluuiay hūor aliqdū retineat.
 Vnde Paladius egregie dicit qd ortus
 q celi elemento subiacer et fontano
 hūore paurit prope est ut liber sit dē
 ullā serendi disciplinā requirat. Itē
 requit tū pinguissimā. Ideo qd i alio
 re parte sui finium semp hēat cūis
 succus cū fecūder et ex eo semel quo
 liber anno si habet copia eius sinla
 ortoz copia impingunt eo tē quo
 feri debūt. Sit autem ortus domini
 proximus longe tū ab acia finis naz
 puluēz paleaz qd herbar folia pferat
 et exsiccet patit inimicū. felix autē
 orti posuio est nū leuiter inclinata
 Candideca cursus atqz fluentis per

spina disarta diruat. Si habet copia
 terre ortus exposita partes eius sic di
 uidente sūt in quibz antūpno semia
 bit. Verno tēre pastinentur. Et qd
 semibz vere oplesimus antūm tem
 pore debemus fodere. itaqz ut vūp
 pastinatio deoqzur beneficio algōis
 et solis. In locis aut hūdis semian
 dis in vte vñle erit cū hñe nouē
 bris multos impmere sulcos riuos
 ad quos labatur superfluis atcarū
 hūor tēre sationis ut matūus talis
 locus tū sulcis replens semibz im
 pleat. Si vō pxiuū tēre habet quo
 cūqz tempore anni terra inter hū
 ditatē et siccitatē inuenit cūlis.
 pastinari pōt et statū feri. sed si op
 time sūt impingua ea que sūta
 fuerūt manus suscipient incremen
 tum. Pastinū vō fiat profundū p
 vice grossū cū vān gā et sup terrā
 finius spgatur. Dē m cū ligēbz
 y minutati pastinet. et qdū fieri
 pōt letamē et tūa miscant et impul
 uerē reducant. Cū autē seminandū fu
 erit cū fime fiant aree cū duos pedes
 ample et longe qntū uolūis sup qbz
 iactabit semen. et rastro opriatur
 Et siquid terre dure in superficie re
 mansere conterat. et itē aree fimo
 opriant. maxie cū sit satio semat
 impinguat enī terrā et a frigōe sem
 defendit. herbe autē s. lactuca blms
 Borago coliculi et cētē que in coloz
 primitus erat euulse cū sit pxi
 nū omode plantant cū sulcos are
 az ut in seqū habeant qd tige
 sima et seminaō non afferant no
 amittum. Ex quibz qd volūis pōt
 ad semen producēdū suare. Pōt
 aut in ortis satio pluū herbarum

fieri toto tempore anni quo aer et terra
naturaliter seu hominum industria inueniuntur
equeles aut ab equalitate non nimis dis
crepantes. Sed principalis et precipua
sano duplex est una uernalis que fit in
se febre vel marcij. Altera autumnalis que
fit mense septembris uel octobris. Ita tamen
locis frigidis autumnalis sano marcius
fiat uerna tardius. In calidis uero religio
nibus autumnalis serius fieri potest et uer
na maturius. hoc tamen scias quod in tempe
ratissimis locis et in calidis prefata sano uer
na melior inuenitur. Si facta fuerit in
fine nouembris uel principio decembris
quod si februario uel mense martij fiat.
licet ante aduentum febris semina non
nascentur quia valde maturae herbae per
quingentesimam habebuntur et porri et ceterae
omnes poterunt transplantari. Sunt autem
omode seminari herbae sepe et in
mixtum. Nam si mixtae seminantur cum
qualuerit euellentur que fuerint transplan
tande ut porri caules et ceterae. Et ex
his que transplantari non debent primo
euellentur attriphites spinana que non
durant in ortu et remanebunt blitum
et petrasillis satum et alia caules et
ex lactuca et fimo silis alia. Quibus ad
congruam raritatem deductis circumdabu
tur ut ad debitum ueniant completum.
Et herbae quidem que transplantari non
debent ante serende sunt. Que uero trans
plantantur spissius seri debent. Et est
notandum quod ubi debent plantari porri et
pe et caules. faxeoli mellei panna et
cucurbitae cucumeres melones et ci
truli possunt de mense decembris Ianuarij
et febre feri. Omnes herbae que consumun
tur ante praedictarum transplantationem
vel ratione ut sunt attriphites spina
na et lactuca caules porri et spi

polline et ceterae siles. Canendum est et
ne que seruntur semina sint corrupta.
Ideoque eligenda sunt que farinam interius
habent albam et que magis pon
derosa et pinguis sine grossa et in phi
lycorum sunt uitalia que non excesserint
anni etate. Sepe tamen prouenit quod semina
quingentesimae sunt bona si iacta fuerint
non nascentur et alia malitia celestium
corporum impedita. Ideoque plerumque uile in
ueniuntur diuersa semina simul feri. Item
aliam seminum rationem. toto terram
denudet. licet enim aliqua planta se in
uicem impendant ut super probatum est
in libro secundo. tamen herbas ut plurimum
denudat simul nasci omode et uicem ut
aperte patet in pratis et in ceteris locis
in quibus diuersas simul herbas et raro
vnius tamen generis. Nam siue naturali motu pro
ducit quid quidem sequi in oculis debemus
tamen ducem. Scias etiam quod omnis herba
et optima sano est cum luna fuerit in aug
mento. propter rationem quam super dixi in lib
ro 2 et sepe euenit ut non sit utilis satio
cum luna processit in defectu. herbae
transplantantur in terra bene praeparata. cum
palo facto foramine vel per se marcium
vel multas ex ipis cum herbarum areas
que nuper fuerint seminare. Trans
plantatio fit forte ex oculis herbis. Exce
ptis spinosis attriphitis et anetis omni
tempore quo plantae aliquantulum creue
rint et terra non fuerit nimis siccata. licet
non fuerit mollis ut multi requirunt. fit
autem transplantatio ut sapor herbarum me
lius amaretur et domesticetur. Et que
nimis spisse nate fuerint adeo rari po
nantur ut siccitatem possint et ad debi
tum prouenire augmentum. Nec est
transplantatione recte firmam radices. si
in quibusdam uile est amputare radices

sumitates ut in tractatu cuiuslibet et
be parebit. Saraceni quoque quorundam
noque nascunt in eis que cum sarculo q
milibz optie auferant ne melioribz et
bis subripiant nutrimentu. sic eni sarcu
lacio cu ppter pondus terre ad umbru
ictus et ambulantiu concalcatione tra
sunt nimis solida. Du tu scias q qn e
ra sunt nimis mollis no tangat sed si fu
erit nimis siccata licet tra motu no pos
sit nihiloq sarculo rodant que resmi
tui proferat oio. Accidit ortis multa
noctuita quq eni noctis nos cogit
fuit ortu in terra nimis solida et cre
tosa. cui multu proderit sisabulu mul
cat. aut letaminis multitudo et terra
sepissime moueat. Et quq terra est adeo
solida q huor conceptus facile resoluat
et ortus estimo tpe nimiu exsiccatur. cui
proderit si eide misceat letamen et creta.
Si non pot facile uigari aut diu celesti
negat infusio. Si aut ortus est omnino
imis aquosus magis angat fossat et
per ipm ortu hant etia tales q huor
aquosus superfluu defluat ad partes
extremas. Si vo sunt nimis siccus et
ardus foueis non angat q oio si
duant huiores. Et alte duobz pedibz pas
net q ortus sic cultus negligit sim
tates. Et tpe magni calumatis uige
tur et plantae obumbrant. Seme vo
rigida operiant noue seminationes
ne superfluo frigore que nata fuerint
con nebulas et rubiginem paleas et p
purgamenta plumbus locis q omi dis
posita sil oia cu nebulis uideris instare
combure. Con limacis q eas de ortu
remoueant sint lectores. Con formi
ca si hnt oio foramen noctue
foram apponas ut Paladius ait velori
gano vel sulphur tunc ferant aspergas.

Si de foris ueniat omne orti spatium
ane crete candore cingemus. Si fe
rent linea de oleo non audebit int
re donec fuerit exsiccata. sed hoc est
difficile. sed erit uale facit cu arbor
patientes formicas. Con erucas scia
que spargenda sunt ne sunt madescat
vel sanguine erucar vel per man pue
ren colligant et occidant cu ortu in
festant. Cicer est inter olera p mul
ta preta serendus. ut olera infesta
generent asalia in cono testudi
mo omia scia que sparsurus es sic
ca vel nitam locis plumbi vel maxie
inter caules sere. Con mures et tal
pas prodest in ortis gattas hnt aut
mansuetas mustelas. Aliq foraminia
eor creta et suco agrestis cucumris
implent. Et alij foramen cu pistino
usq ad terram solidam existente et inde
egredientis asial occidunt. Preterea omnia
semina orti uel agri ferunt ab omibz
malis et uexis asalibz aut monstis
in tacta seruari si suco radia agf
tis cucumem et erucar mixta macen
tur. Herbe colligunt ppr cibum ipis
recis aultello modici sup traz. Et
ex multis sola folia colligunt q
ad debitu q peruenierit augmen
tu ut blita. Sclarea. Boragine pe
trosillo et caulibz obsuatur. sed i
seme caules totaliter madunt. Por
it in his oibz excepto petrosillo se
mcul et salua et quibda alijs si
sepe stipes cu nativis sunt vel tenuit
auferat longiori tpe videli vides
sine scibus habebunt. Ver ppr
anam oportet colligere postq integre
mapiunt hnt quantatem anteq flor
altere color cadant. sed semina col
ligunt postq eoz terminus figuratur.

115

et exsiccat' ab eis cruditas et aquo-
sitas. Et radices sime desunt cum aden-
toz casus. Flores uero colligere oportet
post apertione integrum ante extermi-
natione et casu. Sed tota herba colli-
gi debet cum ad suam integritate puenit
Et fructus quidem sunt colligendi post
quam sunt plenitudo eorum et antequam sint
ad cadendum parati. Et quicunque colligi-
tur decrescente luna meliora sunt et
magis seruabilia his que colliguntur
in eius augmento. Et sunt quicunque col-
liguntur in claro aere meliora sunt his
que colliguntur in dispositione humidita-
tis aeris et inanitate ipsius pluuie et
siluestres quidem domesticis sunt forti-
ores. Et ille quare loca sunt uentio-
sa et sublimia sunt uere formiores. Et
ille quare color sunt magis cinctus et
sapor magis apparens et odor fortior
erunt potentiores in genere suo. Ampli-
scias quod virtus herbarum debilitatur
post duos aut tres annos scilicet plu-
nium. Herbarum flores et semina seruanda sunt
in locis siccis et in sacculis aut uasis
contritis melius seruantur nec odor et
virtus talescat et precipue flores.
Radices autem melius in subtili arena
seruantur si sint radices que siccitate
seruentur. Que sunt in loco siccato et
obscurato melius seruantur. Semina
tamen petrorum et ceparum melius quam alia
seruantur. **De Alceis**

ALEA de melle nouebus
optime plantantur in terra
maxime alba flosa et subac-
ta sine stercore. licet in alia terra
et etiam stercoreata pueriant. Et
seri possunt mense septembris et octo-
bris febris et maris. Et in locis cali-
dis mense decembris. Et si distantur

in terra quam materia sunt repunt eorum
radices et folia et facient semina sequen-
ti anno quod seminari possunt et alia produ-
cit. Et plantantur in arboribus uno palmo
distantes. Item possunt poni in arboribus her-
barum due aut tres arboribus quilibet.
Sarculanda sunt frequenter ut melius
eorum capita crescant. Si bene capitata
fuerint uolunt ubi repunt eorum stipites
prodire procul talia ita succus reu-
ter ad ea. Colliguntur autem eorum stipites se-
cundo sustineantur non possunt in luna defe-
cta et clara aere. fertur enim quod si se-
minat' luna sunt terra posita et subter-
ras luna latente uellunt odoris feti-
ditate carebunt. Item in paleis condi-
ta vel fumo suspensa durabunt. Aleam
calidam est et siccum in medio quod est uir-
tute habet dissoluedi et consumendi et
et expellendi venenum. Contra morsus
venenatorum animalium accipe Alea et tere
et cathaplasment. Succus est multum
receptus dissunt venenum. Unde et
alea de rusticorum. Contra lumborum acci-
pitur alea parum pipis petroselinum melle et acce-
ti et facit inde salamentum et imede cum
pane vel carnibus. Ad apertendas mal-
epatis et urinales meatus facit sal-
amentum cum uino et succo herbarum diu-
rentiarum et detur patienti. Contra singu-
lariam et disint et dolorem illorum accipit a-
lea et coque in uino et oleo et facias
inde emplastrum et impone pectus et cum
virga et loca dolentia. Aleam uisum ab
est quod desiccat et non corpori nocet
si ultra modum sumat' quod generat le-
pram et appropietiam et maniam et mul-
ta alia. Antequam insuper dicitur quod aleam re-
coctam clarificat uocem et guttur. Et
confert tussi antiquam et doloribus pec-
toris ex frigore. Ysaac dicit quod parum

64
dant nutrimenti et sunt nocua colici
et calore nalem hūmō. frigidis et hū
dis nāliter urina prouocant et ventrē
hūctant. Et si quis nā cōm faciat si
volens caloris eoz nouitū vitare his
ea elixent tēn condigit nā aceto.

De Attriplex

ATTRIplex serit mense fe
briarij maraj et aplis et are
ris mensibz vsq ad autūm
si poterit iugari et nō desiderat mī
plantari. Et a q̄bādam serit mense de
cembri et in terra bene culta et ster
corata et melius puenit si rare fuit
fuit colata. Pot aut seri p se in suis
areis et sil cū alijs herbis semp
putandus est ferio q̄ pullulare
cessat. sepe enā iugari desiderat si tpus
magne sterilitatis fuit. Scia eius p q̄m
annos suam pat. Attriplex frigida
est in j gra hūda in j par nutriti
uis emū liquor est aquosus et cito ciat
et ideo est ventris solutus. Cathapla
smata sup calidū aptema illud re frige
rat et sanat. Semen eius est mūdifi
catū et colatuū. Proinde uale est pe
terina hūmō que nascit de epatis o
pilatione ex q̄ duabz dragmis cū cala
a q̄ potui raris colicis valde p̄uocat
vinitus De Aneto

ANESVhl desiderat tiam bene
pustinatam et pingue & optie
pueit si hūore inuet et sterco
re. Serit mense febr et maraj per se
et alijs herbis. Anisū calm et sicum
est in 2o g. Alio noie dē aminū vel
femulū Romanū et est semen quida
herbe que sili noie appellat virtutem
hē consueūdi et dissoluēdi. Pot autē
suari per q̄tuor annos in multa effica
cia. Cū lauat facies et aq̄ ipsi clari

fiant ea. Et sile acceptio eius et vsus
cū mensura. Sed nimius vsus eius
facit cinat. Cō ventrositate idigo
nem et acidas eructaciones detur
vinū decoctionis amari feniculi et
casticis. Vel puluis eoz in albis addi
to puluē anemom et dolore mēstino
et ex frigiditate mitigat. Cō vitii
matricis ex frigiditate valet deco
eius cū trifara magna. Cō epatis
epatis opilationē det decoctio eius
cū alijs rebz diurencis. Cō lūore ex
passione et p̄cipue silit in facie
cū oculos conterat amno et suppo
nat cū cera calefacta. Ad augmenta
tionē lactis et spūans valet puluis
eius sup̄tus in abo et potu. et hoc op
natur aperiendo meatus lactis et sp
matis. De Aneto

ANETVhl desiderat omēz
cū tiam. Et serit mēse febr
et maraj septēbris et octobr
in locis clementibus etiā mense
decēbris. Omēz colū statū parit sed
repidiōi letit. Rariū statū et ur
getur si nō p̄nat. Aliq̄ serit eius non
obruat opinantes q̄ ab aue nulla tan
gatur Aneti calidū est et sicut in j
g. Cū semen p̄m competit medicie
salario radix rēno nā sicut nullus
valentis. 2o herba semē p̄ tēnuū p̄
seruāt melius tū est si annis singlis
renouet. Decoctio erbe et seminis v̄
ad strā et dis. Et lac augmēt. Cō
dolore matricis fuscū aneti bulliat
i vino et cataplasmentur. Sem eius re
tositate tumore et inflanone dissolu
et silit nūm eius. Et ipm sem ventrē
de humore putredine factū. Q̄ si v
rat calidū calidū et sicut est in j
g. et valet cō vulnū putrefactū.

et duraturna in ventre nata. Amē dicitur
q̄ assuetudo emethonis anem dicitur
tate visū.

De APIO

APIVHL mente febre et maraj
et aphs et may feri debet et
multū multiplicat in arcu
tu. Et eius venustia semina anis nas
cunt. que nouella sunt feruul. Apui
aliud est domesticū aliud siluestre.
et domesticum aliud cense aliud a
q̄nā. Qd in oris nascit calidū est i
pū. n. grā. et sicut in medio. Ideo q̄
nā vel cūdū esū dātū opilationē a
perit vrinā puocat et ventrē stringit
hūc aut p̄prietatē cōspationē mentis
et solūdi et vāz hūcūb facēdi cōsp
ad stōm vūlū et capud ar̄hendi.
Vnde nocet epileptico et p̄griantib
et nemitū induat. Vmū decoctionis
eius corāone ventris facti ex ventri
tate p̄p̄at. Semē maioris est efficacie.
2° radix. 3° herba. Aq̄nā aut rānū
dicitur eo q̄ in aquis nascit vbi rāne
morant. Vel eo q̄ rēnib op̄ulat. p̄z
est calm vnde digestibilis est et talis
natā auemēns. Et cataplasma fā
de eo et mīa p̄mis sup stōm eius ar
dorē mitgat. Silūre dē apū visū
eo q̄ melancōmē purgat hūcūm
ex eius habūdāna tristitia ḡiatur
Apū visū in vīne vel aq̄ decoctum
stran. et dūm soluit. fūmīgū et
eo factū mēstrua puocat vel suat
eius sup̄p̄tus. Et nō q̄ apū visū
ore sum nō debet q̄ in q̄dāz leas
adeo vehemētissimū inuenit q̄ si
sumat est cā mortis

De Absinthio

ABSINTIVHL calidū est i
1° ḡ. et sicut in y. Dnas dē

hēs virtutes cōfīnas. s. laxatūā et cō
strictūā. p̄maz et caliditate et amari
tudine. 2° ḡ. gressiue et p̄nāitate
sē. vnde non ē dandū n̄ mā existēt
digesta. Debet aut colligi cū mediū
may et vmbra siccū. Cōn lūbricos
inferiorib intestinis morantes cōsten
tes detur cū puluē centaurie vel p̄i
carie vel nucleoz p̄scōz vel folioz.
Ad mēstrua puocanda p̄sārtet suc
cus eius vel fiat sup̄p̄tus eo et apio
et artemisia cōctis in oleo. Cōn ebri
etate dē suatus eius cū melle et aq̄
tepidā. Cōn suffocationē et fūgīs de
tur suatus eius cū aceto et aq̄ calidā
Ad duriciē splenis absinthii cōctū cū
raplasmer. Cōn dolorē et lūorē
lūoz ex p̄uisione et suato absinthii
et puluē ammi et melle fiat emplā
trū. Cōn vermes aurū instillet suc
cus eius. Suatus eius potans visū
clāficat. Et oculis im̄p̄itū rīborē
et p̄mūz rīmouet. Libros et p̄m̄os
a tūcis et vīnib rītos reddit. Et
eucāstrū et carras a corāp̄ione.

De Artemisia

ARTEHISIA que alio nōre
dē mater herbarū calidā et
siccā est i 3° ḡ. folia eius ma
gis q̄ radix op̄nit medicāe. et vīdū
magis q̄ siccā. Valet cōn sterilitatem
que fit frigiditate naz si esset exa
lūditate magis dēsser qd satis op̄ndi
pōt ex p̄plexione mulieris. Si est mac
vel pinguis. Dē ergo puluis eius cū
puluē histore et nucis muscate cum
melle cōf̄ctus vel sirupo simplici
modū electuarij. Itē balneet in aq̄
in q̄ sit Artemisia decocta vel ex tali
aq̄ fomentet uulua vel ea et oleo cō
fiat sup̄p̄torū. Ad mēstrua puo

canda fiat pessariū ex succo eius. Cō
regalmon ex frida et pueris recipiat
fumi eius per annū et herba calefa
se lapidē pōta sedeat sup eam :

De Aristologia

ASTROLOGIA duplex est. scilicet
ga et rōnda et vnaq̄ calida
et sicca est in 2° 3°. Radix ma
gis q̄ folia mediane apertē. Radix col
ligit = antipno et exsiccata pōt p bien
mū suū in multa effusa. Et folia cū
flōibz virtutē hnt dissoluēdi et consu
mēdi Et expellendi venenū. Et suū pōt
per duos annos. Cō venenū et morsū
venenatorū aīaliū. Detur puluis eius
i succo rute. Puluis enā eius carnes
corrodit in umbilicē et in fistula. Ad ex
pellendū ferū mortuū. Coq̄tur in vino
et oleo radix eius et fiat fomentū int
femur. Puluis enā eius cū aceto cō
mixtus aut opome a sime et scabie
mūdicat. Albertus dicit q̄ hē mūbi
lem virtutē in attrahendo spinas et
alia carni infixa. hoc idē enā dicit Aue
stē dicit q̄ mūdicat sordes auris et cō
fortat auditū qū pōit in ipa cū mel
le. Et prohibet sime si gūetur = ea.
Et si limat sup splenē aī aceto cōfert
valde et rōnda i cū est fortior.

De Abrotano

ABROTANVM ē calā et hu
i primo. 3° et subulacina et
apitina valde. Cuius emplastrū
prohibet atroxitatē materis. mūb
stē frangit lapidē in renibz. Et puo
cat menstrua sedendo in eius deco
tione. Et confert vlceribz eius. Et enat
secūdinā. et confert condūmāciōis oīs
maricis. et apit ipm. Et duraci ca
libitū et more emplastrū suppositū
et pōit ex eo vsq̄ ad gūq̄ 3.

De Affodillio

AFFODILLI centū capita et al
butū idē est. Calidū et siccat
est i. y. 3°. folia eius sūt filia
folijs piri. Radix eius apert medicie
magis q̄ herba. Et viridis melior est
q̄ sicca. In radiabz eius inueniūt que
duo capita i medū testiculorū. Dux
nā hē vīantē attrahendi consuē
di et dissoluēdi. Et valer ad ea ad q̄
valet anenū et eodem modo. Itē valer
cō maculas et omē viciū oculorū
hoc modo Accipe. 3. q. croci et 3. mir
re bulias in libris. y. boni vini valei
et libras. q. succi affodilloz vsq̄ ad
medie pīs consūptionē. Vel pōnat
ad solem in vase eneo per tot dies
q̄ ad medietatē deducat. Imro modo
prodest si tali collurio illūant oculi.

De Acerosa

ACEROSA frigida et sicca est i. y
3°. In ipa est asynaritis et su
perat colam. Et eius humor
est laudabilis. Radix eius cū aceto
confert scabiei vlcerose et exordiaci
ingredinis. Et ex ea fit emplastrū
siccū. Ita q̄ dicit q̄ radix eius
suspendat in collo hūit eis unietur
ea. Et eius decoctio cū aq̄ calā con
fert pruritū. Et silē ipa = balneo
est valis. Et concedit ppe desiderū

De blita

BLITA desiderat frām pingui
simā. hūidam stercoreatā et
subactā ut opame proficiat.
Exerit ea que ppe abū querit decen
br̄ mense febr̄ et marai p̄cipue.
sed pōt fere toto ip̄e sen si terra in
ueniat eālis et opne que spissa sūt
nificat et alibi cōsplantur m̄ ali
qūtilū creuit ut sit quq̄ vel q̄tuor

foliorum radicibus fimo recenti obrutis et
 que inueniuntur in loco ubi sunt scissura
 emissa seminatibus arvis plantarum circa
 ipsas ab utraque parte sulcos. Item per
 annuam in arvis ubi sunt melones et ci-
 trulli aut cucurbites cum inapuit
 mos extendere sine sint ibi. Cere sine
 non. Que remanebit remans melonibus
 citrullis vel cucurbitis. Sarcocolla e-
 sepe et ab herbis inutilibus liberanda
 si per se sola sunt. Sed blita que prope se-
 na colligenda semine optima erit si in
 se seratur. Aug. Deinde mense Ianuarii
 per sulcos ortorum vel per arvas conspi-
 rit. Item enim postea nobiliora semina ferunt
 Et nota quod eodem semine blitis nasci-
 tur quedam nobiles que primo anno
 semina non producant. sed solum annose-
 quenti. et hec debent esse eius suari
 Et quedam nascuntur ignobiles que pri-
 mario surgunt. Item et semen pro-
 ducit et hoc dissipant. Item seritur per
 se et cum alijs mixtum. que remane-
 bit et sarcocollabit remans quod cum li-
 bis. Eius semen per quatuor annos durat.
 Blita frigida est et humida in quibus
 laudabiliter animam generat. Ventrem
 huciat. Et conuenit calidis nati vel
 accidentaliter calefactis. Et sunt ex-
 tinguit. Blita lentes et alias imun-
 dicias capitis. et faciei maculas em-
 dat. Capillos capitis reparat et con-
 uat inales humores nutrit si nimis se-
 pe in usu habeat. ut dicit Dioscoridus.

Aristoteles autem dicit quod super eius radicem si
 aut super caulem potest plantari succum
 qui tandem in modum radicis transmutetur.
De Boragine

BORAGO seritur mense Aug.
 et Septembri. et optime de me-
 se Aprilis. sed sola in arvis

vel cum nouellis aruis aliam herbarum
 nec apte alio tempore seritur potest. Et transplan-
 tatur congrue terre toto tempore anni. Semi-
 na eius colliguntur seminatibus ne de-
 siliquis suis cadant et herba cum sei-
 bus ponitur in acinum per duos vel
 tres dies ut semina maturitatis re-
 apiant complementum. Et super lintea
 amme tentantur super quo semer facile
 cadit. aliter enim herba non possit. Semen
 per duos annos suatur. Borago calida
 et humida est in quibus herba aut propter
 letitiam generandi si vino mista potum
 detur. Cor enim valde confortat. Unde
 valet cardiacis. Et in aqua cocta cum ma-
 le et zucchero potum data canales pul-
 monis et pectoris optime mundat. Optime
 sanguinem generat. Unde valet conualere
 tibus ex egritudine. Sinapizantibus
 cardiacis. Melancolicis. Comesta cum
 carnibus vel condita cum sanguine. Con-
 sinapi det syrupus ex succo eius et
 zucchero factus. Con cardiacis. Ad-
 datur dicto syrupo pulvis de corde cer-
 ui. Con Jetericis. Conuocat frequenter
 cocta cum carnibus. Item succo eius et
 scariole utatur.

De Basilicon

BASILICON + OZIMUM
 calidum et siccum est in quibus
 Cuius tres sunt species. figura
 filati quod habet minuta folia et huius
 ioris est efficacie. Item est leucocanthum
 quod latissima habet folia. Et est aliud quod
 mediorum habet folia. hec herba ex am-
 maturitate habet virtutem confortandi
 consumendi extirpandi et mundifi-
 candi. Con cardiacis et sinapim
 ipse herbe decocto cum aqua rosa. Ad-
 idem valet vinum in quo eadem herba
 per noctem staret. Et si cum cocta sit

cale vini multū confortatiū et aro-
maticū erit. et cō p̄dicta et cō indi-
gestionē et cō fluxū uēris ex frigidi-
tate cō fluxū ualer papue si herba uel
semen qđ melius est de quoq̄tur in aq̄
pluuiali cū modico acacie et talis aq̄
datur paciēti. Itē ualer ad mūdificā-
daz matriā et mēstrua p̄uocanda.

De Betonica

BETONICA calida et sic est
in 4° g^o folia eius p̄cipue
p̄uocāt vsū medicine mūdica
et siccā. Ad dolorē capitis ex frī cā fiat
gargisimū et colatiū decoctiōis eius
cū staxigaria i aceto. Cō dolorē stō-
dēt decoctio eius i sūro absinthij
cū aq̄ calida. Ad matriā mūdificāda
et conceptū auandū fiat fomentum
cū aq̄ decoctionis eius. Fiat et suppo-
sitiū et datur electuariū confortatiū
ex puluē eius et melle.

De Branca Vrsina

BRANCA VRSINA cala et
hu est in p^o g^o virtutē hē mo-
lliendi. Cō apata concetan-
t folia eius cū assungia porana uetē
et superponat. Cō uiciū spenis fiat
unguentū ex ea mīta dū in oleo
macerata et colatiū eius addat cera.

De Bistorta

BISTORTA est radix auidā her-
be simili nōie appellatē. Quēstā
et siccā est in ij. uel iij. g^o vir-
tutē hē constringendi consolidandi &
confortandi. Cō uomitū ex debilitē
uel ferore puluis eius conficiat cū
albumine oui. Et sup tegulā tēq̄tur
et datur paciēti. Cō distintiam det
cū sūro plantaginis. Ad mēstrua p̄-
uocanda istringenda. fiat fomentum
cū aq̄ decoctionis eius et puluē eius.

De Cucurbita

CUCURBITA residerat cū
pinguē bene dēcoratā sub
actaz et būdā. Plantat
in fine aplis et p̄m^o madij. tribz uel
q̄tuer pedibz distantes. hoc modo bina
genera simul mittant cū tres digi-
tos i tra ut rami deorsū et acutal
sursū maneat eleuata. Sed p noctē
anteq̄ plantent mittant i vas aq̄
pleni deinde ḡua eiciant natantia
et plantent alia que non natat. In
loco ubi penūtur mīscat cū terrale
ramen. nec plantent in foueis ne plu-
ue agregent i eis et germen extin-
guent. Cū bene nate fuerit et eleua-
te modici sup terrā sarcient et cū
eas tra ponatur. et nī opus fuit suau-
ter urigent. Et si plantare fuerint i
medici terra mota cū augē inopi-
ant vniūsa tra cū eas fodiat p̄uide
ut radices possint extendi p spaciadi-
uerfa. Et cū creuerit cooperta fiat
desup ad modū vinee ad staturam
hōis et rami folia ponant desup
p̄r vmbra et sup ipsos cucurbitas
p̄r calore herba ponat ut melius
creſcat. uel sinant ne per frām eoz
vires si placent. Cui multū prodeit
ut multa et actus poma faciūt. sup
fimo capra p̄lia et grossiora modici
in sūmitate ponantur rūpant ut ra-
mos faciāt qui poma producat. Itē
inuentus est modus plantandi ma-
tūis cucurbitas et melones et ha-
bendi maturus fructus. Ponat p̄p
de terra tuta sup massaz fimo calidi
nuper extracti i stabulis de mense
maraj. et sup dicta terra plantent
semina. hec ate nascuntur p̄r fīmū
calidū et fīmū eius. Et nata deſe

dant in noctibus a pruina cooptone ali
quo. et tunc quo pruina cadere desinit.
Statim cum modico illo terre et fimo rursus
plantentur in loco ubi volueris eas esse.
Que vero pro semibus fuerit volueris grossi
sima que de primo natis fuerint usque ad
hiemem in vite sua idurare dimitte et
inde ad paruum fumum suspende ubi
na optime fructuantur. Et non quod grossiores.
appendicij futuris curabitur magnitudi
nem inducat. Et cum plantare volueris aper
tas et quanto in altiori loco cucurbitae
seu fuerint tanto longiores erantur.
Et quanto magis in parte inferiori fuerint
tanto lactiores cucurbitae erantur. Et
non quod seu predicto modo suata per
eum fructuantur. Cucurbita frigida et humi
da est in humore flegmatico et humi
necat. Unde aperit alio non et aperit co
lenecis nam ipse calore mitigat et si
extinguit et est eis optima. Et maxime si
cum coctis aut mali granis suco aut
agresto aut aceto maleo granatorum de
tur. flegmaticis autem detur cum pipere si
napi vel menta. Et si in pasta ielu
ta afficitur et succus in pasta iuentis
potius detur. Calorem febrium mitigat et
si extinguit. In acutis febribus detur
aqua eius. vel sirupus factus in ea. Et
ipsa carnibus cocta colenecis in esta
te confert. Scia eius frigida et diureti
ca sunt pro subtilitate sue et papue o
perantur medicinis. Contra opilationem epis
temum et vesicem et rem apertam peccatis se
mina bene mundata a corticibus suis lau
trantur. et in aqua ordei aliquantulum coquin
tur et aqua colata potius detur patienti
si autem non potest bibere tale aqua fiat ex ea
sirupus et detur. non quod maiorem huius
efficaciam si non habuerit. sed ablaetetur.
De Cucumeribus et citrullis

CUCUMERES ET CITRULLI
desiderant eandem terram cum cucur
bita et eisdem mensuris et eodem modo
plantantur et custodiuntur sed debet hinc
mutualla manere et postquam non fuerint
non rigentur quod irrigatione facile destrui
tur. Et cum plantata fuerint eorum seia post
sex vel octo dies inquirantur ne sint cor
rupta quod facit si dura sunt vel aperuerint.
quod si molliora sunt non sunt bona. Ideoque loco ip
sorum alia sunt ponenda. et iterum post sex
vel octo dies rimanda et alia ponenda
si inueniantur corrupta. herbas uiuant et
ideo furculo et ricatione non indigent
sed seia eorum lacte et multa matre
dulces nascuntur candidi longi et teneri
Et si aqua in patenti vasculo sub eas ponas
duobus palmis inferiori tales sunt ut hoc
gargilium materialis affirmat. Cucume
res et citrulli frigidi sunt et humidi in humore
flegmatico et sunt valde indigestibiles. Et citrulli
diores sunt cucumeribus. Et in utroque
pars exterior diuissima ad digerendum. si me
dulla ipsorum perfectiore generat chumum huius
modi calidus et fortis stomachi. Et exercitantibus
in estate offertur cum sua sua. flantibus vero
et ociosis nocet multum. et spualiter stomacho
et nervositate eius. Sed aqua sine succo
ipsorum generat offert febriantibus et si si secat.
Non amediuntur cocti sed crudi tantum. sed
cucurbitae tantum cocte amediuntur. Citrulli qui
to minores et viridiores seu aciores
sunt tanto meliores. Nec boni sunt postquam
eorum suba ad duriciem et colorem ad acri
tatem accedunt. Sed cucumeres meliores
sunt cum matum existunt et sunt leuiore.

De Caulibus
CAULES in omni aere proueniunt
et desiderant terram pinguem ster
coratam et profunde fossam. Et
amant potius terram medietatem quam subulam

aut cetera. Caulis quidam hnt folia plana
lata et grossa et his ceter vni in pu
ly et quidam hnt folia crispissima et h
licet sint boni. snt n min mudi ppter
crucas et alios vermes q minis occu
tant in eis. Snt eti qdaz caules foli
a hntes magna subtilia et aliqñtulum
crispa per totu. qui caules romani dnt
et hñ meliores snt oibz magisq coq
biles si terra valde pingue habuerint
naz i macra no snt alijs melior. Sciam
pnt et trsplantari toto tpe anni quo
terra snt agelata. aut adeo snta
q colli non possit. Et durat eoz scia p
quatuor annos. Et q serunt mense fe
briarij et marci decembris et aplis et
may hntur tota estate et hieme don
primis et frigore destruant q si stipi
tes eoz non euellant in vte pducit
scia q an matia fuerit colligut ver
ti si plures auferut ab eis ramisali
seminu eoz nascunt ita q ma semis
consumat uincunt et postea folia pul
chra producit et per annos plures eoz
vita durabit. Quidam n minis facile
semen producit hñ non pnt sic fa
cile suari. Aliq v snt q no sic facile se
mina producit et his ppte operet
cautela. Et q seminant post mediu
Augusti vsq ad octo dies mense sep
tembris deni trsplantant de mense sep
tembris vel octobri cu aliqtulu creuent
erut magni et pulchri in qdragesima
sequenti et post ipam et semina non pro
ducunt. Qeli et primas hiemis non ti
mebnt. Si v. ante dictu tpus serantur
scia producent in qdragesima et esu
mientes erut. Q si post dictum
serant tpus nimis teneri et debiles erut
et veniente frigore hiemis no durabit
et h pnt msa et beneme sunt

proba. Spissi valde snt pnt et irrigai
si tepus snt nunc sntatis. Et nota
q cllu scia per .x. annos dicit posse
suu. Cu v plantant in foranie cu
pulo facto amputent simitates radia
ne cu penit sursu placent qd eis mag
noimentu afferet. Et no q penede
snt plante inarmentu q hnt
fuis opndant cu formores snt. nec
est nre q radices fango vel molli lea
mine limant nec q terra sit mollis.
Naz i mediocriter snta plantati vnu
licet vntant folia donec veniente plu
ua pma confortabit vigor eoz. Et non
solu caules mense marci vel aplis pla
tan. sed eti q iunij iulij et aug. men
se plantant erut hieme magni. Pla
tant aut soli loco vbi nihil e. Et
opte snt per sulcos om herbar et
paz et aleoz. s vna acies per sulcu vel
duo vna s a qhlet pte sulcu per vnu
brachiu vel minus abinuer sepan.
sed qnto maiores plantant tanto
iores efficiut. et qnto spissiores tan
to minores erut. Item caules quos
dicim pro vl esse plantandos opte
plantant inter magnos caules in du
plo spissiores q ipi magni sint prius
opte culta snt et q i pulueri redac
ta. qui remanebnt maiorib reserant
et poterit rificari vt magni fiat
et duret per totu annu. et tota illa
estate scia producent. Itē plā
tan pnt per agros inter milu pami
cu et fabas et per sulcos frumenti
et alioz granoz et inter ceta cetera
Et sulcis meloni et cucumer. Itē
plantari pnt in vineis et in eis ben
proveniut. sed eas matie ledit. Co
pertu est eni caule esse simicu viti
et debilitate plurimu vel adure vite

si sunt cum ipam. Item cum cum plantis ne tunc terre subigat quod summas stipitis plantule non remaneat super terram quod statim plantis periret. Caules sarculandi sunt et ab herbis inutilibus liberandi. Et cum post intensam siccitatem estatis veniunt pluvie quibus venenari sperant auferantur ab eis folia inutilia que siccata fuerint vel forata. Caulis frido est et siccus in primo gradus sed ante die quod siccus est. Turbidus et melancholicus generat sanguinem et eius nutrimentum est purum. Cuius vero coquitur cum carne pingui aut gallinis fit bonus pax. Jus eorum ventrem humectat et urinam provocat. Eorum vero corpus est siccum unde est consumptum. Si sunt ergo sit recepti in hac actione temperati. sed solum vis data soluit et siccum consumpat. Necum cum eorum auferit si elixentur et aqua pro iecta coquantur in alia cum pingui carne peccidum aut suis et cum pipere vel amino et aleo dentur. Ante dicitur quod eius decoctio et semen ebrietatem tardat et eius proprietatis est exsiccatio lingue et facit somnum et comestio eius clarificat vocem. Galienus dicit quod caules assati dantur ad comedendum pueris faciunt eos citius ambulare.

Plinius dicit quod folia caulium mire sanant vulnere annu. Item dicit quod caulibus coctus soluit ventrem et multum coctus strigit eum. Item dicit quod caulibus confortat nervos. Unde valet palitum et tremulosus. Lactis ubertatem prebet et eius succus valet contra venenam et contra morsum rabidi canis.

De Cepis

CEPE desiderat terram solutam pinguem et optime subactam. Eorum semina in tribu

lata durat per annum tamen sed in magis suspensa dunt per triennium. Et seruntur a quibusdam de mense octobris novembribus ante primam et martem per universam tusciam. Et fit super ipsas seminaria velud per gularium de aliquibus straminibus copertum versus aquilonem per unum brachium et per duo versus meridie elevatum. et a multis gentibus mense decembris. Ianuario februario et martio cum post Iunio semina per sole seruntur in arvis et maxime cum aliquibus herbis si prius cum aliquibus creuerit siue sit de mense madii aprilis vel iunij plantantur in arvis per seminem vel spem ab invice sepeant et in ara quatuor arces poni debent. Quas non vis anni maturitate comedere plantulis in arvis ubi sunt cucurbitae cucumeres citrulli et melones et cum hec creuerint cepe tollantur ubi si diminuantur ad maturitatem perveniunt. Licet non sint ita quod se hinc alie que in arvis sole plantantur. Cui plantari debet vadant in dies usque ad grossitudinem unius vel medij digiti maxime cepam et per unum digitum tantum sunt terra fixantur. hec enim planta adeo facile apprehendit quod si solummodo ponitur vel cadet super terram vel ad pres longinquas portaretur que discepta vel in terra quod arida dunt cum optime pulvisata plantaretur summa felicitate nascitur et augetur. Cepe autem desiderat et ab herbis quibuslibet liberari. Quod si terra eodem anno sterconata non fuerit debet plantationis tempore sterconari ut optime fruatur. Collectis cepis maturis quod prius cum se subactum non prius et amodo non augentur exhortes eorum plantantur de mense Augusti ut anno sequenti semen faciant deinde vero plantantur in terra.

ut videtur habere. medietas vero fuerit
 que si non minuentur luna euulsa
 fuerit clata et sicco aere exante melio
 suabuntur in loco obscuro et sicco. Cere
 calide sunt et sicco humide in 2º gradu
 proinde sepius comeste cum sui acu
 mine malos humores in se generant
 sicut inflatione ventositate capitis
 dolore atque insanie faciunt pro sumu
 ex eis ad caput ascendente et cere
 brum patientem. Unde asuescentes eis
 cadunt in mania. Et tribula somp
 na et melanconica cernunt. presunt
 si egitudine excurrentes ea comedierint
 Cruda uero comesta nihil nutrimenti
 corpori tribuit. sed si elixentur et aqua
 praefata in alia coquantur dant nutimen
 tum bonum et plurimum materie si cum carne
 pinguisima et bono condimento odor
 fero condiantur. Si autem cruda pro me
 dicina moderate sumi quod oportet sumi
 tur calore inducitur et grossos et vis
 cosos humores maduit. uenarum ape
 ruit. Urinam et menstrua prouocant. et
 appetitum augmentant. Et ventrem suo ca
 lore et humiditate augmentant. Suauis
 eorum naribus immissus. vel si odor ear
 naribus fuerit attractus caput optime
 purgat. Cruda uero comesta cramenta
 capillorum praestant. Autem dicitur quod in cere
 est acutitas masculina. amaritudo et stu
 pidiatio. et quod est longius est acutius
 et rubrum est acutius albo et sicco hu
 mo et aridum coctum. Et in ipso est affectio
 sanguinis ad exteriora quare est rubifica
 tio in cutis. Cere praeterea cum comeditur
 prope confert nutrimento aqua. Et se
 men eius delet morfeam. Et cum fri
 catur in circuitu alopecia ex eo con
 fert ualde. Et ipsum cum melle eradica
 verucas. Et plurimus usus facit silem.

Et est ex eis que nocent intellectui
 propterea quod generat humorem malum. Et sic
 se uel pars eius cadat uel ponatur in
 vino uel uisui toni inficit et destruit.

De Cimino

CIMINUM desiderat frigus pin
 guem et aerem calidum et ferit
 de mense maris. Calidum et
 siccum est in 3º gradu. Propter quod animas pot
 seruare virtute habet diuina et si
 morbos subtiliandi. Unde superum
 abis et potibus et salisamitis diger
 confortat. Vinum dectionis eius et
 fiam et feminis feniculi dolore et
 coctione intestinum ex ventositate
 mitigat. Item vinum ualeat contra frigus
 tulum. Contra tumorem faucium et ami
 ni. sicut bene tunc in vino coqui
 tur et emplastrum factum super locum dolentem
 ponatur. Contra frigus reuma caput pul
 uis eius et balaui lauri simul in res
 ta calefactus in stulto positus caput
 supponatur. Contra strum et dissim et ali
 os dolores ex frigidityte amini in
 vino decoctum supponatur. Contra sanguinem
 oculorum non in primo sed post puluis
 amini cum vitello cum confectus si
 regulam calidam ponatur. Contra humorem ex
 coctione vel alio modo factum dum
 recens est puluis amini subtilis bene
 confectus ad ignem et sepius apponitur
 certum remedium est. Et non quod frequen
 ter usu amini fit discoloratio cutis
 Ideo fratres minores quod multum co
 cunt et ad istum finem sunt multum croci
 et de hoc summe gloriantur.

De Circo

CIRCUS est duplex. scilicet siluris
 qui ferit sicut alie herbe quod
 est modice utilitatis. sed fa
 cit alii stuporem et multas mazelas in quibus

nasat' crocus q' cū apparer in ortu solis
colligit' lē est bonus crocus domesti-
cus q' non ferit' quia semē non facit
sed repule eius colligunt' de mense
aplis uel madij et dimittunt' octo die-
bus i' attuo ut mactent' et tūc mū-
dant' et siccant' in loco calido nō tū-
ad solei ne coquant'. Cū sūt matūe
cognoscat' q' tūc folia eius sūt sic-
ca et suant' vsq; ad mense Aug. et
tūc uel an' uel post una sepeata aba-
lia in acis pascuatis plantent' cum
radiculis q's hnt per unā spāā dis-
tantes et q'tuor digitis subingant'
i' sulcis et duob; uel trib; annis di-
mittant' quolibet anno de mense aplis
si tūc folia sūt sicca et de mense madij
junij et julij si herba nasat' in acris
ungitur zapando etiam per totū in
superficie per duos digitos uersū ut
non tangat' cepē. Et si placuit cū hnt
aug. Aut de mense septembris radat'
terra ut area et ab ei' uilitate mun-
detur. Dein nascentib; florib; colli-
gant' et crocus siccet' ad leni ignē
et aliquo loco clausus seruet'. elapsis
duob; uel trib; annis totū euellit' de
mense aplis et iterū plantat' ut dixi.
Terra desiderat cretosā uel mediocrem.
Et optē pōt plantā ubi fuerit cepē
cū sūt euulsi. Et est sciēdū q' croc'
non multū ledit' umbris sed plūm
ledit' a murib; qui sub t'ra comedū
repas eius. Cōt' quos nihil tōi rē-
q'ntur tēnē trapulas inē eoz foram
et sulcos cōt'anos inter aras facē q'
eū defendant ab humōe aqueo quē
valde timet et p'ter h' sūt impediētē
t'nsitū murū et talpaz que multū
appetit' repas eius. Crocus est calidus
et siccus in s' g' et in suis q'libet

temperatus et ideo confortatur vñ cōn
debiilitatē et defectū cordis multū val;
Ruborē oculor et sanguine macula tol-
lit si mīnū nū rosas et vitello omi oculo
apponat' ut dicit Dioscor. Itē q' croci
pul' bibit ebrietatē et crapulas nō tē-
bit. Itē corone et eo facit nō p'mittit
hoīem i' ebriatē. Itē semmū facit et si-
mular ventrē ut dicit Plinio. Item
dicit q' curat morsus serpentū et arane-
az et pustulas serpentū.

De Cepul'

CEPVLE nature plantant'
ut perit' s' una in foramine
per unū pedē distantes que
magmū caput faciūt q' postea vñt'
estate sequenti post pascha resurrecho-
nis et sunt fere eiusdē species cū
alij cepis. De Cardo

CARDVS ferit' mense februarij
marcij. Terra sterconari dilige-
et soluta q'muis in pingui
possit melius provenire. Et hoc illi p-
dest cōn talpas si in schidion t'ra pan-
gat' ne ab inimicis alialib; facile pfo-
ret'. Sūt in area iam parata cardū lima
crecente serendi. Semina discreta spa-
cio semipedis. Cauēdū est s' sēit i' uersa
ponant'. Nam debiles et inartuos creantur
et duros. Non alte impmenda sūt sal-
tem digitis aprehensi mergant' donec
ad p'mos articulos digitor t'ra pueniat
herbis lherent' assidue donec plantaria
solident'. Et si estus meruit urgent'.
Si acumina semmū cōstringas simi-
lis citē Paladius affirmat. Adense octo-
bris cardū plantē ponant' inter frumē-
tū u; nati et alias segetes cū palo qd
est utilius q' eas in trūcho solo ponē
quas cū penemus radices sūmas eoz
ferre reseremus ac fimo cingem' timor

pedū spacio separemus incrementa. cū le-
uili sorte depositas bimas aut tinnas. an-
tem sepe sub venie sicut diebus simūq;
miscemus. Colligunt aut non simul. qū
non simul sed successiue maturant. nā
tūc est colligendus cardus cū hē adhuc
flores in parte inferiori sicut sūi. Non
aut cū flores omnes ceciderint qū dete-
rior esset. Sane singulis annis cotidie
auferende sūt plante ut nec matres fa-
tigent et soboles per alia spacia diri-
gant. nūc cū aliq sūt radicis parte uel
lende quas seruabis ad seia colligent.
Libatas omnib; palis testa sup tegere de-
bes aut corice nā solent semina sole
uel ymbrib; interire.

De Camomilla

CAMOMILLA calida et siccā ē
in p^o g^o et est ppinq virtuti
rese in subtiliacione sua. Et
ip^o calitas est sicut caliditas olei cui
ens. Et apta et subtiliata spissitu-
dine mollificata et resoluta absq
attractione et hec est eius pprietas mē-
dicinas. Sedat apata calida mollificā-
do et resoluendo ea. Et confortat mēbra
neruosa omia. Et ex medicinis plus re-
ferentib; lassitudini q reliq et est con-
fortatua cerebri qū resoluunt mās ca-
pitis. De Cuscuta

CUSCUTE i. podag^o limul-
gringus calida est in p^o g^o.
et siccā in ij. Cū florib; debet
colligi. et per duos annos pot seruā.
Virtutē hē pū purgandi melancholiam
sedo fleugma. vnde inuenienter pū-
tur in decoctionib; purgantib; melan-
choliam et fleugma. Aq decoctionis
eius valer ā strā et dis. et etiā herba
si potens habē in magna qntitate. De
coctio in vino et oleo renib; et pestini

q alijs partibus dolentib; cataplasma
Aue. dicit q aq cuscute est mirabilis
ad retericia. Seraphino dicit q de ppi-
etatis eius est expellē superfluitates
antiq^o. auemo.

De Calamento

CALAHENTVH aliud
est aqūa et vocatur mental
tri. Aliud est montanū et
uocatur nepita. Montanū melius ē
qū est magis siccū. Cū florescat debet
colligi et in ymbroso loco sicari. et
pot per annū suari. Virtutē hē dissol-
uendi. confortandi et consumendi.
Cōn frigidaz tussim et frigidū asma.
Vinū decoctionis eius et liquilne
et uue passe. vel vinū decoctionis pul-
uis eius et henu siccū valer. nā ex
eo et qūda; rebus dracalamentum
quod ad idē valer. Itē puluis eius in
cūc sorbilli vel in farina ordei ad acē
valer. Cōn dolore stōi ex frigidityte
vrat patiens puluē eius in abis vel
in vino decocto. Cōn frigidū reuma
vngatur occipitiū ex melle decoctio-
nis puluis eius postea fiat scitellā
ex puluē calefactio in olla rudi vel
ex ipa herba multū enī confort. Cōn
relaxationē sue fiat gargarismus
ex aceto decoctionis puluis eius et
puluis rosaz. Cōn tenasmon ex flā
vireo vel ex alio hūore facto fit
etiā vngant renes melle et aqua de-
coctionis puluis eius vel herbe. Et po-
nat puluis eius et colofome et semi-
nū nasturaz calidus cū bombac sup
ano. Et sic etiā liberat matrix ul fiat
fementū ex aq decoctionis eius ad
resolvendas superfluitates matris et
multū valebit.

De Centaurea

CENTAVREA calida et sic-
ca est in 3° g^o. Est herba ama-
rissima. et alia est maior alia
minor. sed maior est maioris efficacie.
Competit mediane p^{ri}mo sed in folia et
flores. Unde cum mapit flores p^{ri}mo de
colligi et in umbroso loco sicut per
annuz in multa efficacia pot^{est} suari.
Virtute habet diuretica attractiva et
consuptiva. Vinu decoctionis eius va-
ad opilatione epatis splenis et renibz
resistit. Stran et dissin. Unde Gal. Cen-
taurea est melioris et nobilioris me-
dianis. ad opilatione epatis. Et con-
fert magnifice durici splenis em-
plastra et bibira. Con^{tra} vermes aurii
in natura suavis eius cum succo perroz
Ad lumbricos. tatur pulvis eius cum
melle. Ad visum clarificandu succus ra-
dici centauris maioris cum aq^a rosata
conficitur et oculi liniantur.

De Capillo Veneris

CAPILLVS VENERIS fri-
gidus et siccus est temperate
Virtute habet diuretica exsi-
cch suba. Recens multe est efficacie
paz pot^{est} suari q^{ia} subtilis herba est.
Con^{tra} calefactione epatis. tatur aqua
decoctionis eius. It^{em} ex ipa aq^a et su-
cero fiat syrupus. Et si sit cum vino
splenis addatur aliquod calidu diu-
rensi. It^{em} plagelle in tincte in succo
eius vel in ipa herba tura supponat.
Auric^{ula} aut^{em} dicit q^{ia} paz declinat ad cali-
tate. et sic est subtilitudo resolutio
et aptitudo. Et in ipso est stipitudo. Et
q^{ia} p^{ro}misit^{ur} abo galloz et coturnacis
fiat eas fortes ad dimicandu et i-
terficiendu. Cuius eius cum aceto et
oleo confert alopias. et cum oleo mir-
rino et vino et lixurio plengat ca-

pillos et prohibet casu ipoz. Et eius
anis cum lixurio confert furfuribus caput
et delet eas. Eradicat ulcra hunda in eo.
Et confert pulmoni purgando ipm valde.
Et puorat urinam et frangit lapide et e-
bit secundum et purgat mulier fecu
Et abscedit fluxus sanguinis.

De Cersolia

CERFOLIVM sent^{ur} de nise au-
gusti et bo^{na} est p tota hieme
et post ipm

De Cicuta

CICUTA ca est et sicca in 4°
g^o. Virtute habet attrahendi et
soluendi consumendi ea tu-
ne vrimur in inferioribus medicis. q^{ia}
venenosa est. Suba. et suis q^{ui}libet.
Dissolvit enim t^{ota} q^{ui} sp^{iritus} manuntur
ex quoz monitione membra t^{ota} t^{ota} t^{ota}.
Virtute habet potentissima sed in radicis. De-
inde sed in folia. Vltio sed in semina. Vn-
semen eius q^{ui}q^{ue} ponit^{ur} in medicinis.
Con^{tra} viciu splenis talis sit usus. Cocta
herba in aceto cum oleo armenico per x
dies iaceat. Deum buliat quousq^{ue} b^{oni}
resoluti sunt armeniaci. Postea cele-
tur per pannu. Illa liquefitas bene
buliat ad igne et addita cera et oleo
fiat fiat unguenti t^{ota} q^{ui} est po-
tentissimu con^{tra} splene. Et con^{tra} dura-
apata. et con^{tra} artencia et epilepsia si
mingat^{ur}. Con^{tra} artencia et podagra co-
quatur radix in pasta fissa per medi-
uz ponant^{ur} sup^{er} artencia t^{ota} t^{ota} t^{ota} re-
mediu est. Con^{tra} duram passionem stran-
et dis^{sol} ex decoctione eius in vino for-
ti et oleo volentia loca cataplasment^{ur}.
Ad matricem mundificanda ex frigidis
humoribus et glutinosis. Et ad menstrua
puocanda fiat fomentu ex vino et aq^a
calida decoctionis eius. Con^{tra} sacculus sic

Centauron Valer
opulenta Epinus

cat. fiat usus herbarum diureticarum. Postea
fiat cataplasmata ex duabus partibus citrui
et tertia scabiose.

De Cataputia

CATAPUTIA calida est in 3°
g^o et humida in 3° sed gerat
dus dicit in suo modo meden
di q^o est calida et sic in 3° g^o. Est autem
semen amissum herbe sili nore appellate
que remeto exteriore contrite fuerit p^o annu
eligenda est que est vinctis non p^ofora
interius. nec humida sed alba. Vir
tute h^o purgandi superiora in vento
sitate et lenitate qua h^o. Unde quinq
dax sanis ad consuetudinem sanitatis
quinq^o egris ad egritudine remouenda.
Con^o cotidiana de flegmate salso et scabi
em contrerat^o cataputia in multa q^onti
et postea cauli folijs immoluta sili
ane ponat^o dinq^o dimittat^o ut bene co
quatur. Deinde extracta op^omat^o et ole
um qd^o inde fluit seruetur q^o p^o annu
seruari pot^o. Et cu^o nate fuerit detur p^oci
enti in abis vel aliquo alio modo et ita
pat^o deapi multi. vel fiat clareu ex
cataputis bene contritis et cu^o melle
decoctis. Deinde misceat^o vinu^o et fiat
clareu. Et no^o q^o in xx. libris. xx. de
esse cataputie una libra. Idez in vnijs
et alijs ponderib^o minorib^o. It^o pat^o p^oci
cataputie bene contrite in iure caulium
vel pisanu^o vel alioz alioz et comeste mi
tu^o valent^o sanis et egris. Gerardus t^o
dicit q^o cataputia multu^o est laxativa
et purgat sup^oflua inferius laboriose et
cu^o angustia. Unde cauedu^o est denur
n^o facile uomentu^o et n^o sit ma^o digesta.
Nec sut^o dande h^oitib^o debile stom^o in
testina qm^o subuertut^o ipm^o. Nec dent^o
n^o distemperate moram faciut^o in sto
Nec est sup^o dormiendu^o nec quiescendu^o

sicut in ceteris uomentis medicinis. Et
usus eaz est ut eis aciant^o medicie
It^o dicit q^o per p^oci dari trite et diste
rart cu^o aqua calida vel vino et d^o q^o p^o
gant p^o flegma et viscosos humores
et marie a sto^o testimo^o. Unde p^o sunt co
lencis cardiacis. vhaicis. artencis. febr
condiane et ex vnteo vel nali flegre.
Drasiorid^o aut^o dicit q^o dant^o a quop^o g^oni
vsq^o ad noue. qm^o stomachus fuit for
tent^o integra. si sit debilis den
tur citra. It^o dicit q^o si folia catapu
tie dentur cocta cu^o pullis aut cum
olerib^o vel alijs abis laxant flegma
et colera. De Certamo

CERTANVS. i. RINCI ma
rim e^o ca. et sic in 3° g^o. herba
est que in locis marinis re
perit^o. Virtute h^o valde diureticam
ex fulte debilitate. Con^o stran. viciu
lapidis et rhacum passionem herba ipa
in multa q^ontitate in aq^o bululita sali
natua vino et oleo et illa aq^o pa
ciens sedat vsq^o ad umbilicu^o. Et si
tanta q^ontitate h^o non pot^o cata
plasmex loca dolenna. herba etiam
omesta vel vinu^o decoctionis eius vi
na puorat De Celidonia

CELIDONIA calida et sic
est i^o 4° g^o. Cuius duplex est
maneris. s. indica q^o maio
ris est efficacie et citrimaz h^o radice
et est rois que p^oci nris repit^o et
est minoris efficacie. Vna cu^o altera po
nit^o et cu^o in receptionib^o radix
herba debet poni. Virtute h^o dissolue
di attrahendi et consumendi. Con^o
dolorē dentiū ex frigida ca. Radix
inter dentes aliquantulu^o contrita et
alleu^o supponat^o. Ad capud purgand^o
et ma^o ex frigido humore radix i^o vino

decocta patienti supponat. et pueris fumū
per os recipiat. tūc vinū gargulet. quod
vni desiccat et caput purgat. Plinius autē
dicit qd succo celidone oculi irunditiū
cuncti vel lesi ad statū pristinū reducūt.

De Conandro

CONANDRUM est herba
tis cuius qd calida et sicca est i. q.
qd. Cuius semen i receptionib.
debet poni qd per duos annos suat. Virtū
tem hē confortandi ex aromanticitate.
Ad digonem confortandā et dolore stōi ex
ventositate det' semen eius. abis et
vinū decoctiois in potu. Itē puluis scilicet
eius sup carnes aspersus eis saprat. y
sidorus dicit qd eius puluis semis i vi
no dulo datus reddit hoies ad venem
promores. sed caueādū est ne nimis de
tur qd i amētia deducet et furorem
eius herba cū scie est tamē venenosa
et eos iterfacit si ab ea aliquoties su
matur. De Consolida maior

CONSOLIDA MAIOR. s. sy
ficum frigide et sicce oplexio
nis est. sed ppe radix eius est
medicinalis. Virtutē hē contrahendi
matēdā per qnq. annos suat. Puluis
eius datur in abis. Valet cō fluxum
sanguinis mēstruor. Et cō fluxū ven
tis. Et suppositus valet cō fluxū mē
struor. Et silē fomentū ex ipa herba
factū. De cucumere agresti

CUCUMER AGRESTIS ē
herba nota. Ex quo succo fit
Electuā. hoc modo. In annis
cūlāib. dieb. colligit' fructus ipi' herbe
cū est qd maturus et conterit. et suc
cus ipi' soli exponit' et desiccat' et qui
daz decoquit ad ignē et tale minus
laxatū est et minusq. violent' dicit'.
Et qdaz decoquit succū cū melle fere

dosq. ad consumationē sumi et modū
electuarij dant qd satis laxat p inferiora.
per duos annos pot. Habet autē virtutē
pū. purgandi flegma et viscosos hūores
Sedario celerā mētrā sine melan comē
Vnde valet cō pulvīm apoplexiā Epilē
siam colicā shacā febrī contidiane ex flā
te vitreo vel nāli spiritis arterialis pū
gnis subueit. Attrahit ē maxie a rē
tis partib. et purgat. Item cōm pūsiō
bi ex flāte medetur nō m per se solum
datur. Purgat autē per os et ventrem
et vltus quēdā eius est vt admiscetur
alijs rebus et confectioib. Et ex d. r.
medicina acuat. Et q electuariū ac
cipit nō super dormiat. sed moneat' sic
qui suscepit elebor. qm solet suffocari
inducē. In shaca passione preterdat aliq
chistere molitū et postea fiat aliud. q
maluaz oleo et melle cū. 3. q. electuarij
et mīat' et erit optm. d. shacā et cō
arteriaz aragū et podagrā. Itē herba
ipā. hū potit iterat' aliq. tūlū et deco
ctā in vino et oleo dolenti supposita stran
pluac. et podagrie subueit. Ad mēstrā
puocanda puluis electuarij ofiat' cum
oleo muscelino vel rosato et lombis.
sucus supponatur. Ad apāta frigida ma
turanda electuarij. 3. v. et farina ordei
conficiant' cū vitello ou et supponatur.
ad apāta rīpendū fit optm. ruptorum
ex electuario et flentina. Ad vices au
tis conficiat' electuariū in qūitate gñou
qnq. cū medico aceto et modici infun
tutur repidū. Ad omne stōi ex frigida
cū mīngat' ex offectione electuarij et acen.
Ad lentigines et pannū faciei et omes
superfluitates eis rīmouēdas. Accipe ce
visam et campherā. electuariū i qū
tate illoy duor. et conficias cū acē
in modū vnguenti et pista in mor

anno cū pistello plūbeo et ponat' i va
le. arto per .xv. dies. Et postea in p'dicto
mortario cū pistello eodem moueat' addi
te. aceto si dū sit et eo vngat' facies
omne enī pannū abstergit et lenigies

De diptamo

DIPTAMIS q' alio noīe dī
fraxenela q' frondet habet
ad modū fraxeni. Calidus
et siccus ē in 2° g^o. Radix est autē in
herbe fili noīe appellatē. que in locis calis
lapidosus & siccis p'cipue. etiā in locis
calidis lapidosis reperit'. habet autem
p'cipue ipa radix virtutē attrahendi et
dissoluēdi venenū. Cōm mōisū venena
torū aīaliū ipa herba vel radix tota su
perponat'. succus etiā eius cū vino ter'
pulsus eius cū succo mentē confinat'
et supponat' & potui datur. Ysidorus
insuper dicit q' est tante virtutis ut
feruū a corpore eēbat. Vnde eius pu
bulo fere p'uisse citunt sagittas corpo
ri infixas. De Endiuia

ENDIVIA que alio noīe dī
scariola vel lactuca agrestis
frigida et sicca est in .ij. grad^o
semina et folia competūt vsu medicie
Et folia etiā vsu ciborū opertūt. sed ra
dix nullaz hē virtutē. folia vicia
maxime sunt efficacie. sicca melius.
Virtutē hē confortandi & alterandi
Vnde cōm opilonem splenis et epatis
ex colica cā puenienti valet. Contra
tertianā duplicem & simplicem vti
tiam. et calefactionē epatis & apatā
calida valent comedere elixē uel
de .stem syrupus ex decoctione eius
et zucchero valet ad idem. Item succ^o
eius uel syrupus cū reubarbaro dat'
in q'rtā uel sexta die motēa digesta
valet. Item cōm calorem epatis & calida

apostemata ualet ipa herba citra et sup
posita. Et ad idē valet succus epithimac?
Et si non habes folia coques semen her
be citā in aq' et pone loco eius. Alter
tus dicit q' aq' Endiuie cūz cerusia et
aceto est optima mirabilis ad infrigi
dandū quicquid infrigidari debet.

De Enula

ENVIA q' ferat' quia semē
non hē. sed plantat' corona
eius in terra pingui et alte
fossa. et bene subacta. Calida in hūi^o
est. Calida in 2° hūida in 3°. Cū
duplex est manēis. ortulana et cam
pana. que maioris est efficacie fm radi
ces. Colligit' in p'ncipio estatis radix
et sole siccatur in hūiditate corripit'
Radix in medicinis pot' poni per hē
mū & trēmū pot' semari hē autē
tutē limendi et mūdificandi. Vnde in
cōm neniōs in frigiditate indignatos.
Cōm dolore spūaliū et frigida cā.
ter' vinū decoctionis eius scdm illud.
Enula campana reddit p'andia sana.
Cōm dolore stēi et frida cā. Et cōm re
tositatem. Et cōm tussim frigida ter'
vinū decoctionis eius. Puluis eius cū
pulue anamoni delicatis soluit ven
tositatem spūaliū. herba tota deco
cta cū vino et aleo et cataplata. colo
rem spūaliū sicut colēcum et stram.
dissoluit. Cōm frigidū asma in
farina ordi q' coctus sit puluis e'
Item nota q' in Enula est virtus milifi
cama & absterisio ultima

De Epatica

EPATICA i. figatella frigida
et sicca est in p'mo g^o. herba est
crescens in aqueosis locis et p'
cipue lapidosus hūis folia multa ter
re ac lapidibus adherentia. Virtu

tem hē diureticam. ex subtili sūba.
Et infirigidatūā. Vnde valet 3 opiloꝝ
epatis. et splenis ex calida cā. Et cō
calore epatis et iētentiā et ideo di
at epatica. Syrupus ex aq̄ decoctio
nis eius addito reubarbari in fine
coctionis optim⁹ et cō iācturiam

ERUTA calida est et siccā in
m⁹. Domesticā maioris est
q̄ siluris. Semina
p̄cipue p̄p̄it medicine sedo folia.
Virtutē hnt cōsumendi et cōtū ma
tandi. Decocta cū carnib⁹ valet ad
cōtū matandū stram. et dissin. et pu
lāsim. Itē in vino cocta et vmbicāta
plāsimata libidinem mētat. pectini
superposita vrinā puocat. Semen eru
te et maxime siluris facit virge erē
tionē.

EBVLVS. ē calidus et sicc⁹
m⁹. Cortices radicū et cū
cē p̄cipue p̄p̄it medicine
Cortices radicū in colligunt⁹ et sic
cant⁹ ad solē et per annū siccant⁹. hē
aut virtutē dissolūdi cōsumendi et p̄
gandi flaigma et viscosos huōres.
Succus eius det⁹ et purgat attrahē
do superius et inferius angustiose.
Vnde nō debet dari n̄ digesta m⁹ et
corpore fluxu p̄parato ut in alijs no
minib⁹ medicinis. valet febri coti
diane diuturne tertiane ex colēā
atrina et utellina. Itē epatis o
piletioni et iētentiā colicē et siane
Et aquā leno flātūz educat. Vfus
est calidus ut det⁹ succus ei⁹ per se
uel i eius decoctione distemperet⁹
alia medicina. vel addat⁹ syruo
uel ossi mellis laxatiuis uel coquat⁹
cū melle ad cōsumptionē succi. Cō

tumore extremitatū. Et cō autētiā
et leore flātūz. fiat balneū aqua
salsa decoctionis radicū eius et turio
nū vel totus herbe.

FENICVLVS scit⁹ de mense
decembri Janij febr. et mar
cij & toto tempore tñsplantat⁹
Calidus et sicc⁹ est in m⁹. Virtutē
hē diureticā extenuandi grossay ven
tositate. Comestū post p̄ndū aert
acidis eructationis que sūt ex indi
gestionē et h̄ fac. ex subtili sūba et qua
litate sūt. Semen eius folia & flores
& cortices radicū vñ medicine p̄p̄it.
Semen colligit⁹ in p̄ntū autūpni. Et ser
uant⁹ per tres ānos. Cortices radicū col
ligunt⁹ in p̄ntū veris et siccant⁹ mediū
annū. Cō opilonem epatis. splenis
et stram. dissin. et viciū lapidis exhi
gida cū det⁹ aq̄ decoctionis ei⁹. Item
femulū coctus et comestus valet
cō p̄dicta. Itē eadē aq̄ uel vñ sol
uit dolore stōi ex frigidityte uel ven
tositate et digōz confortat. Idem
fiat puluis seminis eius. Cō p̄ntū
oculorū & pruritū. Succus radicū te
mali vase eneo per xv. dies ad so
lē ponat⁹. et more colūz oculis appo
natur. Cō pruritū oculorū certum
est experimentū conficiat⁹ aloes opti
mū cū succo feniculi ponat⁹ in
vase eneo ad solē p̄ xv. dies deinde
ponat⁹ in oculis more colūz.

FEMULA est calida et siccā i q̄.
gra femula dr⁹ q̄ virtutem
hē mēsuā. Est aut similis
vidalpe in folijs et florib⁹ sed hē flo
res azures vñdis multe est effica
cie. sed ex siccitate nullius vñ modice.

Ad sanctum sine igne faciendum contrahit
femula et super locum ponat et dimittat
per diem et postea iuvenit cutis combusta.
Ad apertam ripendam quia versum ad san-
tem et capud est dux. Contrahit cum oleo
et supponat. oleum ponit ad relaxandum
ne femula nimis exsiccet.

De fumo tre

FVMUSTERRE est herba nota
sic dicta. quia generat a quadam
grossa fumositate terre. Calida
est. primo quia sicut in y. viridis et sicut
magne est efficacie. Principaliter pur-
gat melancoliam. sed et fleuma salsum
et colestem ad huiusmodi. Et est diuretica.
Contra scabiem. et y. succi eius addito zucharo
fiat zyrupus. et cum aqua calida detur vel ad-
dantur semina feminuli. Item fiat hoc
unguentum in oleo nucis et ponat pul-
vis fuliginis subtilis. et conficiat ad ma-
re aceto et succo fumus terre in maiori
quantitate quam de alijs et ungetur pueris in
balneo optimus est. Et non quia succus
eius decurrit in septimana ut dixerim
opere pingat humores educens scabiez.
Item hec herba fumiterra vino cocta
et posita super locum podagrum multum
valet. De fungis

FVNGIT quidam sunt boni quidam mor-
tiferi. boni sunt rotundi parvi
ad modum pilei. qui in primo versu
apparet et in malo deficiunt nunquam enim
tales aliquando interfecerunt aut nullum
leserunt subito. sed cum omnis malum gnant
nutrimentum. Mortiferi autem sunt qui non
antem in aliis res putridas aut in
habitacione alienis reptilibus venenosi.
Aut in quibusdam spales arbores que in
proetate habent fungos corrumpere sicut
est olivus oliva. Signum autem mortife-
ri fungi est. quia superficie est quadam

humiditas viscosa et corrupta et quia cito
alterat et corrumpit inter manus colli-
gentium fungos. In nostris autem habitatio-
nibus iuvenit fungus qui latus est et
spissus aliquid rubens hinc super-
ficie et in illo rubore habet multas am-
pullas elevatas. quarum quidam sunt fra-
cti et quidam et ille mortalis est et
statim interficiens et vocatur fungus
muscarum quia in lacte pulviszatus in-
terficiat muscas.

De fenogreco

FENVIN GRECVH calidum
est et siccum. sicut habet glutino-
sam. Unde virtute habet matri-
randi et laxandi. Aperta maturanda
exterior farina feni greca cum vitello cui
conficiat et superponat. Maturat enim
et extenuat. Ad maturandum et rum-
pendum conficiat cum ebentina et super-
ponat. Herba etiam cocta oleo su-
perponatur ad maturandum. Ad ap-
erta spiritualium farina feni greci sicut
lo posita et decocta in aqua cum malua
visco ponat desuper. Ad aperta sicut
in testinorum. Ex farina feni greci. et
aquam predictam fiant pulvis et supponat.

De gabulis

GABVSI sunt de non caulium et
habent firmam caulium donec clau-
sa fuerint. sed postquam clausa folia
ipsorum fuerint quasi alba et grossa sunt sic
tunc repay et crispia. Aerem desiderant
frigidum nam in aere calido vel tempera-
to non claudunt. sed aperta emanant
sicut caules. Terram vero desiderant. qui
longi caules. Ex his sunt posita sicut
ex rapis. Item seminantur ut caules.

De Gramine

GRAMINIS virtus est stipiti-
ca et vulnere aglutinativa.

ventris constrictiva. Et dolens splenis
mitigativa. Et eius succus perit datus
sua proprietate lumbricos occidit. hanc
herbari noscunt canes et comedunt quoniam
se purgant ut dicit Plinius.

De Giraella

GIRAELLA dicitur in pingui
terra si viridis voluerit in ea
ipse dicitur quod eius semine mirabi
liter facit ovare galinas.

De Gentiana

GENTIANA est radix au
da herbe sibi nunc appellatur cu
ius sola radix est medicinalis.
In fine veris colligitur et exsiccata per
tres annos suavit. Nascentur autem frequen
ter in montibus et locis umbratis et
humidis. Calida et sicca est in 2° 3°. Vir
tute habet consumendi dissolventi et aperienti.
Unde diuretica est. Contra animum asina
detur pulvis eius cum vino adita aqua odor
succus radices eius abstergit. Et sanant
et sanant plagas et ulcera corrosiva. In
bita etiam multum uniat cum quod cadit
ex alto et collisus est. Et ultima medi
cina est. Et contra scorpionis et vermium
venenatorum et canis rabidi. Si bibunt
ex ea ducuntur cum vino.

De Gariofolata

GARIOFOLATA sibi est nomen
habet foliis rubi seu flapsibus et eius
radix redolet et folia. Calida
et sicca est in 2° 3°. Recens maris est
efficacie quod exsiccata. Et servatur per an
num. Virtute habet dissolventi consumendi et a
perienti. Et de gariofolata quod odorem
habet similem gariofoli vel saporis vel ef
fectum. Contra cardiacam passionem et
aquam marinam et oleo cocta prout antea
et posteriori supponatur. Ad digerenda con
fortanda et dolorem stercis et intestinum.

ex frigidityte vel ventositate detur vinum
decoctionis eius.

De humulo

HUMULUS et lentigo flos eius per
sentat maximam suam suavitatem
per longissimum tempus in virtu
te sua. Ita quod vulgari opinio est quod nunquam
putrescat. Et est acuti odoris et fortis.
Et est calidus et siccus dissolutivus vis
cositatis et morbum. Et confuat apert
dum liquoribus quibus admiscetur.

De Isiquiamo

ISQUAMUS est frigidus in 3° 4°
semen est candida herbe queas
silago vocatur sine dens cabali
nus. Semini autem triplex est diversitas.
Est enim albus rubeus et niger. Albus et
rubeus aperit mediane. Niger vero
est mortalis. Nota quod si isquamo debet
recipi per os interius ponendum est semine.
Si exterius herba. Et semen maris est
efficacie virtute habet emollientem et soni
feram. et contrahendi et mortificandi.
Ad semini purgandum. Et acuta egritudine
fiat fomentum ex aqua decoctionis herbe
eius cum frontem tempora et pedes. fiat
etiam ablutio postea fiat hoc emplastrum.
Pulvis seminis subtilis cum albumine
ovum et lacte mulieris. puellarum nutrien
tis et modico aceto. Et fronti et tempori
bus apponatur. Item ad lacrimas extinguen
das fiat idem emplastrum. Contra disinteria
fiat emplastrum ex ipsa herba et suppona
tur dolore enim tollit. Contra dolorem ven
tui seia et carbonem ponantur et faciat
fumum per os recipiat et teneat super
aquam et apparebit quod vermes supposita
res. Semen suppositum denti cum calida
dolorem tollit. Et non quod per .x. annos
servantur.

De Isopo

I Sopul est calidus et siccus in 2° gradu. Virtute h^{ab}et s^{ecundum} folia et flores non s^{ecundum} radices. Dure-
tiam dissoluendi et consumendi et at-
rahendi. Con^{tra} frigidam tussim valet
vinu decoctionis eius et seminu feni-
culi dolorem st^{omaci} et intestinox tollit
fomentu factu ex aq decoctionis eius
matricem a superfluitatib^{us} mundificat
et abstergit. Item facit suppositionem
ex pulvere eius et oleo muscelino. Pul-
vis eius vel ipsa herba in testa calefacta
et supposita capiti per se vel in saculo
valet con^{tra} frigidu catarr^{um} et casu^m uine
Con^{tra} uia fit gargarismus ex aceto de-
coctionis eius. Item ipsa herba in uo-
derecta et cataplasma tollit dolore ex ven-
tesitate **De Juncis**

I R^{adix} et calamenda eadem est
herba multu spinosa de quoz
radicib^{us} fit zinzibranu hermo.
In duabus lib^{ris} mellis et una yunginez
mudatoz vel pistinate ponat^{ur}. 3 s et di-
midia vel due zinzibenis. vel medietat^{es}
pipens in hoc modo. Lauent^{ur} junc^{us} et
abiciatur lignu qd est interius de m^o
optime coquantur uel prius coquant^{ur}
et postea abiciatur lignu deinde mi-
nutatim maciant^{ur} et posito melle ad
igne et optime dissumato ponantur
in eo iungi & zinzibenis sine piper et
usq^{ue} ad spissitudinem congrua bulliat
Et si in fine decoctionis addat^{ur} seme
eruce et pinci erit opt^{imum} ad coitum
et membri erectionem

De Jaro

I ARVUS q^{ui} alio no^{mine} dicit^{ur} baba-
ron uel pel m^{ultu} calidus et sic-
cus est in 2° gradu. In locis
siccis et humidis montuosis et planis
uenitur in sone et estate magna h^{ab}et

efficacia. sed folia maiore s^{ecundum} radices
maxima s^{ecundum} q^{uod}dam tribensitate que
colligunt^{ur} sandunt^{ur} et desiccant^{ur}. Virt^{us}
h^{ab}et dissol. relax. et extenuandi.
Con^{tra} tumore ipsa herba decoquit^{ur} cu
tribensitatib^{us} in uino & oleo addito
amino et fiat empl^{astrum} et aurib^{us} sup-
ponat^{ur}. Con^{tra} frigida ap^{ert}a ipsa herba
in tribensitate et assingia uerem^{ur}
teratur. & post modu in testa calida
supponat^{ur}. Con^{tra} scrofulas nouellas
herba ipsa cu assingia uerem^{ur} et sola
vel assingia uersina si pot^{est} h^{ab}et
tur et superponatur in literabitur
si recentes fuerint. Ad faciem depu-
randaz et c^{ur}i subtrahendaz. Ex m^{ul}-
titudine desiccatis fiat pulvis sub-
tilis in aq rosar^{um} officinar^{um} et pon-
tur ad solem donec tota aq censua-
tur et ita fiat in q^{uod}libet uel am-
plius ex illo pulue solo. vel cu aq
rosata facies illuminat^{ur} et plus depu-
rat q^{uam} ipsa cenusa. Item solus pulvis
eius carne superflua corrodit

De Jris vel Jreos

I Jris uel jreos sine glazol. in
uis folia sunt silia ensi cu
florib^{us} purpureis vel albis
Nar^{um} uis purpurea h^{ab}et florem uros
albu h^{ab}et et sunt eiusdem virtutis. Ba-
dica m^{ultu} utunt^{ur} in medicinis. In fine
ueris colligit^{ur}. Calida et siccata est in 2°
q^{uod} virtute h^{ab}et dureticia. Unde dis-
solvit & aperit. Con^{tra} uinu spualuz
et opilatione splenis epatis renum
et vesic^e dolore et ventositate in
nu decoctionis jreos uniat pulvis
eius leniter superflua corrodit carne
Ad pannu oculoz fiat coliru in
pulue eius et aq ro.

De Liquiritia

operat.

Liquiritia ē radix viridis
ter herbe que desiderat ter
ry bene soluta papue sa
buli in eo facile multas pducit
radices que si plantantur facillime
pndit. Et cū se multū pullulat. Et
forte si sata eius adhū tenera flectan
tur ad terraz conuertet in radices
Sicut accidit in menta et g
mine calida est et sicca hūda tēpera
temperate. Eligenda est nō nimis q̄
sa. nec multū tenuis internis circa
nō puluerizabilis. Nigra uō et alba ē
q̄ habenda. Sucus eius est eiusdem
efficacie et etiā fortioris q̄ hōi hoc
modo fit. Cū viridis est bene terat
i aq̄ buliat et decoq̄tur usq̄ ad
sup̄tionem forte postea exp̄matur. Va
let cō oīa vicia pectoris decoctio
eius i aq̄ et cō p̄plemonia et ple
uresim. Itē vinū decoctionis eius va
let cō tussim. Ad idē valet electu
ariū confectū ex succo liquiritie et
melle. Item liquiritia masticata et li
ngua retenta sibi et asperitate lin
gue et guttūis mitigat.

De Plantagine

Plantago que lingua anetis
uocatur frigida est et sicca
solidat optime vulnera et ul
cera et ad hū nihil est melius ea ut
dicit diascordes. Mirabile vide
q̄ si bibat succus tū radicum
eius cū rabus uncis vini. aliquādo
curat tertianā. Et si quatuor radicum
succus cū 4° vncis vini bibat ali
curat q̄rtanā. Itē dicit Diascor
q̄ sanat ulnā canis rabidi. Jatro
pitos uinat veneno repugnat. Et
vehementer solutionē uentris miti
gat. Suis succus lubricos necat.

Nota

Omenstrua constringit. Et tumores
apostematū p̄t̄ reperit et dissipat.
Gingivas tūdas et sanguineas ēprimat
et sanat. **De lilio**

Liliū plantat de mēse octobris
nonēbris i terra pingui
et bene subacta. Naz accipit
sp̄m suū bulit eius virides uel siccū
et ponunt per unā sp̄nam vel unū
pedem. q̄ est melius sepeari sicut fit
de alleis. Itē dicit Arist. q̄ si hūsta
hlij q̄da nondū apertū est semen se
men sine flos eius sylet tatur ad t
ram ita q̄ cepa non exadice et
penat terra infra paucos dies emit
in quolibet nodo aste cepa p̄ unū
nō sicut sunt buli eius. Calidum
est et hūidū. Aliud est domesticū
Aliud siluē. sed siluestre aliud gūt
florem purpureū. efficacius est. a
liud croceū. Domesticū autē cū al
simgia ueteri uel cū oleo coctū et
suppositū frigidū apostema maturat.
Cō splems duriciē radix hlij m̄
q̄ntitate cū brancha urfina et radi
eius ponat in vino et oleo per x
dies et postea coletur et colature ad
diti cera et oleo fiat unguentū. Ad
faciem colorandā accipe ciborofita
res radices hlij agrestis et sicca et pul
uerē inde fac et distempera cū aqua
ro. et desicet. quo facto ter uel q̄
ter illū puluerem inde fac e solum
et distempera cū aq̄ ro. ofectū du
cas super faciem. Item abluende mū
dabit faciem et remouebit cōfectio
nem rugarū. Itē folia eius cōbul
ta et decoctā valent ad loca com
busta. Itē facit radix eius si tri
ta cū oleo apponat. quia uirtus eius
mitigatua est. Item educat purgā

menstrualemque quae est apertissima tumorem
repressissima. Et ideo valet contra apertam ex
uentositatem si tradit cum oleo se
pulis apponatur. Plinius autem dicit quod capre
cum vino sanat ictus serpentium cum fun
gorum malinam et venenum. Decoretur in
vino et oleo admixte clauos pedum
et nodos soluit pilosque locis adhaerentibus
reddunt. In vino etiam cor de addito
melle venis preclatis subueniunt. folia
eius cocta in vino vulnera sanat.
Ex folijs eius fit oleum et aqua. Sicut
rosis. et est forte eiusdem virtutis cum
oleo et aqua rosarum.

Lingua carnis calida est et siccā
in p^o gra. folia hē parua et
acuta lingue auis filia. Vin
dis multe est efficacie exsiccāt melio
virtutē hē incidendi libidinē et hūc
tandi. herba ista cū carnibz coctā &
cū oleo coctā vel saginie libidinē m
nat. valet etiā decoctā cū zucharo
consuiprus. Cō siccitate pectoris dec
aqua decoctionis ipsius & addito
draganto magis valet.

L Apacui . i . acetosa vel rumosa
calida & sicca est . 3° g^o vel
2° fm anuē . autē triplex la
paci . s . acuti . acuta hñs folia . li
citatius est . Domesticum lata hñs
folia et magis operit usui . Itē rotūdi
ronāda hñ folia . virtutē hñ dissoluen
di et relaxandi . aperiendi et extenuā
di . Cōñ . succus lapacij acuti
et oleū muscatanum et liquida simul
buliant . postea colent^r et colatūē ad
dor^r puluis tartari et fuliginis et si
ar vnguentū qd^r satis . operens est
scabiosis . Autē . dicit q^d radix eius m

aceto cocta offert scabiei ulcerose et
impetigini. Et eius decoctio in aqua
calida pruritu. Et sili' ipsa met. i. vlnco
est optima. Coñ impetiginē et spiginē
fiat decoctio succi lapatij et pulu' auri
pigmenti. Ad apostemata manurandū
lapatū rotundum tritu' et in oleo deco-
tum vel cū assungia supponat'. Ad vi-
pendū eodem modo si supponat' acutu'.
Coñ stran' & dissim. fiat decoctio lapa-
tij ■ vino & oleo et supponat' pectini
urinam puocat ■ multa qñtitate. A
qua vel vinū decoctionis eius soluit
opilationē splems ■ epatis. Coñ sar-
fillas nouellas fiat emplm ex lapa-
tio acuto et assungia simul tritis. cū
tra libn'cos valet succus eius datu'
cū melle. Coñ fleuma habūdans ■
cerebri valet succus eius cū succo
vite i modica qñtitate narib' iniat'
■ calido vel balneo. Itē lapatū
comestū crudū ■ coctū valet sca-
biosis. **De lac Tuta**

Lactuca feri et trāſplantari pōt
ferri ~~in~~ tempore anni in trā
pōt ~~in~~ ſubacta. Per ſe et mi
xto ~~in~~ cū alijs herbis. Et que ſata
erint ~~in~~ autumno vtiliter plantant
menſe decembris circa aras aliarū
herbarū que tūc ſerunt. Ipſa enī nō
timet gelu. ſed roborat^r ex ~~in~~ et cū
bona poſt hiemē cū alijs herbis q^o
uſq^{ue} ſemen pducit. Si que ſūt ~~in~~
puarū ~~in~~ trāſplantant^r. Que nō ſūt
ex magnis que romane dicūt que
hūt de nō alba ſemina trāſplantari
debent ut creſcant et dulcedinem
hūt hēant multū iuvant^r irrigatioe
epiſc^o ſutitatis. Lactuca frigida eſt
et hūida temperate. Alij dicūt q^o e
calida et hūida temperate. Et ideo

est melior ceteris herbis et temperatissima.
Sanguinem bonum generat et lac. **¶** urinam
puocat et coleram extinguit. Sanguis
ebullitione refrigerat et somnum in
ducit. Item valet contra calidam apertam. Ca
pituli dolorem et coleram nigram seu sang
uine factam amputat cataplasma. Et coe
ta plus quam cruda sit usui conveniens.
quod eius lac calore ignis minuit per
quod somnum erant inducens. Sed reli
quum tamen cruda quam cocta operit. In cor
dium suo sit utilior. Et ad augmen
tandum lac mulierum et spermatis vinu
mentior. Sed cum induratur et copiam
lactis non habent eius humiditas mi
nuatur et fit amara saporis. Unde fit apta
tuna sanguinem non pessimum generat
Idcirco eius assuescentibus fit nocua. quod
tenebrositate oculis facit spermatis
corrupta materiam. Sed cum est adhuc
tenera valet multum in febrili ebullita
vel **¶** In aceto cocta addito aceto
oplonem splenis et epatis soluit. Ad
puocandum semen somnum conficiat
cum lacte mulieris puellam nutrien
tis et cum albumine oui. et fiat em
plum super typhum. Item pulvis semi
eiusdem lacte somnum puocat.
Idcirco facit febricitantibus datus cum aqua
calida. Contra calidam apertam conficiatur
cum oleo rosato et superponatur et destrui
t ipsum. Item cataplasma frondum ipsius
humidibus arsipilam subducit. Item se
men eius datum **¶** semper pollui
tione patienti celeriter succurrit. Item
est quedam species lactuce agrestis
que longiora **¶** strictiora habet folia
subtiliora et asperiora. **¶** minus vi
ridia et hec est amara et est maioris
caliditatis **¶** siccitatis quam domestica.
Item dicit Plinius quod est quedam spes

Lactuce agrestis quam longiora et stric
tiora habet folia subtiliora **¶** asperiora
et minus viridia et hec est amara et
est maioris caliditatis et siccitatis quam
domestica. Item dicit Plinius quod est que
dam species lactuce sponte nascentis
quam caprima vocant quam picea in ma
gnum necant pisces qui sunt in
artemur viciis. Item est quedam species
lactuce que nascitur **¶** arvensis cuius
folia trita cum polenta conferunt visc
eribus et hanc greci vocant psoropon.
Item est alia species que crescit in sil
vis quam vocant stannon. cuius folia trita
cum polenta vulneribus possunt sang
uinem stringunt. Et putrescentia vul
nera sanant. Est et alia species lactu
cis rotunda folia et brevia quam mil
laria vocant. Cuius succum accipimus
scilicet herba extrahit et minge
do oculos extrahit dispartit obsecu
rare et caliginem cum senescit. Cuius her
be succus sanat omnia vicia oculorum et
marie quoniam **¶** lac mulierum admiscet
serpentum moribus. Et scorpionum
ictibus medetur **¶** succus eius cum vino
potetur. Et folia trita super malum
plastrantur omnem eius inflationem dis
cutiunt operit.

De lentisco

Lentiscus calidus et siccus et plenus
me. Virtute habet constringen
di et consolidandi. Contra flu
xum menstruum et disintiam et uom
itum **¶** debilitate virtutis contentum
fasatuli facti porum cum folijs deco
quantur **¶** aceto et pectini et renibus
cataplasma factum supponatur contra vo
mitum super furculam pectoris. Alius
usus contra predicta tenentates lentis
ci bulliant usque ad acetum consumptionem.

Deinde siccet et fiat inde puluis et
detur in albis et panibus. Contra ulcerationem
virge. puluis factus est foliis eius sic
testam calidam desiccat et puluizatur
ulcera et sanie consumit sed non debet
poni nisi quando est sanies. Contra ulcerationem
oris et lingue et labiorum in febri acuta
fiat decoctio foliorum eius in aceto et pi-
ciens sepe gargaretur.

De Laureola

L Laureola est herba multum
ratuna calida et sicca in quarto gradu.
Cuius fructus sunt semen est
coronidii submersum ad quantitatem pi-
peris quod dicitur crocogonum vel coronidum
quod est adhuc magis laxatum quam lau-
reola. Et ipsa est magis multum laxa-
ta. Et purgat flumina et visceros
humidiores principaliter et remotis partibus
et infirmis membrorum sario melanco-
nico. Unde valet statim artetice et pa-
dagricis. Item contra apoplexiam et paralysiam.
Vnus enim eius est cum alijs medicis
in osimelle uiliam et filibus. Datur etiam
in apozumatis. Per se non datur quoniam
habet non ulcerandi intestina ex nimio
suo calore. Si tamen ea per se uti
volueris. Decoctione eius dantis addi-
to gumma arabico et mastice ut malum
eius reparetur. Non autem est danda nisi
quod difficiles sunt ad soluendum et car-
nosum uentre et intestina humilibus.
Eiusdem virtutis est semen eius.

De Lappa

Lappa est herba que facit hunc
in summitatibus caputela. vestibus
valde adherentia. Lappe mul-
ta sunt species omnes medianales nam
Plinius dicit quod uestibus scorpionum
medetur. Nec ferit si fuerit iuuetus
siccatus enim. Decoctione radices eius

firmat dentes si repida et teneatur.
Semen eius multa uirtus ad curam
hericentibus sanguinem predest. Disintie
subuenit nam radix eius cum vino sili-
cit et folia addito sale soluit.

De Lemnisco

Lemniscus est calidus et sic-
cus in 2o gradu. Eius semen lem-
niscus appellatur. Semen non
herba vel radix in mediana ponitur
Virtute habet diureticam aperienti et ex-
tenuandi. Unde vinum decoctionis eius
contra opilationem splenis et epatis valet.
Ad decoctionem eius valet contra dolores
stomaci et intestinorum puerientem et con-
stitit. Puluis etiam eius cum puluere
ammi dantis valet ad predicta.

De Melomeli

Melones desiderant tale terram
et aerem qualem citrulli vel ci-
cumeres. sed nimis pingue
et nimis stercoreata et saporosiores
et sellidiores fiunt et maturantur
citius. Et eodem modo tempore plantari
debent et non sunt irrigari con-
sueverunt. Ex his quedam sunt longi qui
comeduntur maturi. et cum incipiunt re-
dolere et citius fieri. Ex quibus grati
serbi qui habent semina valde parua
sunt ceteris melonum generibus meliores.
Alij uero sunt subtiles vides valde
longi et qui omnes annati et u-
cantur melonguli qui comeduntur
acerbi sicut citrulli et sunt eiusdem
saporis. sed sunt minus frigidi ma-
gisque digestibiles et ideo meliores.
Citrullis esse dicuntur. Melones sunt
frigidi et humidi in 2o gradu. Et qui dul-
ces sunt temperate frigidi. Alii dicunt
quod radix melonis eodem modo est
uomitiva que dictum est de radice

citroli & cucumeris. Oportet autem
utentem melonibus ut melo pcedat
aliquid aliud cibariū = noxias faci
at. Sed ysaac dicit q̄ = mēsto opor
tet aliquantū expectare donec sit
digestū anq̄ aliud sumat cibis. Itē
dicit Aue q̄ melo est t̄r de digestis
n̄ q̄ comeditur cui eo qd̄ est = tenuis
eius et ip̄s nutrimentū est rectū
et eius hūc est conueniens q̄ ar
tilli et cucumeris. Sed cū melo =
rūpit in stomacho uertit ad naturā
venenosam. Oportet ergo ut cū gra
uat cēhar' velociter. Et de his que
uiuāt post eorū comestiones i colicis
sūt orizacra. maratū. mastre. flai
matici vtro accipiant ozimeli. zinzibe
rum conditū vt zinzibrum solū aut
draciminū. Et purū vinū bibant.
Semen aut melonū mūdātū vinū
puocat et renes & vesicam mūdificat
ab arenis et lapidibz.

De melliloto

Mellilotū calidū et siccū est in
p̄ gradu. herba est cuius se
men sibi noī appellat. Et
dicit etiā corona regis q̄ format
ad modū semicirculi. Semē cū ip̄s
corticibus i medicinis ponit. qd̄
adeo parū est et coherens q̄ vix
separari pōt. Virtutē h̄ confortan
di ex ardentitate et diuretica =
subtili subā. Vinū decoctionis ei
digestionē confortat. ventositatem
excludit. Oplonem uisice et renū
aperit. Semen eius i brodio et a
bis positū eos boni sapōis = odoris
facit. = mercantū

Mercurialis. i. linochitis fri
gida et hūda est in p̄ ḡ.
viscosam h̄ subam. vnde

lenificando educat colerā ab epate s̄o
= testinis. Datur aut succus non
coctus cū zucchero q̄ vni laxatiōis
amittit i partem.

De malua

Malua frigida et hūda est
in 2° ḡ. s̄o d̄. s̄o est mane
res. i. demetia que subit
ore et frigore h̄ hūditatē. Et ē
siluris que dicit maluanisus. Et
bis malua crescit alio que min
est frigida et hūda et h̄ subā vis
colaz. Cō calidū apostema in p̄n
folia malue terantur cū assungia
porona recenti. = super regulā ca
lesfacta terant al' remantur. Her
etiā valet cō dūctem splenis et
epatis. fomentū dēre d̄. d̄. cū ge
des ad puocandū s̄o m̄. in acutis
febrilibz multū valet. Malua equi
nata et comesta ventrem soluit.
valet etiā = febris p̄. cōstipā
ventris. Ex aqua etia ip̄s opotens
fit distere. Maluanisus plus mol
lificat et maturat. folia sua. Et ma
gis radix cū assungia trita aliquantū
calesfacta apostematata maturat sup
posita. Et dūctem mollificat. herba
etiā coctā cū radice vsq̄ ad cōsup
aque apebit quedā viscositas que
supposita ap̄antibz maturat et dūctē
remollit et relaxat. Et ex aq̄ adā
cera & oleo fit unguētū opotens ad
p̄dē. Aq̄ decoctionū s̄o m̄.
eius et malue valet cō tussim. le
rim. Confect etiā ethicis. s̄o m̄. et
sacriata decoctā in oleo dūctē soluit
et mūdificat. s̄o m̄. p̄. et p̄.
n̄. dicit q̄ si aliqua se iunxit
cū succo male admixto cū oleo ap̄
turis apū ledi = poterit nec p̄.

actur i membris inunctis pūcturaz
nec morsu scorpionis nec araneæ

De menta

Menta calida est et siccata in v
gra. aut tres sūt species. Est
enī quedā domestica que ppe
ortulana dicitur. et hoc mediocriter
lesacit & confortat. Et est alia siluā
que mentastrū dicitur. et magis calefacit.
Et est menta que longiora latora &
acutiora hē folia et hec menta roma
na vel satracenica. et vulgariter herba
sæ marie vocat. et hec magis diureti
ca est q̄ alia. Menta domestica s̄ her
ba facile se multiplicans. et cito det
ra pullulans et ascendens. et cum
bacula i terra reflexa et cū ab hūo
recta sūt meritis i radicē et cito
se nouā pducit plenā. hec etiam magis
q̄ mediane operit. Et viridis & sicca
magne est efficacū. exher. aut exher
cari in loco umbroso et per anā i vīt
ta efficacia suatur. Virtutē hē dissol
uēti et p̄p̄rio q̄litate et confortan
di et aromatisare. Contra fetorem
orū et putredinē gingivarū et denti
um. abluat. os et gingivē ex aceto de
coctionis mente ortulane. Deinde sic
cent. ex puluē mente sicce vel cū mē
siccā. Ad appetitū confortandū q̄ndo
impedit. ex frigidis hūoribz in s̄cōi
existentibz fiat salamentū ex aceto
et menta et modico anamomo seu et
pipere. Cōn vomitū ex debilitate vir
tutis contentiue factū uel s̄ frigida
causa fiat. fiat decoctio mente in aq̄
salmentina aceto et spongia munc
ta omi s̄cōi et superponat. in ipsam mē
tam coctam paciens medat. Contra
synopim debilitate febre et sine
febre sine sit ex mē sine q̄cumq̄

16
stemat menta cū aceto & modico
vino si sit sine febre. Si cū febre cū
solo aceto et i eo pone pinē assūm. et
aliquantū dimittat. ut hūc det et
applicet naribz. et eo fricent labia
dentes gingivē & tempora. et liget
super uenas plus pulsaniles temporū
et brachiorū. Paciens etiā misceat et
huorificat mēstruat. Cōn coagula
tione lacris falsaculi coq̄ntur in vi
no et oleo et mamillis cataplasment.
Et nō q̄ cū aliq̄ medicina dat. cōn ve
nenti debet dari cū succo mente. Vel cū
vino decoctionis eius sinō hales suc
cū. Cōn venenū solus succus mente
Rōne. vel vinū decoctionis vel succus
cū melle amixtus valet. Itē valet cōn
opilationē splenis epatis et vīnū
vīnū. ex frigido hūore et ex cali
do sine febre. Succus etiā datus cum
melle hūricos interficit. Auribz instil
latus ment. Decocta vino
oleo herba ipsa cataplata soluit sci
riofim apatū frigidorū. Mentastrū cari
ce salina decoctū in vino et den
tur patienti cōn frigidā tussim. Vinū
decoctionis iporū. Itē eius fomentū
frigidatū mēstruat calefacit et mūn
dificat. Satellatio facta puluere
eius frigidū reuma capitis constringit
Romana menta p ortulana poni p̄

De mandragora

Mandragora frigida et sicca est.
sed eius excessus nō determinat
tur ab autoribz. Cuius due sūt
species. s̄ masculū et femina. s̄ vtra
q̄ indistincte vīm. Et q̄daz ut Auic.
et alij dicūt femina esse formatam
ad modū femine. masculū ad modū
viri qd̄ flm ē. sed masculus hē foli
a longiora. femina laciōra. Quidā

no

cū operantur tales mansiones. Radici autem corinas principali
 operantur usum medicine. sed folia et
 faba. Cortex radicis collectus per quatuor
 annos fuit in multa efficacia. Vir-
 tutē hē stringendi infrigidandi et
 emorhēia. i. somniferam. In acutis fe-
 brilibus ad somni puerationē pulvis co-
 ntritus eius conficitur cū lacte mulieris
 puellay nutientis et albinē omni i
 ponat firmi et impoibis. Con dolores
 capitis folia eius ex caliditate trita sup
 tempora ponant mungant etia oleo mā-
 dragore qd sic fit. Poma mandragore tri-
 ta in oleo cū diu macerent. Postea fiat
 aliquantula decoctio et colet et postea agit
 oleum mandragorani qd valet ad so-
 ni puerandū et dolores capitis et ali-
 quos si firmi et tempora mungant
 et calore febrile repmunt. Itē ipsoleuz
 reperant māz apatur calidior in pū-
 fructu et ex folia cataplasment sup vel
 saltē pulvis eius cū succo alio hēte.
 Con fluxū ventris i impetu colē et
 predicto oleo venter i tota schina un-
 gat. q mitat modicu cū aliquo leui
 consistere. Amē dicit q macule facie cū
 folijs eius delent. Et de lacte eius dē-
 tur lentigines. Itē statū facit somni
 Et posita in vino non meliorat uelēmi-
 ter. Cuius autem cor et omni noamiter
 mandragore est in buaro melle et uo-
 mēti stem nō q publice predicat mā-
 dragora hēc virtutē impregnandi mu-
 lieres steriles si ex ea comedant qd ve-
 re non a fersam comedant cū sterilitas
 esset ex superflua matris caliditate re-
 cū reduceret ad temperamenti matris
 i semen viri i adurat in ea

M De Hen.
 EN calidū et siccū est 25

q. herba ē cū semine simili noīe appel-
 lat que preapue medicine operat. P. duos
 annos pot fūari. Virtutē hē diu ren-
 tā ex sua suba. Vinū vel aq decoctio-
 nis eius valet cū opilationē splenis &
 epatis et frigida cū et stram dissoluit
 Aq nero operentius pot dari i estate
 et inuenibus vinū in iecore et semibus.
 Pulvis men cū semine feni i aboue-
 rem datus ventositatē intestinos et stram
 excludit & digēnez ostant.

De hlanibio

M ARubū calidū et siccū est in
 25 q. q alio noīe dē pressū. fo-
 lia eius pēpue operat medicine.
 sedo cūctes i radices. herba suspēsa
 i umbrato loco per annū fūat. Vir-
 tē hē consumidi i dissolūdi ex qstia-
 tibus suis. et dissolūdi et apemendi ex
 amāitudine. Con viciū pectōis i asma
 ex frigido hūido viscoso det dia pssū.
 Vel fiat electuamū ex vna parte succi
 i quāta mellis dispumari et fiat deco-
 ctio aliquantula usq ad spissitudinē. et
 postea ponat pulvis draganti et gum-
 mabici et liquihac qd est optimū
 cū viciū pectōis vel saltē pulvis
 conficitur cū melle dispumato addito
 puluē liquihac. Con tussim v deco-
 ctio eius et ficiū siccū. Con stram &
 dissim. tenet vinū decoctionis eius
 et ficiū siccū. fiat etiā emplastrum
 i ipa herba cocta i vino et oleo sup
 renes et pectemem. Itē valet cū reli-
 cam i frida cū. Con emoroidas ista-
 ras et influentes fiat cucurbitina et aq
 silia et vino decoctionis eius. Et pos-
 i suppoitorū ex puluē eius ofecto
 cū melle vel fiat decoctio pulvis vel
 succi eius cū oleo musce et lēmbre
 intincta supponat. Con lombrosat

pulvis eius confectus cum melle. Con-
fermes auribus succus eius auribus
atur. Con splenis viam cornes radia-
ti cum ipsa herba macerentur per xv dies.
ipso oleo. Postmodum fiat decoctio et cole-
tur et colature addatur cera et oleum et fi-
at unguentum. De Maionana

MAionana calida et sicca est in
2° g^o. Alio modo de esbroi.
cuius flos et folia operunt me-
dicane. Colligitur in estate cum floribus et in
umbroso loco sicatur per annum ser-
uat. Virtute habet confortandi ex aro-
maticitate distillat ex quantibus
et est multum dandi. Pulvis maionanem
nabo datur vel vinum decoctionis eius sit
in frigida calefacit et digones ostendit.
Naribus appropinquat cerebri ostendit flores
et folia in testa calefacta et in sacello
posita colore exuentisitate super uenie-
tem soluit. Item capiti supposita valet con-
tremia capitis. Item non quod mures liben-
ter insidiantur radiis eius inde medicam
querentes De Nappo

NAPUS omnia ferre aere parte ter-
ram desiderat pingue. Et in solo
siccis et cum densis et subuloso
melius nascitur. Loca sprecas nappi in
rapam et econuise transmutat sed ut op-
time proficiat subacti soli stercoreatum
quod et uersum querit. Et in illis locis
optime puerit quibus segetes eo anno
fuerint. Si spissi sunt minus infusiles
aliquos ut alij roborentur quos in locis
vacuis transire possunt. Exiit autem fine
iulij et ipse mens Aug^o pluuie et
sunt uigilantia inueniunt. Item etiam com-
mode ferit inter milium & paniam mare
serenam in 2^a circulatione ipsa. Sarcu-
latione inueniunt nappus et napa. Ex nappis
nobilitatis saporis sunt illi qui sunt longi

et ferre rigidi non grossi et multas ra-
dices habentes. Sed una tamen saporis et rec-
tam. Ex nappis sunt optima aperta cum
rafano et modico sale aceto melle et se-
napi et spiritus odoriferis. Sine spiritibus
potest fieri satis bona. Calidi sunt 2°
g^o et multum nutriunt sed dure digerit
mollem et inflatam minus tamen quam rape-
faciunt carnem. Quod si in aqua coquantur et il-
la execta alia retroquantur diutiusque
sublempentur mediocriter inter bo-
et malum gerunt aut mentum. Qui bene-
cocti non sunt difficile digeruntur ven-
teritate faciunt et in venis et poris o-
pilatione. Idcirco viles sunt sibi
tur et utraque aqua perfecta in alia retro-
tur pinguisima carne.

De nasturio

NASTURIUM calidum et sicum est in
2° g^o. Semen eius papue ann-
perit usui medicine per v. an-
nos suatur. herba etiam viridis multum
est efficacie. Sicca modice. Virtute habet
osum et distillat ex quantibus suis. Con para-
lism cum opulanti et replent ex
humiditate ut acridit in acris febribus.
semen nasturij masticet et supponat
lingue. Con paralism aliorum membrorum
semen eius in sacello positum et in vino
decoctum membro dolenti suppositum valet
ipsa etiam herba decocta cum carnibus et co-
mesta valet contra humiditatem superfluum
cerebri ut in litargia proceret steran-
tano ex puluere seminis nasturij non
habet appropinquat. Con relaxatione vae fiat
gargarisimus aceto decoctionis eius
et sicum siccatur. Con fluxu passionem
et clementiam ex frigida cum semen eius
in sacello positum et in vino decoctum
supponatur. Ad idem valet et stran-
herba ipsa decocta in vino et oleo sup

peica. Con tenasmon ex huius re conglu-
tinoso cu anus eminet pulvis sponat
ano. Renes etia inungant melle et
superspergat pulvis seminis eius et cimi-
ni & colofonie.

De nenusar

Nenusar. i. frigidu et humidu in
2° g^o. herba est lata h^us foli-
a que i aquosis inuenit^r locis.
Cuius duplex est maneries. vna pur-
pureos h^us flores et alia carcos que
no est adeo bona. flos ~~usui~~
dicane. In septembri colligit^r et per
~~annos i multa efficacit^a vniatur.~~
Ex floribz fit succus p^{ri}pue con aai
~~febres et p^{ri}distempato i calidit^e~~
flores decoquantur in aq^a addito zuchao
et fiat simpus con dolore capitis
caliditate sanatem ponit in aq^a per no-
ctem vna et mane talea aqua cu
floribus naribz applicat^r.

De napello

Napellus et napo maior i
hictore maris crescens et e
venenū pessimū & p^{ri}ncipali
q^{uod} in salmo caliditatis et siccitatis est. lⁱm-
tum delet maculas cutis et cu in p^{ri}nci-
pali rectificatū studio medicane v^{el}
con lepram. Est aut venenū optimū
homī bibe vna dimidia vntiaz. et mi-
nus hoc interficit homīem et q^{uod} mira-
culosū est. Est quidaz mus paruulus
qui pascat^r et inuenit^r mē ipm. et ille
mus est trita con venenū ipi napelli

De nigella

Nigella calida et siccata est in 3° g^o
Semen est anodaz herbe que
in locis paludosis et inter fru-
mentis inuenit^r. Semen ē anodaz her-
be per .x. annos suat^r. Est aut rotun-
dū & planū subrisum et subamar

. Vnde h^u virtutē diureticā ex ama-
ritudine dⁱl. et consumendi ~~■~~ suis
q^{uod}litatibz. Emplastrū factū ~~■~~ farina
nigelle et succo absanthij cū vmbli-
cū et p^{ri}ncipue pueris lūbricos necat.
maioribz conficiat^r nī melle et ter^r fū
~~■~~ nigelle facta cū aceto tepido et
auribz insufflato vermes necat. Vn-
guētū nigelle i multa q^{uod}ntitate fiat
terrore ~~■~~ forti aceto vsq^{ue} ad cōsup-
tionem et aliquātilaz spissitū dⁱne. &
tūc addito oleo fiat q^{uod} vnguētū et op-
timū est ad scabiē. Et impetiginem
~~■~~ facile tollit.

De Origano

Organū calidū et siccū ē in
2° g^o. Allo Anos dicit^r gonella
Cuius duplex est maneries. i.
Organū agreste q^{uod} lanora h^u folia
et forius operat^r. Et est domesticū
quod in ortis reperit^r et minora h^u
folia et suauius operat^r q^{uod} in medi-
anis ponit^r. Colligit^r aut in t^{er}re p^{ri}-
ductionis floz et in vmbra suspen-
dit^r & siccit^r. folia cū floribz detent
in medicinis p^{ri}nci. Abiectis spiritibz
per annū suant^r. Virtutē h^u rissid
uēdi cōsumēdi et attrahendi. Con fr-
gidū reuma capitis. folia cū floribus
~~■~~ testa sine liquore bene calefacta in
sacello ponantur et sacellū ~~■~~ sup
ponat^r & p^{ri}ncipue bene copiat^r p^{ri}nci-
ur caput suadet. Vinū decoctionis ei-
gargarizatū. gingiaz & faucū con-
sumit^r hūiditatem. Con frigidū asma-
ter^r vinū decoctionis eius digestionē
stomat. Dolorē strī et intestinou exclu-
dit. Item fasciali factū ~~■~~ herba est
terrore in vino et renibz suppositū stran-
et dissim. soluit^r.

105

PORRI sustinent fere omnes
aerē et terrā desiderant me-
diocriter solutā ut optime
proficiant et pingue et stercorea. Sciri-
tur autē in locis calidis et temperatis
et proximis de mēse septēbris et octobris
In temperatis et frigoris et mēse Janu-
arii et martij et Aprilis et Maii et Iunij
et Iulij et Augusti et Septēbris et Octobris
et Novembri et Decembri. Hec autē sano sit aut
sola aut cum alijs herbis mixta in tra-
optime multa et desuper letamine et pra-
her seia sunt spissa spargenda. Deni-
euellunt primo grossiores portine. nec an-
ferunt aliquid de suis medullis cum sul-
cis plantant. sed quoniam non paulo rehet plu-
rum abscedit radices quoniam usque ad ipsam
portinā et semitas foliorum. Et plantant
de mēse Aprilis et Maii et per totū mē-
sem Iunij et Augusti et Septēbris et Octobris
et Novembri et Decembri. sequenti mēse Maii
et Aprilis. nec in plantatione portorum quoniam
tenenda est mollis terra sed mediocris
est optima. Sane bona est alia que
fuit fere sicut. Sit autē duobus modis
portorum plantatio vno modo sulcis ut bo-
nomo memis est. ut scilicet per vnam ope-
ram spannam vnus sulcus ab altero
distet et portus sint ab invicem in sulco
iacentes positi. quoniam separati digni-
Et cum sequens sulcus terra trahit super
portos et pedibus suavit collat. Et
aut modo paulo plantant. scilicet optime pas-
maris et dispositis areis. fiat fora-
mina paulo grosse fere ut lancea. et
concava per vnam spannam. et vlt
semisse distantia. In quibus ponunt pra-
parat portos. nec foramina replentur
aut quicquid terre in eis ponit. sed elap-
sis tribus septimanis cum herba in eis
sunt sarculant. Et herbas mudant. Et
quoniam portus sic plantati sunt meliores alijs

nec possunt facile fieri euelli. sed hic
modus magis laboriosus existit. Item
hoc modo plantant optime cepas
cum quoniam grossas et euulsas cepis sar-
culantur et inueniunt optime puenire.
Cum euellunt aliqui vno loco relin-
quunt per semina reseruant. Cuius quoniam
de seia ponit per triennium illa suspen-
sa suari. Calidum et sumum est in 30
scilicet ab illa illaudabilis est. Noceat enim
faciens faciens inflationem ac
resistat ac cum sui animie nervos eis
mordet. Hec etiam proprietate facienda su-
mum nigri melanconici quoniam ad caput
salens visu tenebrositate facit. Atque
semina tribilia atque timore sua iduat
Vnde caueat ab ipso melanconia ma-
nia et opilones in capite habentes. Et
diligentes eos comedere Accipiant
post eas lactucas et porcelanas endi-
uias et filia. ut calor temperet
ab istis aut elixent tandem bis aut
ter lauent et usui postmodum dent.
Valent in scilicet medianā. Crudi cum
comesti. Canales pulmonis degressus
mudificant humores. Et epilonē epa-
tis aperit. Item succus porri cum aceto o-
leo et thure naribus missus sanguine
eis fluentē strigit eis. scilicet quoniam frigide
sunt naribus. Item in aure distillatus
lore in frigidity et humiditate tem-
perat placat. Item porri crudum cataplasma
super mortuū spiritū bene pdest. Item
coctum in oleo sisamello vel amigda-
leo conditum uenerē suscitatur. Plinius
autē dicit quoniam porri conari cum melle
emplastrum super vulnē sanat ea cum mo-
bilitas suavis eius lumborum dolorem
soluit. Cum sale mixtum uulnera atosa
nat. Duricias relaxat. et rupturas
et consolidat. Item porri audum comesti

valet cō cunctatē & stimulat vene-
rem. Itē solo odore fugat spentes
scorpiones. Itē valet cō tentū volo-
rem et eoz interficit vermes. sed ac-
em oculor elatat stōm quāt sitim
creat. sang'neq' mēdit & inflammat
si ex eo nimū mēdat. Semen poru
siccū est et fortioris actionis. de qo
tres dragme potui. cū duabus
seminis alio mure sang'ne et pec-
tore siccantibz fluentem stringit.

De Papauero

Papauerē seri mense septem-
bris in locis calidis et siccis.
Temperatis nō et frigidis
mense Ianij febr. marci et nouēbris.
Pot' etiā cū alijs herbis seri. Sed est
frigidū et siccū. p. g. Cū dupl.
est maneres albi et nigrū. Albi
frigidū est et hūidū. Nigrū frigidū
et siccū et magis mortificat. Semē
eius collectū per x. ānos sūtur. Vir-
tutē hē aut inducendi somnū lumen
di et mortificandi. Ad somnū pueran-
dū ex semine vtriusq' vel alteri lacte
mulieris. albiū omi cū tūpota. con-
liet' salernitane dant pueris pulicēz
seminis papauis albi cū p'prio lacte. Se-
men aut papauis nigrū nō debet dan-
qi magis mortificat. Cō calula ap-
ta in p' et cō calefactionē epatis se-
men papauis vel ipa herba. cōfici-
atur cū oleo rosato et supponat. Cō
siccitatez membrorū vt ē in ethica et
in alijs infirmitatibz oleū violatum
calefiat aliquantū et puluis papauis albi
conficiat cū et mungatur spina p
totū. Ad idē cō siccitatē pectoris nil
tū valet diapapauer qd ex eo p' fit.
Dicit Plinius Dial. et marē. q' ex
sucto foliorū et caplorū eius fit opū

Vnde sōnus febriatantibz puocat
qd cū cautela dāi debet qd multum
opilat infrigidat et mortificat et
maxie nigrū. Papauer

De Penteciano

Pentecianus ē alia herba noīe
dicit' femiculus portan' que
calida est et siccā. Et vinum
decoctionis eius valet cō stran. dis-
et opilationē splems et epatis. herba
etiā eius decocta in vino et oleo et
capsulata splē spler et epati dūti-
em eoz remollit. Cō frigidos hūores
iet spūalibz exātes. tenur aq' decoctio-
nis eius et ordeī. Et si sint multū
frigidi detur vinū decoctionis eius
et sicuti iniquitate

De Petrosillino

Petrosillinū seri pot' de mense
decembris. febr. marci & ap-
lis. Et m'splantari fere toto
t'p'e anni solus et cū alijs herbis sit
scia eius per v. annos p'nt seruari.
Est aut calidū et siccū. m. g. dū
retū est et madēs vinnam et men-
strua puocans ventositatem et inflō-
nem dissoluens. & p'pue semen eius
Galiennus dicit q' capsulātū sup p'pū
las scabie. mortēz mure mūdificat
Vnde confert vdropicis p'p'et' febrea
patientibz. Renū dolorē ac vesicē placat
qi p'p'is p'p'os vnaq' rāficat. Et hu-
mores ceteruando cū sudore p'iat et
vinnā. Epāt et vlnā mūdificat. Opi-
lationē eoz aperit. Et apātā eoz auar-
maxie que sint in renibz. Ventosita-
te; colicē passionis dissoluit. Pituitā
et in vlnā imissū menstrua puocat
secūdinā; et mortuū fetū eluat et
expellit. Quo etiā ponū vānis mun-
dificat' fetus ab hūoribz grossi & visci.

De Psilio

Psilium frigidum & humidum est in
 4° g^o. herba est cuius semen sili
 noie appellat^r p^r semen in me
 dicinis debet poni. In estate colligit^r p^r
 duos annos seruat^r. h^o virtute infrigida
 tum & humectatum. Con^o auditatentli
 que acutis febrib^{us}. semen in subti
 lissimo panno liget^r & in aq^a munda
 tur et cu tali aq^a illinat^r lingua pus
 ti ablati cu cistello ligneo. Con^o sic
 atate; spualiu et constrictione uen
 tris acutis febrib^{us} ponat^r. Psilii det^r
 cu frigida. In frivro etia con^o acutis
 febres operenter ponit^r psilii et milti
 fit decoctio. et postq^a gutta adheerit.
 p^r viscositate ipi^o psilij. Con^o disin
 aburat^r in aliq^a ressa et pulvis inde
 factus cu uno sorbilli vel melius
 cu aq^a rosata det^r. si fiat vino sup^o
 ou intestinox. si vero vino inferio
 cu anatalia pulvis eius supponat^r. Ad
 ter fiat emplastru ex pulve eius albu
 mine oui malico aceto et aq^a rosa
 super pectine et renes uel super um
 blici si sit vicio sup^oioz. Con^o flu
 xu sanginis ex narib^{us} valet idq^a em
 plastru super fronte et typora ponit^r
 vel stuellu factu ex pulve eius et
 succo sanguinarie narib^{us} imittatur.
 Con^o calida apata sacellus plenus ex
 semine psilij et aliau^o alie herbe se
 pus superponat^r. Con^o asperitate capil
 loz lanetur capud ex aqua decoctio
 nis psilij. It^e sua frigiditate et hui
 ditate aservat camphora quia cam
 phora nimis est subtilis sibi

De Pehpodio

Pehpodium calidum est in 4° g^o.
 sicut in 2°. herba est filis fili
 a que crescit sup^o q^rous mu

et lapides f^r crescit in q^rous in
 querat^r melius est. Radix eius col
 lecta et aliquantulu se madata et ad
 soles per unu diem exsiccata per bienniu
 in multa efficacia aservat^r. Illa aut^e
 que fracta interius apparer arida ab
 iacenda est. Virtutes h^o p^rncipaliter dis
 soluedi et consumendi et purgandi p^r
 fleuma in melancoma et maxie in
 ste et intestinis. Et est modicu lax
 ativa. Et noⁿ q^a in decoctione pelipo
 dii delect ponit^r aliquid exclusiu ven
 tositatis ut amreu femiculus &
 nu. q^a pelipodiu solu mutat huerec
 in ventositatem. It^e vnu ea in apoz
 manib^{us} in confectiomb^{us} et i m^r ga
 linar vel alt^o carnis. Et danius ex
 pulve ipi^o ad laxandu. Et valet cot
 tidiane et terdiane ex colera vitellia
 uel citina. Solut etia opilationem
 epatis ex grossis et viscosis huorib^{us}.
 fluxis colericis et h^uitib^{us} fleuma mu
 righaginesu in testinis vtiliter me
 tur. Con^o terdianu et fluxu passionē
 et al^o p^ria et dolore amailor et ad
 consuetudine similitatis. talis fit vsus
 Contrer^r pelipodii. i. i. uel due ad
 plus si sit multu laxituu. et fiat
 decoctio eius in aq^a cu prunis in vo
 ho addito seie femiculi et amrei
 multa q^antitate et colatu nune uel
 sero detur patienti.

De Pastinata

Pastinata sent^r mēse decemb^r
 Jan^r febr^r. et o^raj et in tri
 pingui alt^o fossi et soluta.
 Et optie pastinata. Et alia est silue
 stris alia domestica. et vnaq^a in ra
 dice duri est nutrita. et omnis
 rapa nutrit. h^o aut^e aliquid a
 ruminis unde est extenuis et d^r

fortis faciens. Ideoque urinā et men-
strua purgat. hē etiam aliquantū
flammarionis. Unde copius est iuna-
tina. que assuetata laudabilem gene-
rat sanguinem. Igitur ut temperetur
eā aq̄ elixari oportet. et aq̄ electi
tercio coqui. Pastinata siluris dū-
tur alio nōie dānis ceticus. Eā
radix sū ysaac calida in medio q̄
q̄ et hūda i medio p̄m. Si folia et
flores sū alios sū calida in 3° q̄
et vna p̄e alia in medicinis penit
q̄ sū eiusdem virtutis. sed domesti-
ca melior. Ite est q̄da pastinacina
bea que cruda pot̄ comedi et cocta
facit cū naps optima xposita et
rubicundo colore decorata que sc̄i-
tur ut alie pastinace et dicitur raro
et de ip̄a aliquāter cocta in pri-
mis p̄is condita cū aceto oleo et
sp̄ibus sit bona insalata. Pastina-
ta siluris hē efficaciam sapie sc̄dm
folia et flores modici aut nullam
sc̄dm radices. hec herba debet colli-
gi cū flores p̄ducit abiectis radia-
bus et in umbrato loco sicari et p̄-
annū seruari. Virtutē hē dissoluen-
di attrahendi ex q̄litate et dure-
nciam subtili suba. Cōn frigidū
reuma saciet apud ex puluē facto
ex ip̄a herba bene calefacta. Ad do-
lorē stōi ex uicissitudine vel frigidi-
tate cōn stran. dism. colicam et iliaca
passionē. Detur vinū decoctionis ei⁹
et herba in multa q̄titate in vino
et oleo decocta sup locū dolentē po-
nat. Cōn stran. dism. et vinū lapidū
detur vinū decoctionis seminis ei⁹
saxifragie. Cōn opilationē splēis
et epatis ex frigida cā. et p̄dco
p̄sim fiat syrupus ex succo semina-

li decoctionis eius. Cōn diutius splēis
et epatis panat ip̄a herba in multa
q̄titate in vino et oleo et mactetur
ita per x dies in deno die requatur
usq̄ q̄ redigat oleū p̄mat her-
ba bene colet et colatura ponat
postea ad ignē et imponat cera et fi-
at cerotū cōn p̄dicta et cōn talia
ap̄ata est multū ueniens.

De Portulaca

Portulaca quocūq̄ t̄p̄e semi-
net nascit adiuuare calore
et papue nascit de m̄se aplis
madij & Junij. pot̄ aut̄ feri per se in
puluerē mixta et inter caules opt̄e
puerit et inter repas et perros et in vi-
neis congrue seminat. Tercia t̄n val-
pingue desiderat ut opt̄e malet-
cat. et ubi semel sata sūt quolibet
anno sequenti nascit & maxie subi-
deq̄ ad aliq̄ maturitate puerit. oculū
ledit nimia siccitate aeris si frequē
irrigatione uiuet. Et sub umbris ar-
borū nō facit cespites. Eius quidē dūc-
tū sp̄es. Est t̄n quedā portulaca ual-
de lata p̄ducens folia que hōna seu
benenentana dicitur que multū est hu-
mida sed insipida. Est et alia portu-
laca cōis parua p̄ducens folia et h̄-
minus est hūda. sed plus sapida
inter alias herbas sp̄isse semi natus
seratur in respuet non pot̄ dilatai
Portulaca frigida ē 3° q̄ et hūda i
v. Viridis multe est efficacie exsic-
cata non tante. Virtutē hē limen-
di stōm hūctandi et infrigidandi.
Optimus abusus est febricitantibus
da uel cocta. Cōn strictionē uentris
coq̄tur cū prunis aq̄ et comedat
paciens pruna et portulacas. et postea
bibat aquā. Nota q̄ portulaca cū di-

uentios mement' pome. Item poma
 ea aliquid pntitatis hē. & ideo con
 fortat stōm et intestina. ■ valet cō
 vulnā in renibz ■ vesica nascentia.
 valet etiā fluxus sanguis & vndeāq;
 manatū sūt ipm stringit. Itē si in ca
 pite vel fronte vel temporibz inunga
 tur dolorē & calorem auferit. Itē valz
 comesta cōn disinteriā. ■ confert co
 lencis egestionē hntibus. Anic dicit
 q ipa sua ppritate eradica^t ■
 si ■ ea conficiunt. Et delet stūpore
 vntū. et abscondit desideriu cōnis. et
 in plexione calida et sicca addit ■

PAPIRUS dicitur q papuli. Pr: i
 nis in lucernis vel lampadibz
 est valde aptus. ■ emz her
 ba exterius valde plana. hns interio
 medullar valde alba; bubula et pro
 sam. ■ nascit' in locis valde aquosis
 et dicitur apud nos Juncus. Sicut' enī
 ■ excoriat' parus remanēde de cor
 nac in vualatere et medulla ■ a
 sustentet' et qnto minus hē de
 comce tanto clarius ardet in lampi
 de ■ facillime inflammat'. Et ex eo
 sūt in aliquibus locis vasa et na
 ues videbret in mphi et india ut di
 cit Plinius. et hoc testat' historia
 Alexandri. De papiris etiā sūt cite
 in quibus scribitur. Item ex eis
 sūt sportile ■ pulcra sistoria mē
 silia. Et ligant' ex eis vela nauū.
 Et quidam ex eis faciūt uestimenta.
 Et dicit Plinius q eius medulla mī
 nū valet ad aq de naribz exhenda q
 eam nālter imbibit et ad se trahit
 Et ideo nā papir-o aq de ■ trahit'

PULEGIUM alidū et sicū ■ in 3°
 g. Colligit' tpt' flou et in u
 bra sicut'. Et per annū serua
 tur. folia cū floribz abietis stipiti
 bus in medicina ponūt'. Virtutē hē
 dissoluēdi et cōsu. Sacelatio capiti
 facta ex pulegio calefacto in testa ■
 ne liquore valet cōn frigidis reuma
 Gargarismus frigidus ■ decoctione
 pulegi. et ■ et sicut' sicut' valet
 cōn frigidā mīsam que ■ ex glun
 noso vel aquoso hūore. Itē vniū de
 coctionis ■ valet cōn dolore stō
 et intestino. ■ uentositate vel fr
 gidityte factum. Item emplastr
 ex eode factū in vno cōsti et sup
 positū valde ■ idem. Itē fomentuz
 factū ex ■ decoctionis ■ hūdi
 tatē matris deficiat et uulnā trar
 tat et ideo hac fomentationē mīlēs
 salernitane multū vnt'.

PAPA' omni ■ hirabili p
 uenit et desiderat terrā so
 lūā ■ pingue ■ adeo solu
 ■ q fere in puluere sit redacta
 ut optime ualeat. Sicut' semen ei
 ne nimis spisse spargat' cū puluere
 mixtum cū fine aug. Julij et usq ad
 mediu aug' mensem uel par post
 In locis calidis et siccis et papue
 cū terra sūt recida p pluuiaz p
 cedentem. Si ■ seratur magis gñ
 desat. & ideo ubi spisse nimis plan
 tile eius ■ fuerit cū aliquod ro
 bur acciperit euellant' aliquē et in
 locis vacuis mīserant' uel abiciant
 t' frequenti saculatione et herba
 ■ liberatione multū vntant. Sicut
 in locis nudis et in stipulis ■
 si opne fuerint exant. Et

solo expere semen eius operiendū
est ne nimis mergat^r terram.
Possit etiā optenter feri inter milū
et panem forinū in sa sarcillatione
ipor. Que cū panem et milū sublata
sūt sarculū debebūt. letant^r agro pa
teat. et alde lehe^r ambri qⁱ tanta
sūt ac si hinc qⁱ ip^s agro feri non
possit p^{er} in aliquo inagabili loco et
etiam sūbroso spisse feri. et caulis de
inde cū qualuerint ante plant^r eius
et plunys terra sūt mactata nūst^r
n^{on} poterit circa finē aug^r et usq^{ue} ad me
dū menses septēbris iⁿ terra optime
culta. Colligunt^r de mense octobris
et qui pulcrit^r erūt sublatis fron
dibus plantent^r ut seia sequē etate
pducant. Ex vapo sūt opolita cum
aqua ut p^{er} requina ip^s sonis et
q^udragesime habeant hoc m^{od}o. Rapi
optime lauent^r deinde ante ponan
tur iⁿ vase de sole ad solū in quolib^{et}
sole seminet^r sal cū seminib^{us} semicu
lor et sinuregia vel sal p^{er} vltro pon
derent^r per de to dies dimittant^r
Deinde ponatur aq^{ue} frigida tanta q^{ue}
reoperiant^r et sic seminabunt^r per to
annū. Itē sūt opolita cū aceto. rasi
sūt finculis sinapi et sale hoc modo.
In q^untate duar^{um} coim satulaz acci
piatur vna libra rasi vel plus si b^{on}
fontes h^{ab}et volū^{nt} et vna libra sinapi
et media libra semindou et tres lib^{re}
mellis et vna libra salis. et r^{ati}mus
madatur subtiliter per longū et p^{er}
retur minutatū. et feri semina et
sal misceant^r mel liquefiat et cum
sinapi distemperatur cū optime ac
et circa medicatē vnius simile mis
ceatur. Deinde rapis vel rapemib^{us}
et radicibus rubris et pastinatis

et p^{er}is et pennis si volū^{nt} congruo
modo coctis et optime infrigidatis et
diuisis fiat solū de p^{re}dictis et semine
tū desuper rasamū cū semib^{us} et
sale. sed prius posito sinapi usq^{ue} ad
q^untatē. Deni fiat aliqd solū et ponat^r
sinapis et semina sic fiat usq^{ue} ad com
plementū et seruient^r. Rapi sūt sicut
cibida est m. n. g. multū plus ceteris
herbis nutrit. Dunt cū digerit^r orol
lem et inflatum carne p^{er} su ven
tositate et inflatione fiat. Triumde
suscitat. Que si in aq^{ue} coquat^r
et illa creta in alia et recoquatur. et
r^{ati}na sine sube temperat^r et malicia
inter bonū et malū nutrit. Que
nō l^{ong}u^m cocta est difficile digerit^r ven
tositatem g^{rat} et p^{er}is opilatione
fiat sicut vilius est biscocti. et v^{er}
q^{ue} aq^{ue} p^{re}dicta recoquit^r cū p^{re}dictis
carne. P^{re}dicta sūt medicina iⁿ agna
podagris si cū eis inter pedes eor^{um} la
uentur. De Raphano

RAPHANū q^{ui} semen non h^{ab}
plantat^r et r^{ati}na recte
uel meha vel sūt de radi
cibus eius p^{ar}ua frusta et plantan
t^r de mense novēbris et decembris
et decembris feb^{re} et maray. Terrā
desiderat p^{ro}vide fossa. solutū p^{ro}vide
et optime pastinātā. sicut ceteris her
be quar^{um} radices grossas et longas sūt
optimas. Raphano sapue vrimur
ad h^{ab}itu^m p^{ro}vide de rapis q^uantū
dū et sicut est m. n. g. Radix eius
magis optet vsu medicane vris et
ex^{tr}acta sed magis vridis et v^{er}
h^{ab}et madendi et dissolnēdi. et et co
fit oemel optens hoc modo. Con
tes radicū aliquatū terant^r et di
tuntur biduo vel triduo iⁿ aceto

P^{er}fectum

Postmodum addat^r terna pars mellis
Et tale oxymel valet con^{tra} q^uerant^{ia} et
contudiana n^{on} sit de fleumate falsa. Si
frigidi huores et indigesti sit in sto.
Cortices radicis raphani percolatis melle
eti^a. ~~medat~~ p^{ro}ueniens usq^{ue} ad sani
tatem postmodum bibat aqua^m calida^m
& digestis in ore missis. Vel penna
uncta oleo p^{ro}uocet vomitus. Con
tra^{ra} spleⁿis et epatis herba decoc
ta in vino et oleo cataplasmet^r. Pect^{us}
in etia^m cataplasma stam^{en} dissoluit. De
p^{ro}rietatib^{us} eius est q^{uod} si frustum rapha
ni p^{ro}nat^{ur} super scorpionem ~~medat~~. ~~medat~~
ideo dicit demetrius q^{uod} qui h^{ab}et manu^m
infectam mat^{ur}amine semine raphani
sine sui nocu^{men}to tractat sp^{er}entes
hermes etia^m tradit in alchimis q^{uod} si suc
cus raphani misceat^r cu^m succo l^{ib}erice
terre caussor & per pannu^m exp^{re}ssor
et iⁿ ipso extinguit^r gladius. ferru^m
sicut plumbum incidat^r gladius ille fr
muentus est monachus raphane caussor
cu^m ~~medat~~ & apud eum rapha^m ligato ut
cepisse beneficiu^m sanitatis. Et n^{on} q^{uod} rapha
nium d^{icit} esse virtus minima. Et d^{icit}
q^{uod} si p^{ro}prie ferant^r natura discordate
refugant^r. vt Galadus expertus agnau
tor affirmat. **DE RADICE.**

Radix est herba cui^{us} radix fili
neie appellat^r. Celi statu nebu
loso let^{etur} latur. Licet in omni
aere p^{ro}ueniat. Amat terram pingue^m.
soluta^m diu subactam & p^{ro}inde fr
sam. Cossam & glaream reformidat.
Serit^r mense iunij & iulij locis tempe
rate & mense aug^{ust} et septembris in
calidis locis et siccis. Serendu^m suⁿt ra
dices spacijs grandib^{us} et alte fossis. ~~medat~~
luis p^{ro}uenit in arvis. Serit^r post
noua^m pluuia^m. n^{on} forte possint irigare

. Q^{uod} si sit est stit^{us} debet op^{er}ari leu^{em} sicut
le^u ~~medat~~ non est ingerendu^m. sed p^{ro}alee q^{uod}
inde fungose sunt. Suauiores sunt si a
qua falsa frequenter irrigent^r. Radices
feminini g^{en}is esse putant^r. q^{uod} minus
aeris suⁿt et h^{ab}ent folia latiora et cu^m io
cu^m ditare vitenna. ~~medat~~ his ergo semina
coligemus. maiores fieri ordiⁿat^r si sub
latis folijs oib^{us} et tenui caule dimis
so septembris operiat^r. vnde terra opti
me plantantur in sulcis ut terrar^{um}
ca^m eas possit amplius cumulari. Si
ex nimis aeris dulces fieri velis. seia
die ~~medat~~ nocte melle materabis. Calida
~~medat~~ sicca est ~~medat~~ 2° g^{en}is minus ~~medat~~ rapha
nit^r. p^{ro}p^{ri} suu^m acume quod est fortius
acume raph^e. Nutimenti n^{on} eius
grossu^m est. duru^mq^{ue} sto et indig^{er}um
nocu^m. ~~medat~~ manens oculis t^{em}bus
& oib^{us} v^{er}u^mib^{us} & doloib^{us} supra sal
albi. sed solum medicinali conuenit.
Et in lanatuna remu^m et vesice ceg^{er}
lis huorib^{us} & v^{er}ina^m p^{ro}uocat et mun
ducata lapid^{em} frangit. Et si recta co
medat^r t^{em}bi ex frigida cu^m subuenit.
Et si ab^u comedita t^{em}si^one et in
flatione g^{en}at & sto fit illaudabilis
quod testat^r rudius putridus q^{uod} ex
ea fit marie ante ab^u. Illa em^o que
iunij^{is} usui datur eleuat ab^u et ro
boret ne ad locu^m t^{em}si^onis descen
dat. vnde fit cu^m inducande dig^{er}onis
et p^{ro}uocandi nocu^{men}ti. marie eis
q^{uod} n^{at}aliter ventositatē in sto h^{ab}ent. Et
post ab^u accepta minore agit ven
tositatē superius ascendente. et n^{on}
sua g^{en}itate ad inferiora descendit
deponitq^{ue} ab^u ad locu^m dig^{er}onis. di
geritq^{ue} ab^u n^{on} oportet. P^{ro}u^{en} volen
tes ea^m p^{ro}uocari accip^{er} accipiant
ante ab^u. Item h^{ab}et virtutē similem

Raphano & con ealdei cal et eodem modo dat. sed non est adeo efficax ut Raphani. **DE RVTA**

Ruta sentit mense Aug. & melius propriat de ramis suis in positio. Et si summitas alicuius ramusculi eius. scilicet in terra fixa radicat. & difficihne accrescat hec herba. Plinius dicit quod odit frigidam hiemem in subris humore. Siccis gaudet quibus terra lacticia uel cinis vult nutrire. Adeo diligit frigus quod melius sub eo uel in eo quod alibi qualescit. Verno autem tempore transplantiatur aut in mense septembris. et assidue irriget si non habet humorem. Si promittat florere citius accrescat. Antiqui lignescit si rami eius omni anno bis usque ad folia a terra non operiantur. quoniam autem indurata est et lignea facta non bene pullulat. nisi abscedatur iuxta radices. tunc enim renouatis ramis reddit ad eam ueneris. Calida et sicca est in 2o gradu. Cuius duplex est maneris. scilicet domestica et siluestris que pigram dicitur folia & semina operit vltimi mediane. Semina prout per 4. annos suam folia siccata per annum. Virtute habet diureticam dissoluit et consumendi. Contra febrem & epilepsiam in balneo inciat par. succus calefacti per nases quod fleuma eduat et cerebrum mundificat. Item vinum decoctionis eius valet ad idem. Contra defectum visus ex fumositate calida in dolo ponat cum vino ruta & paciens tali vino utatur. Item cum aqua rosa. mixta et super oculos lippos aut sanguinolentos posita mirabiliter eos sanat mundat. Contra dolorem dentium ruta cocta in vino cataplasmetur super locum dolentem. Vel aliter accipe

fistulam eius & exure aliquantulum ad ignem & cinis eius cantia & sit offert. Contra frigorem stomaci et eius palatum & aliorum membrorum detur vinum decoctionis eius et cataplasma. Contra opilationem splenis & epatis stran. et detur vinum decoctionis eius et radices feniculi vel pulvis eius cum succo. Item contra stran. & distenta in vino cocta et oleo pectini cataplasmetur. Contra renasmon ex frigida causa decoquitur in vino et si eucatisma. vel si leuius bonum vinum & fundat super ruta & paciens recipiat sumum. Ad mensuram puocanda et secundum & feni mortuum educendum fiat tritum magna cum succo rute. Item operat succus eius solus per os receptis aut per aristas. aut cunctis eius in oleo frige et super preposita. Contra exteriorum dolorem ex percussionem. vel alia causa ruta calefacta sine aliquo liquore supponat. Contra lippitudinem & dolorem oculorum pulvis cinis cum succo eius eius confinat & in cohibere intincta super oculos ponat. **R**uta etiam bibita valet contra venenum bibum et morsum venenatorum animalium. & etiam cataplasmata. Et non quod si quis esset totus circumdatus ruta videri se non posset accedere ad basilicam. Dicitur Plinius dicit & ostendit quod si muscicla pugnatura contra serpentem comedat rutam et munera odore et virtute eius secum inadiit serpentem et interficit luculentum. Eius odore de ortis fugant serpentes & omnia venenosa & ideo plantatur diligenter in locis ubi sunt alucaria apium. Item succo rute mixta a scorpionibus arenosis uespertis et a pibus non pungunt.

DE RVBLA

Rubra desiderat terram solutam et pinguem ut optime pascatur in mediocriter pingui pascitur quae cum uangis alte fodienda est mense octobris et nouembri et sequenti mense februario martij vel aprilis. Seritur spissa ut frumentum uel spelta et sunt arellae sicut in ortis vel aternis in seminatione frumenti et solo castro semen operiendum est. Et ab omni herba et radice marie gmine optime liberetur. cum uagantur et cum areole sunt. Deum iungetur quoniam herba nascantur in ea multum et sarculo. Deum in Augustum cum scia nigra fuerit colliguntur cum tota herba et bene siccata fuerint ad fumum. Et postea de mense decembris octobris uel nouembri fodiantur sola et ex ipsa terra arce modicum operiuntur. Deum sequenti estate rucant quoniam inque herba nascantur in ea et mense Augusti iterum scia colliguntur et distillantur et ipsius herbae radices si placet effossa terra paulatim sub radicibus colliguntur et in sole siccantur. Et melius est quod ad sequentem annum dimittantur in terra ut grossiores fiant et meliores cauando iterum sulcos et operiendo in eis ut dictum est cum radices siccatae fuerint arculis verberantur ut rumpantur et quod rumpuntur puluere liberentur et claudantur. Unde ipsis fiat puluis plus lib. valent et non quod terra ubi ponitur in solo aiat bene submerso fodi potest.

DE SPINATIA

Spinatia optime seritur mense septembris et octobris per semine et quadragesima sequenti. Item mense decembris in locis calidis. Januarii februario et martij per mense aprilis et maii. Et alijs etiam mensibus potest seriri. Serunt autem sola in arvis et cum

alijs herbis mixta in terra pingui et bene pascinata. cum colliguntur si una vice inciduntur medietas aspicitur. et alia alia medietas diu durabit utilitas eius. Frigida sunt et humida in fine pinguum. Veniunt humectat et valent gule colantur sanguine et celera rubra et meliora. sunt stomacho et atrophica.

DE STIGIO

Stigium solatrii et morella idem sunt. Frigidum et siccum est et aliquantulum diureticum. Viride sunt folia et flores multe est efficacie exsiccant melius. Virtute habet infrigidandi. ad opilationem splenis et epatis et marie contra sterilitatem quoniam opilata est pars superior utrisque fellis. Succus eius dicitur potui vel fiat sirupus ex zucchero et succo eius vel quod melius est remanet. Item succus eius cum z. et rutabari contra apertum in stomacho et intestinis et in epate et succus eius cum aqua ordei. Contra calefactionem epatis peria intincta in succo et superponatur. Idem fiat contra calidum pedagra uel herba ipsa circa sepius superponatur. Vel melius erit si cum succo eius addatur aceti vel agresto vel oleum rosatum. Contra calidum apertum in pectore ad repletionem marie herba ipsa superponatur.

DE Semper uirga

Semperuina est herba sic dicitur quod semper uiridis reperitur. Frigida est in 2o gradu siccata primo. Viridis multe est efficacie siccata nullius. Virtute habet infrigidandi. Plagelle intincte in succo eius et aceto uel agresto et epati epitimate multum valent contra calefactionem eius et contra dolorem in frigida est. Item herba ipsa crata et superposita valet contra calidum.

apostemata in p^{ri}mo ad repa^{ri}atione m^ulti licet
postea ob^{er}at consp^{er}sando m^ulti. C^{on}u^l
tutis ex igne vel aq^{ua} fiat vnguentu^m ex suc
co eius et oleo rosar^{um} & cera sed n^{on} de
bet poni in p^{ri}mo 4to dieb^{us} sed calida p^{ro}
ponant^{ur} ne sumi cu^m fiat euaporatio v^{nde}
de p^{ri}mo vnguentu^m sapone & sili^{bus} deinde
vnguentu^m p^{re}dicto. C^{on} fluxu sanguis
qui fit per ebullitione^m eius in epate &
iuvencibus in estare plagelle in succo
eius et aqua ro^{sa} m^ulti et frigide fren
a & temporib^{us} supponat^{ur} et gutturi

DE SATIRION

Satirion d^{icitur} esse apu^m siluestris
et est calidu^m et siccu^m in 4to g^{ra}
Virtute h^{abet} attrahendi a reo
tis partib^{us}. Vnde testia^{li} eius cum
melle d^{icitur} c^{on}tra p^{ro}uocant. Velus
cu^m si fiat d^{icitur} c^{on}tra et d^{icitur} c^{on}tra
p^{ro}uocant^{ur} melle. Item succu^s eius cu^m
melle datus p^{ro}dest antea^{ntis}

DE SPONSA SOLIS

Sponsa solis atona m^ulti a
sol sequu^m id^e est herba ip^{ar}o
mesta valet c^{on}tra venen^u si sit
ex mortu^o. It^{em} succu^s eius suppositu^s
valet ad opilatione^m epatis ex frigida
ca^{usa}. It^{em} valet c^{on}tra caliditate^m eund^em.

DE Silere montano

Siler montanu^m siue silestos a
lidi est et siccu^m in 2° g^{ra}. Sem^{en}
eius collectu^m per tres dies
p^{ro}test seru^u sem^{en} p^{ro}test in mediana^{ntis}. Et h^{abet}
virtute^m diurentis dis^{cut} asu^m et attrahendi.
C^{on} asma ex frigida ca^{usa} det^{ur} vniu^{er}si d^{icitur}
tione^m eius et siccu^m sitar^{um} vel det^{ur} pul
uis eius cu^m f^{er}u^u sitis & assatis. &
opilatione^m epatis renu^m & vesice stran
et dis^{cut} actur^{ur} decoctione^m eius.

DE Staphisagria

Staphisagria calida et siccu^m est in 3°
g^{ra}. Semen eius herbe sili^{bus} no^{me}
appellat^{ur} m^ulti efficit^{ur}. Et
d^{icitur} etiam apud purgu^m. q^{ui} ip^{se} a fien
purgat. Vniu^{er}si d^{icitur} c^{on}tra reuma
phibet et st^{om} m^ulti d^{icitur} c^{on}tra vniu^{er}si
tione^m eius & rosar^{um} c^{on}tra p^{ro}dicta gar
garizat^{ur}. C^{on} scabi^e et pediculus vngue
tu^m factu^m ex pulu^{is} eius et aceto valet
It^{em} valet c^{on}tra paralysim si ex costat^{ur}
unctio puluis semis eius cu^m melle da
tus l^ubricos necat

DE SQVILLA

Squilla calida est et siccu^m in 2°
g^{ra}. herba est sili^{bus} cepule vnde
et auctorita^{te} radice magis p^{ro}test
mediane q^{uam} herba si sola repit^{ur} mortifera
est. h^{abet} aut^{em} virtute^m diurentis. Vniu^{er}si val^{et}
ad digestionem matris r^{um} iⁿ c^{on}tridiana
q^{uam} in q^uarta. Valet etiam ad opilationem
splenis & epatis et c^{on}tra dolor^{em} s^uam
& art^{er}io^{rum} ut testat^{ur} vniu^{er}si. C^{on} d^{icitur}
tas p^{ro}uocant^{ur} talis sit usus. Squilla
diuidat^{ur} per mediu^m et tot tunica abm
feron^{em} parte abicit^{ur}. quot ab ext^{er}io^{rum}
et tot iⁿ medio m^ulti. Ext^{er}iores d^{icitur}
abia q^{uam} venenose s^unt et multu^m calide
interiores sili^{bus} abicit^{ur} q^{uam} mortifera s^unt
m^ulti frigida^{te} ore die tunice s^unt
temperate. vnde ista^{rum} fiat decoctio in
furno pasta m^ulti. Post^{ea} fiat deco
ctio in aceto & in colacia addat^{ur} m^ulti.
Si m^ulti ut osimel fortius op^{er}et^{ur} squille
fiat decoctio in pasta sed t^um iⁿ a
ceto. C^{on} om^{ne}s dolor^{em} ext^{er}io^{rum} partu^m
ex frigida ca^{usa} valet.

DE Sinapi

Sinapis serit^{ur} ante semem et p^{ro}
et t^um pingu^m desiderat. Si
rat^{ur} serit^{ur} melior effiat. Q^{ui} si
m^ulti spissa est poterit^{ur} aliq^{ui} plan

tale inde trāsferri & alibi trāspōnā. hec
 herba ita se multiplicat q̄ ubi semel fōit
 vix locū ille ab ea postea liberat. Et ubi
 semen eius p̄tū p̄tū ē. Calida &
 siccā est ī medio q̄tū q̄dus. Non her-
 ba sed sedm q̄ collectū est per quinq̄
 annos suū p̄tū virtutē h̄t dis. am. alē
 di & ceterū. Cōn paralysim linḡe
 semen eius amastiatū. et sub lingua
 centū valet. Cōn paralysim aliorū mē-
 b̄rū p̄nat ī sacello & decoquat ī
 vino et super locū dolentē p̄nat. & p̄tū
 apne ī p̄tū eḡitudinis. Pulvis eius
 nāib. impōitūis strumētationē p̄nat
 et cerebrū ī sup̄fluitantib. mūdificat.
 Cōn vitū alina et glutinoso hūōrē de-
 tur vinū decoctionis eius et fōm siccā
 2. Cōn opilationē splenis & epatis et leu-
 colleimantū decoquat maq̄ cū radice fe-
 niculi q̄ colata addat mel. et talis p̄tū
 3. detur. Cōn duriciē splenis. herba cū
 assungia p̄tūa bene trita superponat.
 Fomentū factū ī aq̄ decoctionis eius
 menstrua educit. Itē herba ip̄a decocta
 ī vino & cataplasmata dū & siccā sol. vi-
 nū decoctionis seminis eius et diaganū
 hūilitatē mē cerebrū et fauci cōstāt.
 Dragantū p̄tū ī uelēmentē exarat
 et exoriet. Trāgoras autē ultra om-
 nes herbas sinapm̄ comendat. Sūde
 Plinū dicit de ip̄a q̄ hūōrē viscoso
 et gressos tenuat. Et p̄tūas sp̄en-
 tū 4. scorpionū ichis additū aceto
 nat. fungoz venena superat. Dentū
 dolorē mitigat. Ad cerebrū penetrat
 & ip̄m mirabilē purgat frangit lapidē.
 Et menstruis īperat. Apertū exatit
 & siccū confortat. Epilepticos uinat. li-
 turgicos exatit et eos multū uinat. ca-
 pillos mūdāt & cor calidū ap̄sat. Inco-
 gnos aurū sonos et t̄ntus tollit. Et

oculorū caliginē dētrahit. Palitios sub-
 uenit q̄ p̄tū ap̄rit & hūōrē īfimi-
 dentem n̄ruios dissoluit & consumit
 & dicit q̄ maior est virtus ī semine
 q̄ ī herba. **DE STYLIO**

Stylio & cūliculū agrestis idē
 sunt. Calidus ī siccū est ī 2.
 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000. 1001. 1002. 1003. 1004. 1005. 1006. 1007. 1008. 1009. 1010. 1011. 1012. 1013. 1014. 1015. 1016. 1017. 1018. 1019. 1020. 1021. 1022. 1023. 1024. 1025. 1026. 1027. 1028. 1029. 1030. 1031. 1032. 1033. 1034. 1035. 1036. 1037. 1038. 1039. 1040. 1041. 1042. 1043. 1044. 1045. 1046. 1047. 1048. 1049. 1050. 1051. 1052. 1053. 1054. 1055. 1056. 1057. 1058. 1059. 1060. 1061. 1062. 1063. 1064. 1065. 1066. 1067. 1068. 1069. 1070. 1071. 1072. 1073. 1074. 1075. 1076. 1077. 1078. 1079. 1080. 1081. 1082. 1083. 1084. 1085. 1086. 1087. 1088. 1089. 1090. 1091. 1092. 1093. 1094. 1095. 1096. 1097. 1098. 1099. 1100. 1101. 1102. 1103. 1104. 1105. 1106. 1107. 1108. 1109. 1110. 1111. 1112. 1113. 1114. 1115. 1116. 1117. 1118. 1119. 1120. 1121. 1122. 1123. 1124. 1125. 1126. 1127. 1128. 1129. 1130. 1131. 1132. 1133. 1134. 1135. 1136. 1137. 1138. 1139. 1140. 1141. 1142. 1143. 1144. 1145. 1146. 1147. 1148. 1149. 1150. 1151. 1152. 1153. 1154. 1155. 1156. 1157. 1158. 1159. 1160. 1161. 1162. 1163. 1164. 1165. 1166. 1167. 1168. 1169. 1170. 1171. 1172. 1173. 1174. 1175. 1176. 1177. 1178. 1179. 1180. 1181. 1182. 1183. 1184. 1185. 1186. 1187. 1188. 1189. 1190. 1191. 1192. 1193. 1194. 1195. 1196. 1197. 1198. 1199. 1200. 1201. 1202. 1203. 1204. 1205. 1206. 1207. 1208. 1209. 1210. 1211. 1212. 1213. 1214. 1215. 1216. 1217. 1218. 1219. 1220. 1221. 1222. 1223. 1224. 1225. 1226. 1227. 1228. 1229. 1230. 1231. 1232. 1233. 1234. 1235. 1236. 1237. 1238. 1239. 1240. 1241. 1242. 1243. 1244. 1245. 1246. 1247. 1248. 1249. 1250. 1251. 1252. 1253. 1254. 1255. 1256. 1257. 1258. 1259. 1260. 1261. 1262. 1263. 1264. 1265. 1266. 1267. 1268. 1269. 1270. 1271. 1272. 1273. 1274. 1275. 1276. 1277. 1278. 1279. 1280. 1281. 1282. 1283. 1284. 1285. 1286. 1287. 1288. 1289. 1290. 1291. 1292. 1293. 1294. 1295. 1296. 1297. 1298. 1299. 1300. 1301. 1302. 1303. 1304. 1305. 1306. 1307. 1308. 1309. 1310. 1311. 1312. 1313. 1314. 1315. 1316. 1317. 1318. 1319. 1320. 1321. 1322. 1323. 1324. 1325. 1326. 1327. 1328. 1329. 1330. 1331. 1332. 1333. 1334. 1335. 1336. 1337. 1338. 1339. 1340. 1341. 1342. 1343. 1344. 1345. 1346. 1347. 1348. 1349. 1350. 1351. 1352. 1353. 1354. 1355. 1356. 1357. 1358. 1359. 1360. 1361. 1362. 1363. 1364. 1365. 1366. 1367. 1368. 1369. 1370. 1371. 1372. 1373. 1374. 1375. 1376. 1377. 1378. 1379. 1380. 1381. 1382. 1383. 1384. 1385. 1386. 1387. 1388. 1389. 1390. 1391. 1392. 1393. 1394. 1395. 1396. 1397. 1398. 1399. 1400. 1401. 1402. 1403. 1404. 1405. 1406. 1407. 1408. 1409. 1410. 1411. 1412. 1413. 1414. 1415. 1416. 1417. 1418. 1419. 1420. 1421. 1422. 1423. 1424. 1425. 1426. 1427. 1428. 1429. 1430. 1431. 1432. 1433. 1434. 1435. 1436. 1437. 1438. 1439. 1440. 1441. 1442. 1443. 1444. 1445. 1446. 1447. 1448. 1449. 1450. 1451. 1452. 1453. 1454. 1455. 1456. 1457. 1458. 1459. 1460. 1461. 1462. 1463. 1464. 1465. 1466. 1467. 1468. 1469. 1470. 1471. 1472. 1473. 1474. 1475. 1476. 1477. 1478. 1479. 1480. 1481. 1482. 1483. 1484. 1485. 1486. 1487. 1488. 1489. 1490. 1491. 1492. 1493. 1494. 1495. 1496. 1497. 1498. 1499. 1500. 1501. 1502. 1503. 1504. 1505. 1506. 1507. 1508. 1509. 1510. 1511. 1512. 1513. 1514. 1515. 1516. 1517. 1518. 1519. 1520. 1521. 1522. 1523. 1524. 1525. 1526. 1527. 1528. 1529. 1530. 1531. 1532. 1533. 1534. 1535. 1536. 1537. 1538. 1539. 1540. 1541. 1542. 1543. 1544. 1545. 1546. 1547. 1548. 1549. 1550. 1551. 1552. 1553. 1554. 1555. 1556. 1557. 1558. 1559. 1560. 1561. 1562. 1563. 1564. 1565. 1566. 1567. 1568. 1569. 1570. 1571. 1572. 1573. 1574. 1575. 1576. 1577. 1578. 1579. 1580. 1581. 1582. 1583. 1584. 1585. 1586. 1587. 1588. 1589. 1590. 1591. 1592. 1593. 1594. 1595. 1596. 1597. 1598. 1599. 1600. 1601. 1602. 1603. 1604. 1605. 1606. 1607. 1608. 1609. 1610. 1611. 1612. 1613. 1614. 1615. 1616. 1617. 1618. 1619. 1620. 1621. 1622. 1623. 1624. 1625. 1626. 1627. 1628. 1629. 1630. 1631. 1632. 1633. 1634. 1635. 1636. 1637. 1638. 1639. 1640. 1641. 1642. 1643. 1644. 1645. 1646. 1647. 1648. 1649. 1650. 1651. 1652. 1653. 1654. 1655. 1656. 1657. 1658. 1659. 1660. 1661. 1662. 1663. 1664. 1665. 1666. 1667. 1668. 1669. 1670. 1671. 1672. 1673. 1674. 1675. 1676. 1677. 1678. 1679. 1680. 1681. 1682. 1683. 1684. 1685. 1686. 1687. 1688. 1689. 1690. 1691. 1692. 1693. 1694. 1695. 1696. 1697. 1698. 1699. 1700. 1701. 1702. 1703. 1704. 1705. 1706. 1707. 1708. 1709. 1710. 1711. 1712. 1713. 1714. 1715. 1716. 1717. 1718. 1719. 1720. 1721. 1722. 1723. 1724. 1725. 1726. 1727. 1728. 1729. 1730. 1731. 1732. 1733. 1734. 1735. 1736. 1737. 1738. 1739. 1740. 1741. 1742. 1743. 1744. 1745. 1746. 1747. 1748. 1749. 1750. 1751. 1752. 1753. 1754. 1755. 1756. 1757. 1758. 1759. 1760. 1761. 1762. 1763. 1764. 1765. 1766. 1767. 1768. 1769. 1770. 1771. 1772. 1773. 1774. 1775. 1776. 1777. 1778. 1779. 1780. 1781. 1782. 1783. 1784. 1785. 1786. 1787. 1788. 1789. 1790. 1791. 1792. 1793. 1794. 1795. 1796. 1797. 1798. 1799. 1800. 1801. 1802. 1803. 1804. 1805. 1806. 1807. 1808. 1809. 1810. 1811. 1812. 1813. 1814. 1815. 1816. 1817. 1818. 1819. 1820. 1821. 1822. 1823. 1824. 1825. 1826. 1827. 1828. 1829. 1830. 1831. 1832. 1833. 1834. 1835. 1836. 1837. 1838. 1839. 1840. 1841. 1842. 1843. 1844. 1845. 1846. 1847. 1848. 1849. 1850. 1851. 1852. 1853. 1854. 1855. 1856. 1857. 1858. 1859. 1860. 1861. 1862. 1863. 1864. 1865. 1866. 1867. 1868. 1869. 1870. 1871. 1872. 1873. 1874. 1875. 1876. 1877. 1878. 1879. 1880. 1881. 1882. 1883. 1884. 1885. 1886. 1887. 1888. 1889. 1890. 1891. 1892. 1893. 1894. 1895. 1896. 1897. 1898. 1899. 1900. 1901. 1902. 1903. 1904. 1905. 1906. 1907. 1908. 1909. 1910. 1911. 1912. 1913. 1914. 1915. 1916. 1917. 1918. 1919. 1920. 1921. 1922. 1923. 1924. 1925. 1926. 1927. 1928. 1929. 1930. 1931. 1932. 1933. 1934. 1935. 1936. 1937. 1938. 1939. 1940. 1941. 1942. 1943. 1944. 1945. 1946. 1947. 1948. 1949. 1950. 1951. 1952. 1953. 1954. 1955. 1956. 1957. 1958. 1959. 1960. 1961. 1962. 1963. 1964. 1965. 1966. 1967. 1968. 1969. 1970. 1971. 1972. 1973. 1974. 1975. 1976. 1977. 1978. 1979. 1980. 1981. 1982. 1983. 1984. 1985. 1986. 1987. 1988. 1989. 1990. 1991. 1992. 1993. 1994. 1995. 1996. 1997. 1998. 1999. 2000. 2001. 2002. 2003. 2004. 2005. 2006. 2007. 2008. 2009. 2010. 2011. 2012. 2013. 2014. 2015. 2016. 2017. 2018. 2019. 2020. 2021. 2022. 2023. 2024. 2025. 2026. 2027. 2028. 2029. 2030. 2031. 2032. 2033. 2034. 2035. 2036. 2037. 2038. 2039. 2040. 2041. 2042. 2043. 2044. 2045. 2046. 2047. 2048. 2049. 2050. 2051. 2052. 2053. 2054. 2055. 2056. 2057. 2058.

SINSIBVRVH calidū et sicū
et sicū est i 3° g^o. Aliud ē dōs
trāi aliud silūre. Q^d calamitū
dū virtutē hē dūreticā et dissolūēdi.
Cōn vīnū pectōis fiat pulx ex farina
ordei et aq^a addito puluē eius q^d dent
patientī. Cōn frigidū reuma folia ei⁹
in vase sine aliquo liquore torrefacta
q^d in saculo pōita capiti superponat^r
vīnū decoctionis ei⁹ valet cōn dolo
rē strē q^d intestinorū sⁱ frigiditate.
Et cōn opilationē splenis q^d epatis. Et
vīnales vias aperit. Itē herba in vi
no decocta q^d cataplasma valet cōn do
lorē strē ex ventositatē. cōnstrina et
adducit. Et matricē mūdificat. Et fōm
tano eius rēptū adimnat.

De Salina

SALVIA plantalis aut ramul
inueniunt de mense octobris. no
uēbris. febr^o. q^d marci. Calida ē
in p^o g^o. et sicū in 2° g^o. Sola folia opent
medicīne. Vīndia et sicū per annum
suant^r. Alia est domestica alia silue
stris que dū eupatoriū. Domestica ma
gis cōsūt et cōfortat. Silūris ma
gis est dyastoretica. vīnū decoctionis
salūis valet cōn palisim et epilen
siā. In vīno decocta cataplasmata si
partem palisim multū valet. fōmen
tano facta ex aq^a decoctionis eius
valet cōn strā. q^d dūlin. matricē mūd
ificat. Itē in salisamēto mūdient pōit^r.

De Scabiosa

SCABIOSA calida q^d sicū ē
in 2° g^o. Sicū nullū est no
cūmēnti. Sucus eius a
centū bullant usq^{ue} ad spissitudinē ali
q^uantū q^d vīguētū valet ad scabiēm.
Balneū aq^a decoctionis eius
tissi bābassi valet cōn alopanā. Sūc

cus eius valet ad idē. Et lūbricos ne
cat. Et aūib⁹ cū oleo mēctus eas mūd
ificat. fumus vīni decoctionis eius
valet cōn emoroidal.

De Senation

SENATIONES calide sūt sūt in
2° g^o. Alio nōc dicit^r naturā
aquarū. Coctē in aq^a uel cū
carnib⁹ spūalia mūdificant. fōmētū
et aq^a salia decoctionis eius valet ad
flūacūz passionē strā. q^d dūlin. In vīno
decocte q^d cataplasma ad idē valet.

De Serpentina

SERPENTARIA. colubina dra
gūdea idē est. dū aut serpen
taria sine dragūdea q^d atra
eius in modū serpentis marib⁹ repleta
est. Calida q^d sicū est in 3° g^o. Radix ei⁹
per frusta minuta diuidit^r q^d sicū et
pulūizat^r et per panū crebelat^r. et nū
conficiat^r cū aq^a et ad solē siccet^r. Et
hoc tili vīguētū cū aq^a rosa vel si
ne facies allomat^r ipā cū reddat mēn
tem q^d clarā. Panū ei⁹z deponit.
Itē si puluis eius conficiatur cū sa
pone et fistole imponat^r mēntū strā
men eius dilatat^r. et inde os fractū
vel putrefactū cūbi possit. Puluis ei⁹
cū calce vīna confectus et aceto
fortissimo optimus est ad cancerū. Ita
ut 2° pars sit calce. Dias. dicit q^d ipā e
doit sue spentes fugat vel lenitur cor
a spente si eius succo corpus mūdū
sit.

De Serpillo

SERPILLVH calidū est et sicū
cū in 2° g^o. Et aliud est dōs
trāi aliud silūstris. Domest
cū ramos per crāz diffundit. Silūre
crelat in longū q^d altū. flores q^d folia
opent medicīne. que i vīdi olla cale
facta. q^d in sacello pōita et capiti si

perpoita valet con frigidu Reuma caput
vini decoctionis eius & luti liquine
valet con tussim & con dolori tōi. Item
fomentu aq decoctionis eius valz
ad stran. & diū. & mūdat matricem
& calefacit & confortat. vini decoc
tionis eius stōm infigidatū et epat
& splenē calefacit.

DE SATVREQIA

SATVREQIA calida et siccata
est i 2° q^o. Sicut de mēse decē
bris febr. & ararq. anixa cu
alijs herbis sola feri possit. Pulvis
ex farina & aq et eius puluē spūali
a mūdificat. Pulvis enā dfectus
let ad idē. Diastoides dicit q vsus sari
regis est conuētus ad conuentionez
sanitatis. Et ponit in abis. Albuma
sar dicit q ppter eas eius est expellere
ventositates & inflationes & tortiones
et digerē abū. Et expellit superfluita
tes stōi. Et puocat vrinā et menstrua.
Et acut vīluz debilitatū ab hūiditate
mala.

DE CLAREA

SCLAREA ferit mēsedecembis
janij febr. ararq et aplis. Ta
lem desiderat terrā qlem alie
herbe cōs. Optia herba est est ppe
tua q pterq est in ordinibz tñsplan
tata sicut cepe plantat cū fecit semē.
& matuz collectū fūit. Si incidatur
per tres uel q^o digitos sup tñm tñ
uisit & pulcherrima fit. antimonio
et si incidat stipes arefat. & nihilo
minus in septembri pullulat uel in
estare sequenti sicut fenaculus. Et op
tme uiuit. umbra.

DE CALONGE

SCALONGE plantat mēse
febr sicut alea. per se. & areis
Et in areis aliarz herbarz. Et

uiaqueq ficit multas filias. Et maxie
si terra sūt bene pinguis cū plantant.
Itz dicit q si spūala allei ponat in ce
pa factis in ea foramibz in quibus ipi
us spūala possint poni & sub tñ plan
tent. fiant scalonge. Sūt aut ex nā
cepa. sed sūt minus hūide. Appetitū
confortat & maliciā aboz venenosoz
enendat. Nocent vīluz. & dolorem
pitis efficiūt. Et ferore oris inducunt
Et non competūt hūtibz calidas
plexiones. sed cū carnibz pinguibz
edi pūt q maliciā ipaz enendant.

DE TETRAIT

TETRAIT. i herba uidetur ca
lida & siccata est. 2° q^o vīnū
coctionis eius digōnez pro
curat. Et dolorē stōi & intestinox et a
cerositatē curat. Enspelle ex. & fāi
& et aq fūctē. nōlez calerē confortat
vīnaz puocant. Emplastat ex ipa her
ba decocta in aq stran. soluit. Itē fōm
tū ex aq decoctionis eius matricē
calefacit & mūdificat.

DE TAPSA

CAPSA est calida & siccata. 2°
q^o per tres annos fūat. Inuei
tur Arabia india et calabria.
In uomitis medicinis inuēto ponit.
Cautē debet cerni. Si aut inflationem
inde fāi contingat. fūcet cū panno
aceto infuso vel pars timens munga
t cū populeon et aceto addito. Taplia
est herba trutanox. contrita cū facit
inflare fūciez et corpus ac si esset le
plius et curat ut hic. Et cū fūcto sem
peruine.

DE TASSOBARBASSO

TASSOBARBASSUS calidus et sic
cus est. fomentatio ex vino
decoctionis eius con emorty
das valet. Ad idē valet si annis parē

ut inde post asselationē tergetur. valet
enā eius decoctio in aq̄ ad tenasmon
cō fluxū ventris

De Testiculo vulpis

Testiculus vulpis est bona dulus
in gustu fiat aut cū vino super
apertū cortū & adiuuat ad ip̄
hoc stat loco sinchi. Et ē calidus
et hūidus & est species sativae.

De Testiculo canis

Testiculus canis et alia species si
est in folijs et stipite silis
testiculi vulpis. Et radix ipsius
est duorū modorū hē enā vni globū su
perius & alter inferius. & unus est mol
lis & alter durus et plenus. in illo
est hūiditas superflua. Et si ante cortū
masculus sumat maiore partē testem
id qd̄ concipit ex cortū erit frequēter
masculus. Si autē femina sumat mio
rem et concipiat fit magis femina.
Dicit autē q̄ maior auget cortū. mi
nor nō abscidit ipm. Et sic vniq̄ am
lor destruit operationē alt̄. hec dicit
felix dector frater albertus de ordie
predicatorū in libro sue quē fecit de pla

De Thimo

THIMVS est herba valde
manca aut flos dī epitimum
et est flos medianalis. hē enā
virtutes purgandi melancholiam et fli.
Et ideo valet q̄tinari et alias melā
cholicas passiones. Et ex eo debem⁹ acū
medianas non ipm per se dā. q̄ nām
hē inducendi sincope et angustiam
p̄cordior. De viola

Viola est frigida & hūida. De vi
ridibz fit zuchaz violacū et
oleū violacū. Sympus autē
violaz fit de viridibz. sicut. Zuchaz
violacū fit eo modo quo rosa. Sympo

sic fit. viole in aq̄ coq̄ntur. & ex colatu
ra & zucharo fit syrupus. Si autē ex ip
saz succo & zucharo fiet enā melior.
Oleū violacū fit hoc modo. Viole iole
o decoq̄ntur et colatū erit oleū vio
lacū valet int̄ receptū cōn discalitia
labois totius corp̄is. Ite muncho fā
super frontē & tempora remouet do
lores frontis ex calore factū. Ite m
uncho facta super epas valet cōn
cilefactionem eius. Viole hnt vir
tutē lenendi hūctandi refrigerandi
et laxandi. sed par sunt laxative.
Et purgat p̄n colera rubeam. Vnde
valet febris tertiane. Et cōn distempe
ramia epatis. calō. Et cōn quiles
epatis et reteritia. Et cōn defectu
appetit⁹ ex colera. Ite viole contrite
posite super apata in p̄n conferunt
sdei fiat ipa herba fomentatio et aq̄
decoctionis ip̄a herbe fā sim pedes et
frontem. auctis egritudinibz somnum
puocat. Sympus viole est magis coq̄
nus q̄ rosaceus. alioqn cito corrūpet.

De Virga pastois

Virga pastois est carduus silue
tris. et est frigida & siccā. So
lū folia eius operit mediane
viridia et siccā. sed viridia sūt maiori
efficacie. Virtutes hnt constringendi
pellendi et infigidandi. Emplm et pl
nē eius & aceto et albūne oui super
pestūne et r̄nes. valet cōn fluxū ventis
Puluis enā datus in uno sorbili ad dē
valet ad p̄fluū mulieris. Ite ad idē
valet fomentatio ex aq̄ decoctionis om̄.
Ite valet ad calida apata in p̄n ut
ad crispilam et hūiōi cataplasma capiti
abraso. valet cōn frenesim et delorem
ex calida cā. Ite hec herba multū est
consolidatūa. itentū vultus. Scia

et uermiculos q sui cardus querit
auricle & cantant m dant em. Isidor
dicit q radix eius in aq decocta capi
ditatez potatibz admittit. Ite q
tria utilissimus est cardus. Et uiuat
mulier filios masculos generet.

De volubili

Volubilis est herba inuoluens se
super plantas proxiat. aut
par calida. sed multu siccata qd
oidit eius totu. Quela aut species
eius est que uocat fims paup. et
hec frestris est aqua his tri
mitate sua strictionez et ex agitate
dificationem & lenitionez. Folia aut
hui sunt consolidatuna vulnez magu
ner est eis par in illo effectu. Coquen
tur aut emplastrant super
ea cu aceto. Sui ena mediana adu
toms ignis. Est ena alia species que
de volubilis maior. et lac ipi abrad
pilos.

De vitica

Vitica de q tactus eius cor
pus adhucit. Est igne ne
ut dic mac. hec duplex est.
Nai qda est pungent. & qda matia
que non pungit. Et eius folia sunt
albiora. et meliora magis rotunda.
Et utaq est medianalis. Nai succus
eius cu vino bibitus valet con scia
tiz et con colicaz passionē. Cui melle
curat antiq tussim mudat pulmo
nez. Et uentris inflationez et tuerem
sedat. Folia eius cu sale contrita. vul
nera sordida mudat et curat. Sili
morsu canis. sanat ena caneros. Ra
dix eius contrita in vino et cocta
oleo valet con tuorez splenis. Succus
eius fluxu sanguis de naly sistit. Ex
men eius cu vino bibitu mixtu mel
li et pipen. auerit uenere & puerat

vina. herba itam tenera cocta vin
tre mollit si ymedat & papue mese
marcy ai oleo cocta.

De vitriolo

Vitrioli qd alio noie dr pari
tana est herba calida et siccata
in 2. & dr vitriola q ex
ea vitra optime mudant. Exsiccati
nullus est efficacie. viridis multe vir
tute he drasorenci & extenuatuna.
Con frigiditate ston intestinox et
cordeq dolore. Et con stran m disin.
Paritaria calefacta in testa sine aliq
liquore superponat loro dolenti. vel
ena decocta in vino albo aliqtulu
acido m fursure. Con stran et disin.
decoquitur in aq salia & oleo & pedum
cataplasmet. Cocta comesta multu
valet con dolore ston friditate vel
ventositate. Ite contrita aliqtulu
calefacta in vino et fursure tumore
minuit.

Inapuit Rite libri septimi

De prati

Pratu in libris sapient
sufficienter dixi de cul
tura campestru agroz
vineaz arbor et ortoz
que multu requirunt in
cultura. Dixi nuc de p
ti et nemoribz que non tanto quunt
doctrina. sed q sponte idonea veniunt
na. et p de prati que creta fuerit
qle aerē terrā aq & sūū desiderat
ad amphionē copū & ubertatez herba
p. Et qliter hanc et qliter puerent
et de feno qd est eius fructus qlit
colligat et confuet et de vilitate ipi.

De prati

Prata fuerit a nō diuino
dare creata. ut ena que pmo

nuda fuit vestiret. et ornaret. et ut ip
 sor herbe tui vides q̄ sicut nutrimentū
 conueniens aialibz herbis uentibz pre
 tent. Nascent aut in ipis diuisalher
 barz gñā ex diuisitate hūorū in super
 fine terre contentorū q̄ quidez ligare
 nā que nūq̄ in nūq̄ deficit operata
 est p̄t diuisitate aialū nutriendorū
 ex eis quorū appetitus oibz est di
 uersus. Aerē nō desiderat temperatū
 aut frigi et hūm p̄m si ei supflua
 fuit in loco frigiditas erit in p̄tue
 nuel et glacies que oīa impediūt ge
 nerationē herbarz. Et sūt si caliditas
 aut siccitas supflua fuit oīa hūorē
 consumet n̄ ei succurētur uirga
 frequēti. Terraz desiderat pingui ad
 herbarz copiam. Verū si fuerit mī
 te pinguedinis is saporosiores & magis
 odoriferas et subniles creabit herbas.
 Sed si fuit mater modicis aut leuiss
 pducet. Talis enī tra et sile salia vel
 amara sua ītealitate aut malicia
 uestire nō pot. Aqua magis p̄tenti
 pratis est aq̄ pluuialis que calida co
 niscatione descendit. Et sūt aq̄ que
 mense aplis et maij subtiliter descendit
 Et quociq̄ in estate de celo puenit
 est dū nī gelida nō exstat ex nā
 grandinis liquefacte. Secūdo ualeat aq̄
 lacialis que clara calida et pinguis
 est. Tercio aq̄ fluminū. Vltio aqua
 fontū. Et q̄tū magis a suo elongat
 pū. tanto melior minus frigidit
 in se hē. Prata desiderat sūi dēssū
 ubi continuo sit hūor inclusus. Verū
 si adeo sit p̄fundus talis locus q̄ ibi
 q̄ semp aq̄ operat supfluet nō ē
 aptus ad aliq̄s bonas herbas. Sed ē
 accedens ad nā paludis pducen
 tiū et panetias q̄dāplū et similes

herbas paludales grossas insipidas aq̄
 rignas. fere oibz aialibz mutiles. Et
 si fuit adeo eminent q̄ uirgari nō pos
 sit facile siccitate et ariditate panet.
 fuit in alpibus & locis frigidis. In
 talibz enī locis et si paucis pferant
 herbas. subniles tñ sapidas et odori
 feras ferūt. felix aut prati posico
 est que super se riuū fluentē hē q̄
 possit quotiens opus fuit uirgari.

Qualiter fiant Prata

PRATA quidem nōlter pue
 nunt ubiq̄ terra solis radi
 is illustratur. fuit enī ope
 manuali. aut ex locis agrestibz nemo
 resis. aut ex campestribz agris. Et p̄
 quidez modo exarpandus. locus re
 mense septembris uel octobris. et im
 pedimentis oibz liberandus. nō solū spi
 neris et virgulis. sed enī herbis lano
 ribz. solidis. et deinde cū frequenter
 excultus fuit ac multa a ratione so
 lutus. submotis lapidibz et glebis
 fractis. tū hē q̄ supiori semen uine
 cu semine sem spargendus. Virgari
 uero anteq̄ durū solū fecit non debet
 necius eratē min⁹ solidā uis supflui
 cornū pat hūoris. Qui uō uolūt quibz
 dar annis hē prati. alij segetes
 enī frīs macris cū irrigatione op
 time faciūt hoc modo. Immittit in agu
 aq̄ turbidā ut ex terra noua salci
 repleant et ager equet et fiet q̄m
 mū p̄tus sine sanone herbarz. Et si
 luer dimittit per 4. uel quinq̄. annos
 postea aretur oī. annis usq̄ ad quinq̄
 annos uel sex pōt ager de frumento
 feri & melius si post duos annos gen
 segetis t̄smutetur. Qui aut uolūt hē frumentū & sequenti p̄u
 uementer hoc modo p̄uocat. Im

mutat enim aqua in aqua extracta blada ibi
quod dimittitur in estate et in autumno si a-
eris sunt fuerit. sequens uero estate cum
fenu fuerit trahi arripunt et 2° et
3^a vice arant & seminat. Si si uolunt
etiam fructus habere non arant nisi ante finem aug.
extracte gmine et tunc arripunt. arant
2° retinant et seminat & tunc domum fructus
inde perit. Et quidem omni anno seminat
et tunc herbarum gramini tunc secis colli-
gitur hoc ~~modum~~. Si quod exente fructus ~~com-~~
pis uel statim post extractionem eius mut-
tut aqua in agrum potius clara quam turbida
da et a pecore custodiunt. deinde gra-
minis cum stipula secant. & seme animalibus
prebent que herbarum edunt & de stipulis
sibi lecti et fenu faciunt. Stipula
autem & herba secata arant semel & bis.
& tertio seminat & ibi bonum fructum
vel aliam bladum habet. Procurant autem
quod ex pratis euellunt omnia impedimenta
quoniam nascuntur in eis et etiam herba pri-
us incongrue papue post magnas.
plumias que tunc adeo mollescunt
quod ex te nomine radicatus euellunt. Plu-
rimum etiam oportet pratis si tempore semali
recentia fimentur letamine ad ubertatem
herbarum. Amplius si statim cum secata fu-
erint foris uigentur ter aut quater sine
turbidum in anno. Sed cum uetusta fue-
rint musto cooperta cadunt. Ad m-
tu autem necandum assensum. Sicut uero repe-
nientem ingerenda. Quod si semina uero
fuerint est locus arant plures & tunc
de agro forment pratis.

Qualiter fenu colligitur & seruat

Secunda sunt prata cum herba ad
debitum augmentum peruenit. Et
quod expleuerit antequam ad calum
flos et foliorum et siccitatem peruenierit
Nam si maturum secantur erit fenu

15
aquosum non plene solidum nutrimentum
equis & bobus laboribus tollentibus et
si nimis sunt maturum calorem humidum
tate naturali consuetis erit insipidum
modicum et abominabile nutrimentum
animalibus plene. Sunt autem secunda tempore
sereno cum aeris caliditas et siccitas
duratissima speratur. Secunda uero ~~est~~ p-
dimittendum est per unum diem
duos autem uolunt deinde uolendum et
interuenienter sitandum. Deinde
colligendum portandum et reponendum
est sub tectis. quibus deficiantibus sub domo
ponat. taliter paratum quod aqua in eum mittere
nequeat quod si eo non mittere pratis seci-
to pluma superuenit antequam uoluerit
modicum vel nihil ledit. Si ut ait Pala-
dius post plumam delet comiti si non
fuit reuolutum. Si uero eo reuoluto super-
ueniat omnino destruit nullius utilita-
tis existens. utilitas fenu est ut toto
anno fuerit. quod etiam per biennium fructum
modo potest ut bobus equis & asinis &
quibusdam aliis animalibus nutrimentum egri-
um prebet ut possint sustinere labores
quod eis propter uirtutes hominum inuigan-
tur. Quibus uero tempore nimium sub-
uenit quo de terra nutrimentum sumere re-
queunt. Quid si fenu subtile fuerit
dolum odoriferum et laudabile fuerit
erit quod anona solum animalibus tunc calido
quod frigido tempore sufficiens ad labores
si uero sunt fenu grossum palidum aut
nimis matum si sero secatum non erit suf-
ficiens animalibus multum laborem tollentibus
nisi in inone auxilio aliquo succur-
ratur vel si tempore magnum frigoris in quo
animal non laborat et de papuli audio
appetit. Incipit secunda pars libri sep-
timum de nemoribus Et primo de his
que naturaliter perueniunt

Dico in primis q̄ nemora uel nālē
pueunt uel hōm industria i
stituunt. & que a nā pducū
tur. sūt ex hūore et semine in
et terre contentis que uirtute celesti
rūpunt ad superficiem tē. & erigunt
in stipites diūsar plantar sūm diūsitē
hūorū seminis. locor in q̄b pueni
unt. sūt etia sūe hōis misterio et
seminib; que a propinquis arboribus
i terrā decedūt. Aut ab aub; uel flu
minib; de longe ferūt. In alpi; vō
nālter nascunt silue piellaz mānāz
et fagor. Castaneaz q̄raui cerroz
& silu; . In locis uō p̄ssis et palu
dosis sponte nascūt salices populi et
alii tamē siluestres uideri et siles p
plante. In plūib; aut locis nascunt
nālter infinita spineta diūsor gūm
& p̄ri & mali. Sorbi vlni. fraxini
pili et siles arbores. et q̄nto pinguior
erit tē tanto p̄tiores erūt arborē
In macra uō et siluā & amara. nascū
tur spineta & arborē parue cortuose
spinose scrubrose & r̄pide. Hec autē
nemora p̄randā sūt diūsimode. Nam
ea in quib; sūt cistāce p̄ri mali et
siles arbores fructū ferentes extirpan
da & p̄ganda sūt ab oib; spinetis
et plantis extraneis et fructifere ar
bores r̄tificande ubi nimis spisse fue
rūt et incidende. alioi loco q̄ bestie
attingē possunt et ex plantis domesti
cis et nobilib; inferende sūm doctrina
traditā in libro 2° de m̄sitionibus
locutus sūi. Si uō que alijs arborib;
et spinetis occupata sūt. Si arbores
nobiles & pulcras habuerūt heditas
et alijs op̄tib; aptas. sūt sūt extirpā
da. Et ubi nimis spissa sūt subla
tis r̄pientib; lignis r̄tificanda pauli

perq̄ ut oīs hūor r̄tatur totalē
siluā melior. Ea uō in quib; sūt ar
tes igni solūmodo agne nō sūt mouē
da n̄ forsan spinis p̄ngentur et tribul
que a quolibet q̄nto v̄s vel r̄iorib;
sūt incidenda et lignamīa
p̄ganda. De nemorib; que hōm
industria instituuntur

Qui cupit nemus seu siluā plā
tā uel serē consideret p̄ sūā
et nōz terre in q̄ sūā siluam
instituunt. & ubiq̄ tales conferat arborē
que illi loco conueniant. et tandem uo
tū m̄stuentis adimpleant. Nam si si
erit laltis alpi; aut eaz vallib; si q̄
dei soluta terra est agne r̄apier plan
tis et seia castaneaz. que ad minus
q̄dringenta pedib; adiuuēt distat re
lent. Si uō sūa aretola uel lapidosa
calib; locis extēit. ei r̄pēt p̄cipue
quertus uūē. cerus. Q̄ si calis tē
sūt i montibus calidis r̄mēt ab al
pibus. Amgdala sūi uenementer apta
tur. Q̄ si loci sūt pingua congruet
apiēt pirana et pomaria. et locis cali
dis oluetū & ficaria & malor. q̄nator
siluaz. In t̄ris uero temperatis Anela
nas cōchana & nespila. Si uō locus
sūt hūidus & depressus solutus. cō
uenientius r̄api et salicetū. Albaretū
alnū et populū. Et si aretosis talis lo
cus extēit. et ouēt vlnetū. fraxi
tūm. Rōi et opl. Q̄ si locus mānus a
renosis & q̄i r̄tilis extēit desidē
pinetū & in calidis climatib; palmā fe
minā et masallā. Instituuntur aut p̄
dicta oia uel ex plantis aliūde m̄slatis
vel semib; sūis. aut manu m̄cengausloni
m̄slatis. Non t̄i ignoret q̄ cistāceā p̄
dibi ad minus q̄paug; versū distat re
lebit ut in ramis possint r̄ngē dilātā

q̄ plūm sine dū fere. Quercus rō
minus distāte conuēiet. q̄ nālū plūm
per latū se diffundit. Rōnē et cernū
viginti pedibz aut paucioribz distāte fa
cies. hec ei tria gūa arborz glandē fe
rūt que alius optim⁹ est p̄corz. Pūm
na uō et pomaria viginti pedibz
q̄ ad triginta distabunt. Oluetū sic
et mala gūata auelane arena et
pila. xij. et usq̄ ad. xx. pedes distāte po
terūt. Salicetū uō. aut p̄ p̄ p̄ p̄ et u
minas. aut p̄ p̄ mīaz hediſiciorz plantat.
Primo quidez modo decē pedibz ab inu
icē distent. Secdo rō per duos aut tres
vel quīor pedes distāte sufficiat q̄ emi
spissitudo in alnū parabit rectitudinē
et augmētū. Populus aut et alia q̄
tū se diffundunt in alnū nālūter ex
tolunt. nō sūt rare ponende. Sed alba
nus unior est si ingressetur in stipi
tū p̄ p̄ affides que multis op̄ibz an
gine ex ip̄o sūt. Et p̄ p̄ p̄ ramos plu
rimū etia p̄ p̄ latū spargit. Ideo non
interuenienter usq̄ ad. xx. pedes vel
plūm sepeata plantetur. Que etiā ex q̄
bidaz tacheis aliquid corticis hūnibz
sūma facilitate nascit. Pūe etiā spisse
poni ut trales sine ramis fiant s̄
ciles et longos. Ulmus aut optus et
firaxim⁹ non magne spisse lateq̄ pon
pūt q̄ t̄az grosse q̄ subales et longe ta
les arbores om̄is op̄ibz aprant. Pūm
uō et palma cū triginta pedes ab in
uicem satis congrue pūt poni. Sin
genibz arborz p̄dictaz tractatum
est in libro quo p̄ p̄ ut disponunt
in campestribz agris. Nūc nō pūt ex
eis nemora fūit et silue breuit de ip̄is
tetigisse sufficiat.

Incipit liber octauus de virdarij
et rebus delectabilibz ex arboribz et
herbis et fructu ip̄az. artificiosē agē
in sup̄ioribz tractatū
de arboribz et etis fm
q̄ vana corp̄i hūano
existit. Nūc uō de
virdarij dicendū est. scilicet
p̄ p̄ rōnali delecta
tionez afferre. et consequēter corp̄is
salutē consuānt. q̄ p̄plexio corp̄is
animi semper adheret affectui.
De virdarij herbarz parat.

Virdaria q̄dā ex herbis mī.
Quedā ex arboribz. Quedā ex
virdaz fieri pūt. Et que debet
bis solūmodo sūt desiderē terra marā
et solutū ut herbas subiles et capu
lates etia possunt. que maxie visum
delectant. Op̄iter igit locū q̄ ad virda
riū tale parat. p̄mo bene liberari ab her
bis et radicibz ad vltimū et magnis
quod vix fieri pūt n̄ p̄us effossis radi
bus alius optime plantē locū et v̄q̄
fortiter infundatur. aq̄ feruentissima.
relique radicū et seminū in fra latē
tū germinare nullatenus valeant. q̄
deinde respice mactō subilis ḡminis
totus locus impleatur. et ip̄i respices
fortiter op̄mant lignis maleis et a
conuēcent ḡmina pedibz donec de ip̄is
aliquo modo apparat. Tūc etiā pau
lati eripent capillariter et sup facie
admodū virdie pūm op̄erient. Sic
aut locus virdarij q̄datus tūte mē
sūt qd sufficiat his q̄ in eo stāte debe
būt. In oronū uō eius herbe aroma
tice om̄i genez plantent. ut sūt ruta
salvia basilicon maiorana menta et
siles. Et silr dū genis flores. haur
ola hūi. Rosa gladiolus et silba inter

In libro 9° dictū ē p ordinē de vno
quoq; gñe. Itē fiant in pēgulaia
conuenientiōri parte ad modū domi
vel papilionis formata. **De viridarij**
Regū & aliorū illustriū et diuitū.

Quoniam tales psonē pē eorū
diuitias vel potē pnt
in huius mūdānis rebus in
tegre sue satisfacti uolūtati. nec de
est eis plēniq; n̄ industria ordinādi
hanc q̄ viridariū multarū delecta
tiōē hīs hoc modo fieri sēn facē pnt
Elegant igit locū planū non paludo
sū neq; impeditū ab in sufflatione
bonorū uentorū in quo sit fons p loca
fluens. Sit aut locū. x. iugerū aut
plūiū pro dñi uolūtate. Cingat mū
nis uicineret aliq. Planteret i eo
ex parte septentrionis nemus arborū
diuisū in quo fugiant et lateant
aialia siluaria in viridariō pōita. Ex
parte nō meridiei fiat palatū spen
sū in quo uel regina morentur
cū uoluerint graues cogitationes
fugē aiaz q̄ gaudij et solatij re
nouare. Ab hac em parte faciet est
uo tpe umbrā viridariō. Et ip̄s fene
strē ad viridarij temperatū habebūt
aspectū non feruēde solis infestum.
In fiat in aliq parte viridariū vī
viridaria sup̄dicta. fiat etiā in eodē
piscaria in q̄ diuisa pisciū genera
mutant. Lepores cerui capoli cu
moli & filia aialia nō raparia pōi
tur in eo. Sup̄ quāsdā arbutillas
pē palatū pōitas. fiat sicut dom⁹
quedā tectū et parietes hīs de filo
rameo spisse reticulato. In q̄ ponant
fixam perditēs filomene. Meruli. Car
dini. faryelli. Et oīa gñā animalia
canentū. Sint aut aies arborū vīda

rii a palatio ad nemus nō cōtinuēso
ut facilius de palatio videant quē
q̄ agūt aialia que viridario pōita
sūt. fiat etiā in dicto viridariō pala
tū cū caminatis et cameris et solis
arboribus quo possint rex vel regi
na cū baronib; vel dñabus esse tpe
pluuiofo. huius aut Palatū fieri
pōit dmode tali modo Mensurent
& signentur spacia vniūsa caminata
& camera et in locis piciū planten
tur arborē fructifere si placet que
facile crescant ut sūt cerasa & mali
vel qd̄ melius est plantent ibi sali
ces vel bedulli vlm. Et māsio
nibus q̄ palis et piciis et vniūsis
per plūes annos eorū paret augmētū
in tantū q̄ parietes et tectū ferme
tur et eis uelentis uō et facilius
pōit palatū sicut domus p̄dicta fieri
de lignamine & vndiq; at ipm plā
tū vites et vniūsuū hēdificiū opiri.
Potēnt & in ipō viridariō fieri tenta
toria magna de lignamine sicut vel
arborib; viridib; et vitiū operiri.
Amplius multū affert delectationem
si in viridario fient insitiones mirabiles
& diuisi in eis dē q̄ diligens
viridarij cultor facile fac pōit. Ex his
que infra in eodē libro dicunt. Preter
sac oportet q̄ oīa gñā herborū et lictarū
i tali viridario sūt pōnda vniūquodq;
separatū ab alio distinctū. aliquē
innemat hē defectū. In tali itaq; viri
dario nō semper delectet sed aln
cū seriss nōis q̄ satisfecerit vīs reuo
uet in eo glorificans deū excellū q̄ o
mū bonorū delectationis auctor p̄
cipū est & **De his que ad delec**
tationē fieri pnt i munitionibus
curiarū et viridariorū

CIRCA talia et curia sue
circa vindam agere fieri pnt
munitiones ex arboribz vi
ridibz siles munitiomibz murex sue
palancham vel stebam ai turris si
ue burgitatis hoc modo. In summitate
ripay angentiū locū libatay optie
ab oibz spms et arboribz uetustis pro
funde plantent salices uel populi.
si solū optat eis vel vlti si diligit
talē tiaz spisse per vnu pedē vel mi
nus et linea recta ducte her ai op
time conualuerit incidunt mē ter
raz. Et sequen. **¶** Furculor ples per
loca linee q̄terms digitis inspuen
tur. q̄ ai palis perticis q̄ vnaulis.
sursū directe ducant donec augmē
tu octo uel x pedē susceperint. In
ea altitudine cu aliquāter ingrossa
te fuerint incidunt infra locū
vno munitiomis per v. pedes uel ar
siles plante tpe p̄max plantent
pedibz equi distantes. q̄ ai in p̄
dicta fuerint altitudine madantur
et ai auxilio perticay versu p̄max
et versu extiores p̄cent plantas.
et extiores sile versu eas. Et sic to
tiens quolibet anno fiet donec q̄ eti
tis quedā fortis effecta sit sup quā
possint hoies scōie morari. Den p̄
extior moratur dimittat augeri ad
modū mū sup arborū p̄m. que i
altitudine agria quoli āno incidi
cū forma merloz ai sup muris p̄m
loterit q̄ tali modo teneri. Cir tā
lem munitiomē in angulis et alibi
placuit poterit p̄ arbores planta
ri q̄ sursū directe conduci et singi
lis decē pedibz madi. et vltis ipal
plicari. **¶** auxilio perticay et uelud
solaria et eisdē fieri. et itē in altū

extolli et eodem **¶** formā. **¶**
¶ desuper phari ad modū tēti do
mū. vel ai merlis formari. Sup ia
mur uō optie statit domus et ante ipā
solariū arborū p̄dictay. In curis etiaz
sue vindariis fieri p̄t domus ai colū
¶ vridibz ipis iaz grossis optime
t̄splantatis. q̄ trabibz sup ipis affix
is. **¶** recto canay uel paleay optis.
dū nī aliquis ramus ex ipis singul
colūnis emineat sup tēti qui ip
sā colūnay semp ab ariditate tueat.
et domū ipā mirabilē abestimo fer
uore defendat. De his que in cam
pestribz agi fieri ad delectationē p̄nt
In Agnis campestribz plūm
delectatur pulere ipoz sine
Amplius q̄ non sint plures
deformēs agelli sed magna q̄n nras
¶ vnu sine ictuallo redacta direc
tos hīs fines. Et ideo p̄nt delect
diligens pater fami has p̄t suos agros
p̄m q̄ alibi emere. Et in alijs p̄tibz
agellos vendē **¶** tūz viciis p̄m
et partes supfluas q̄ totius agri
et sūi agri ai viano recti fieri. Et oīm
loai fossatis et sepibz spmōz vridū ai
arboribz uementibz permixom equi distā
tibz angē. Atq̄ fossata parua scolatoria
que in planis nra sunt intrinseca re
te formāre q̄ntū possibile est suata sen
per utilitate agroz. Delectationē etiaz
utilitas p̄cedē debet i agris licet mū
ndariis oppōitū finandū. Et ideo quei
q̄ i eis maior frugū p̄m vltima
tem sū meliora q̄ magis eliganda.
Amplius p̄nt p̄ posse q̄ per agros aqu
vbi decurrit quibz p̄t possint ai op
fuit magari et ab eis **¶** nra sit mer
ti. Per spatiosos agros ferment etā
itnera congrua quibz paterfamilias q̄

110
a' ceteri aut palustres plantis aut bog'
imede accedē possint ad omnes partes
agrorū. hec enī oīa plūmū oī utilitate
delectant. De his que cū vites et
fructus iparū delectationē plene

Plūmū delectat hīc pilosa
vincta. et planis sine et mēn
bus parvis orienti opposita di
uerserū generū uinas ferentia. Ideo di
ligenter parat dīs et in congruo situ
plantare et in laeis pinguib; i arborib;
et perigularis ea formare. In quib; nō
uī solū mēdētis aīelū dispōnē. Atq;
plūmū arborū bonorū generū uinas in
his consere. In quib; mēdētis mēl
des experiri que ab antiquis sapientib;
et sapie Paladio posse fieri predicantur.
Quarū uinus modus et q' planteret. nō
uī cresum vel aliā arborē et cū ipi
me apprehenderit et analit. Perferretur
arbor acuta cerebra. et per foramē uini
ducatur. et cetera sine luto ab utraq; parte
obtineret foramē ne et aut plūmū
uentis solidationē pedat. Deinde
cū lignū uitis optime cū ligno arboris
vinctū fuit. et arboris vinctū
fuit mēdētis uitis ut deinceps suat ar
boris mēdētis sic enī uia fertur ipse
fructū arboris. Est quidē modus fa
ciendi uitem et uia tritacā aut mēdētis
ta. Vel gariofolata. Vel laxatūā. Vel al
terius q'litatis q' sic fit. Sarmētū
q' pūgendū est in una parte sonat
et sublata medula loco eius tritaca vel
mēdētis. pulvis gariofoloz vel scamonee
vel aliā rei penatur. et terte mandetur
vincolo diligēter asserchū. Quo facto
uia que mēdētis uitis que in mēdētis
positū est tenebit. Sane et sarmētū de
hoc uite sumetur et planteret matrem
medicaminis potentia et tenebit

Oportet aut tinnare vel aliā rei assidua
infusione senescere. Sicut uini tene
rare. Si hoc idē breuio fieri posse puto
si in mēdētis matūritatis uinū scindat
sarmētū uine pendens et medicamē
imisse ligetur. Est quidā pulchra
vīc que gūis mēdētis et cū
que grecis mēdētis fit nō mēdētis la
ladio sic sarmētū quod mēdētis
est q'ntū latet in tra. tuncu fūde
delemus ut omī medulla subtrahat
et diligenter exalta. mēbra uerū
uise partis adunare et uincolo dū
la contrahit et deponē. Vinctū an
tē de papiro asserit faciendū. et sic
in hūda tra pūendū. Diligentibus
quidā sarmētū vinctū q'ntū ex
tra est inter squille bulbū remigunt
cū beneficio asserit sara oīa pūde
posse facilius. Alii ipi quo uites putat.
sarmētū frugiferū putate uitis
ipa quā pū de alto sublata me
dulla excauant. et dūm ex calamo
affixo alligant. ne possit mēdētis. tūc
cupen sine tinnare q' greca sic appellat
in excauita pū sustinuit. et aqua
primo ad sape pinguedinē resolu
et si mēdētis octiduo dieb; semper i
nouat donec uitis gūmina nouella
pcedant. Ut uitis botriones ferat
allos et mēdētis sic fieri greca asserit.
Si uicine sunt uites mēdētis et alba.
cū putant sarmēta utriusq; sic di
uisa se mēdētis ut medios v
triusq; oīes equādo possis reddere
uicini. et papiro mēdētis ligabis
et molli atq; hūda terra lūmē mē
bis et mēdētis tū dieb; adaque
donec germen noue frondis eripar.
hūc exempte ipse pūis genus efficit
per plura sarmēta. Quod exptis in

asseruit. se inuenisse furculi albi
nigri in vite. continuatis semitati
bi gemari. corticula tñ gemar.
dio soluta. & optie apprehendisse. vel p
hoc fieri acceptis duobz furculis tq sit
vnu sit vnu furculus inferatur. v
duobz gemis diuisis. vinctis.
modica qñtate ligni & in loco gēne
insetis. Plūm enā delectat hē
vna diuisor color & sapor. Et ideo di
ligens paterfamilias tempestiue qñ
daz colligat vnas. vt vnu hēu acer
biz. Quasdam bene matias vt potēs.
Quasdam nimii matias vt dulce.
faciat etiā vna diuisor color cū rebz
colorantibz & sapore.
Faciat etiā ea diuisor sapor cū rebz
odoriferis & sapore nom tribuenti
bz in quibz delectatur odor & gustus. Q
in aliq parte musti in caldario ad ig
nez mittant. et dimittant donec vnu
illo sapore vel odore infectū sūt. Et
tūc vas quo sit sile vnu. vel alio
gnis imittat. et fuerit usui morū
futur. Bonū est hē vna me
dicinalia. quibz vtiatur aū.
aliq egritudine facile sit declinans
Hoc quidem fiet.
ces vel compoite cō illaz egritudinē
hñces virtutē. Predicto mō miscēbū
tur vno. Prociat etiā hē semp in
domo agrestū. sapā. vnas passas. ac
tū & silia que faciāt fm modol sup
in libro qñto notatos. Multū enī
lectat aūm taz p se q pro amicis q
appent facile iuene. Si botno postq
defloruit mittatur.
vel vitreū parūm tñ.
dē fieri vnu gñm.

De his que cū arborē delectatio
nem augent.

EX his que patre familias delec
tant ē hē in locis suis copiam
bonaz arborū gñm diuisor. Et
ideo paratē debet vbiqz iuene arbo
arbores nobiles afferentes fructū mte
ad loca sua mittere & plantare siue inse
re. de eis dē et non ordinate vt ferē
nes faciat eas disponat. sed in xing
ordinibz. videlicet magnaz arborū ge
nera rara vt i ramis dilati possint
& superfluis vmbis nō consumant
fertilitatē agroꝝ. Eas nō que parue sūt
natura pueniūt spissiores pōne pōt. Et
vniqzqz genus terre scdm nāz ipso. Am
plius maiores a partibz septentrionis &
occidentis pōne debet. cōneret vō ab ori
ente et meridie. hoc enī modo frumen
ta que patenti campo letentur minoꝝ
sontant lesionē. Preterea insitiones faci
at mirabiles & diuisas. in eodem vel
diuisis truncis que valde admirabiles
se ostendūt his q experimēta in talibz
pbant. Nam infinitoz pnoz & maloz
genera. et citonoz & nespili et sorba
& silii in eodem truncho inseri pōt
insert etia malus in salice.
et vitis in ulmo & moro. Item si phē
inserat in spinaz faginā pueniūt es
cula maiora & meliora alijs. Et si
amgdal. & pñis iunctis oculis.
rant in pruno. erūt eoz poma carne
persicorū habenna et ipaz ossa imita
būtur amgdalarū nāz. Oneris et mlti
pōt in ulmō sed magne pñit infelici
tatis augmēta. Asserit cōcurialis em
dida genera i malis pñicis fieri. Si
argille & crete qñtar parte gipsi mis
ceas. & toto tēnio hoc genus tre
radiabz eius aduigas. Idei dicit.
mte magnitudinis poma fieri si olla
fictilis obriatur cū arborē mali pu

ma. & in ea ramus in flore claudatur
ne riliat ligatus ad palu. tuc
olla con. aque muniatur incursus.
antiapno patefacta sue magnitudinis et
hibebit poma. Sed etia de mense madij
& iunij posse fieri modius affirmat.
Vero autem aliter specificat modu. dicens.
si mala pumica imatura cu. ere aut cu.
sua virga remersis in olla sine fundo.
easq. sic obieceris in tui et operius ar.
cu. ramu. ne extrinsecus spūs exalet.
no modo integra exim. sed etia ma.
iora q. in arbore vinq. perpenderrint.
Vt varios fructus vna ficus exhibeat
hamos duos nigre et albe ita inter se
vincolo stringe ac torques ut gūma.
misa. cogant. sic obmra. stercoreari
et hūorib. vin. vbi prodire ceperint
gūmantel. oculos aliq. sibi adnecione
glutina. tuc gūmen adunatu. pūnet
duos colores. quos vinitate diuidat et
diuisione coniugat. Rosas. patefac.
tal. hoc modo suabis. in cinnu. vniū stāte
sassa rachulas. paratiss. cassia.
& eo tpe. canna. readat. quo mides habere
volū. Aliquē olla vniū aditas. bene
minutas sub dno obmra. et efuunt.
Cerasa ut sine ossibus nascent. sic affeū
oyalis. Arbore tenera ad duos pedes re.
ades & ex vsq. ad radice. findes medulli
partis vniūq. ab radice ferro amabis
et statū vtriusq. ptes vincolo stringes. et
oblimo fimo sumas ptem. larex diu.
suras. et post annū solidat. dicta carne.
Hanc arbore. sicutulis q. adhuc fructum
nō. attulerit. inseres & ex his sine ossib.
poma nascent. Si ramus paruus ceta.
si sandat. et loco medulle ponat. fimo.
nea. fructus illius rami eo. im. laxam.
di. virtutē acquirat. Affirmātib. gre.
cis Persicus scripta nascet. si assa. et

obmra. & post septē dies vbi patefacti
ceperint aptis his nucleos tollas. et
his ornabori quodlibet inscribas. nec
ligato simul cu. suis ossibus obmras di.
ligentius adherentes. Sine ossib. psici
sūt. si psicus & salix prope plantēt.
Deinde inclinato salice ad modū ar.
perforatur i medio. & per foramē
perforata planta ponat. & ceta uel luto
perfecte obturet. foramē & usq. sup.
ipm. terra emulet. et cu. anno vel bi.
mīfacto psici & salicis lignum
vniū sūt sub arce salicis.

De delectatōib. ortoy & herbar.

Quoniam multū delectat ortū
bene dispositū et industria
sufficienti cultū hē. Ideo p.
familias diligenter parat. hū. ortū
in solo pingui & soluto cu. fons uel ri.
uis si hē. pōt. per spatia discreta. desin.
at ut possit magis tpe. magis estus.
Itē oia. gū. herbar. bonar. conel.
tabulū & mechan. illū nutat vniūq. q.
fm. qd. requit. nā. eius. i. arce. rectis.
et cu. extenso. fime. et latitudinis. mō.
formatis. eq. lter. p. m. lib. v. p. p.
maditū. est. simū. eo. semp. hē.
habūdantē. p. m. macēdine. con.
spiciēte. afficiat. Et. plenius
delectetur. res. in. usitat. opert. i. co.
Possūt. enī. in. quedā. nā. ha. fieri.
Que. quib. dā. miraculosa. viderent. nā.
si. caprim. stercois. hū. sabbulā. e. subn.
liter. exmāu. & in. ea. semen. lactue.
nasturaj. radice. imiscelyris.
& tuc. inuoluta. fimo. lactu. terre. op.
time. culte. breui. sabb. demiseris. rafa.
mus. nū. in. radice. ceta. semina. in. su.
mo. lactu. pariter. emgent. psilū.
singulor. sapore. Si. plura. scia.
porroz. i. plures. porrone. vniū. ligata.

deposuerit grandis ex oibus nascetur per
 tus. Itē si capiti eius rāpe semen imittas
 sine ferre & pūgas multū marescere
 teritur. Vel plura scia in vniū strichū
 foraminē pōita. oīm pullulane. vniū
 grande parū marescet. Si aq in parēti
 vasoilo sub cucurbitē vel atrolo aut cuc
 bita penas duobus palmis infūderem
 tales fient. Aliqui. Sic cucurbitē
 vineale sue capite abscisū intelligit
 Albertus. cūne mserit cū pūis omīs
 nodos perforauerit ibi cucurbitē nā
 cetur nimia longitudine tensus. Oleū
 sic mēant ut si mē posuist velut ait
 phatū. Quonens conat uelud omē
 ductus mēant. Siem. florē sicut
 vite sua est in ferma. sedū clausere
 ad hūmīs q̄is mēant. uel bon
 vel aialis labuerit. tale. cucurbitis si
 gūm prestabit. Itē oīa q̄angitū
 cucurbitis mserunt. hē mirat. oīmo
 dūmā. affirmat. q̄ modo purpureos.
 modo flores. albos. flores modo uolos.
 Et si ex eo semine frequenter seratur
 modo insensū. modo in sensibū mē
 . Imet aut dicit q̄ cucurbita in
 in anero. ossū hūanoz plantata &
 oleo rigata. nōne die hē fructū. Et q̄
 mirabile est. Seia que in vase cucur
 bita sunt in sublimi nata faciunt
 cucurbitas longas et exiles. que aut
 i medio eius nascuntur faciunt grossas
 et que in p̄fundo sūt faciunt lōtas.

INCIPVNT RVBRICE LIBRI
 viij. de vndarijs & rebus delecta
 bilibus ex arboribz & herbis & fruc
 tu ipaz artificiose agendū
 de oibus aialibus que nutruūt in
 Rure

N SVPERIORIBZ
 libris dictū est de cul
 tu agroz vineaz ar
 borū ortoz Pratorū
 et nemoz. Et de oīm
 vilitate ipoz. Et ex
 his que ad delec
 rationē spectant. vndarijs q̄ in
 quālibet herbis & arboribz artificiose
 agendū. In hoc aut nouo libro dic
 de aialibz que p̄r vilitate & de
 lectionē nutruūt in rure. vti ne an
 tiquitas ignoret. Scēdū est ut
 vnde egregius p̄fus q̄ p̄mis t̄p̄ibz
 fuerit aialia & hoies semp qui nāl
 vnebat ex his rebz quas in culta
 ra ferbat. Ex hac vna p̄ in sedam
 descenderit. Agul tūā videlicet pasto
 riam. Et p̄r vilitate reperit colere
 agros et colligē fructus. Itē deprehen
 dere aialia celude et mansuescere ipa.
 Et p̄r reperit oues p̄r vilitate et faci
 litate hē marie nā quere sūt. & ad
 vitaz hōim aptissime. Ad abū em lac
 et caseus opert. Ad uestiū vō pelles
 et lana. Dem aut reperit & domesti
 cauerit aialia cetera que hūano gū
 vilia esse p̄penderit. Et ad huc ex oī
 gūbz domesticatis multa siluria esse
 affirmant in locis diuisis. Nam in fri
 giā multe dicūt esse oīm feraz ge
 ges in simoēte capite. In italia mul
 tos esse suos feros nemi est ignotum.
 In dardania media & tracia multi bo
 nes feri asini feri. In frigia & cetera
 equi feri. In hispania atore. Dicam
 itaq de animalibz nutriendis que
 sate populi az ex doctrina pruden
 tū antiquoz q̄ experientia modernoz
 Et q̄ non omnes per oīa sed certi per
 certa p̄tiores vel mino p̄t p̄t inueniunt

supra

Supplementū huius opus Relinquo vni
maxie expertis in illis talibz. Nam ut ait
Plinius. Experiētia facit arte. Et plenitudo
an nalis ē ānora. Vex q̄ inter
cetera aialia Equus censet nobilior & ma
gis natiū tū regibz et alijs p̄ncipibz t̄p̄
bellor et pacis q̄ cetera. Plin. per m̄s
ceteris dicit p̄ ip̄s plenitudo ceteris sub
pendio q̄b̄ multa de gēte equorū dicta
poterūt adaptū p̄r affinitatē nature
ip̄orū. De Etate equorū & equarū

GREGES equorū et equarū qui
hīc noliūt. Primū ut ait var
ro spectare oportet etatē vide
re ut sint minores tū māiores & ānora
Etas cognoscat equorū & fecit om̄ que
que vngulas induratas habent & et
cornuta sūt ut idē ait. Et sicut Valerius
q̄ equus in triginta mētibz p̄mū dētes
medios dē amittit duos supiores et ro
ndes infiores. Inapientes q̄tū agē
annū cūit totidē p̄mū. Et p̄mū
crecti inasunt. Quinto anno inapi
amittit sūt alios p̄mū duos infiores
et duos infiores p̄dictis p̄mū
q̄ inasunt. Sexto anno ip̄s inapiūt
Septimo om̄es hīc solent renatos et cō
pleros. Cum aut sūt maiores cū etatē
sint intelligi negant posse. Preterq̄
dentes sint facti brechia p̄liti et
supraha cana et sub eis lacus & conta
uitas q̄d nō apparuit de hīc ānos ex
vir aut prudens & expertus nūc ip̄s
ut q̄ equus h̄t xij dentes s̄ sex supio
res et sex infiores q̄ om̄s sūt ānora
res. cū quibus cognoscat etates et ip̄s
equorū deinde sūt scilones. & post illos
h̄nt molares et p̄t esse q̄ equus cūat
ex his aliquos et amplius renasci
tur nō nocet equo ad pascendū q̄n
ip̄s perdentes ānora pascunt & ideo

21
erit p̄mū p̄mū. Et m̄ascat equorū
est per dentes molares. Dentes autē
p̄mū quos ip̄s mutat sūt duo supiores
et duo infiores qui vocant p̄mū
morsus. & tūc vocat pullus q̄ quid
dicit fieri 2 anno. Et postea mutat al
os p̄mū dentes p̄mū s̄ duos supiores
et duos infiores qui vocant medij. s̄
scilones morsus et tūc vocat pullus 2
morsus. Deū mutat alios q̄tior
s̄ duos supiores & duos infiores qui
vocant q̄tior 1 tertius morsus. et tūc
vocat equus. Et q̄n pullus nascitur
cū ranchis nascitur et postea nascit
scilones. Et q̄nq̄ in scilones nascit
minus longi. Atq̄ q̄ equi impediunt
ānora molare & impugnat p̄mū q̄d
marchalchi scilones reserant. Et q̄n
pullus factus est equus dentes eius
sūt maiores et capita dentū sūt m
gra et elongatur & per aliquos ānos
stabit cū. Et cū inapiūt scilones
color dentū reuertit ad albedinē et
tūc ad colorē dentū mellis et post
hoc sūt ut color pullus et sūt
longiores. Sed ip̄s dentū longitudo ē
alijs per nā absq̄ senectute. p̄mū q̄n
cū reserant senilem dentes & vūne
nes esse credant.

De forma bonarū eq̄ et admissum
et q̄liter tenē et admitti debent

FORMA est oportet ut ait
varro magnitudine media. q̄
nec vastas nec minutis
cet esse equas. Crum̄s ac ventribz
latis. Equos quos p̄mū mīssurā legē
oportet amplo corpore formosos nul
la parte corp̄s congruos. Equinū
pecus pascendū in p̄ris potissimum
herba in stabulis ac p̄sepibz feno.
Cū peperit ordē adiecto bis in die

claudibz

dat aq hor feture intui admissiois
faci oportet ab equo nocte uerno ad
statu partus idoneo tpe fiat. Simi
tar herbar vt mater habeat habim
duntax lactis. Et hoc a corpus et
membra pulli grandiora fient. Duo
denno eni mense die decimo nasci di
cunt que post ipm tpe nascunt
iurta erisut. Admitti oportet
tpus anni aduenit bis die. s. ma
et uespere. Sed altero dieb equa
alligata celerius admittant. neq
qui frustra cupiditate impulsu sem
clauit quoad satis sit admitti ipse sig
ficant q se defendut. Si fastidii su
liendi est squille mediu conterunt
ai aq ad mellis spissitudine ai na
eque auea retangant et post cum
eade nates equi. Sath ena q equa
debet gigni a stolione que guaragm
vulgariter vocam. diligenter custo
diti paru vel inhi equitatu. et cum
minori laboe q poterit q qnto ma
gis concipuit equa. tanto plus et
conspitius sparmia emittet et ma
ior uentre matris gignet pullus.
Ampius mater ai sunt pregnas. no
nimis pmguis nec nimis mac. eis
tat. sed mediu teneat. q ex nimia
pinguedine intrinseca locus pulli ar
tatur. vt corpus et mebra pulli suf
ficienter dilatai non pnt. Nimis au
ter mac non pot sufficienter nutri
tur filio mstrae. Q ppter maalens
q debilis nascit. Itex ut au Paladi
eq pregnans non urgeatur nec fame
frigusq toleret nec se locus
pmat angustis. Ita equal generosas
et que masculos nutruunt altius i
nis submitte debemus. vt pullus co
piam puri lactis infundat. ut

passim replende sut. Itex dicit q admis
sarius quq annoz ad minus esse
debet. sed seina recte bina concipiet
q si decemū excedat inter ex ea nas
cet soboles. Itex scribit vario q eqs
pregnantes caue op ne laboret prius
culuz n. frigidis sint locus. eo q alge
marie pgnantibz otest. Ideoq in stabu
lis humi ab huiore phibet or. Clausi
q heant hostia q fenestras. et in pre
sepibus imponat inter singulas lon
garij. r longa ligna que eas discer
nat ne inter se pugnae possint. It
dicit pregnatez neq abo impleri ne
q esurire oportet.

De loco ubi pullus eq det nasci

Cum pullus nascit vnde est q
nascit in loco pretioso et
duo q sunt vngule diuiores.
q loco tuoso. sunt am meliora
ppr centu eudi supius et deorsu. Na
pullus per bona pasua matre se
quatur duobz annis non amplius. eo q
tunc incipit se hre ad cotu. q uolens
matre uel alia equa ascendere et ascen
dens detrioraret q de finali posset
i alij parte lohi. Vex si sine matre ac
ceris equalibz stae usq ad feminu possi
i pasuis plimn sibi offerret ad con
uiu et totius persone salute. Quinq
mensui pullis factis ai reuertantur
ad stabulu dandaz firina ordeatiam
moliti ai hinfuribz. q si quid aliud
tra natu libenter egent ut ait uarro.
Auriculis iaz factis dandū ordeu et fir
fures donec erit lactantes. ne pns
biennio sut demouendi a lacte. donec
q stant cu matribz interdū tangē
di maibus. ne ai se meti erit extre
ant. Eade q ai ibi frenos suspeden
dos vt equuli asueant homi vide

De captione et domatione equi

Cum pullus est duorum annorum
 queri debet suavitati laquei
 grosso & forti de lana sponto
 eo quod lana pro sua mollietate ad hoc ha-
 bilior est lino vel canaba. Debet autem
 laqueum recentem vel nubile tempore.
 Nam si pro calido infusa captione
 nimium laboraret posset facile ledi.
 Ipso autem capto & laqueato ad societatem
 eiusdem equi domiti adducatur. Cum
 ipso enim salubrius conducitur quod filia si-
 milibus gaudent. Vixit autem dicit me-
 liorem fieri meliorem fieri equum quod tamen
 o impleto domat a quo tempore vari
 farago. & fraxina solet quod pro purgatione
 equo pectori marie nota est. quod di-
 ebis. x. fieri debet. nec pro debet aliquid
 cibum alium gustare. Ab undecimo vero
 die usque ad quatuordecimum et x. diebus
 ultra dandum ordeum cotidie adiacente
 minutum. Deinde mediocriter ex-
 gendum et rehendum. et cum sudant deo
 pungendum si frigus est. facendus in
 stabulo ignis erit. Ad domandum binis
 retinis & corio forti & humili prosepio
 alligetur ne pro sua sententia fractis
 retinis ledat in cruribus vel in aliis a su-
 a parte. Et donec in sua perseveraverit
 sententia. semper ipse filius domiti so-
 cietate semper ipse filius domiti so-
 cietate. Et cum manu sepe tangatur leniter
 & suaviter. nec unquam cum eo gemitus
 dignetur domus ne ob indignationem
 unquam aliquid sibi assumat. si cum cum
 magna perseverantia lenitatis man-
 suetudine donec mansuetus efficiatur ut
 decet. Et pedes leniri & parvi parari
 cur ad modum ferrandi. Imponendus
 est etiam super eum bis in die puer aut
 ter vel pluries. Interdum prius cum

cum ventre & postea sedens.

De custodia equorum

Equo talis prebeat custodia. Ca-
 pitulum factum de & forti et
 humili. pro equi capite impo-
 nat. & binis retinis alligetur in prosepio
 ut super & expressum. et eius pedes
 anteriores pedibus de lana facta vinari
 leniter. & unum pedum posteriorum alligetur ne
 antea aliquo modo possit. quod quid
 sit pro sanitate cum consuetudine. Locis
 preterea ubi equus moratur mudus
 existat in die nocte non fiat eadem lectus
 & palea vel grossiori feno usque ad ge-
 nua pro quiete. Summo mane inde tol-
 latur. et regatur eius dorsum & crura &
 omnia membra equi decenti ratione. Deinde
 pro potu ducatur ad aquam parvo passu.
 Teneatur autem equus in mane in infero
 usque ad genua vel paulo super spatium
 in horis in aqua dulci frigida vel
 na. eo quod tales aquae valiter equum crura
 desiccant. vel pro frigida dulcis vel
 siccitate marinis coarctatio humores descan-
 dentes ad crura quod sunt egritudinis cause.
 Postea vero cum equus redit ad stabulum non
 mittet illo modo donec crura regantur
 & desiccantur ab aqua quod fumositas stabuli
 ex sua caliditate solet adducere gallas
 & malos humores cruribus madefactis.
 Est etiam utile valde quod equus assidue com-
 medat intra unum pedes anteriores ut
 vix possitprehendat & fenum ore capere
 ut quod collum cogatur extendere pro cibo
 sumendo quod ex hoc collum fit gracilius
 & valius & pulchrius ad vitandum. et
 crura eius magis suscipiunt incrementum
 Itaque comedat equus universis fenum herbam
 ordeum avenam speltum & silia. Nam fenum
 & herba pro humiditate ipsorum ventris
 & corpus totum dilatum et augent.
 Cum vero fuerit in opem & comedat

etiam p[ro]p[ri]o ordei et quib[us] nō superflue m[un]d[us]
pinguat[ur] sed in op[er]entib[us] carnis retine-
tur et sic p[er] se aut[em] fatigat[ur]. Nam equus
esse debet nec nimis pinguis nec nimis
macer sed medius inter. Si enī fuit
nimis pinguis humores sup[er]flui facile ad
crura descendunt et egrotudines orant[ur]
que solent in equor[um] artib[us] euenire et p[er]
apue accidunt eis facile aut subito aliqui
in latib[us] necant[ur]. Ex nimia v[er]o
deficiūt vires eius et reddit[ur] turpior ad
videndū. Equus p[re]terea p[er]fecte etatis
vires t[em]p[or]e aut vni mense[rum] erbas solū
comedat ad purgandū nō feris sed sub-
recto p[er]manens grosso tegmine laneo
cooperitus ne frigiditate herbar[um] in-
gula[rum] vel morbes grauior[es] incur-
rat. Aqua p[re]terea p[er] p[er] equi aliquid t[em]p[or]is
soluta sit suauiter curas vel par[um] tur-
bata eo q[uod] tales aque sūt calide et g[ra]ui-
se. Ideoq[ue] multib[us] et magis conge-
sūt equor[um] corp[or]ib[us]. Nam quāto aq[ua] frigi-
dior et g[ra]uior velocior est i[n] motu
to minus equi nutrit et reficit. Fer-
uari debet equi ferri sibi m[en]tibus
et rotundis ad modū vngule leuib[us] et
vngulis in arcibus strictis bene ad-
herentib[us]. Nam leuitas ferri reddit equi
agiler ad leuandū pedes et ip[s]e stric-
ta vngulas maiores et fortiores facit.
Equus p[re]terea sudatus vel fortis calefact[us]
non debet aliquid comedere vel potare do-
nec cooperitus et paulisper ductus a
solis et calore sūt liberatus. Et est
sc[ilicet] q[uod] insueta equano fortuna nocet eq[ui]
sed matutina p[ro]p[ri]um mediat. Opor-
tet p[re]terea equi h[ab]ere continue cooperit[ur]
linea[m] ip[s]e calido p[er] muscas lanea[m]
ip[s]e frigido p[er] frigus. Et nō q[uod] p[ro]p[ri]a
nutrit equi suauitatem uena tolli cō-
sueti q[uod]ter est flectere mandus in anno

et vere et estate Antino[us] s[ed] leme. Nota
etia[m] q[uod] equus bene et diligenter custodi-
tus et moderate ut ducit equitatis
ut in plūib[us] aut spaciū ut amor volu-
dus p[er]seuerat.

De doctrina et morigeratione eq[ui]

In equi morigeratione p[ro] adhi-
beatur ei frenū lenissimū et
valde debile. Cuius motus sit
melle et alio liquore dulci p[er]unctus nā
tale frenū facilius et acceptabili[us] sub-
nebit et p[ro]pter dulcedinē ip[s]e libentius
iterato recipiet. Et postq[uam] frenū sine dif-
ficultate recipiet aliquib[us] dieb[us] mane et
sero ducat[ur] ad manus donec ductore
optiē sequat[ur]. Dem[um] absq[ue] strepitu sin-
gella q[uod] suauis et lenis potit equiter
paulisper et paruo passu et a dextris et
a sinistris sepe uoluet. Et si op[er]atur
pedest[er] eū aliquis antecedit et omni
die per loca plana nō saxosa de mane
tempestiue usq[ue] ad mediam t[em]p[or]em equi
retur. Cū nō spaciū vnius mensis
sine sella sint equitatis eide[m] sellas
auter et sine strepitu imponat[ur] et cū
ea ducat[ur] leniter donec ip[s]e venerit
semale. Cū aut[em] equitator equi ascen-
derit eū non moueat donec pannos
sibi aptauit nam equus ex hoc queni-
t[ur] assumit ad modū equitantis.
Post hoc aut[em] frigido t[em]p[or]e accedente mo-
dus instruendi talis sequat[ur] videt[ur] q[uod] eq[ui]
tator faciat ip[s]e per agros aratos sūmo
mane moderate t[em]p[or]e vni aduersis q[uod]
a sinistris sepe uoluēdo halena frenū ter-
ra p[er] vni pollice[m] extrinseco car-
ali exite q[uod] equus nāliter est p[ro]mou-
ad sinistra[m]. Et expediet mittere sibi
nū fortius adeo q[uod] p[ro] uelle facile tene-
Tromi ducit equi per terrā ara-
ta et nō arata et per eq[ui]les et p[ro]lem

ut assuescat pedes et crura leuiter elenā
 Et ideo fiat per loca arenosa eade rōne
 Et cū bene tritum fuerit per eade loca
 eade hora. breuior salto quo poterit
 galloper. hoc aut nō fiat n̄ semel i die
 sed ex supfluitate gallopani sepe retro
 gradi sūt. Obsuet equitator
 p̄ cursus et introitudo & gallopano
 ut manibz teneat freni habenas infre
 mū mē doxiū ita q̄ equi paulatim
 curuādo collū & caput melinet i m̄
 q̄ os semper deferat mē pectus. Et
 hoc ei elā videt gressus sūt. et me
 line ad utraqz partē noluit et facili
 retinet ad libitū equitantis. Tertia
 considerari & cognoscere debet diuites et mol
 lines oris equi. et sū diuites et molli
 ter iponantur eade frenū quoz multa
 sūt ḡia. Nam q̄daz sūt valde leuia
 q̄daz minus. et q̄daz sūt asperima &
 diuissima. q̄daz minus. et quedaz me
 dia inter predicta. Sed ip̄z formas
 scribi obmittit q̄ nota sūt apud freno
 artifices. nec p̄t sic aperte scribi que
 admodū p̄t oculata fide videri. Et
 plurimū vtile ip̄z per ciuitates equitā
 frequenter & precipue ubi ar̄ exercat.
 fabris sūt strepitus vel
 Et hoc ei desinit esse p̄uidus. et scā
 tate atqz audaciā sūmit q̄ si p̄dicta
 loca n̄ sūt trespdat nō cogat
 calcambi aut virge verberibz sed leni
 verbē blandimento ducat. Opponet et
 sepe ascendē equi et de ip̄o ascendē leu
 ter ut assuescat & in ascensū & descen
 sū p̄t facere & quere. p̄dicta oīa
 p̄uanda sūt donec dentes equi perfecte
 fuerit imutati. q̄d fiat per spatū quqz
 pletos annor. Mutatis dentibz q̄ sa
 lubritas p̄t sibi maxilla inferiori
 quor extirpent dentes. Duo videlicet

ex vna parte & rōndes ex altā q̄ facio
 nes & plane nūcupant a pluribz. freni
 molli. minue aduersantes. Et anteq̄
 frenū p̄nat eade permittant vni
 nera solidū paulisper & tūc frenū
 sibi adhibeat. Et nō q̄ os equi
 esse non nimis dux nec nimis mol
 le. sed mediū inter ea. Item nō q̄ equo
 p̄r dictaz tentū extirpationē p̄m
 guor eo q̄ ex hoc amittit feracē
 fūdrē. Post extirpationē tentū eq̄
 ut dixi remouendo eū ad saltū
 puulos et sepe obuando equis mīdo
 & ut assuescat intrare in eos
 et distēdē ab eisde. Cū frenū inuen
 tur est audiens equo nō mutetur. ne
 ip̄a mutatione os denasset equi. Cū
 equis se hūnt iucienter ad frenū ad
 currendū assuesci debet. et curatur
 semel sūmo q̄libet ebdomada p̄
 vias bene plana atqz spatū q̄te parat
 vno militarij in primo. Et deinde us
 q̄ ad vni militariū cursus potest aug
 mentā & amplius placebit. Et sa
 endū q̄ q̄nto frequentio moderate
 curatur tanto fiet et agilior p̄r
 vsu. Et cōtinū frequentio vsu cur
 re q̄ equis ex hoc sūt frequentior
 de facili impaciens. Si nimis festina
 tur ad cursū et sic assueti affrena
 tiōis maxiam ptem perdit. Scien
 dū est cur postq̄ equi perfecte dec
 tui et consueti sūt affrenandi. eq̄
 debet frequentar ip̄z facere gallopa
 re. curere et saltū. moderate nō q̄ lon
 ga quies residū parit equo. et ea
 quibz sūt instructis facile obliuiscit.
 Que deā sūt de instructione equor
 loca h̄nt in equis ad re: militarem
 p̄ueniētiā m̄. Nam alij deputantur
 ad uicturā alij ad militariā. Alij ad cur

sum ut q. ad p̄dicta parant. Alij ad q. dūgā qui dūsi modi sūt ad sua offi. instruendi. Ite qdā hēc uolūt plati. dos & quietos et talis castrandi sūt q. demptis testiculis qetiores sūt.

De cognitione pulcritudine

E Qual pulcr hē corpus mag. et longū et sue magnitudin. et pulcritudini p̄portionaliter oīa membra vident. Caput eius sit gracile sicut et conuenienter longum & magnū & laceratū. habeat na. inflatas et magnas. Oculos gros. sos vel non occultos. auriculas par. uas & aspicias deferat. Collū hēat longū & gracile uersus caput. Car. nes paucos & planos. Pedes q. sū et q. rotundi. Dorsus autē et q. planū. Lumbos rotundos & grossos. Et costas grossas & boni. nas ventris longū & amplū. an. chas longas et tensas. clunē longū & amplū. Cauda hēat longū cum paucis & planis crinib. Corpus la. & bene carnosus. Quattus sit amplus & siccus. falcēs hēat annas ut crinus. Crura bene ampla et pi. losa. Juncturas crurū grossas & curtas ut hoc. Ungulas pedū amplas & duras & raras ut teret. Sit & quins. altior aliquid in p̄t. posteri. q. anteriori ut crinus. Collū defe. rat eleuati. & sit in eo grossities. inē pectus. De pilo diuersi diuisa sentant. sed plūbus videt q. baine. latus super oīb. est laudandus. Sciendū est deniq. q. pulcūdo equi melius pōt cognosci mactredine q. pinguedine. equo existente.

De Signis bonitatis equor.

MELIOR EQVORVM EST IL. LE Qui hē visus amplū. & vidē sūz est longinq. & for. tez hēat gūat daturaz. & fortes aues et longas. Cornas & gambas min. ores. Et antas gambas de retro & subtile nūfelliū et cap. nali & sūnes pilos. Et amplas gūpas & collum grossū. Et conuēdit bene. Equus hūc nates magnas & inflatas. & oculos grossos non denos. audax nōlter reperit. Eq. hūc os mag. magillat. grates & macras. & collū longū et gracile uersus apud ad firmā. dū ē habitū. Eq. hūc costas gros. sas ut boninas & ventrē amplum et dorsū pendentē laboriosus insu. ferens indicat. Eq. hūc garretta a. pla & extensa et falcēs turbas qdgar. zetta mūus respiciūt in egressu ce. ler et agilis det esse. Eq. hūc gū. garrette turbas falcēs extensas et anchas debet nālī ambulae. Equi hūc uicturas nālī grossas et pul. tulaia curta velut bouina fortis esse censer. Eq. tenens ad se trūchū caude stricte inter costas fortis & sūfferens ut in plūb. sed nō celer. Eq. hūc crura et uicturas crurūz latis pilosas et pilos in eiusde. lon. gos laboriosus existit. sed agilis nō de facili reperit. Eq. hūc clunē lon. gaz et amplam & anchas longas & extensas qui sit altior posteri. q. anteriori. velox in longo cursu ut in plūbus inuenit. *De Signis malicie et vicioz et militaris equor.*

EQVS HABENS maxillas grossas & collū crurū non & facili affrenat & decen. ter. Eq. hūc albas ungulas rari.

ias vix uel nūq̄ duos pedes habebit. Equus
 hīs auriculis pendentes et magnas
 oculos reuoluit. lentus et remissus existit.
 Quī supinū nati eq̄ est multū bassus. nō
 pōt respirare per nares. & ideo minus
 valet. Quī eq̄ videt in die et non in
 nocte dimidiat pretiū eius. Hoc autē
 cognoscit si ducis eū in nocte ad re-
 quam timet in die et tūc non timet. Et
 qm̄ non mouet pedes in die sicut in noc-
 te. Si oculi equi sūt albi. morat̄ ual-
 de pretiū eius. quia ducit eū ad nūc
 uel letū frigidū nō uidet. sed in loco
 non lucido et tēpore calido bene uidet.
 Equus uictans aures suas reuoluit in
 ei tempore minores est p̄ter q̄ sar-
 dus est. Quī equus nō hīnit nec cla-
 mat. nec aliquē sonū ex ore facit. ē
 surdus. Equus hīs durū collū
 semper extensū et cū ambulat nō le-
 uat caput. et nō mouet collū ad dex-
 terā uel sinistram est pessimi viay. et
 est magis periculū equitanti. qm̄ nō
 pōt uelut ad sensus eius. Ideoq̄ pro-
 milite est bonus. Equus cū uidet
 genua intra ut artus p̄ui est p̄q̄. qm̄
 pessime vadit. Equus cū anteriora curra
 torquent̄ certū non debet. cū sit p̄ui
 et ualens. Equus cū anteriora mouet
 dunt̄ semper malorū est. Equus lenis
 candax supinus & infēus malū est viay.
 Equus cū semp̄ uidetur inflatio se-
 genū. in proximo tempore suū amitte-
 rit. Si equo uidet̄ inflatio dura in pe-
 dibus anterioribus uel posterioribus in sua
 operatione nocet. & dicit̄ q̄ si in
 pedibus anterioribus est inflatio dura. se-
 curus est q̄ aliud malū nō descedet.
 Equus hīs in oibz pedibus crepitas. i.
 rippas et nō pōt curra minores est p̄
 qm̄ quia turpioris apparitione existit.

Equus cū pili de uicturis pedū ruer-
 sant̄ in sursum in sua operatione nō ledi-
 tur & ungule eius fortiores existunt.
 Si equus mouet pedes alio modo q̄ alij
 equi. ledit̄ in sua operatione. Iōq̄ mi-
 nit̄ p̄ui eius. in unus pedū dere-
 tro cūdo alij tangit multū in sua
 operatione nocet eū. Si testiculi eq̄
 sunt multū magni turpior est et
 in operatione nocet. Et si eius uirga
 semper est pendens turpis est et nō
 est ab honesto hōie equitandus. Ore
 pharyngis albedo in collo uel musculo uel
 sup̄ oculos turpiorē facit eq̄ sed in
 operatione non ledit. Orone de flan-
 chis equi non est bonū. De cogni-
 et egritudine equorū et cura eius.

Vide superius de pulcritudine
 et bonitate. videndus
 est de egritudinibus et morbis
 et eisdem uementibus. tōz nōlī q̄ acci-
 dentaliter. Et p̄ de his que s̄ obue-
 niunt per nāz. que quāq̄ defectū uel
 occasionē aliq̄ minuit uel augmētat
 augēt in ratio. Ut cū nasat̄ hīs
 xallar inferiorē superiorē longiorē et si
 milia et quāq̄ nasat̄ in aliq̄ superflu-
 itate carnis in pedibus uel aliq̄ crepitas
 parte que murus uel callū uulgariter
 dē qui murus sine cornu efficitur.
 Et quāq̄ accidit q̄ in aliq̄ parte corporis
 sunt superfluitates carniū uelud glan-
 dule subhis ceruicū. Minuit uē cū
 nasat̄ hīs oculū uel auriculā aut
 nares alijs paruiores uel hīs uirgā
 anclax alijs auriorē. Unde totū curra
 aliqd̄ minuit. Omnit̄ p̄terea nō. Et
 fallit qm̄ eq̄ nasat̄ obliquis curribz.
 tōz in anteriori parte q̄ posteriori. Sili
 modo de uirgulis & pedibus accidit
 q̄ quāq̄ nōlīter obliquant̄. Et quāq̄ nasat̄

ac cu' gaudis in garetis in gallis i can
 nly prouidentib' ex parte & matre hu
 tibi cas. Est ei gauda q'da inflatio
 ad modu' omi uel maior uel minor q'
 tar in pa interiori q' extiori nata
 tur in garetis. Qalla est q'da tumefta
 etio ad modu' pue uelate magna ut
 mix que cu' ueluras curru' uie vi
 gulas g'itatur. Cura i predictis me
 bis qui nascunt' equo in ventre maris
 ex defectu natie non pot' medicina
 congrua impari. sed in aliqb' pnt ali
 q' remedia inueniri. Nam cu' eq' nas
 cit' obliquis crurib' posteriorib' itaq' ipi
 crura obliquunt' interius percutiendo
 vel intus feriendo vnu' pedem ad alium
 in egressu equo in parte exteriori co
 lare int' testiculos ferit ad hoc decem
 b' deaquatur faciendo ex n'is d' res
 lineas in utraq' parte. Deinde
 cotidie m' solito equitet' tuc cu' in
 suis gressibus vna colla cu' alia frangi
 et ex frequenti caehi colla exornabit
 et coctura uelud plagi ex quo equus
 crebros ardeat' sentiens perget ap'aus
 solito. Eili modo fiet in crurib' antei
 orib' faciendo cocturas p'dictas in
 terminis in lactu. Obliquis virgulis
 vel pedib' hoc remediū inueniri. Nam
 feriendo eq' frequenter pnt virgule
 apte decenter et ad modu' retiditans
 ferri dirigi quequomodo. Solet
 eq' aliqui interferum de vno pede ad
 aliu' p'p' m'iaa debilitate. Cu' pnt ad
 uie la pinguedine subueni

De infirmitate muni

CONTRA infirmitate Mun
 dico q' ista superfluitas
 muni q' p'dicta vsq' ad super
 ficie' cori' caninus inadat'. Dem' filo
 cus nervosus no' fuit ferus rotundis

calefat' his decenter coq'tur. Si uolero
 fuit nervosus resalgar puluerizati pon
 de vno carum sup'spargat' vel plus vel
 minus ponat' ut expedire videbit'. Nam
 resalgar uelud ignis corrodit. Deinde
 corrosis muni radicib' funditus intret
 rat' in vulne' supra in omi albumine ma
 xima et et cu' tenui impleat' vulnere
 vsq' ad diu' f'asi intret' semel i die
 Abind in antea pro solidatione festina
 Accipiat' calix vna et tantu' melle
 & simul miscant' et ponant' in aliquo
 p'maile et incendant' lento igne don'
 ex eo fiant carbonet' et puluerent' subti
 liter et in vulne' ponant' cu' supra in
 uelut i dicto pulue' mane et sero don'
 carnes fuit solidare. semp' p' abluto uul
 ne' cu' vno m' aliq' tulu' calefacto.
 In defectu m' resalgar ponat' cu' calce
 vna tartar' Auripigmentu' & viride
 ranius puluerizati simul eq'i pondere
 ter vel quater donec radices muni fu
 erint m'enter corrose. p'us opte ab
 luto vulne' cu' aceto qui pulvis est
 nimis violentus aliquo sup'dicto.
 Sed vix aut nuq' p'li uideat' nascunt'
 sed in his nascentib' seu nascentis ad
 infra scilicet

De glandulis et scrofulis

DE canis superfluitantib' muni
 in que nascunt' inter corium
 & carnes que dicunt' vulgari
 ter glandule. sive testudines sive scro
 fule. Dico q' sasse corio per longum
 vbi est aliq' glandular' extrahant' cu'
 manib' cu' prius virgulis exarando
 vel sasse corio sup'spargat' resalgar
 tutu' vel feris decemib' coq'tur vel
 sup'sp'gati pulvis callos uine Aur
 pigmenti et tartari. Quia in p'io cu'
 d' Deinde vnt' cura in caplo muni

scripta. Si vō per dictas incisionē vel ex
carnationē aliq̄ vena protrūpat in san
guinem constringat hoc modo. Accipiat
rhombus due partes et 3^a alas epurata et pl
uissata subtili cū omi albūne agitentur
et misceant. et cū pilis leporū penantur
in vena. Ad idē valet gissū cū calce terti
et cū gmelis vuar. Item vā ad idē sterco
equi itens mēti an arta et m̄ aceto
fortissime agitata. Et nō q̄ predicta fr
venat stringenda pōta non debent
ad dies sūi vel 3° remōi. Item sciendū
est q̄ saluberris est predictas glandulas
destruē predictis puluīb̄ corio pūis sū
so per longū quā incisione vel manu
um extractione. si in locis nervosis vel
venosis existant. **De egritudinibus
accidentalibus equorum**

SUPRADICTVM EST DE
morbis & egritudinib̄ nātib̄
sequit̄ nūc hanc accidentalium
Dicit̄ ergo prius de his que accidunt
eis in capite in intra tempus. Secūdo de his
que accidunt eis in tergo. 3° de his mor
bis que accidunt in mēbris eius a pedib̄
sup̄. Quarto de lesionib̄ vngularū & se
dūz. **De infirmitate que sumit
diar̄ & cura eius**

HEC infirmitas enit equo in
pectore p̄t̄ cor. Et in collis p̄t̄
testiculos ex multo hūioribus
calidis congregatis īquib̄da glandul
q̄s hnt̄ in pectōe et in collis qui con
currūt ad loca illa p̄t̄ aliquē dolorem
ibi accidentaliter ueniente. Dem̄ descē
dūt ad curā & in eis faciūt inflatas.
et ea crebris vlcēib̄ perforant. Et quā
occasione vermis predicti fiūt in eq̄
corpore papue in capite diuisi vlcēa. ple
uīq̄ nī parua ip̄m capud in flantia.
Et pleuīq̄ per nates faciūt emittore

hūiores uelut aq̄ et tūc dē vermis uolū
unt. Agnoscat̄ aut̄ hoc egritudo ex infla
tione que fit in dictis hūiorib̄ in pre
dictis locis. & ex vlcēib̄ que dictis hu
mōis faciūt cū mēti conant. **Cura**
Cū dicta glandule tumentur vel plus
 solito augmētari videntur. statim equus
in asueta vna collis mē caput. et in vāp
pate pectoris in collaz consuevis vel
vīnū vsq̄ q̄ ad debilitatē equi minua
tur ut superflui euacuent̄ hūiores.
Dem̄ penant̄ decemtes sectiones imper
m̄ in collis qui hūiores assidue
attrahūt per crebra et agnū agitata
sectionē. Ex tali enī agitatione fit dolor
et inde p̄t̄ dolore hūiores exeunt nec
ad curā descendūt. Dem̄ nō sectiones
agitari debent si duob̄ dieb̄ elap
sis. Dem̄ a sero condie agiten
tur in tantū q̄ duo muenes inter
q̄libet frangantur equo p̄us passū nō
medicam equitare. Dem̄ non cesset
eq̄ die q̄libet frangat. Et ne cō
medat herbas et de rebus alijs ad p̄u
sumat q̄ vix vites reconeat et locis
frigidis in nocte quiescat. Si vero
glandula illa uel vermis per sup̄dca
curas non cessat. sed sup̄flubundē
hūiores tumentes superflue
tūc cēbat̄ hoc modo. Scindat̄ corū
et caro per longū vsq̄ ad inuentionē
glandularū in vermis. et de pōte ferro
ille glandule vngulis excarnent̄ et ex
m̄ib̄ extirpentur ita q̄ de ip̄is nihil ibi
remaneat. Verme aut̄ vel glandul̄ radi
atus extirpat̄. et ex stuppa munda
in albūne omi infusa vulnus totaliter
impleatur. et vulnus et vuln̄ suat̄
in stuppa possit exē. Qd̄ si vuln̄ sit in
pectore liget̄ ante pectus penna linea p̄t̄
venti. Dem̄ vuln̄ usq̄ ad diē 3°

tā non debet. Sed ab inde in antea bis
in die mutet suppa madefacta cū oleo
et omi albūne agitato vulnē tū prius
cū vino abluto. Et nouē dieb; talis ad
hibeat cura. Postea uō bis in die ab
luat vulnus cū vino aliq̄tūlū calēfco
et intromittat in vulnus suppa i tū
pulūe muoluta ut i mun caplo dicit
que fit de melle et calce vicia. et pre
dicto utat pulūe donec vulnus fuit
solidatū sethonib; agitatis. Equo
radie fatigato ut frūis est expressum
Nō tū q̄ eq̄ eq̄tari nō d; vsq; ad tū
die. Postq̄ vermis fuit extirpatus. h
postea sic die q̄libet ut p̄dicit. Aliud
medicamē fortius ad dictū vermem
oīno destruedū. Scisso corio per lon
guz et carnib; vsq; ad denudationem
vermis ut dixi resalgaz bene tūtar.
pulūizatus ponat super vme p̄dicto
Postmodū bombix et vulnē et os
vulnē suatū ne resalgaz possint ex
ire. qd̄ uermē in nouē dieb; potenter
corrodit Quo coroso et destructo cū
tur vulnus ut frūis est expressum.
Si uō p̄dictis oīb; hūores restringi v
resicari p̄nt qn̄ ad curā descen
dāt forā velut resicis pūas vel vlcē
facientes. tūc statī ferro rotundo inci
pire illa vlcā vel resic funditus deco
q̄ntur. Prius coquēdo magistrū
naz p̄ctoīs ex m̄suerse que tendit a
loco v̄mis infēi vsq; ad pedes. Postea
v̄ decoctis forāb; curā ut dixi si
aspgatur in latēb; calce vicia solū
bis die. septem p̄us coctūā forā
nū ibi facta. Qd̄ vme v̄manlit
aus inflatū tali labueniat cura. Po
nant sanḡsuge arā cū annū infla
tiones abrafo p̄us loco tumefacto
vel in curā. Deinde sanguine

q̄tū potit et sanguisugis extracto
totū aus cū aceto et creta alba insil
agutis implastet. Vel teneat in aq̄
frida dū condie mane et sero et hoc
fiat donec cura grauiā r̄diganur.
Cōn v̄mem volatūū ut hūores a ca
pite subtrahant. De ababus consuet
venis timpoz sufficienter minuatur
sanguis. De m̄ sethones sub gutture
ip̄onant et agitent et mutant et qui
ctet et in loco teneat et oīa fiant
ut sup̄ in alio verme dixi. Si uō ver
mis volatūus i cymoḡrā cōuertat
qd̄ sepe accidit. danda sūt ei calida p̄
lanceo ap̄ite roperto et in loco cali
do p̄ quiete morit̄ ne fatiget. aliq̄
modo sp̄ comedat calida ut ut fe
nuz et auenā. q̄ hic morbus frigidū
ē. sed ex eo raro euadet.

De MORBO q̄ anticor dī et cūa eius

Accidit aliq̄ q̄ illa glandula
dicta que cū cor extat in tū
angetur p̄p̄ hūores ad eam
descendentes ad curā q̄ augmentatio
et inflatio eius facit ap̄temati. quia
quā sp̄inqm̄ est cordi audelī adu
satur ei et hec infirmitas vulgariter
anticor vocat. CVRA.

Cū dicta glandula videt̄ cur̄ furorē
augmentatū vel plus solito ingros
sari. absq; mora de p̄ctoē radicatus
extirpetur. Ut in cura vermis est su
pra expressus. Et cū sit cordi sp̄inqua
cautissime et cū sūma diligentia ex
tirpetur. Si uō in extirpatione vel ex
carnatione ip̄o aperiat̄ aliq̄ vena
et p̄cipat sanguis. tūc statī capia
tur et stricto m̄ib; filo sūmo stric
te ligetur. Qd̄ si p̄p̄ sanguis habū
dantiar vena capi non p̄nt. Ponat
vulnē mediane stringentē sanḡ

scripte sup in cura glandularum. De roge
Strangulionis & cura eius

SVNT et alie glandule or cap
equi Quar aliq sunt in gut
ture accidentaliter augent
per humores eq infirigidan ad eis ex ca
pice descendentes. Equam augmentat
totu guttur inflatur et constringit
mentis flatus excurrentis per guttur
per quod eq uix respire pot. Et hec
infirmetas di vulgiter strangulio
CVRA. Cu dicte glandule videntur
subito crece. vel plus solito augen. Sen
tiz setones descendentes sub eq gut
ture imponant. & mane ac sero sus
sacenter ducant. Ponant et in equi
capite lanca cooperta. in guttur plu
vrigatur butiro papue strangulio
nis locus & in loco calido teneat. Si
ro dicte glandule per setonum agita
tione no retumescant erumpant
dictis. & vul nera curent vt in cura
vniis paxa. Sed i appositione resalga
ris diligens adhibeat cautela. qm i
moderata ponat nimia carnis odore.
De morbo vniularum

SVNT & alie glandule que
nascent inter caput & collu
sub vnaq parte maxillar q
sunt augent ex fluxu reumatis a ca
pice. Cantantes adeo meatus gutturis
q equis pot comedere et potare. Et
hec egrotudo vocat vniule. Cu dicte
glandule subito vident augen in tie
fieri. Cu si succurrat instant subito
morte. CVRA. Cu dicte glandu
le subito vident augen tumescere
velud coartantes gutturis autem
as. ferro decenter calido cuspidis de
coquitur vel acuta lancea amittit
incidant. vel qd melius i dicto

verme em ex vna parte qntur i alia
si expedire videbit. et vuln eode mo
curet & medicinis pdictis succur
rat. respire impeditur et moritur.
De doloribus et cura equorum

Dolores accidunt equo multis
modis. Primo i superflui
tate humorum malorum in venis
sanguinis interclusor. Secundo ex vento
sitate ingrediente in corpus equi cale
facti per poros. vel orti in testibus
tertio i superflua immissione ordeli
alti filis tumefacti in stoma seu ve
tre. 4o ex superflua retentione v
rine vesica inflantis. fit etiam raro
ex nimia potatione aque frigidissime
ai equis sunt multum calefactus.
CVRA. Cu dolor ex superfluitate hu
morum vel sanguinis qd cognoscatur q tor
quet et mouent in sine tunctione
aliq. frequenter erit se terra
et iacet. Et vne plus solito tunc
statim a vena singulana q est prope
angula ab vnaq parte sanguine
nuat. Et ex qaiq parte corporis san
guis haberi pot vsq ad debilitate
corporis imminat. Deinde ducat ad
manu suo passu. nec medat neq
bibat donec ex toto cessant dolor.
Dolor ex uentositate cognoscatur q do
let intra corpus. Et hic continue sua
tumefacta et fere totu corpus plus
solito tumefactum ai hec apparent ama
lus vnus de cana q grossior potit
mueri longitudine vna palmi mic
tus oleo supponat in anu eq p par
te maiori et optie ligetur ai aliquo
spacio in capite ante no possit erire.
Deinde statim ai festinancia equit
dum trotando vel ambulando versus
lora montuosa. Et ipis reces sunt

coperta lancea teneat roptus et ai mui
bus oleo unctus fricetur illa fortiter. Et
his em calefit equus per cunilum ex
ventositatibus expellit. Deinde danda sit
ei calida pro amestione potu bibat
eni aq ai amino et seu femiali cocta
equi mētura in bona qntitate
fuit aliquantulum infundata et farina
sibi admixta et tū dui fiat qh
aq bibat. Sili medat cala. et moiet
in loco calido regmine lancea roptus.
Si aut dolor fuit nimia amestione
orderi uel alio silis tumefti in ventre
equi qd cognoscat q ventrē hē dūz
et illa tumefta. decoctio mal
ue. Cercetelle Branche resine violae
pantane & aliar herbar laetuar
i aqua addat de melle sale et oleo
& fufure trita & repetita ponatur
quedā ventriculo hūte cānolū de
cāna conuenienter longū et grossū
ad modū cisterni. Et per istud mitti
mittat ista decoctio in uentre equi
per anū tū qm mittit rat equi
valde alior postero q antei. Et aq
in mīssa opiletur congrue annis ne
aq possit exire. Postea nō ligno ro
tundo bene polito venter ducar adu
cat a duob hōib. existentib. ab v
q parte q aparte aniori incipiant
& vsq postē p mendo venter du
cant eo pūo uncto ai oleo et alia re
liquida unctiosa. Postq aut venter
fuit bene ductus deopiletur anus
et per loca montuosa equiter pūo
passu continue donec egerit omnia
que in ventre sibi mīssa fuerūt. Et
de alijs magnā partē & sic dolor ces
sabit. Si vō dolor fuit ex retenti
one vrine vesicā inflantis. quod
cognosatur q sub ventre vel circa

loca virge aliquantulum tūmē videtur et
sepe se iacet in terra. Tūc ampian
senanones currama parata & radices spa
gi qntate equi et insimul decoquantur &
decoctio aq qdaz falsa longa et ampla
calide ai loca virge ponant et hoc
sepe fiat calefaciendo emplm ai fuit
infundatū q si ex hoc puocat vrina
expetimentū tale fiat. Virga equi mui
bus unctis exhat deoq fricetur.
temde terat aliquantulum pipenis in oleo
in mīssa fortimē virge amantū digi
to imponat. vel q melior ē amites tr
aliquantulum cocti oleo imponatur
Qd hoc modo non pfuit q ai q
da equa per stabulū hūe pmittatur
abire sicq nō puocabit ad vrina.
Et nō q hoc remediū de uimento qd
dū ad omīs dolēs vrile repit quia
volūtas cetus valde nāz corrolorat
et fortat. De morbo infunditi &
cura eius

Hic morbus accidit equo celsi
perflui amestione vel potante
ex quib sanguis superflue
augmentatur & ad crura descendens
per ipa spargit & impedit gressus ei
stus accidit de imoderato labore facien
sanguis & hūores ad crura et pe
des descendē et gressus impediētes
equo ungulo mūtū cognit n fūtur
rat eide. Accidit enai qnq ppter dolo
re ex immo labore & calefactione re
nientes & hūores ad crura descendē
facientes. Et hec egritudo vulgūter in
fusio noīatur. **CURA.**
Cū equus videt vno vel duob vel plib
pedib claudicā. et ingressu crura gū
ter mouē. In sua enai reuolutione
fructer se hē emi fuit mūdū sig
Si ē pūgus et etatis perfecte potū

cider ad sui libere prebeat. Et postea de
ambobus temporibus et singulis curibus
de ienis solitis usque ad debilitatem
temporis minuat. Deinde in aqua frigida
tenti usque ad ventrem equi ponatur volo
ut assidue teneatur. Nec aliquid
comedat donec integre fuerit liberatus.
Si non iumentis aut inacer non detur ei
ponis predictus. Sed tamen cum freno iace
frigido teneatur quod collum et caput coga
tur extendere quantum potest. Deinde rotundi
lapides unius grossitudinis pugilli suf
ficienter equi pedibus supponantur. ac si
ei fuerit fieret cubile vel stratum. Nam ex
assidua oppensione lapidum rotundorum
pedes et curia in motu existunt ex quo
nerui curia indignati propter huiusmodi
gemitus expellunt. Si prius pannum lineum
in aqua infuso sit repperitus. Nec comedat
nec bibat. nec in sole morietur donec fuerit
ad statum primum reductus. Et non plus
egritudo parum vel nihil nocet iumentis
equis. nam ex ea ipsorum alie ingrossant.

De morbo pulani vel bulani et cura eius

EGRITUDO ISTA FIT ex
calore liquefaciente pinguedi
nez que opilat pulmonis. ac
terias taliter quod equus vix respiciat per
et cognoscat quod narium magna sufflatio fit
et illos artus pulsant. Et hec egritudo
pulani vulgariter appellatur. CURA
fiat decoctio de gamopholis. et mus
catis cyzibis Galanga equali pondere per
vizatus. Cuius semine femasi equali
pondere pulverizatus cum bono vino et
addat crocus in congrua quantitate et
tot vitella ouorum quanta quantitas pre
dictorum. et dicta ponit ponat in quodam
cornu bovino et aquo tenenti anthra
aliter os apertum et caput altum sine freno

propinetur ita quod in gutture equi descen
dat equi capite spatio vomitorie si
se ut pone in intestina descendat. Deinde
ducatur ad manum vel breui equitet
passu ne ipsum uenire possit. quod per unam
diei et noctem nihil comedat ut dictum
ponit impediat. et equi suum effec
tum. Die vero 2^a comedat erbas reteres
vel cannam frondes aut salicis vel
frigidat herbas ut portionis temper
aliorum. Ex dicta namque cura liba huius
equi si passio recens existat. Si vero fuerit
antiqua intractabilis esse censet. Tamen
hoc modo curam temptet. Vt in quibus
duobus lineis unam super aliam. et utroque
capite decoquantur ut coactione ignis
illorum pulsi minuantur. Nares
etiam decenter per longum scandantur
ut leniter attrahat et emittat. vel
tempore vindemiarum viuis manibus
vel dula multo potest. Sic curatur
abulsum.

De morbo infestum et cura eius

ACCIDIT hec egritudo cum equo
sudatus vel superflue calefac
tus ponit in loco frigido vel
vincto. Nam per aptos ventus per os
et membra subintrat. Unde sequitur
neruorum attritio per timorem huius
dolores inducens et impediens gressum
equi. Et vocatur hec egritudo vulgari
infestum que cognoscat quod equus
videt huius cornu primum extra extensum
ita quod digitis vix potest capi vel ibi
in suo motu uelud infundutus
pedi vident et eius oculi lacrimantur.
CURA. Cum statim ponit in loco calido
Deinde aliqui viui lapides fiat calidus
simi put potest et ponatur in terra sub
equi ventre. Tunc tamen sit cooptus de
panno lino longo et late in tamen quod in

quibet parte satis superet tota eq per
 cura mediu stet sup dorsu eq. Et cetera
 mitates ab utraque pte dorsu pendeat.
 que a duobus hēibz in fēius teneant.
 Et dicti lapides paulatim et sepe asper
 gant aq calida donec totu corpus
 mēbra equi redacta fuerit in sudo
 ra. Et tūc voluat eq in dicto pāno
 et angulet. et sic totū diu teneatur
 q sudor cesset. Et tūc bñ calido
 vel oleo. vel alio aliq liquido victuo
 se sepe in die singla equi cura facien
 tur. vel fiat decoctio palee frumenti
 arestaz. allei omis et maluar. et in
 ipsa decoctione mī calida qtu pū
 pōt cura et spāter nervi maderat
 Et semp in loco calido teneat. pro
 omestione vraz abis donec ad statuz
 pristinu reducat.

De morbo curamari a cura eius

Hec infirmitas interiora eq desic
 et corpus macerat. simū enī
 plus q hoīs fere facit. Et ac
 cidit ei ex diutina macie pueniente
 ei ex paucis cibo exhibito et multo la
 bore calefaciente. mēbra exsiccant
 adeo q non pōt impinguari neq sumē
 carnes. nec enī medere curat. CVRA
 In hac exstidione que scilicet vulga
 riter dicit. q standū est vltter ut cor
 pus equi hūectetur. fiat ex deco
 ctio herbe violarie pitarie et fursif
 ordeī. qbus bene decoctis colet. et in
 hac aqua ponat butiri in bona qūti
 tate q pondus septē tarenor cassie.
 fistule liquefacte ac cū mīstro supsp
 to ad modū Cristerij parū calida imit
 tatur i anū equi q fiat per oīa uti
 caplo dolor supdū. Et excepto q h
 aqua tenenda est qtu pōt in equi
 ventre. Postea fiat pono in vitellū

ouor croco & oleo molau agitatū
 decanter cū bono vino albo. et ponat
 in cornu homino. et bis vel ter ple
 no sibi detur ut dictū est in tūctū
 bulsim. Aliud expūtur. Eq in stabu
 lo solus ponat. et per duos a tres di
 es nihil comedat neq bibat. Postea
 detur sibi ad comedendū Lardū vel
 carnes porcine salte ad libitū eius
 Naz ipsa ipū simē lardi salledineq
 libenter medet. Et detur statim
 ad bibendū aq calida qtuq uolet. et
 inde equitetur paulisp donec ventrē
 et pēdētis euacuet quo euacuato te
 tur sibi frumentū bene mūdū. cū
 paucis sale coctū et ad solei siccātū.
 Vel aliter bis in die anteq bibat. mī
 tale qmz adeo mīrat et refiat q
 eq ex eo facile impinguat.

De morbo aragallati a cura eius

Hec infirmitas que Aragallatus
 vulgūter dī. fit in equi ven
 tre adducens ei tormones et
 intestinis rugitū faciens. Et equi co
 gens emittit indigesta sterora &
 liquida uelud aq. Unde vix pōt eq
 aliquid medē qn emittat anq dige
 rit in ventre eius. Quod qūq acci
 dit ex comestione ordeī vel alīi sili
 ni omeste. neq digeste. Aliqu ex
 mestione aque frigide post mestionē
 ordeī facte sine aliquo intervallo.
 Et aliqu ppe festinū cursū seu galopū
 factū statū post aq. puelle ab equo po
 tū que agitatū in vīscēbz ppe cur
 suz. fit enī aliqu ex nimia inflatio
 ne corporis equi dolore hūitis ex q
 bus causis eq debilitatur in tū q
 vix pōt a curabz sustineri. CVRA
 Cū videt equus bis vel ter steroris
 longe emittē vel aq et ordeī indige

nā. Grati auferat ei frenū & sella. et
liber pascua dimittat abie donec fuit
stipatus. nec aī moui debet. qī mot⁹
ventrē agitat et facit ut abū emittat
aīqī digestus ē. Itē qñ tū pot cane
atur a potu naz aq in hac egritudine sibi
nocet pīr liquiditate ipī. Quā erī et
dicta egritudine infundit eq⁹ et tū
aīet ut i dicto morbo doat.

De Ciromora et cura eius

EST alia egritudo que comor
ra vocatur vulgari. Que
accidit tū eq⁹ diu stent in
frigiditas in capite in aq fluxus ven
maris fit per nares continue velud aq
fit enāz aliqui ex infirmitate que vms
volatilis dr. Vnde sequit⁹ de eq⁹ per
nares fuit totū capitis humiditate eū
tat. CVRA. fiat equo in capite co
perta & semper in loco calido teneat.
Et p obo calida dent. Et si pdesse solet
addue pias pascē herbas. qī an p ea
erumpanda diu teneat caput apert
sū marea pars hūorū ipōr per nares dis
currit. valet etiā si fumus pēaz in bi
buis per nares ad narbz mittat. nā
hūores antiquitus coagulatos dissol
uit. Sed ut plūm hec infirmitas in
curabilis reperit.

De frigiditate capitis et cura eius

CAPITIS frigiditas dolorē
sibi facit in capite et scorditi
ones et sibi nullū adducat
et proat guttur. que leuiter accidit
cū eq⁹ in stabulo satis calido ponit. &
postea subito ad frigidū ventū pduc
tur. Et plēqī ex alijs frigiditatibus
occasione aliq iaz receptis. Vnde equ⁹
tussie aliqī regit. & potationis atq a
mestionis pūter maxīm ledit pūit
CVRA. Cū oculi equi videbunt paulū

lū inflari et aliqñ licmantes aures
frigide et flatus nomū frigidus. Et ilia
plus scito pūllari & minus solito a
mede ei bibē satis nūm. Et tussie
ac sternutare sepius frigiditas capi
tis esse censetur ppter q cogant glan
dule que vmsle uocant⁹ existentes in
ter collū & caput sub maxillis
fero cuspide glandulas perforante
Et sile deoqitur i medio frontis ut hu
mores frigidi extrisecis vapore cogant
detones & ei sub guttur iponant⁹ ut
per eos hūores viaz habeat exēdi. Te
neat ibi super lancā coptaz in capite
Ar decenter fiat inter aīnculas fri
mo ai butiro. Ad idē v3 oleū lauri
nū in penna linea potūz & morsu
freni decenter ligatū. equo semper
in freno bibente. Et idē oporat sam
in freno ligata. Ad idē valet fum⁹
pām linei obūte. p nares receptis
et valet fumūz lenē coctū positum
in sacculo calidū qñtūz potit tū et
in capite equi ligatū ita q potis ore
& nāibz inter sacculū per nares
mū recipiat. Et de gno comedat q
tūz uolet. cū pderit si dictū fumū
tū coquat cū pulegie & samū. Itē
valet si penna amēte ligetur ad locū
lū et sapere saracemco linat⁹ et q
tūz amode pot mittat leuiter per nares
et post paululū exhat qī ex hoc eq⁹
sternutabit & hūores frigidi & liqui
dos velud aq emittet. Itē valet bu
tūz cū oī laurino mixtū in potūz
mitta nares. Itē ab oībz emicatur
frigidis et vtatur calidis et assidue
bibat aq coctaz & calidaz ut in do
nis capitulo conuenerit. et sic potit
liberari.

De morbis oculor

ACCIDIT ALIQVANDOQ. ex dicta egritudine capitis huiusmodi descendit ad oculos facientes eos lacrimare vel eis panni vel turbulencia. aut rubore vel caliginem propter quod non in equo debet respirare vel videre. CVRA. Si oculi lacrimantur fiat strictorium de olivano et mastice pulueris et cum ovi albume agitatis super una penna quatuor digitis lata positus et longa quod posita super frontem sub temporibus possit ligari abrado tamen prius loco ubi strictorium poni debet. et in tamen dimittatur et strictorium quo oculi desierint lacrimare. Et qui lenari fuerint cum aqua calida et oleo vel alia re uetustosa agitatis simul elengetur. Ad idem valet et ambe vena vtriusque temporum incenduntur cum igne. Si vero caliginati sunt oculi asclan sub ambobus oculis imponantur et cum digito deorsum. Et sal subtiliter pistum in quodam cannulo in oculos sepius insufflentur. Si vero pannus sit in oculis reclusus vel antiquus et siccus tartarum et fuligine equi mentis subtiliter sine tritibus in die oculis cum cannulo insufflentur. Ad idem valet salnitrum cum stercore lactarii tritum et in oculos insufflatum. Et cavendum est ne superflue ponatur in oculis ne oculi destruantur. Si vero pannus fuerit cum pinguedine galline bis iterum pingatur.

De cornu et cura eius

DICTO de infirmitatibus que accidunt equo in capite et intra corpus dicendum est de his que eveniunt eis in tergo. fit igitur quedam lesio in equo cum respiciens aliquam aliquam partem cornu coram in tergo et quique foveas deorsum usque ad ossa que ex nimia oppressione selle vel alio ponderis effiat

que lesio a cornu a plibus nuncupatur. CVRA. Solui canis cum singula porta supponatur. Sella vel panellum superponatur ut premar medicinas super ipsa cornu continere. Ad idem valet scabiosa singula portina simul trita. Item ad idem omnis superpositus cum oleo agitatus. Item ad idem fuligo cum sale et oleo insiluitur agitatus. Item ad idem stercore humani reclusus superpositus multum valet. Et non quod cornu acinus curatur radicans si equus equiter subposito aliquo medicamine predictorum. Et medicinis sepius renovatis. Deinde cornu et radicans extirpato locus lostrupa nimis sine massa et postea involuta pulvere de calce melle ut dictum est in omni callo impleatur. Abluto tamen prius vitio decantetur cum vel forti vino aliquotulum calefacto. Et hoc fiat bis in die donec fuerit solidatum. Curandum tamen est ne aliquid pondus superponatur in tergo donec acinus vulnus corio fuerit adque.

De morbo pulmonis et cura eius

Fit et alia lesio equi in dorso faciens inflationes in eo deinde generat ibidem carnes putrefactas que accidunt ex oppressione indecentis selle vel alio superfluo humore frequenter. Nam talis inflatio cum vereretur putrefactionem inducit. Et quique putrefactione antiquata in ossa efficitur quedam regulatio carnis infecte eiens inque putredine velud aqua et hoc morbum dicitur lesio pul monis vulgo. CVRA. Hic morbus funditus arceat quaque modo tunc postea supponatur stuppa in albumine omni insiluit. Et usque ad tamen die semel in die mutetur. Deinde fiat ut de cornu dictum est super. Salubris non curatur cum pulvere resalgaris ut in infirmitate ut

inui dui. Nam sine inasione aliq medi
equo dolore nime puaente

De morbo spallariu & cura eius

Fit et alia masio lesio in tergo
tume factione iducens in su
mitate spallariu eq faciens qn

da carnesitate carniu at spallas eius
superficie superante tume factione p dicitur
eides antiquis immente que accidit sibi
et nimia oppissione ut dicitur & hoc spalla

dicuntur nome ex ore assumentes.

CVRA. Cuius per oia ut dictum est in

precedenti cap de pulmone. Si no spallane

duie fuerit mollificetur cu maluanis

et caulis tritis cu assungia portina ve

teri Addeis et absinthio purgaria et

biancha versina insil bene tritis et post

modu bene coctis i olla et suppositis. h

aut mollificatum fiat anteq spallane

modant et resalgaz supaspergatur

ut dicitur. De alijs quibusdam egriti

que tergo accidit & cura iparu

SVNT & alie multe lesiones i

dorso equi per oppissione p dicitur

ta inepre selle vel ponderis i

humero. Et quicq fuit ex perfusio tan

que vel huore uelut resit puaile plene

lingne putrido que corripit coru et

carnei equi i dorso deinde effiant vulna

parvula sine magna omis dicitur

vulgarter lesiones. Et est sciedu q lesi

ones predictae qto pinguib. sunt

ossib. dorsi tanto refiores existunt

periculū aliqū inferentes. CVRA.

Omnes fere lesiones que tergo accidit

hnt pnapu a tiore. unde cu pnapus

sit obstandu stat cu videt tuer fieri in

aliq p dorsi cu tume factio

abradat. deinde fiat emplm de farina

trina ataminata decenter et cu omi al

bune agitur et super linea pua pua

super tume factione ponat. nec vmoveat

inde emplm molenter sed cu leniter vi

det. ut si pua pua. et si putredo erit

ibi aggregata coru cu ferre aspido ali

qntulu calido pua infiori tume fac

tionis perferat. inde egrediat put

do Post hoc no sepe vngatur in die cum

aliquo liquido. fuit etia qn

q ruptie vel extrinationes in dorso eq

ex oppresseione huoru p dicitur vel alie

occasione barali vel carbunali exsuper

fluitate sangnis gnat. q illuc debet

radi et supaspergi assidue pulvis calis

vive cu melle abusto. ut i sup dicitur

Ablutio pua vulnib. vno calido

vel. Et cuu deter a selli vel alio sili

sp eni delibione existat. dicitur e ta q

vbicq fuit tume factiones in dorso vel

ge equi subuere cu emplastro

farine agitare cu omi albumine

super dicitur. Et in omi planis lesio

nib solidandis supponit hij puluies

videt murti sicut puluizati vel qola

eius puluizati vel pua lini abusto.

vel coru apratu abustu vel putredo li

qui putrefacti q tarulus nectat. vel

super oib alijs supdictis dictis pua

ma de calce a melle mirabili operatur

Ante cu appositione puluer p dicitur Le

siones semper abluu debent decenter cu

vno calido vel aceto. Et ut pli post sol

utione carniu renascantur. Testa auc

lane vel testudinis abusta teratur et

cu agatur sepe vngat. Ad idem valer

citra bumbiana vel bumbre abustus et

cu oleo agatur. fte. ne q sal in aq

sufficienter infusum vel in aceto quod

melius est multu vi a omne tume factio

ne inapiere in dorso. De morbis q ac

cidit i crurib a pedib eq a alijs q

da a p de morbo malfecti et cura aia

COMPLETO TRACTATV LE

Connu tergi. seqr de his q acci-
dnt in cruribz & pedibz & qbz
da alijs mēbris. Et p de malefe-
renti. qui ueniens i libris equi dolores in-
cis et remibz equi infert attrahens ner-
uos libroz et remū incessanter q subito
amdit ex superfluitate maloz hūiorū.
Et aliqn ex frigiditate diu antefupra
Et sepe accidit ppe superfluiū et imode-
ratū pondus. in eq tergo in punde pōni
Vnde equus vix per se ex parte posteri-
ori erigē vel curia decenter leuā. Et h
morbus dē vulgariter maleferentis.

QVRA. In hac eg^{ne} Rencs & libi eq
patientis optie abradant deni fiat ibi
strictoriū tali modo. Accipiat pira
nalis et liquefacta decenter in qdam
pelliaula extendat ad longitudinē &
latitudinē limboz & remū deni acci-
piat bolū armeniaci Armomiaci pira-
greci galbanū olibanū mastix. San-
guis draconis galla eqli pondere &
oia ista terant et decenter puluizata
superaspergant super piam pāctam
& ponatur super remibz pāctis. Aliq
tūla calefacta et ponatur si remibz
patientis. Tūla abrasis nec inde moue-
atur donec leuissime possit remoueri.

Ad idē aliud strictoriū meli^{or}. Accipi-
atur solida maior bolū armeniaci gal-
banū armomiaci pira greci mastix o-
libanū. Sanguis draconis sanguis
equus recens uel siccatus. mī uō de
mastice pira greci olibano qntū de a-
lijs oibz & puluizentur simul uel p se
& cū albumine oui & bona qntitate
farine tritici misceant. et si una pe-
na fori de lana bene extensa pona-
tur et fiat per oia ut de pcedenti di-
ci emplastro. Itē ad idē Remediū

ultimū renes & libi patientis terē
ferro calidissimo coquant. arbras
et multas lineas per longū & extrin-
uerso faciendo ab una pte remū ut
q ad aliā pcedentes. nam supradicta em-
plastra renes consolidat. hūiores de-
siccant. neruos mitigant & ignis car-
nes desiccat attrahit & coartat.

De morbo scilmati et cura eius

Accidit hec egritudo q vulgo
dē scilmatius que mouet et
seperat caput anche de loco i
stāe nāliter debet in motu uel cursu
equi cū pes labit vlt velle. vel cum
uersus tram pmitur indirecte. Acci-
dit etiā qn pedes posteriores eq retinns
vinclantur. **CVRA.** Ponat astalam
meciens per vnu semissem sub lesora
pate anche uel hūiores ad locū conue-
niat per istā latā viāz habeat exequendi
et locus circa circa mibus sepe pmat
ut egrediat pūredo pūo pūssu moueat
equus ut hūiores facilius exeant ppter
motū deni fiat strictoriū tali modo.

Accipiat pira nautalis uel greca oliba-
nū & mastix. & aliquantū sanguis
draconis. Et tū de pira nautali qn-
tū de oibz alijs & puluizent. et simi-
lari pira nautali simul oia liquant. Et
tū calida qntū pari pōnt ponat i ca-
put anche lese extensa. Et super cap-
natur stupa munita. Et sup ea ponat
māsa. Ad idē valet si ponant in loco
leso serones q assidue hūiores ibi veni-
entes expellant. Ad idē qd vltm est
remediū locus lesus anche. tū per
longū q extrinuerso decemibz lineis
decoquatur ut restringat hūiores.

De leſione ſpallar et cura eius

Accidit in spalla leſio ut man-
cha in eisde aūf. et ut exſtu

calam aliq equi. Que curat eode modo
ut in ancha et eius lesione pñctū est
De grauedine pectōis et cura eius

Accidit quāq; q pectus q̄ ex sup
fluo sanguine uel lūāe uel onere
agruat in tñ q̄ eq̄ uidet in
meru anti aliquid impediri. Quia
consuetudo uene sufficienter ab utraq; pre
pectōis imminat. Dem serones penā
tur sub pectōe q̄ bis agunt in die ut
in caplo uermis dñi & usq; ad quin
decim dies nō tollant ab eo.

De morbo gārde et cura eius

Lacet sup dñm morbu gārde
nāliu euenit equo in et ac
cidentalē ei contingit cum
imoderate oppressus est et ceteris eq
carbo festinatus. ppter debilitatē et
tēuitatē ip̄oz. Cūq; tñ accidit i car
nib; equi supflue impingunt cū opz
equitando saluto fatigū qm̄ dis
soluūt. dictis cōis hūores super
flui & ad crura descendūt. Unde fuit
gārde gārro ut sup dñi. Quia
Cum eq̄ uidet gārro timet ad
modū mure. uel amplius qm̄ uel in
tñ stati saluatiū ei decem tem
pore per longū et obliq̄ in tumido lo
co & gārro decetius stercus bouinū
calidū cū oleo calido agitatū supponat
fene. tñ non amplius deinde retine
q̄ pñctis tñz antea q̄ postū taliter
alligetur q̄ eq̄ cocturas nullo modo
capē nescit possit nec ad aliū pedem
fricat nec i aliquo loco duro excreuari
ne possint cocture. Nam ppter assiduū co
cturā pñctū eq̄ auidē fricat uel mor
det locū decoctū. Et a die decoctionis ut
q̄ ad dies vndeā erit hoc diligenter f
uandū. Excoriato uel sepe corio
lineis cocturaz q̄ i nouē uel decem

dieb; contingat eq̄ in aq̄ frigida uelo
cissima teneat a sūmo mane usq; ad
mediā tñz ita q̄ aq̄ tangat & super
cocturas pñctas. Et nō aqua
rēmo si lineis cocturaz puluis ēre
subtilissimū uel silicis aspergat. Idem
etiā in fo fiat ut teneatur in aqua
ab hora uesp̄ina usq; ad solis occasū
puluis sup aspergat ut dixi & con
tinuet hoc oī die mane & sero donec
ignis fuit solidatus decem die. Nam aq̄
uolox et frigida hūores desinat exulcā
ignis solidat & cocturaz. Et nō q̄
in coctūa debent equi diligentissime
custodiri cocturaz possint moidē
uel i aliq̄ loco fricat q̄ et nimio pru
ritu locū dentib; usq; ad neruos et
ossa morderent.

De morbo spūenij & cura eius

Hic morbo fit circa gārro in tñ
secus late gārro paulo mēi
uo inflationē adducens cū ve
nar magistraz q̄ dē fontinella trahens
hūores per uenā magistraz assidue. Unde
eq̄ tangatur cogitur se dolore. Et
hec lesio accidit equo p oīa uelud zar
da & uocat spūenij. Quia. Pñctū
ta de uena sanguis trahit in q̄
per se sanguis nō emittit. Deinde tu
mefactio spūenij per longū & obliq̄
decem die lineis decoquat. Et fiat per
oīa ut i dco caplo zarde continetur.

De curba et cura eius

Fit egritudo hec subius caput
gārro i magno neruo postū
eiusde; tumefactione
aliq̄ fūiens per longitudinē ip̄i ner
ui indignans continet ipm̄ et ledet
Et q̄q; neruis q̄ totū corpus sub
stinet Cogit neruo claudicat. Accidit
aut hec egritudo cū eq̄ uimor equi

tatur in debite. Sepiusq; contingit
onere superfluo imposito sibi. tunc eni
propter tenebram etatis incunat nemo
que noletur curia ex opere
assumens. **CVRA.** Cum dictus ner
uus qui incipit a capite gressu intedit
inferius. tunc pedes in posteriori parte an
tis videtur aliquid incurari uel plus se
lito ingrossari. Statim ingrossatio illa
per longum q; per obliquum decenter coquitur.
Demum fiat per oia ut sup de cocturis
expressum est. Et e non dicit q; ubi q; fi
unt cocture in curis equi fieri debet
per longum et obliquum sicut pilus qui
descendit inferius. q; melius cooperiatur
a pilis & minus appareat. Si fieret
transuerso & minus lederet. q; si
aliquis curam tangetur ab igne.

De spinellis & ipse cura

Hic morbus a spinella uocat. sicut
hinc gressu in uictoria ossis gressu
curat. in utroq; latere et aliqui
in uno tunc curans super os ad magni
tudine aucline uel magis repens uic
tatur in tunc q; q; cocture uic tene
claudicat. Et accidit equis tunc & au
la. **CVRA.** Dicitur spinelle sunt dilige
ter coquende atq; curande. p;dicta
cocture curantur in oib;

De modo supressi & cura eius.

Sunt in curis multa et
diuisa suppressa uel cu morde
tur uel cu calce percutit. uel
cu ipe de curie percutit re aliq; dicit
que non tunc nocua q; tunc forma sunt
Que etia in alijs p;ib; curat.
Solu in curis sepe sunt. **CVRA.**
Cu oia supresso incipiat fieri ex q;da cal
lositate curam ex percussione aliq; ue
mente. Statim cu fieri uidebitur callositas
abradat. acupiat. absinthia. p;uam

& bracha uisina. s; folia tenera et re
tinetur insimul cu assungia. Ve
tem & coctum. & cocta tantu q;ntu
pan p;uam sup callositate ponant. bene
ligent. Et no p; hoc mollificationu nil
tunc ualeat ad omes inflationes curam ex
percussione aliq; uementes. Itē ad em
der callositate omo dissipanda ualeat
radix hli. Tassibarbassi uita cu as
sungia & decocta. et cu p;uam supressa
ad modum emplastrum & plures inueniet.
Itē ualeat sepe assina cu lubricis tressu
bi. & cu tunc oleo aptatu & cocti
et calidi suppositur et sepe renouatum
in die. Si uo callositas illa sunt annu
ta & dura effecta. ea p;uam abrasa cu lan
tera scarificet minute ut sanguinet.
inde sal et tartaz equi ponderat subtili
tata super callositate ponat & ligent
stricta. nec usq; ad die tunc dissoluan
tur. Et tunc dissoluta locis ungatur
burro. alio uictuoso. Itē ad idem
omni usq; ad uictu de cocti. munda
tur calidi super callositate abrasa ponat
cur & ad modum placentalis. ligent
nec usq; ad die tunc remonet. et plus si
debitur expedit. Itē ualeat stercois a
primi cu farina ordei & curia in ma
to fortissimo agitata. et p;uam super
positum ad modum empl. Cu uo callo
sitas illa dura no decrescat. sed in sup
pressis redigant. annu decembris
coctis qd e vltim remedium fuerunt.

De attractione & cura eius.

Sit etia alia egritudine i curam
teriori tumefacere & indig
nans nerui & faciens claudi
care que facile accidit equo in curam
& eius mori. cu res p;uam percu
tit nerui antieris curis p;uam p;uam
intrino uocatur et uulgo. **CVRA**

Curia moris.

Cum nervi p[ro]p[ri]e tunc tunc de
 vena cō que i p[ar]te sup[er] genua in p[re]
 m[en]t[em] m[un]uat. Deu[us] fiat hoc molli
 ficatū valens cō indignat[i]o et
 cōtra nervos. Amputat[ur] femur et
 semen hui[us]. Squilla cucurbitina et
 dios malvausca e[st] h[uius] mensura. et cū
 assungit uet[er]i perana decenter tenant[ur]
 ut m[un]uat i[n] corpore. Postea bulant[ur]
 simul agitant[ur] cū spumula et suffic[i]o
 cocta ponant[ur] calida super longane
 nervi lesi et cū fusa lata ligent[ur] a
 bis inueniunt[ur] in die. Ad id[em] et vula
 laris. Cept[ur] assat[ur] cū libris fructib[us]
 et limacis et butiro liquefacto et simi
 agitant[ur] usq[ue] ad spissitudinē decoquant[ur]
 et semper agitent[ur] ut hanc sicut in
 guentū et de ip[s]is abrasis pilis ter in
 die nervus lesus per longū vngatur.
 Si nō curis attrito sit venusta fletu
 cometur vena consueta que est p[ar]
 ti inter m[en]t[em] et pedem ex lat[er]e in
 teriori. et hanc postea medicane quā
 sup[er] narrat[ur]. Si dicta medicamina p[er]
 aliquos dies parit[ur] uel nihil p[ro]ficiant[ur]
 tūc nervo lese[m] quaq[ue] abraso. si
 et strictorio de pulve m[en]t[em] et omni
 b[us] et farina ut docui in caplo male
 ferui. Cuius nō lesio est cū amato vel
 lino et p[re]dicto strictorio inoluenda. n[on]
 inde remoueat[ur] usq[ue] ad nonē dies. Pos
 tea v[er]o cū aq[ua] calida strictorio a
 ante lenetur. et nervus vngat[ur] cum
 aliquo unctuosio. Et si p[re]dicta nō p[ro]
 ficiat. Coctum decenti succuratur.
 De morbo strictilati et cura.

Accidit quāq[ue] p[er] m[en]tura curie
 un[de] pedes ledit[ur] et reuulsione
 quā facit aliquo loco duro
 vel ex p[er]pitatione eius et an[im]i vel
 motu. Aut quia p[er] q[ui]q[ue] indit[ur] de

131
 premunt verlos terra que passio vulgari
 ter d[icitur] strictilatus. CVA. sunt p[er]
 defur[ur] et for[is] et sepe a
 nectis sufficienter mixtis q[ui] simul usq[ue]
 ad spissitudinē bulant[ur] agitant[ur] deceter
 et calida p[ar]te p[ar]te ponant[ur] super
 locū lesi et cū p[er]na congrua. Unde ligē
 tur et quolibet die sepius inueniunt[ur].
 Si nō unctura t[ri]stia p[ar]te indig
 nationē nervos. f[ur] empl[ur] femur
 et se[ci]s hui[us] et squille et alior[um] ut p[er]
 cedent[ur] caplo d[icitur]. Sed si coctione str
 ictilat[ur] p[re]dict[ur] os a suo mouet[ur] loco pes
 equi sonne claudicantis eleuet[ur] i[n] al
 tu[m] et cū equi cauda ligetur deinde
 ducatur ad manū uersus locū monu
 est[ur] q[ui] ex n[ost]ra oppressione uncture
 uersus terrā os disu[er]t[ur] aliquid ab ali
 o uel ab aliquo modo motū instant[ur]
 ad finē locū reuertit[ur] sicut debet. Sed
 p[er] pus debet mollificatū p[er] quod
 p[re]dict[ur]. Attendit etiā aliqui q[ui] n[on] p[er]
 alio sic disu[er]t[ur] q[ui] n[on] p[er] n[on] p[er]
 a locū amodo p[er] redit[ur] et n[on] p[er]
 tunc tunc agitant[ur] inflatione diu[er]sima
 cū cocture subu[er]t[ur] beneficio oportet
 et nō q[ui] om[n]i am[er] creaturā narrat[ur]
 sup[er] coctura ignis vltim[us] est remediū
 De lesione spinell[is] vel ligni et cura
 f[ur]

Contingit aliqui q[ui] spina vel li
 gnū inuat in m[en]tura pedū
 uel genua vel aliq[ui] p[ar]te car
 nis et intra carnes remanet p[ro]pter q[ui]
 vult[ur] et tunc curie tunc tunc et m[en]t[em]
 si nervi tangat[ur] et sic cogit[ur] claudi
 care. CVA. Albadar super vulnus
 et vndiq[ue] cū ip[s]i pilis et tria capita
 lacerat[ur] aliquā m[en]tura ponant[ur] super
 vulnus et cū p[er]na t[ri]stia. Ad id[em]
 valent radices arundinis et radices

diptami rite et supposito. Idei faciunt
 linace cu butiro rite et cocto postmo
 du & supposito que mediane sepe
 nouate lignu uel spina infixa carni
 mirabiliter ad cetera deducunt.
 Et no q ad omne inflatione molles
 et recentez facta q sit ppter nam
 pntuione aliq uigenus uel int
 tuis. uel aliq parte carni sitis uale
 decocto myrtu suolapra uidelicet
 Accipiat pntie absinthij bramehe
 rufine folijs qd tenerum est. et
 cu assingia perana uen tar duu rera
 tur q oprie misceant & postea aliq
 vase buliant continue agitata et co
 ta & calida qntu pan pnt sup loco
 leso ponant. et cu pena fascientur
 sepe reuocentur.

De gallis & ipaz cura.

Funt galle sepe nate cu uinc
 tumis. et sepe accidentale ex hi
 mositate simi stabuli crurib
 madefactis et quo hiores nate dissol
 uunt. fuit etia qnq in equo uine
 ne et superfluo equitatu. Snt aliq
 curare volentes gallas q lanetra
 sandue cornu et inde gallas erbu
 uel resalgatu intus ponit q malu
 qu locus talis nimis neruosus
 existit. ideo in n dolor augetur
 q superflui huores ad locu concu
 runt. Ideoq melius est q eqo gallo
 sus usq ad genua mane & sero i aq
 frigidissima teneat q tonens q galle
 minuant ppter coartatione frigida oq.
 Deu at uictura gallaz sunt taz
 per longu q per obliq cocture de
 centes. Que postea curent. plu
 es est expressu

De garris & ipaz cura.

Funt garris uictura cruris circa
 pedes parte posteriori ridentes
 sibi cornu & carnes ex trahendo
 incidentes. et qnq per longu sepe pnt
 res per fissuras putredine uel ut aqua
 eqm ardore assidue affligentes q agor
 ex superfluitate maloru humoru ad cru
 ra descendunt. Cura. Tili me
 ture sue depilandi pnt hoc modo.
 Accipiat calis uine tres partes. et
 auripigmentu qnta que tuta decen
 ter aqua calidissima agitent. taz du
 equant q perina inussa subito depi
 letur & lesa uicta garris ex ea m
 calida qntu pan poterit inungatur
 spano vno ore dimittat. Postea cu
 cu aq calida locus garris lanetur ut
 pili cadat in totu. Quibz uictis lau
 tur garris cu decoctione molliu et
 furfuris et cor sba cu pena ligetur
 arcuata uictura & ibi dimittatur
 a sero usq ad mane et co. Postea no
 fiat unguentu sepe arctis cura
 resina eqli mensura & munda decen
 ter buliat & assidue agitent et de
 tali unguete tanu aliquid tulu
 die garris unguent donec fissure
 ac ruptur garris fuerint solidate.
 semperq cureatur ab oi sorde et aq
 su aut fuerint solidate ablaqueent
 & madant uena magistra sursum i res
 ta mius ut spanone caplo dixi
 Sangne aut ut decet decto garris
 quant. et cocture curent ut dictum
 est sup. Sed est m q garris firmi
 tas perfecte curatur.

De crepatijs & cura ipsaz.

Funt sile & gritudines inter
 uictura cruris & ungulam
 cornu ridentes et carna ad
 similitudine scabiei. Alii putredine

infringendo accipiturque qd. ad cal-
 ce una vt violentier fit. **P**er alia
 violentius ad sanandum. **S**ed
 aut esse una et m. d. **Q**ue pul-
 que pulu. ita decenter agitur cum
 fuerit. allet. rege. et d. m. d. **E**t
 et sufficienter. **I**tem. **E**t
 et aceto. et agitur. **C**ontinua. **D**onec
 sint. **R**inguerit. **D**e quo. **M**at. **I**n. **F**ideli-
 bis. **I**n. **D**ie. **V**ulnere. **C**u. **A**ceto. **F**ortissimo. **P**ro-
 abluto. **A**d. **I**de. **A**mpiat. **A**n. **I**sp. **E**ntia.
 viderant. **A**lter. **V**na. **C**u. **P**er. **E**t
 de. **A**tramento. **E**t. **P**ureo. **Q**u. **A**i. **A**cto. **E**t
 melle. **A**bsolutu. **D**ecoratu. **E**t. **S**emp. **A**g-
 rentur. **E**t. **D**e. **I**ps. **N**elud. **M**ag. **A**l. **C**on. **E**t
 bis. **I**n. **D**ie. **M**utat. **I**n. **F**ideli. **E**t. **N**ec. **M**en-
 tiana. **E**rit. **A**bluto. **S**emper. **V**ulnere. **C**u.
 aceto. **I**te. **V**olentius. **A**l. **C**u. **E**ntia. **T**rip-
 dictis. **R**efalget. **P**ul. **I**tem. **C**u. **S**ilina.
 m. d. **A**g. **I**tem. **A**ntem. **I**tem. **T**ota.
 l. **M**ed. **E**t. **C**u. **S**ig. **A**ntem. **N**ec.
 nec. **C**u. **M**at. **E**t. **A**l. **O**ven.
 f. **E**t. **C**u. **V**ulnere. **E**t. **I**tem. **A**l.
 v. **E**t. **C**u. **E**ntia. **E**t. **I**n. **L**ea. **C**u. **E**ntia.
 f. **E**t. **C**u. **E**ntia. **E**t. **P**er. **C**u. **V**ulnere. **E**t. **C**u. **E**ntia.

De morbo alipion et cura eius

Est et alia equitudo que vul-
 giter alipione dicitur. q. fit
 p. in bulentis. **V**ngulari
 eq. vbi carnes vne. **M**ag. **A**l. **C**on. **E**t
 que velud intus impedit. **G**ressus. **E**t
 et fit. **Q**u. **I**n. **V**no. **P**edu. **E**t. **Q**u. **I**n.
 fit. **A**d. **O**mnes. **S**i. **N**on. **C**u. **E**ntia. **E**t. **I**n.
 Et. **Q**u. **I**n. **V**no. **P**edu. **E**t. **Q**u. **I**n. **V**no.
 equi. **A**l. **C**u. **E**ntia. **E**t. **I**n. **V**no. **P**edu.
 m. d. **A**d. **I**ps. **L**ea. **C**u. **E**ntia. **E**t. **I**n.
 ex. **A**l. **C**u. **E**ntia. **E**t. **I**n. **V**no. **P**edu.
 et. **S**er. **I**n. **V**no. **P**edu. **E**t. **I**n. **V**no. **P**edu.

Et. **C**u. **E**ntia. **E**t. **I**n. **V**no. **P**edu. **E**t. **I**n. **V**no. **P**edu.
 et. **C**u. **E**ntia. **E**t. **I**n. **V**no. **P**edu. **E**t. **I**n. **V**no. **P**edu.
 et. **C**u. **E**ntia. **E**t. **I**n. **V**no. **P**edu. **E**t. **I**n. **V**no. **P**edu.
 et. **C**u. **E**ntia. **E**t. **I**n. **V**no. **P**edu. **E**t. **I**n. **V**no. **P**edu.
 et. **C**u. **E**ntia. **E**t. **I**n. **V**no. **P**edu. **E**t. **I**n. **V**no. **P**edu.
 et. **C**u. **E**ntia. **E**t. **I**n. **V**no. **P**edu. **E**t. **I**n. **V**no. **P**edu.
 et. **C**u. **E**ntia. **E**t. **I**n. **V**no. **P**edu. **E**t. **I**n. **V**no. **P**edu.
 et. **C**u. **E**ntia. **E**t. **I**n. **V**no. **P**edu. **E**t. **I**n. **V**no. **P**edu.
 et. **C**u. **E**ntia. **E**t. **I**n. **V**no. **P**edu. **E**t. **I**n. **V**no. **P**edu.
 et. **C**u. **E**ntia. **E**t. **I**n. **V**no. **P**edu. **E**t. **I**n. **V**no. **P**edu.

De firma et cura eius

Fit etiam qda infirmitas que
 firma vulgiter dicitur inter m.
 tui pedis et pedis. **S**ed. **E**t. **I**n. **V**no. **P**edu.
 p. in. **P**adu. **E**t. **C**u. **E**ntia. **E**t. **I**n. **V**no. **P**edu.
 f. in. **A**l. **C**u. **E**ntia. **E**t. **I**n. **V**no. **P**edu.
 f. in. **A**l. **C**u. **E**ntia. **E**t. **I**n. **V**no. **P**edu.
 f. in. **A**l. **C**u. **E**ntia. **E**t. **I**n. **V**no. **P**edu.
 f. in. **A**l. **C**u. **E**ntia. **E**t. **I**n. **V**no. **P**edu.
 f. in. **A**l. **C**u. **E**ntia. **E**t. **I**n. **V**no. **P**edu.
 f. in. **A**l. **C**u. **E**ntia. **E**t. **I**n. **V**no. **P**edu.
 f. in. **A**l. **C**u. **E**ntia. **E**t. **I**n. **V**no. **P**edu.
 f. in. **A**l. **C**u. **E**ntia. **E**t. **I**n. **V**no. **P**edu.

De egritudine pedis et vngular et p. de morbo fite.

Completo de leish. m. d. **E**t. **I**n. **V**no. **P**edu.
 equi. **E**t. **I**n. **V**no. **P**edu. **E**t. **I**n. **V**no. **P**edu.
 d. de. **M**at. **E**t. **I**n. **V**no. **P**edu. **E**t. **I**n. **V**no. **P**edu.
 lar. **E**t. **I**n. **V**no. **P**edu. **E**t. **I**n. **V**no. **P**edu. **E**t. **I**n. **V**no. **P**edu.
 vngula. **E**t. **I**n. **V**no. **P**edu. **E**t. **I**n. **V**no. **P**edu. **E**t. **I**n. **V**no. **P**edu.
 m. d. **A**d. **I**ps. **L**ea. **C**u. **E**ntia. **E**t. **I**n. **V**no. **P**edu.
 et. **Q**u. **I**n. **V**no. **P**edu. **E**t. **I**n. **V**no. **P**edu. **E**t. **I**n. **V**no. **P**edu.

per longū mēſē vſq; ad cōnſuetudinem vngu-
le & pedis emittens aliqui vniuſū ſangu-
is per ſaſſurā. Accidit aliqui ex leſione
melli minus vngularū exiſtentis. Cui hec i
firmitas melli & caput habet a nelo.
Et quāq; accidit cū eq; eſt iuuenis ppter
vngule tenēturē. Nam ptingendo vel acci-
ter ptingendo i aliquo loco duro ledit
mellus tenerimus ppter quē
claudicat eq; cū ſepius equitat. CVA.
Inquirantur radices ſive verſus mellum
mē coronā pedis inter vniuſū & mortui
vngule cū reſueta deſup mandat qd
uſq; incipiat ſanguinare. Deinde accipit
ſerpens minutū maſus alioctis
cauda et capite i quodam vaſe oleo cōm-
plectat deſuper in tantū qd cōtineat
ſerpens in oleo liqueſcat et ab offib; ſe-
parent. Et de his fiat vnguentū ex qd
aliquilū calefacto radices ſive hinc in
die vngunt donec ſit mortificatū.
Vngula in ſtatu priſtini reducatur.
Semperq; cauendū eſt ne pes pueris
a ſordid; vel aq; tangatur. qd equi
herbas nō comedat illo modo.

De morbo ſuppoſte et cura eius.

F It hec leſio que ſuppoſta vocat
inter carne vniuſū & vngulā. ſi
cōſueſcit ruptū carnis ibide. ſi
ſi antiquat ſepe cancer efficit. accidit
qz cū pes equi ponit ſuper aliu pedem
CVA. Statim qz ſit vuln; occasione p-
dicta mandat cū reſueta nū de vngula
cū vulnus qd vngula carne vniuſū
pūat nec tangat eandem. Nam pūat
conſolidano impeditur oīno. Abſaſa
nū vngula circaq; abluto qd vulnē
nū vino calido aceto. Currēt et ſoli-
detur vulnus vt in precedentib; con-
tinetur ſemper cauetur a ſordid; et aq;
donec vulnus ſit ſolidatū. Si vero

per negligentia redigat in cancerū aut
vt i caplo canceris continet. Si aut con-
uertatur i hſtolā. ut hſtole.
caplo eſt contentū.

De ſpirata vngularū.

Accidit aliqui qd equi mſuſio non
curata deſcendit ad pedes ſup
vngulas. ſi recens eſt ſuētū
ratur hoc modo. Extremitas vngule
pūat anteriori cū reſueta pūat
uenit ſenditur donec vniuſū magiſtraq;
illud tendit cū reſueta rūpatur et ſan-
guis fluat vſq; qd ad debilitatē equi
et ſi expedierit idē i alijs pedib; claudi-
cantib; fiat. Poſt extrachonē vō ſan-
guis impleatur vulnus ſale minuto
& ſuper ipſ; ponat ſuppa in aceto in-
ſuſa. Deinde ligetur ſuſa nec diſſolu-
tur vſq; ad dies ſecū. Deinde curetur
vulnus cū puluē galli mēti et len-
tiſib; in die abluto ſemper pūat vulnē
cū aceto et a ſordid; et aq; cauetur don-
t ſit hleritus.

De diſſolutura vngularū & cura eius.

Si vero hūiores deſcendi ad pedes
occasione mſuſionis iū dicit
inter vngulas ex mſuſionē
a cura ſuētū antiquū. Opparet pedes
claudicantes pūat deſolari. vt hūo-
res & ſanguis ibide meliſ enacien-
tur in totū. Mandat ſola ſubtus vn-
gula cū extremis vngule cū reſue-
ta. Deinde violenter ceterpetur ex-
tranſcutit. Et ſuppa albuē cū ſuf-
ficienter mſuſa ponatur in vulnus.
et pes totus opte ſuſtinet. et ſic dū-
tatur vſq; ad dies ſequentes. Poſtea
vero aceto fortiffimo aliquilū alide
abluitur vulnus. et de ſale minuto
et tartaro impleatur. Et ſupponat
ſuppa in forti aceto ſuſa et pūat.

acet et sic usque ad die 7^m dimittat. De
inde bis in die cum aceto abluat et su-
per aspergat. Pulvis galle vel murti
aut lentis qui carnes consolidat et
humores constringit. Abluto semper
puls pulvis cum aceto et talis. Si
usque ad carnium solidationem. Vin-
gule retentionem. Et semper cavat pes
lesus a sordibus et ab aqua. Ad idem vingu-
tum utendum post applicationem salis et
tartari. consolidatum carnium pro-
hibens fluxum humorum. Accipiat pulvis
olibani mastice et piceis guttis. Aliqua-
ntulum sanguinis draconis. et misceat cum
cera liquefacta. tantum de re-
sepe ardens. et buliat simul ut fiat
unguentum quo aliquantulum calido utat
ut in cura predicta. Et non quod multum
sunt refrigerantes in quibus est predicta
cura utendum. Item ad hoc tractandum
singulas ungulas ut levis possit
Accipiantur malva pituris fuchur et
sepi et cum simul buliat et agitent
continue. ac de dicta decoctione sub-
sterneret calidam ungule cum penna succulat.

De mutatione ungularum et cum eis
SEPER accidit quod desidia mer-
schalehi humores conarsi ad
pedes equi et dum inclusi in
carni intus ungularum antiquantur qui
ungulas a tiello intrinseco separent ex-
undi viam querentes. Accidit etiam ali-
quando quod ungula penitus et subito sepe-
ratur a tiello et cadit propter fortis
multorum humorum ad ungulas discursum.
Et quando paulatim ungula se dividit a
tiello et nascitur nova. Sequens ungu-
la separentes quod accidit propter pauca
tate humorum sic subuenit. CVRA
Stati cum Rosnetta circa uenis

ungula incidat aliquantulum ubi iungat
cum novella. Ita quod uenis ungula circa
novam non premit nec in aliquo ledat.
Deinde accipiantur due partes sepi-
metis et tercia cere. Buliantur simul
agitando. addendo aliquantulum olei
nec fiat unguentum. de quo aliquantulum cali-
do bis in die nova ungula inungatur.
Et non quod hoc unguentum valet ad rena-
tionem et augmentationem omnium ungula-
rum. Sed cavat semper a sordibus et ab
aqua. Ungula non que subito dividit
a tiello et cadit mirabilis creditur.
Sed talis cura prestat. Accipit piceis gu-
tis olibani mastice. boli sanguinis dra-
conis et galbani equali mensura et pl-
urimam subtiliter cum duabus partibus sepi-
metis in terra cere agitando coquantur.
Deinde panis linens fortis infunda-
tur in eis. et de tali panis fiat capel-
lum seu subclausus ad modum tielli in quo
tiellus premitur. Et bis in die tiello
et cito abluat tiellus aceto fortissimo
refracto et iterum in capello mittat
et est valde cavendum ne tiellus ab ali-
quo duro tangatur. Et quando equus propter
ungule amissionem recte stare non potest
et tunc fiat eadem stratum paleis super
quo pro uelle quiescat. Et quod grane
ac rediesit equo super iaceat. Accipi-
atur fortis panis vel fortissimus
cum ungulis et in capitibus optime ligati
cum funibus a medietate capitis usque ad
pectus sub eo ponantur et fimee ligan-
tur ad trahes tales quod equus substineat
ab eis. et non minus eleuetur quod equus cum
pedibus tangat terram. Et non quod hoc ar-
tificio per unum equum quotiens propter
aliquod impedimentum non per alium
rectus.

De diversis inclinationibus et cura

Sit qda spes inclamatio ledens
funditus tuellu intus fer
et alia que tunc inter tuellu
a vngula tuellu intus fer
ledens. sit etia tunc non ledens tuellu
in aliquo. sed vna vngula attingit
et ledit. Prima spes satis placida
est. pedit q tuellu ledit q est qda
tenetitas ossis ad modu vngule tan
vngula attingens et vngula vngula
in se tenens. Cuius. Si vngula tunc
funditus intus lesus. subuenitur ei
lubriter in vngula desolatione. Si uo
fuit paru lesus discipiant cu ferro
sola vngula circa vulnus et in tu cu
circa lesione in vngula funditus
adat q lesio attingat a discipiant
decenter. Quia discipia subtiliter vngula
sola circa lesionem in tu q spatu con
ueniens sit intra lesione a vngula
ita q ipa no premat nec adhaere lesi
oni. Quo facto vulnus cu stipa a om
albu impleat. deinde curatur vngula
cu sale minuto et aceto forti et pulue
galle vel murti vel lentis ut dictu est
in caplo precedenti. Si uo clauellus in
ter tuellu a vngula intus intus
periculo sit existit q tuellu no ledit
u ex lat. Si aut curat in clauellu
pus usq ad vnu funditus teneat
incidendo per longu vngula a ampli
ando cu vulno teneat. et circa inci
dat vngula lesione pping. vulneri
non adhaereat vno modo. Inclamatio
aut discipia cu forti vulnus ab
a impleat de sale minuto et copiat
cu stipa i aceto pota a in pota facta
et et curat lesio bis in die ut sup
vnu. Si aut sit q spes que non ledit
tuellu sed vna vngula attingit a ledit
fuit vbi omo ut in 2o spe dixi. Adhuc

in ei q discipia pus in clauellu teneat
ter exte vngula incidat usq ad lesi
one clauelli. ut nihil turpidinis vel al
tu rei possit inter lesione modo aliq
teneri. Si no q omo alie inclamatio
re que non tangit neq ledit tuellu
intus pnt leuiter murti attingis
pus lesione pnt decet h mo. Expi
vel circa vel oleu vel aliud vinctuosum
calida cu sale. curato tunc fortiter
mutatur in vulnus. It vult fuligo
in oleo agitata. It vult ad id albu
men omi cu aceto a oleo agitati. Et
no q ad omo lesiones pedit et vngula
que attingit occasione clauelli vel
ligu vel alia rei intrante in vnu
vngula attingit per vngula tangi
tur ut in clauellu inquit ut non
ueit. fuit puluer in fuit sepo et
malus. que oia valent cu aceto usq
ad spissitudinem a calida q pnt potit
in quadam pota pota super pedes lesu
ligentur. et sic a sepo usq mane vel eo
dimittat. Nam hoc dolorem mitigat et po
terit vngula mitigat a lesio ut re
facilius vngula incidat pping. de
quinta aqua a sordibus curat. fuit
aut etia aliq q impia. medicantis in
clauellu non attingit nec curat. unde
conringit q putredo lesionis inclusa
intra vngula facit sibi vna intra carne
a vngula. ut exterus egrediat in
pone carne a vngula sup pede ibiq
efficit q clauellu vulnus emittens pu
tredine. Quod vulnus curu debet
ut sup eodem caplo dixi in clauellu
in ita requirat a attingat usq ad v
nu deinde ut alijs clauellis
pedit.

De morbo q dicitur ficius a cura eius.

P^rimo de ungula que aⁿ vulnus est sum-
ditus madat in tñ q^u fiat conueniens
spaciū inter soli pedis et fici. Postea
vsq^{ue} ad sole superficiē madat^{ur} fici. Et
extincta sanguine spongia mōina super
fici ligentur vt ipm fici^{us} vsq^{ue} ad tuellū
funditus corrodāt et spongia ~~non~~ mo-
ueat^{ur} inde donec remanens fici^{us} fuit
in totū corrosus. Testes nō curet^{ur} lesio
vt dictū est in alijs lesionib^{us} pedis. In
defectu tñ spongie multū valet pul-
uis affodilloz vel rei ali^{us} corrosive p^{er}
dictē. Resalgarij excepto q^uimoderate
violentius existit. Et ē cauedū ne ibi oī-
m^{nis} coctura fiat. Nam tuellus pp^{ri}o tñ
tanz suū posset talē ledi q^u ungula di-
derit ab ip^{so}.

Equus claudicans pede anteriore si non possit frangi à cuius pedis in ungula patitur Equus claudicans si non placet pastoralibus vel uicturans cum uicturas est lesio. Si equus claudicans anteriorum resolutione anterioris vel sinisteris fit claudicantior in spatulis dolor existit. Si equus posteriorum claudicans in sua resolutione fit claudicantior in alba est passio. Si equus portans dorsum depressum versus trunci faciat in egressu passus minutos et rotos lesione pectoris grauitur. Si equus anterior claudicans cum quiescat ponit pedem claudicante ante aliud nihil se

sustinens super ipm in corde vel spatula
 parte. Si equus claudicans pateri nō
 sustinet se d in puncta pedis et in suo
 motu uicturū non p̄stat. Vix ī uictū
 est lesio. Si eq^o hñs dolores intra cor
 pus hē continuo ante & nates frigi
 das et oculos securos. semm vnius esse
 censet. Si eq^o hñs antecor. flatus
 mī frigidus emittit. & hē continue
 oculos lacrimantes. q̄ mortuus iudicat.
 Si eq^o hñs infirmitatē amore vel vniu
 latus capite. emittens hñores p na
 res continue vñd aq̄ pingue et frigi
 das vix euadet. Si eq^o hē infirmita
 tes aragati emittit in tantū per anum
 n̄ liq̄facta q̄ nihil firmi in eis
 vñt r̄maneat. et per effusione nō al
 sat infirmitas in p̄xiō moriet. Si
 equus hñs egritudine vñulaz subitū
 & uelociter redit in sudore. et mēbra
 eius oīa tremūt. Nō videt euadē posse.
 Si eq^o hñs egritudine frigiditatis. caput
 inflatur l. et oculos nūmidos. et ca
 put defert valde deorsū pendens et ex
 mirantes auriculaz pendentes & frigidaz
 & nates sile trigidaz vix aut nūq̄ eu
 det. Si eq^o p̄iens morbū stranguli
 omē cū difficultate aut sonitu nariū
 guttū spm̄ emittit & tona guttur
 flati hē. diffis hinc liberatur.

Sed quæ multos genus citat te
lectat equum magni corporis
solidis ossibus et forma egregia
debet eligere in qua non velocitate sed in
bar equitat. Eius eratez a quadam
q: ad decorem existat. Ex equo et asina
vel asino et equa mulierant. Sed gene
resant nullū est huius animal q: qd ex as
no et equa nascitur. Admissū ēz
asinus huius sit Compē ample solido.

musculo strictis & foribus ~~in~~ in
gri vel murini coloris. ~~in~~ murei qui
in si discoloris pilos in palpebris aut an
tila gerit valabit solis plerumque colore
minor triennio. maior decennio non
debent admitti. Si asinus viliam equam
fastidit ostensa pui. asina donec uolun
tas solliatet. Postea subducamus. et ne
equa matuta libido non spernet. et ap
tus ille crebris sui gino i permixtione
consentiet. alieni. etas muli cognoscit
ut equorum. Si nascant & morant i mo
ribus durissimis virgulis sunt. Si vero
i pulchritudine aut virginosis non sunt
virgulis huius molles & ideo tales cum
amiculis sunt debent a ~~re~~ repelli. ~~re~~
per montes asperos passa ut eorum virgu
le durecant & ne inuicis labes in etate
tenera solidati contemnat. Mensibus
duodecim ut morant equi in ventate ~~re~~
A cunctis multis egitudines aliq sunt egs
que cognoscit & cuncti pui ut satis pleni
dicti est ~~re~~ mactam equorum.

De Asinis

Asinorum genus qui facit vult
bonum. Primo videndum ut ~~re~~
res feminasque bona etate si
mar. feminasque oib partibus corpore ample
femine bone ex his unde optimi exiit.
Hoc genera sunt duo. Vnu feru quosuo
cunt bonagres in frigida & frigida ubi
sunt greges multa feri. Alteri masue
ni ut sunt in Italia omnes. Ad semina
tionem onag. Idoneus q a fere sit man
suetis facile et ~~re~~ mansueto ferre nu
q. Qui similes parenti nascant eligendi
sunt & masculi ~~re~~ feri. Comode par
ant ferre & firmiter ordacis. Ad
mutant ante solstitium estum ut eode
alti. anni partant. Duodecimo enim me
se conceptu semen reddit. Pregnam

tes opere demandi sunt. Venter enim ~~re~~
labore natione terrens reddit. Vires
vero labore allentandi non sunt. eo q emis
sione labore terrens sunt. In partu ei
des feru semina sunt que in equis. Post
partu ante annum puli no sunt emou
di a ~~re~~. Præcis anno noctibi pui
ant esse ~~re~~ eis. et leniter capistris ali
que qua ~~re~~ habeant vincti. Cornoan
no domari incipit et mstru ad eas
res q ad quicq eis vult huius in usu
nar. Alii eos non eligunt si ad hoc ut one
ri possent. Alii ut melius ducit. Non
nulli eos ad uelendu disponit. Et pler
ad arandū ubi lenis est terra. Amant
eis aliquæ egitudines que cognoscit
cuncti pui ut ~~re~~ equis amant.
De grege Bonni qles debet esse tan
ti ac vacce

In bululo gne gradus etati
quor esse dicunt. Prima viti
lor sola amentosa. Terna
bonni nouelloz. 4^a nataloz. Quatre
gem amentoz emē vult obluare de
pui. Si sicut vacce ad fructus feren
dos etatis perue. integre q imperite
re boni apere. ut eis menta sunt gros
sa et ~~re~~ vitem sibi respondant. Alis
sunt forma corporis longi uteri capie
et longi lata fronte. Dantio ~~re~~ et
grandibus pilis comib et prepuem
tis. Pilosus auribus compressis malle
paleas mareis apertis natis. Cūcual
q grassis ac longis a collo latis hūc
ris. Cruribus nigris & paruis cauda pro
funda usque ad calces inferiore parte sit
quentibus pilis subaspis. Recte geni
bus virgulis breuib & parib. Corno
ad tactum non aspero neq duro. Signis
se potissimum nigro tēce ~~re~~ tūc
chelno. Quarto albo. ocelli simus emē

hic est primus dñi sumus cñ mediū. Et
tatis marie nunc. qđ vsqđ ad decemū
fetus ex his pcedit unior. Thauri
cognoscuntur his signis. vt sint albi
atqđ ingentibz membris etatis marie
et magis qđ iuuentute minor est
qđ qui texinat infantiū. Torna hinc
parius cornibz. Corola uastaqđ ceruicē
ventriqđ substrieto. Et qui ex his
cui sunt refert. Oculiores enī in una
qđ in alia inueniūt vt ex pientia totū.
Qualē vacce. ac tauri submitti debet.

[illegible]

loaus sit. digni est et facere eos mo
ciles. cogit et nescit. lachrymas
autem non habent. Cunctis diligens in
femina amore et filio novellus sub
inde condit et stellas aureo et labi
bus repare. Si que amiserit rui
los. eis subpone opz eos quibus non sunt
propter amorem.

Qualiter & qñ vultis debent sub
mitti.

[illegible]

Qualiter vituli debent teneri & qñ
capiunt & domari & qualiter

q̄ simis. Cernit corrosa atq; apac-
ta pulleantibus laetis ac at̄ genua flu-
entibus. Testes grandi animo vultus.
Sunt nō parue perfectis lacibus.
Latis lumbis. dens recto & plano au-
ribus solidis et nervosis. et brachijs
vngulis magnis audis longis et se-
tosis. Tota totius corporis dens et bre-
ui. Ruber marie coloris et fusa. Oculi
autem boni et de viciis locis operantur.
quia nulla est a aeris varietate cer-
rent. Vel si hoc deest. de locis silibus
ad filia trāsferent. Illud est autē oīno
curandū ut mītib; adtrahendū com-
parent egle. ne valentiorib; reb; al-
tē p̄tuleret eximū. In mōib; autē
hec consideranda sūt. sūt arguti
mansueti. hortamenta timentes cla-
moris & verber. Cibi appetentes.
Sed si regionis nō parit nulla est
est melior q̄ viride pabuli. Sicut
tēst ex ordine mīstretur quo pabuli
copiā et labor cognō accessio. Tene-
di sūt hūes in talibus stabulis. ut
de vacris dieb; ē sup. ut dicitur et
bene clausa ut pedes & ungulae con-
sumentur illece ac ipi refecti possint
a renalis mīstretis et tabanis. Et
his ipō cognoscat q̄ mutat dētes
anteriores post annū plenū ante de-
cem & octo menses. Deinde post sex
menses successue mutat primos de-
tes in trib; annis mutantur omnes
& tūc in leno statu existit in quo p̄-
seuerant usq; ad decem vel xij annos.
vunt usq; ad āmēdētem vel sex-
decim annos. Et cū sunt in statu an-
tes hū pulchri longos & egle. Et
cū senescunt minorant demigantur
et corrodunt. De infirmitatibus
boum & cura ipsarū.

SCIENDVM q̄ egitudines mī-
amēdū bobus Quāz una ē
q̄ in carib; ipō multiplicat
tur ita ut q̄ vulgōter dī gūta rubi
et ex superflua amēdōne q̄ potiā
p̄prie mīne hūidaz herbar et ex ni-
mia regine et aeris hūiditate super-
flua. Et cognoscat q̄ mīstretur cor-
vultus et oculi ex q̄ bene mōitū si non
cūret. Sed autē q̄ statī flobotoman-
dus est bos mīrmus de vena que ē
sublingua. s; q̄ due q̄ aere sen glan-
dole que sūt ibi signent in plūibus
locis cū pūctā ostelli bene incidente
ita q̄ multus egrediatur sanguis et
cū thure fiat fumigū ad nareseme
Itē accidit eis febres imoderato la-
bore aut calore. Et morbor in bob
ut ait Varro hec fere sūt q̄ laborat p̄-
ctus et p̄p̄ter frigora & p̄p̄ter nimium
labore. A p̄p̄ nullaz exōtationē. Aut si
exōtetur statī sine mīstallo et potiā de-
dens. Et cognoscat cū februit. q̄st
cibi tacti & marie in lingua & au-
diat & anhelitus ipō est spissus et
calidus quib; tubenē delect cū regi-
mine frigido. s; q̄ a labore oīno cessant
et in loco frigido tenent & de frondi-
bus salici et vitis capiti et molant
frigidas herbas & ordeū coctū mīst-
gdatū et furina cinis. Et bibat aquā
in q̄ buluerūt frondes salicis & frigida
herbar & ordeū mīstgdatū. et si vi-
debuntur nimis repleti de ipō sanguine
minuat. Itē bibat aq̄ malorū acmū
primorū & ipā mala & prima edant.
Vel si mīstretur autē hic morbus q̄
p̄fundat aq̄ et perungat oleo et vino
tepefacto et sustinetur abo mīst
aliquid ne frigus cedat. Si autē aqua
frigida datur. Si hoc non p̄t at demit.

sanguis maxie capite. Ite opilatut et
 igitur splen ipoz et quo non literant si
 duu sic infirmi existit et cognoscantur
 q bullunt sine tuncant & ~~quod~~ aut tunc
 tunc cognunt. Ite inflant boues con
 stipatione vel ventositate in ipoz ventri
 bi generata. cognoscant q si manu
 vel digito super fimbriellis q sunt iuxta
 anteriores anchas percussit sonat ut
 ytipanum et visu inflata apparent et
 doloe trahunt. Et qnq in fira se pster
 nit et libenter iacent. Curant autem
 ai cristeris vel ai nullo de quibz dista
 est sup ai tractabat de doloe equoz.
 Unde ai manu pueni vincta oleo exhan
 tur feres. Vel maciat vena caude ai an
 te nistelle per qtuor digitos longe aba
 no desubtus. Ite ledunt collo ex in
 una oppressione indecentis ugeris et
 maxie cu plume decederit super col
 lum & qnq fit ibi ruptia ppter huc
 ibi conuulsos que curat cu medianis
 solidatis carnis & gnatibus autis
 scriptis in curis egredimur equoz in
 plumbis locis. Et etiam ai alijs quibz ma
 resalech bouum vnuat & papue ai ru
 chone gippe. Ite ledunt a spine vel
 alijs rebus acutis & duris mtritis mpe
 dibz ipoz vel alibi casualiter ex quibz
 claudicant cognunt. Et curant si curaba
 tur quod intrant pedes vel alias partes
 cu radiabz aridum mris vel ai radi
 abz diptam suppositis & penna fassana
 vel ai alijs medianis et lesione spine
 scriptis in tractatu equoz & curant
 plene dictu est ibi. Ite ardent eis
 multe alie egredines occulte et aliquae
 manifeste & lassitudines que pueniunt
 in nimio labore atq calore. Que cog
 unt eo q non medunt vel soluti
 modu medendi mutat & libenter.

iacent. Et ex calore lingua ex hant
 et multe alie mutationes pnt in eis
 videri ab alijs qui in eos lites in mo
 limes cognouerunt. Venes aut sume
 et agiles cognoscant q facile se
 moiat cu tangunt et punguntur
 hnt mebra grossa et auriculas e
 lenatas. Pulcri aut & lites gnat
 cognoscant si oia membra grossa &
 auriculas elenatis. Ite sunt et sibi ipi
 bene vident. Pnt etiam et alie infirmi
 tates accidere lobis q cognoscit pnt
 et nouerit optimi maresalechi
 boni qui multis annis in talibz sunt
 experti. Ego autem ea que re facie pnt
 fideliter scripsi. De diuinitate seu
 varietate boni & vici & de mte

Ex genere bouum aliqui ipsos
 sunt nigri magni fortes et
 indomiti qui bubali vnan
 tur non bene habiles ad planstra et
 aratra. Et in mendo per etiam signis
 ponderibz ecent ligati artificialiter
 quibz carbenis libenter morantur
 in aquis. Eoz coria non sunt adeo bo
 ut aliorz boi hnt valde sint grossa
 et coria carnes nimis melanconice
 sunt. Idcirco multa bone. Et ha
 cande facie sint pulcre in cocte tur
 pes efficiunt. Ite alij sunt bones q
 lites vnuat quoz quidam sunt
 maiores qui pnt locis planis con
 ueniunt quidam minores qui magis
 pnt ecent in montibz & quidam
 sunt in magnitudine et paruitate me
 dij qui vtriusq pueniunt locis. Amplius
 quidam sunt uicere quoz carnes tem
 perate pterionis sunt. Idcirco hiano
 corpi incrementu bonu prestant et
 in eo robur et mte pueniunt. Alij
 sunt etatis perfecte qui pnt

¶ virei sue laboribus deputandi. Cor
coria pro solis calcinatione sunt optima.
Et cor carnes sunt mediocriter melius
conue no multum convenientes in hominibus
stomacum ferre & calidum humorem. et his qui
gravi laboribus erant. Sunt alij fines
qui ad labores sunt pigri et minus
vires qui predicti. Cor carnes minus
¶ idigestibiles iudicant.
Sed cor bona sunt & papue si sunt
grossa cornua boui sunt predicta. apta
ossa capillis et parioribus manibus.
¶ cor finis stricioribus
agnis & arboribus ac vineis et ibidem
dis fructibus & quibusdam alijs vasibus
¶ canistris. Ita vixit quidam sunt
magne. ut magis qui ab hominibus tenent
pro utilitate grandis & nutriendis
vitulorum et boui que predicta & alia
¶ huiusmodi non debent deputant. quia
carnes & coria sunt filia masalius
sed eae lac licet ad esum & casum
sunt hominibus non tamen tollend. sed per
trimento vitulorum quorum vicia vires &
augmentum opter matribus tollendis
dimittendus. Alie vero vires sunt parue
que solum que solum propter & casum
venient. & ideo post partum qui solum
propter lac et casum venient et ideo post
partum quidam diebus dapibus occidendi
sunt viridi et esui hominibus deputandi.
Quorum carnes temperate ac digestibi
les valde sunt & optime his qui in
quiete morantur. Lac vero & caseus sunt
humano esui competunt. huiusmodi vero ideo
facta ut eis existit. Eligenda autem
sunt tales vires que non omnis puer
sunt et vixit magna sunt.

De omnibus quales enim & eligi debet
et de cognitione sanitatis et infir
mitatis *psap*

OVES bone cognoscantur ab e
cane. non neque retule sunt ne
que melle agnes. Nam alie non
dant. alie vero non possunt de se facere
sed ea melioritas est qui sequitur
¶ qua sequitur mors. Ita cognoscuntur
tur a forma. Nam ovine esse oportet
corpore amplo que lana multa sit mol
li vilis albis & densis. Corpore
maxime cum cervicem et collum. Venit
quoque debent pilosum esse caput. Cru
ribus humilibus. Caudis plixis in tra
lia. sed in summa brevibus. Ita cognoscuntur
¶ et pinguem. si agnos solent pro
creare formosos. Sanitas et infirmi
tas eorum cognoscantur. Nam si aperiantur
cave oculi & vire sunt rubicunde ac
subales sunt sanis. Si vero albe et im
bricade & grosse sunt infirme. Ita
capite in pelle collum & ante caput
trahi possunt sunt sanis. Si fragile sunt
infirme. Ita si manu capiunt in
scelma pro anchas et stringunt
flectunt sunt sanis & fortes. Si flecti
non possunt sunt infirme. Ita si audacter va
dunt per viam sunt sanis. Si moleste capi
¶ inclinato sunt egre.

**Qualiter tenendi debent et pasci et
in quibus locis**

DE pascione primum primum
est ut per totum annum recte pas
cantur in tuis & foris. In stabu
lo idoneo sint. Ventoso quod magis ad
orientem qui ad meridie spectet ubi
oportet esse virgultis & palcis. vel alijs
stramibus stratis atque pelliculis ut munda
re possit fieri ab humiditate vixit facile pos
sit. Non enim solum virgolanas corrumpit
omni. sed etiam virgulas ac strabius fieri
regit. Cum aliquot dies steterint subire
oportet alia virgulta vel palcis quod mol

luis requiescant pulcritores q̄ sint libentia
 n̄ ita pascant. facienda quoq̄ infirmis
 et his que agros p̄nos h̄nt septa sc̄at
 ab illis quo eas secludē possis. hec
 aut̄ magis in uilancis gregibz sūt suā
 da. Nam his que pascunt in saltibz cul
 codes sc̄at portant crates aut retia q̄
 b̄ cohortes i solitudine faciūt ceteraq̄
 utensilia. Longe n̄ d̄ latē ac varie i
 diūsis locis pasci solent. Pascua ou
 lo ḡni ualia sunt que vel i naturalibus
 vel i p̄tis simonibus occurrunt. Talia
 n̄a nō nocua sūt. Siluestria damno
 sa lanatis. Salis nō crebra aspersio
 vel pascuis m̄t̄ vel cānalibz frequenter
 oblata de p̄toris leniē fastigū. Nam
 per hiemē si penuria est feni vel pulce
 ria vel facilius victus vlni ut feni
 suaria frondibz p̄beat. Estius aut̄
 mensibz pascant subltis m̄t̄ cum
 ḡminis t̄ni suauitate roris murti
 imedant. Quarta hora calescente po
 tuis p̄ni fluminis p̄beat. vel p̄ni
 aut fontis. Meridici solis ardore et
 vallis d̄ arbor vmbrosa declinet. De
 inde aut̄ arbor infringit et solū p̄
 vmbre vespertini roris h̄esat gregē
 reuocemus ad pascua. Prouidendū
 quoq̄ est in hoc ḡne ut papuli ab
 tate saturent et longe p̄stant ab
 locis q̄ d̄ lina minuit d̄ corp̄
 maduit. Sed caniculābus d̄ estiuo
 diebus ita pascende sūt oues ut a
 p̄ni gregis auertant semp a solis
 obiectu. p̄me aut̄ vel ut solu
 tis gelidibz ad pascua p̄diē non de
 bent. Nam pruinosa herba hunc ḡm
 morbos creat. Et t̄n̄ semel aq̄re suf
 fiat. Cū melle facit teneant i
 pulis qd̄ est vñle duabz et causis. nā
 et caduca sp̄ra saturant d̄ obtutis

stamentis et stercore facit in
 animz sequēti segetes meliōs. Per
 totā estatē surgente aurora festina
 ter mulgant. ne solutū pascū p̄dat.
 et cū dies icatuerit ducant ut calor
 solis d̄ uentus non possit eis
 nocē. Vesp̄ aut̄ d̄m foris sint
 q̄ recuperent pascū que p̄diderunt
 in die. Et cū redierint p̄spiciantur
 ne sint calidā cū i ouilibz includū
 tur. Si d̄ magnus serior fuit i p̄
 mis pascuis ne si longius abierit
 possint recurrē ad vmbraia. nec
 pascuis sinant eas importūe agre
 gū t̄p̄ calidū. sed sp̄ moderate dis
 p̄gant. cū adducunt calidū non
 mulgant. Cū aurora apparuit mor
 agricolū ducant. Vbi t̄n̄ sint do
 nec per se ipos ducant. et t̄n̄ in fri
 gidioribz ducant. vmbraia vñ soli
 tate custodiant. Cū videntur mane
 telas arenor̄ coneratis aq̄ non per
 mittant pascē. Si serior fuit et plu
 uia cadent sinant uacē. sed
 ad celsiora ducant vñ t̄ngant aue
 te semperq̄ moueant. Cauende aut̄
 sūt ab herbis super quibz venit ara
 arena. Et dicit pastor expertus q̄
 m̄se aplis mady jun̄ iulij n̄
 sūt dimittende multū pascē ne in
 mū impinguent. Sed de mense sep
 tembris octobris d̄ nouēbris post
 mediar̄ f̄at sūt die dimittende
 in pascuis ut impinguantur in q̄
 t̄n̄ possunt. Antūne debiles p̄oq̄
 mittent. calidiores eis vñ
 tempus assumat.

Qui debent submita arietibz q̄l̄
 et q̄ntē t̄p̄ sint p̄gnantes et q̄l̄
 debent esse arietes et quot oues
 sufficiant vñ

MENSE aplos pma est arietu ad
missura ut agnosqz maturos
inveniat pios viximus. ne et
mense Junij et Julij si fiat mense Julij
ante hunc mensem. Seda fit. id
missura pte mediu mēse octobris
putant at vna pū vris nascentibus
herbis. Aristoteles asserit. si masculos
creare velis admissū tpe sit autoches
et alia septentrionis eligēdū et cont
eū veneti greges esse pascendos. Si rei
nas generare velis. ad austru seu austru
captandos s. et in eū pascua diri
genda. Aliqui duobz ante mentibus
arietes a cornu renocant. ut facit librum
augeat dilato ueluptatis. Quidam cer
te sine disortione permittunt ut mēse
totū annū feniā non desit. Quia dū
admissura fit eadem aqz oz. qz cornu
tao aque et lanae fiat varia et cornu
pit vrenū. Et ait Varro Cū omnes con
ceperint arietes sctemendi sūt
sint molesti obsunt. neqz oportet pūm
nere qz bimas salire. qz neqz nati ex
his idoneū est. et ipse tūc detiores.
Quis pugnās est centū quāqz de
bz itaqz admissura debet fieri tali qz
qz partus nascatur at sine annūm ai
aer est medice ipatus. et pūmne ori
tur herba vmbribz pōtibz eucata.
Eligendi sūt arietes candidissimi et
gentibz illis quibz sūt oues alte. Et
mollibus lanis i quibz nō solū corpis
splendor considerandus est si etia ligi
que si maculis fuscatur. valetate
reddu in fabole. et si nigra est nigr
creat. de albo quqz nascit coloris albi
De fuscis nūqz pū alius creat ut ait
Columella. Eligendi sūt arietes illi
pūz ventre promisso et lanis an
didis recto. Cauda longissima et la

ta. Cauda recta pūm ad rectu lana
apertis aūbz amplis pectore scapulis
et clunibz lanis. velleis densi frontela
ta magnis rebus. etatis pūm. qui vs
qz ad octo ānos vtiliter pōt mte. et
mna debet bima submitti que usque
ququēniū feniā nēia est. Anno sep
timo deficit. Itē ex pūmne aduerti
tur ariel. Si agnos parant formo
sos. Centū omnibz vms ariel sufficē
fertur. Et quocūqz sint centenaria
arietes sufficē ait Varro.

Qui debent tondi et qūter et qūdo
signari

MENSE aplos locis calidis ton
dantur oues. Et fortim feniā
figurent. Temperatis vō mē
sibz madu tondu celebranda est sapie
cia sudare mōpūē quāqz abeqnoe
venit ad solsticiū ut ait Varro. Et
tondis oues hoc modo vtilibus. Sū
cū decoctū lupini. fātes vni vris
eis que miseris amurci qūm vni
corpus redactis. tōtas oues hūc
ralis. Post tridū si mōe vniū est.
lutori nīgantur exmo. Si vō alio
locis pascam. aqz celestis ai sale paulu
lū decoctū sub dūo debet enim
tonser uncta membra diuere. hoc
enī modo curat pūis toto
scabru fieri dicit. Et plūm lanas de
are ferunt et melles. Si talis dieb
per annū lotas oues oleo et in vno
vngē oportet pū serpentes quiple
zqz sūt pūpū latent. Cedru vel gal
banū vel mulieis capillos. et ceru
na cornua frequenter vramus.
qua in tonsuraz plagaz acceptis. sōle
pūe liquida liniatur. Quidam in
anno bis tendent vni sīpania ac
semestres faciūt tonsuras.

De cognitione etatis ouium

Ontes ouium mutantur post vna annu et dimiduu. scilicet duo anteiores et postea post sex menses mutantur. primi. et postea mutantur ceteros ita quod mutantur in tribus annis vel quatuor ad plus. Et donec sunt ineqles sunt iuuenes. quando eqles sunt in ista et quando discalgantur in immutatur et quando pueri sunt senes. et tunc multus earum fit breuis et grossus et stant in bono statu usque ad octo annos. et quidam usque ad x. si copiose pascantur. Si si famem sustineant non senescunt.

Qualiter et quando debent mulgi et caseus fieri ac seruari.

Vsqve ad festu sancti onychachis bis in die mulgeantur. Oves et postea semel. Lac potest elici pingues autem arietibus mutantur ne et oportuno tempore fetu emittant. Si post conceptionem arietum pingues fiant custodiantur per totam vitam. Si festinantes mulgeantur surgente aurora. homo congrue durans ad pascua. Omnes silentium teneant dum mulgentur oves. Excepto magister qui oportuna loquatur. Caseum coagulatum. Sicuti lacte coagulatis vel. vel eduli vel pellucida que solet per unguem adherere ventri vel agrestibus cardui floribus vel lacte siciliano aut seculi debet omne deduci ut si pondus vigeant. ubi reperit solidari opaculo ponatur aut frigido et tenuitudo et pinguedine sicut. Vna casei sunt si aut siccus aut filamentosus est quod emat si etiam parum pascatur etiam nimis salis accipiat. aut calore solis vitatur. In recenti caseo conficiendo aliqui virides nucleos pinguem teneant.

lacte muret. gelat. Alii duntaxat murem frequenter in colatu. gelant. Quicunque etiam sapore velis efficere potest adiecto quod elegit condimento seu piperis seu quicunque pigmenti.

De morbis ouium et cura ipsorum.

Nascitur eis grossum. scilicet pila ex fluxu humorum a capite descendenti. Et perforatur ibi pellicula. et ideo quando aqua paulatim egreditur et. Iste pascitur grossitatem splenis et inflantur et hoc sepius de mense maii et iunio. multum sanguinis grossi et viscosi. Ex quo sepius subito moriuntur. confert eis vinum. Item dicitur digitorum ponere inter nates et facere quod multum egrediatur sanguis ex quo quedam moriuntur et quedam nihilominus moriuntur. Item pascitur febres que cognoscitur et curantur prout de dictis est et habetur in tractatu hominum. Item et eis alie res et equidines quas cognoscere et curare non videntur. pascitur expertissimum a tota vita. Quis in sola custodia omni exerceat et in talibus solis munda. De agnis quodammodo tenenda debent et quando castrari.

Cum nascitur in agni unaquodque septimana per mensem saltem eis ibidem. antea omni tempore quinquaginta die. Dum etiam exierit a matris mox teneantur per pascua. et quia melius crescant. unaqueque ebdomada saltem detur eadem. Cum naturam duntaxat viderentur cum matribus. de agnis. Saladum dicitur. Vnde etiam comparatur inopunt oves. Si tunc eis mittitur in stabula que ad eam rem habent. Celsa ibique agros viderentur natos ad ignem ponunt et per biduum aut triiduum teneant dum

cognoscant matres a pabulo se faciant
 Deinde cum matres ad pabulum redeunt
 cum gregem retinet agnos qui cum redierit
 re ad vesper fuerint alunt lactem
 rursus discedunt ne nocturni a matribus
 conatentur hoc idcirco faciunt mone
 antequam matres in pabulum exeant ut
 agni sunt satis lacte ceteri et di
 ces an pingerint pates affigunt
 et ad eos alligant liliis. ceteri autem
 qui alia re leui distantes ne matres
 arcentes inter se tenet delibent
 restituent aliqd. membra. et ad ma
 tres moneant ne accedant ad mone
 et labia agni vixit butiro aut ad
 pe suilla et olfactu labia lacte di
 ebus post paucos obicit his viana
 molliora aut herba tenera antequam
 exeant pabulum et si euerterint et
 sic mementur accipit quoad fr
 sunt quadrimestres. Inter matres ear
 his temporibus mulgeant. Cum re
 pulsi sunt agni a matribus diligenter
 est adhibenda ne desiderio se uelut
 itaque delinque blandiendum in murtam
 pabuli bonitate et a frigore et estu
 ne quid laborer curandum. Cum obli
 mone iam lactis non desiderat matre
 tunc denique opellendum in gregem
 omni.

De utilitate omni
Vtilitas omni magna est na
 ce pilis ipsarum sunt munda
 naria et delectabilia ad
 hominum salutem et vitam quod quod salu
 lionis tanto meliores et maiori
 pira. Ex pellibus autem pilis sunt pel
 lina et fodre pannorum ipsarum fignis
 oportune. et ex his pilatis sunt
 calciamenta et cetera. Item lac ad ve
 ni est melleus et satis salubre et

quod quanto recentior est tanto melius et
 quod eo spissior tanto amplius est nu
 trimenta. Et ipsa quositas que est
 ferri est saluberrima ventris et colici
 eductio. Calens est quod ex co
 mimentis est corpus humani quod
 quanto recentior est quanto melior et
 quanto vetustior et durior tanto pe
 ior. et quod ex eis est nimis saluberrimi
 nimis viscosus et nimis fragilis
 non est bonus ut ait Plinius. et sic
 bonus est qui tenet medium inter utrumque
 Cuius autem precidit delectabilis est sa
 poris et huiusmodi nimis atque iocundi
 ens et forte melleis assuetis quod labi
 ubi nimis excent. Agnos vero qui
 satis melleus cum sunt a lacte
 remota. sed et castorei optima ut ait
 Antenna. sed si et ceteri excesserint
 deior fit. et quanto vetustior pe
 ior. et ad digerendum diuor. pellos
 autem et lane agnos sunt optime atque
 ad operiendum coram aptiores quam ceteri.
De capris et verris et edis quod
 debent eligi et qualiter et quanto tempore
 sint pregnantes et de ipsarum eta
 te sanitate et utilitate.

Qui caprinum gregem vult sus
 ligendo animadvertere quod
 ret primam etatem ut cum paret
 que iam ferre possit fructum et de his
 earum pennis que durissimis nouella in
 quod vna utilior est. In forma viden
 dum ut sint firme magne. Corpus
 lene. Crebro pilo. sub mento ut
 nullas pensiles habeant. quod hec scian
 diores sunt vixit grandiore sunt
 et lac multum pingue habeant. In
 tarsis cum silibus sub mento mamil
 las. gurgulione longo. breui ceterum
 ceque plena auribus flexis et fimbriis

Paruo capite nitido spisso. & longo capillo. Ad mendas feinas an amū nō aut durat vlt sexennū. Ex capris meliores sūt que his parūt. Ex his potissimū sūt eligendi admissuras. Cito scribit in fisco sicuti eē capras q̄ ut saxo salūt plus sexagenos pedes. Hinc p̄ter p̄tori stabula meliora sūt que spectant s̄ ad iberos ortus solis et q̄ lapide aut testa saxo sūt strata ut capule muno sit vliginosi ac lualenti. Teni ac p̄sti hoc p̄cis debet q̄ oculū. sed h̄ p̄pria quēdā q̄ p̄no siluā salubri delectat q̄ p̄no studio enī de agrestibus fructibus pascitur atq̄ in locis cultis ingula carunt. Inq̄ a carpenti capre diuine. Ideoq̄ in lege locatiois fundi ex capri solet ne colonus capri in finē pascat. Post autūmū erigūt gregē laticos q̄ que conapit post q̄ mensem reddit t̄p̄ verno. Eū cū t̄m̄ tres sūt facti submitunt. gregē magis esse. Sagis magis gregē putant esse carat quāgenas eo q̄ caput laxius sūt & se dispunt i lo ai vni. Singlis decē capris singuli sūt aut lura. Ultra octo annos uande non sūt. Nam hoc genus longi sterilest etate. Sanas esse capras nemo p̄mittat. nūq̄ enī sine febre sūt ut au vno. Accidit enī sepe ut i corpōibz vulnēt q̄ inter cornibz pugnat. ac etiā spinosus locis pascuntur. Quibz subueniendum ē in curis vulnēz equoz dictū in plibz capris. Vtilitas capraz ē p̄cipue i pelle ac lacte et edis. nā ex ipaz pellibus sūt optia calamenta et equoz selle operiuntur. Lac ipaz multū & hūam corpori op

time p̄cipue nō coagulatū. Parū caseitatis h̄ns. Et q̄ ex eo fit caseus nō est adeo laudabilior ut omni. Eū carnes minime sicutatis h̄ns & ad digēdū dure existūt ideoq̄ male. Sed edoz carnes sūt optime ad salutē & delectationē & p̄cipue lactantū. & ex ipaz pellibz sūt optime cute et durata calamenta h̄ns. nemina q̄ voluptuose vire cupit. De scrofis et veribus et suis q̄ les debet teneri. eligi & q̄ t̄p̄ sint pregnantēs et de ipaz etate sanitate & vilitate.

VARRIES eligendi sūt vasti & ampli corporis. sed rotundi potius q̄ longi. t̄p̄ & clu nily magis rostro breui ceruice gladiis spissa. vno coloris potius q̄ vny libidinosi amati q̄ vny ad q̄dri mos mure feinas p̄nt. Scrofis nō longi. laticis debemus eligē & quibz ad sustinēdū. fene omis se magis venter effundat etā veribus silia. sed i r̄gibz frigidis repressi nigri pil. Incepdis qualescūq̄ p̄ uenerūt. Itē hoc p̄cipue porcos multos pariat. hoc genus oibz locis p̄t melius t̄i a gr̄is palustribz q̄ sicutis p̄cipue vny arbor fructuosior silua subp̄nt q̄ subinde matūis fructibz alterna mutacione subaurat. locis maxime grammosis. canas vel uia radia bz nutiunt. sed ex asperitibz al mē per iemē p̄tenda sūt pibula glandū castaneaz & siluaz vel siluaz vel ordeū vel fermentū. modo pinguedinē efficiūt. sed enā carnis iocundū saporem. p̄t t̄p̄ erigūt etate mane & antequa

creatur. ~~libras~~ aq̄ mactatū dñe
solent mane ~~et~~ vespere. si alia que ob-
tineant non habuerint. Scrofe bis in die
lacte eam bibat. Cui ~~pauca~~ a māmā de
pissi sūt. si fundus mīstrat dari solet
vinane. et sapper et vms. A partu x
dieb; p̄ximis nō producit. ~~et~~ aia
matres n̄ p̄ter p̄m̄ elapsis ~~et~~ dieb;
simut eunt p̄stū in p̄ximū locū velle
vt ~~sub~~ reditu lacte alē possint po-
re. Cū creuerit sequit̄ m̄re. id p̄m̄
domq; secerunt a matrib; ac seorsū
p̄stū. Nutrices subulais affuecē
debet vt oīa faciant. ~~et~~ lūcū p̄mo
cū includerūt. cū bucinatū est apper-
unt vt exire possit in eū locū vbi orde-
m̄ futū sit in longitudine sic em̄
m̄ms disperferit q̄ ~~et~~ aceros p̄stū
et plūes facilius accedant. Ideo ad bu-
cinatū conueniē dñr. ne siluā locū dñ
p̄stū pereant. Castant̄ veterē cōmodū
ānūli nec minores q̄ semestres quo
facto nomen mutant et ~~et~~ veribus di-
ant̄ mactales. De similitudine suā vni
solū exemplū cū dicit. Portis lacten-
tibi si scrofa lac sup̄editāe non p̄t̄ in-
trā frētū dñi oportet. Cuidū n̄ sol-
uit alnon vel ordeū obia ex aq̄ quā
fuit trimestres. In ~~et~~ scrofis dñe
veteres satis esse putant. Vtilitas per
cor est q̄ cor carnes ad abū competūt
acerentes et ~~et~~ et cor lardo est opam̄
in condiendis oīb; abis et ~~et~~ adepti
optū p̄re calcamentis conspuandis
et in plūib; vnguentis ad curandos
egritudines oportunitis. Iter est alia
utilitas q̄ vineis imissis nec dū tur-
gentib; et ex acta vndenna fūme
p̄secuto fossens diligentia mitant̄.
De canib; q̄les debent eligi &
q̄lter tenē et mactū & de ip̄z
vultū

41
CANIS est custos eius pecū
q̄ eo comite indiget ad se re-
fendendū. In quo gñe cū
marie oues ~~et~~ capre. eas om̄ lupus
captare solent. Cui opprimus canes
defensores. In sillo p̄tē sūt quese
defendūt vt sūt suos veteres mactales
et scrofos. Canū gñā sunt duo vni
venatū pertinet ad feris. Alter qd
custodie cū paratur pertinet ad p̄stū
de quo dñe intendo ad formā huius
ant. Primū etate idonea parandi sūt.
Nā canū & senes nec sibi nec omib;
sūt p̄sidio & lupi non m̄q̄ p̄de.
Eane debent esse formosi magnitudi-
ne ampla oculis nigricantib; narib; con-
gruentib; labris subingris & rubiam
dis m̄re sup̄p̄et et eo nare duob;
dentib; dextra et sinistra. Rūlo em̄
necitatis sup̄p̄et dñe p̄stū
q̄ lūcū ~~et~~ t̄re h̄it̄ aceros den-
tes libris rectos. Caputū & auricul
magnis ac flactū ~~et~~ p̄stū gressis
ceruicē ac colle. Inter nodis it̄
loz longis pedib; magnis ~~et~~ alis di-
gitis et ungulis duris ac curuis.
Corpū sup̄p̄et opina neq; emmūla
i sūma neq; curua. Cauda grossa la-
trata grām h̄itū magnū colōe p̄
cūmū leonino. Scemina ad debent
esse m̄mose papillis eq̄lib; Cūen-
dū est ne alapis ~~et~~ lamisq; nene a
venatū canes em̄. Nā aliq̄
ad p̄stū p̄stū sequendū ~~et~~ eret sūt.
Alii si vident̄ lepreū et ceruū cum
p̄stū q̄ oues seant̄ q̄re a p̄stū
emptis melior est qui oues sequi cō-
suevit aut qui sine vlla ostendit̄
fuit. Canis enī facile aliquid assue-
cit. Eane bene pascendi an gregeū
ne p̄ter famem volens quereā abū

a grege recedat. incitane oues cistres
non pariant ne duchi sapie nimis se ab
stinant. sed dent eis ossa bene contusa
blan ex his dentes sunt firmitates et
magis patuli ppter q velamentis
ducunt male acrios que sunt ppter
medullas sapie. In die abii capiant
ubi pascunt vespere ubi stabulantur
Caroli tunc mensibz solent esse preg
nantes. In partu si plures sunt eligere
os quos habet vhs reliquos abicere
qnto pauciores relinquuntur tanto i de
do meliores sunt. Itz subsumantur
eis aliquid quo melior cubili facilius
educant. Catuli diebz viginti videre
incipiunt duobz mensibz ppter a pri
mum distinguunt a matre. Educant
plures in vnu locu et mutant ad pin
guendum quo acrios fiant. Itz con
suecant vt alligari possint pnu le
nibz vinctis quos ab ardere cona
tur id ad consuecant facit vinctis
et vinctis solent. Quidam multos
grege s aq vnt pinguat aures
et inter digitos eos q mures et re
am pulices in arie solent q si
fiat caulerant. Ne vnt qnto arie
stus imponunt his colaria ferri acti
ti alens sub se lene conu clamulis i
fixum ne collo noceat diutina ferri
Nus cum pro peccatis multum
solet parari si in regionibz siluicis re
motis a villis vbi bestie male sunt
malte requiruntur plures. In villa
tur grege duo sufficiunt vnt. Notat
lus alter ferri q si vnt. In villa
ores si idem ab altero fit vnt et
si alter eger est ne sine cane grege
quos consuecant facit vnt vigile
et in die clausos dormire.

De pastoribus ouium qles esse dnt

et qliter se habe

A maiores pantes nati sunt
etate perfecti. ad miores pu
eri qnq sufficiunt. Itz q mior
libus vltant firmiores requirunt q
qui in fundo condie ad villas redent
itaq q in salubz hact vult auertere
et eis fore amara. cui in fundis no
modo pnt. sed etia puellie pascit.
In die pascie debet grege con omes
fil con pnoctat ad suu qsp loci gre
ge operari. Omis esse debent sub
magro pntis q is maior nati et
ceteris prior esse debet. omis alij
pnt. debent ita cu cu alios etate
pnt ne ppter senectutem minus
subsumat possit labores neq em
senes neq pueri talu distastanti
de montu arduitate q aspiciant
facile ferunt q pnt nre hnt quige
ges sequunt prestum armenti tuz
conuunt. forme homi legende sit
vt sit firmi q veloces mobiles exp
ditis membris qui non solu pnt
sequi pnt. sed etia a bestis q pnt
domibz defende qui onera exerce
re in vita possint. q exerce qnta
culat no vnt omnes ad hac rem ap
ti sunt. Magistru pnt q vt seq
tur etia instrumta que pnt et pnt
tntis opus sint maxie ad vntu
lanti et ad medianu pntu ad qua
rem hnt vmentia totinaria domini
alij equas alij mulos vel asinos aut
alia que omis docto ferri pnt. Qui
in fundo pntio manet facit habent
consuetudine in villa que pntis nra
facit. his aut que in salubz et sil
uicibus locis pascant multu adu
ge q q grege sequunt ac obia pos
tibus expediat eosq assiduos ferunt.

Leporarius est locus claudus
in quo da aliter legantur
capituli et nomina animalium
alia non raro. fere tñ. Sic
frequentius appellamus eo q
apne soluebant. In
rudia incrementi et pater
noti. Ideoq breuiter explicanda
Itaq supra ex materis cũ
uel puz fm optionez vel possibili
ter tñ fuit. Atq alia s. pœta q
neq lupus neq alia bestia in tñre
possit. neq desup tñre. ubiq opt
ta. s. lacerans in vultis et her
lis. In lepor. mēdo. vultant
Et alia patulis canis q aqule
naris peditant. In quo si lepor
mēdo s. feras pures intromissis
breui tempore locus implebit. tñre
fecim lit. s. huius qd ruxedis. Sep. s.
cū catulos hnt recentes alios in v
tre hnt. s. p. vnt. Ita q sñe vcler mas
culi a fēa discernē. Archadius
dicit mātē fer. vna. s. mscitā nom
sine dubio masculus vñ fēa duc
ineme hnt. Si lepor. mātē q fere
sūt. Vñ ytalū pedibz pñis hñilibz
Positionibz altis torse biro vñ
albo anibz longis q lepus dicitur

ai pregnas sit tunc concipe. In gallia
transalpina et macedonia sunt mag
In hispania et italia mediocres sunt
in germania repunt illy alii gins
con candidi. Tercij gins est quod
in hispania et in partibus barbarie
nasat filis nro leprosi ex qda pre
sed huius que amantur appellamus
Lepus ut eo q leu pede ambulat.
Carnales dicti alii et sub tra cum
ciles q facit selet ubi lateant i
agnis et acerbis pns et vinct
Lepus in unitas mag est et re
lecte eo maria. Nam ex paucis na
liens multis item tpa habent
multa quoz carnes esu optant
et habent fide. Pelles aut p vesti
mentis et ex coniugis optant.

De piscanis & piscibus includendis

Quia piscinae sunt resalutae et
non eligitur ex locis et circumstantiis
temperamentum quod nullo tempore non curat
neque enim in aliquo potest durare. Et in
piscinam quendam suam prout quendam magnam
Quedam meliorares. Et in quendam
sunt fontaneae. Quedam stagnantes. Que
dam marinae. Quod querat etiam fluminales.
Si prout suae muniantur lapidis et siccis
vel viminibus aut lapideis et siccis
ut ne lodrina vel aliud animal necesse
intrare possit et fures aut vites
super eas tendantur quibus auerter
reant rapaces. In eas que perit
piscines illi aque inuenientes nam qui
dam libentius stant in fontibus vel
fluminibus aquis. Alii in stagnis et lacu
bus non nulli aqua celestiantur mar
ina. Sitiantur prope piscina profunda et
quantum a fessoribus profundari potest
Et aqua fontaneae vel fluminis sit
in ea potantur amode viuere. Ex his

qui sunt in partibus Libardie cantuane
 scardum lumbi & quidam alij pui pices
 et forsan tencie. Et in istis lacubus
 vel magna lumbi sunt modius erit
 i ea tencie q modo puto delectant
 somno et agnille pice. Sed lumbi
 sunt in parva pisona ponedu q nullo
 deuenit pices. licet tanas laborer
 omedat pisonis iunias. Qd si
 maia sit de maia macta oia genia
 maia pisoni m pisoni poterunt
 i eo suari. Qd si ex aq dula erit
 poterunt in ea pui de suu oia gna
 pisoni in talibz aquis vinctu. Sui
 et aliqui maia pices q ad aquas
 dulces accedentes delectant. Et ex
 tales sile poterunt in dula pisonas
 ui. Si vō fuit ex aq maia in ea
 ponant. Maia pisoni maia uox si
 sit valde punda uia sit pisoni maia
 nus ut balena que nullo loco nō
 in pelago claudi pot. Si vō
 magnitudinis sit pisona ex maia q
 in predictis dicta sit facile pot hū
 doctrina qles pices possent in ea
 icudi. Tunc vinctis magna est
 naz ex pisoni pisoni melius hū
 tpe hūtu pices. Et quos plures
 vendi pnt et plures ad esū haberi.

De paonibus

Completo tractatu q dux
 dū aialū mterduo ac pū
 cū de lpedibz & cetis uia
 tibus est dicēdu. Primo de paonibz
 q hū deat nobiliores sūt ceteris
 quos mteric vel elige ait Paladius
 facile est n fures et mima aialia
 formidēt q per agros vagari piazq
 sponte se pānt pullos q educant
 altissimas resere arbores pēunt.
 Vna hū deat debet in mantes

per agros fēas q hoc passim faciunt
 a vīpe cūctodias. Ideo in breuibz
 insulis melius mteruēt. Vm mas
 quinq fēas sufficiunt. Qd snādū
 est ut ait Varro si ad fructu specti
 na tū paucoet debet esse mares q
 fēas. Si ad delectationē cōm hū
 Masculi oia pullos suos psequit
 velud alienigenas pūq illis cōm
 nascat msigne. Ab idibz fēas talē
 mquā fēas tū leuit tēctedie
 mstant ad hūctine si eis qnto q
 die tēda ptebeant. Cupidine libi
 dū masculis ptebeant quēctue
 se in ma cande gēmas iaurat
 ad tēda ptebeant. Si oia paonem
 gūctue supponit exatate mēo
 ad iauratone elus vabz per dū
 fēas edūt. Primo pūo vō oia
 pūo tēctue vel dūo esse oia em
 Si electe si hoc placuit galline sūt
 q a pūo hūctue nouē di
 elus habeat nouē oia supposita quq
 paonem et ceti sui gūctue et dūma
 die oia gallinacea tēctue tēctue
 supponant & opletis. Maia pūo
 sit in paonem apū oia. Quāct
 paonem que galline subiecta sūt
 tēctue maia mterant. q hoc ipa facit
 vix valeat vnaq parte in nēbie
 ut mteric agnēctas. Cūctue deat
 oia hūctue tēctue ut nēbie
 fēctue neq leat ad ea accē pū
 sit. Tēctue locū ante se pūctue hūctue
 debent cubilia quo ad pūctue erāt
 tēctue pūctue. Si nūctue pūctue ad v
 nā tēctue tēctue quēctue vūctue
 tēctue sufficēctue. Primo diebus
 far ordet pūctue vūctue pullos dūctue
 tūctue vel pullos tēctue & ea tēctue
 tūctue et pūctue adducte pūctue tēctue

vel casent recens sed expressus na-
seri pullis nocet. Locute etiam pui-
bi ablati prebent ita pascendi sunt
vsq; ad vnu mensem dem ordeum
potere prebe solemniter. Tricesimo hi
quinto postq; nati sunt in agris nutri-
cia pnt comitate nutrire pascendi.
cuius singultura nocant ad nullā. Pi-
tuitas uero et auditates his imens
submonedus quibus gallina curatur.
Naxim his pulum cu inapit multa
pula nā pascuntur languores sicut
infantes cu eis nascunt. V-
tilitas ipor est q; ipor carnes satis
bone sunt sed ad digerendi dūc.
Masculor pene sunt pulcherrime. Ideo
q; puellis pro teris et alijs ornant
apre sunt. **De fassianis**

In fassianis nutriendis hoc
suandum est ut nouelli ad
creandas fetus parantur
equi anno superueneri sunt eam. Verū
enī fecundi esse non pnt. Incant
fecundas mense martii vel aprius dua-
bus fecis unus masculus sufficit.
Semel in āne fetus creat. Vignit
tere omis parendi ordo concludit.
Galline his que meli mābunt
ut quideā fassiana nutre
vna copulat cetā sui gnis supponat
i suppo de luna et diebus q; sunt et
dicta fuerit. Tricesimo dies
pulos in lūe. Sed p quideri
dies retingerato ienu. Sicut facit pas-
ceret deū tūmōi. Locustas et omi
formice. Q; si pituitā piamt alio
cu pice liquida. Sicut gallinis an-
ferre. For sunt optime.

De anseribus

Anser aq; herbam q; deside-
rat nec sine ipis facile sus-
ciner. Locis confitis inu-
cus est q; sita et moris leat et ter-
re pellat. Prestat plumas q; an-
tūne vellamus et vere. Vm mas-
culos tres fecis sufficiunt. Si desit flumina
lassima fermet. Si herba non suppe-
rit tritici feni genu gressi agri-
na moris lactucas pro alimentose
remus. Albi fecidiores sunt. Vary
fusa minus q; de agresti gne
ad domesticā trāsierit. Incumbat
his maris vsq; ad estiuū solstitium.
Cū xxviii vni masculo sufficiunt
Incumbat vix diebus. Oculi tamē
q; gallinis oia supponas q; plus
pariet. Si gallinis anseris oia sup-
ponas ne nocat supponit vicia
subinat. Senne papam pms die-
bus vitendi sunt mne postea fenece
vni educti vbi vicia non sunt am-
formidat. Aures et preapue in panti
q; piamt. Vni piamt. Vni est faciat
sup tra. in q; non educti plus vici-
palla. Cu que vici piamt. Vni
hūorem q; hūant subitramen
Quatuor mensibus tene sagmant
na meli in tenera etate pingues
cū potenti anim ter iāne large
vagent. Idēq; prohibeat licentia
obici loco claudant et calide et sic
erit mactel. Et mense pinguescant.
Nax piamt sepe. Tricesimo. Viginti
Oculi si facietares mliū prebea-
tū mliū. Inferu. Cibaria de
legumina vici piamt. Vni
lupis et vulpis caput et ideo
et antedonit. Vtilitas anseri
est q; carne pullos sui pingues
et 4° mensim non exellerit etate

aphib. et eae penne mol
les sūt et due alaz scriptoibz cope
tūt a sagittis.

De anaribus

Anatres sūt de nā anser eo
dei modo piscinā quicunt
et oder ferre mō nūtiūt
ut anseres. Libenter mediant her
bar anatiuā que i superficie aque
stantis ex solis adustione. Oia
repulha & fomes et oia triapia
accipit et deglutit. Valuta ip
saz est papue in pennis et carnibz
enā ipar pulloz eaz liat
satis sūt idigestibiles visiose.

De gallinis

Qut perfecte bre vult galli
nas elige debet fecundas ple
niqz uibicūda pluma nige
pennis et impuribz digitis magnis ca
pitibus. Crista recta ampla. hee
enī ad partū sui apiores. Galli sūt
lactatosi. Rubenti crista bruii rostr
pleno. aureo. cūnis aut m
gus palea rubea collo uirio. aut
aurolo femoribus pilosioribus
bruiis virgulis longis audis
magis frequenibz pennis uaste
rante. sepe incertane pertinaces
et aialia que nocent gallinis non
modo pimescunt sed etia gallinis
pugnant. Si ducentas alē mō
locus separatus patus est i quo due
mansiones amictu sūt que
versus spectent et sint lon
gitudinis arat. x. ped. latitudi
paulo mino. In altitudine pau
lo lūthiores. In quo sint crebre p
tice tacte ut omīs sustinē possit
gallinas. Cōn singulas picias in
piete sit cubacula eaz. In cubilibz

cū ptuerint palea subterni debet
et cū peperit tollas substram et
aliud subice eo q pulices & ce
tera nasa solent & que gallinā
quiesce. paucantur ob q rem
oua a ineqliter macantesunt aut
corrumpunt. Que uelut incubet
negat plus. x. oua oportet ma
bare qm ppter fecunditate peperit
plūa. Paladus aut & mlires mē
nō vltia x. vel. x. oua supponit
In quibz m rignibz ut fertur
hies furnos adeo calefcit
calor eq est calor galline cuban
atqz mo infurno seu dibano ponit
multitudinē penaz puaz et mille
gallinacez oua post dies nasat
successine ac piliunt. qd m
a igne. Optimū esse pti ab equi
noctio verno. aurinale tūz que
antea vel post nata sūt sūt
supponēda. et ea subicis sub
potius vtilis q palastis. et
q rostr d vngues nō hēant auros
sūt palastis debet potius in concipi
endo et i ouado qm cubando occu
pate esse. Oua si plena atqz vltia
sūt nec adūtere potis dimi
seris i aq. qd mane est natat. ple
desunt qd intelligē potes si co
cutias. Itē si ad lūce sustulēis q
perluce iane est. Oua oblonga a
cūta masailos Rotūda fecit tribu
unt. In suppo oua obsua ut sint
mō impama. Oua que incubant
habeant semen nec ne curator quo
tūdo postip incubat cepit intel
ligere pot cōn solē a lūm tenūt
et purz vniūsmodi adūterit eae
debet et aliud subicē. Diebus
pmus pullis debet obia palud

ne Rostri ueritatē sua dura est qm
lūi opm est lūi a grā minuta
tūti satis opetit. Si gallinaz pa
bula sūt in quibus p̄cipue delectā
tur vermiculi mīti et fere omnia
gūa fū et fapue lūi qd eis com
petit a huāno qm est mīti qd
corpus uinacie abo deile sūt. et
deo semicocto parē sepe coguntur
et reddūt oua maiora ut paladiū
ait. Pulli parui p̄gendi sūt ad so
lez et sterquilini ut iē uolūtari
possint q̄ ita validiores sūt cū uiz
pēnas habebūt. Incubāc et mape
bū nouā lūi eo q̄ plūi q̄ ante
incubant non succedūt. dieb; fere
xx. excludūt. Circūueas gallinaz
incubendū est cornu cernui. ne ser
pens accedat. cū adde solent intire
Mulier a vulpib; et quibda; alijs
animalibus naxys insidias parantur.
Nax fertur q̄ vulpis subdola intu
etur eas q̄ntūq; a loco exi
tes ut videant oculos eius lucētes
ut faculas et cūda q̄ bando q̄
daz minat eis ut sic p̄tente ca
et eas rapiat. Idōq; in caueis bi
melandant t̄p̄. P̄cipue
enax s̄ die insidias miluoz et qua
p̄daz ahaz rapant amū a p̄cipue
aquilaz. Cōn que tendant funes
vel vites sup̄ loco inq̄b; die mori
tur. P̄cipue his naxa solet que al
ba pellucida lingua uelat exmāb;
leniter unguib; euellit et locus ei
nē tangitur et alio trito plaga
mūdātā aspergit. Ite alia mīca
tata cū oleo fauab; infert. Stasi
sagria enax prodest si abo assidue
mīcat. Si enax lupinū mēdat
sub oculis suis ipa fū p̄cedūt ut

148
ait Paladius q̄ aca lenit ap̄is
pellucis auferunt oculos extingūt.
P̄cipue sūto forinsecus a mulieris
laete curā eas affirmat vel ar
mato sale nīl et amū cōlit
mīcat. P̄cipue et plūi mo
lestant. P̄cipue cū incubat quos
p̄cipue stasagria p̄cipue acilla cū
vino et amari lupini aq̄ si p̄cipue
secreta p̄cipue. Voluntas gallinaz
ē q̄ ex eis nascūt oua que mīti
ut corpus huānū multū et subito
quibus vīm in obarijs infantis
que op̄ie suāc possunt dū si p̄cipue
fincant lūi a mīca et t̄p̄ hoas
am abluantur et in sinfure vel
paleis recondant vel si semper te
neant in sale ut quidaz dicūt. It
ex eis nascant pulli q̄ cū adhuc
sūt tenei sūt ad abū optimi et si
castrant sūt capones q̄ meliū
mīs pulis pinguiorū et sūt lau
dabilis nutrimentū. Caro et ipaz
gallinaz bona est si ad huc uine
nes sūt et pingues. Tene et ipaz
culatū imponūt.

De colubarijs q̄les esse debet

Colubaria duob; p̄cipue mo
dis fieri p̄t. a sup̄ colūmis
et p̄cipue lignis mīca
p̄cipue ar cū daz. Aut supercurum
de grosso muro structa et vīaq;
mīdos seu nidoz foramina p̄cipue hīc.
Sed mīcat est que itūzi de mīc
q̄ p̄cipue ligno mīcat. Et
mīcat ē mīc q̄ exī mīdos hīc
Nax si cū hīc mīdos fimo ipoz p̄
cipue q̄ magne utilitatis existit et c
az pulli facile a rapant animalib; seu
amib; rapantur. fiat ergo curū
lapidea lata vel angusta ad p̄cipue

minuto

non multū alta cū parietibz leuigat
ac dealbans albo cimento hūc ex ei
latē seu partē breuissimas fenestras
seu foras ut colūbe solū admitti
tur extēqz sufficiat sub quibz inesse
sit arctus qdaz lapideus emment
arctat qdāz assensū mustelū et alior
noxiū aliū impediat. Super rectū
fenestram hēant que sit cancellata
lapidibz a lignis ne per ipam rapaces
auēs alio apertis intrā queant. Nūc
qdāz faciūt rectos quidāz obliquos
inuitantes iacobantes colūbas. Qui
dāz pter pmdis faciūt fenestrellas
lūas & concavas mediā seu longā
lūas astelles puos cū pietet et rectū
affigūt asserentes in his colūbas libe
tūc inuitā. Si expmto didia qdāz
esse colūbas que libentius i mureqz
i astellis indignant. Et qdāz nō cō
rū apperē. Ideoqz non inutile puto
i colūbaria auocūqz quīs nidos nē
ut dūis colūbar colūbar affectibz
satisficiat quāz qui i mure sunt
sunt a fine et sexantidie murent
facile qdāz crebro hēi expedit eo qdāz
ipis an augmētant plimū columbe
murbantes ledunt. Est et optimū
qz intra colūbaria ponant trabes i
plūbus partibz & papue in aran
ti et assides super qbus ipi plim
az & mūū et superflui estus co
lumbē in magna qūitate moriāt
quiescē possint. Sic em a loco ppro
facile amabūt mūder etiam
crebro ipaz locus & undiqz sit de
corus nāz in pulchra dome sicut
et hoies morant audunt. Et nō
qz vniūquodqz par nēs vel duos ad
minus vult nidos hēe licet aliqui
augeant in nō & multiplicentur

qz replent nides omīs et solūm atqz
nides et cetā loca oīa.

Qualiter noua colūbaria vel impleri colūbis

IN colūbariis nouis columbi
senes ponēdi non sūt nā re
cedūt et ad pproa rēuertē
Si ponēdi sūt iuuenes cū pēnas co
pletis hūc vel fere ppletas. Ex his
qz ponūtur meliores sūt. Si arcti et
post ipos tigram sic a vulgo ex pon
nay colūbe vocant. tales em i colū
bariis melius diuīcē tēnūt qz ceti.
Albi nō mrent cū nā durare nō
pnt eo qdāz ab autū rapacibz nimis
longe vident. Et qūto phies i pū
ponunt tanto melius implebit locus.
Ponēdi aut sūt papue de mense aug
et septembri vel etia iulij qz tūc san
tus inueniūt abū in agris ppinguis
ppter quod non elongant a colūbaria
nec peritunt. De mense aut marci
ipis a marci ponēdi sūt nimis p
colūbaria vix. Cū xv. dies ad mū
teneant clausi ne possint egredi et
si usqz ad mensem teneant melius est
vltis qz tūc erūt pinguēs et ad re
uertendū piores. Nā i pū xv.
dieb. macedone afficiūt qz tūc bene
beatare ignorant. Et si mēsi mori
tur & pdeā quibzāz dieb. tribuat
eis in colūbaria copiosius bonis ali
et ad post dictū tpus aperiant ipi
nebulose nubiloso vel sereno. si como
dus pluvioso tūc exent & rēverti
tur mū et non subito euolant ad
remota.

Qualiter sūt tenendi ut libentius morent & bene fructificent

Qui masant in colūbaria vel
pari ponunt in ea nō facile

recedit. Si quique ad alias colubinas in
quibus inueniuntur esca, qui non prebetur
eis in sua nec i agere inueniunt et qui
omnes postea ipse quo egerit esca
revertuntur. In sua de mente apertis
a manu aratis stipulis non recedunt et
plures fetus educunt. Cibus autem eorum
est frumentum faba vicia milia et cetera
grana que libenter sumunt. Ceterique pauci
colubaz de granis paucis cibus oc-
tavo diebus singulis et dupla cum nihil
omino per se oino inueniunt. Totum et
in colubina dena eis sufficiens quo-
tiens aqua propter esca vel glaci in ipso
quo hinc puer. Itaque precipuum
et fere notum est quod ipse mansuetus
per loca quo aqua influat unde bibere
et lavari possint. Optimum est ut de o-
mnibus granis exhibeatur eis ut sunt
frumentum faba minuta mola etiam
la vicia orobi milia ordei spelta lo-
lui et cetera grana ut videatur quod
bonitas appetit. Palladius ait quod
rursus frequentant fructum terebinthi
vel herbi vel fabam sepe consumant
dicit quod nihil expectat a ut estate quod
sola maxime impinguescat etiam vel
milia multa sepe macerata accipiunt
Est autem multa aqua mellis in qua quatuor
quod grana molliora sunt eisque data non
recedit. Cum eis datur esca tunc in ipsa
pecunia quod in mane ut in die possint
esca sibi querere et quod non inuenierit
esse minus inueniant. Nam si datur
mane non possint ibi inuenire
De officio pastoris colubaz

PASTOR Colubaz sepe de-
munda ipso loco et finem
reponere qui ad agilitatem
est optima. Et si queri inuenit vulnerati
ante. Si queri mortui erant. Itaque si quod

Vel belluosi ut alios ledat eos in
venerunt a in alio loco sepe ponat.
Si qui pueri sunt idonei ad vendendum
ponat. Cibus a potus eis oportenter tri-
buat. Qui solent signare colubos pu-
llos quo vult vendant secundum eos qui
in pluma sunt recti oblongi ipsos pueri
candide macerare vel molli hinc eis.
Itaque quodlibet de eis. Eos autem qui iam
pennas magnas habere incipiunt relinquit
in modo illis inuenire annos et ma-
trix murendos et impinguescos vel esse
hinc de penis vult alii nam qui ita edu-
cant ceteri impinguant quod ceteri ut ait
vare. Ledunt enim et capiunt ab ac-
cipiunt multo faleone ac ceteris quodam
rapacibus quos occidit per duos vult
vult in finem defixis in se amicitis
et ipsos possunt aliquod alii et
dignari. Palladius preadicit a in
eis tunc si inter eis inuenit p-
nat sepe quod alia caligant. Itaque
dicitur in finem ramulos in loco
inueniunt. Itaque inueniunt. Itaque ledunt
tunc a tunc inueniunt. Itaque et
tunc inueniunt. Itaque quod tunc inueniunt
inueniunt. Ceteri quoque tunc inueniunt
et alia loca inueniunt. Itaque p-
tunc inueniunt. Itaque inueniunt. Itaque
quod excedit eos inueniunt et inueniunt
qui vendendi sunt a inueniendi a
sole capiunt. Itaque inueniunt. Itaque
aliqui quod non hinc quod capiunt
quod inueniunt eis non. Vel quod inueniunt
ab alia inueniunt. Itaque inueniunt et
inueniunt. Ceteri quoque inueniunt eos inueniunt
sitando eos et inueniunt occidendo. Itaque
moriuntur in senectute nam plures et
annos non inueniunt in colubaz
durare ut dicitur expectant. Itaque debet
ceteri sepe accedere et quodam inueniunt

lūbaria intrat aliq̄ et cū medicū t̄p̄
congruo seū portare colū semp aliq̄
tecto et consueto ~~et cū~~ ut ma
gis domestica fiat. Itē debet custos
to colūbaria regulari figuli p̄ aq̄ tene
que assides habeat sup̄tate aliquā
clena ~~hātem~~ multos a ~~quos~~ pe
des vasi aq̄ adherentes inter quos pos
sit caput penē et aq̄ ~~hātem~~ vel ne
in val intrat ut aq̄ mūla p̄mane
at. **De utilitate colūborū**

Nihil colūbe fecundius ut
aut vāto. nam diebus idē
genus Conapit parit ~~et~~
cubat et educat a hoc fere p̄ to
tus facit in modo iterum ab
ruina ad equocū unū. Pulli
nascunt bini qui ~~atque~~ accipiunt
hū robur ~~et~~ mītibz parit. Sz
experti nū t̄p̄is in p̄tibz nū dicit
q̄ post sex menses parit a non
ante ~~et~~ donec vniat. Quatuor m
atuz ~~et~~ quq̄ et sex ~~et~~ plus facit
pulloz s̄āno si elat hēant suffici
enter. Si aut nihil ~~et~~ cū re
ad mīnū parit i estate. Pulloz
carnes ad esū sūt satis bone. Itē
ipoz fons est optimē plantis
semitis et pot sp̄ngi quogentia
q̄ t̄p̄e anni aliquid ferit. ~~et~~
nō q̄ t̄p̄e ~~et~~ colūbaria i āno
faciūt ~~et~~ fimi. Itē est alia
utilitas ut gūaliter q̄ p̄t p̄vū
q̄s sub ala vel ~~et~~ ligans tam
lēto ad loca longinā mīlūm si
de loco ad quē t̄stīn. itē telat sū
ad locū vniat ~~et~~. Itē dicit
Paladius q̄ mīlūm alios si am
pasant ~~et~~ assidue vel p̄o ala
balsami liquor tangunt ~~et~~.
De curturibus

PRO ~~et~~ t̄p̄ibz locū ~~et~~ stitue
dū p̄uide magnū ut mīlūm
dinet. Alere velis cūq̄ idē ut
de colūbis dicitur est ~~et~~ habeat ostiū
et fenestrasellas a aq̄ purā et per
oia sit doi cū. eaz dispo. ut colum
baria. Curubam obiaat t̄p̄icū sicut
mētētenos viciēnos t̄p̄icū fere
dū condie purgantes eoz stabula ne
ledant a ~~et~~ t̄p̄e quod quid suatum
est bonū ad agrū colendū. Ad sa
gnandū aptissimū t̄p̄s ceter men
ses et cū nūes ~~et~~ gignūt plimōs
pulloz ~~et~~ q̄bus maxie fructus erit.
Antipantes in lūbardie papue cūo
ne tota estate feras t̄p̄icū vniat
capit a i domusola clausa ~~et~~ lu
minosa. Includūt cūq̄ t̄p̄e aq̄ puram
et mīlū q̄ntū sumē nolūt et aq̄
q̄ ad hiemē vel post p̄tē antīm
uat t̄p̄e quogentia a mille quq̄ con
gregant que iessabiter impingū
tur et sic impinguatōs op̄ie reddūt.

**De turturibus et merlis a p̄diabz
a ceteris avibus impinguandis**

Qui vult p̄diabz aues vela
has que pingues esse vult
unt hoc locū faciat clau
sū et regulari coopt. ~~et~~ magnū
fūm q̄ntatē aūm q̄s includūt va
lēt. In hoc t̄p̄e aq̄ acie q̄ t̄p̄e
culat ~~et~~ p̄e cūalēs. Anguī lē
p̄e que facile extēgi possit. Na sū
ta et dūstā esset aqua iquinarē
t̄p̄e ~~et~~ habēt in vniat. et queli
p̄t ad p̄tē aūm exeat per t̄p̄e
lū ne lū ~~et~~ aūm habēt. Cibant
turturū p̄tē ~~et~~ quogentia et fi
as et fere mīto. Ceterū tribuan
tur q̄ntā quibus vni colūbaria
et cū p̄tē q̄ aūm sumunt.

De sedibz apuū & loco ipius iſto
DE APIBVS TRACTA
Dicit p^r de ipaz ſtatione ſeu
ſedibz de quibz dicit Palaſius
q^{uod} locū debent iⁿ aliq^{ua} parte ſerena or
ti et aperta & calida & a ventis tēto
ra nai ipi phitent pabula. Et do
mū ut ait virgilius longe ad om
calibus domū ut furnū & accuſubi
hoim pcedūq^{ue} ſubmoneat vbi ſit
habūdantia florū quet vel ſenſibz
vel herbis a^{ut} a^{ut}ibz paret iⁿſuſta
ſint aut vbi non creſcent ſimagines
et ethi cū ſolus fuge eſti
mat eſſe procerū. Itē ſint iⁿ
perato neq^{ue} eſtate frigida neq^{ue} hieme
nō aperto ut ſpectet poſſim ad ſter
nos aetius iⁿ ad ea p^{ar}tes in q^{uibus} ſol ori
tur hieme que p^{ro}pe ſolū hūi beat
vbi ſit pabulū frequens iⁿ q^{uod} p^{ar}te
Virgilius nō addit q^{uod} q^{uod} an ipaz hoſ
pica frondentes debent eſſe arbores
Item dicit q^{uod} in aq^{ua} que ibi ſtatit maris
ſeu p^{ro}fluet debet conuiſiſſe ſali
grandia ſaxa p^{er} pontibz crebris
poſſint oluſe & alas pandē ad eſtūū
ſolē. Itē ait Palaſius q^{uod} podia t^{er}ris

De aluearijs q̄les esse debent
Aluearia meliora sunt ut Pala
 dius ait q̄ cortex formant
 raptus ex subere quia
 nō trāsmutabit vinū frigoris vel caloris
 Pnt tñ ex fenulis fieri si hec desint
 salubri vinūibz fabricant vel ligno
 annate arboris aut tabulis
 fictilia sūt que & hieme gelantur
 et citate fuerūt angustius in addit
 admittat examina ppter frigoris min
 ut & caloris sane vntis frigidioribz
 panes altius obstat Altius omēs
 soli opponant flōm qui in ar
 nec vel tres esse debent ei
 gitudine q̄ apīs magnitudinem
 non possit excedē Sic et norijs an
 libus ingressu resistat angusto
 si apēs uoluerit resalē circumtes alu
 vrent egressu. Nam additus non
 sūt angusti aut Virgili⁹ frigora
 mella congelat hiems. Eadeq; alio
 liquefacta remittit utraq; vis apibz
 metuenda est. Si pro magna parte
 hōies aut q̄is vno solo mediocri
 seu magno utunt foraminē intra
 mediar aluei p̄tin. Vir expellim⁹

occe. Item debet custos ut experti
affirmant tene in estate aluena
an subtilibus stramentis tabularum pan-
lulu eleuata quos apes uix ingredi
possint et egredi sed ne lactile. In
hieme uero an fimo bubulo pexime
obstruata. Item ai minus depaue-
rant melle quod cognoscat visu si
de subtrus inspicatur vel pondere
vel melius tacto super pariter media
paruo foramine ac per ipsum munda
virgula intrinseca exhibeat eis mel
vel pullu assatu aut alias carnes
Item dicitur qd si alueus pinguis est di-
mittat hieme super sedibus suis si
mucru ponatur in domo in oblati-
o loco parato ne mures obliant.
De noacimentis apu a cura earu
PROVIDENDUM EST
Pne infirmiores a valentio-
ribus opprimantur et cum mi-
nute fructus utiq; in beallioes se-
ctas cor rege octiso subiciant sub
altere rege. Que acerbis inter se
pugnabunt aspergi eas opi aq mul-
ta quo facto non ~~in~~ resistunt
a pugna sed ~~in~~ non ferunt se lig-
tes eo magis si multo sursasperse
quo ppter odore audius applicat
se atq obstupescant potatco. Si ex
alio minus frequenter euadit ac-
cidit aliq pars subsumigand a ppe
pmedu aliqd bene olentiu herbaru
maxie opustz a thymu. Si qndo
subite subri in pastu sint opprese
aut frigide subito qd uero accidit
ut decipiant guttis offensa uent.
Prostate colligend eas viuas et re-
ponend in recto loco tepido et bene
ane plus calido q tepido euadend
super eas et concutiend leuiter

ras maru ~~in~~ tangas ~~in~~ ponendum
i sole q remoueant uie suos alueos
ut ad deuota redeat. Si uo egre q
qd his cognoscat signis ut uirgi-
lus ait q continuo est egre alius
color horrida macies multi defort
corpa mortuorum ex defertur. Alie
pepib; anere ad limina pendunt a
mris in edibus omnes certat. Sig-
na sunt fame ~~in~~ tracto frigore pgre-
tue sonus audit grauior et susur-
rant ~~in~~ in siluis mormurat autter
et ut matet stridit resstuedis uidet.
Tunc eis galbaneos mende odas et i
canalibus arundinis mella exhibeat.
Et pderit si galle contrite saporem
admisceas. Et pcedit aut uentis
rolas aut frusta carnis assata pluas
aut uiat passas aut cecropiu timu
vel centauria a radice herbe que ~~in~~
~~in~~ sicut a mella pone i odore bono
cho et i canistris ad foras apu oen-
se maras maxie apib; solet morbo
mauillere. Nam post sterua semina
timu a vltim amari ~~in~~ qui
pos nascunt audis appetentes solu
~~in~~ ventris interruit a adhibuit
remedia. Prele ergo analigina ai
austero uino gna contrita in uasa
culis refrigerata ponant. Supper
habundantiaz floz de melle m. sed
de prole m. expiat et videis mme-
tate melle interfectis fms diebus
clauso foramine non eas paratui
erit ita ad generand se ~~in~~ feret.
Nunc aut his aplis curandi for ala-
ci ut oia purgamenta tollant a for-
des qd tempus coniet steru et v-
miali a tince a atnce qd cornu
pit vsus fauor a papilionel q iter-
re amel faciunt. Modus aut eme

di papilionem. **H**ec est ut Paladus ait
vasculi eneu aliu et angustū respere
alueria collocem et in eius fa-
do lūm penamus accensū illuc papi-
liones conueniūt et cū lūm volitabūt
et angustia vasculi ab igne primo int-
er cogent. Tūc fumo mēdois bubuli
sion adhibeat qd aptū et apū saluti
que purgatio frequenter vsq. in
tūpm tempora celebret. hec oīa cū
q. faciet custos castus et sobrius et
alio ab alleris et a cibis acerbis et
odoris imundi. **De moribz et industria apū et vni-**

A PEE. nō sūt solitaria natia
ut aquila. **U**t hoies. nā
in his est societās opm et
beneficior. In his nā atq. ars frui
piscant. intus opus faciūt nulla ha-
cū assidit in loco inq. nato aut et qui
male oleat. Et si qm in aere disperdē
sūt cimbalis et sonis. **R**ed uiam
et locū vni. Reges sū sequit. quoci
q. ut et festi subleuat. si nequit
volāe succolat. q. cū suāe uolunt in
spe sūt inop. nites. nec non edeunt
merces. Itaq. impem facientes abs-
emūt succo q. hij neq. adunāt et
mel consumit. quos uociferantes plu-
res persequant. et pante. **P**reter
nā alueri obdurant. qua venit in
ter fauos spūs. Omē ut in cūm vi-
uit atq. alēis hois dormiūt et o-
pus faciūt piter et ut irolomas
mittūt hōz duces faciūt quē ad
modū uocet. tū ut imitatione mbe-
nū id faciūt. inter se sig. pacis
ac belli hēant. **E**x malo pūmco et
apago abū carpiūt solū olea ar-
borū mel. sed nō bonū. duplex mi-
nisterni preter. **E**x fabi apūst. cu

arbita et brassia cū aabus. **E**x
nūc greca triplex ministerni fci dē
et et lapsano abus mel et cera. **J**d
et alijs flōibus ita carpiūt ut ali-
a ad singulas res sumant. **M**ad
plum. **I**ter et alia res faciūt liquidi
mel ut ex ficiis flō. **E**x alia spū
sim ut iuxta marino. **S**ic ex ficiis
suane mel. **E**x atise bonū. **E**x nou
opm. **P**reter et ingulius aut q. ipse
aulas. et regna figūt sepe in
errando idūm cūmibus acie
illas utroq. alia subfisse et pondē
adē tantus est amor floz et gnan-
di gloria mellis. hēc sūt breuif
vire. nā ultra septēniū non uiuūt
quis eay gemis maneat imortale.
Quōd et qualiter exeunt exai-
na et quō presat eay exitus.

armen

E XAHEN. **S**olet ut
rescribit. **Q**ues. **P**sp
sūt multe et p. p. incolo
mom mite uolūt ut olim
scribam fecerūt ppter multitudinē
liboz q. duo sūt. p. p. vnum
qd supioribz marie vespertinis mī-
te ante ut vūc alie et alijs
pendenter aglobare. **A**lter qd cū
uolūtare sūt a et inceptant
sonat vehemēter ut milites et p.
faciūt cū castra mouēt et expectat
altit. **D**onē cūmē mēuūt. **S**it
gūm cūm sūt q. alij exeant ad
pugna. **S**it sepe duobz exeuntibus
regibz sūt mag. discordia inter eos
et tūc in aere sonus magno audit
hij mēuūt. **S**it atq. tanta ē
ramina uicta exiguū puluis aquies-
cunt. **S**it exeant alio ob
delectationē ut sūt. **V**irgilius scribit
et tūc per aera uolande hūit quod

Qualiter ea examina sūt colligē
da et includenda

audet ibi potest. Si alius non habet
et sic inter plures vires poterit omnes
habet. Obscurabit autem audet assidue &
tanta vel nona hora de mese papae in
m. & si signa fuge fuisse pender quod
post illas levas non facile fuge. Et cum
grate assidue. Quis aliquid fuit et pro
cere & abire non dubitent. Et si op
pugnari exierit et se in ramo vel alio
suspendit pulvis vel alia. Si pulvis
spuat & si vna vberis educatione
debit nesciat a vna rege esse vni
tis aut reconciliatione oibus manet
reus. Si autem duo vel plura vbera
pender se plus mutat et discordat
esse et tot reges esse quod ubi co
sistent ubi globos esse frequentius var
iat. Manet tunc in inter mellis opulenti
apud reges requirit. Si autem paulo
maiori et oblongi magis si retine a
per vberibus cumque grandioribus pe
nis pulcherrimis & vna levas aliquid
plis si fuit plenioris quod capilli gerit
in venter que non non vult ad vulne
dum aliquid fuit aliquid utrum quod opulenti
extinguat hoc enim manet rege nulla
durebit. Si multi nascuntur examina
duos vel plures vberum postomnis
i vna conferre. Dula in liquore
spensas apud atque inclusas. Si autem
opulenti abo mellis alacariu. Si per
aliquid potest multum subdola et plis
abire bene repare. Consideranda. Si
habundantia arde fauor & ciuitates
que pullos habet & ubi signum nationis
regis inueniunt. Si solus sui rades
et in aliud alacariu pman. Est autem
hoc regis fuit signum. Inter arena
foramina que pullos inu. vna mai
ac longius vel ab apparer. Si nulle
rende fuit quod exoris copulatis ad

ascendit matris capita nunt' exte-
nae si imaturas ruidibiles mōbunt.
Si aut se subiti leuānt examē dēpi-
ti aeris erent' in testule nū ad alie
arū rediet aut i paxia stende pen-
debit in inde i nouū vas herbas con-
suetis & melle dīsum mān attraha-
tur vel trulla aut i eo loco requiescit
respe inter alia collocet' **api**

Quā & q̄lter pot' apibz de melle ac

Mense sumi fm palatū alie
aria castrabunt' **api** manna
esse. **api** mellis redit' signis p̄li-
mis instruent' **api** si plena sunt apū
subtile **api** audim' nat' vāre se
api fauor velud cernicula edificia vāre
q̄i antepent' **api** man' **api** q̄i cū
murmur sonis magnus et cūcūcū
agnoscamus non esse idoneas ad mētē
dū erant' fauor. **api** ita cū fauor qui sui
apū manēs q̄ndi intentione p̄ntatū
mātūā melle testant' vnde fm vāro
nez signū eximendaz fauor est sim-
p̄lū fūit globū. **api** fauor feramini
abducta sui q̄i membrante q̄i cū
plena sui melle. **api** castrabunt' aut alie
aria matutinis hōe cū rōpent' a-
pū apū **api** calidibz exorant' fumo
ad mouet' ex galbano et aīdo fumo
babulo quē in puluētario fūit' auto-
mbus at exorant' quod vāle ita figūatū
sit ut anguste **api** fumo possit emittē
atq̄ ita cedentibz apibz cedentur
mella. **api** ad examis pabulū hoc q̄i
pari q̄nta dūmittit' fauor. **api** fauor
api vāro fūit de alieatū ante
runtur. **api** Mense enim octobris castra-
bunt' si saltē habundat et oīno p̄e-
dicto modo. **api** Sed vāro sēbit q̄m
zā pars fauor tollit' et reliq̄m p̄ hōe
me relinquat' **api** Si aut mētē appi-

in cellis nil p̄sul inferat'. **api** Vm autē
modum expi in talibz affirmant q̄ nū
semel in āno debet accipi mel & hoc a
fine aug' vsq̄ ad medū mensem exp-
tēmbis. **api** Sed cera corrupta tū et an
quāq̄ pot' auferat'. Et nūq̄ mel
auferatur vltra p̄lū partē medū aut
aut accipiendi a aliis hōibz est ut
claudatur aut herba fūit' ne apū
exie possint et de subris cū p̄no molli
et palea fiat fumus ut ad partē alie
ei superiores ascendat et p̄tate alieo
medant' fūit cū subtili aīello frequē-
ter in aq̄ p̄tate ne cera adhaereat
ne remanentes ledant'. **api** Si nō alieus
taceat fūit **api** inapuit in parte p̄o-
tēma aīelli superiorē āneta et hōi
p̄melle implentur p̄tate in anteriorē
parte laborant' usq̄ morant' omnes
Ideoq̄ scāie fundus p̄tate apū p̄t
qui sic disposuit esse debet et finale
aperatur et tūc melle **api** sub
medū repōnat' fundus in aīello.
api Apū aut cū hōi cognouerit omne
accedit ad vāratū locū replendū
et cū repauerit **api** cū explenerint
ad partē anteriorē redeunt atq̄ mo-
munt'. **api** Ex quo aperte fūit p̄tate
vāratū implenerint.

De melle & cera conficiendis

Mel ex fūis sine apibz fit
hoc modo. **api** Ex fūis anteq̄
p̄mant' tollant' si que sunt
ibi partes **api** ac pullos hōies
q̄i male sapē me corūpant & con-
quassat' **api** mūdo ponant' et sic
dūmittant' donec perse paulatū fūit
p̄latū fūit mel fluxerit vel aliquo
alio pondē p̄esse quod fluxit et
mel cūdu pulcherrim' **api** Dem p̄gāt
mel cū cera ut infra dicit'. **api** Cum

conquassatis et carsis apibus sic ut in
mensis septembris accipiant alucias
fina vetusti que precedenti anno
non ediderunt eximia et cum flosculis
et flamma palearum alucis medicis
teneat ut apes supra fugiat vel liber
alas obducit deinde reuelat captorum
alucis super flosculis et cum flosculis sic
ita made baculos flosculos existeret
alucis a opne cum flosculis aut apes
et cetera conquassa deinde reuelat a
et cooperitum mone quoniam
cum super stanghetta mactelli man
dissimi pone ac cum stanghetta sic in
mactellus descendit mel a cetera quod
posita in forti tascula pone que cum
liquoris forte compone aliquando
quod mel cum mactellus liquorem
nec vel inter duas affidit melis pri
tas in duabus stanghetta in capite
inferiori ligatis. Vel in una concha
posito affide ac pondere super ipsam
stanghetta vel inter duos baculos
quos duo teneant hinc et tunc p
tem supram stanghetta fortiter
queat a quod fluxit est mel candu
Deinde non quod in tascula remanet
ponat ad ignem lentum et ponat in
cascabo et sine feruore calefiat et sp
tene manu in vase ceramini muni
tati apias donec mel parvulum ex ca
loce inceperit pungere manus cum in
tascula reponere. Itaque ponit et supra
Nec est damnosum si non ponatur
acrumine ut de melle aliquando ma
neat cum admixtum cum longe mi
nus valeat mel a cetera et hoc quod
fluxit mel ceterum vocat quod in cas
culis delectum ipsum apibus p
diebus in apibus in flosculis per
gum donec mactellus et ignem calce

deferuatur. Mel nobilio est qd ante
secundum expressionem effundit velud
spiritu. Cera que post fluxum mellis
in taseba remansit sine ipso admix-
tus habet suum nec generatur i cacola
in modo in qd sit ad taseba vel plura
cera extat qd ad ignem teneat donec
sit opte hanc facit. Sempq an spa-
tula vel aliquo baculo agitet. et in
dicta taseba grossa ponat qd frangi
sit optat ut in scillar vel catinu
hntem aliquod aliud cadat sibi qd
donec sit opte ore galata tunc eleui-
tur qd ab oi sordidie que sit interce-
rit qd ad mundet qd fuerit. Et si
placuit qd ad igne pulchrior fiat sine
aq iter iustiat qd in vase aq modice
quoq ferre placuit iter reponat.
Quicquid in taseba remansit abran-
t qd in aq cathda lauet qd ad fru-
mū ponat qd sic diu valde durabit.
De omni vtilitate apium et

DE APIBUS UTILITAS

Item consistit si loci idonei
habeant. & prudent. ac sollici-
ti parentur. Nam ex paucis mu-
ltis examina habent. quod a passim
quas vult obstat. Nam i. anno senec-
lus & plerumque. pariter et exami-
nantes. et sine magis expensis
ac laboris tenende. Licet non sit
taliter negligende. Ex quibus cum
augmentum reperit vetusta. vel
vi. annorum que parte desierunt estate
magno preno. quod multas huiusmodi
vendere potes. & noua facere. faciunt
etiam ceras que maxime nostra est. regibus
et prelati. & quibuscumque personis
noti est. cibus quesatis magno
preno vendit. Et quod amplius est
die noctuque honorem exhibet Regi.

eterno. Item faciunt mel in maxima
quantitate quod valde utile est tam ad
cibum quam ad medicamina infirmi. Adip
scilicet virtutem per se habent. et ex his
duos fuisse videtur in his partibus. scilicet
ex aqua facit oleum. et ex his quibus
a parte relictis esse possunt domidula
et agnibus. Item sunt in his ingens
pars et tota domidula alacritate ferre
et cum huiusmodi et reliqua. Item ac spina
chimo et aniso sepe operantur. ac ex
apostro. Hos nunc nunc ut per ea
varent domidula. Item et melle
recipere non solitus.

INCIPIT Liber. x. de diuisis inge
nij capienti animalia fera. Et
primo ponit prologus.

ANTIQUI PHILOSO
phi quos intellegendus
adeo exercebat. Illustrat
est ut nulla huiusmodi
cognoscere
intellegendus quodammodo. Item
ad utilitatem. Item esse verata. Item
cogitauerunt ingenio. Item
aera. Item terra. Item aqua. Item
primo parentis. Item neque obediunt. Item
necesse. Item multas cautelas. quibus
habetur. Item sunt. Item suis industriis. Item
cessante. Item infinita. Item addiderunt. Item
pluribusque. Item ignota. Item adeo. Item
sunt. Item in scriptis. Item deinde. Item
do. Primo tractans quibus modis
capit. Item. Item bestie. Item siluice. Item
scilicet. De ambus autem scilicet capit
omni ambus rapacibus domesticis et
relictis. et cum laqueis. Item scilicet
arantibus. Item alijs quibusdam modis. et
de bestijs quibus capit. Item bestijs

domesticis cum relictis laqueis fouet et
relictis et alijs modis decipit et pisces
relictis et hamo et.

De ambus rapacibus in genere

P**RUDENTES ANTIQVI**
videntes quidam aues pac
ta volantes. Item alias capere tan
te laborauerunt. Item aui rapacem gratia dant
ut quis per se capere non pote
rat. Item aui. Item sibi querat. Item hoc
finito. Item inuentor. Item fuerit. Item dan
tus. Item dino. Item intellectu. Item natura
et mores. Item acipit. Item falconum. Item capere
domesticis. Item ad predam. Item instruit. Item ac
ex. Item audinibus. Item liberae. Item postquam. Item mure
alijs fuerit. Item qui plura. Item aui. Item ra
paci. Item scilicet. Item addiderunt.

De ancipite

A**NCIPITER** est aui non
et eius quidem non est ut
vult de rapiti. Item alias. Item
ideo semper solus et nunc. Item
quod in predam non capiat. Item
sodalem. Item quoniam per ad rapitum
per eam uoluit. Item ab ambus. Item
capere intendit. Item videtur. Item
quidam. Item insidiat. Item cognoscit. Item
tu. Item et cum eum videt. Item sentit. Item
tunc fugit. Item se. Item per. Item
tunc. Item hoc. Item uide. Item scilicet. Item
est in per sui moris. Item per se. Item
tunc est eius uolatus. Item. Item
ti rapit. Item ab aui. Item per se. Item
sunt et super. Item alij. Item sepe. Item
indignatus se ponit. Item per ad. Item
vult. Item. Item. Item. Item
tres in. Item quibusdam. Item
et meliores. Item aui. Item ut. Item
noscent. Item in alpe. Item de. Item
ma. Item. Item. Item. Item
bus que sunt in conspectibus.

fit ha et pōna

facta et p[er]ta ad sole in loco calido
ut aut tunc mure[m] p[er]age m[u]ltum
op[er]at et p[er]let m[u]ltum p[er]age
in p[er]a aq[ua] d[icitu]r p[er]age in m[u]ltum
la p[er]age in m[u]ltum et in p[er]age
ne p[er]age et in m[u]ltum p[er]age
m[u]ltum valet si bene p[er]age
carnib[us] et p[er]age aq[ua] et in m[u]ltum
b[ene] impingunt tunc om[n]i optime
mutat. q[ui]dam d[icitu]r ad se va
le ab[ut]u[m] d[icitu]r et b[ene] t[er]re
m[u]ltum et laetitia et aliquid eor[um] consi
deranter cepit ut veloci[us] nonne
p[er]age nascant[ur] si hoc modo mul
t[um] destruet[ur] fuerit

**De industrijs aucupacois et
educendi accipit[ris] ut a d[omi]no non
recedat**

C Aucat d[icitu]r p[er]age ne al
que ip[s]e ledat sed cum
videt[ur] em[er]it m[u]ltum et uolente
stare super manu vel p[er]ta suam
tangat ip[s]um et em[er]it si pen
deat et q[ui]ntu[m] p[er]age confide et m[u]ltum
et uoluntate em[er]it et in m[u]ltum p[er]age
l[ib]er et sequat[ur] semp[er] em[er]it in m[u]ltum
ab[ut]u[m] nec sibi in aliquo d[icitu]r q[ui]ntu[m]
accipiter est valde indignans
p[er]age cu[m] m[u]ltum aucupatu[m] n[on] e[st]
mutat ip[s]um et in m[u]ltum videt[ur] tunc appa
re p[er]age et m[u]ltum ad m[u]ltum g[ra]ndis
glandias nec em[er]it m[u]ltum tunc
dimittat q[ui]ntu[m] p[er]age ut m[u]ltum
sepe indignans recedit et q[ui]ntu[m]
i[n] arbore ascendit nec ad d[omi]nu[m] uenit
venit. ite[m] ne fange d[omi]no accipit[re]
vltim[um] m[u]ltum et in m[u]ltum tunc
titudine g[ra]ndis et in m[u]ltum q[ui]ntu[m]
destruat vel m[u]ltum faciat. ita cu[m] eor[um]
recepit q[ui]ntu[m] videt[ur] accipit[re] tunc
app[er]et contentus sit et accipit[re]

p[er]age et ab[ut]u[m] et sibi suo remanet
fange p[er]age et m[u]ltum in m[u]ltum
remanet in m[u]ltum
**De egritudinib[us] accipit[ris] et
ip[s]ar[um] cura ---**
ACCIPIT Accipit[re] ut ale
t[ur] in m[u]ltum et p[er]age
sua i[n] m[u]ltum q[ui]ntu[m] ut febrat et
et in m[u]ltum calidus et videt[ur] m[u]ltum
et videt[ur] quod q[ui]ntu[m] eniet ex solis
sp[iritu]ib[us] flammis et m[u]ltum lab[or]e
vel in m[u]ltum fange seu in m[u]ltum accidit
Et q[ui]ntu[m] ex m[u]ltum p[er]age i[n] ali
q[ui]ntu[m] p[er]age eor[um] em[er]it. Et tunc si m[u]ltum
p[er]age et alit[er] ex carnib[us] pul
los et p[er]age annu[m] a p[er]age
m[u]ltum et in m[u]ltum m[u]ltum q[ui]ntu[m] m[u]ltum
calide p[er]age em[er]it. Et d[icitu]r
carnes dent[ur] sibi i[n] m[u]ltum fange
inclut[ur] ut in m[u]ltum em[er]it
m[u]ltum tunc aut i[n] m[u]ltum
p[er]age et sibi vel p[er]age tunc
in m[u]ltum violato m[u]ltum et sibi den
tur et p[er]age in m[u]ltum frigido et oblatio
super p[er]age p[er]age in m[u]ltum
fange frigido p[er]age m[u]ltum et q[ui]ntu[m]
in m[u]ltum et d[icitu]r ab[ut]u[m] p[er]age
m[u]ltum similiter est m[u]ltum et tunc in
p[er]age et color oculor[um] mutat ad p[er]age
l[ib]er et d[icitu]r tunc et tunc tunc
atur in m[u]ltum calido et suam m[u]ltum
p[er]age et p[er]age q[ui]ntu[m] ad uolendu[m]
mutat et d[icitu]r sibi m[u]ltum p[er]age
p[er]age et p[er]age m[u]ltum et p[er]age
m[u]ltum et aliquid in m[u]ltum calidus
vel in m[u]ltum vel in m[u]ltum q[ui]ntu[m] sit
m[u]ltum vel tunc m[u]ltum vel p[er]age
legit et sibi in m[u]ltum in m[u]ltum
p[er]age sibi fange et aliquid
aut om[n]i ita tunc q[ui]ntu[m] sibi d[icitu]r
o[mn]e si p[er]age ab[ut]u[m] de g[ra]ndis

Quedā in suis valde magis q̄dam medio
 cres. Quedā p̄ae et uerū q̄dam sūt nobi
 lires nō appetentes n̄ volatilia et n̄
 ha rēstrina vincta Et q̄dam quodāmodo
 ignebiles n̄ degeneres q̄appetit non
 solū carnes vinas sed etiā mortuos q̄
 cū cadunt aialū & tales declinant
 ad n̄ā mulier. Aouile dēstiant in
 hōibus videlicet que pue exēte de m
 do fuerūt sed eas que dū infirmitate
 fuerūt non esset tūc domesticā uel
 le qm̄ facile p̄ter suā audaciā & potē
 tiaz p̄ter lederent in facie & alibi
 instrumentū ducant in hōibz querant
 qualibet ouel magnas & p̄cipue
 capiunt lepores & amulos et capoles
 in auxilio canū. Itā dū videntin
 canes mūisse pasturā aquilā mūit
 tar domū debet q̄ p̄ sup canes uola
 bit & n̄ lepore uiderit subito desce
 det & capiet eū. Aliter tūc & alibi
 carnis & de facili infirmat. Si
 n̄ lepore cepit se p̄stia p̄m
 viab. ut eā hōem persequat. Q̄
 m̄ nūc aquile hōem vni & p̄stia
 eius accipiat capite m̄ bñ armato
 ne a p̄stia ledat et ligent p̄stia
 aquile ad p̄m p̄stia q̄ uocat. Ab
 uenient p̄stia & m̄stia desce
 eides lepores et cū p̄stia uolūt va
 accipit p̄stia p̄te et hōe p̄stia & m̄stia
 p̄te q̄m. r̄is. f̄cūst eā et q̄m p̄stia
 et quiq̄ bullas. Et m̄stia m̄
 tūc n̄ detulerūt sibi gallina cū q̄
 bullas p̄stia cūstia inter penas m̄
 tūc q̄ hā tūc aliq̄ lesione et m̄stia
 n̄ sunt.

De quino et guneta.

QUINO & guneta sūt conside
 nē et sūt aialia nocturna po
 tū q̄ diurna q̄ oculi

te nocte vident melio q̄ in die. Cū
 erige deformia sūt et raro ab alijs
 audire vident. m̄stia aues in vi
 sione ipaz & eas vident appetit q̄
 aialia brutalis q̄ rationalis i re
 bus nouis et in salere p̄cipue delec
 tant. Hōies rementes ergo alias
 & arcumolae quino et gunet
 et eas cū auditate pluma
 in ceterogitauerūt. ingemma quomo
 caperent illas aues que ad p̄stia
 appinquāt. Nē erge m̄stia eas ut
 ip̄e m̄stia capiant. Sed medianibz
 ip̄e m̄stia videri aut videri sibi querit.
 Vniū aut de quibzlibet carnibus
 et p̄cipue in muris & noctibz et rei
 p̄stia m̄stia. & cū bene aban fuerit
 p̄stia remenat duobz aribus &
 4to diebus & gunet usq̄ ad octo
 m̄stia ledit. & fere meliores sunt
 m̄stia sūt eūc m̄stia capia
 & gunetta quidez m̄stia tenerat i
 aliquo colūbāio vel alio sibi simi
 li q̄ alio. Si bene domesticata fu
 erit opte capiet m̄stia i domibz
 exstantia. Comedūt a lacertis &
 r̄mā & oīa carne. & m̄stia.

Qualiter aues cū venibz capiūt.

AUES cū venibz p̄stia capi
 tur m̄stia et m̄stia quodā
 modo capiūt ad p̄stia
 qui capiūt m̄stia m̄stia. Et cū
 venit q̄ m̄stia tūc sūt m̄stia mo
 mento n̄z sūt in comitatu f̄cū
 r̄mā quingenta p̄stia. Quedus q̄
 der est ut sūt p̄stia. aliq̄ f̄cūst
 foueam m̄stia m̄stia r̄mā m̄stia
 ga et cū x. vel xij latam m̄stia r̄mā
 m̄stia aliq̄tūc si m̄stia et m̄stia
 tūz profundaz q̄ i cū vna ip̄a
 n̄z aq̄ habeat et sic a duobz

capitibus longis acuta. In uno angulo
sit quidam fossatus et in alio aliquantulum
longe sit quedam casella cum foueam
sint undique spacia plana tanta quanta
est retium longitudo latitudo deinde fiat
sepius circūquaque propter alia nexa
ne aves ideo existentes fugiant. In
predicta fouea cum xij vel xvi anates
domestice die noctūque morentur
mulica in bona quantitate pascantur itaque
propter domesticas et siluenses. Sicutque
domestice siles siluibus in colae iuxta
foueam cum ripas figentur pali quatuor
perticaz que recta eleuant et pali
aut figantur aut spacia predicta et se
ipsas corda quorum palorum totum colligunt
rette a tunc ipse qui stagne sine baculi
qui recta eleuant optime coopiantur.
Sicutque recta duo magna in utroque
parte capitis iuncta sicut recta
li qui quidam cooptoria uocat quecumque
eleuantur similiter in altum cum quantitate
ad modum culinis domus palliare.
Et modus quidem eleuandi qui nunc col
lectus est ferta cum pica in cuius capi
te subtilis est recta similis adducta.
In grosso uero est alia fortis et mag
na ex terra repleta que suo pondere
cum vis ad modum machine recta ele
uabit. huc confluet multitudo a
natum nocte per aera uolantium
cum domesticas uociferantur. Cumque in
multa quantitate descendunt recta
eleuabis et cum pica percussio leu
ter recta omnes siluenses in cuius
retis quod est superdicto fossato ex
tensum expelles et domesticas que non
timent remanebunt imptite
et aliud ingenium quo capiunt gru
es agni sternunt anseres et sit
In ripis fluminum ab utraque parte

figentur arbor altissima vel due simul
iuncte ut longior appareat hincque
per totam cuniculas ad ascensum
et in summate arborum in quibus penitus
finitis sit retis cuius longitudo est sim
iliter latitudinem et arborum distantiam
cuius latitudo est ut superius ele
uata usque ad medias pendat ar
bores. Deinde usque a remotis ueniant
per gloriam flumines omnes volucres
quas inuenierit expellentes que uo
lantes in splendore aque non discedant
donec in rete incidant et tunc de
clinant recta cum suis funibus. Nulle
modum locum non habent nisi in obscuro
nebuloso. Tempore hiemis cum est gelu sic
capiant anseres et cum eo tempore est gelu
solus palus est in campis segeti
tendit in segete in uno sulco rete unum
longum per xli brachia et latum cum f
per 3 aut in uespis capere cupis. Vel
in sero cum in mane hinc uis. Estan
ter hoc rete sile unum pectus hincque du
as stagnas eleuantes longas secundum dimi
diaz latitudinis retis et tendit cum du
abus brachijs ut pices sed disponi
tur ut per se eleuentur uolenter
qui hoc ipsum rete eleuare non posset cum
totum rete in terram firmatum fuit
super corda colligitur et tunc ipse qui
stagne bracte et funis trahens op
tine ex puluere copit vel herba. Sicutque
in uno fossato aliquantulum remoto locus
optus ubi hoc placeat qui recte
eleuare rete. In loco retis sint
duo uel tres anseres domesticas sil
uestribus siles duobus pelliculis
alligati et duo sile strigati ut il
lic siluenses confidentius accedant.
Cumque siluenses descenderint aliqui
parte agri ex oppposito vadat totum

cū capello i capite et ligone vel alia
 re i māu loquat' aliquid ut labora
 re videat' alias fugerēt siq; caute
 perducatur eas ad locū reus qd' facile
 fiet per vniuersū agrū q̄tūcūq; ■
 gnū si hoc caute facē facēs. Cūq; ■
 recte videat eas confidenter loquē
 soq; dicas ut recte trahat verūq;
 hec aues cautissima ■ oportet te oīo
 caue ne mane ad locū reus accedas
 ■ statim p̄nderet de re ■ prima
 p̄dūbus nūc mora et fugerent Et
 ideo cū tendis de sero ■ est ■
 hec cautela. Et et aliud genus re
 tis quo aui multa ḡna capiūt ma
 xie aui tra nulle est ■ quod vlgō
 vocat' arolus q ex duob; rebus nō
 multū magnus sed spissis et fortib;
 constat et in quolibet capite cōm
 gunt' et i tram figunt' distantes i
 partib; medijs h̄ntes q̄: breues lu
 culos quibus denātū i alrū nec
 flectunt' ad tram cū finis trahit
 sed pmanet elenati & sil cōiunt' h
 ■ rebus ad modū nigrū h̄nt
 ■ cū oīb; baculis et fustib; op̄e
 opit' stramine aristas vel paleis ■
 ■ spacio intermedio continue tene
 tur ḡna et ceta que aui papue
 ad abū sui grata. Et cū aucups p̄
 pendeit ■ esse multas aues intrat
 domusculā valde clausam que ibi
 debet esse p̄p̄q et subito trahat
 finē et fortiter ad vni palū in do
 muscula p̄tin adnectat et aues ca
 piat hoc ingenio capiūt' facile mil
 ■ & aquile ■ t̄q; aues sup cadana
 descendentes si cadaver totū vel ps
 ponat' ■ medio ■ ■ itez ex eo ca
 piuntur volpes si gallina nocte ponat
 i medio. Si h̄mōi rete p̄ ipis &

aquilis fortius esse debet. Sunt
 et alia rena ■ vocant' aranea
 valde subtilia ne i aere facile vide
 ant' quibus capiūt' multe aui
 le cū ponūt' erecta aere duabus
 p̄cellis adnexa in locis p̄ que
 aui consueuerūt m̄ssire h̄nt
 acapites facile capiūt' & falcones
 cū cū colūbum erecta tendunt'
 & eodem modo ceta aues rapaces.
 Sed horū duo sūt ḡna nūc q̄dam
 aranea est simplex & regulis ad
 lenis aptat' q cū tangunt' cadit
 auiq; inuoluit. Itēz est aranea tri
 p̄a ■ tribus p̄p̄a: q̄z ■ c'
 est spissa & plimūz l̄m̄ extiores
 due sūt valde r̄re ac adeo stric
 te q cū fuerint ad capiendū eleua
 te ac p̄cis stantibus fortiter ad
 nexa stant extense mediq; moll
 et laxa que sup funiculū supiorē
 elenat' ■ cū aue modū m̄ssat
 ambo r̄ra cū i medio spissū mol
 unt' et cū cū velud i sacculo quo
 da; pendet. Sūt et alia rena qui
 bus capiūt' perdices que sūt lon
 ga ■ stricta i medio q̄ndaz q
 caudaz ad mediū sacculi i medio
 h̄nta hoc modo auipat' q die
 venatur p̄mū rubeū in virgulis
 ad clipei modū formatū an se por
 tat & per agrū p̄rigens duobus
 foraminibus inspicit et p̄dices in
 quirit ■ eas viderit ■ a ipas
 rena tendit q̄buldaz palis affixis
 ad finē renae āneris et caudam
 arculis ap̄ ■ extendit semper
 ante se arculū retinēs. h̄nt p̄
 dices quibus extensis ■ p̄dices
 appropinquat in caudāq; renae
 paulatī impellit nō solū ■ sed

etiam pedibus si opus erit. Qui autem nocte
venat in sero inquitur ubi nocte
morantur. et cum aere integre obscuritas
supervenerit ad caute, leuiter cum igne ruerit
tunc. Est autem ignis in vase sic formato
quod nec ipse videtur et aperte videtur ipse
se ipsa vincta per vinctum agri sub
accedit et per alium reuertitur circa
loni in quo perdices in sero reliquit
et cum eas viderit eas querit cum re
quod hinc aperit in capite pueri for
titer ad modum huius negotio
vel si hinc pueri per ipse
deixat ipse et impelle de capite un
uersas. Est et aliud genus quod ex
pugator a vulgo vocatur satis ma
gnus que capiuntur perdices quales
et falsam et quidam alie aues cum aux
culi qui eas inquirat quas cum
invenit nec ultra progreditur et
expellat. Sed dum sunt res
et canas mouet tunc quod ipse
et aues esse paritulu ante amem
et non ipse et sonus tunc habuit et
aues de canis aperit et in eis
inquitur. Est et aliud ut per ipse
per ipse paritulu et aperte con
tat quo vincto solus vinct et in ipse
aues operit a cane pueri inuenerit
per ipse eodem tunc vinct inuenerit ad
qualeas solus in quatuordecim et in
sonus est per ipse solus non quales
semit ad que ardentem accedunt in
culi ipse ipse quos tunc ipse ante cap
Quaher aues capiuntur laqueis.

Ite laqueus quo facile capi
unt aues que rapti vinct
hoc modo in loco ubi ipse mo
rantur rapaces aues vel que manse
unt infigit tunc ab utroque capite ar
culus valde phantus quod ab una

parte firmat virgula in quo scissum
ut in ipse ipse vel ad quam hinc me
tunc carnis ancedit seu rana et ab al
tra parte forit in tunc dimittit hinc in
capite laqueus et quidam pueri cordulas
i uno scissum quo pueri pueri firmi
tunc ad arculus et ad pueri falsum que
sit in capite virgule aues tunc tunc
laqueus tunc aues extendit ac cum aues
mouet vel alia et ut exponit tangit
puer diffoluit ab arculus ac superius
elevant cum aues rapti que pedibus un
culat. Itaque sunt laquei multi de pilis
eunde aballi i uno similitudo cordulas
manie tunc qui tenduntur in tunc tunc
menti vel alia blaui similitudo a tra
elevant ultra altitudine aues parum
dehinc laqueus in apertis arculus in
sionis capite inuenerit caput collo tunc
caput perdices i agri et quidam falsi
am in seminis nemori. Aues et aqua
et eodem caput hoc modo cum in ipse
inde inuenerit laqueus tales tenduntur
Coluina et alie aues multe capi
unt et cum in mouebant vel pullos
in ipse in ipse ipse tendunt. Item
tabis fauol satis caput columbi
ac tunc puer laqueus qui vulgi
unt scissum dicunt. Hinc aut laquei
modis est quod in capite puer baculi
vel inuenerit longitudinis vinct semis
in inuenerit in subtilissime vir
gule altitudinis spanne vinct et in me
die infigit spina duos vel tunc digi
tos et altitudine longa hoc scissum ap
pedient ad ipse falsi ubi ab ipse sit
in rapti tunc taliter quod spina in
intra itenca et virgule sunt super
ius elevant. Itaque quod ponat laquei
cum paruo pale affixus quod leuiter
apertus amoueat virgule et tunc

aut ab eis et in spina figat' fasciola
ut faba mollis solimodo vnu granu
que aures rotare capiet ac caput eleuat
super colli laqueu trahat plicata tot
lecta cu virgulis que sentiens trita
put elenabit et collu vt laqueo capiat.
Qualiter aues capiunt' misco.

AUES capiunt' visco multis
modis. Vno modo q' iusticia
virgule subtilissime ai
cor vel vltimo ubi desunt. Vir
gule quid' fiant breues vel longe r.
hinc ad quantitate anni capiendaz. Si
p' debet visco spary ut sit bene
max hoc modo lanet' bene an. q' te
pula apiendo ipm manu balneatis
abustulis mūdando denū miter
at' sibi modici olei eluaz. non
sit adeo durus q' pennis anni mui
cari non possit que facto virgule
includat' totali q' vnaq' virgula sit
opertione ubiq' inclusa. duali vel
tribus partib' et eius s' sine visco re
maneat que tractu manibus possit.
Q' si tempus adeo sit frigid' q' exoletur
viscois temper' cu oleo mui. hec vir
gule paulo miuscatis mfigunt' lenit
in virgulis palmoneū que sur pice
magne ramis arboris viridib' et pre
cipue queranū fasciare hūtes in capi
te superiori p' aut quinq' virgas pui
lisp eleuatas inqbus mfiguntur
ge m' tate ac ipse palmoneū sūt
virgulis miuscatis cooperitis mfigit'
i terram ut stet ad form arboris cui
fret' ai ipm appendunt' canes in qui
bus sūt diuisi amule segregari que
cantant a uolantes per aera uocant
que uocant super dictū palmoneū
miuscanti se ponit et sic decipiunt
fret' visco capiuntur accipiteres falces

ceteraq' aues rapaces. nam i tra due vel
tres mfigunt' virgule miuscatis modi
cu distantes ac vsus seipos plicare
i medio q' ligat' colūba aut pallus
aut mus p' milis et alijs que talia
petit ad que ai aues uenerint ca
piunt. fret' capiunt' visco fere omnes
aues pue uel magne. Si virgule in
viscatis ponant' locis in quibus
abunt. fret' fumiulis longis iust
catis capiunt' sturli qui valde grega
rii uolant cu h' aliqui sturli. uen
it pedes ligat' fumiulis miuscatis et
in manu tenet' a dimittit' cu congre
gano sturlos uidet' fret' tūc enī ai fū
culo dimissus ad gregē accedit et ai
ipso sturle uoluit multiq' tangentes
fumiulū miuscant' et ad fūcū simul ai
runt. fret' visco capiunt' anates et
aues aquar' cu sūt inuolunt' fūcū
longis ex pennis quib' sterna sunt
temporales papue fere m lūm. uel alio
loco ubi nocte morant'. Nam aues na
tantes per aq' in nocte madui in fūcū
sup aq' extensi et capiunt' et sequenti
mane capte inueniunt'. Si q' hic vis
co sit talis tempus q' se ab aqua
resendat. Qualiter aues capiuntur
balistris et archis et alijs modis.

QUALITER aues capiuntur
ai balistris et archis non ē
oibus q' sagittant
q' sunt i tra uel arboris. Si in his
obstruande sūt quedā cuncte nō oib'
notre. Quare vna est q' balistrator qui
anterior alias magnas sagittas
debet hēc bifurcatas sagittas in
parte anteriore ubiq' auras que
quā tangit ad collū mstant nate
la perforatio tūc sagitte uel obtutio
non ledet' anem in tū q' ideo manet

pumeris

Sed vulnera recedēt et forlīm alibi
moreretur. Itē debet intuenti cū sagittas
dirigē nō ex vagantes sed ad vnā
que sit in medio duarū vel plurū
si contingat sagittā ultra uel infra
gredi quod plimū contingit p̄ma
uel ultra feriat ne in anū sagittat.
Itē qui vult i arboribus sagittā
colūbris pulziones debet hē p̄ci
pondē et cū vult sagittā debet cū
pede signāc locū spālez ubi est
notāc locū ubi est colūba a alia
anis & tūc sagittā emittat. Si
p̄ciat hē quod intendit hē. Itē
q cū balista uel arcu balistat sa
gittat debet manū sinistra tēnē
firmissimā et est nātē ut hēat ba
listā uel arcū optmā et sagittas re
ctissimas si recte nolūt sagittāc
Qui aut arcū balistat debet det
sagittas hē cālis pondēis et bene
remidas. Itē capiuntur aues qbus
daz alijs modis & nō ad bre
uicellū cū gnetta quo p̄ci capi
unt amabile q oībus fere
est. Sed est sciēdū q hoc modonō
solū capi p̄nt cū gnetta sed etiā
cū capite gnette nam et ipm m
runt. Itē capiunt ad breuicellū q
rustici utunt quo rustici noctibz
ualde obscuris hnt em facillam
quā vnus defert reclinē. Itē sepi
vires in quibus dormiūt que
cū dormiūt extant et ueniūt
ad ignis splendore duoq; aliq eos
mactant. Sūt aut bacile velud
pale i capitibz breuiū peticaz ex
p̄is contexte viminibus. Itē q
cū delectabili ingenio capitur
cornix cū ipis habet vna nō
ipā duobz ualde breuibz palazol

ad p̄m alax adneris sapia mtra fir
matur que fortiter clamat ac fu
gē nitit alieq p̄p̄que amūt eā
uolentes ex quibz ipā vna
rostris et unguibz capē & retinet
ut capē possit & ceder mō ategazal
capi posse assent. Itē fertur q a
ues que gustant granū vel
fere boni vini et suau saturema
cerani & sicuti nolāc non possūt
et poterūt manu capi.

De capiendis bestiis fens & p̄ q̄liter capiuntur capcanibus

LEPORES p̄cipue capiuntur
canibz ad quos inueniendi
nō sūt canes qui segusi
uel brachi dnt q q̄nto subnōne
olfatus sūt tanto meliōc existit
Itē sūt nōm canes ualde ad cursū
agiles qui eos perq̄ntur ut capiūt
q omnes ad hoc instrunt et ad e
os capiendos educunt cū et rap
aliquid dat eis in abus a quibus
capiūt capoli et aliq̄n cerni anē
reiaz magnaz p̄staz in locis ubi
fugant. Itē ab eis capiūt vulpes
licet in fuga sint valde sagā. Itē
capiūt amicali cū inueniunt remō
a canibz. Itē canibus capiūt apr
ac lupi sed cū auxilio venatorū
raro soli ad eos p̄sumūt accedē
sint fastidati fortissimi & audaces.
Sed ad apros capiendos nō sūt
p̄ci fontes in ferro cruciferati quos
venatores intentes aprū ad se male
aio uementē t̄raz firmat et ada
p̄rū dirigit qui eo p̄lo vulnerat
usq; ad venatorē nō p̄t accedē. Sūt
q a canibus occidit & sūt ab his
q venant eūdez. Itē capiūt cer
uū cū ab hōie vulnerat sagittā

Vel pilo fugiunt & pueri canis ad
hoc instructus pueri singulis existe
tis ipm seqe donec eius seminuus
vel mortuus iuenit. Itē canibz iuei
unt & capiunt eriaq & qdaz alia.
alia filr capiunt ab eis.

Qualiter capiunt rebus.

VH RETIBVS CAPIVN

Cur Cerni vt dictū est et
vulpes ut supius dixi
Retibus locutus fui quod arolus
vocat vulgo. Lepores enī facile cape
rent rebus si in ea iaderent sicut
& multe alie bestie fere.

Qualiter capiuntur Laqueis.

L**AQVEIS** Capiunt leones
aliqñ. Itē vulpes et lepores
aut per aliq foramina solet
intrare in loca clausa. Itē hoc duo
bus fit mōis vno modo q laqueus
sit annexus ad aliqñ pueri plicatū
adeo forte q forā collū capraz i aluū
deuet ac suspendat alio ut prope
laqueū sit fons amulus stringet
laqueū fere capraz ipediens enam
ne ipa laqueū videre possit.

Qualiter capiuntur tuiolis.

V**ULPES ET LUPI PRE**

capue capiunt qdaz tuiola
ferica que cū se multos hē

rampiones acutos et ipē hnt cū se
anulū ppe locū ubi annexi uolū
tur ac quod anectit frustū car
nis oiaqz emultata pter carne in tū
firmata uident. Cui aut lupus car
nei dentibz eliciat anulū eleuat
ramificans cū capud ad collū lupi
q cū fortius trahit et recedē nunt
fortius stringit & ligat. Itē sunt
alie tuiole quibus in pedibus et in
auribus omnes gūaliter fere bestie

capi pnt q occultant in itinibus
quibus vtunt que sūt talis forme
aut figurę que non n̄ occulta fidei
telligi possent. Ideoqz q eas hēc vult
videat ab his qui eis vtunt qm
admodū ego vidē volui.

Qualiter capiunt foueis.

S**OVEIS** hoc modo capiunt
lupi fit qdaz fouea latius
magnus puteus & pfunda
i tū q unde exire non possint hē
opertur vno rotulo gratia quod
nō terat sed q opertat fouea sub
gratia medio ponit anser liga
tus vel agnus et paleis opertat
totus locus tūc lupus ueniens &
ueniens accipit anserē uel agnum
i fouea caditaccū gratia subito
reuoluta. Itē fouea caput multū
apert hoc mō in locis in quibus nī
n uersant. Agellus feritur de mili
quā aliqui saginā vocant cū
agellū fiat fortis & alta sepe ex m
minibz arbor et in vno pte relinq
tur aptus introitus et in opposito
sepis depressa uīe quā ex sit
uea latus pfunda & cū ipa sagi
na latus pfunda est cū matina
ad ipaz ueniunt multi apri per locū
expeditū mīntes tūc ad locū accedat
et in loco introitus moret et clam
et quocūqz modo pōt rumore ac
strepitū faciat apri pnti non
nemiētes unde exire possint n̄ per
locū sepis depressū inde pfilant
omnes in fouea quā nō p
terat mīntes existentes. Itē plup
Sulphibus et cetis feris & amibus
ac porcis dissipantibus vineis
fouea fiat hoc modo fodiat ampla
duabus spāis et longa q pedibz

a. cū vii vel octo pedes p̄funda cum
 spandis politis et rectis in tra soli
 da et in ruente mutata et in loco ubi
 sepe m̄ sū m̄uenerūt et op̄iat p̄
 et m̄suerse de p̄f̄is herbas sicatio
 vel aliud facile frangibile m̄ op̄iat
 terra et cū p̄m̄suerat ardit cadit in
 fouea. Itē dicta fouea p̄t fieri in q̄
 liber manire p̄f̄ida solūmodo p̄
 uel q̄ pedibz an auxilio vno tabla
 et ex vnnibz facta sup vna retin
 da stangeta facile volubili firmata
 i quolibet capite an vno vno for
 nter infire t̄t i quibz voluat hec
 rebalea sit ab vno latē firmata dis
 tans a fouea vno semisse. Si alia p̄
 m̄ angulis et in medio heat lap
 des ponderantes ad m̄ hec stet e
 leuata q̄ oīno erecta an vna fur
 a. cū inferior pars sit sup vno ba
 cilo breui qui sit in medio fouee
 et m̄suerse super vno paulo pilazolo
 ab vtroqz capite qui sit affixus in
 ripa fouee in pte supina sup hoc bit
 an baculo ponat quedam virgula p̄
 longi fouee que sustinet herbam
 et tenā cū modo atqz a bestia p̄f̄a
 discedat a baculo breuē cū furcula
 et rebalta de die super foueam ma
 near ne homo m̄sueris in ea: vnat
 Si canis ad f̄m in ea m̄dat cum
 scalella q̄ gradus habeat ab hanc eē
 hi poterit absqz lesione aliq.

De quibzdam alijs ingenijs quibz
 capiunt bestie fere

Elophantes capiunt bestie
 Ipi cū non hnt genua iare
 non possunt Ideoqz a. d. d. d.
 it nolūt se arboribz appodiat et q̄
 elatū Venatores huc arbores rescat
 sed non perhorēt ut per se nūc p̄t

sine. Si appodiat elephanti bz cadit
 et ipi ruit et a venatoibz occidit.

Vulpi caput hoc modo armat bestie fere
 reus. Ipi capite vndiqz coopto m̄
 sole cultello acuto ad latus ardit
 ad sinā m̄ alio loci m̄ vnu uersu
 erigit m̄ armatū ardit et
 amplexat cū armatus q̄ ipm q̄ t̄t
 euaginato gladio cū vna manu loci
 cordis vni perforat et sic cū occidit.

Vulpes in canis suis caput hoc nō
 hē venator alieu apum q̄drat. Si
 longū p̄m̄ a m̄o latū q̄drat ex
 q̄niet assiduis factū hic caput p̄m̄
 as plus ferreis clausus est ab alio ca
 pite hē hostoli m̄ et pte superior
 guertat et p̄m̄at ut possit m̄se
 leuare m̄ et non eē erit descendē
 hic hostolus superio elenatus p̄m̄at
 an virgula p̄m̄ hoc m̄m̄ p̄m̄ in
 fouea vulpe cū p̄m̄at est ip̄t i ea
 esse pars hostoli in ea p̄m̄at i pte
 m̄suerse fouee. Cētiqz m̄m̄at fouee
 qui p̄m̄at esse m̄suerse claudūt
 op̄at vulpis m̄t erit uolens in alieu
 m̄m̄at p̄m̄at filis subtilibz m̄p̄
 dū siqz virgula scā trahit et hostoli
 cadens an cludit que reuocet m̄ for
 nū claudūt ac firmat venator aut q̄
 atqz veniens vulpe si vult fere alip̄
 de mactat vel si vult ip̄t cū alieu
 sup p̄m̄at nel magnā m̄a portat
 aperies hostoli m̄ere m̄ furat m̄m̄a.
 Cumuli caput sic. Venator sonans
 et strepitus agens eos fugat in cum
 ulos suos canes. nā ipi qui p̄m̄di
 mum facile fugiūt ad foueas eoz
 Venator nūc p̄m̄at m̄m̄at apertū a
 in tra m̄ firmatū ante quemlibet
 m̄m̄at deni per vnu immitit ferellū
 quē domesticū hē hostro clauso quēdā

fronelle ne aperire possit ac cuniculos ca-
pē ac mēdē nec exire velit. Hic sine
tuo pūti maior mustela horz pūti i
mūris omīs ex cuniculos pūti capi-
tant in reticulos et capuntur.

De muribz capiendis

MURES IN VLTIS MODIS

Mures in vltis modis capiunt et occidunt. Vnde
a muscipulis domesticas que
tenent in domibz. Alio modo ai mus-
cipulis vel nappulis que sunt ex pūo
ligno concilio i quo alind lignū
pūti gūc opprimens et occidens mures
intrantes ad ante pūti pūti a adue-
tā i ea ad ad quādam si lūle pūti
lū lignū que ai tangit facit qd sup-
est eadē super mure. Si hūc mure
est adeo notus oibz qd expedit
plenis explicat. Item est alio modus
q vas aliquod coopit mēbrana hū
in sandis et in medio adnecti-
tur ante pūti mures accedentes
ad eaz mēbrana et necant si aqua
i eo fuit alioq breui qd moram
fame statim mēbrana in nā pūti
regredit et eodem modo in te-
cipiat. Item est alio modus q mures
i uas sine aq cadentes in vūc
pūti fāne nimia coacti si omē
dūt foras vūc et si dimit-
tant ut vmaneat foras mures solus
et hūc pūti abire quocūq i aliq
parte inuenit occidit et omnes
affluens et facile ab eo fugiant
Item occidit. Item est alio modus qd
fāna mure que libenter comedūt
et moriuntur ai sit eoz venenū. Si
a loco vmanēda est aq qua sepe in-
nant si ea bibant. Caput et si su-
pra uas vnde nequeat pūti
quidā latulus et per mediū scissū

i vna mēdē in medio fāna et
sit pūti ut se continet sed
mure. Si aut mure pūti mēdē
mures ad que ai accedit ai latulus
fractū cadit et si aq est in vase sub
mure. Item est alio modus qd
caput si latulus fāna pūti
mure ab eoz parte supra pūti sup-
est mēdē mēdē. Quidus re-
mure melior ad capiendū multos mu-
res tam magnos qd paruos hic est.
Accipe duas assiduas longas v-
ne brachio longas et largas scis
se ipas iungere distantes in latitu-
dine digiti parum in parte i-
fima ai dualus pūti assiduas
intratis in quolibet capite vna et
eis de cubito et eālis sub ipis af-
fige cartā de pūti grossa mēdē
in medio extrinseco. Si pūti mediū
non affixam et in restricta qd
possit mures eleuā in si des-
cendens deformaret possit sua
formā reduci. Item diste due assidues
in capitis desuper iungant ac super
eas teneat assiduas mēdē oibz
et clauis retenti ad que descendat
trahit aut pūti mēdē. Item
est alio modus qd cartā sit mēdē in
terris perforata a ante cooperta in
sala pūti affixa ai quā mēdē
cula mēdē perforata ai aut facile
uoluit et hūc edificat pūti super
aiq vasa fictilia vel lignea. Vnde mures
exire nequeant et opūm qd seph-
atur in massa fūmenti aut mēdē
qm vbi mures intrant ai appo-
pūti tūti mure et cartā descen-
dens ai eis releuabit a de quibz
accidentibz ideo fiat ne muscipule p-
ipaz anarurā mēdē valebit.

**De Piscibus Capiendis Et p^o
de q^uliter capiunt^r Retibus**

In Mari un^o planu^m latus
capiunt^r papue multi p^otes
an^o quod multi scor
ticaria^m vocat^r hoc rete est valde lon
gu^m et satis amplu^m et spissu^m h^ois
corda^m vno lato^m plubatu^m et altu^m
leuat^r ut in aquis rectu^m et
sum p^omaneat. hoc rete a^o navi
cula in^o defert^r vno capite i^o
e^o r^ohe^o aliq^u p^otrila cui^m conti
nue descendat in aqua a^o naut^r fu
erit infra mare q^uitur recte p^oendi
i^o arat^r in illo capite reuertunt^r
ad latus a^o quib^oda^m ex eis capi
t^o recte i^o terra descendenti^m am^o
i^o nauticula^m reuertit^r e^o recte ad me
du^m cui^m ad hoc ut p^otes infra rete
dephensi videntes se ad t^ora^m nahi
non p^ofilia^t e^o recte duo autem
p^otes ab ut^oq^u capite in t^ora^m
tentes trahit^r a^o p^otes totu^m recte
ad latus q^u sepe multos co^oh^ount
magnos a^o p^otes et q^uq^u nihil ut
p^oat. It^o capiunt^r in mari cu^mq^u
dam recte subtili no^m multu^m magno
duobus p^otr^o alligato q^u quid i^o na
uicula exis aptum in aqua dem
gens. post paululu^m cu^m p^otes e
leuat^r. It^o capiunt^r in fl^ombus et re
tis sp^oiosis loas cu^m recte q^u m^o
uersari^m multi u^o quod est
tribus p^otr^o s^o vno medio sp^o
so et duobus e^otr^oscis raris h^ois
in vno lato^m plubatu^m a^o alt^o leu
at. et si valde longu^m quib^oda^m
bitas et fictis ut n^osum i^oaq^u
p^omaneat. hoc rete sit breue vel
longu^m ut placet. sed a^o au^m di
mittit^r ut id nautantes inada^t

p^otes q^u rara recte t^oseut^r a^o muol
unt^r in spissa ut auicula i^o aranea
sup^odicta. It^o capiunt^r Ruiculis i^o p
uis aquis. Et aut^r Ruicale recte
p^ou^m et spissu^m an^oer^o duobus baculis
quos p^oscator ma^oibus tenet et ap
tu^m per aqua^m ducit. It^o capiunt^r
sado. Et aut^r sado Recte subtile
spissu^m h^ois t^otr^oij for^o in arcum
ferent^o plubatu^m a^o reuolutu^m h^ois
i^o canie longu^m for^o fune. hoc rete
p^oscator super sinist^o brachi^o clau
su^m tenet atq^u i^o ap^otu^m erat. hoc
ap^otu^m subito ad fundu^m descendit.
et omnes p^otes sub se inuentos relin
quit^r du^m co^ohit^r se^o trahit. It^o capi
unt^r cu^m u^ogossa que est recte ad mo
uiculis formatu^m ad p^otrilam
duobus baculis ad micilantibus
ap^ote an^oer^o hoc recte p^oscator e^o
p^oscens e^o car papue ubi q^uerit im^o
et cu^m p^otes eleuat. It^o capiunt^r
plim^o locis angust^o valliu^m cu^m recte
quod g^ogolaria^m vocat^r q^u est rectem
magnu^m grossu^m et spissu^m et longu^m
h^ois introitu^m rotadu^m et lato^m et pau
latu^m angustat^r usq^u ad cauda^m que
longa est h^ois multa receptacula i^o
facile intrant p^otes a^o n^oq^u recte q^u
unt. hoc rete ponit^r cu^m duobus gross^o
i^o dicto loco angust^o cu^m quod v^o
q^u ligna min^o usq^u ad u^opa^m fertis cla
usura^m cu^m dict^o p^ote amectit^r hoc
recte die noctuq^u tenet^r ibide^m in in
troitu^m ad p^orem sup^oorem u^oso p^o h^oic
nullus p^otes de sursum remens
t^ossire p^oat cu^m nullus sit ibi locus a
p^oreus descendat g^o om^o i^o ap^oro re
tis ore deinde in cauda amectit^r p^o
cator n^o aliq^u dieb^o interpositis ad
locu^m accedens cauda^m rectis i^o nauticula^m

anni diuisa ab aia querit. Sed hoc fac
 potes. Capere piscem in terra. Si quis
 thone fundit et aperit et inspicit q
 lex escam ceteris assecant. vel dmer
 sas escas modo vna. modo alia in
 hame ponit. Iti. vult enim p. res am
 tot qui escam appetit. humile ac
 cap. nolit si h. vngat et humilid
 absq. hame ai q. pleriq. escam in
 aquas emittat ad qua aliqui. am
 cum accedut carq. sine p. uile exp
 tiant q. si p. ues fecit hame. cum
 ad que ena. cum fecit accedent
 Terens melius fuit in aquis pro
 fundis no. i. eis p. uis erat hame
 alligatus longo funiculo hinc me
 dioi p. uis per vnu brachiu. p. uis
 mi. ut descendat ad fundu. d. q. u
 neat in dia. digito app. d. m. in si
 me ab eo qui sit in aqua ne p. uis
 fender piscem hame fecit exp
 tiant. Iti. ut in eis. p. uis. p. uis.
 ore dem paulatim m. p. uis. p. uis.
 manu capiet q. r. uis. p. uis. p. uis.
 ai sit magis merent. in fundu. ut
 aliqua. d. uis. p. uis. p. uis. p. uis.
 uel sapient. Cu. sp. d. m. caput
 p. uis. tunc. Sui. ai. tunc. ai.
 ex fere. tunc. ac. si. uis. q. p. uis.
 b. d. m. tunc. f. uis. ad. m. h. uis.
 ac. ipi. om. non. m. uis. d. uis. p. uis.
 f. uis. longo. h. uis. p. uis. ai. uis.
 ore. et. g. uis. p. uis. ai. et. in. ai.
 f. uis. tunc. uis. et. mane. cap. si.
 de. tollit. Cala. vna. caput. p. uis.
 i. ipa. p. uis. in. f. uis. d. in. ai. m. uis.
 f. uis. ai. p. uis. tunc. h. uis. f. uis.
 ad. mediu. a. d. uis. i. ai. f. uis. p. uis.
 tur. et. hoc. om. p. uis. q. ai. uis.
 in. super. f. uis. ac. m. uis. f. uis.
 capient. Iti. caput. g. uis. p. uis. toll

testum. i. aqua. d. uis. Est. aut. f. uis.
 f. uis. tunc. m. uis. h. uis. multas
 ac. uis. q. uis. q. uis. h. uis. tunc.
 ad. tunc. et. f. uis. ab. uis. d. uis.
 te. ab. uis. q. p. uis. h. uis. caput.
 h. uis. lance. uis. ai. co. qu. in.
 manu. p. uis. et. ai. p. uis. uis.
 cu. f. uis. f. uis. d. uis. tunc. f. uis.
 f. uis. tunc. in. tunc. et. in. ai. uis.
 bida. si. p. uis. uis. n. q. me.
 h. uis. p. uis. q. uis. d. uis. uis.
 salu. qui. n. uis. in. al. uis. m.
 ai. q. uis. uis. R. uis. et. est. uis.
 magna. ai. et. tunc. uis. Angli.
 ai. Tunc. h. uis. ita. ai. d. uis.
 tunc. uis. tunc. f. uis. p. uis.

NCIPIT Liber .xj. de Regulis operationu. Ruris

IN SUPERIORIB
 libris. d. uis. d. uis.
 et. de. o. operatione. m.
 uis. Sed. q. memoria. uis.
 ai. breuis. est. et. co.
 f. uis. tunc. no. f. uis.
 uis. uis. uis. est. m. uis.
 uis. p. uis. g. uis. uis. uis.
 d. uis. f. uis. h. uis. uis. uis.
 uis. ut. sola. uis. ipa. p. uis.
 habeat. memoria.

De cognitione loci habitabilis

R. URS. et. aia. f. uis. uis.
 h. uis. op. uis. uis. uis.
 a. op. uis. uis. f. uis.
 loci. salubritas. p. uis. uis. et.
 uis. a. uis. tunc. f. uis. a. uis. uis.
 uis. loci. habitabilem. f. uis. et.
 salubrem. tunc. uis. uis. p.
 d. uis. uis. ante. oia. loci. uis.
 consideret. in. co. uis. et. f.

mes faimés periti. et locat. uel per
an. et cu personas detinuit aut in
familia et penitencia non sperat se
quatur.

De cognitione aeris

AER calidus est si humidus
si nulla ei extrinseca conuer
tatur. Aer bonus est qui pu
trescentis non nec caliditate aut al
teris. Aer excellens habet sed in
his est. eque a equitatem primum
inuenit. Aer temporatus et clarus sa
lutem efficit habitantibus et conseruat et
plantis ab eo proportionabiliter aualefacit
et fructificat. Inequis vero a nape
loci et stagnos in mitione turbant
conuulsi operant et trahit alia huius
omiser et plantas corripit. Omnis
aer qui cito mitigat cum sol occidit
et cito calefacit cum sol est sublimis
conuulsi. Aer est sublimis. Aer est
deterior qui cor constringit et aer
angustat et dolores capi
tis generat. Aer salubritate reclinat
ab infimis uallibus libera et
bulas noctibus absoluta et habiton
sana corpora.

De cognitione uentorum

VENTI meridionales absolu
te considerati Calidi et humidi
sunt. Septentrionales frigidi
sunt. Orientales autem et occidenta
les qui temperant sed in quibusdam locis
meridionales sunt frigidi cum a pre
meridiei eiusdem fuerint. Ven
tosi et septentrionales calidi sunt
ad ea miscentur per adusta reserta.

De cognitione aquarum

AQUA frigida est si humida
si nulla causa extrinseca sunt
mutata. Aquae fontium terre

libere in qua nulla extrinsecus disposi
tionum et qualitatibus sunt alij
res. Aquae potestae sunt nec facile
tunc corruptione putrescunt. Aquae
fluminum currentes sunt alij melio
res si super terram libentem non feridat
neque huiusmodi incedat. et que ad o
rientem tendit et multum a suo elon
gantur precipue sunt omnes meliores
et que ad septentrionales uadit bona est
et que uero ad meridiem uel occidentem
flumini sunt male maxime cum meridi
onales sustinerit uenti. Aqua lau
dabilis est que in qua res cito coquitur
si nullus odor in ea superat neque sa
per. Aquarum eiusdem dispositionis que
lenior est melior indicat. Sublima
no et distillatio sunt et decoctio aquae
refrificantur. Ex aqua lauda
bilibus sunt aquae pluviae precipue que
cum tempe in estate proueniunt. licet
apud eos subtilitatem facile putresci
ant. Aquae puteorum et aquae dulcium
operatione aquarum fontium sunt
bonae precipue que de plumbis fistulas
hauriunt. Aquae sunt lacuales paludales
sanguifugales et omnes quibus admix
tum aliqua substantia metallina
Quosse aquae sunt lacuales et riuose
Aqua temperate frigida sanis melior
est aquis omnibus appetitum excitat et som
nolentem facit. Calida uero conueniens paratur.
Aqua calida macrescentiam facit et exsiccant
Curande sunt lapides et epistatene et
ant. Si aquae bonitate uel malitia
discerni non potest inrola salubritate
nascentur.

De cognitione loci habitabilis

LOCI CALIDITAS ET
FRIGIDITAS humiditatis aut
siccitatis dispositione altitudo

& profunditas aq̃z multitudo & pau-
 citas & eorū malicia & bonitas me-
 rui lacum & paludē & maris ma-
 ritas. Item cūf dispositioq̃
 luteola uel hūda ceneria iminor-
 ca seu petrosa existit situs indicant
 q̃litate. In locis calidis hīcantes
 demigrant faries et capilli eorū cor-
 da sunt hūda si modici valent
 i bellis et cito senescunt. In locis fi-
 gidis exites sunt Teotonia anglia
 poloni etc. sunt maiores audacie et
 melius comedentes et digētes et
 boni armigeri & fortes in bello au-
 daces ac uisti nimis. que loca si fi-
 erint hūda crassi & carnesi teneri
 albi boies et pulchri sunt. In locis
 morantes hūdis pulchri sunt farie
 et eis dūcuntur arduū felices
 cū exorant arduū dūcūt eis lati-
 tudo. In siccis uo locis exsiccant
 aplexiones & corpora obscurant
 In locis habitabilibus altis maiores
 sunt famē et fortes laborio multi-
 plicantes & dūcūt diu. Profunda
 uo loca cū opiant. Inhibentes
 i locis petris & siccis & in
 ualde frigidis & siccis & in estate
 Corpora eorū dura sunt et mil-
 tes capillos existunt multi uigil-
 lantes & inobedientes & maledici
 sunt mox et enā est in eis bellorum
 fortitudo in armis solerte & cūctas
 Cūctas ab oriente aperta et ex op-
 posita parte coperta est bona et be-
 acia. Illa uo est infirma que cū
 nū sit hē. In uia habundādo fin-
 samitatem uel cūctas gūa sitis
 indicat q̃litate.

De Tumbis & domibus.

DOMVS ET TVMBE.

Domus autem & omnis magnitudo
 fieri debet in hunc finem
 facultate et quantitate ad hunc
 endum fructum portandam ad eas-
 tate aut sint & fortes fouens et
 mure vel spūs fin potentia i lo-
 cis illis finis & latitudo q̃ in lo-
 cū multa sunt latrones fin qd
 dē. In tūbay munaculo fin dūcūt
 et arbores non plantantur ne fin dū-
 in audiatate desiderata munaculo
 siperit. In eis etia arbori liquo-
 nar pūcūt augmētū fin omnes
 adiminationes fortitudinis. cūctas
 tant secūtas et delectatio domus
 et requit in villis fortitudinis de
 cor domus. fundamēta lacuna q̃ pa-
 uel esse debet. et usq̃ ad tūam pro-
 fundent solidāq̃ si debet q̃ram fa-
 brice meruisse locūat. dūctas que
 manu cūptehensa edit dūctas. dū-
 reperta nūbi dūctas relinquant. cūp-
 no lineo dūctas egrēgia est et m-
 lis fin dūctas. In dūctas arbori
 dūctas. cūctas cūctas cūctas m-
 est. q̃ cūctas mēsurā mēsurā erit
 fortitudo cūctas. inde dūctas.
 In fluminali quoq̃ arena si terra p-
 tem terre cūctas addiderit opex so-
 liditas mira pūctabit. Ligna pro-
 edūctas optia sunt que mēse nouē
 bris uel decembris cūctas. et m-
 me si uultra medullar mēsa super-
 radice quibzda relinquant dūctas.
 et cū sunt pūctas durabilia q̃
 apte mēndici montū sūctas.

De puteis & cisternis.

PUTEVS si fons restit mense
 augusti uel septembris cūctas
 idoneo sunt. et cūctas

De presentia dominorum
PRESENTIA DOMINI
pfectus est agri. & q. desit
vineā suā deseret at ei. Bus
titoru maloy ipfortuna uoratus nū
tinet n dñorū presentia et cantelan
qua mali sūt & sine discrezione &
consilia cōter vinit & m pueris
sūt in una pūctia q. in alia q. nel
aut uerugere m instrūe filios suos
in bonis mōibus & ad nihilū sunt
prouēdi n solū ad labōes pū
fueri sūt neq. valent ad aliud of
ficiū n ad laborandū & bla. t. mō
dū itē & credūt malitiā cōmē sa
pientiam sūnam et tru fant & an
nihilant virtutes & scientias et
laudent multotiens vicia sine ali
q. ratione q. fatui & ignorantēs
sūt oīne & multa scē se laudent
& sū ignorantēs et sine virtute vi
uūt itē & paupes & superbi sine
sine & periculosi sine ratione atq. sū
mendacissimi — —

TERRA NATURALITER
frigida est et sicca sed or
ientaliter sepe uelheret

[illegible]

et persam cultui facilis est et ferax.
 Eligendus est ager pinguis et rarus
 quia nimium laboris parit et fructum
 maximu reddit sibi merito est pinguis
 densus huius est et multo latius colat in
 ad nota videt. Illud autem genus
 rarum est pessimum quod siccum et spiritum
 macrum et frigidum est. Terra siccata
 et adustione nimis sterilis efficitur
 et salina vel amara nam recipit me-
 dianam que non habere superfluum in-
 fecunda est fertilis conuenientibus
 emendat. Colles montium siccitatem
 et macredinem patiuntur vallis autem
 eorum pingues exsiliu a lunde propter
 pinguedinem que ad lumen vel ad vi-
 lem decurrit quare pluviali propter de-
 scensum aque que secum ducit pingue-
 dinem de cauumine montium et iustis
 bus emanabit. Ideoque tales agri per
 lara sulcandi sunt ut in fides det re-
 tenta pinguedine nec exeat in gle-
 bas nec pluvium impetiose superueni-
 entibus mota terra cui se se fecit
 ad vallem. Nonalis ager est qui
 primo ad cultum reducat vel qui ad vir-
 tutes primas redit per quietem unum
 anni. Vi pluviam inonatum. Non
 conuenit plantis ager puluerulentus
 et siccus quia planta querit locum
 solidum certitudinis in quo radia-
 et floreat et fructu deferat.

De ARATIONE et fossione et cultu.

ARATIONES ET FOS-
 siones Quatuor sunt species
 utilitates in genere videntur
 terra apud Euclidem itaque ratio agri
 conueniens a eiusdem ratione. Ob-
 seruandum est ne lutosus ager arer
 nec fuit nimis siccus nam terra que

lucida tractatur cito fertur anno tri-
 stis non posse. Nunc non sunt pluvium
 laboriosa est et non potest communis ut
 si ager post longas siccitates fuit
 videretur perfectus arer per tunc
 non fuit deinde affluat. Et est
 fertus quoniam et adustum et
 herbis repletis. Quoniam terra huius
 sufficit fructum uno vel duobus an-
 nibus ad plus arationem est requi-
 ritur quod tunc vel quatuor arationem
 fuit huius addit propter hoc fuit in
 quietem. Quotiens fructus labo-
 ris excedit meritis insistendum est cul-
 tu. Si vero labor et expense utilitate
 fructum excedat relinquendus est
 locus talis. In loco siccus agri ma-
 turis in hoc non ferunt profundum
 Qui arande arduo solo inter sulcos
 relinquunt fuit fructus derogat sic
 videntur illam. Fertilior enim
 est cultu conueniens. Magnitudo
 neglecta fundus est cui ne inter
 sulcos in terra non colat relinquatur
 et glebe fuit molles dissipant. In
 agro periculoso interiora non colat
 extrema. Si lapulosa est ager per
 multas partes siccus in hoc collecta
 pingui terra et arer. Fumus quoniam
 et fertilis et arer herbe nonne se-
 quenti aratione de mens fuit vel
 superius colligant expungant.

De Seminatione.

IN TERRENIS FRIGIDIS
 autumnalis opteret fieri co-
 nueniens ut ferat. Et huius
 videretur. In calido non et pingui agro
 deferatur sano quoniam per ne ipsi
 tempestiva sano herbarum minuit
 luxuria suffocetur sed humilis in

nis non sed uē serar' an p'apue com-
perit faba uel linā q' radialis eundem
superflua humiditatez consumant. Quoniam
q' serunt' in uere locis calidis matū-
ra frigidis nō serit' conserant'. Autū-
nalis aut' satio cōtrariū actū querit
Exiles campi uel aqueosi matūris p'p-
quies uō seruit' semment'. Itez aqueosi au-
tūnali t'p'e mature serant' si ager plim-
pinguis et ferax non serit' semel uel plu-
ries omni anno luxuriabūt in spuria
diuisaz herbaz q' postea sine magno
labe non possūt emendā. Omē tritici
solo vliginoso post etia sationē in e-
genus siliginis mittit'. In quolibz
seie due sunt virtutes videlicet for-
matua quaz hē ex celo substantia for-
malis que figurationē recipit in plantis
Et planta organa. Omnis seminatio
fieri debet cum semen adiutoriu hē
celo hoc aut' est in p'etate lune qui
a uinat' tūe calido hūdo mittit' lu-
men solis & lune simul. Omē satio
que fit cū sol ab orientem in cunctū
gradu et p'fecta est anticipales tūe
radices mouebunt' in debitas sue sube-
quitate vernalet etia in matrice ē
iacentes tūe pullulabūt et tūe tem-
perate coadūte germinabūt et flōe-
būt ante temp' sētatis estue. Ca-
uēdū est ne ultra mensuraz debita
seia uacant' in aqua q' si fiat maculē-
ta et non probaentia ē erūt. Attē-
dendū est ne que iactant' seia sint
corrupta sed munda et optia sunt q'
anni non excesserūt etatez. Omni-
um furculoz & frugū g'ia p'elata
sed tūe tūe experta cōmūte. In
nouo enī g'ne semini ante experi-
mentū nō est sp'at' tota ponenda.
Semina locis hūdis citius q' sūnt

degenerant. Omnia legumina ser-
uient' in sicca tra. faba tūmodo i
hūda tra uiter' spangi. licet t'p'at
ager serendū sit si sietas lon-
ga fuit seia iacta non minus i ag'is
q' in aeris seruabunt'.

De Aqua plantaz

AQUA melior est oibz ad ir-
rigandos agros et maturan-
du letamen est paludalis
seu fontez pluujs et roribz con-
fert etia plantis. aq' puteoz et fon-
tū postq' ear calefecerit splendor
solis.

De Stercoratione & letamine et imitatione plantaz

NILIS hūdo & pingui le-
tamine plante suba nasce-
tis & putredine infiatū
sapor fructū imitat' in penus &
repleti talis planta superflua fo-
lis & mollibus ramisculis infrai-
dis. Optm' letamē est fere omnū
annū & q'drupedū qd' in ma tū-
pionis est et nondū calē nālī dei-
tūm nec monerati exatit. Letamē
plante nām imitat' magis q' ab-
aial quod nutritū et co. Natura
plantaz melior est per letamen q' per
modū. Aliq' imitat' frigidū et hū-
da tra optime per intensionē celsū
& anez emendat'. Stercorz agestio
sūi locū tenē debet q' habundat
hūor & ppter oleo orenda a p'ro-
p' ouertūm aspectū anē loco le-
minis optime spargunt' in p'ro-
Stercus quod anno requieuit satis
est vtilis nec herbas creat si vetu-
tus est nimis proderit. Recenta
stercora proficiunt prius ad vtilita-
tem herbaz. Hanc purgamenta

si aqua dulcis reliquis
mixta vix stercois obtineat. Ster-
cori si autem agri spissius et colle in
campo rariis et bona minuit. Hec
enim herbis si semine efficit. Non
debent estivo tempore plures cumuli
letaminis spargi quod eo die potest.
Non prodest vno tempore minus ster-
coris si frequenter et modice. Agri
aquosus plus stercois querit si-
cut minus. Si letaminis copia de-
sit optime pro stercore cedat in sabu-
losis locis etiam frigidis non ar-
gilia. Circosis et minus spissis
sabulis spargas. Hic enim segetibus
prostat et vineas pulcherrimas red-
dit vel seminant lupini qui cum
debitum augmentum pervenerint eu-
rant. Latus de fundo lacum et pa-
ludum pingue fertile
facit agrum. Omnium autem communis
entissimum plantarum nutrimentum
est letamen in palude ipsa et
humiditate putrefacti nutrimenti et
conuolvente stercore commixti. Agri
colium in partibus superioribus plu-
rimum et sepe in medijs parum et ra-
re simandi sunt in infimis non siman-
dum egent.

**De quibusdam principijs plan-
tarum et operationibus eorum**

SEPTEM SVNT SINE
quibus nulla oino nascitur plan-
ta videlicet triplex scilicet
originali celestis et seminis et
triplex humor scilicet materiam seminali-
tem et pluviam et supervenientem
et aer communis. Plantarum opera
sunt tria alimto augere et generare
Venter arborum est terra in qua cum
impuritate relinquunt. Arbores

infigunt radices deorsum et terram ut
ea sicut ex stomacho nutrimentum
sugant quasi eas in superficie tantum sper-
serint. Arbores. Certe est arborum
non semper augeri quod dum radices ter-
re adherent. Sed omnia non constantium
esse quantitatem determinatum de
inter duos terminos maxime in suo
genere. Plante sugendo per
nutrimenti et de eo quod extrinsecus
a spiritu deorsum in gemas formant
omnes et gignant. Plante raro
porosas et calidas habentes radices in-
trinsecum attrahunt plusque digere pos-
sunt ideo fructus generant potius
centes in superfluum humorem educa-
tur. Omnes plantae magnam habent
medullas per poros transversales nu-
truntur ex. Sed puras habentes medul-
las nutrimentum per poros directe
superius ascendentes. Multitudo ra-
morum habet vana nutrimentum
et calore solis arborum vndeque tangere
tem qui succum euocat ad extremum
cedit. Cera seu pulpa in fructibus
a natura creatur ut semen in terram de-
cidens ab ea finit et facilius conale-
scat. Arbores plerumque fructum alium
perferunt annis propter nutrimentum
fectum et virtutes exhaustasque suf-
ficienter nutrire non possunt ramos
et fructum non per convenientem
quae fuerint. Omnis plan-
ta que ex se est est siluaria qui
a semine a glaucos radice preedit et
per stipitem et ramos insit ut tota
arbor virtutes acquirit et possit
sibi se generare. Cum aliam modum
ex ea plerumque nascuntur ab ea que pla-
tum nutrunt loco eius. Si ar-
bor uenusta vel nimium consumpta

plantas que arboribus calidos et sic-
cos habent fructus convenientius pla-
tantur in montibus: eas uero que solidas
et humidos fructus ferunt magis re-
guntur in vallibus plantari uel ferri.
Arbores paruum et debilem semine feren-
tes ex seie et ramis plantari et co-
ualecere possunt: ex seie in plantatio
est periculosior et in longam minus
spatiatur etatem et siluam ex eo nas-
citur planta et ramis non acius co-
ualecat et inde domestica nascitur non
siluam. Si ex domestica planta fuerit
ramus acceptus quod non habet et te-
ne menti quia melior mors est non
inuenit si querari sciens debet: quod
semen magni et forte patet ex
ipso melius quam ex ramis procedunt.
Arbores nullas ferentes fructum
ex ramis uel radicatis plantulis
solum conualescant. Si consuetudus lo-
cus ab antiquo hominum actibus
non est tutus in aliquo clauo per
biennium ramos uel seie nutrimus
in terra soluta diuisa et aliquantulum
stercorata deinde ad loca disposita mis-
serantur. Omnis nouella planta tre-
quenter fossione et tempore magna
locis migratione mouetur. Spina in
ter arbores et inter semina salu: ar-
borum magnitudine loci pinguedine
et terrarum consuetudine approbata
ab antiquis. Omnis planta in sole
arido uel decliu profundo et in hu-
mido et depresso minus profunde
ponatur. Si plantatio fit in terra
aridissima salubri miscetur et in sabulo
aerato. In macra non plus letaminis
apponi oportet. Cum planta transierit
in parua fuerit eadem reliqua quibus
stercorat cardinibus opponat. Cum

plantas in scrobo deponis quod de radi-
cibus lesas inuenis amputat cum plan-
tatur ne terra nimis mollis aut sic-
ca sit caue oportet. Locis in sicca quod
mollis existat. In aridis seu montio-
sis locis ante hiemem. In humidis uero
uel uallibus in uere transplantatio-
nes fiant sed in temperatis utriusque
tempore convenienter plantantur. Si po-
nenda sunt arbor seu pirapua di-
gantur et mense Januarii non amplius
quaterne digitis sub terra mergan-
tur quod si locale calidius et siccus fuerit
octobri et nouembri mense ponatur.
Rami qui sine radicibus plantantur me-
lius conualescant si mense ponatur
maris cum iam cornua se viridius su-
perius infuderit aut etiam mense octo-
bris uel nodum uiridius plantis spiritus
figas habet ad radices. Ramus scilicet
qui plantatur torquendus non est
ne alio more necandus. Vix si dure
solideque suble sit proderit et pars san-
dat inferior et in fissura imitatur
lapideis. Rami plantati sunt leuiter
ad mundi gemis spissis et plibus
oculati et ad uiam maris sunt redacti.
Ramus plantandis quod minus lon-
gi facerent cum ponuntur amputantur
congrue similitatis et in conuenien-
ti longitudine relinquuntur ut scilicet
in uita olina et in his similibus
aperte expertum.

De insitionibus

Omni insitionum melior est
similium et similia singulis
ut pum in pum et vitis in uita
Poma in poma. In nimis duro superi-
te ingrua fit insitio quod in eadem
radicales imittere requirit sed in
i que pura est durities et multa suc-

colitas opte conalescat. Cunctis ite-
di sunt arbores succosi et nouo nam ge-
mine grossis spissis et plūbus oculis
ab oriente arboris potius q̄ ex al-
tera parte deorsū. Quisitas et pomis et
pauis et ceteris fructibus ad insitionem ar-
borum eiusdem speciei tota processit. Insino
i magnis arboribus quibus cortex grossus
pinguis est inter lignū et corticem fiat
in subtilibus vero fit convenientius so-
lo. Licet insitio fieri possit multis mo-
dis ac temporibus ea tamen que fit eo tempore quo
gēme incipit esse suscepta. Vex autem
gēmai pducuntur anteq̄ ipsa flūe in-
cipiat convenientius inserunt. In-
sitione ad bucellū fieri potest si cu-
ius cortex separatur a ligno est autem
optimum scissū ab una parte bucellū
apponi. Virgule sumuntur relinqui
donec bucellū relinqui compendisse
videtur. In sita planta nutrimentū
a stipite trahit in tū q̄ postq̄ analu-
it raro pmutat trāchū sub mō aliquid
pullulare. Omnis insitio quāto melius
tāto melior. Nam fructus magis
domesticus et melior conalescat.

De medicamine arborū & terre.

S i videretur arborū sandant radice-
tes in salsis lapides imi-
tantur melior attrahant nutrimentū
cum sic aliqui fieri fertiles quas steri-
les inadebant. In istis plantis
per ablationem radice amittuntur si
iam peruenierint ad vltimā senectutē uel
putrefactionē. Omnis planta decisa
subiecto cultui siluescit præcipue sed
ad fructuositatem et arenositatem ouer-
tunt. Et ois siluis domesticat adhuc
buto cultui qd aliqui non credunt. Cul-
tus domesticandis arboribus siluibus
inueniende et finiando adequando

ne arboris etiam in abstinentie spino-
sas et superfluas vel insitione consistit.
Quinta ager i aliquā mala dispo-
sitione sapienter agricola cum ad londa-
biles disponere inuitat. In agro
uali ad cultū redacto finienda est ex-
oratio siluini stipitis et radia q̄
omnes fugant agri humores. Noua-
lis ager plūbus fertilis est annis.
Deinde oportet adhibere letaminē si
debeat permanere vel si sit pinger-
simus interponi quicquid plerūq̄
cū subia eriali et pileali plantis i co-
sate aut meritis a radianis euellū-
tur. Cui humor et vniuersa spūs a-
gri per semitas et plantas eisdem
in deservit et determinato tempore qui
essent ad agri iter reuocare vni et
alteritardine sū q̄ ager ag-
fecundior inuenit. Quicquid cū labore
et expensa unum proficiunt si qui
interposita restant accipiant dis-
soluunt et corrumpunt.

De conuentione locorum

CRETOSIS TERRIS

que facile tūm nix fossarū
pax pendentes in lubrica
vel glareosa terra et silibus que ne-
sola facile vni plū sed fieri possunt.
Vbi multū est minutio vinearū
et aliorū locorū ex spinis solūm plan-
tationes fiunt vbi autem est tan-
ta nēritas et lignorū habet penuria
propter ignē et edificia ex arboribus mī-
stant. Cui sit aliquā plantatio spinorū
vel arborū propter sepeles nix tūc pī-
biētiū recedant pullulent et sepe
inspulent.

Incipit Regule matie libri.ij.

O RREA frigida et ventosa
sua et longe ab ois

ferre stabuli esse debent. Et si debet
auster esse aduersus. Nihil valius ē
dū custodiendis frumentis q̄ si opti-
me exsiccata fuerint orreis et aliq̄
■ vicinū mīssis refrigerent. Locū
in quo frumenta ponit non sit in-
mīus excellens ī frigōe vel calore
q̄ vtrūq̄ segetes corūpit. Cū legu-
mina tarde seruntur debent ī aqua
letaminis madida semināi vt aq̄
germināe cogant. Omne ḡnū qd̄
in pingui terra orit̄ est pinguis
nutribilis et in pondere grauius
qd̄ aut in macra nascit̄ est cōmū.

Frumentū & cetera grana pariter
campo letant & eisdē vmbre infe-
riant̄ lesionē. Locis hūdis et aq̄-
lis frumentū sepe degenerat et in
lolū et hauerā q̄q̄ conuertit.

Frumentū collis ḡno robustius s̄
mensurē minus respondet. Omnia
ḡna preter milū durius in sti-
pulis suis q̄ exausta suant. Et
hoc bene scit almani et alij ultra
montani q̄ gubernat in orreis su-
is granū in stipulis p̄tū annū
dimittit q̄n̄ vult q̄ ibidē illomē
melius custodit. & postea q̄n̄ vult
in orreis suis et in vmbra et nō in
sole exauiat. et ille est bonus mo.

Om̄ia que tempore serūt estuo solu-
tar̄ terrā requirūt ceteraq̄ resu-
gūt q̄ sola milia si pinguis sūt
non formidabit.

Incipuit Regule libri quarq̄
de vineis & p̄mo de quibda
tribus

CVL multe inueniunt̄ vi-
nearū vāietates vniūquis
q̄ sue patrie morez obser-
uet. Alioquin laboratorū eas pecu-

rantū panet defectus. Celi me-
diocriū q̄litaris vitis desiderat re-
pidū magis q̄ frigidū et siccū p̄p̄o
q̄ vmbrosū procellesi nimis tētoz
q̄ formidat. Aquilo vites sibi ob-
iectas fecundat. Auster nobilitat.
In arbitrio igit̄ nostro est de vino
plus habeamus an melius. Cam-
pi lauius vinū ferūt colles nobilio.
Locis frigidis a meridie vinū ponat.
Calidis a septentrione. Temperatis
ab oriente vel occidente. Loca nūq̄
sepe vitibus mutant et ideo cau-
ḡnā auenienter appetunt planolo-
co. Vt statuas que nebula susti-
net ■ prunas. Collibus que siccū
tātē durat et ventos. Pingui agro
graciles et fecundas, macro feraces
et solidas. frigido & nebuloso eas
que hieme celeri maturitate pro-
ueniūt aut q̄ duris acinis inter
caligines securū florente ventoso
tenaces. Calido grani tēmōis et
hūdi siccū eas que pluvias ferre
non possunt. Eligenda sūt genera
que professione vitorū suoz cōn-
loca diligūt. His in quibus dura-
re ■ poterat placata sana regio
■ serena tute genus & suscipiet.
Industrijs vir probata diligat et lo-
cis talibus mandet que imitari
possūt ■ vnde sumunt. Solū ad
vineas ponēdas nec spissū nimis
nec resolutū. nec erile nec lenissimū
esse debet nec campēs nec p̄tēp̄
nec siccū. nec uliginosum. neq̄ sal-
sum neq̄ amaz. sed q̄ inter om-
nes munitates temperamentum
tenebris et proximum raro q̄ ■
so sūt. Ad vineas rudes agros
marie filices eligimus ventiores.

tenetior oibz est in quo sunt muera
uictoria quo si nōitas exigēt prius
multis a rōmbus radices prioris
vinee dissipent. Omnis locus pasci
nāduo pūis impedimtis oibz libet
fossa terra postea calcata assiduo
solidetur.

De electione plantarū vitis

Plante vitis que mense octo
bris vel marci abscondunt
a vite meliores sūt q̄ que
alijs temporibz colligunt. De vinea
nimis pingui aut i loco exili plantāe
resideras nō sūt colligenda sermēta
eligenda sūt pangenda sermentata
vite media. v. vel vj. gēmarū spacia
a veti pcedentia. sūma flagella
pudens pape cu i arborē vinearū
plantāe volueris. sed et pampinus
qui de duro nascit pro frugifero pe
nat non. fertilitatis vris certumē
signū. sed de duro aliquo loco fruc
tu ababit et feni impleuit ramu
los et parte surgentes. Vno solo
modo vris fertilitas explorā non po
test. sed i quāu cognoscat oīs gēosi
tas succulorū. Nonellus palmes nō
hīs vris que frequens nodus
uberat debet eligi ad pangendū.

De Regulis plantationis vris

SIPINGVITIS ē ager maiora in
ter vris spacia relinquamus
si exilis angusta. Non ē vno
genere vritū omē pascuū conferendū
ne annis iniquis genus vindeme spē
omnes excludit. In aquosis locis post
hiemē vris vinea plantabit et pro
pago ducet.

De Infitione vris

TRUNCVS VITIS in sen
dus eligi solidus q̄ hūorū
exuberet alimento nec ulla
vetustate a iuria laceratus arescat
iuxā frām vel sub vitis inserit. nā
sup̄ earū difficilis opndit. Inserendi
sunt soli solidi sunt rōndi gēmis spis
sis & plūibus oculon et quibus duo
vel insinone sufficient. Intra
vris optiē liget et a sole & ventis
gumēto aliquo defendat. ne hi qua
ciant. hic adurat. Cū labor ip̄is i
sitam vitem inuadit ip̄i pinculo tenui
is hūor aut vespas debet frequen
ter effundi. Cū germen insit v
tis accipit incrementū adiutorio ali
quo pali debet adnecti ne momē ali
quis fragile sermenti quassat erant.

De putatione vinearū

VINEARū Putatio locus frigid
post hiemē. Calidis vō et te
peratis si et post como
de celebrat. Auferenda sūt lentā
terra debilia superflua & malis lo
cis nata sermentata. In locis letis &
clementioribus aliquibz licet vris
expandere i exilibz aut extruosis &
declinū hūilior est habenda. Multi
tudo et paucitas sermotorū sedm
virtute vris relinqunt sdi. Sēta
sermenta q̄bus pmi anni fructus pe
pendit oīa readant. arcum
cisis capriolis & ramulis iunilibus
dimittant. Vites multū fertiles i
quibus frequens nodus exuberat
stricte que nō gēmas per longa
intermodia distulerint largius sūt
putand. In vris putandis ma cō
sideranda sūt fructū spēs succulū
materies et locus q̄ fuerit
Vitis que matie putat noul pullu

lac et plura maioraq; fermenta produ-
cit. Que aut tarde putat serius pul-
lulat. Fructus plūmos profert et
mā amec priuinas q; carū pul-
lulant. Post bonaz vindemiā
post exigua largus. Plurimū
vini et p̄cipue si abli-
queatis superflue readant radices.
q; in supmo producit.

De fossione vinearū

CELEBRANDA EST fos-
sio vinearū autā q; ge-
me tangescant q; fossorem
aperius oculus et ceteris
magna vindemie. Que
constat non tangenda. Fossio
vinearū est non vniū
mollis nec nimis siccā sed pulū
abū medie discretionis ardet.
Sic aut studū ut vniū tū moue-
at egliter. Vniū vites ve-
ca mīdū cūdi sū amancat q; vī-
vīza dīgeno cūdos cupiet.

De vīu et vīno

Sive pingues q; matie frō-
dib; per terra amandent
et colligunt. Vniū conūpro
aere sereno. Vniū fiet potentius et
melius dūbū. Vniū hūde pin-
gues neq; consupte potentius. Vniū
matie dūlous. Aere accitū. A
quose aquelous oīm pducūt. Vniū
augmente. Collecte vniū ser-
uabile sūcū vniū aut tpe plūmā
vniū plūmā de causis et tū-
būm vādūet calōe ac fugōe feto-
re conūmū fōmū tūe mōi. Vniū
m vāsis et aūtrālib; ventis qūq;
pūm et tūe mōdū cōrūā mōdū
cūat. Qūq; mōdū et tūe mōdū
fōmū mōdūā cōrūā.

q; cūl calor nālū i totū extinguit
et tūe nullo mōdū cūm post q; mō-
nulla pōt mōdū. Item nō
multis pūmū hūmū cellāria sūb tū-
i quib; vniū valde bene sūat a corrup-
et tūa cellāria sūb valde vniū
pro cōsūatione vniū.

Incipiunt Regule quinti libri de arborib; & cultu iparū

Licet qdā arbores desideret
acū calidū quedā frigidū
et plūme temperatū. et q
dā terrā pingue et qdā mactū
hortū cōueniūt q; mōdū terrā sū-
pāfice sūat. Vniū hūcūatū
requit. Antipnāli tempē arbor op-
amandū radices et sū mōdū
letamīs quod per plūme flūmū
pūm radices appōtēt q; si mōdū
sūbūlosū sūnt terrā cōgrue recipi-
aretā pingue et si mōdū cōrōsam
sūbūlū appōnat. In pingui solo plus
et mōdū minus. Vniū sūpites elenē-
tū a terra. Plante arborū a tēpe
quo pūte fierit vsq; ad triennū
non putent. Ab adolestentia plan-
tā vsq; ad debitū eū cōmplemē-
tū sollicitū cūandū est vt sūpites
in ramos et vniū vniū et vniū
in sūgū tūc hūcūatū sūcū
vniū vniū cūandū ab ea o-
mō sūcū et ramos sūpites
quā fructū neq; comēde sūb
vniū. Oīs arborū pūmū qūq;
tpe cūmū foliorū fieri pōt pūmū ge-
lidū vsq; q; mōdū pulū
Attendere oportet ne sūpites in
arborē aut mōdū sūpites et radi-
cūm cūpientia dūmittant. sūcū
vsq; ab initio amput. Vniū q;
sūcū radiciū magnitudine et arbor

illis obliuiscuntur plūmū ē cas coelli opor-
tet. Si arbores vermiculū affertat
sup radices terebitur tricus et in terra
querens infigat. Cū languet
arbores eis ablaqueatis illū dispersit
et eas terra ponit.

Incipit Regule libri vi. de or-
tis. Et pmo de aere terra et situ
que eis conueniunt.

ORTVS desiderat liber
et temperatū. Vel temperatū pe-
miū. nam loca nimis caliditas
aut siccitas feruidat n̄ multis plu-
uiis et irrigationibz adiuuetur. loca
enim temperamenta tri-
giditatis tollerā non pōt. et in locis im-
brosis malum vel modice militans ex-
istit. ORtus desiderat terrā medice
solutā et mīdat penus q̄ siccā.
Cheta enim est ortis et a cultu
plūmū mimica. herbe i terra soluta
terra nate in p̄t̄ vris op̄t̄ nalescū
sed in estate siccant. felix orti posicio
est ut sup se riuū habet quo possint
per conueniente sulcos ad aqua fuerit
irrigari. ortus qui celo dementi
iacet et huore paucis
liber sit et nullas ferendi disciplinā
requirat. Terrā desiderat ortus
gūssimam. Ideoq̄ i altior p̄t̄
simū habeat temperatū. cum
sponte fecundat et ex eo queli-
bet uno singula ortor spacia impi-
guent. cui feri vel p̄antū debet
sit. ortus domui p̄roximū longe
tanti ab ara sitis puluē pleat
q̄ herbaz folia perforat p̄maculat
et exicat p̄antū immitat. felix or-
ti posicio est cui leuiter inclinata
planities cursus aque fluens p̄ spā
a discreta terminat.

DE PASTINO ORTOR- ARTES ORTI SIC DI-

Pastino sūt ut hec inq̄uis
autipno seminabit. Vernote
p̄te pastinent et quas seminibus
nere complebitur. autipni temp̄e
decem. et dea ut autip pastinatio
derogat. algore et solis.
si non semina terreni habet quē
q̄ anni temp̄e fiat. autipni
ditate. si siccitate inueni. autipni
tandū p̄t̄ a d̄m feri. si siccitate fuerit
impinguita. faciendū est autipni
nū p̄t̄ profundū et grossū et sup
ipm siccitate letare. et minutati pasti-
netur et rra aut letare misceat et
q̄tū p̄t̄ in puluē reducat.

De Seminatione in ortis

LOCIS frigidis autipnalia
siccitate maturā fiat. Verna tar-
dus. In calidis autipnalia
ho satio maturus fiat. Verna
dū tardus. In calidis autipnalia
semita et verna maturā feri pōt.
Verna aut comedat seu separati
mū ut immetum latis euehant
que fuerint trāplantande. et ad
eade suscipiant incrementū. In
lo que trāplantari debent n̄c
que nō trāsterrunt spilius feri tēnt
Cauendū est ne que spargunt feriā
sint corrupta. Ideoq̄ eligenda sunt
que sarnam interius hnt. albi et
que magis fuerint ponderosa et
grossa et in plūto eoz sint talia
que excederint ām etate. Expe-
ruent q̄ feriā q̄tū aq̄ sunt. Vna
si ueta fuerint nō nascant et ali-
qua malitia vixit celestū mpe-
rita. Plūmū inueniunt autipni
feriā simul feriā et ipus aliam semē

quāq; cōmūa ■■■■ terrā denudet
Omnū herbarū opnā satio est cum
luna sūt ■■ augmento. Sepeq; ve
■■■ nō sit vtilis satio que fit cū
luna proccesserit i defectu. Omīs
■■■ herbe amode trāplantant' cū
aliquātilū creuerit ■■ trā nō sūt
nimis siccā.

DE Iunamentis ortorū

PLVRILVHL confert orti
si tūz manib; q; sarculo h
be ■■■■ apparu
erunt dissipent' ■■ radicitus euellē
tur ne meliorib; nutrimentum
subducant. Ex his que plurimū
nocent ortis est deambulāc p'ce
os orbos. vel terram mouē cū si
erit nimis mollis. Si terra nimis
ortosa est misceat' eidez sabulūz
vel letaminis multatudo et trā
sue moueat'. Et si adeo sabulosa ē
q; huor exceptus nimis facile re
soluat' eidez misceat' letamē &
creta.

De collectione herbarū flo re fructuū & radicum

HERBE PPTER CIBV
colligend' sūt cūz eoz fol
a ■■ rēctū vel qī perue
nerint augmentū. sed ppter ■■ di
cūz collige ■■ potē postq; magis
tūdimis integritatem hnt. anteq;
ipoz alteretur color et cadant.
Scia colligunt' postq; eoz termin
figitur et exsiccantur. Ad eis frigi
ditas et siccitas al' cruditas et aquo
sitas. Radices sumend' sūt cūz
adest folioz rufus. Flores colligere
oportet post apparitionē integrit
ante exterminationē et casū. fruc
■ quidez sūt colligendi postq;

finē oplenētū aūq; sūt ad cadēdū
paratū. Quicūq; colligūt' decrefcente
luna meliora sūt & magis suabilia
his que colligūt' in dispositione hū
ditatis aeris et ■■ amitate tpe pluuie

De virtutib; herbarū

HERBE SILVESTRES co
memoris sūt fortiores & mi
noris qntitatis sū plimū.
Et ex siluābus montanez sūt forti
ores. Et ille quaz color sūt magis
unctus et sapor magis apparet &
odor fortior erūt potentiores & in
genē suo virtus herbarū rebilita
tur post duos uel tres annos sū
plimū. **De conseruatione h
barū & folioz radicuū & seminu**

HERBE FLORES & scia
seuad' sūt in locis siccis
et obscuris ■■ in sacculis
vel vasis obstricti melio suabunt'
et p'cipue flores ne odor et sapor
exaler. Radices melio et in subth
aeris seruant' & sūt radices q;
fructu sūnt' sicut sūnt' q; si
māior & loci siccū et obscurū melio
suabunt'. Semina p'cipue et ex p
u et quidā alioz herbarū melio
a alter i suis siliquis suabunt'.

INCIPIUNT REGVLE LI

BR vii de pratis & nemorib;
Et aerem terrā ventos desiderāt

PRATA desiderāt aerē nū
peratū aut hūditatē. Et
ditatū p'cipue et ex p
frigiditas ipedu generationē her
barū & nimia caliditas a siccitas
eoz ymore consunt. Terrā deside
rat pingui ad herbarū copū. sed oī
saporositates requit mediane et mi
nis macra omīno refutāt. Aqua

desiderat precipue pluviales et cali-
das aut lacuales pingue sed agulida
valde ledit si in optant depressum
vbi continuo sit huc melius minus
aut pfundus non est actus ad aliq
bonas herbas. sed ad paludales in-
pidas.

Qualiter fuit prata pcurant et r

PRATA licet nãlter per se
proveniant fuit et opere
manuali extrahitis nemore

sis et agrestibus locis vel oplanatis
agris aratis et vitiã conseni seie
san. Prata opte pcurant si oia
spedimeta que i eis nascit tollant
et herbe grosse iunles post magnas
pluvias radicitus euellant. Prata q
pluvies irugant etate pluvies fructi fi
cabunt et secant in anno pluvies sic
i almana quibulez pluvies i anno seca
bunt qz cultor irugat eas ad benepa
atqz qz coiter ille sunt fite in locis ubi
auri pot tolli ad uoluntate cultoris

Prata uetusta musci radant et scilicet
fructa pluvies atene ac de nouo fiant.

Qualiter fenu colligat et suat.
et de utilitate eius.

FENUH Occandũ est tem-
pore calido ac sereno in acie
siccitas duratã sperat. et
herbe ad debitũ peruenierint augmẽ-
tũ flores qz plenerint nec arescere
fecerunt. fenu omode sub recto ser-
uat vel sub dmo pparati neaqz i eu-
mtrare possit. fenu magne utilitatẽ
existit cui ex eo bestie laborantes ac
ones toto tpe ani viuẽ possint.

De nemoribus.

Nemora uo nãlter pueniunt
diuisaz arborũ fm vãietate
terraz sicut aeris aut isti

trunt ab hoibus. Qui nemus plan-
tã intendit Consideret pã sitũ et
naturã terre ac aeris i quo facit ne-
mus cupit eas qz solũ consistat ar-
bores que illi loco conueniunt et tan-
des uotu iñstuentis adipleant p
pinqnas et distantes arbores plan-
tent fm qd amplius et minus ra-
dices et rami extendunt

Incipiunt Regule libri de tãu
de viridariis et rebo delectabili

VIRIDARIA QVEDAM
fuit i herbis quedaz ex ar-
boibz quedaz ex utrinqz.

Viridaria herbarũ desiderat terraz
mã et solidaz et herbas subtiles et
capillares producant que precipue
visu delectant. Viridaria or se
habẽ debent odoriferas herbas di-
soz gũm q ad delectatione conse-
rant ac salute. nã ois odor e mo-
suauissimus abus. Viridaria req-
uit a meridã ac occidente arbores
bonas et raras ab oppositis pãmila
loca ut aerẽ delectabilem non uide-
ant. Umbra arborũ est noana
valde superflua. Umbra egritudines
generat et ante salubris sanitatẽ
corrupt. Viridaria debet fieri mag-
na uel pua respectu habito nobili-
tate potentiaz et diuitias dñore.
In viridariis unũquodqz genus ar-
borũ i sua aie sine admixtione al-
terius poni debet ut delectatione
augeat et decore. Magne arbores i
viridariis distã ab invicẽ. ped-
ibus debent pãmẽ sed aies
altera poterit qntus placuit ph
distare Arborũ aies in virida-
riis fossore requirunt excepis
lis ut possint diu durã. sed inter

una et altera acie potius conveniunt
In vindarijs ne delect quis superflue
delectari sed tunc papiue cu sensu nonis
que satis fecit rebus. Vindis et decora
minutio cu vitis habitacula mul
tai delectatione affert. Plin^m delect
tat agros habere magnos et fertiles
qui rectos habeat fines ac foueisy
tenens augant et sepibus bonas quar
lores arat habeat ac intrinsecus
oportunis arboribus fonte ac fluentibus
multis sunt ornati ac vindarijs p
ab tenendis.

De his que cum vites ac ipar
fructus delectatione prebent.

MVLTI delectat hunc vinea
delecta diuisor bonorum quum
vitas feruntia. Non omnia
que de mirabilibus vitiis ab antiquis
scripta sunt per experientiam inueni
tur vera non tamen ab coactis pitis cino
spemenda ne forte falsitas tempore acle
tor aut impia raris probantis ex
perientem recipiat. Plin^m delect
tat hunc vinea diuisor colorum atque sa
porum quod non difficile fieri potest ac vna
mediana habet idigentibus satis vinen
tium vitia.

De his que cum arboribus et fruc
tibus delectatione augent.

MAGNE delectationis est hunc
in proprijs locis bonarum
borum copiam et generum diu
sor. Ideoque diligens prefamilia vni
cuique deferre debet ac curare quod ab alio
defertur et ab in congruis ordinibus
iscere plantare. Plin^m delectat in
sitiones hunc mirabiles et in vna
hunc generum diuisor. Et ideo prefamili
as hoc procurat. Multum delectant
arboribus bene formatas et stantes

recte hunc. Ideoque curandum est ne tor
tuose sint aut ramos nimis repressos
habeant vel deformes. Multe mirabi
les ostendunt se his qui temptant oia
operum. Si arboris fructificare sonan
tur ramiscula et res laxatuna pulch
rata vel angustia coloris loco medul
le includat in eo fructus acquirere
virtutes vel colores includit.

De delectationibus ortorum et
herbarum.

PLVKILIVS delectat
hunc bene dispositum ac suffia
ent industria cultu. Ideoque pi
familias diligenter procurat cum hunc
in sole pingui ac resolutum cum tene
rum per spem defluat ut in
gari toto possit tempore magis estus
genera bonorum in orto hunc delectabi
le volumus est.

INCIPIUNT REGULE manie
libri octavi de animalium nutri
endis.

ANTIQUISSIMIS temporibus
in vinebat homines et his solis
cultura ferrebat.
tum consequenter ceperunt vni
cultura et pastora. nunc vero et exen
derunt et ex seipsa scriptura et ar
tibus inueniunt. Singulorum generum
animalium domesticorum alij in diuisis re
gionibus ad terminant.

De Equis et Equabus.

QUONIAM Equos aut Equas emere
volens expedit ut etatem et ge
nerum formant laudabilem
sanitatem et egritudine bonitate ac
malicia recte cognoscat. Equorum ce
terum animalium in diuisa vngulas habent
et cornuorum etas dentibus plene cog
noscat. Stalliones ita custodiendi.

ut pax equitum vel nihil aliud non
 frangeretur ac bis i die tri admitti si
 generosus pullos crede noluit. Equi
 pregnantis tenet debent non multum
 pingues nec vigeant nec
 fame frigoreque tolerant inter se
 spmuntur angustie. Equi generose
 que masculos nutriunt alteris in
 modo submittuntur anis ut pullis
 puri puri lactis infundat. Admissa
 rine anox esse debet quod si femina bi
 ma concipiet. Pullus tenet p
 apue loci monioso petroso siat
 duobus anis inter sequat ad pul
 cia cui pulli domandi sunt suauiter
 tangantur stabulo et frena
 tur ibi suspensa ut assuescat tangi
 et frena audire atque videre. Loca equo
 debent i die munda tenet
 relectus usque ad genua fici pque
 te maneque tolli et dorso bene tergi
 ac oia membra eius ni paruo pos
 sa ad qua duci i ea usque ad genu
 a spacio longo tenet ai uoluerit
 interq stabulum intret cura tergiat
 optie desitit. Completus equus
 i competentibus carnibus est tenenda
 possit securus equitum nam pingue
 do nimia egritudines nimia ma
 cies debilitate induat. Equus si
 datus vel foriter esefactus no det
 aliquid comedere vel petre
 pertus est paulisper ductus asidue
 atque calce fuit liberatus. Equo uti
 lis est tempore calido linea
 ppter muscas et tpe frigido lana p
 frigus.

De doctrina & morigeratione
 Equorum

EQVO PRO DOMARI AC mo
 rigerari debet pmi adhibe

67
 atque frena lenissimum cur mortuus sit
 melle ac dicit dula liquore perimet
 et leniter lueat ad manum deinde
 sine sella per loca plana donec fir
 mi sellam quieti tempore assuescat
 Equus aut frena leni et sella leniter
 perage assuetus cu ferri h
 no si oporteat perducit ad agros ma
 tos hora frigida et mstrum ad trotu
 dum p. Deinde ad galopandū breui
 saltu ducit etiam in ciuitate per loca fa
 brilia debet ac etiam per fit
 strepitus vel tumultus. et ubi bli
 de non asperit donec tunc
 tunc desitit. Cui equus se ha
 buit conuenienter ad fix ad
 cursu assuescit debet summo mane
 semel qlibet septimana usque ad q
 tar ppter militis vno pmo et
 postea spacio longiore pnt tibi de
 militibus italicis et non almanen
 q sunt nimis magna militaria
 et no dico de sed de nostris

De generali cognitione pulcritu
 dinis bonitatis et malitie equorum

EQVVS PVLGER COR
 pus h magnū et sue ma
 gnitudinis proportionabiliter
 oia membra respondent. Pilus
 hanc saturus aplūbus habent p
 apus. Equus hns nars magnas
 et inflatus et grossos oculos audat
 nāliter aperit. Equus hns co
 tas grossas et ventris amplū et
 dorsū pendente laboriosus et suf
 ferens indicat. Equus hns ampla
 et extensa garteta et falces artub
 i motu celer et agilis esse debet.
 Equus hns uicturas curru nāliter
 grossas et passinalla curta ferre
 esse tenetur. Equus hns cura et

crurū uicturas bene pilosas et pi-
los eaz longos labiosus existit.
Equus hīs maxillas grossas et col-
lū artū nō de facili affrenat de-
center. Equus hīs unūlas ingu-
las albas nūq̄ duras pedes habebit.
Equus hīs auriculas pendentes &
magnas et oculos contarios lentos
ac remissus existit. Equus aut
anteriora crura semp moueri uide-
tur malorum est mori. Equus uero
caudas superius ac inferius mali.

De egritudinibus Equorum.

EGRITVDINES ACCI-
dūt equis in capite in de-
tergo in cruribus
pedibus ac ungulis. Aliquā ex hu-
moribus et sepe negligentia uel
la studia colōel audūt equi aut
ex superfluitate humorum malorum in re-
nis sanguis contentorum aut ex re-
tositate ingredientis corpus equi
calefacti per poros apertos ex vis-
cosis humoribus. Aut ex superfluitate
mestione ordiei uel alterius simul tu-
mefacti in stomacho uel in uentre ex
superflua retentione urine uescan-
tiantis. his omnibus generale reme-
diū est q̄ equus per stabulū libe-
rū eā permittit abire. Sal in
ro sufficienter infusū plurimū uale-
t cōtra omnes tumefactionē inapiē-
tes in dorso. In multis equorum egrit-
tudinibus coctura vltimū est reme-
diū sed debet diligentissime au-
todiri ne possit coctura mordere
uel ad aliquā res fructū q̄ ex nimio
o pruritu locū dentibus usq̄ ad n-
uos uel ossa morderet. Multa sūt
signa quibus cognoscit in qua
parte corporis patiat equus et q̄b

pronosticari potest liberatio et mori
equi que per regulas scripta sūt
et in fine tractatus equorum et
ideo hic obmitto.

DE BOBVIS.

GRADVS etatis boni bo-
vis sūt quatuor. Prima uirulose
Secunda uimentorum. Tertia
nūcleorum boni nouellorum. Quarta ueni-
lorum. Qui armentorum gregem emere
uult obsequare debet primū ut sint uir-
tutes ad fructus ferendos etatis pona-
re ut oia membra sint grossa. In-
uicem sibi respondeant. Armentis bo-
vis et uacat paranda sūt loca hie-
me maritima. estate frigida et
opaca montana. Stabula boni ar-
na uel aliquo genere lapidū strata ali-
quatenus reuexa ut elabi possit
humor et cōtra partem glaciālem. Aliquā
obsequare debet obiectus. Cauendum
est etiā ne angustius stent aut feri-
antur aut concurrant. ac estate op-
time septe claudant in tabanis
et alijs bestiolis concurrentes debet
etiā his semper stramos multum
teneri quo melius conquiescant es-
tate bis. hieme semel ducant ad a-
quam. Bores sicut fortes et agiles
cognoscantur q̄ facile se mouet cum
tangunt uel stimulo punguntur
et habent membra membra grossa
auriculas eleuatas pulchri aut et
fortes cognoscuntur generaliter si oia
membra grossa sūt et iuuenes &
oia membra sibi inuicem bene res-
pondent.

DE OVIBVS.

OUES bone cognoscantur abe-
tate si neque uetule sūt neque

mere agni. Itē a forma si sūt corpe
 amplo lanā hnt multā et molles uil
 los altos et densos corpore toto. Sani
 mitas omni cognoscat si aperiantur
 eoz oculi et uene sūt rubicūde alac
 subiles sūt sane. Si uō alte vel non
 rubicūde ac grosse sūt infirme. Itē
 si capite in pelle colli et ante traste
 vix trahi pnt sūt sane si facile sūt
 infirme. Itē si audacter vadūt sūt
 sane. si moleste capite inclinato egre.
 Oues per totū annū intus et foris
 sūt ēte pascende stabula ydonea
 ouibus ea sūt que non sint in loco
 uentoso in quibz solū stramētū ydo
 neis strati atqz procluii ut min
 dā possit ab hūiditate urine que la
 nas corripit et ungulas scabias
 fieri cogit. Pastura ouibz utilia sūt
 que in noualibz vel pratis sinonibz
 exatant. Palustria uō silue
 stris damnosa lanaris salis uō
 bra conspersio debet pedes lauare
 studiū.

DE APIBUS.

APES nascuntur partim ex api
 bus partim ex pubulo parte
 facta. APES optime sunt
 parue rotunde ac uone. Saniat si
 gna sūt frequenter i examine et si
 lucideret si opus quod faciūt qū
 le est ac lenē. Annus uō eoz sig
 na si sūt pilose ac horide et pulue
 rulente.

INCIPIUNT REGULE LIBRI x. de diuisis ingenijs capiendi aia lia fera.

Omnium rapacū nō
 est ut sempe sole et nūquā
 conetate mcedant eo qd i pre
 nolūt bre sodalem et ab oibus

quibus insidiant cognoscant in
 sinetū nē atqz cum inimici sen
 tūt garūt et fugiūt vel se qntū
 possunt occultant atqz abscondūt.
 Aues rapaces si bonis cibent car
 nibus et horis congruis et mu
 ria non sit eis nec cōm uolū
 mitant ad aues adnīs ra
 re diffedūt. Si dñs non sequit
 uolūtate accipitis uel alterius a
 uis rapacis. sed i aliq cōm sibi
 agit facile ipm perdit cū sit supb
 et idignantis nē ac facile trasta
 t. falcones tenendi sūt in eo sta
 tu pinguedinis i quo inueniunt
 magis audaces & meli cape aues.
 Omnium rapacū anni eadez est fere
 nā. Aues fere capiūt aqz ambus
 feris domesticatis uidelicet Ana
 piter Asture falcone. smido. Grasil
 co. Aquila nobilissima gūno et gu
 netto. Aues capiūtur reibz diuer
 soz modoz uidelicet ad panterā
 amare reti super flūie extenso ca
 piūt grūnes cigui scarne et anseres.
 Item alio rete anseres et anneres
 in aquis et ppe aquis. Item parie
 ribz celab et mures et fere si
 nes amule parue et multe medi
 oces et quodam magne. Itē arane
 is parue aues et magne rapaces
 itez quodaz reti longe et stricte p
 dices. Aues varijs capiūt laque
 i terra conscriptis ac i artibz
 nō nidos. Aues fere omnes capi
 unt vlsco uidelicet virgulis in
 minibz et fumentis ac fumbus
 inuiscatis. Aues omnes capi et oc
 adi posse balistis et arcibus
 alijs quibzdaqz modis. Aliq dicit
 qd baliste de alimāia sūt meliores

pie interficiendo aues et quicquid et
magis iuste alijs balistris sagittant
et uocantur stembidum et pro equo
tribus multum ualeat quod uocatur sunt.
Bestie capiuntur canibus renibus laqueis
canolis ac fouens et quibdam alijs
die. Pisces capiuntur renibus diuisor ge
neris sternacia in mari inuenerunt
in locis fluminum et lacu spaciolis
humilibus in paruis aquis et in
magis cum nauis. Item zado et na
gossa. Item in uallibus cum cogolonia
et de gagna et cum gradellis in par
uis henculis. Item in altis et ca
ues hamo spadernis in calce.

INCIPIT LIBER DVODECI

mus breuiloquus de his que singu
lis mensibus possunt in Rure agi.

IN SUPERIO
RIBVS LIBRIS
PLENE TRA
CTATVM EST

necessario dis
tincte de oibus
que sunt in ri
re agenda si

uile uidetur memoriale apendiosum
facit que persamiliam ac rura puges
siale facit queat quid uoluntas et
relectationis quolibet tempore facit
possit et in modum agendi singula
uidere uolet in latens et spiritua
libus tractatus ordine congruo
suprascriptis facile inuenire uolebit

De agendis mense Januarij.

HOC mense precipue in locis
calidis loca habitabilis acis
et uentos et aquarum terre
situs bonitas vel malitia potest
cognoscere licet locis temporis alijs

quibdam mensibus melius disternat. In
locis calidis curie domus satis re
mode potest artores pro ma domos ab
sodi. Item potest noua stercora parari
et uerusta in agros et vinea trahi
et faba aceruila ac uinea seri. Item
non sunt molle primo presandi. Item in
locis calidis uinea summi arqi parari
potest. Item sorba persica nices amigda
et prima optie in seinario perni potest
et arbores quomodo inseri a omnis sic
ra fuerit madida fieri ex. Item in
nouis pratis uinea et herbarum semina
spargi potest in salicis prate ac uinea
cinera et ois ma tam siluicis quod do
mesticarum arborum ignis resandi potest
Item oia uasa uenilia et plaustra et
quecumque domibus sunt quaecumque
pus sit hoc mense remode fieri. Item
alia multa domestica emi silue
ria capi potest et apud de loco ad locum
remode exportari possunt.

De agendis in mense Februarij

HOC mense ac ceteris omnibus
bonitas et malitia loca habi
tabilis potest cognoscere et emi ac
domibus quecumque in ipa agenda
sunt potest fieri. Item potest letaria ad agros
uinea ois et prata deferti et tuc
ta sumari. Item potest remode agri pro
sandi et in eis faba aceruila uinea et
quedam alia legumina seri ac firmentia
saligo spelta far uicari et de ipis aqua
terruam est stramenta in eis combu
re. Item in locis calidis uinea et
seri in temperatis et frigidis faba
aceruila et seri arqi uibia.
Item hoc mense loca humidum fieri
debet pastinum siue cultum ubi uinea
est plantanda et in locis calidis siue
siccis ar sine sit platano ac mline

aut **■** inapuit gēme esse susceptū ac
nendū aquose sed spisso lacrimant' hu
mā. Item sit optie putatio vinearū in
locis temperatis et calidis n̄ nix mī
ta vel frigiditas nimis intensa phibe
■ que q̄lter facienda sit plena pk
ne docet' in libro q̄rre de vineis. Item
hoc mēse comode formant' vites ac
vinefere arbores. Item hoc mēse impi
tande sūt vitis radices in uiles ac
sim ande. Item plantande sūt vites
ac r̄leuande in locis maritimis ac ca
lidis fodiendis. Item p̄t hoc mēse
cū finē flantibus borealib' ventis n̄
australib' aere sereno m̄sualari **■**
■ tebilu **■** coqui et a corruptione
fluunt. P̄t enā hoc mēse cui **■**
non multū siccā vel mollis existit o
mū arborū plantule ac seia feri n̄s
plantari ac inseri **■** mēse si iā **■**
na viridis succus m̄sualent. Itē p̄t
arbores putari formā & ab eis super
fluis ramis siccis scabrosis et murti
libus liberari. Item rosaria et cāneta
noua institu ac plantā. Item deici
hoc mēse si rra non est siccā vel
mollis hēi **■** ligonigari nēl alr
fodi finari et ex omni genere her
baru q̄ in mēte terre mandant' feri
ut sunt alea atriplex anisū anetū
apiū absinthū artemisia abrotanū
blitū basilicon caulis cepe femi
lis gabusia hiquilina lactuca men
ta porz papauer petrosilū pistina
ca spinacia sinapis satirga scalo
gne ac etia medicinales siluestres
p̄t **■** in ortis et alibi. Item hoc
mēse plantari ac prouari plantē
p̄t et fiat de viminib' vel spinis
vel alia mō sepe hēi curiaz agros
vineate atq; ortoz. Item hoc mēse

plantā ac feri p̄t nemora et salicra
ta domesticarū q̄ siluū arborū. Item
vires **■** herbarū q̄ arbor et **■** ia
delectabilia que i octauo libro sūt sc̄p
ta hoc mēse amode sūt. Item hoc **■**
■ armenta **■** et asinorū ac boum.
Item greges omū asporū et porcū em
■ prouari comode p̄t et leporaria
ac p̄sane **■** plene in libro nonotrac
tati est. Item p̄mones anseres et gal
line atq; columbe q̄ hoc mēse circa
finez calere mapon et cibāe prouari
tebet ut superius scripsi. Item p̄t hoc
mēse apes em et debent plūmēl simi
gari et ab oi putredine liberari et ma
li reges cendi et cetā hēi que pleni
us scripta sūt in tractatu ipaz. Item
debent hoc mēse accipitres **■** falce
nes optie prouari ac cū finē ip̄o
i mura poni. P̄t enā hoc mēse a
pi fere bestie aues p̄sant varijs et
diuersis ingenijs superscripsi.

De agentis in mēse marci

HOC mēse locis t̄p̄ant optie
psandūt agros si in eis su
perflua humiditas est consup
■ et terra iam ad q̄litatez inter hū
ditatem **■** siccitatem peruenit. Itē
seut' auena et orez et canabū cū
finē **■** faba i locis frigidis in tempe
ratis in m̄tis loco pingui **■** q̄ in ra
nuarie sata sūt mē r̄nctū cum
q̄tuor feliis exsūt. Item r̄icat' et
herbis malis mundat' frumentū
spelta **■** ordeū. Item hoc mēse se
tur milia et milia paniaz et fa
seoli feri p̄t. Item putant' et in
serunt' vites cū m̄tū **■** eleuan
tū **■** ligonigant' cui terra fuit
temperata. Item eligunt' et plan
tant' **■** e l̄ mēse **■** q̄ p̄pagāt'

& renouant. Itē trāuersant vna se
 reno aere ac borea flante coquūt
 etia debilia vna ut serent meli
 ne uoluant et optē implent vasa
 pōta in penu frigida et claudent
 ut parū spirent ne aceta fiant. Itē
 hoc mense plantā et trāplantari
 et arcifodi omīs arbores pnt ac in
 seri que gūma carent. Itē hoc mēse
 pastinant orti fimant. ■ ■ ■ eis se
 runt Omnia seia spēsificata i fe
 bruarij mense ac etiā cucurbitē.
 Melones cucumēs et atroli cū
 nez ac etiā salvia plantat hoc
 tempōis ramulis infixis in tēam.
 Itē locis frigidis prata purgari
 debent et temperatis ■ ■ ■ calidis as
 todiri. hoc mense precipue com
 parandi sūt equi ■ ■ ■ equē boues
 et vacce veries et serofe ac fanien
 da armenta et greges et masculi
 feminis admittendi ■ ■ ■ domādi
 sūt equi et boues. Itē frumigan
 te sūt leuiter apes & purgandi
 sūt aluer a uermiculis. et omni
 sordiae. Itē hoc mense acipites
 et astures i muta magis gabij
 sūt ponēdi & bonis carnibz nutri
 endi. Itē hoc mense capi pnt
 bestie auēs et pisces si sint tales
 qd solū tempōibz frigidis vel mu
 um capiunt.

De agendis in mense Aplis

HOC mense plantant pū
 gues agri et hūdi qui
 diu aquā tenent et sicut
 scda vice irant. Itē serit cōmo
 te ■ ■ ■ i locis frigidis et cana
 bu et milia in locis temperatis
 cū pñam Itē sit fossio vineay
 ■ ■ ■ locis frigidis & temperatis

et vna nō debilia comode trāuersant
 pnt. Itē hoc mense mala puica pnt
 seri. Itē ipa possunt inseri i persi
 cis in oculū ut Paladius ait. Itē
 debet omnes arboz plantale hoc mē
 se ab aialū aggressu diligenter tu
 eri. Itē hoc mense comode serunt
 cucurbitē citoli cucumeres. melones
 et apni et eqmū Caparis et serpil
 lū ■ ■ ■ latata bleta cepule ac atripice
 ■ ■ ■ rigari pnt ut Paladius. ■ ■ ■ Itē
 hoc mēse locis calidis trāduunt oues
 et serotini fetus signant et arietes
 admittunt ad oues et equi et as
 ■ ■ ■ ad eqs et asinas. Itē colubis loas
 iā natis danda est esca qd pay ■ ■ ■
 agris inueniunt vnde vnat. Item
 fm paladiū querendi sūt apes et
 aluer purgandi et papilionēs ne
 candi qd nūc habūdant florenti
 bz maluis. Itē hoc mense sicut ab
 ■ ■ ■ estiuū mensibus pnt capi tes
 tie auēs ■ ■ ■ pisces.

De agendis in mense madij

HOC mense pingues agri et
 q diu aquaz tenent plan
 dunt cū cōs herba pū
 lerit et eaz seia nondū sūt ma
 tūrate fimata et sicut pnt 2^a vice
 arari. Nūc ■ ■ ■ que sata sūt ppe
 florūt nec tangi a cultōe debent
 Itē i locis frigidis & hūctis nūc
 serunt fagoli onliū & pampai. Itē
 hoc mense ut dicit Paladius ma
 teria cedenda ē cū filia est omi
 fronde vestita. Nūc semaria fo
 duntur assidue & vnat sūt scda
 vice etiā ac pampinant. Itē in
 locis pgelidis et pluuosis putā
 tur olec ■ ■ ■ eis muscus abradit
 Ac si quis lupinū stercorand ag.

ea seminabit. nunc debet a
uerti. hoc et mense ut id scribit
locis calidis in plastrari perficiens
pot et arbor inferi. simili
ter ficus et disponit planta palme.
Nunc etiam ortorum spacia que per an
tupnu semini ly implenda destina
tur a plantis conuenit pastinac.
Ite hoc mense ferit coriandrum
apui et melones cuculi cucurbit
et aliameres et carduus & radices
a nita pauger. poma quoque planta in
fferi ut rugationibus animet & opte
caules et cepe mittere. hoc mense
Ite ferit portulana. quocumque ipse
ferat calido soli nascitur. hoc me
se locis maritimis calidis
sidant fena prius in q exarescat
q si pluuys infusa fuerint ante
uerti debent q pars iporum summa si
cerit. Ite hoc mense castrari debet
vituli. omni celebrari tonsura. Ite
coagulat lac et fit caseus modo pre
dicto. Ite ut ait Palladius debent
ne occidi reges. qui quos greci
cectos vocant qui hoc ipse nascun
t in extremis fauori partibus. Item
papiliones necandi sunt mo pscripto.
De agendis in mense iunij.

Mense iunij paranda sunt a
rea ab stramine fumo
puliue opte liberanda ut
seri pot milui et panici. nunc ordei
messis. primo ipse postea at fi
nez tritici messis explet in locis ca
lidis. Et in temperatis incipit
infrigidissimis locis que maior p
termilla sunt faciem. Agros
pfundim herbosis locis ac frigidis
uineta cecabim colligem vicia fe
ni gre et cecabimus ad pabu

li. Ite hoc mense pangenda est le
guminu messis. Nunc et faba luna
minuente uellet et exaissa et
frigerata reponat. lupinus hoc men
se colligit. Nunc pira vel poma cenla
but interlegenda sunt oia vitiosa.
hoc mense ramus pumia pot in terra
in fictile uasculu claudi ut eius
magnitudine poma reddat. Ite hoc
mense sicut & in julio infuso
que de emplastratio in piris et
malis. ficibus et oleis & cetis
quibus in comice pinguis succus
existit. Ite hoc mense opte inferi
tur borago & portulaca et alie mi
te herbe si pnt rugationibus adiu
uai. hoc etiam mense secant opte
prata flore oplet. non exsica
to. hoc etiam mense vituli
castrant et caseus ofiat. et oues
i frigida regione tondit. Ite
hoc mense alucaria castrabunt
si multu mellis habuerit et mel
conficiet & cera. hoc etiam mense
noua egrediuntur examina. Ideo
custos debet esse attentus
fugiant precipue usque ad octaua
vel nona hora et semper hinc aluc
aria preparata et eo collige de
et i suo loco collocare ut supra in
suo tractatu dictu est.

De agendis in mense iulij.

Mense iulij agri profasi
scila vice arandi sunt
locis temperatis
na messis et leguminu mudu
expleta opletur. Ite siluestres
agri ultime extirpant radiab
atque virgultis. Ite gramine et
filice optime dissipant vicia an
te dies caniculares. Item at fine

optime ferunt rape et napi. Itē no-
uelle vites mane ac uespere calore
depoite debent effodi et aduſo gra-
mine puluerizari. Itē hoc mense
artores que in mense ſecurat ſec-
tis meſſibus obruant et ſi ipſas
propter calorem fiat aggregatio terre.
Hoc mense locis hūdis in oculū fi-
cus pot et inſeri arui. Nūc enim
pot in plaſtratio celebrū et prius
et malus locis hūdis inſeri. Itē
poma vicioſa que ramos nimis o-
nerat debent legi. Itē pot plantā
tacea citri ſi irrigatoibz adiuuet.
Nūc locis temperatis inſigdala
colligenda. hoc tempore vacce ſub-
mittende ſūt tauris et arctis
admittendz. Item hoc mense ar-
pū oia prata ſecunda ſūt in q-
bus herba pū matūritate
peruenit.

De agendis in mense Augusti

In mense auguſti ſūt agri 2°
vite arandi. Item in ſu-
pū pot ſeri poſt primam
pluuia rape radices napi et lupi-
ni ut vineas et terras impingue-
tes. Item pū et ante linū eu-
litur et campi cū maturato alōe
flauelant exis pū exauri ſemina
et materā placet et aliter opo-
ſuit precurri. Itē cū finem eius
colligit milia que tūc muenit
matūra et ficus colligit et ſican-
tur et nuceſ et ceteri fructus et
borz qui matū ſūt conſumū-
tur et recondit ſuandi. Item loc-
ſrigidis pampinant vites et loc-
potius obumbrant vne ne viſolſ
areſcant. Nūc ageſti fieri pot
tem i locis calidis ar finez inapit

fieri apparatus vindemie. et cū
mense poſſim diſſipare frequentia ara-
tione gramine et felices. Itē hoc
pū implaſtrari arbuta a prius
inſeri ut Paladiū ait. Itē hoc men-
ſe pū inueſtigat aque ubi deſinit
et probat a putei fieri et ſilz aq-
ductus et modus fabricat ut Pa-
ladiū ſcribit. Itē poſt mediu hu-
ius menſis optime ſerunt cauleſ.
et cū medicū conualuerint ſe-
rant.

De agendis in mense Septembris

Mense ſeptembris aſterne
aque ductus et putei com-
mode ſunt. Item pinguis
ager et qui diu conſuevit tene hu-
morem terrea arabit. Nūc agri
hūdi plati exiles ſola vice arant
et ſeruent. Cū glaciales nūc pū
arandi ſūt et cū alle pū in am-
po ramiſ papue cū luna minuitur.
Hoc mense oligineſis locis ar et
ilibus aut ſrigidū aut ſparte ar
equinoctiu tritici ſerit et ſpelta
diu ſerenitas conſtat. Item in locis
calidis nūc ſerit linū q- vernū
gariter dicit. Itē in locis calidis
colligit et reponit hoc mense milia
ca quoz aliqui ſagina vocat. Et ar
pū in alpiſ ſerit ſiligo et arca
finē euſdeſ menſis anno ſequenti
ſit meſſio. Itē ſerit hoc mense ar
inſitu lupinus impinguandi cauſa
et cū creuit et aratū. Serit et
ar finez ſanago inſtercor ſolo pa-
ladium. Itē in locis temperatis ar
finē pū comode pampinant vites
et frondibus denudant. Et poſt me-
diu vindemie ſunt et quecuq-
vindemias ſpectant et auc.

siat pnt et lapa de fudai fci
tem colliguntur fructus ortor qui
tue maturatione fciunt. Nue papa
uer ferit calidis locis et fciis. Item
ortos spacia que uera semina imple
da fciunt. Nue alte fructuosa fciunt et ter
coranda recte tunc hinc. Item i pa
ferit opte amles et ar fine. Alia
aneri latica bleta et radices fer
pnt in locis fciis. Item hoc mense pnt
prata firmari extirpatis pns radia
spino et fructibus anp arborib
et herbis liris et foliis. Item re
tera musca purga et reuoluntia
corrupta arari et deinde prata
formari. Item hoc mense conquassan
tur ipes reuolunt et fit melet et ara ho
mense preapue cu arboribus capui
e quales ac pntial

De agendis in mense octobris

Mense octobris pnt fieri pa
ra et foliata arbori. Item hoc
mense leni siligo oleu fer
et speta lupinu et hinc sem pnt
tem fit vindemia ubi non est facta
mense septembri et preapue arbor
qui matu vinu hinc celat et
conduntur et dunticant in colat
sapore vina. hoc extreme mense
ubi calidis et aenis qntis e ubi
celis est aridus campus ubi collis
pntial ubi mactar ponunt com
mode vites. Nue locis fciis calidis
celibus mactar arboris
queniq de patinis de vint p
tis et putandis pagandis repandi
arbusco faciendis ante dicta se
nue rectius fieri pnt ut exalta
glebe aenis fciitatem et emif
rnt aduuetur hoc mense p
apne fine ablaqueanda sunt

omnes nouelle vites ut amputent
radices superuacue. Et si planda est
ubi hinc vites reliquimus apertas
violenta operimus anteq veni
ar gelu. Si prefrigida aliquid co
lubim stercoris cu viticulas ap
ponat. hoc mense locis calidis et
infruit olmetra et semi
nata fciunt et oia que ad olea per
fciunt. Item hoc mense fosse pnt
fieri. Item plantant cerasa et pnt ac
mali et cere arboris que frigus
tinent omode plantati et re loco ad
locu miffertur marie in locis fciis
calidis sorba et amigdala i
seminario ponunt et scia pnt
gunt. Item hoc mense fit pntia
ortor ferendor i vire ac stia ne
feruntur i ortis. Alia aneri spinaga
plante tunc synapis malua ce
pale nra pntia arbori origa
na et caputis. Item bleta in
fciis. Item hoc mense palidus q vire
vire fciunt nue miffertur ut et scit
i capite et alia arboris. Item
hoc mense arboris mel sup
flui cu faris et ois cera corrupta
De agendis mense nouembri.

Mense nouembri locis calid
feruntur optime tunc cu
pnt et oleu et siligo. Et
cu fciunt faba in thpulis non ara
tis hinc arbor lennata hoc men
se ferunt. Item hoc mense
calidis locis et fciis vint est pnt
to celebranda et pnt recte du
atur a locis frigidis. nouellas vi
tas et plantas arboris
arq operie conueiet et mactas
stercorare. Nue aduuepti vsq
q terra congeletur uinea uet

que ē uirgo robusto si integro
 sit ablaqueata fimo carice. Et
 angustius parata i terra tertui
 vel p^o pedes a tra vinctissima co
 rias parte auertere feriat ac fol
 li frequētius mater a vbi māz
 fundat q̄ reparet. Nūc autip
 nales putationes celebrant. In
 vmbus a arboribz marie ubi
 pene promicie matant. Hoc et
 mense an olina capere esse vana
 colligit. et oluetus putat et
 si mitates nimis alte readunt
 ut per latera prona fundant. qd
 ena i nespilis fieri perficis
 tamis est suandū. Item hoc mē
 se ponitur comode olueta et se
 runt comode persia ossa et pū
 calidis et siccis regionibus et oī
 bus fere locis prunox ossa. Itē hoc
 mense sent castanea plantis ac
 seic. Itē calidis locis ponim^o plu
 ras agrestes inferendas pūox et ma
 lex et mali puniq̄ adoneq̄ cury
 et nespili fieri forbi cerasi et moria
 leas et amigdalā seia. Itē hoc mense
 magne arbores trāferunt locis cali
 dis et siccis a pū pīas trācūf
 ramis illis radiabz et multo str
 cū ac iragationibz adimmet. Itē
 hoc mense mārtes ad fabricam
 cedenda est a luna tēctat. In
 hoc mense arietes admittunt ad
 oues ut fētū primi aeris fētū ad
 sint et orat et fili vti ad capras
 debent admitti. Itē hoc mense
 diuisimode capiunt filias bestie
 itē oues et pisces

De agendis i mense decēbris
MENSE DECEMBRIS POT
 sen fāla que p^ostine

en nascer. Itē adit optie mā pro
 domibz et alijs opibz p lignis fa
 ciendis. Itē cedunt silue ac vni
 superflui arbores et sepes vides
 pūde. Itē cedunt pūe ac cane p
 vineis parant. Pū et vna silr
 pro vineis cedi pū et et vmbz
 fieri posse corbes a cesti a flacula
 et cauec et multaq̄ alia vtrūq̄
 oportune et sepes fieri. Itē hoc mē
 diuisis ingemys capiunt bestie
 re pūapue canibus tempore mū
 um. Itē oues rapaces aubi dome
 sticatis et vmbz diuisis ac vistro.

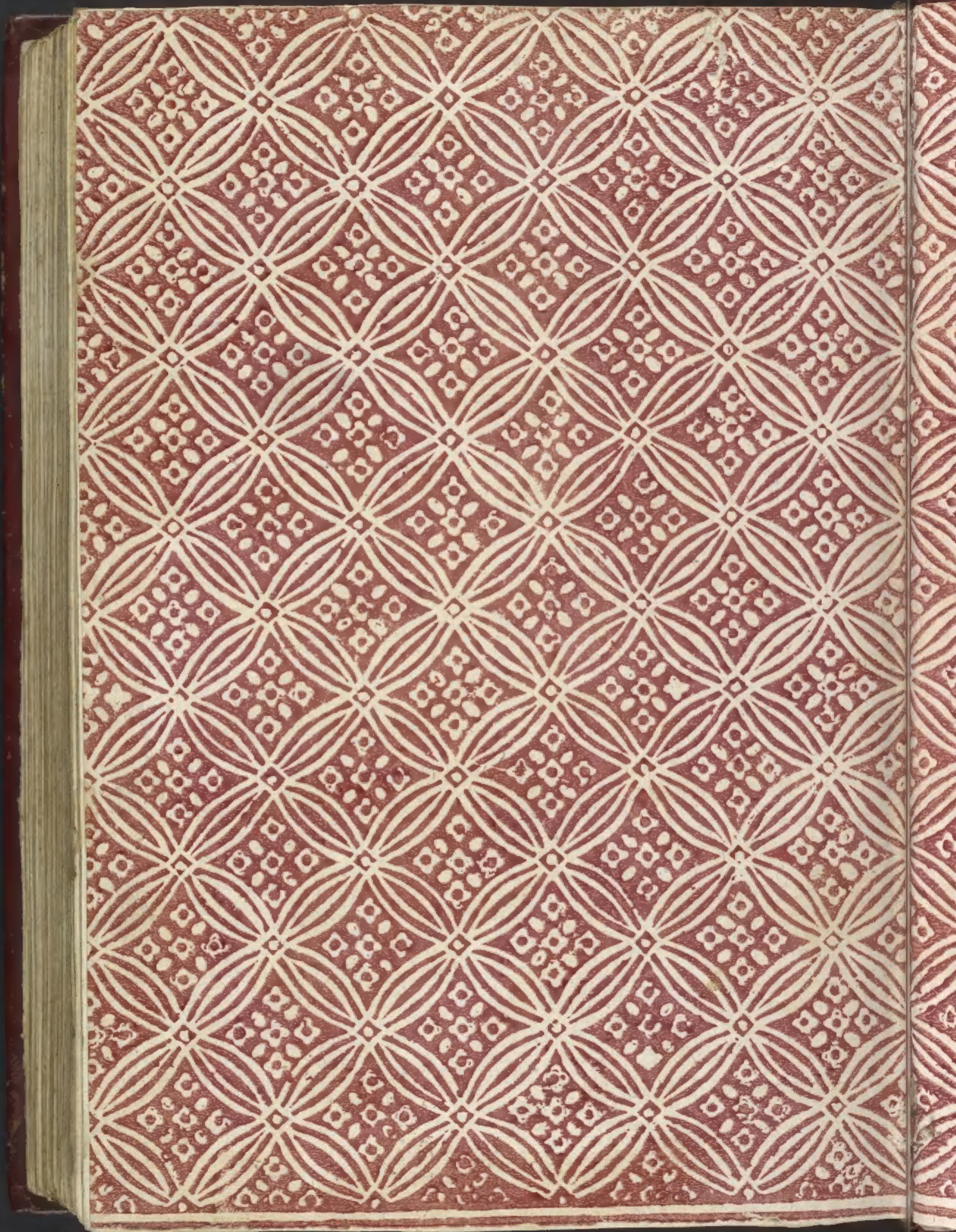
FINIS EST DEO GRA
 TIAS

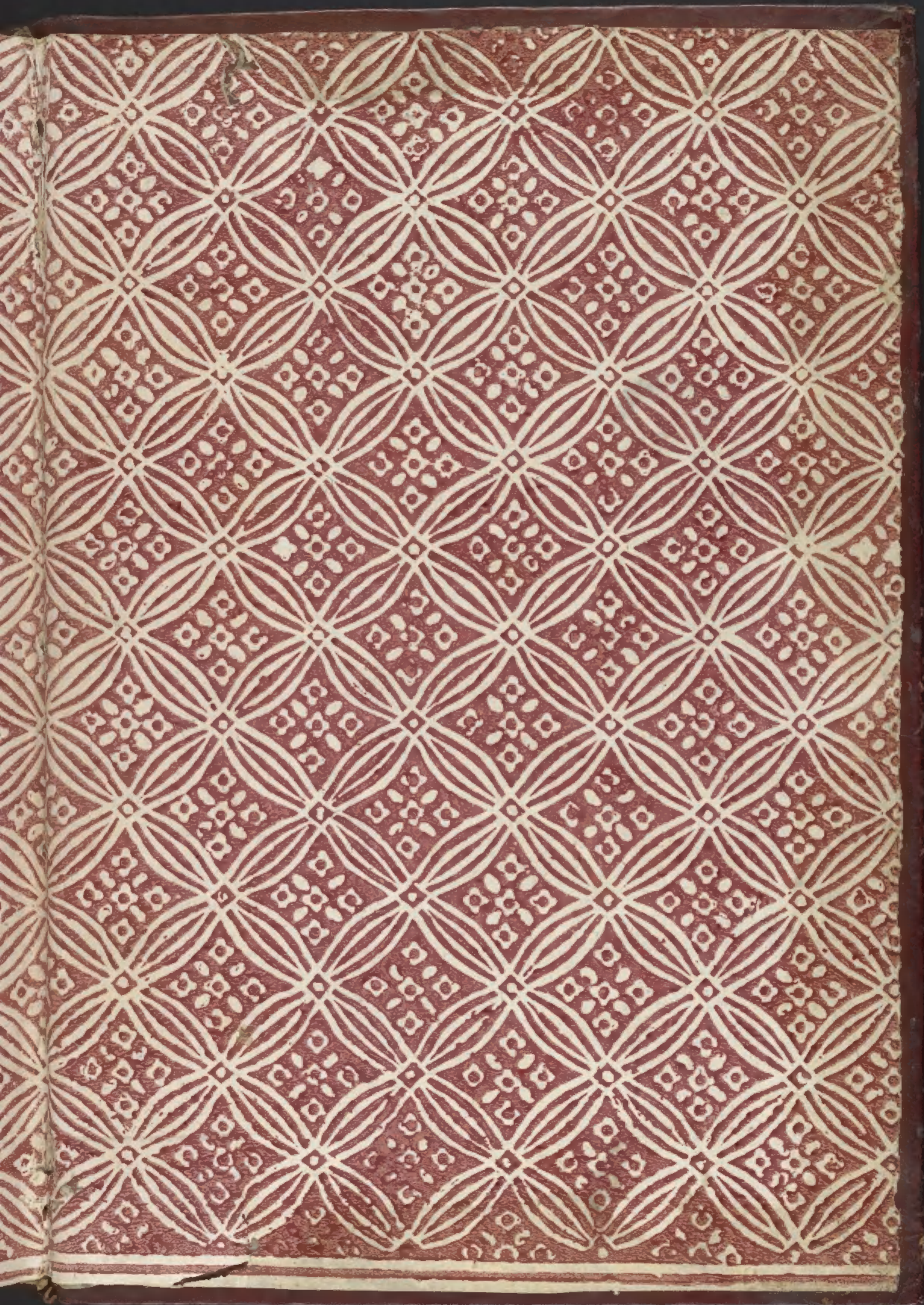
EXPLICIT LIBER RV
 RALIVM COMODO
 DE OMNIBVS ET SIN
 QVLIS QVE AD VTI
 LITATEM ET DELECTATIOEM
 i hunc quocūq̄ tempore anni
 fieri pū. De mandato R^m in
 x^o pū et dñi dñi loddoua Ale
 mandi diuina prudentia nūli
 sancte Cealie scē Rōne ecclesie
 pū Cardinalis arelaten^o pro
 uincie Romandiole vulgarit^o
 nūcipati Bonoie exarchatus
 q̄ Raduenaten^o pūincie Romon
 diole et Aptice sedis legatū sp
 tus. Et per eundez R^m pū
 dñi legatū sendo in xpō patri
 dñō angeloro et fūctis epō canen
 Scīssimi dñi nū dñi Martin
 pū quinta cubitalano Romam
 nūssimis Anno dñi 1421° p
 die 11° dñi nū pū martin
 Anno Decimo

PET. DE CR
RURALIUM
COMMOD
LIBRI XII